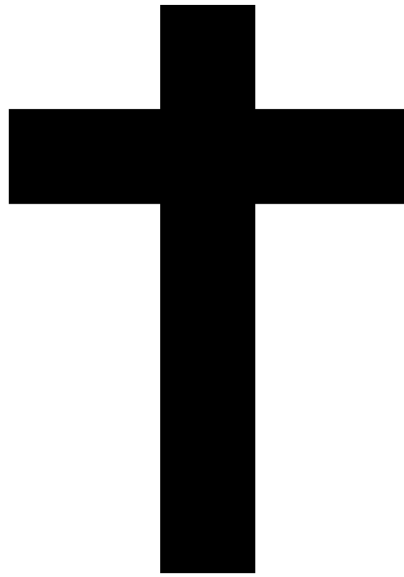


Éh<sub>en</sub> Nt<sub>ianá</sub>



New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz (MX:maj:Mazatec,  
Jalapa de Díaz)

## Éhēn Ntīānā

### **New Testament in Mazatec, Jalapa de Díaz (MX:maj:Mazatec, Jalapa de Díaz)**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, Jalapa de Díaz

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Jalapa de Díaz [maj], Mexico

### **Copyright Information**

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

#### **The New Testament**

in Mazatec, Jalapa de Díaz

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022  
e05183c2-7c34-5cdd-8c78-15ea51bd8cbb

## Contents

Xujun xi y'et'a Mateo . . . . .	1
Xujun xi y'et'a Marco . . . . .	60
Xujun xi y'et'a Luca . . . . .	98
Xujun xi y'et'a Jua . . . . .	159
Ni xi kits'in ja postru . . . . .	201
Ro. . . . .	254
1 Co. . . . .	278
2 Co. . . . .	301
Ga. . . . .	316
Ef. . . . .	325
Fil. . . . .	333
Col. . . . .	339
1 Ts. . . . .	344
2 Ts. . . . .	349
1 Ti. . . . .	352
2 Ti. . . . .	359
Xujun xi kin'ekjihu Tito . . . . .	364
Xujun xi kin'ekjihu Filemon . . . . .	367
He. . . . .	369
Xujun xi kits'inntu Santiago . . . . .	387
1 P. . . . .	393
2 P. . . . .	400
1 Jn. . . . .	404
2 Jn. . . . .	410
3 Jn. . . . .	411
Xujun xi kits'inntu Juda . . . . .	412
Ap. . . . .	414

## Xujun xi y'ét'a Mateo én nda tsuhu Jesucristo

*Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesucristo  
(Lc. 3:23-38)*

<sup>1</sup> Eí tjit'a ntjehe Jesucristo. Ntjehe David nibaha ra ko ntjehe Abraham nibaha ra.

<sup>2</sup> Abraham kama na'mihí Isaac. Isaac kama na'mihí Jacob. Jacob kama na'mihí Juda ko já nts'e.

<sup>3</sup> Juda kama na'mihí Fares ko Zera, ko Tamar kama naaha. Fares kama na'mihí Esrom. Esrom kama na'mihí Aram.

<sup>4</sup> Aram kama na'mihí Aminadab. Aminadab kama na'mihí Naason. Naason kama na'mihí Salmon.

<sup>5</sup> Salmon kama na'mihí Booz, ko Rahab kama naaha. Booz kama na'mihí Obed, ko Rut kama naaha. Obed kama na'mihí Isai.

<sup>6</sup> Isai kama na'mihí nda rej David. David kama na'mihí Salomon, ko chjuúhun Urias kama naaha.

<sup>7</sup> Salomon kama na'mihí Roboam. Roboam kama na'mihí Abias. Abias kama na'mihí Asa.

<sup>8</sup> Asa kama na'mihí Josafat. Josafat kama na'mihí Joram. Joram kama na'mihí Uzias.

<sup>9</sup> Uzias kama na'mihí Jotam. Jotam kama na'mihí Acaz. Acaz kama na'mihí Ezekias.

<sup>10</sup> Ezekias kama na'mihí Manases. Manases kama na'mihí Amon. Amon kama na'mihí Josias.

<sup>11</sup> Josias kama na'mihí Jeconias ko já nts'e. Kui xi tjintu nistjin nga ngjinijé xuta Israel Babilonia.

<sup>12</sup> Askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, Jeconias kama na'mihí Salatiel. Salatiel kama na'mihí Zorobabel.

<sup>13</sup> Zorobabel kama na'mihí Abiud. Abiud kama na'mihí Eliakim. Eliakim kama na'mihí Azor.

<sup>14</sup> Azor kama na'mihí Sadoc. Sadoc kama na'mihí Akim. Akim kama na'mihí Eliud.

<sup>15</sup> Eliud kama na'mihí Eleazar. Eleazar kama na'mihí Matan. Matan kama na'mihí Jacob.

<sup>16</sup> Jacob kama na'mihí Kuse. Kuse xi x'ihin Maria, ko Maria xi naaha Jesu. Jesu xi 'mihí Cristo.

<sup>17</sup> B'a ts'ín j'aha te ñju t'ikjá ntje chá xi nibaha ra Abraham santaha David. Askahan ta te ñjuhú t'ikjá ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga ngjinijé xuta Israel Babilonia. Ko askahan nk'ie nga ja ngjinijé xuta Israel Babilonia, ta te ñjuhú t'ikjá ntje chá j'a ngáha santa nkúhu nga j'ai tsin xi Cristo.

*B'i ts'ín kik'inyaha Jose nga Jesucristo tsín  
(Lc. 2:1-7)*

<sup>18</sup> B'i kama nga tsín Jesucristo. Maria xi kama naaha Jesu, kui xi ja tjindakohó nga kuixankó Kuse. Tunga kintehe ní nga k'úéntukó xinkjín, tu ntíhí kik'a Maria, ntí xi kitsjáha Espiritu Santo.

<sup>19</sup> Ko Kuse xi kama x'ihin, kui xi nku nda xi je tjíya animaha ko najmi mjehe nga k'uéchjít'ain Maria. Kui nga kama mjehe ra nga jyukji k'uéjñaha.

<sup>20</sup> Tunga askahan ni nga ja kits'ínk'ink'un Kuse ni xu'bi, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjohó nga nijñá ján ko b'a kitsúhu:

—Ji Kuse xi ntjehe David, najmi tu binkjuin nga n'ekjáiin saha ri Maria xi ja tjindakohi nga kuinchjunkohi. At'aha ntí xi y'a Espiritu Santo kitsjáha.

<sup>21</sup> Nku ntíx'in tsíhin ko Jesu t'et'aihi ntíu, at'aha kui xi ts'íin ndáihí ngatit-suhun xuta xi ts'e nga ts'íink'anki.

<sup>22</sup> B'a kama ngayjee ni xu'bi tu xi tsitjusuhun én xi kitsú Ntíaná nga kits'ínkinchja nda profeta:

<sup>23</sup> Takjín xunkúu k'ua nku ntí.

Nku ntíx'in tsíhin ko Emanuel k'úin ntíu.

Kui j'áiin xi tsuhu ra: Ntíaná tijnajinná.

<sup>24</sup> Nk'ie nga j'áha Kuse nga kik'ai chinihi, as'ai kits'ín xi nkú nga kitsúhu ntítsjehe Ntíaná. Kits'ínkjáihin nga Maria kama chjuúhún.

<sup>25</sup> Tunga najmi kits'ínkohó santa nkúhu nga kitsin ntíu, ko kitsjá j'áihin nga Jesu k'úin.

## 2

### *B'i ts'ín j'aisehe já nkjink'uun ntí Jesu*

<sup>1</sup> Belen kitsin Jesu, nanki xi tijnajihin ante Judea, nistjin nga tjihin xá nda rei Herode. Kui nistjiun j'ai nanki Jerusalem já nkjink'un xi nibaha xi má tjuhu ts'íu

<sup>2</sup> ko b'a incha kitsú nga kingjásjaiya:

—¿Má tijná nda reihí xuta xi ntje judio tjehe ra xi ja kitsiun? At'aha santaha ján anteni má xi tjehe tju ts'íu, kiyai niñu xi ts'e ko kjuái n'etsjoihi ntíu.

<sup>3</sup> Nk'ie nga kint'é nda rei Herode ni xu'bi, tu ni xí kis'entahá ra ko ta kis'entaha ra ngayjee xuta nanki Jerusalem.

<sup>4</sup> As'ai kinchja njaha nda rei ngatentee já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kingjásjaiyaha má xi tjehe tsín xi Cristo.

<sup>5</sup> B'a incha kitsú jóo:

—Xi tjehe Belen, nanki xi tijnajihin ante Judea. At'aha b'a ts'ín y'ét'a éhen Ntíaná nda profeta:

<sup>6</sup> Máha Belen, nanki xi tijnajihin ante xi ts'e xuta Juda, najmi kui xi 'yún ichí sa ajihin já tixáha xuta Juda.

At'aha yo stjújín nku nda tixá

kui xi kúnnta xuta ts'an xi xuta Israel.

<sup>7</sup> As'ai Herode kinchja 'maha já nkjink'uun ko kingjásjaiya ch'ich'ihin mí nistjihin kama chji niñuu.

<sup>8</sup> Nga ja kama, as'ai kits'ínkji nanki Belen nga b'a kitsúhu jóo:

—Tankíun ko chasjaiya sisiun ntíu. Nk'ie nga sakúsjainuu, t'inya ngáhanú tu xi ko an kfín ts'intsjoho ra.

<sup>9</sup> Nk'ie nga ja tsasínñju já nkjink'uun én xi kitsú nda rei, incha kits'ín ngáha niyá. Ko niñu xi kkie antehe má xi tjehe tju ts'íu, tu nku tjehe títjuhún ra santa nkúhu nga tsichu sasin'yún má kjijná ntíu.

<sup>10</sup> Nk'ie nga kkie ngáha jóo niñuu, tu ni xí tsjohó kamaha.

<sup>11</sup> Incha jas'en ni'yoq ko kkie ntíu ko Maria xi naaha maha. Tsinchakúunch'int'aha ntíu nga kits'intsjoho. As'ai kikjex'á kaxaha ko kitsjáha ntíu ni xi incha y'a. Kitsjáha toonsine, ko ni xi sinjne xi 'mi incienso, ko ni xi sinjne xi 'mi mirra.

<sup>12</sup> As'ai kik'óya ngáha já nkjink'uun antehe. Kj'ai niyá incha jakj'á, at'aha kik'inya títjuhún nga niñjá ján nga najmi ta tjihin nga kj'uaaha má tijná Herode.

### *Xi cháha Jesu b'i ts'ín ngjikoho ante Egipto*

<sup>13</sup> Askahan nga ja ngji já nkjink'uun, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjohó Kuse nga nijná ján kó b'í kitsúhu:

—Tísintjein, chjúbéí ntíu kó naaha. Ante Egipto tiyúkoí. Yo tinchin santa nkúhu nga xinya kixi ngáhara. At'aha Herode kuangisjai ntíu tú xi ts'ínk'iehen.

<sup>14</sup> As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntíu kó naaha ntíu kó tsitjuko jyún nga ngji Egipto.

<sup>15</sup> Yo y'eña santa nkúhu nga k'ien Herode. B'a kama tú xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kits'ínkinchjaha nda profeta: “Egipto kinchjaha ra Ntína.”

#### *B'í ts'ín kits'ínk'ien Herode ntí xiu*

<sup>16</sup> Nk'ie nga kamankjihin Herode nga najmi kits'íntjusun já nkjink'uun ni xi kitsúhu, tú xí kjahán kamaha. Kitsjá kjuá nga n'ek'ien ngatentee ntíx'in xi tjin Belen kó xi tjin andai nantio. Kits'ínk'ien ngatentee xi tjihin santaha jo nú, at'aha kik'axki nistjin xi kitsú já nkjink'uun nga kkie niñuu.

<sup>17</sup> B'a ts'ín tsitjusuhun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Jeremia:

<sup>18</sup> Kinu'yá nanki Rama nku nta,  
tjin xi tikjintáya kó tú xí uhún tíbehe.

Kui xi Rakel xi tikjintát'a ntíhi.

Najmi ta mjehe ra n'ek'íéjyu at'aha ja k'ien ntíhi.

#### *Xi cháha Jesu b'í ts'ín ngjikohó nanki Nazaret*

<sup>19</sup> Askahan nga k'ien Herode, nk'ie nga tíña sa Kuse Egipto, nku ntítsjehe Ntíaná tsakúchjihí yjohó nga nijná ján kó b'í kitsúhu:

<sup>20</sup> —Tísintjein, chjúbéí ntíu kó naaha. T'inko ngáhani má tjintu xuta xi ntje Israel tjehe ra. At'aha ja jesun já xi mjehe ts'ínk'ien ntíu.

<sup>21</sup> As'ai tsisintjen Kuse, jakj'á ntíu kó naaha ntíu kó niba ngáha má tjintu xuta Israel.

<sup>22</sup> Kitsankjún nga ngjuai ante Judea at'aha kint'é én nga Arkelao tibatéxuma yo antehé Herode xi kama na'mihí. Tunga kik'ai chini tíjuhún ra xi má nga kik'inyaha nga ante Galilea ngjuai.

<sup>23</sup> As'ai ngjik'ieña nanki xi 'mi Nazaret. B'a kama tú xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kinchja já profeta, nga nku nda xi nibáha Nazaret k'úin Jesu.

## 3

#### *B'í ts'ín y'énjmí Jua Bautista*

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

<sup>1</sup> Kui nistjin ján j'aik'íénjmí Jua Bautista ante kixi xi tjin ante Judea.

<sup>2</sup> B'í kitsú nga y'énjmí:

—Tankinchjaha ruu animanuu, at'aha ja 'yún tíña tíñanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai.

<sup>3</sup> Jua kinchjanijmíyaha nda profeta Isaiá nk'ie nga b'í ts'ín y'ét'a:  
Tínu'yá ntaha nku nda xi tikjintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntíaná. Tjen naxuu niyáha.”

<sup>4</sup> Nk'ie nga y'eña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja kó nku tjabaxín b'ékjá. Chjubá kó ntsjényá kjine.

<sup>5</sup> Tsitju xuta nanki Jerusalen kó ngayjee xuta xi tjin ante Judea kó andai ntáje Jordan nga j'aisehe Jua.

<sup>6</sup> Incha kisaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjohó nga tjihin ngatit-sun.

<sup>7</sup> Nk'ie nga kkie Jua nga nkjin já fariseo kó já saduseo tíncha f'ai nga mjehe nga saténtá, as'ai b'í kitsúhu:

—Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kuiyúhuu kjuakjahan Ntíaná xi ja tjen tíña?

<sup>8</sup> Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankinchj'aha ruu animanuu.

<sup>9</sup> Najmi tu yjonuu ch'anachohoo: “Ntjehe Abraham ñá”, tsa kuixiún. At'aha an b'a tíxinnuu nga santaha kui ndjioi Ntíaná kama ts'ín ma ntjehe Abraham.

<sup>10</sup> Ja tíña nda icho nd'ai nga kuate kjamaha yoo. Kui nga ngayjee yá xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun ko chjanikj'ajin ajin nd'íu.

<sup>11</sup> 'An ntánijua tibatentakohonuu tu xi kuakínchj'aha ruu animanuu. Tunga xi nibáha askahan nga an 'yún nk'a tjen sa, xi ndahachí najmi tsuhuna tsa kfincohó ntéhe. Kui xi Espiritu Santo ko nd'í kuaténtakohonuu.

<sup>12</sup> Kui xi nkú joyaha nda xi ts'ín chuhun tuniñu. Ja kjiya ntsja yá xi ts'ín chunkohó ra tuniñuhu, tu xi ts'ínkj'a t'axíhin tuniñu ko xin ts'ínkj'a tjabaha. As'ai kj'uatjo tuniñu ni'ya njihí ko k'uéti tjabaha ajin nd'í xi najmi ta kamaha ra kuayáya.

### *B'i ts'ín kiséntá Jesu*

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

<sup>13</sup> As'ai tsitju Jesu ante Galilea. Ntaje Jordan j'aisehe Jua tu xi kuaténtaha ra.

<sup>14</sup> Tunga najmi títs'ín yuhú Jua nga tjuhun. B'i kitsúhu Jesu:

—Ji ní xi tíhin nga kuatentání. ¿Nkú tíhin ra nga an tñibásehení nga kuaténtahara?

<sup>15</sup> Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—N'e yi nd'ai, at'aha nda tjin nga n'etjusaán ngatentee ni xi mjehe Ntíaná. As'ai kits'ín yu Jua.

<sup>16</sup> Nk'ie nga ja kiséntá Jesu, as'ai tsitjujin ntánijuo ko tu tsix'áhá nk'a ján ko kkie Jesu Espirituhu Ntíaná xi nkú joyaha nku chutuju nga nibajennehe.

<sup>17</sup> As'ai kinu'yá nk'a ján nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína. 'Yún tjona. Tsjo nkjún mana Ntína.

## 4

### *B'i ts'ín kits'ín nganaha Jesu ndanindoo*

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

<sup>1</sup> As'ai Espiritu Santo ngjiko t'axíhin Jesu ante kixiu tu xi kjút'ayák'uhun ra ndanindoo.

<sup>2</sup> Yo y'eña kjintía yachán nistjin ko yachán nistjen. Askahan kama bjoho.

<sup>3</sup> As'ai ndanindoo j'ai kjut'ayák'uhun nga b'i kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, b'a t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

<sup>4</sup> B'i kitsú Jesu:

—B'i títsu xujun éhen Ntíaná: “Najmi nku tutu ninkuon xi ts'ín nga b'entu tík'un xuta. Ko ní ngayjee éhen Ntíaná machjéhen xuta.”

<sup>5</sup> As'ai ndanindoo ngjiko Jesu nanki Jerusalen. Kits'ín s'esun má 'yún nk'aha ninku

<sup>6</sup> ko b'a kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, chjanikj'anki yjohi. At'aha b'a títsu xujun éhen Ntíaná:

Ntíaná k'uéxá ntítsjehe xi má nga kúhin.

Kjésíntjenya ntsjahi

tu xi ndaha nku ndjio najmi saténkihi tsukui.

<sup>7</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko b'i ta ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ji chjut'ayák'uin Ntíaná, kui xi Ntíhi maha.”

<sup>8</sup> As'ai tu sa nkuhú asunntu tjenki xi 'yún nk'a ngjiko ngáha ndanindoo. Yo tsakúyjehe má batéxuma já rej xi tjin asunntee ko kjuachánka xi tíhin nga nkúnkú

<sup>9</sup> kò b'a kitsúhù:

—Ts'inkjas'ehen ngatentee ni xu'bi tsa kuisinkúnch'int'aní nga chankjúnní.

<sup>10</sup> B'i kitsú Jesu:

—T'in t'axínní, Satana. At'ahá b'a ts'ín t'jít'a éhen Ntíaná: “Chankjúnní Ntíaná, kui xi Ntíahí maha kò nkuhú kui kuinú'yá'éihín.”

<sup>11</sup> As'ai ngji t'axín ndanindoo nga y'éjña suba Jesu, kò incha j'ai ntítsjehe Ntíaná nga j'aisinkohò.

*B'i ts'ín kik'atuts'ihín xáha Jesu*

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

<sup>12</sup> Nk'ie nga kint'é én Jesu nga kjiya'yún Jua, ngji ante Galilea.

<sup>13</sup> Tsitju nanki Nazaret nga ngjik'iejña Capernaum, nanki xi t'jña andai ntáchak'uun xi tjehe má nga y'entu xutá xi y'ahá rá ntje chá Zabulon kò xi y'ahá rá ntje chá Neftali.

<sup>14</sup> B'a kama tú xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Isaiá nga b'i kitsú:

<sup>15</sup> Antehe xutá xi y'ahá rá Zabulon

kò antehe xutá xi y'ahá rá Neftali,

ante xi tiña maha andai ntáchak'uun,

ngabantá ntáje Jordan,

Galilea má nga tá t'jintu xutá xi najmi ntje Israel y'ahá rá.

<sup>16</sup> Xi t'jintu má jyuun ja kikié nku nd'í chánka.

Xi t'jintu má tjehe nk'íéhén ngabayoo ja kitsjehén nku nd'í.

<sup>17</sup> Kui nistjiun kik'atuts'ihín Jesu nga y'énijmí. B'i kitsú nga kinchjako xutá:

—Tankínch'ahá ruu animanuu, at'ahá ja 'yún tiña t'jñanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai.

*B'i ts'ín kinchjahá Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun*

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

<sup>18</sup> Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, kikié jo já xi nts'e maha xinkjín. Kui xi Simon xi tá 'mi Pedro kò Andre. T'íncha kjaník'a na'ya t'jioho ajin ntóo, at'ahá t'jio incha tsuba jóo. B'i kitsú Jesu:

<sup>19</sup> —Jun já, tsjénkinú. An ts'ian nga xutá nuboo.

<sup>20</sup> Tá kuihi chubò y'entu jóo na'yahá kò kitsjennkíhi Jesu.

<sup>21</sup> As'ai ngjindju sa kò yò kikié jo já xi tá nts'e maha xinkjín. Kui xi Santiago kò Jua xi jáhá Zebedeo. T'jintuyáko tsutsuhú na'mihí nga t'íncha b'éndá na'yahá. As'ai kinchjahá Jesu jóo.

<sup>22</sup> Tá kuihi chubò y'entu jóo tsutsuu kò na'mihí nga kitsjennkíhi Jesu.

*B'i ts'ín kama ñjakúnehe xutá Jesu*

(Lc. 6:17-19)

<sup>23</sup> Kikjatsú'ba Jesu ngayjee ante xi t'jín Galilea. Tsakúya aya ni'ya sinagoga xi t'jín yò kò y'énijmí én nda tsuhú Ntíaná nga Ntíaná xi batéxuma. Kits'innkíhi tú mí ch'ihín ni xi k'uhun xutá.

<sup>24</sup> As'ai ngayjee ante xi t'jín ante Siríá kichubanijmíyaha Jesu. J'aich'áha ngatentee xutá un xi t'jín yò, xi t'ineya yjohò nga nkjin t'ikjá ch'in xi k'uhun, xi un t'ibehe, xi t'jintujíhín jánindoo, xi t'jín ch'in b'atsé, kò xi najmi ma fi. Kits'innkíhi Jesu ngatentee xutá uun.

<sup>25</sup> Kitsjennkíhi Jesu nkjin nkjún xutá xi nibaha ante xi t'jín Galilea kò Decapoli, xi nibaha nanki Jerusalem kò ante xi t'jín Judea kò xi t'jín ngabantá ntáje Jordan.



## 5

*B'i ts'in kitsúya Jesu yá xutaha xi nda tjin ts'e nginkun Ntjaná*  
(Lc. 6:20-23)

<sup>1</sup> Nk'ie nga kieke Jesu nga tíma ñjakú nkjún xuta, as'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'ejña. Yo kama ñjat'áha xuta ni'yakuyáha,

<sup>2</sup> ko b'i kitsú Jesu nga tsakúyaha:

<sup>3</sup> —Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi najmi tjihin ra kjuanchiná xi tíma 'yún k'un, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntjaná.

<sup>4</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tikjintáha, at'aha kui xi n'ek'íeyu.

<sup>5</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi nimakjuaha, at'aha kui xi ts'ínkjáihin nga kama ts'e t'anankiu.

<sup>6</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi mangimjehe ra nga naxu kamaha, at'aha kui xi naxu kama.

<sup>7</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi ma nimaha ra xuta, at'aha kui xi chase nimaha.

<sup>8</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi je tjiyaha animaha, at'aha kui xi skue Ntjaná.

<sup>9</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tsjáha kjuajyu má nga tjin kjuachán, at'aha kui xi k'úin ntíhi Ntjaná.

<sup>10</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tín'e unchaha nk'ie nga naxu ts'in, at'aha kui xi tjintujín má batéxuma Ntjaná.

<sup>11</sup> Á b'a nda tjihin ts'ajun nk'ie nga ch'on kuitsunuu xuta ko nga tsjénki unkienuu ko nga nkjin tikjá én tsank'á ch'on tsu kuitsunuu tu ngat'ana.

<sup>12</sup> Tsjo katumanuu ko 'yún tsjo kat'enuu, at'aha 'yún chánka chí xi n'ekjain ngáha ruu ndjiojmi ján. At'aha b'a ta kin'ehe já profeta xi tjun kis'e nga jun.

*B'i ts'in tsakúyaha Jesu já ni'yakuyáha xá xi tjihin jóo asunntei*  
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

<sup>13</sup> Jun xi nkú joyaha naxaha asunntee. Tunga tsa ndyja nga'yúhun naxo, ¿nkú ts'in kama ntia ngáha? Nku ni xi najmi chumi ni chíhi ra kama. Tu ngjuaiyahá sa natsin ján ko kuasinnehe xuta.

<sup>14</sup> Jun xi nkú joyaha nd'íhi asunntee. Nku nanki xi tjñasun nku asunntu tjenki najmi ma s'ejña 'ma.

<sup>15</sup> Nk'ie nga nd'í b'éti xuta, najmi kinte kaxa b'éjñanki. Tu sa ní b'éjña nk'a tu xi ts'in ndzjehen ra nd'íu ngatentee xuta xi tjintu ayoo.

<sup>16</sup> B'a ts'in kats'in ndzjen nd'ínuu nginkun xuta, tu xi skuehe xuta ni xi nda tín'o ko ts'íintsjoho Na'minuu xi tjña ndjiojmi ján.

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu kjuatéxumaha Ntjaná*

<sup>17</sup> Najmi tu b'a ts'in n'enkjintak'un tsa an jái ts'inndyja kjuatéxumoo ko ni xi tsakúya já profeta. Najmi jái ts'inndyja niu. Jái ts'intjusan níná niu.

<sup>18</sup> At'aha kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ntu xi tjit'a kjuatéxumoo ndahachí najmi ndyjajihinsén nk'ie nga tjña sa nk'a ján ko t'anankiu. Kuitjusunyje ní.

<sup>19</sup> Kui b'a maha, tsa tjin xi najmi ts'ínchjí ndaha tsa tu nku kjuatéxuma ichí xi tjit'a kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'in kuakúyaha xuta xi kj'aí, kui xi 'yún ichí kama ngáha má batéxuma Ntjaná. Tunga tsa tjin xi ts'ín xi nkú títsu kjuatéxumoo, ko tsa b'a ts'in kuakúyaha xuta xi kj'aí, kui xi chánka kama ngáha má batéxuma Ntjaná.

<sup>20</sup> At'aha an b'a tíxinnuu. Tjihin nga 'yún naxu n'etjusun so jun ni xi mjehe Ntjaná nga já chíne'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo. Tsa najmi b'a n'oo, ndahachí najmi kuintsubajiun má batéxuma Ntjaná.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga chankjáán xinkíá*  
(Lc. 12:57-59)

21 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu n'ek'iein. Tsa tjin xi ts'ínk'ien animá, kui xi tjihin nga n'e kjuahá ra."

22 Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi ts'ínk'ianko nda nts'e, kui xi tjihin nga n'e kjuahá ra. Tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a nkjún ts'ín stjehenni", kui xi n'e kjuahá nginkun já tíxóo. Ko tu yáhá ni xi b'a kuitsuhu nda nts'e: "Á b'a 'yún chinihini ji", kui xi tjeheñ ra nd'íhi ngak'ien.

23 'Kui b'a maha, tsa tí'bahini chjeñi asun nachan chje ko tsa yo kj'uaitsjein nga tinchun chánkoj nda nts'ei,

24 tu sahá t'ejñai chjeñi ankjin nachan chje ko t'in chubako nda mahi tjun nda nts'ei. As'ai nibák'ai ngáhani chjeñi.

25 'Kitsa t'endakoi xi tífiténehi nk'ie nga tjenko sai aya niyóo, tu xi najmi ts'ínkjas'ehen ra ji nda jue. At'aha tsa ts'ínkjas'ehin nginkun nda jue, as'ai nda jue ts'ínkjas'en ngáha ri aya ntsja nda xi kunnta nubayóo ko kui xi ngjuáya'yihin.

26 Kjuaxi ni xi tíxihin. Najmi kuitjui yo santa nkúhu nga k'úéchjyjei toon xi tjeñin.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga chankjáán kjuabixoon*

27 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "Najmi tu biyunéi kjuabixahin."

28 Tunga an b'a tíxinnuu nga tu yáhá ni xi kuasehe nku tachjuún nga ngjuásihin, kui xi ajin animaha ja kuakangane kjuabixahan.

29 'Kui nga tsa tunkuini kixi xi títs'ínkijnejihin ri jé, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjin ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tikjá yjonintehi, tu xi b'a ts'ín najmi chjanikj'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi.

30 Ko tsa ntsai kixi xi títs'ínkijnejihin jé, tu sahá tichákjái ko kjin chjaniyai. At'aha tu sahá nda tjin ngat'a ts'i tsa ndyjat'a nku tikjá yjonintehi, tu xi b'a ts'ín najmi chjanikj'ajihin ngak'ien ngayjee yjonintehi.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon*

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 'B'a ta kik'in yaha xuta nistjin nk'ie: "Nda xi k'uéjña chjuúhun, kui xi tjihin nga tsjáha nku xujun xi má nga ja kits'ínkje kjuabixahan."

32 Tunga an b'a tíxinnuu. Tsa nku nda k'uéjña chjuúhun, tsa chjuúhun najmi kik'at'aha, kui ndo títs'ín nga chjuúhun tibangane kjuabixoon. Ko tsa kj'ai nda kuixanko ngáha tachjuún xi y'ejñaha x'ihin, kui ndo xi ta tibangane ni xi 'mihí kjuabixan.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga nkjún nga "kate Ntjaná" kuixiáán*

33 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta xi kis'e nistjin nk'ie: "Najmi tu: Kate Ntjaná, bixín tsank'ái. Tu sahá n'etjusuin ni xi t'n'ekiei Ntjaná."

34 Tunga ahán b'a tíxinnuu. Ndahachí najmi tu "kate Ntjaná" bixiún. Najmi tu ndjiojmi ján nungijiun ni xi kuixiún, at'aha yo tíjña Ntjaná nga batéxuma.

35 Ta ndaha najmi tu t'anankiu nungijiun ni xi kuixiún, at'aha Ntjaná batéxumaha. Ta ndaha najmi tu nanki Jerusalen nungijiun ni xi kuixiún, at'aha kui xi nankihí Nda Rei k'aku.

36 'Ko ta ndaha najmi tu nintaku nungijiun ni xi kuixiún, at'aha najmi manuu n'ek'óntjaiyo ndaha nku ntsjaku tsa taba ko tsa jma n'ek'íó.

37 Tsa tíchasjaiyanuu, "johon" tíxiún tsa b'a tjin ko "najmi" tíxiún tsa najmi b'a tjin. At'aha én xi s'esun saha, kui xi nibáha ra ndanindoo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nkú n'ekáá xi ch'on títs'ínná*

(Lc. 6:29-30)

38 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "Xi ch'on ts'ín, n'e ngajoya ngáha ra xi nkú kats'ín. Tsa nku tunkun kats'ín'uhun, a nku tunkun n'e'uhun. Tsa nku ni'yun kats'ín'uhun, a nku ni'yun n'e'uhun."

39 Tunga ahán b'a tíxinnuu nga tjehenntohoo xi ch'on títs'innuu. Tsa tjín xi k'onjin tsa kixihí, tjeihin ko tsa skjúhín.

40 Tsa tjín xi mjehe ts'ínkòkjuahi xi má nga kjé'ahi chínkahí, tjeihin ko chínka ntsjahí.

41 Tsa tjín xi ts'ín kjua'yúhun ri nga k'úinkoi ch'áha nku kilometru tjíhin, tu sahá t'inkoi jo kilometru tjíhin.

42 Tjeihin xi kuankihi tsa mí nihi ko najmi tu xin chasei tsa tjín xi mjehe kuenyahi tsa mí nihi.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga tjíhin nga n'etjáá xinkíá*

*(Lc. 6:27-28, 32-36)*

43 'Ja kinu'yó nga b'a kik'ihin xuta nistjin nk'ie: "N'etjói xuta xinkí ko n'e unchai xuta kontrahí."

44 Tunga ahán b'a tíxinnuu nga tu sahá n'etjói xuta kontranuu. Tinchíhuu Ntíaná nga nda kats'ínko xi ch'on títsunuu. Nda n'ohoo xi unkienuu. Chubantjo nginkun Ntíaná xi ch'on títs'innuu ko xi tjennki unkienuu.

45 'B'a n'oo tu xi b'a ts'ín kamahanu ntíhi Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján. At'aha kui xi ts'intjuhu ts'íu ngayjee xuta, ndaha tsa xi ch'onk'un ko ndaha tsa xi nda. Ko ts'ínk'aha ts'í ngayjee xuta, ndaha tsa xi naxu ts'ín ko ndaha tsa xi najmi naxu ts'ín.

46 At'aha tsa n'etjói xi tjohó jun, ¿mí chjíhi xi kujjnenuu nk'ie? Santaha já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma b'a ta incha ts'ín.

47 Ko tsa tu subahá já nts'o xi súniñohoo, ¿mí ni nda tjíhin xi t'n'o nk'ie? Santaha xuta xi najmi be Ntíaná b'a ta incha ts'ín.

48 Katumo xi tjíhin nga kamo. At'aha tsjehé Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján.

## 6

*B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín nda kuíntsubaá*

1 'Najmi tu nginkun xuta naxu n'esjo yjonuu, tsa tu xi skuehenuu nga naxu t'n'o. At'aha tsa b'a n'oo, najmi chumi ni chjíhi xi tsjánuu Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján.

2 'Kui b'a maha, nk'ie nga k'uaihini chjehí, najmi tu tjio títtjun n'ekjanei, xi nkú ts'ín xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná aya ni'ya sinagoga ko aya niyóo, tu xi nda skuehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjáihín chjí xi ts'e jóo.

3 Tunga ji, nk'ie nga tí'bai chjehí, najmi tjíhin nga skue ntsa skjúin ni xi títs'ín ntsa kixi.

4 Tu sahá jyuhú kj'i tjein chjehí. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma t'n'ei, kui xi tsjáhi chjíhi.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chubakaá Ntíaná*

*(Lc. 11:2-4)*

5 'Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, najmi b'a tu n'o xi nkú ts'ín xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná. Kui xi tsjohó bincha ndju aya ni'ya sinagoga ko niyátée nk'ie nga nchjako Ntíaná, tu xi skuehe ra xuta. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'ínkjáihín chjí xi ts'e jóo.

6 Tunga ji, nk'ie nga chubakoi Ntíaná, tíjtás'eín aya 'mahí, t'echjái ankjuahi ko chubakoi Na'mihí xi tíñako subahi má 'moo. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chíhi.

7 'Nk'ie nga chubakoo Ntiana, najmi tu n'e chjon en xi najmi tjihin sin, tsa ta kui ta maha en xi chubo, xi nkú ts'in xuta xi tjin asuntee. Kui xi b'a maha nga ngjuenñjuhu Ntiana tu ngat'aha nga 'yún tse tinchja.

8 Kui nga najmi b'a tu n'ehenu jun xi nkú nga ts'in xuta xu'bo. At'aha jahá be titjun Na'minuu ni xi machjennuu kintehe ni nga kuinchihu.

9 'Kui b'a maha, b'i ts'in chubakohonu Ntiana:

Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi jan,

katenkjúhin xuta.

10 Tatexumani.

Katuma t'anankij ni xi mjehi xi nkú nga ta tíma ndjiojmi jan.

11 Tjenni nd'aj nichine xi machjenni.

12 N'endyjat'aní ngatitsunni,

xi nkú ts'in jin ta n'endyjat'aihi xi ch'on títs'inni.

13 Najmi tu 'bainteí nga kujjnejin nga chjút'ayák'unni.

Tu sahá chjuxinni ni xi ch'onk'uun.

At'aha ji xi batexumai,

ko ji xi tjihin nga 'yún,

ko ji xi tjihin kjuachánka tu nkj'íéhé ni.

B'a tjin.

14 'At'aha tsa n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'innuu, b'a ta ts'in ts'innnyjat'anuu Na'minuu xi tjña ndjiojmi jan.

15 Tunga tsa najmi n'endyjat'ohoo xuta xi ch'on títs'innuu, b'a ta ts'in Na'minuu najmi ts'innnyjat'anuu ngatitsunnuu.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in kuintsuba kjintiaá*

16 'Nk'ie nga kuintsuba kjintio, najmi tu nusin kat'enuu xi nkú 'behe xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'in benkjún Ntiana. At'aha kui xi ndzjen ts'ink'íé ankjin tu xi skuehe ra xuta nga tjintu kjintia. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ja títs'inkjáihin chji xi ts'e jóo.

17 Tunga ji, nk'ie nga kuinchun kjintiaí, tu sahá chjújín natí sisin ntsjahi ko tanejin ankjin.

18 B'a ts'in najmi skuehe xuta nga tinchun kjintiaí. Tu Na'mihí ní xi skue, at'aha kui xi tjñako subahi má 'moo. Ko kui Na'mihí xi tíbe ni xi 'ma tíma, kui xi tsjáhi chjhi.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in s'eyaná*

*(Lc. 12:33-36; 16:13)*

19 'Najmi tu ei asuntee n'e nchinái yjohi, má nga ts'inkatsúhun xubú ni xi tjin ko má nga ma stu ni xi tjin ko má fas'en já ndyjé.

20 Tu sa ní ndjiojmi jan n'e nchinái yjohi, má nga najmi ts'inkatsúhun xubú ni xi tjin ko má nga najmi ma stu ni xi tjin ko má najmi fas'en já ndyjé.

21 B'a tíxihin at'aha má nga tjña kjuanchínáhi, yo ta tjña animáhi.

22 'Tunkuín, kui xi xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'in ndzjehen yjonintehi. Kui b'a maha, tsa tunkuín fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen.

23 Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuín, ngayjee yjonintehi s'e jyuhun. Kui nga tsa ni xi tjihin nga ts'in ndzjehen ri tu sahá ts'in jyun, 'yún nkjún jyun má tinchin ma!

24 'Ndaha nku nda musu najmi ma ts'inxát'aha jo já ntia. At'aha nku xi ts'in unkie ko nku xi ts'íntjo, ko a ra ts'inxát'a sisihin nku ko ch'on ts'in kuasehe xinkuu. Kui nga najmi kama n'exát'aha ruu Ntiana ko kjuanchinoo.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga Ntiana kuhun ntíhi*

*(Lc. 12:22-31)*

25 'Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjénnuu, mí nihi xi chinoo ko mí nihi xi s'iu. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjéhen yjonintenuu, mí najyuhun xi ndyjoo. Nk'ie ní nga kuintsuboo, kui ní nihi xi 'yún chjihí ra nga nichinee. Ko yjonintenuu, kui xi 'yún chjihí ra nga najyuun.

26 Chasoho nise xi tjíma tjen nk'a ján. Najmi b'éntje, najmi b'ékú ko najmi f'átjo ni xi kjine. Tunga Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján tsjáha nichine. Ko jun, ¿a najmi 'yuhún chjí so nga nisee?

27 Ko ndaha tsa 'yún kjuántaha ruu yjonuu tu xi sáhanu masen metru, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen metru.

28 '¿Ko á jun fantaha ruu yjonuu najyun xi ndyjahanu? Chase chubayohoo xi nkú ts'ín sá naxú jñoo. Najmi ts'ínxá ko najmi ts'ínnda nachjún.

29 Tunga an b'a tíxinnuu nga ta ndaha nda rej Salomon xi 'yún chánka kama nistjin nk'ie, najmi b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúu.

30 Tsa Ntíaná b'a tsjo ts'ínk'íentu jñá xi chuba ma cháhá, xi nd'ai ma chá ko ndyjunni kujti, ¿a najmi tu sahá 'yún tsjá sanuu najyun xi ndyjoo jun xi 'yún chjí so nga jñoo? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntíaná!

31 'Kui b'a maha, najmi tu fantaha ruu yjonuu: “¿Mí nihi xi chineé?” ko “¿Mí nihi xi s'ía?” ko “¿Mí najyuhun xi ndyjaá nd'ai?”, tsa kuixiún.

32 At'aha ngatentee ni xu'bi bangisjai xuta xi najmi be Ntíaná, tunga jahá be Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján nga machjénnuu ngatentee niu.

33 Títjun tjeennto nga katatéxumanuu Ntíaná ko n'oo ni xi naxu nginkun, ko b'a ts'ín tu k'uaisuhunnuu ngayjee ni xu'bi.

34 Najmi tu fantaha ruu yjonuu mí nihi xi kama ndyjunni. Ndyjunni s'e ngáhanuu ante nga kjuánta ngáha ruu yjonuu. At'aha ngayje nistjin y'a kjuasti xi ts'e.

## 7

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi n'ek'anjiá je xuta (Lc. 6:37-38, 41-42)*

1 'Najmi tu n'ek'anjiu je xuta xi kj'ai, tu xi najmi ts'ínnijéhenuu Ntíaná.

2 At'aha xi nkú nga ts'ín n'ek'anjiu je xuta xi kj'ai, b'a ta ts'ín ts'ínnijé ngáhanuu Ntíaná. Ko chuba xi n'e chjón nga ch'achuboo, ta kuihi xi k'uachubako ngáhanuu Ntíaná.

3 '¿Nkú ts'ín ji tíchasehe ri stjé xi kjinkihi tunkun nda nts'ei nk'ie nga najmi títs'ín ndzjehin yáxu'ba xi kjinki tunkuin?

4 Nk'ie nga yáxu'ba kjinki tunkuin, ¿nkú ts'ín b'a k'úihin ri nda nts'ei: “K'uaíntení nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuin?”

5 Tín'ei ni xi ts'ín xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuin, tu xi nda kama ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'ei.

6 'Najmi tu 'bohó nañoo ni xi je nginkun Ntíaná ko najmi tu chinke chjanikj'ajihuun ni tsjo k'unnuu, at'aha kuasinne chu ni xi tsjo k'unnuu ko santaha ko jun kjinenuu chu.

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kuinchú Ntíaná ni xi nda (Lc. 11:9-13; 6:31)*

7 'Tinchíú, ko Ntíaná tsjánuu. Tinchísjo, ko sakúnuu. N'ekjano ankjuo, ko chjux'ánuu.

8 At'aha ngatentee xi banki ts'ínkjáihin. Xi bangisjai sakúhu. Ko xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha.

9 ¿A tjín ajinnuu nku xi tu ndjiohó tsjáha ntíhi nk'ie nga ninkuan kuankihí?

10 Tsa tjiō kuanki ntíhi, ¿a tu yehé tsjáha?

11 Santaha kō jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Na'minuu xi tíña ndjiojmi ján 'yún tsjá saha ni xi nda xuta xi kuankihí?

12 'Kui b'a maha, xi nkú ts'ín mjenuu nga n'enuu, b'a ta n'ohō xuta xi kj'ái. Kuihí niu xi bakúya kjuatéxumoo kō ni xi y'ét'a já profeta.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku ankjua*  
(Lc. 13:24)

13 'Títjás'oon ankjua ntsjíoō. At'aha tayá ankjua kō tayá niyá xi fi má nga ndyja xuta. 'Yún nkjin xi tíncha fas'en ankjua xu'bo.

14 Tunga ntsjyahá ankjua kō ntsjí niyá xi fi má nga b'entu xuta. Chuba xi tíncha sakúhu ankjua xu'bo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta*  
(Lc. 6:43-44)

15 'Chúhun yjonuu já profeta tsank'óo. Kui xi kj'uaí ts'ín nimačkua maña yjohō xi nkúhu chutsanka, tunga kjahan tíntuyáha xi nkúhu chu kjan.

16 Kamankjinnuu nkú k'un jóo nk'ie nga choo ni xi ts'ín. At'aha ni xi ts'ín xuta, kui xi nkú joyaha tu xi bjaha nku yá tu. ¿A jña na'yáhá xi bjaha tuntsjajé? ¿A yá na'yáhá xi bjaha tu higo?

17 Ngatentee yá xi nda bjaha tu xi nda. Kō yá xi najmi nda bjaha tu xi najmi nda.

18 Nku yá xi nda, najmi ma bjaha tu xi najmi nda. Kō nku yá xi najmi nda, najmi ma bjaha tu xi nda.

19 Kō ngatentee yá xi najmi bjaha tu xi nda, stisún kō s'etí ajin nd'íu.

20 Kui b'a maha, chahanu já profeta tsank'óo nk'ie nga choo tu xi ts'e.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha*  
(Lc. 13:25-27)

21 'Najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha ngatentee xuta xi: "Ji nda maestru, ji nda maestru", títsuna. Xi títs'íntjusun ní xi nkú ts'ín mjehe Na'mina xi tíña ndjiojmi ján, kuihí xi kjuas'enjin yo.

22 Nk'ie nga kuichú nistjin nkjin nkjún xi b'a kuitsuna: "Ji Nda Ntia, ji Nda Ntia, ngajohi y'enijmí, ngajohi tsich'onsjeheni jánindoo kō nkjin kjuankjún kin'ei."

23 Tunga an b'a xín ngáha ra xuta xu'bo: "Ndahachí najmi benuu. Tankín t'axinnú jun xi ch'on kin'o."

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xutaha xi nkjink'un*  
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 'Kui b'a maha, ngatentee xuta xi nt'é éna kō ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku nda kitikjua xi kits'índasún ni'yaha asun ndjio.

25 As'ai kik'a tsíu, kama 'yún ntáje, kō ntjo kits'ínk'ajni ni'yoo nga mjehe kjaníts'in. Tunga najmi tsijnehé at'aha asun ndjio kamandasún.

26 Tunga ngatentee xuta xi nt'é éna kō najmi ts'íntjusun, kui xi nkú joyaha nku nda chini xi kits'índasún ni'yaha asun tsumíu.

27 As'ai kik'a tsíu, kama 'yún ntáje, kō ntjo kits'ínk'ajni ni'yoo nga mjehe kjaníts'in. Tsijne ni'yoo nga tsatsunye.

28 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, tu ni xí kama nkjühún ra ngayjee xuta xi nkú ts'ín títakúya.

29 At'aha títakúya xi nkúhu tsa xá tíhin. Najmi b'a ts'ín títakúya xi nkú ts'ín bakúya já chjine'éhen kjuatéxumoo.

## 8

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu*

*(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)*

<sup>1</sup> Nk'ie nga j'aijen ngáha Jesu nga nibaha asunntu tjenkiu, nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi.

<sup>2</sup> As'ai j'aisehe Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Tsasinkúnch'int'aha ko b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jeni nga chjuxinní ch'in xi k'unna.

<sup>3</sup> Kingjénne ntsja Jesu nga kits'ínko nda uun ko b'i kitsúhu:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubó tsitjuxihin ch'ihin ndo.

<sup>4</sup> As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkúchijihijohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'in y'éjña Moise, tu xi skué kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku*

*(Lc. 7:1-10)*

<sup>5</sup> Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Capernaum, as'ai j'aisehe nku nda jun k'aku nga j'ainkihij nku kjuanda.

<sup>6</sup> B'i kitsúhu:

—Ji nda ntia, nda musuna kjijña un ni'yana. Najmi ta ma ts'in niyáha ko un tibehe.

<sup>7</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kama kfín ts'innkíhi.

<sup>8</sup> Tunga b'ahá kitsú nda jun k'aku:

—Ji nda ntia, najmi an tsuhuna tsa ni'yana kuitjas'ein. Tu b'a tixín ní nga katumanda nda musuna, ko kamanda ndo ma.

<sup>9</sup> At'aha xi nkúhu an, tíjñana xi batéxumana ko ta tjinna já jun xi batexumaha. Nk'ie nga: “T'in”, xihin nku, as'ai fi. Ko tsa: “Nibái”, xihin kj'ai, as'ai nibá. Ko tsa nku nda musuna: “N'ei kui nij”, xihin, as'ai ts'in.

<sup>10</sup> Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kitsú ndo, kama nkjúhun ko b'i kitsúhu xuta xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel tjeheñ ra najmi kjee sakújinna xi b'i ts'in s'ejihin an xi nkú ts'in s'ejihin ndai.

<sup>11</sup> Ko b'a tixinnuu. Nkjin nkjún xuta xi niba tu má xi tjeheñ ni ko k'úéntut'áko yámixó ntje cháná Abraham ko Isaac ko Jacob má batéxuma Ntjaná.

<sup>12</sup> Tunga xuta xi tjeheñ ra nga kjuas'en kai má batéxuma Ntjaná, kui xi ngjuaiya natsin jáñ má jyuun, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun.

<sup>13</sup> As'ai ta kinchjako ngáha Jesu nda jun k'aku:

—T'in. Ngandahi katuma xi nkú ts'in kuas'ejihin.

Ta kuihi chubó kamanda nda musuhu nda juun.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu na nchi'yaha Pedro*

*(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)*

<sup>14</sup> Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha Pedro, kieke nga ch'in kjijñako na nchi'yaha Pedro.

<sup>15</sup> As'ai kits'ínko ntsja tachjuun. Kindyjajihin ch'iun ko tsisintjen nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin xuta un*

*(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)*

16 Nk'ie nga ja kama'ña, j'aich'áha Jesu nkjin nkjún xuta xi tjíntujíhin jánindo. Nkuhú tsu'ba én xi kitsú Jesu nga kik'onsje jánindo ko nga kits'ínkihi ngatentee xuta uun.

17 B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi kitsú nda profeta Isaia: “Kui xi ngjiko kju'a'unná ko jakj'á ch'inná.”

*B'i kitsúhu Jesu já xi mjehe tsjénkihi  
(Lc. 9:57-62)*

18 Nk'ie nga kieke Jesu nga nkjin xuta katsendáíhi ra, b'i kitsú nga mjehe ngjuai ngabantá ntáchak'uun.

19 As'ai j'aik'úhun nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, tsjénkihi tu má xi tje'hén ni nga k'úin.

20 B'i kitsú Jesu:

—Chu xi tjin ngijñoó tjihin tixa ngijo ko nisee tjihin nuba. Tunga Ntíhi Nda'xiun najmi tjihin má nga kama kjuájñasun nintaku.

21 As'ai b'a kitsú nku nda ni'yakuyáha:

—Ji nda maestru, k'ua'nteni nga tjun kfíngjayánjia na'mina.

22 B'i kitsú Jesu:

—Tsjénkiní ji. T'ejñaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandjayanji suba xuta k'ien xinkjin.

*B'i ts'in kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun  
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)*

23 As'ai jas'en Jesu tsutsuu ko já ni'yakuyáha ta jas'enko.

24 Tu nkuhú ntjo xi tu xi 'yuhún kamané nk'ie nga tjenjin ntáchak'uun, santaha ixí kingjá 'mahá ra t'éhen ntóo tsutsuu. Tunga kjifehé Jesu nga b'a tímo.

25 As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, n'ek'ankini! Ja kuayáá ei ni!

26 B'i kitsú Jesu:

—¿Á tábinkjuhunnu? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntíaná!

As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga kits'ínk'íéjyu. As'ai kis'e jyuyju.

27 Kama nkjúhun jóo ko b'a kitsúhu xinkjin:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'éhen ra?

*B'i ts'in kits'ín ndaíhi Jesu jo já xi tjíntujíhin jánindo  
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)*

28 Nk'ie nga tsichu Jesu ngabantá ntáchak'uun, nankihi xuta Gadara, as'ai tsitjújín tsjóo nga j'aik'úhun Jesu jo já xi tjíntujíhin jánindo. Tu ni xi kjahán jóo, nga santaha najmi ta ch'a ma f'a niyá xu'bo.

29 As'ai incha kikjintáya nga b'i kitsúhu Jesu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntía nku tutuu, ¿mí nihi xi tjin'koní? ¿A ja kjuáik'aini kjuanima kintehe ni nga kuichú nistjiun?

30 Xi tje'hen yo nkjin nkjún chinka tíncha kjine jña.

31 Kui nga b'a kitsúhu jánindo nga incha tsankihi Jesu:

—Tsa kuich'onsjeni ei, tu sahá tjennteni nga kuitjás'enjihin chinko.

32 —Tankiún —kitsú Jesu.

As'ai tsitjújíhin jóo jánindo nga incha ngjikjas'enjihin chinko. Tsangat-sanka ngatentee chinko nga kikjaníkj'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsix-untujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

33 As'ai incha tsanka já xi tíncha kunntá chinko. Incha j'ai ajin nantio ko kitsúya ngatentee ni xi kamo ko ni xi kamaha já xi tjíntujíhin jánindo.



<sup>34</sup> Tu tsitju tentehé xuta nantjo nga nibasehe Jesu. Nk'ie nga j'aisehe, incha tsankihí nga kuitju nankihí jóo.

## 9

*B'i ts'in kits'innkihí Jesu nku nda xi najmi ma fi*

*(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)*

<sup>1</sup> As'ai jas'en Jesu nku tsutsu nga j'atikjá ntáchak'uun ko tsichu ngáha nankihí.

<sup>2</sup> Ja kamoó. J'aisehe Jesu já xi y'ang'anki nku nda xi najmi ma fi, xi kjisun nachahan. Nk'ie nga kikié Jesu nga s'ejihin jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Tsjo kat'ehe tak'uin, ntína. Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

<sup>3</sup> B'i ts'in kits'innkjink'un k'ua já chjine'éhen kjuatexumoo: “Najmi tibenkjún Ntíaná ndai nga b'a ts'in tinchja.”

<sup>4</sup> Tunga behé Jesu ni xi tinchja ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ch'on ts'in tinenkjintak'uhunnu?

<sup>5</sup> ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein ko titsutjai”?

<sup>6</sup> Tunga mjehéna kuakuchjínuu nga Ntíhi Ndax'iun tíña ngajoho Ntíaná asuntei xi má nga kama ts'innnyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fi:

—Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

<sup>7</sup> Tisintjen nda uun ko ngi ngáha ni'yaha.

<sup>8</sup> Nk'ie nga kikié xuta nkjiun ni, kitsankjún ko kits'intsjoho Ntíaná at'aha xu b'a tse nga'yún kitsjáha nku nda.

*B'i ts'in kinchjaha Jesu Mateo*

*(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)*

<sup>9</sup> Nk'ie nga tít's'in niyá Jesu, kikié nku nda xi 'mi Mateo xi kab'ejña ante má nga f'áchjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma ko b'i kitsúhu:

—Tsjénkiní.

As'ai tsisintjen Mateo ko kitsjennkihí Jesu.

<sup>10</sup> Ko ni xi kama, nk'ie nga tikjine Jesu niñu ni'yaha, nkjin nkjún já xi f'áchjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumoo ta incha j'aik'ientut'aha Jesu ko já ni'yakuyáha t'a yámixó.

<sup>11</sup> Nk'ie nga kikié já fariseo ni, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu:

—¿Á já xi f'áchjintjaihi ch'a ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatexumoo tinekoho niñu nda maestrunu?

<sup>12</sup> Tunga nk'iehé nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha.

<sup>13</sup> Tankiún ko tinchíyo nkú tsuhu ra éhen Ntíaná xi b'i ts'in tít'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanuu xuta. Najmi chje xi k'uéchjintjainuu mjena.” Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

*B'i ts'in kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha*

*(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)*

<sup>14</sup> As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha Jua Bautista ko b'i incha kitsúhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintía já ni'yakuyáhi xi nkú ts'in bintsuba kjintíahani jin ko já fariseo?

<sup>15</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá 'be babaha xuta xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíñajin saha nda bixoon? Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'iehé nga k'úentu kjintía.

<sup>16</sup> Ta ndaha najmi ch'a b'estikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibakú. At'aha nibakú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'in fi tsehe má kitiyá.

<sup>17</sup> Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxiun. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse, ko b'a ts'in nda f'áitjoho nga joo niu.

*B'i ts'in kits'ínkihi Jesu nku takjín ko nku tachjuún  
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)*

<sup>18</sup> Nk'ie nga b'a títu Jesu, tu j'aihi yo nku nda tjíxá ko tsasinkúnch'int'aha nga b'i kitsúhu:

—Takjínna ja k'uen. Nibángjennéi ntsai ntína tu xi kj'uaíya ngáha ra.

<sup>19</sup> As'ai tsisintjen Jesu ko ngjiko já ni'yakuyáha nga kitsjennkíhi ndo.

<sup>20</sup> Ko tu yohó j'ai tjennkihi Jesu nku tachjuún xi tjíhin te jo nú nga jní tít'sínk'iehen. Kui xi kits'ínko tuts'in najyun xi yja Jesu.

<sup>21</sup> At'aha b'i ts'in kits'ínkjink'un: “Tsa tu najyuhun ts'ínko sa, kamanda ngáhana.”

<sup>22</sup> Tunga kits'ínk'ótjyahá Jesu nga tsasehe tachjuún ko b'a kitsúhu:

—Ji ntína, tsjo kat'ehe tak'uin. At'aha kuas'ejihin nga Ntíaná kits'ín nibána, kui nga kama nkíhi ri.

Ta kuihi chubó kamanda tachjuún.

<sup>23</sup> Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha nda tjíxóo, kíkíe yo já xi tít'sínkjane yánaXu ko xuta xi xaáhan tíncha ts'in nga tákjintá.

<sup>24</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tankín ngáhanu. Najmi ka'me takjín. Tu kjifehé.

Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo.

<sup>25</sup> Tunga nk'iehé nga ja kik'onsje Jesu xuto, as'ai jas'en má kjijña takjín, jakj'á ntsja ko tsisintjen ngáha takjín.

<sup>26</sup> Kint'é ngayjee xuta xi tjín yo ni xi kamoó.

*B'i ts'in kikjex'ánkihi Jesu tunkun jo já ka*

<sup>27</sup> Nk'ie nga títbitju Jesu yo, kitsjennkíhi jo já ka xi kikjintáya tjennkihi. B'i incha kitsú:

—Ji xi ntjehe David, katuma nímahi jin.

<sup>28</sup> Ko nk'ie nga jas'en ni'yaha Jesu, yo incha j'aisehe já ko. B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿A s'ejinnuu nga kamana ts'ian ni xi mjenuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Johon, nda maestrú.

<sup>29</sup> As'ai kits'ínko Jesu tunkun jóo ko b'i kitsúhu:

—Katuma xi nkú ts'in tís'ejinnuu.

<sup>30</sup> Tsix'ánki tunkun jóo. As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga najmi tu ch'a 'miyahá ruu ni kamat'on.

<sup>31</sup> Tunga nk'iehé nga incha ngji jóo, kitsúyaha ngayjee xuta xi tjín yo xi nkú nga kits'ínkoho Jesu.

*B'i ts'in kits'ín ndaíhi Jesu nku nda xi najmi ma nchja*

<sup>32</sup> Nk'ie nga títbitju já xi ka kai, incha j'ai xuta xi j'aikoho Jesu nku nda xi najmi ma nchja, at'aha ndanindoo tijnajihin.

<sup>33</sup> Nk'ie nga kik'onsje Jesu ndanindoo, kinchja ngáha nda nimo. Kama nkjúhun xuta nkjiun ko b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Ndahachí najmi kjee yaá ajinná xi ntjehe Israel tjenná nku ni xi b'a tjín.

<sup>34</sup> Tunga b'ahá kitsú já fariseo:

—Nga'yúhún ndaninda k'akuhú jánindoo m'osjekoho jánindoo ndai.

*B'i ts'ín kama nimaha Jesu xuta*

<sup>35</sup> Kikjatsú'ba Jesu ngayjee nanki i ko nanki xi xi tjín yo nga tsakúya aya ni'ya sinagoga. Y'énijmí én nda tsu xi títsuya nga Ntíaná xi batéxuma ko kits'ínkiyehe ch'in xi k'uhun xuta.

<sup>36</sup> Nk'ie nga kikie Jesu xuta nkjiun, kama nimaha, at'aha tínchajihin sén ko chuba tjímahá xi nkú joyaha chutsanka xi najmi tjíhin nda bastu.

<sup>37</sup> As'ai kinchjako já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Xuta xi tjín b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubahá maha já musu xi ts'ínxájin ni.

<sup>38</sup> Kui nga tínchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji já musu ajin ntjehe.

## 10

*B'i ts'ín kitsjá xáha Jesu já postru xi te joo*

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

<sup>1</sup> As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi te joo ko kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jánindoo xi tjíntujíhin xuta ko nga ts'ínkiyehe xuta xi ch'ihin.

<sup>2</sup> Kui xu'bi xi j'áhin já postru xi te joo: títjun Simon, xi ta 'mi Pedro, ko Andre xi nda nts'e Pedro maha; Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo;

<sup>3</sup> Felipe ko Bartolome; Toma ko Mateo xi j'áhíntjai ch'á; Santiago ntíhi Alfeo ko Tadeo;

<sup>4</sup> Simon xi mako já kananista ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

*B'i ts'ín kitsúyahá Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénijmí*

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

<sup>5</sup> As'ai kits'ínkji Jesu já ni'yakuyá xi te joo nga kitsúyahá ni xi tjíhin nga incha ts'ín. B'i kitsúhu:

—Najmi tu bankíun má nga najmi tjín xuta xi ntje Israel tjehen ra ko najmi tu bitjas'oon nankihi xuta Samaria.

<sup>6</sup> Xuta xi ntjehe ní Israel y'aha ra tankíhinsoho, xuta xi ja kindyja xi nkú joyaha chutsanka.

<sup>7</sup> Tankíun ko t'enijmíu nga ja 'yún tiña tjíña Ntíaná nga tibatéxuma nd'ai.

<sup>8</sup> N'enkihuu xuta un, n'ekj'áiyohoo xuta xi ja ka'me, n'enkihuu xuta xi k'uhun ch'in fentujnu tu xi kama jehe nginkun Ntíaná, ko tích'onsjoo jáninda xi tjíntujíhin xuta. Xi nkú ts'ín tu kik'áhínuu nga'yún, b'a ts'ín tu tísínkonú xuta.

<sup>9</sup> Najmi tu ch'o toonsine aya tsanuu, ta ndaha toontaba, ko ta ndaha kj'ái toon.

<sup>10</sup> Najmi tu ch'o tsa nga n'oo niyá, ta ndaha jo 'yún najyun xi ndyjoo, ta ndaha tjabaxínté, ko ta ndaha yánise. At'aha xi ts'ínxá tjíhin kixi nga k'uaihi nichine.

<sup>11</sup> Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki 'yún ko tsa nku nanki íhí, yo tínchísjo nku xi nda animaha. Tintsuboo ni'yaha santa nkúhu nga kuitju ngáhanu nanki xu'bo.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kuitjás'oon ni'yoo, b'i ts'ín súníño: “Kas'enuu kjuajyu”, tíxíun.

<sup>13</sup> Tsa nda animaha xuta xi ts'e ni'yoo, kas'ehe kjuajyunu. Tunga tsa najmi nda animaha xuta xu'bo, kak'óyak'un ngáhanuu kjuajyunu.

<sup>14</sup> Tsa tjín xi najmi ts'ínkíáínuu ko tsa najmi ngjuénñjuhu énnu, tu saha títjusje ngáhanu ni'yoo ko tsa nankiu, ko t'etsujno ndyjo tsuku.

15 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skue saha nga xuta xi kis'e nanki Sodoma ko nanki Gomorra.

*B'i ts'in kitsúyaha Jesu já postru nga n'e uncha*

16 'Tejin tak'un. An títs'inkjínuu xi nkú joyaha chutsanka ajihin nañá kjan. Kui nga tintsuba ndahanu xi nkú joyaha ye ko nimaqjua n'esjo yjonuu xi nkú joyaha chutujuu.

17 Chuhun yjonuu xuta, at'aha ts'ínkjas'ennuu já tjíxóo ko k'uénuu aya ni'ya sinagoga.

18 Ngat'ana ngjuaikonuu nginkun já tíjuun ko nginkun já rej, tu xi kuixinyaha ruu jóo ko ta xuta xi najmi ntjehe Israel tjehe na yáha an.

19 'Tunga nk'ie nga ts'ínkjas'ennuu xuta, najmi tu fantaha ruu yjonuu nkú n'e chubo ko mí éhen xi kuixiún. At'aha kui chuba xu'bo k'uainuu én xi chubo.

20 At'aha najmi jun xi chubo, Espirituhu ní Na'minuu xi kuinchja nk'ie nga chubo.

21 'Já xi nts'e maha xinkjin ta kuihi ts'ínkjas'en xinkjin nga n'ek'ien. Xi tí'mi na'mi ts'ínkjas'en ntíhi. Xi tí'mi ntí kjaánko xi cháha ko ts'ínk'ien.

22 Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáha kuasinña, kui xi k'uanki.

23 Nk'ie nga tsjénki unkienuu xuta xi tjín nku nanki, tu saha tiyú. Tankiún kj'ai nanki. At'aha kjuaxi ni xi tíxinnuu. Najmi kfenuu nga kuinimo ngayjee nankihj xuta Israel kintehe ni nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

24 'Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjún sa nga nda maestruhu, ko nku nda musu najmi 'yún yakjún sa nga nda ntiaha.

25 Nda tjín ts'e nda ni'yakuyóo tsa b'a ts'in kamaha xi nkúhu nda maestruhu, ko nda tjín ts'e nda musu tsa kuichú ma xi nkú joyaha nda ntiaha. Tsa na'mihj ntíu xi tí'mihj ndaninda Beelzebu, ¿a najmi tu saha 'yún ch'on k'úin saha ntíhi?

*B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjihin nga kuinkjún*

*(Lc. 12:4-9)*

26 'Kui b'a maha, najmi tu binkjuhunnu xuta xu'bo. At'aha najmi tjín ni xi 'ma tjítjo xi najmi cha, ko najmi tjín ni xi tíña 'ma xi najmi s'ejña chji.

27 Ni xi tíxinyanuu má jyuun, chuba ngáhanu má ndzeen. Ko én sen xi kuinú'yó nga kuinchja, ch'íiyako ngáhanu asun nk'a ni'yoo.

28 Najmi tu binkjun xi tu yjoninteehé maha ts'ínk'ien tunga najmi mahá ra ts'ínk'ien animanuu. Xi ma níhi ts'ínkji animanuu ko yjonintenuu ajin ngak'ien, kui ní xi tñkjún.

29 '¿A najmi mahá tsa tu xí nanki chjíhi ch'a nga satéña jo nise xi tíntí? Ndaha tsa b'a ma, ndaha nku nisee najmi ndyja tsa najmi mjehe Na'minuu.

30 Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjín xkihj Na'minuu.

31 Kui kjuaha nga najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chjí so nga nkjin nise.

32 'Ngatentee xi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ts'ínkié yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tíña ndjiojmi ján.

33 Tunga xi najmi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, ko an ta najmi ts'ínkié yjona nga be xuto nginkun Na'mina xi tíña ndjiojmi ján.

*B'i ts'in kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjányaha yjoho xuta*

*(Lc. 12:51-53; 14:26-27)*

34 'Najmi b'a tu ts'in n'enkjintak'un, tsa kjuajyu jáik'iejña asunntei. Najmi kjuajyu jái tsja. Kjuachán ní jái tsja.

<sup>35</sup> At'aha jáa tu xi kuakjányaha yjoho xuta, má nga nku nda ngjuai kontraha na'mihi ko nku takjín ngjuai kontraha naaha ko nku na anta ngjuai kontraha na nchí'yaha.

<sup>36</sup> Ta kuihi xinkjín xuta ngjuai kontraha.

<sup>37</sup> Xi 'yún ts'íintjo sa na'mihi ko tsa naaha nga an, kui xi najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána. Xi 'yún ts'íintjo sa ntíhi nga an, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

<sup>38</sup> Xi najmi títsjáha yjoho nga tsjénnkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuhu ra nga kama xuta ni'yakuyána.

<sup>39</sup> Xi kuangisjái suba nga k'úéjña tík'un, tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úéjña tík'un.

*B'i ts'in kitsúya Jesu chji xi k'uaihi xuta*

*(Mr. 9:41)*

<sup>40</sup> Xuta xi ts'íinkjáinnuu, ja an títs'ínkjáinna. Ko xi ts'íinkjáinna, ta títs'ínkjáihín xi kits'in nibána.

<sup>41</sup> Xi ts'íinkjáihín nku nda profeta at'aha nda profeta nii, xi nkú ts'in tjeheñ ra b'a ts'in k'uaihi. Ko xi ts'íinkjáihín nku nda xi naxu ts'in at'aha naxu ts'in ndo, xi nkú ts'in tjeheñ ra b'a ts'in k'uaihi.

<sup>42</sup> Ko tsa tjín xi tsjáha nku chutsín ntánijua nch'an xi k'uí nku xuta xu'bi at'aha xuta ni'yakuyána nii, kjuaxi ni xi tíxinnuu nga kj'uaihi chjihí xuta xu'bo.

## 11

*B'i kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista*

*(Lc. 7:18-23)*

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúyaha já ni'yakuyá xi te joo ni xi tjíhin nga incha ts'ín, as'ai incha ngji nga tsakúya ko y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná nanki xi tjín yo.

<sup>2</sup> Aya nubayoo kint'é Jua Bautista ni xi títs'in Jesu. As'ai kits'ínkji k'ua já ni'yakuyáha

<sup>3</sup> tu xi ngjuásjayaha ra Jesu. B'a incha kitsúhu:

—¿A ji nda xi tjíhin nga kj'uai? ¿A ra chúyahá ri kj'ai ndaha?

<sup>4</sup> B'i kitsú Jesu:

—Tankín'inyohoo Jua ni xi tínu'yó ko tíyo.

<sup>5</sup> Tíma chjihí xi kaha. Xi najmi ma fi tíincha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímanda. Tínt'é xi stayaha. Tíf'áiyaha xi ja k'ien. Tís'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná xi x'ahan.

<sup>6</sup> Nda tjín ts'e xi najmi tjín ni xi ts'ínch'oho nga tsjénnkina!

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu Jua Bautista*

*(Lc. 7:24-35)*

<sup>7</sup> Nk'ie nga ja tíincha fi ngáha já ni'yakuyáha Jua Bautista, kik'atuts'ihín Jesu nga kinchjanijmíyaha Jua. B'i kitsúhu xuta nkjiun:

—¿Mí nihi xi tsankinse nkjúhuun ante kixiu? ¿A nku yáxá xi títs'ínk'ajnihí ntjo?

<sup>8</sup> Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankisohoo? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tjín? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un, kui xi tjíntu ni'yaha já rei.

<sup>9</sup> Tunga, ¿á tsitjuhunu? ¿A ra nkuhú nda profeta tsankisohoo? Johon, kui. An b'a tíxinnuu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihín já profeta.

<sup>10</sup> Jua tíinchjanijmíyaha ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná:

Títs'ínkjáa nda chjine'éenna tu xi ngjuai tíjuhun ri.

K'uénda tíjün niyáhi.

11 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku xuta xi tjin asunntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntíaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

12 'Nistjin nga y'énijmí Jua Bautista éhen Ntíaná kō santaha nd'ai 'yún tībixkjanyáha má batéxuma Ntíaná, kō xuta xi kitikjua tít'sín ts'e yō.

13 At'aha Ntíaná kits'ínchjén ni xi y'ét'a já profeta kō xi kis'et'a kjuatéxumaha Moise nga kitsjá éhen santaha nkúhu nga j'ai Jua.

14 Tsa mjenuu n'e s'ejiun éin, Jua kui xi Elia xi tjihin nga kj'uai.

15 Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

16 '¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjin nd'ai? Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée kō kjintáyaha xinkjín

17 nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanej yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Kō nk'ie nga kisej suun nusin, ¿á najmi kich'íhinu?”

18 'At'aha nk'ie nga j'ai Jua, y'ejña kjintía kō najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tíñajihin”, kitsú xuta.

19 Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndaax'iun xi kjine kō 'bi, kō tu sa b'ahá tsu ngá xuta: “Kui ndai xi 'yún kjine kō 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'ahá já Romá kō já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumoo.” Tunga tís'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntíaná nk'ie nga týaha ni xi tít'sín.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi kits'ínkjáihin éhen*

*(Lc. 10:13-15)*

20 As'ai b'i ts'ín ndjá kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi tjintu nanki má nga 'yún kits'ín kjuankjún, at'aha najmi ngjik'áha rá animaha:

21 —;Nimá rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! ;Nimá rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro kō xuta nanki Sidon kkie kjuankjún xi kama ajinnuu, ja rá nd'ai ngjik'áha rá animaha nga kingja najyun kfe kō y'entujín nasu.

22 Tunga ahán b'a tíxinnuu. Nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skué sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro kō nanki Sidon.

23 'Kō jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon. At'aha tsa xuta nanki Sodoma kkie kjuankjún xi kama ajinnuu, ta tíña rá santaha nd'ai tsakai.

24 Tunga an b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skué sanuu nga xuta xi kis'e nanki Sodoma.

*B'i ts'ín tsakúchji kjuatsjoho Jesu*

*(Lc. 10:21-22)*

25 Kui nistjiun b'i kitsú Jesu:

—An tít'sintsjoho, Na'mi, Ntía xi ts'e nk'a ján kō t'anankiu. At'aha y'ejña chjihí xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí xi ni xi kik'iejña 'maihí já nkjink'uun kō já xi mankjihin ni xi tjin.

26 Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'ín kama tsjohi.

27 'Ngayjee ni xi tjin ja kits'ínkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a behe Ntíu, tu nkuhú Na'miu xi behe. Ta ndaha najmi ch'a behe Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi behe. Kō xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchjihí Na'miu, kui xi skué Na'miu.

*B'i ts'ín kinchjaha Jesu xuta nga kj'uaísehe*

28 'Nibáhasenú ngatentoo xi tsichu manuu nga kich'anjiu ch'áha kjuatéxumoo, kō an tsjanuu nga n'ekj'áíyo.

<sup>29</sup> Tjasuntjio nkú tsuhú rā kjuatéxuma xi títakuyá, at'ahá ts'inkjáihin xutá ko nímakjua tjiyana. Sakúnúu xi má nga ts'ínkj'áíya anímanúu.

<sup>30</sup> At'ahá najmi 'ni s'esúntjia ni xi bakuyá ko kijna ch'á xi tsjanúu.

## 12

*B'i ts'ín kinchjanímyaha Jesu nístjin nkjúun*

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

<sup>1</sup> Nku xuatu j'ajin Jesu má nga tjíntje tuniñú. Kama bjoho já ni'yakuyáha ko incha kikje'yún tuniñú. Kits'íntjiya ntsja nga kikjine.

<sup>2</sup> Tunga kikiehé já fariseo ni xi tíncha ts'ín jóo. As'ai b'a incha kitsúhu Jesu: —Chase ma ri. Ni xi tijná nkjúhun kjuatéxumoo nga nístjin nkjúun tíncha ts'ín já ni'yakuyáhi.

<sup>3</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehe n'eyo má nga tjit'a ni xi kits'ín David nk'ie nga kama bjoho kui ko já xi tjenkoho?

<sup>4</sup> Jas'en ante nkjúhun Ntjáná ko kikjine nínkuan nkjún xi tjíntu yo, ni xi najmi tjihin nga kui kjine ko ta ndaha já xi tjenko, nínkuan xi tu já na'miu ma kjinehé.

<sup>5</sup> ¿Ko a najmi kjehe n'eyo kui nij xi tjit'a xujun kjuatéxumoo? Já na'mi xi ts'ínxá aya nínku nga nístjin nkjúun najmi chumi jéhe b'anji.

<sup>6</sup> An b'a tixinnúu. Ei tijnajinnúu nku xi 'yún chánka sa nga nínku.

<sup>7</sup> Tunga najmi kjehe mankjinnúu éhen Ntjáná xi b'a ts'ín tjit'a: “Ni xi mjehéna, nk'ie nga kama nimanúu xutá. Najmi chje xi k'uéchjintjainúu mjena.” Tsa mankjinnúu éen, najmi chuba n'enijéhe ruu xutá xi najmi tjihin jé.

<sup>8</sup> At'ahá Ntíhi Ndax'iun batéxumaha santaha ko nístjin nkjúun.

*B'i ts'ín kits'ínkíhi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja*

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

<sup>9</sup> Ngjikjas'en Jesu ni'ya sinagoga.

<sup>10</sup> Yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja. As'ai b'a incha kitsú jóo nga kingjásjaiyaha Jesu, tu xi b'a ts'ín sakúhu rā má tindyajihin Jesu:

—¿A ma n'enki nga nístjin nkjún?

<sup>11</sup> As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tsa nku xi kabasinjña ei tijnaha nku chutsanka, tsa tu nkuhú tixa kújnengiya chu nga nístjin nkjúun, ¿a najmi kuak'áhá chu ko k'uasjeya tixó?

<sup>12</sup> Kui b'a maha, i'yún chji sa nku xutá nga nku chutsanka! Kui nga ma n'ehe nku ni xi nda nga nístjin nkjún.

<sup>13</sup> As'ai Jesu b'a kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingjénte ntsja ndo ko kamanda. B'a kik'ie xi nkúhu ntsja xinkuu.

<sup>14</sup> As'ai incha tsitju yo já fariseo ko y'éndako xinkjín xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu.

*B'i ts'ín kits'ínkíhi Jesu nkjin xutá andai ntáchak'uun*

<sup>15</sup> As'ai ngji t'axín Jesu, at'ahá ja be ni xi mjehe ts'ín jóo. Nkjin nkjún xutá kitsjennkíhi. Kits'ínkíhi ngatentee xi uhun

<sup>16</sup> ko b'a kitsúhu xutá nga najmi incha kúitsuya yáha Jesu.

<sup>17</sup> B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjáná xi kinchja nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a kitsú:

<sup>18</sup> Ei tijná nda musuna xi j'ajián, xi tjona ko xi tsjo maha animana.

Tsjahá Espirituna,  
ko kuitsuyahá xuta xi tjin asuntee ni xi naxu nginkán.

<sup>19</sup> Najmi kjan kuinchja ko najmi kjintáya,  
najmi niyátée kuinú'yá ntaha.

<sup>20</sup> Najmi kjét'okjá nku yáxá xi ja títs'okjá.  
Najmi ts'ínk'ien nd'í xi tu nintihí títju saha,  
santa nkúhu nga ts'ínndjuú ni xi naxu nginkán.

<sup>21</sup> Ko xuta xi tjin asuntee kama 'yún tak'un nda musuna.

*B'i ts'in kinchjanimíyaha Jesu ndaninda Beelzebu*

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

<sup>22</sup> J'aisehe Jesu xuta xi j'aiko nku nda xi tijnajihin ndanindoo. Kui xi ka ko najmi ma nchja. As'ai Jesu ts'asjehe ndanindoo ndo. Kama chjihí ko kama kinchja.

<sup>23</sup> Tu ni xi kama nkjúhun ra ngayjee xuta. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Kutsa kuihí xu'bi xi ntjehe David?

<sup>24</sup> Nk'ie nga kint'é já fariseo ni xi tjincha tsu xuta, b'a incha kitsú:

—Nga'yúhun ndaninda Beelzebu xi nda k'akuhu jánindoo tím'osjekoho ndai jánindoo.

<sup>25</sup> Tunga behé Jesu ni xi títs'ínkjink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:

—Tsa xuta xi tjin tu má batéxuma nku nda rej ta kuihi fi kontraha xinkjín, ta kuihi incha ngua tiya nankihi. Ngatentee nanki ko ni'ya xi ta kuihi fi kontraha xinkjín, najmi tse maha.

<sup>26</sup> B'a ta tjin ts'e ndanindoo. Tsa Satana k'onsje suba yjoho, ta kuihi tífi kontra subaha yjoho. Tsa b'a ts'ín, ¿nkú ts'ín tse kuichúkuaha ra nga kuatéxumaha?

<sup>27</sup> Ko tsa nga'yúhun ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo tibixíun, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekoho jánindoo já ts'ajun? B'a ts'ín ta kuihi jóo bakúchji nga najmi kixi tjintuyánu.

<sup>28</sup> Tunga tsa Espirituhu Ntjaná tím'osjekohona jánindoo, kui xi tsuhu ra nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja tibatéxuma Ntjaná.

<sup>29</sup> ¿Nkú ts'ín nku nda kama kjuas'ehen ni'yaha nku nda xi 'yún tjihín nga'yún ko kjé'aha ra ni xi tjihín? Tjin níhi nga tjun k'ué'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha ra ni xi tjihín ndo ni'yaha.

<sup>30</sup> Xi najmi an makona, kui xi xuta kontra. Xi najmi tíf'áyakona, kui xi tibaténdzjo.

<sup>31</sup> Kui nga b'a tíxihinnuu. Kama ndyjat'aha xuta ngatentee ngatitsuhun ko ngatentee én ch'on tsu xi kuinchja. Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra.

<sup>32</sup> Xi nkú kuitsuhu Ntíhi Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi nkú kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha ra, ta ndaha nd'ai ko ta ndaha ndyjun nkiní.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta*

(Lc. 6:43-45)

<sup>33</sup> Tsa tuhu jóo xi nda, nda jóo. Ko tsa tuu xi najmi nda, najmi nda jóo. At'aha tuu bakúchji nkú k'un jóo.

<sup>34</sup> Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'ín kama chubahanu ni xi nda, nk'ie nga jun xi ch'onk'un? At'aha ni xi kitsejihin animaha xuta, kui nihi xi bitju ts'a.

<sup>35</sup> Nku nda xi nda b'asjejin ni xi nda ajihin ngayjee ni nda xi títjoho. Ko nku nda xi ch'onk'un b'asjejin ni ch'onk'un ajihin ngayjee ni ch'onk'un xi títjoho.



<sup>36</sup> 'Kò an b'a tìxinnu. Nk'ie nga kuichú nìstjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, nk'ie ts'ínkjás'en kuenta xuta nga nkúnkú én xi najmi chumi ni chjìhi ra xi kinchja ei.

<sup>37</sup> At'aha ta kuihi én xi kichubai n'e kjuaha ri, tsa tjihin jé ko tsa najmi tjihin jé.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjún*  
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

<sup>38</sup> As'ai k'ua já chjine'éhen kjuatexumoo ko já fariseo b'a incha kitsúhu Jesu:  
—Ji nda maestru, mjeni nga chai nku kjuakjún xi n'ei, xi kuakúchji nga Ntiana kits'ín nibáhi.

<sup>39</sup> B'i kitsú Jesu:

—Xuta xi tjin nd'ai tìncha banki nga skue nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tìncha nginkun Ntiana. Tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nk'ie, tu kuihi kjuankjún xi s'ejña chjìhi xuta xi tjin nd'ai.

<sup>40</sup> At'aha xi nkú ts'ín y'ejña Jona jan nìstjin ko jan nìstjen aya kats'a ti chánkoo, b'a ta ts'ín k'úejña Ntíhi Ndax'iun jan nìstjin ko jan nìstjen kinte t'anankiu.

<sup>41</sup> 'Xuta xi y'entu nanki Ninive kuisintjenko xuta xi tjin nd'ai nk'ie nga kuichú nìstjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi ngikj'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'énimíhi éhen Ntiana. Nd'ai bi, ei tíña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona.

<sup>42</sup> Ko na reina xi tsatexuma nanki Saba kuisintjenko xuta xi tjin nd'ai nk'ie nga kuichú nìstjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjin nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínñjuhu kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tíña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ni xi maha xuta*  
(Lc. 11:24-26)

<sup>43</sup> 'Nk'ie nga nku ndaninda bitjujihin nku nda, fatsú'basún ante kixiu nga bangisjai má nga ts'ínkj'áíya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante,

<sup>44</sup> as'ai b'a tsu: “Tu sahá kfin ngáhana ni'yaná má tsitja.” Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kjitiya ni'yoo nga f'aise ngáha ra. Kichjuchá ko ja tinda.

<sup>45</sup> As'ai fikj'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'ín b'ejña askahan nk'ie nga tjuhun. B'a ta kamaha xuta ch'onk'un xi tjin nd'ai.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e*  
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

<sup>46</sup> Nk'ie nga tinchjako sa Jesu xuta nkjiun, tu naaha ní ko já nts'e j'aincha natsiun xi má nga mjehe kuinchjakoho.

<sup>47</sup> As'ai tjin xi b'i kitsúhu Jesu:

—Naahi ko já nts'ei kabincha natsin ján. Mje rúhu kuinchjakohi.

<sup>48</sup> B'i kitsú Jesu nga kinchjako nda xi j'aikoho éen:

—¿Yá xi nána ko yá xi já nts'é?

<sup>49</sup> As'ai tsakú xuta ni'yakuyáha ko b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nána ko já nts'é.

<sup>50</sup> Tu yáhá ni xi ts'íntjusun xi nkú ts'ín mjehe Na'mina xi tíña ndjiojmi ján, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

## 13

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá*  
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

- <sup>1</sup> Kui nistjiun tsitju Jesu ni'yaha ko ngjik'iejña andai ntáchak'uun.  
<sup>2</sup> Nkjin nkjún xuta kama ñjakút'aha. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejñayaha Jesu, ko ngayjee xuta tsincha andai ntóo má kixiu.  
<sup>3</sup> Nkjin tíkja ni xi tsakúyaha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:  
 —Nku nda tsitju nga ngjiténdzjo xujmá.  
<sup>4</sup> Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee ko kikjine xujmá xu'bo.  
<sup>5</sup> K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjín ninte. Kítsa jasu xujmóo, at'aha najmi 'yún tjain nintee.  
<sup>6</sup> Tunga nk'iehé nga tsitju ts'iu, kits'inchjahan ko kixí, at'aha najmi 'yún ngjiyanji kjamaha.  
<sup>7</sup> K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjántehé nga nda saá xujmá xu'bo.  
<sup>8</sup> Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo xi kitsjá unchan tjihin, tjín xi kitsjá cháte ko te tjihin, ko tjín xi kitsjá katé tjihin.  
<sup>9</sup> Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

*B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya*  
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

- <sup>10</sup> As'ai j'aisehé Jesu já ni'yakuyaha ko b'a kitsúhu:  
 —Á tu subahá b'ejña chubayahani nk'ie nga chubakohoni xuta?  
<sup>11</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:  
 —Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tjíña ts'e xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xu'bo najmi kik'aihi nga kamankjihin niu.  
<sup>12</sup> At'aha xi kamankjihin, k'uai saha ko 'yún nda kamankjihin. Tunga xi najmi ts'ínsihin nga kamankjihin, chjú'aha santaha ni xi tjíñaha nga kamankjihin kai.  
<sup>13</sup> Kui kjuaha tu tib'ejña chubayahá ra xuta xu'bo. At'aha tibase tunga najmi tibehe, ko tint'é tunga najmi tibasínñjuhú ko najmi tímankjihin.  
<sup>14</sup> 'Ni xi tíncha ts'in xuta xu'bo títs'intjusun éhen Ntíaná xi kitsúya nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a kitsú:  
 'Yún kuasinñju tunga najmi kamankjihinnuu,  
 ko 'yún chasoo tunga najmi chanú.  
<sup>15</sup> At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,  
 kits'in staya yjoho ko kik'íechja tunkun,  
 tu xi najmi skuéhe ko najmi kuint'éhe,  
 ko najmi kamankjihin ra,  
 tsa ts'íink'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.  
<sup>16</sup> 'Tunga máha jun, á b'a nda tjihin ts'ajun xi tíyo ko tínu'yó, at'aha tibe tunkun ko tint'é tjabaxínñju.  
<sup>17</sup> Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nkjin já profeta ko xuta xi naxu y'entu xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skué ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kikiehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ts'ínkjáihin xuta éhen Ntíaná*  
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

- <sup>18</sup> Kui b'a maha, tjenñjuhúnu nkú tsuhu ra ni xi kuak'iejña chubaya ts'e nda xi tsaténdzjo xujmóo.

19 Nk'ie nga nt'é xutá éen xi tsuya nga Ntíaná xi batéxuma, as'ai najmi mankjihin niu, nibá ndanindoo ko kjexín éen xi ja kis'entjejin animaha. Kui xutaha xi nkú joya xujmá xi tsixuntu andai niyóo.

20 Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen ko tjen'yún tsjohó ts'ín ts'ínkjáihin.

21 Tunga najmi 'yúhún tjihin kjama ajin animaha ko najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti ko nk'ie nga n'e uncha tu ngat'aha éen, ts'ín t'axihin yjoho éen.

22 Xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo, kui xutaha xi ta nt'é éen, tunga ni xi tjihin asuntej s'entaha ra ko kjuanchinoo b'anachaha. B'a ts'ín najmi sakuntehe ra nga nda saaha éen ajin animaha xuta xu'bo ko najmi tsjá chan.

23 Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nt'é éen ko mankjihin. Nda ts'ín nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá unchan tjihin, ko tsa xi tsjá cháte ko te tjihin, ko tsa xi tsjá katé tjihin.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén xujmá xi nda ko jñá ch'onk'un*

24 Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi nda xujmá xi y'entjejin jñáha.

25 Tunga nk'iehé nga kjintufé, j'ai nda kontraha ndo. Y'entjejihin tuniñu jñá ch'onk'un ko as'ai ngji.

26 Nk'ie nga jasu tuniñu ko kis'ehe tu, ta kama chji jñá ch'onk'uun.

27 As'ai incha j'ai já musuhu nda xi ts'e tuniñu ko b'a kitsúhu: “Ji nda ntia, ¿a najmi xujmá ndahá xi y'entjejin jñáhi? ¿Nkú ts'ín nga tu sa jñá ch'onk'uhún kj'ijin ngáha ra ntjehi?”

28 B'a kitsú ndo: “Nku nda kontra b'a kits'ín.” B'a kitsú já musu: “¿A mjehé ri nga kuankín chjúneyai jñá ch'onk'uun?”

29 Tunga b'ahá kitsú ndo: “Najmi, at'aha tsa chjúneyo jñá ch'onk'uun, ko xka tuniñu chjúyanjiu.

30 Tu sahá katuma chá suba nga joo santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga kama chá. Kui nistjiun b'a xihin já xi kuate tuu nga títjun kjéneya jñá ch'onk'uun, kj'uách'á ko k'uéti. Tunga máha tuniñu, kui xi kj'uatjo antehe.”

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa*

*(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)*

31 Ta y'éjña chubayahá ngáha Jesu nga tsakúya. B'i kitsú:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku k'un mostasa xi jakj'á nku nda ko y'entje jñáha.

32 Kui k'un xu'bi xi 'yún ichí sa nga k'un xi k'oo. Tunga nk'iehé nga ma chá, 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi b'entje xutá. Santaha nku yá tu bichú ma, ko f'ai ts'ínnda'á nisee nubaha tjiaha yóo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu sahan ninkuan*

*(Lc. 13:20-21)*

33 As'ai ta y'éjña chubaya ngáha Jesu:

—Xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakj'á nku tachjuún ko kits'íntjijinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatente na'yu.

*Kui kjuai nga tu nku y'éjña chubayahá Jesu nga tsakúya*

*(Mr. 4:33-34)*

34 B'a ts'ín kinchjako Jesu xutá nkjiun. Y'éjña chubayaha ngayjee ni xu'bi nga kitsúyaha. Najmi kinchjako tsa najmi y'éjña chubayaha.

35 B'a kama tu xi tsitjusun éhen Ntíaná xi kitsúya nda profeta nga b'a kitsú:  
K'uejña chubaya,

xinya ni xi tjintu'má santaha nkúhu nga kamanda asuntee.

*B'i ts'in kitsúya Jesu ni xi tsakúya nga kits'inchén xujmá xi nda ko jñá ch'onk'un*

<sup>36</sup> Nk'ie nga ja kits'ínkji Jesu xuta nkjiun, jas'en ni'yaha. As'ai já ni'yakuyáha j'aik'úhūn ko b'a incha kitsúhu:

—T'inyanj nkú tsuhu ra én xi kuak'iejña chubayai ts'e jñá ch'onk'un xi tjín ajihin tuniñu.

<sup>37</sup> B'i kitsú Jesu:

—Nda xi y'éntje xujmá ndoo, kui xi Ntíhi Nda'xiun.

<sup>38</sup> Ante xi má nga y'éntje, kui xi asuntee. Xujmá xi ndoo, kui xutaha xi ts'e má batéxuma Ntíaná. Jñá ch'onk'uun, kui xutaha xi ts'e ndanindoo.

<sup>39</sup> Nda kontra xi y'éntje jñá ch'onk'uun, kui xi ndanindoo. Nistjin nga chjúsintjen tuniñu, kui nistjihin nk'ie nga kfe asuntee. Ko já xi kuate tuniñu, kui xi ntítsjee.

<sup>40</sup> Xi nkú ts'in f'áiya jñá ch'onk'uun ko s'etí ajin nd'íu, b'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee.

<sup>41</sup> Nk'ie nga kuatéxuma Ntíhi Nda'xiun, ts'ínkji ntítsjehe nga kjéxin ajihin xuta xi ts'e ngayjee xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi k'oo ko ngayjee xuta xi ch'on ts'in.

<sup>42</sup> Kui xi kjaník'ajin má tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate ni'yun.

<sup>43</sup> Nk'iehé kuat'ai xuta jee xi nkú joyaha ts'íu nga k'úentu má batéxuma Na'mihi. Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchén xuta xi sakúhu nku ni xi 'yún chji*

<sup>44</sup> Má batéxuma Ntíaná b'a joyaha xi nkúhu nku nisa toon xi tjíña 'ma nku ante. Nda xi sakúhu niu ta b'éjña 'mahá ngáha at'aha najmi kui ts'e antee. Tsjo mahá ndo niu. Kui nga fitéñayjehe ni xi tjíhin ra ko b'atse antee.

<sup>45</sup> Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku nda xi ts'inxáko ndjio tsjo k'un.

<sup>46</sup> Nk'ie nga sakúhu nku xi 'yún chjíhi, as'ai fitéñayje ni xi tjíhin ko b'atse ndjio tsjo tjín xu'bo.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchén nku na'ya tjio*

<sup>47</sup> Má batéxuma Ntíaná ta b'a joyaha xi nkúhu nku na'ya xi kikjaník'ajin jóo ntáchak'uun. Kixincháha ngayjee tikjá tjio xi tjín.

<sup>48</sup> Nk'ie nga kitsehe tjio na'yo, as'ai kikje'yún jóo andai ntóo. Yo y'entu nga j'ájin tjio xi ndoo. Tsinchá nisin xi ndoo ko kikjaníya xi najmi ndoo.

<sup>49</sup> B'a ta kama nk'ie nga kfe asuntee. Kuitju ntítsjee ko ts'ínkja t'axín xuta xi ch'onk'un ko xi je.

<sup>50</sup> As'ai kjaník'ajin xi ch'onk'uun má nga tíma 'yún nd'íu. Yo kjintá xuta ko kuate ni'yun.

<sup>51</sup> As'ai b'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha já ni'yakuyáha:

—¿A kamankjinnu ngayjee ni xu'bi?

—Johon —incha kitsú jóo.

<sup>52</sup> B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo bangiya nkú tsuhu ra nga Ntíaná batéxuma, kui xi b'a joyaha nku nda xi tjíñaha nku ni'ya chánka. Bakúchji ni tsjo k'un xi tjintutjóho, ni xi cháha ko ni xi tsetsehe.

*B'i ts'in najmi kin'ekjáihin Jesu*

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

<sup>53</sup> Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga y'éjña chubaya, as'ai tsitju yo.

<sup>54</sup> Ngji ngáha nankihí kò tsakúya aya ni'ya sinagoga xi tjin yo. Kama nkjühun xuto kò b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngjikj'áha kjuankjink'un nanka xi y'aha ndai? ¿Nkú ts'ín maha ra ts'ihin kjuankjún?

<sup>55</sup> ¿A najmi kuihí ndai xi ntíhi nda chjineyóo? ¿A najmi kuihí naaha xi 'mi Maria? ¿A najmi já nts'ehé maha Santiago, Kuse, Simon kò Juda?

<sup>56</sup> ¿A najmi eihí ta tjintujinná ngatentee jminchjín nichja ndai? Kui b'a maha, ¿má ngjikj'áha ni xi maha?

<sup>57</sup> Kui nga najmi incha kits'ínkjáihin ra. Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkiun:

—Tú má xi tjeHEN ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihí kò ni'yaha najmi b'a n'ehé.

<sup>58</sup> Najmi 'yún kits'ín kjuankjún Jesu yo, at'aha najmi kis'ejihin xuta nga Ntjaná kits'ín nibáha.

## 14

### *B'i ts'ín k'ien Jua Bautista*

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

<sup>1</sup> Kui nistjiun Herode Antipa tjihin xá ante Galilea. Kint'é ni xi títs'ín Jesu kò b'a kitsúhu já xi ts'inxát'aha:

<sup>2</sup> —Jua Bautista niu. Ja j'áya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tjihin ra nga'yún nga títs'ihin kjuankjún.

<sup>3</sup> At'aha Herode kits'ínkji já juhun nga jakj'ánijé Jua. Y'é'yún kò kits'ínkjas'en nubayoo. Ngat'aha na Herodia b'a kits'ihin. At'aha chjuúhun Felipe kama na Herodia, kò ndo ngá nts'e kamaha Herode.

<sup>4</sup> B'a kits'ín ndo at'aha Jua Bautista b'a kitsúhu:

—Tíjña nkjühun kjuatéxumoo ni xi t'n'ei, nga ta jiji tinchunkoi chjuúhun nda nts'ei.

<sup>5</sup> Kama mjehe Herode nga ts'íink'ien Jua, tunga tsankjühún nga b'a ts'íin, at'aha b'a tsu xuta nga nku nda profeta Jua Bautista.

<sup>6</sup> Tunga nk'iehé nga tsichu nú Herode, ts'asje s'íhi kò kitenki takjihin na Herodia nginkun xuta xi j'ai s'íu, kò tsjo nkjún kamaha Herode.

<sup>7</sup> As'ai ixí Ntjanáhá kits'ínkie nga tsjáha takjún tu mí nihí ni xi kuankihí.

<sup>8</sup> Tunga jahá kabinchá'a tíjuhun naaha takjún, kò b'i kitsúhu Herode:

—T'eya tabaní nintaku Jua Bautista nga k'uainí.

<sup>9</sup> As'ai kik'ie babaha nda rej Herode, tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie Ntjaná nga ts'íintjusun éhen kò ngat'aha já xi kab'entut'áko ho yámixo, kui nga b'a kitsúhu nga k'uaihí ra takjún ni xi t'bankihi.

<sup>10</sup> Kitsjá kjuá nga stíkja nintaku Jua aya nubayoo.

<sup>11</sup> Nku taba kis'eya nintaku Jua kò kik'aihí takjún, kò kui xi ngjitsjá ngáha ra naaha niu.

<sup>12</sup> Ja kamoo, já ni'yakuyáha Jua j'aikj'á yjoninte k'ien kò kingjányani. As'ai ngji tsúyaha Jesu ni xi kamoo.

### *B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mi*

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

<sup>13</sup> Nk'ie nga kint'é Jesu éin, y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjin. Tunga nk'iehé nga kint'é xuta nkjiun nga ja tífi Jesu, as'ai tsuku ngji tíjuhun ra Jesu nga ngjitjenni.

<sup>14</sup> Nk'ie nga tsitjuen Jesu tsutsuu, kikié nga nkjin nkjún maha xuta xi t'kuyáha. Kama nimaha kò kits'ínkhi xi uhun.

<sup>15</sup> Nk'ie nga ja kama ngixuun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyáha kò b'a kitsúhu:

–T'axínt'a nkjún ei ko ja 'yún kama ngixun. Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjíndai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

<sup>16</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

–Najmi machjéhen nga ngjuai xuto. Tu sahá jun tjoon ni xi kjine.

<sup>17</sup> B'a kitsú jóo:

–Un ichí maha ninkuan xi kich'ai ko jo ichí tjo.

<sup>18</sup> –Nibákonú ei –kitsú Jesu.

<sup>19</sup> As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úentujin jño. Jak'á ninkuan xi uun ko tjo xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjhi Ntíaná. Tsakjanya ninkuon ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'índzjo ngáha ra xuta nkjiun.

<sup>20</sup> Ngatentee xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'ankiu. Te jo nisin kama.

<sup>21</sup> Ma ra un mij jáx'in ko kj'ai jminchjún ko jántí xi incha kikjine nichinee.

*B'i ts'in ngjisun Jesu ntáchak'uun*

*(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)*

<sup>22</sup> As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha ngjuai tíjuhun ngabantá ntáchak'uun, at'aha Jesu tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha.

<sup>23</sup> Nk'ie nga ja kits'ínkji xuta, as'ai ngji nchjako t'axín suba Ntíaná asunntu tjenkiu. Yo tíña suba nk'ie nga ja kama jyun.

<sup>24</sup> Kui chubo ja kamasehen ntáchak'uun tjenjin tsutsuu. T'éhen ntóo títs'instihi, at'aha ntjo 'yún nkjún tísatéjihin tsutsuu.

<sup>25</sup> Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu tjenki tíña Jesu jóo nga tífisun ntáchak'uun.

<sup>26</sup> Nk'ie nga kkie já ni'yakuyóo nga nibásun ntáchak'uun, incha kitsankjún nkjún. B'a incha kitsú nga kikjintáya nkjún:

–¡Nku sen nibá yo!

<sup>27</sup> Tunga tjen'yún kinchjahá Jesu:

–¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

<sup>28</sup> As'ai b'i kitsú Pedro:

–¡Ji nda maestru, tsa kjuaxi nga ji niu, tjein kjuá nga kfínsehe yo má tjenjin ntóo.

<sup>29</sup> –Nibái –kitsú Jesu.

As'ai tsitjuen Pedro tsutsuu ko ngjisun ntóo nga ngjisehe Jesu.

<sup>30</sup> Tunga nk'iehé nga kkie nga 'yún tíma ntjo, kitsankjún ko nk'ie nga ja tífjintí, kikjintáya:

–¡Ji nda maestru, n'ek'ankiní!

<sup>31</sup> Ta kuihi chubo jak'á Jesu ntsja Pedro ko b'a kitsúhu:

–¡Á b'a 'yún ichí s'ejihin ri an! ¿Á jo jan kamaha ri?

<sup>32</sup> Nk'ie nga incha jas'en tsutsuu, kitsjenjyú ntjo.

<sup>33</sup> As'ai já xi tíincha tsutsuu kits'íntsjohó Jesu nga b'i kitsúhu:

–Kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná.

*B'i ts'in kits'ínkhi Jesu xuta un xi tjin nanki Genesaret*

*(Mr. 6:53-56)*

<sup>34</sup> Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret.

<sup>35</sup> Nk'ie nga kamankjihin xuta xi tjin yo nga Jesu niu, kits'ínkint'é xuta xi tjin xki ante xi tjíndai yo. As'ai incha j'aisehe Jesu nga j'aiko ngatentee xuta xi uhun.

<sup>36</sup> Incha tsankihí tsa tsjántehe tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'ínko, ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhun Jesu.

## 15

*B'i ts'in tsakúya Jesu mí nihi xi ts'in sihi xuta nginkun Ntíaná*  
(Mr. 7:1-23)

<sup>1</sup> As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoō xi nibaha nanki Jerusalen. B'a incha kitsúhu:

<sup>2</sup> —¿Á najmi ts'intjusuhun já ni'yakuyáhi sihin xi y'éjñaná ntje cháná? Najmi tíjün bané ntsja nk'ie nga kjine niñu.

<sup>3</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ko máha jun, ¿á najmi n'etjusuhunnu ni xi y'éjña Ntíaná, nga tu sahá sinnuu n'etjusuhunnu?

<sup>4</sup> Tjít'a má nga b'a kitsú Ntíaná: “Chankjún na'mihí ko naahí”, ko “Xi ch'on kuitsuhú na'mihí ko tsa naaha, kui xi tjíhin nga n'ek'ien.”

<sup>5</sup> Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjín xi b'i kuitsuhú na'mihí ko tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjínna nga kúásinkoho kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”,

<sup>6</sup> tsa tjín xi b'a kuitsú, kui xi najmi ta tjíhin tsa skuenkjún na'mihí ko tsa naaha. Kui nihi xi bixiún. B'a ts'in najmi ta n'echjíninu éhen Ntíaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu.

<sup>7</sup> ¡Tu tsjohónuu nga bakuchú xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! Kjuaxi kjáihin ni xi kitsú nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a ts'in y'ét'a:

<sup>8</sup> Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna, tunga animaha kjin tíjñaha an.

<sup>9</sup> Najmi chumi ni chjíhi ra chje xi tsjana, at'aha tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

<sup>10</sup> As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tjenñju ko katumankjinnuu.

<sup>11</sup> Ni xi fas'en ts'a xuta, najmi kui xi ts'in sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitju ní ts'a, kui ní nihi xi ts'in sihi.

<sup>12</sup> As'ai j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—¿A yai nga já fariseo najmi kuasasihin én xi kuachubai?

<sup>13</sup> B'i kitsú Jesu:

—N'esjenji santaha ko kjamaha ngayjee yá xi najmi y'éntje Na'mina xi tíjña ndjiojmi ján.

<sup>14</sup> Najmi tu nkjún manuu jóo. Já kahá niu xi bakú niyáha xuta ka. Tsa nku nda ka kuakú niyáha kj'ai nda ka, ¿a najmi kuixuntuyáha nga joo nku tixa?

<sup>15</sup> As'ai b'a kitsú Pedro:

—T'inyani nkú tsuhu ra ni xi kuak'ieña chubayai.

<sup>16</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu?

<sup>17</sup> ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi fas'en ts'a xuta, fi aya kats'a ko bitju ngáha?

<sup>18</sup> Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní xi nibáha ajin animaha ko kui xi ts'in sihi nginkun Ntíaná.

<sup>19</sup> At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'in ts'innkjink'un, nga ts'ínk'ien xinkjín, nga bangane kjuabixoon, nga tjín xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, nga ndyjé ts'in, nga nchja én tsank'á, ko nga ch'on tsuhu xinkjín.

<sup>20</sup> Kuihi ni xu'bi xi ts'in sihi xuta nginkun Ntíaná. Tunga tsa kjine ninkuan nga najmi tíjün kuané ntsja, najmi kui nihi xi ts'in sihi xuta nginkun Ntíaná.

*B'i ts'in nku tachjuun xi najmi ntjehe judio tjeheh ra tsankihi nku kjuanda Jesu*

(Mr: 7:24-30)

<sup>21</sup> As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro ko nanki Sidon.

<sup>22</sup> Ko tu kikjintaya tjeenkihi ra nku tachjuun xi najmi ntje judio tjeheh ra xi yo tiña. B'a kitsuhu:

— Ji chá maestru, ji xi ntjehe David, chase nimaní ichí an! Takjín ichína tíñajihin chánindo, kui nga tu xí uhún tíbehe ra!

<sup>23</sup> Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. As'ai j'aise tiñaha já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsuhu:

— Tu sahá b'a t'ihin tachjuun nga katji, at'aha t'ikjintaya tjeenkiná.

<sup>24</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

— Kits'in nibána Ntíaná nga tu nkuhú xuta xi ntje Israel tjeheh ra kfinsehe, xuta xi kindyja xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axín suba.

<sup>25</sup> As'ai j'ai tachjuun, tsasinkunch'int'aha Jesu ko b'a kitsuhu:

— Ji chá maestru, tisinkoní ichí an!

<sup>26</sup> B'i kitsú Jesu:

— Najmi nda tjin tsa chju'aha ninkuahan jántiu nga kj'uaihi naño.

<sup>27</sup> As'ai b'a kitsú tachjuun:

— Johon, chá maestru, tunga santahá ni ko naño kjine xihí ninkuan xi bixunntunkí yámixaha ntiaha.

<sup>28</sup> B'i kitsú Jesu:

— Ji tachjuun, já b'a 'yún s'eihin ri nga Ntíaná kits'in nibána! Katuma xi nkú ts'in mjehi.

Ta kuihi chubo kamanda takjihin tachjuun.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin nkjun xuta un*

<sup>29</sup> Tsitju Jesu yo nga ngji andai ntachak'un Galilea. As'ai ngjinji nku asunntu tjenki ko yo y'eña.

<sup>30</sup> Incha j'aisehe Jesu nkjin nkjun xuta nga j'aiko xi najmi ma fi, xi ka, xi najmi ma nchja, xi kutu ntsja, ko nkjin sa xi uhun. Kui xi j'aik'íentut'áha Jesu ko Jesu kits'innkihi ngayjee.

<sup>31</sup> Kui nga kama nkjuhun ra xuta nkjiun nk'ie nga kkie nga tinchja xuta xi najmi ma nchja, kamanduú ntsja xuta xi kutu ntsja, tjíma xuta xi najmi ma fi, ko kama chjihí xuta xi ka. As'ai incha kits'intsjoho Ntiahá xuta Israel.

*B'i ts'in kits'inkjen Jesu já xi nju mij*

(Mr: 8:1-10)

<sup>32</sup> As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsuhu:

— Tíma nimana xuta nkjin, at'aha ja t'ihin jan nistjin nga tjintukoná ei. Ja najmi ta t'ihin ra nichine. Najmi mjena ts'inkjí kjintía, at'aha tsa kuayáya aya niyóo.

<sup>33</sup> As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyóo:

— ¿Tunga má xi tjeheh sakúná ei ante t'axín xu'bi ninkuan xi kamaha ra nga kjine xuta xi b'i nkjun ts'in nkjin maha?

<sup>34</sup> B'i kitsú Jesu:

— ¿Nkú tjin ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

— Yatu maha ko k'ua tjió xixi.

<sup>35</sup> As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úentu xuta nkjiun t'anankiu.

<sup>36</sup> Jakj'á ninkuan xi yatuú ko tjió ko kitsjáha máb'achjihí Ntíaná. Tsakjanya ko kitsjáha já ni'yakuyáha. As'ai já ni'yakuyóo kits'innzjoho ninkuon ko tjió xuta nkjiun.



<sup>37</sup> Kikjine tente xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisín kama.

<sup>38</sup> Nju mii jáx'in ko kj'ai jminchijun ko jántí xi kikjine nichinee.

<sup>39</sup> Nk'ie nga kits'ínkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha, jas'en ngáha tsutsuu nga ngji ante xi tiña maha nanki Magadan.

## 16

*B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihí nku kjuankjún*

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

<sup>1</sup> Incha j'ai já fariseo ko já saduseo nga j'ai kjut'ayák'un Jesu. Tsankihí nga ts'ín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáha.

<sup>2</sup> Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ja ma ngxuun b'a bixiún: “Nda chun kama, at'aha chun jeje nk'a ján.”

<sup>3</sup> Ko nga ta jyuun b'a bixín ngó: “Ch'on chun kama nd'ai, at'aha ninti tíncha.” Mankjinnuu ni xi ma chji nk'a ján, tunga, ¿á najmi tímankjihinnuu ni xi tís'ejña chjihí nistjin nd'ai?

<sup>4</sup> Xuta xi tjin nd'ai tíncha banki nga skué nku kjuankjún, at'aha ch'onk'un ko najmi naxu tíncha nginkun Ntíaná. Tunga tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nistjin nk'ie, kui kjuankjúhun xi s'ejña chjihí xuta xi tjin nd'ai.

B'a kitsú Jesu, as'ai ngji t'axihín xuto.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu san*

(Mr. 8:14-21)

<sup>5</sup> Nk'ie nga tsichu já ni'yakuyáha ngabantóo, tu kichayahá ra nga kik'a ninkuan.

<sup>6</sup> As'ai b'a kitsú Jesu:

—Nda chasoo. Chúhuun yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

<sup>7</sup> As'ai b'i ngján kinchjanijmíyakoho xinkjín já ni'yakuyóo nga najmi incha y'a ninkuan.

<sup>8</sup> Kamankjihín Jesu ni xi tíncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tichubanjmíyakohonu xinkiu nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejhinnuu nga Ntíaná kits'ín nibána!

<sup>9</sup> ¿A tu yje najmi kjehé mankjinnuu? ¿A najmi ta f'áitsjehénnuu ninkuan xi uun xi tsakjanyáha já xi un mii maha ko nkú tjin nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú?

<sup>10</sup> ¿Ko a najmi ta f'áitsjehénnuu ninkuan xi yatuu xi tsakjanyáha já xi ñju mii maha ko nkú tjin nisín kin'etso ninkuan xi y'ekú?

<sup>11</sup> ¿Nkú tjihín ra nga najmi tímankjihinnuu nga najmi ninkuan tinchjanijmíyahana? Tunga chúhún ruu yjonuu na'yu sahan já fariseo ko já saduseo.

<sup>12</sup> As'ai kamankjihín já ni'yakuyóo ni xi tinchja Jesu, nga najmi na'yu sahan ninkuan xi tihin nga kúhun yjoho. Ngat'aha ní ni xi bakúya já fariseo ko já saduseo tihin nga kúhun yjoho.

*B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha ngajoho*

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

<sup>13</sup> Nk'ie nga tsichu Jesu tiña nanki Cesarea, má nga batéxuma nda Felipe, as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Yáhá ni Ntíhi Ndax'iun tsu xuta?

<sup>14</sup> B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a tìncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a tìncha tsu nga ji xi Elia. Kò tjín ngá xi b'a tìncha tsu nga ji xi Jeremia kò a ra kj'ai nda profeta.

<sup>15</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kò jun, ¿yá xi bixiún nga an?

<sup>16</sup> As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji xi Cristo. Ji xi Ntíhi Ntíaná xi tijná tík'uun.

<sup>17</sup> B'i kitsú Jesu:

—Nda tjín ngat'a ts'i, Simon, ntíhi Jona. At'aha ndaha nku xuta asuntei najmi y'éña chjihi ni. Na'mina ní xi tijná ndjiojmi ján y'éña chjihi ni.

<sup>18</sup> Kò an b'a tíxihin nga ji xi k'úhín Pedro. Ts'inndá ninkuna asuhun ndjio xu'bi kò nga'yuhun ngabayoo najmi kamaha ts'ín nganaha xuta xi ts'an.

<sup>19</sup> An tsjaha yubíhi má batéxuma Ntíaná. Ni xi k'úét'a'yín ei asuntei, ta s'et'a'yún ndjiojmi ján. Kò ni xi chjundáyai ei asuntei, ta kuindáya ndjiojmi ján.

<sup>20</sup> As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga najmi tu ch'a kuitsuyaha nga kui xi kits'ín nibáha Ntíaná ngajoho.

*B'i ts'ín kitsúya títjun Jesu nga n'ek'ien*

*(Mr. 8:31–9:1; Lc. 9:22-27)*

<sup>21</sup> Kui nistjiun kik'atuts'ihin Jesu nga kitsúya kixíhi já ni'yakuyáha nga tjíhin nga ngjuai nanki Jerusalen, kò nga un nkjún skuehe aya ntsja jáchá xi tjíhin xá kò já na'mi k'aku kò já chjine'éhen kjuatéxumoo, kò nga n'ek'ien kò nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

<sup>22</sup> As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu kò b'a kitsúhu nga najmi nda kits'ín nga b'a kitsú. B'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, Ntíaná kakjexíhin ngayjee ni xu'bo! ¡Najmi tu chumi nihi xi katumahi!

<sup>23</sup> Tunga kits'ínk'ótjiyak'uhún Jesu Pedro kò b'i kitsúhu:

—Tiyú xinní, Satana! Ji xi t'n'endyjajinní. At'aha najmi ni xi ts'e Ntíaná t'n'enkjíntak'uin. Ni xi ts'e ní xuta asuntei t'n'enkjíntak'uin.

<sup>24</sup> As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe kò katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkina.

<sup>25</sup> At'aha xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéña tík'un, kui xi tu saha kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana, kui xi sakúhu nga k'úéña tík'un.

<sup>26</sup> At'aha, ¿mí xi chjíhi ra tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyjaha ngá animaha? ¿Mí nihi xi tsjá nga k'uéchjintjai animaha?

<sup>27</sup> At'aha Ntíhi Ndax'iun kj'uaíko kjuachánkaha Na'míhi kò kj'uaíko ntítsjehe. Nk'ie k'uéchjíhi nga nkúnkú xuta ni xi kits'ín.

<sup>28</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. K'ua xi tìncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue nga kj'uaitéxuma Ntíhi Ndax'iun.

## 17

*B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu*

*(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)*

<sup>1</sup> Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago kò Jua xi nts'e maha Santiago. Ngjiko t'axín jóo nku asunntu tjenki nk'a.

<sup>2</sup> Yo kik'óntjaiya sénnistjihin Jesu nginkun jóo. Tsat'ai ankjín xi nkú joyaha ts'íu kò najyuhun taba xúxú kama kò tsat'ai.

<sup>3</sup> Ta kikié jóo Moise kò Elia nga tìncha nchjanijmíko Jesu.

<sup>4</sup> As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjihin nga ei kujntsubahaná! Tsa mjehi, ts'innda ei jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise ko nku xi kama ts'e Elia.

<sup>5</sup> Nk'ie nga b'a ta títshu Pedro, tu nkuhú nintj xi tibat'ai j'ai ts'innk'íéhen jóo ko kinu'yá ajin nintju nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntina. Tjona ko tsjo mana. Tasinñjuhu.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kint'é nto já ni'yakuyóo tu ni xí incha kitsankjúhún. Kui nga xi t'anankiuhú y'ét'aha nintaku nga incha tsinchakúch'in.

<sup>7</sup> As'ai j'aik'úhun Jesu ko kits'inkohó nga b'i kitsúhu:

—Tisintjoon. Najmi tu binkjun.

<sup>8</sup> Nk'ie nga kingjénnk'a ngáha ankjin jóo, najmi ta ch'a xi kiekehe. Tu Jesu síjña subahá.

<sup>9</sup> Nk'ie nga ja tjincha nibájen ngáha asunntu tjenkiu, b'a kitsúhu Jesu jóo:

—Najmi tu ch'a xi 'miyohoo ni xi kuayo santaha nkúhu nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo Ntíhi Ndax'iun.

<sup>10</sup> As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyóo:

—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga tjihin nga kj'uaí títjuhun Elia?

<sup>11</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Elia ko k'uénda ngayjee ni xi tjin.

<sup>12</sup> Tunga an b'a tíxinnuu nga ja j'ai Elia, tunga najmi kamankjihín ra xuta tsa Elia niu. Tu ni xi kama mjehé ra jóo kits'ihín. B'a ta ts'in un skuehe Ntíhi Ndax'iun aya ntsja jóo.

<sup>13</sup> As'ai kamankjihín já ni'yakuyóo nga Jua Bautista kinchjanjímíyaha Jesu.

*B'i ts'in kits'in ndaíhi Jesu nku nda chí xi tñajihín ndanindoo*

*(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)*

<sup>14</sup> Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga tjincha xuta nkjiun, as'ai nku nda j'aisehe Jesu ko tsasinkúch'int'aha nga b'a kitsúhu:

<sup>15</sup> —Ji nda maestru, chase nimahi ichi nda china. Tjin nistjin nga jyuhú kj'i b'atsé ko 'yún un behe. Tjin nga nkjin niyá jnejin nd'íu ko tsa ntániju.

<sup>16</sup> Kjúáikohó já ni'yakuyáhi, tunga najmi kamahá ra kuats'innkihi.

<sup>17</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á b'a 'yún ichi s'ejihín ra Ntíaná xuta xi tjihin nd'ai ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin tjihin nga kúatejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjihin nga ts'in chúkjuanuu? Nibákonú nda chíu ei.

<sup>18</sup> As'ai ndjá kinchjako Jesu ndanindoo ko tsitjujihín nda chíu. Ta kuihi chubo kamanda nda chíu.

<sup>19</sup> Askahan já ni'yakuyáha j'aingjásjaiya t'axihín. B'a incha kitsúhu:

—¿Á najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

<sup>20</sup> B'i kitsú Jesu:

—At'aha 'yún ichi s'ejinnuu Ntíaná. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa tu ichi s'ejinnuu xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichi, kama b'a k'úihun asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin ei ko t'in t'axín.” As'ai ngjuai t'axín. Ko tu mí nihí ni xi kamanuu, tsa b'a ts'in s'ejinnuu Ntíaná.

<sup>21</sup> Tunga jáninda xi nkúhu xu'bi najmi chuba bitju. Nk'ie nga chubakaáha Ntíaná ko nga bintsuba kjintiaá, nk'iehé nga bitju.

*B'i ts'in ta kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien*

*(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)*

<sup>22</sup> Nk'ie nga tsú'bakó Jesu já ni'yakuyáha ante Galilea, b'i kitsúhu:

—N'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta

<sup>23</sup> ko incha ts'ínk'iehen. Tunga nistjin xi ma jahán ni kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

Kik'ie nusin nusihin já ni'yakuyoo nga b'a kitsú Jesu.

*B'i ts'in y'échjí Jesu toon xi masúhun ninku*

<sup>24</sup> Nk'ie nga tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nanki Capernaum, as'ai incha j'aisehe Pedro já xi f'ásuhun toon ninku xi síjña nanki Jerusalem. B'a incha kitsúhu Pedro:

—¿A najmi b'échjintjaihi nda maestruhi ninku?

<sup>25</sup> —Johon —kitsú Pedro.

As'ai nk'ie nga jas'en Pedro ni'ya má tíjña Jesu, tu Jesuhú tjun kinchjako:

—Ji Simon, ¿nkú bixín? Já rej xi tjin asunntej, ¿yá xi ts'ínk'íechjintjai? ¿A ntíhi, a ra xuta xi kj'aihi?

<sup>26</sup> —Xuta xi kj'ai —kitsú Pedro.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, najmi b'échjí ntíhi jóo.

<sup>27</sup> Tunga tu xi najmi ch'on kamaha ra jóo, tu sahá t'in andai ntáchak'uun ko ndjein nintu. Tjio xi tjun ngjuait'ahi chjúx'á'ai ts'a. Yo sakúhi toon xi kama k'úechjintjaihini jo xuta. Chjúbéi toon ko t'ínk'iechjí xi ts'i ko xi ts'an.

## 18

*B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka má batéxuma Ntiana*

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

<sup>1</sup> Ta kui nistjin xu'bo j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha. B'a incha kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿Yá xi 'yún chánka sa má batéxuma Ntiana?

<sup>2</sup> As'ai kinchjaha Jesu nku nda chí, tsasíjñajin masehen jóo

<sup>3</sup> ko b'a kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa najmi kuankínch'aha ruu animanuu ko n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú joyaha ntí xi ntí ntí, najmi kuitjás'enjiun nga Ntiana xi kuatéxumanuu.

<sup>4</sup> Kui nga tu yáha ni xi ts'ín nímakjuaha yjoho xi nkú joyaha nda chí xu'bi, kui xi 'yún chánka kama má batéxuma Ntiana.

<sup>5</sup> Ko xi ngajona ts'ínkjáihin ra nku nda chí xi nkúhu xu'bi, kui xi an títs'ínkjáinna.

*B'i ts'in kinchjanimíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin je xuta xingisoo*

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

<sup>6</sup> Tu yáha ni xi ts'ínkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bi xi s'ejihin an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íiun tsa s'et'a 'yunt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin má nankaha ntáchak'uun.

<sup>7</sup> Inima rú ts'ihin xuta xi tjin asunntej, at'aha tjin ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun! Tjihin nga s'e ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, inima rú ts'ihin xuta xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ai!

<sup>8</sup> Kui b'a maha, tsa ntsai ko tsa tsukui xi títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nima ko tsa kutui má nga k'úentu tik'un xuta, ko najmi tsa tjt'a nga joo tsukui ko nga joo ntsai tunga tu sa ajin nd'í xi najmi mahá ra 'meya chjanik'ajin ngáhi.

<sup>9</sup> Ko tsa tunkuini xi títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei ko kjin chjaniyai. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga k'úentu tik'un xuta, ko najmi tsa t'incha nga joo tunkuini tunga tu sa ajin nd'í ngak'iehen chjanik'ajin ngáhi.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku chutsanka xi kindyja*  
(Lc. 15:3-7)

<sup>10</sup> T'ejin tak'un. Najmi tu tohon manuu nku nda chi xi nkuhu xu'bi. At'aha an b'a tixinnuu nga ntitsjehe jantuu xi tjin ndjiojmi jan, jintu tehente nginkun Na'mina xi tijn ndjiojmi jan.

<sup>11</sup> At'aha Ntihu Ndax'iun j'ai ts'ink'anki xuta xi ja kindyja kai.

<sup>12</sup> '¿Nku bixiun? Tsa nku nda tinchaha unchan chutsanka, tsa ndyaha nku, ¿a najmi kunchaha xi chate ko yachan njo ajin jno ko nguaingisjaji xi kandyjoo?

<sup>13</sup> Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tsa sakusjaihi chu xi kandyjoo, 'yun tsjo kama saha chu xi nku xi kuasaku ngaha ra, nga xi chate ko yachan nja xi najmi kandyjoo.

<sup>14</sup> B'a ta ts'in najmi mjehe Na'minuu xi tijn ndjiojmi jan tsa ndyja ndaha nku janti ni xi nkuhu xu'bi.

*B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu kjuan'endyjat'oo*  
(Lc. 17:3)

<sup>15</sup> Tsa ch'on tits'ihin nda nts'ei, t'ihinseihi ko chubanijmiko subai nga b'a t'ihin nga najmi nda tjin ni xi tits'in. Tsa kuint'e éhin, ja kuijnehi nda nts'ei.

<sup>16</sup> Tunga tsa najmi kuint'e éhin, t'inkoi tsa nku ko tsa jo xuta, tu xi b'a ts'in s'ehhe tsa jo ko tsa jan testiyu xi kuitsuya ni xi kamo.

<sup>17</sup> Tunga tsa najmi kuint'e éhen joo, t'inyaihi xuta ninku ni xi tits'in. Ko tsa najmi kuint'e éhen xuta ninku, katumahi ndo xi nku joyaha ja xi najmi be Ntiana ko tsa xi nkuhu ja xi f'achjintai ch'a nga ts'inxat'aha ja Roma.

<sup>18</sup> Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ni xi k'uet'a'yun ei asuntei, ta s'et'a'yun ndjiojmi jan. Ko ni xi chjundayo ei asuntei, ta kundaya ndjiojmi jan.

<sup>19</sup> Ko b'aha ta tixin ngahanuu. Tsa jo kamo nga k'úendo ei asuntei ni xi mjenuu nga kunchihu Na'mina xi tijn ndjiojmi jan, kui xi tsjanuu ni xi kunchiu.

<sup>20</sup> At'aha ma nga kama njaku tsa jo ko tsa jan xuta xi s'ejihin an, an ta tijnjain masehen xuta xu'bo.

<sup>21</sup> As'ai j'ai tiña Pedro ko kingjajaiya:

—Ji nda maestru, ¿nkú tjin niya ts'inndyjat'aha nda nts'é nga ch'on tits'inna? ¿A santaha yatu niya?

<sup>22</sup> B'i kitsu Jesu:

—Najmi tu yatu niya tixihin. Chate ko kan ni niya nga yatu.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku nda musu xi najmi kits'inndyjat'aha nda musu xinkjin*

<sup>23</sup> B'i kitsu Jesu:

—Kui b'a maha, ma batexuma Ntiana b'a joyaha nku nda rei xi kama mjehe ts'inko kuenta ja musuhu.

<sup>24</sup> Nk'ie nga tib'atuts'ihin nga tits'inxi, as'ai j'ai kin'ekasinjna nginkun nku nda musu xi 'yun tse tjehe ts'e.

<sup>25</sup> Tunga najmi tijhin ra ndo toon xi k'uechjiji ni xi tjehe. As'ai kitsja kju nda ntiaha nga satena ndo, chjuuhun, ntihu ko ngayjee ni xi tijhin, tu xi b'a ts'in kuitju chiji ra toon xi tjehe.

<sup>26</sup> As'ai tsasinkunch'in nda musu nginkun nda ntiaha ko b'a kitsu: “Ji nda ntia, n'e chukjua sani ichi. K'uechji tentehé ra tohin.”

<sup>27</sup> Kama nimaha ndo nda musuhu. Kits'in nda ngaha ra ko kits'inndyjat'a tentehe toon xi tjehe.

<sup>28</sup> Tunga nk'iehe nga tsitju nda musu yo, kisatekja kj'ai nda musu xinkjin xi ichi tjehe ts'e. Kui xi jak'ja nga kitsubantu ko b'a kitsuhu: “T'echjina toonna xi tjehin!”

<sup>29</sup> As'ai tsasinkunch'int'aha nda musu xinkjin ko b'i kitsu nga tsankihj: "N'e chukjua sani ichi. K'uechji tentehé ra toohin."

<sup>30</sup> Tunga najmi kits'in yuhu nda musu. Tu saha ngjingjaya'yun nda musu xinkjin ndo. Yo ru ngjuaya santaha nku rúhu k'uechji ni xi tjehen.

<sup>31</sup> 'Nk'ie nga kieke ja musu xingisoq ni xu'bi, un nkjun kama k'un ko ngji tsuyaha nda ntiaha ngayjee ni xi kamoo.

<sup>32</sup> As'ai kinchja ngaha ra ndantiaha nda musu xu'bo ko b'a kitsuhu: "ji nda musu ch'onk'un! An kuats'inndyjat'aha ngayjee toon xi tjehin tu ngat'aha nga b'a kuak'inni.

<sup>33</sup> ¿A najmi kohó ji tjehin nga kama nimahi nda musu xinkj xi nku ts'in kama nimana ji?"

<sup>34</sup> Kama kjahan nda ntiaha. As'ai kits'inkjas'en nda musu aya ntsja ja xi basehe nubayoo tu xi tsjaha ra kjuanima. Yo s'eya santaha nkúhu nga k'uechji toon xi tjehen.

<sup>35</sup> 'B'a ta ts'innuu Na'mina xi tjña ndjiojmi jan tsa najmi ngayjehe animanuu n'endyjat'ohoo nts'o.

## 19

### *B'i ts'in kinchjanijmyaha Jesu kjuabixoon* (Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsu, as'ai tsitju ante Galilea nga ngji ante xi tjin Judea xi tjña ngabantá ntaje Jordan.

<sup>2</sup> Nkjin nkjun xuta kitsjennkíh ko yo kits'innkih xuta xi uhun.

<sup>3</sup> As'ai j'aisehe Jesu k'ua ja fariseo tu xi kikjut'ayak'uhun ra. B'i ts'in kingjásjaiyaha:

—¿A kama nku nda chuba ts'inkjehé kjuabixahan nga k'uejña chjuuhun?

<sup>4</sup> B'i kitsu Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo éhen Ntiana má nga tjit'a xi nku ts'in kits'innnda Ntiana xuta nga tuts'ihin ni? B'a ts'in tjit'a: "Nku chjuun nku x'in kits'innnda."

<sup>5</sup> Ko tjit'a ya má nga b'a ta kitsu: "Kui kjuaha nga nku nda k'uejñaha na'mihj ko naaha nga k'uejñako chjuuhun, ko nga joo nkuhú kuichú ma."

<sup>6</sup> Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha. Kui b'a maha, ni xi y'é'yuhun Ntiana, najmi xuta kjéndáya.

<sup>7</sup> B'a incha kitsu jóo:

—Tunga tsa b'a ts'in tjña, ¿a b'a ts'in y'ejñaha Moise nga nku nda kama kjésintjehe nku xujun má nga ja tits'inkje kjuabixahan ko b'a ts'in kama k'uejñaha chjuuhun?

<sup>8</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—At'aha ndja animanuu, kui kjuaha nga kits'inj'oho Moise nga kama k'uejñahanu chjuunnuu. Tunga najmi b'ahá ts'in kis'ejña nga tuts'ihin ni.

<sup>9</sup> An b'a tíxinnuu. Tsa nku nda k'uejña chjuuhun, tsa chjuuhun najmi kik'at'aha, tsa as'ai kuixanko kj'ai tachjuun, kui xi títangane kjuabixan tjuhun. Ko tsa kj'ai nda kuixanko ngaha tachjuun xi y'ejñaha x'ihin, kui nda xu'bo xi ta títangane ni xi 'mihj kjuabixan.

<sup>10</sup> As'ai ja ni'yakuyoo b'a incha kitsuhu Jesu:

—Tsa b'a ts'in tjña ngat'aha nda xi tjñaha chjuun, tu saha nda tjin nga najmi kuixaán.

<sup>11</sup> B'i kitsu Jesu:

—Najmi ngatentee xuta mankjihin ni xu'bi, nku tutuhú xi Ntiana kitsjáha nga kamankjihin.

<sup>12</sup> At'aha tjin xuta xi b'a ts'in kitsin nga najmi kama kuixan, ko tjin nga xi kin'e xanta tu xi najmi kama kuixahan. Ko tjin nga kj'ai xi ja y'ech'oho yjoho nga kuixan tu xi tu nku Ntjanaha ts'inxat'aha ra. Xi kama ts'inkjaihini ni xu'bi, kats'inkjaihini.

*B'i ts'in nda kinchjane Jesu janti xiu*  
(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

<sup>13</sup> Incha j'aiko xuta ntihit tu xi Jesu nguennehe ra ntsja ko kuinchjantjaihi nginkun Ntjana. Tunga ja ni'yakuyohoho b'a kitsuhu xuta nga najmi b'a incha ts'ini.

<sup>14</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—Tjehentoho jantiu nga kanibasena. Najmi tu jun b'ech'ohoo. At'aha xuta xi b'a ts'in tjintuyaha xi nku joyaha janti xi, kui xi tjeheh ra nga Ntjana kuatexumaha.

<sup>15</sup> Kingienne ntsja Jesu jantiu. As'ai tsitju yo nga ngji t'axin.

*B'i ts'in kinchjanijmiko Jesu nku nda nchiná*  
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

<sup>16</sup> J'aisehe Jesu nku nda ko b'a kitsuhu:

—Ji nda maestru, imi ni nda xi tjihin nga ts'ian tu xi kama ts'inkjaihini ra nga kuatejina tik'un sian?

<sup>17</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—Ja ni xi nda tichasjaiyahaní? Nku tutuhú maha xi nda. Tsa mjehi kuitjas'ein má nga kuinchun tik'uin, n'etjusun ni xi tjit'a kuatexumoo.

<sup>18</sup> —¿Má xi kui? —kitsu ndo.

B'i kitsu Jesu:

—Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyje n'ei. Najmi tu testiyu tsank'a n'ei.

<sup>19</sup> Chankjün na'mihit ko naahi. Ko n'etjoi xuta xinkit xi nku ts'in tjohi yjohi.

<sup>20</sup> B'a kitsu ndatiu:

—Santa nkúhu nga ndyjana tits'intjusan ngayjee ni xu'bo. ¿Mí nihi xi ndyjat'a sana?

<sup>21</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—Tsa mjehi nga kuichú mai xi tjihin nga kuichú mai, t'ihinteñai ni xi tjihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'in s'ehé ri kjuanchina ndjiojmi jan. As'ai nibái nga tsjénkiní.

<sup>22</sup> Tunga nk'iehé nga kint'é ndatiu éin, kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.

<sup>23</sup> As'ai b'a kitsuhu Jesu ja ni'yaku'yaha:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. 'Ni tjin tsa nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntjana xi kuatexumaha.

<sup>24</sup> B'ahá ta tixin ngahanuu nga tu sahá najmi 'ni tjin tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntjana xi kuatexumaha.

<sup>25</sup> Nk'ie nga kint'é ja ni'yakuyoo éin, tu ni xi kama nkjuhún ra ko b'a incha kitsu:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

<sup>26</sup> As'ai tsase'a Jesu joo ko b'a kitsuhu:

—Xuta ndahachi najmi kamaha ts'ink'anki yjoho, tunga Ntjana maha ts'ink'anki xuta. At'aha tu mí nihí ni xi maha ts'in Ntjana.

<sup>27</sup> As'ai b'a kitsu Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentej ni xi tjinni ko tjennkihí nd'ai. Kui kjuaha, imi nihi xi sakuhúni jin?

28 *As'ai b'i kitsú Jesu:*

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nk'ie nga kuichú nistjin nga n'e tsetse ngayjee ni xi tjín ko nk'ie nga kuakúchji Ntíhi Ndax'iun kjuachánkaha nga k'úéjñasun ante má nga kuatexuma, kui nistjiun jun xi tjenkonú nd'ai ta kuintsuboo ante xi te jo maha nga kuatexumohoo ntjehe xuta Israel xi te jo tikjá maha.

29 Tu yáhá ni xi ngat'ana y'éjñaha ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa na'mihi, tsa naaha, tsa ntíhi ko tsa jñá xi tjíhin, kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjíhin ni xi y'éjña ko ts'ínkjáihín nga k'úentu tík'un sín.

30 Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén tíjün kama ngáha.

## 20

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén já xi kits'inxájin tuntsjajée*

1 'Xi nkú ts'in batexuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi tjíñaha nku jñá. Kui xi ta jyun tsitju nga ngjik'íéndako já musu tu xi ngjuai ts'inxájihin ante tuntsjajéhe.

2 Nk'ie nga kits'inj'ó já musu nga kama chjíhi nku toon denarió nga nku nistjin, as'ai kits'ínkji jóo ajin tuntsjajéhe.

3 As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba ñja, ko kieke kj'ai já xi tíincha ajin nantio xi najmi tjíhin xá.

4 B'a kitsúhu jóo: "Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna ko nda tjín k'uechjínuu." As'ai ngji jóo.

5 'As'ai ta ngjihí ngáha ndo, nkú ma nga chuba te jo ko nkú ma nga chuba jan, ko b'ahá ta kits'in ngáha.

6 Ko xi nkú ma nga chuba un nga ngixuun ta ngjihí ngáha ndo ko kisakú saha kj'ai já xi najmi tjíhin xá. "Jun, ¿á nku nistjin kab'ahanuu ei nga najmi tín'exáhanu?", kitsúhu.

7 "At'aha najmi tjín xi títsjá xáni", kitsú jóo. "Tu sahá tankín n'exó ko jun ajin tuntsjajéna", kitsú ndo.

8 'Nk'ie nga kama jyuun, kinchjako nda xi ts'e tuntsjajée nda xi basehe já musu ko b'a kitsúhu: "Chubañjaihi já musu ko t'echjíhi nistjin xi kats'inxá. Xi askahan kafas'een ch'atuts'ihín ri, santaha nkúhu nga kuichuk'uin xi tjun kafas'een."

9 'Incha j'ai já musu xi jas'en xi nkú ma nga chuba un ko kits'ínkjáihín nku toon denarió nga nkúnkú.

10 As'ai incha j'ai já musu xi tjun jas'een ko b'a incha kitsú animaha nga ts'ati k'uaihi, tunga ta nkuhú toon denarió kits'ínkjáihín nga nkúnkú.

11 Nk'ie nga kits'ínkjáihín niu, y'ésiko nda xi ts'e tuntsjajée.

12 B'a kitsúhu: "Já xi askahan kafas'een tu nkuhú ora kuats'inxá sa. Tunga tu ngúsuhún kuan'ei nga kuak'iechjíhi jóo ko jin xi kan'e chukjuai xoo ko nuboo nga nku nistjin tanto."

13 "Tunga b'ahá kitsú ndo nga kinchjako nda musu xi b'a títsuhu: "Ji nda xinkjían, najmi ch'on títs'inkoho. ¿A najmi nkuhú toon denarió kab'endakoní?"

14 Chjúbéi toohin ko t'in. Tunga mjehéna tsjaha já xi askahan kafas'een xi nkú nga tjín ta títsjaha.

15 ¿A najmi kamahá ts'inka ni xi tjínna xi nkú ts'in mjena? ¿A ra tíma xin tak'unní at'aha nda animana?"

16 'B'a ts'in xi yjanki nd'ai tjun kama ngáha. Ko xi tjun nd'ai, kui xi tsjénki.

*B'i ts'in ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá  
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)*



17 Nk'ie nga tjenja Jesu niyá xi fi nanki Jerusalen, kinchja t'axín subaha já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

18 —Tjenñju. Ja t'bankiaán nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjuá nga n'ek'ien

19 ko as'ai ts'ínkjas'ehe xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra, tu xi incha kuajnukiehe ra ko k'uehe ko ngjuát'a kruuhu. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

*B'i ts'in naaha Santiago ko Jua tsankihi Jesu nku kjuanda*

*(Mr. 10:35-45)*

20 As'ai j'ai naaha jáha Zebedeo nga tjenko ts'ihin jáha. Tsasinkunch'int'aha Jesu nga tsankihi nku kjuanda.

21 B'a kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi mjehi?

B'i kitsú tachjún:

—Tjenntei nga nku ntína kat'ejña kixihi ko nku xi kat'ejña skjúhin nk'ie nga kuatexumai.

22 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi yo ni xi t'binchu. ¿A kuichúkjuanu nga un skuenu xi nkú ts'in un skuena?

—Kuichúkjuani —kitsú jóo.

23 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga un skuenu xi nkúhu an. Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an t'jñana nga tsja niu. Ja tjintuhu Na'mina xi t'jña ndaha kui antee.

24 Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'ínkanko já ni'yakuyá xi joo.

25 Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Yo xi nkú ts'in xuta xi t'ihin xá ei asuntej 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo, ko xi t'ihin nga'yún ts'in nga nu'yá'éhen.

26 Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'in ni xi nda ngandanuu.

27 Xi mjehé nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu.

28 At'aha ta ndaha Ntíhi Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehé ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'ihin ko tu xi ts'ínkjas'ehe yjoho nga k'uéchjintjai nkjin xuta.

*B'i ts'in kits'ínkihi Jesu jo já ka*

*(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)*

29 Nk'ie nga t'íncha bitju nanki Jerico Jesu ko já ni'yakuyáha, nkjin nkjún xuta xi kitsjennkíhi.

30 Jo já ka kab'entu andai niyóo. Nk'ie nga kint'é nga yo t'f'a Jesu, incha kikjintáya:

—Ji xi ntjehe David, katuma nima hi jin!

31 As'ai xuta xi t'ín yo kinchjatikoho tu xi k'uéchja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa:

—Ji nda maestru, ntjehe David, katuma nima hi jin!

32 As'ai tsasin'yún Jesu, kinchjaha jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'innuu?

33 B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestru, mjeni nga kuix'ánki tunkuin.

<sup>34</sup> As'ai Jesu kama nimaha jóo ko kits'ínko tunkun. Ta kuihi chubo kama chjihí ko kitsjennkíhi Jesu.

## 21

### *B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem*

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja tìncha bichú tiña nanki Jerusalem nga incha j'ai Betfage, nanki xi tiña mahā asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínki Jesu jo já ni'yakuyáha

<sup>2</sup> nga b'i kitsúhu:

– Tankiún nanki ichí xi tijná tiña ján. Yo sakúnúu nku búrrú xi tjit'a'yúnko ntí búrrúhu. Chjundáyo ko nibákonú ej.

<sup>3</sup> Tsa tjin xi nkú kujtsunúu, b'a t'ihuun: “Nda maestru rú machjéhen chu. As'ai rú ts'ínk'óya ngáha.”

<sup>4</sup> B'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kinchja nda profeta nga b'a kitsú:

<sup>5</sup> B'a t'ihuun xuta xi tjin Sion:

“Chasoo, ja nibásenuu Nda reinuu.

Kui xi nimakjua, nku búrrú tjisun,  
nku ntí búrrú, ntíhi chu xi b'anji ch'á.”

<sup>6</sup> As'ai ngi ts'intjusun já ni'yakuyóo ni xi kitsú Jesu.

<sup>7</sup> Incha j'aiko búrrúu ko ntí búrrúu. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esúhun chu.

<sup>8</sup> Nkjin nkjún xuta incha kingjántu najyuhun aya niyóo, ko kj'ai ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjántu aya niyóo.

<sup>9</sup> Yún incha kikjintáya xuta nkjin xi yja títjuun ko xi yjankiu nga b'i incha kitsú:

– ¡Kats'ínk'ankiná xi ntjehe David! ¡Ntjaná nda kats'ínko xi kits'ín nibá ngajoho! ¡Kats'ínk'ankiná xi tijná nk'a ján!

<sup>10</sup> Nk'ie nga jas'en Jesu nanki Jerusalem, kama nkjúhun ngayjee xuta nantio ko b'a incha kitsú:

– ¿Yá ndaha xu'bi?

<sup>11</sup> B'a incha kitsú xuta xi tjenko Jesu:

– Nda profeta Jesuuhú niu xi nibáha Nazaret, nanki xi tijnajihin ante Galilea.

### *B'i ts'in kik'onsje Jesu já xi tìncha batéña chu má ma natsihin ninku*

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

<sup>12</sup> As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje ngayjee já xi tìncha batéña ko xi tìncha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixaha já xi tìncha ts'ínk'óntjaiya toon ko yáxilehe já xi tìncha batéña chutuju.

<sup>13</sup> B'i kitsúhu:

– B'a ts'in tjit'a éhen Ntjaná: “B'a k'úhín ni'yaná nga kui xi kama ni'ya xi má nga xuta kúinchjako Ntjaná.” Tungá jun antehe já ndyjé t'n'e mo.

<sup>14</sup> As'ai incha j'ai xuta ka ko xi najmi ma fi nga j'aisehe Jesu má ma natsihin ninku ko Jesu kits'ínk'ihí.

<sup>15</sup> Tungá já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumoo incha kama kjahan, nk'ie nga kkie kjuankjún xi tít'sín Jesu ko nga kint'é ntaha jántí xi xi tìncha nchja natsihin ninku nga b'a tìncha tsu: “¡Kas'ehé kjuachánka xi ntjehe David!”

<sup>16</sup> B'a incha kitsúhu Jesu:

– ¿A tínu'yái ni xi tìncha tsu jántí xiu?

B'ì kitsú Jesu:

—Johon, tínt'e. ¿A najmi kjehé n'eyo xujun éhen Ntíaná má nga tjit'a niu? B'ì ts'ín tjit'a:

Ts'a jántí xiu ko xi baki

kin'echjéin nga 'yún nda kin'etsjohi.

<sup>17</sup> As'ai Jesu ngji t'axihin xuto. Nanki Betania ngji. Yo kits'ínkj'a nistjen.

*B'ì ts'ín ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tjihin tu*

*(Mr. 11:12-14, 20-26)*

<sup>18</sup> Nk'ie nga ta jyuun nga tífi ngáha Jesu nanki Jerusalen, kama bjoho.

<sup>19</sup> Ngjisehe nku yá higuera xi kikié andai niyoo, tunga ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. B'ì kitsúhu yoo:

—Ndahachí najmi ta kas'ehe ri tu.

Tu tjen'yún kixíhí yoo.

<sup>20</sup> Nk'ie nga kikié já ni'yakuyoo ni xi kamoo, kama nkjúhun ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga tjen'yún kuaxíhí ni yá higuera?

<sup>21</sup> As'ai b'ì kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa s'ejinnuu Ntíaná ko najmi jo jan kamanuu, najmi tu suba ni xi kuats'ihin yá higuera kamanuu n'oo. Ta kama b'a kuixíhuun asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjaníkj'ajin yjohi ajin ntáchak'uun”, ko b'a kama.

<sup>22</sup> Ko ngatentee ni xi kuinchíhu Ntíaná nga chubakoo, n'ekjóhon tsa s'ejinnuu Ntíaná.

*B'ì kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjixoo Jesu yá xi kitsjá xaha*

*(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)*

<sup>23</sup> Jas'en Jesu má ma natsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'aik'úhun já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ko b'a incha kitsúhu:

—¿Mí xá xi tjihin nga b'a tín'ei? ¿Yá xi kitsjá xahi?

<sup>24</sup> B'ì kitsú Jesu:

—Ko an ta kuasjáyanuu nku ni. Tsa k'úinyanú, xinyanuu mí xaha xi tjinna nga b'a títs'ian.

<sup>25</sup> ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunntehí?

As'ai b'ì kitsúhu xinkjín jóo nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnuu ni xi kitsúhu Jua?”

<sup>26</sup> Ta najmi kama tsa: “Xuta asunntei kits'ín nibáha”, kuixíaán, at'aha ngayjee xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua. Najmi kama b'a kuixíaán at'aha binkjaán xuta nantio.

<sup>27</sup> Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'ì kitsú Jesu:

—Ko ta ndaha an najmi xinyanuu yá xi kitsjana nga b'ì títs'ian.

*B'ì ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi tjintuhu jo já*

<sup>28</sup> As'ai b'a kitsú sa Jesu:

—Nkú ma ni xinyanuu. ¿Nkú bixiún? Nku nda tjintuhu jo já. Ngjisehe nda xi tjuun ko b'a kitsúhu: “Ji ntína, t'in n'exájin tuntsjajéna nd'ai.”

<sup>29</sup> “Najmi mjena kfíán”, kitsú ntíhi ndo, tunga askahán ni kits'ínkjink'un ko ngji ts'ínxá.

<sup>30</sup> As'ai ngjisehe nda xinkuu ko b'a ta kitsúhu. "Jo'oho, na'mi", kitsú nda xu'bi, tunga najmi ngjihí.

<sup>31</sup> ¿Má xi kui já xi joo kits'ín ni xi mjehe na'mihí?

—Nda xi tjuun —kitsú jóo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko jminchjín skoo tíjün kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

<sup>32</sup> At'aha j'aisenuu Jua ko tsakúyanuu ni xi naxu nginkun Ntíaná, tunga najmi kin'e s'ejinnú ni xi kitsú. Tu sahá já xi f'áchjintjai ch'á ko jminchjín skoo xi kis'ejihín. Ko máha jun, ndaha tsa kiyó niu, tunga najmi tsankinchj'ahá ruu animanuu tsa kis'ejinnuu.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi*  
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

<sup>33</sup> Tjenñju ma ngó. K'uejñá chubaya manuu. Nku nda nchiná y'éntje tuntsjajé, y'éngi nch'á ko kits'ínnda nku ante má nga ts'íónnki tuntsjajé. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'ínxáko tuntsjajé, as'ai ngji kjin.

<sup>34</sup> Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo já musuhu já xi títs'ínxáko tuntsjajé tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe.

<sup>35</sup> Tunga jakj'ahá jóo já musuhu ndo. Nku xi kits'ín'uhun, nku xi kits'ínk'ien, ko nku xi y'éhe ndjio.

<sup>36</sup> As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo nkjin já musu, tunga b'ahá ta kits'ín ngáha ra jóo.

<sup>37</sup> Tu chahán kits'ínkji ntíhi ndo nga b'i kitsú: "Skuenkjún ntína jóo."

<sup>38</sup> Tunga nk'iehé nga kikié já xi ts'ínxáko tuntsjajé nga nibá ntíhi ndo, b'a kitsúhu xinkjín: "Kui xu'bo xi ts'ínkjáihín ngayjee ni xi tjíhín na'mihí. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáihín."

<sup>39</sup> As'ai jakj'á jóo ntíhi ndo, kik'onsje natsin má nga tjíntje tuntsjajé ko kits'ínk'ien.

<sup>40</sup> Kui b'a maha, nk'ie nga kj'uaí nda xi ts'e tuntsjajé, ¿mí nihi xi kj'uaí ts'íhín já musu xu'bo?

<sup>41</sup> B'a incha kitsú jóo:

—Ts'ínkje nga najmi kama nimaha já ch'onk'un xu'bo ko kj'ái já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajé, já xi k'uéchjíhi tuhu nk'ie nga kuichú chahan.

<sup>42</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehe n'eyo ni xu'bi xi jtít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu: Ndjio xi kikjaníya já chjínexjóo ja j'ai ma ndjio k'aku.

Ntíaná xi b'a kits'ín ko ma nkjúnna nga chasehé.

<sup>43</sup> Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu. Chjú'anuu nga kuintsubajiun nga Ntíaná xi kuatéxumanuu, ko xuta xi bakúchji nga Ntíaná xi batéxumaha, kui xi kj'uaihi nga kjuas'enjin yo.

<sup>44</sup> Ndjio xi títsu éhen Ntíaná nga kikjaníya já chjínexjóo, tu yáhá ni xi kuijnesun ndjio kama xixi. Ko xi kuijnenehe ndjio kama nkuan nkuan.

<sup>45</sup> Nk'ie nga kint'é já na'mi k'aku ko já fariseo éin, incha kamankjihín nga kui tinchjanjmíyaha Jesu.

<sup>46</sup> Mjehe nga kuakj'ánijé tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun, at'aha b'a incha tsu xuto nga nku nda profeta Jesu.

## 22

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku s'í kjuabixan*

<sup>1</sup> As'ai ta kinchjahá ngáha Jesu nga y'éjña chubaya. B'i kitsú:

<sup>2</sup>—Xi nku ts'in batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda rej xi ts'asje nku s'í nk'ie nga tsixan ntíhi.

<sup>3</sup>Kits'ínkji já musuhú nga kúinchjahá xutá xi kitsúya tíjuhún. Tunga najmi kits'ín yuhú xuto nga kj'uaí s'íu.

<sup>4</sup>As'ai tá kits'ínkjihi ngáha kj'ai já musu nga b'a kitsúhu: “B'a t'ihun xutá xi ja kixinyaha nga ja kab'endá nichinee. Ja kats'ink'ién turu. Ja tjínda ngatentee niu. T'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon.”

<sup>5</sup>Tunga najmi nkjún kamahá xutá xi kik'inyaha. Nku xi ngjisehe jñáha, kj'ai xi ngjik'atseya ni.

<sup>6</sup>Tjín ngá xi jakj'ánijé já musuhú nda rej, kits'ín'uhún kó kits'ínk'ien.

<sup>7</sup>Nk'ie nga kint'é nda rej ni xi kamoo, kama kjahan. Kits'ínkji já juhún nga kits'ínk'ien xutá xi b'a kits'íun kó y'éti nankihi.

<sup>8</sup>As'ai b'a kitsú nda rej nga kinchjako já musuhú: “Ja tjínda s'í kjuabixoon, tunga najmi chumi ni chjíhi rá xutá xi tjun kixinyaha nga kj'uaí.

<sup>9</sup>Kui b'a maha, tankíhinu niyátée kó tu yáhá ni xi sakúnuu t'inyohoo nga kanibá s'í kjuabixoon.”

<sup>10</sup>As'ai tsitju já musu nga ngji niyátée. Kinchja ñja tentehe xi kisakúhu, ndaha tsa xi ch'onk'uhún kó ndaha tsa xi nda tjíntuyáha. Kitsehe xutá má tjen s'í kjuabixoon.

<sup>11</sup>'Nk'ie nga jas'en nda rej nga j'aisehe xutá xi kab'entut'á yámixó, kkie yo nku nda xi najmi yja najyun xi bja xutá nga fi s'í kjuabixan.

<sup>12</sup>As'ai b'i kitsúhu: “Ji nda xinkjían, ¿nkú ts'in kabitjas'ehenni ej nga najmi tjíhin ri najyun xi ts'e s'í kjuabixan?” Tunga najmi kinchjahá ndo.

<sup>13</sup>As'ai kinchjahá nda rej já xi títsjá nichinee kó b'a kitsúhu: “T'e'yún sjai kó ntsja ndo kó chjanikj'o natsin ján má jyuun, ante xi má kjintá xutá kó kuate ni'yun.”

<sup>14</sup>At'aha nkjin maha xi tíchubaha, tunga tu chubahá maha xi kj'uaíjin.

*B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga s'echjíhi*

*(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)*

<sup>15</sup>As'ai ngjik'íéndako xinkjín já fariseo tu xi ts'íinkijneyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín.

<sup>16</sup>Incha kits'ínkjisehe Jesu já ni'yakuyá xi ts'e kó já xi yankihí nda rej Herode Antipa. B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yaj nga kjuaxi én xi chubai kó nga naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Ntíaná. Najmi ni xi sasíhin xutá chubai. 'Yún nanka chaseihí.

<sup>17</sup>Kui nga t'inyahani. ¿A ma b'echjíhi nda tíjtjun Cesar ni xi f'áchjíná, a rá najmi?

<sup>18</sup>Tunga behé Jesu nga tu xi títsuhu jóo kó b'i kitsúhu:

—Jun xi tu tsjohónuu nga bakuchjúu xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! ¿Á an tíchjut'ayák'uhunnú?

<sup>19</sup>Takúnnú nku toon xi ma chjintjaihi ch'á.

J'aiko jóo nku toon denarió.

<sup>20</sup>Kó b'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjijn kó j'áin xi tjít'aha tooin?

<sup>21</sup>As'ai b'a kitsú jóo:

—Ts'e nda tíjtjun Cesar.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda tíjtjun Cesar ni xi ts'e nda tíjtjun Cesar, kó tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>22</sup>Nk'ie nga kint'é jóo niu, tu ni xí kama nkjúhún rá kó incha ngji t'axín.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta*  
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

<sup>23</sup> Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. Kui nistjin xu'bo k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga b'i incha kitsúhu:

<sup>24</sup> —Ji nda maestru, b'a kitsú Moise nk'ie: “Tsa tjin xi kuayá nga najmi s'ehe ntí, nda nts'e tihin nga kuixanko ngáha chjuúhun, tu xi b'a ts'in s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.”

<sup>25</sup> Y'entujinni yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjun k'ien. Najmi kis'ehe ntí. K'ien x'ihin tachjúun. As'ai nda nts'e y'ejñako ngáha tachjúun.

<sup>26</sup> Tunga ta k'iehén ngáha nda nts'e xi ma joho, as'ai xi ma jahan, ko santaha nda xi yatu.

<sup>27</sup> Askahan ta k'ien tachjúun.

<sup>28</sup> 'Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿má xi kui já xi yatu kama ts'e tachjúun, at'aha ngatentee y'entuko?

<sup>29</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjin ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tjit'a éhen Ntíaná ko ta ndaha nga'yúhun Ntíaná.

<sup>30</sup> At'aha nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, najmi ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhí. B'a ní ts'in k'úentu xi nkú ts'in tjintu ntítsje xi tjin ndjiojmi ján.

<sup>31</sup> Tunga nga kj'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi kjehe n'eyo ni xi títunuu éhen Ntíaná? B'a kitsú Ntíaná:

<sup>32</sup> “An xi Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.” Ntíaná najmi Ntíaha aníma. Ntíaha ní xuta tít'un.

<sup>33</sup> Nk'ie nga kint'é xuta niu, tu ni xi kama nkjühún ra ngat'a ts'e ni xi bakúya Jesu.

*B'i ts'in tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra*  
(Mr. 12:28-34)

<sup>34</sup> Kama ñjakúko xinkjín já fariseo nk'ie nga kint'é nga Jesu kits'ínkinchá jyuju já saduseo.

<sup>35</sup> As'ai nku nda chjine'én xi ts'e, nku nda maestruhu kjuatéxumoo, kingjásjaiyaha Jesu nga kikjut'ayák'un:

<sup>36</sup> —Ji nda maestru, ajihin ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjíhi ra?

<sup>37</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—“N'etjói Ntíaná xi Ntíahi maha ngayjee animahi. N'etjói xi nkú ts'in tinchin ko xi nkú ts'in n'enkjíntak'uin.”

<sup>38</sup> Kui kjuatéxuma xu'bi xi 'yún chjíhi ra ko kui xi tjun.

<sup>39</sup> Ko b'ahá ta tjin ngáha kjuatéxuma xi ma joho: “N'etjói xutahi xi nkú nga ts'in tjohi yohi.”

<sup>40</sup> Nga joo kjuatéxuma xu'bi y'aha ra ngatentee ni xi tjit'a xujun kjuatéxumoo ko xi y'ét'a já profeta.

*B'i ts'in kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo*  
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

<sup>41</sup> Nk'ie nga kabincha sa yo já fariseo, as'ai b'i kitsú Jesu:

<sup>42</sup> —¿Nkú bixiún ngat'a ts'e xi Cristo? ¿Má nibáha ntjehe?

B'a kitsú jóo:

—Ntjehe David.

<sup>43</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjihin ra nga b'a kitsúhu David nga Nda Ntiahá maha xi Cristo? At'aha b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santo ho Ntianaá kits'ínkinchjaha:

<sup>44</sup> Ntianaá b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'ání má batexuma,  
k'uentú maná já kontrahí kinte tsukui.”

<sup>45</sup> Tsa David b'a kitsú nga xi Cristo xi Nda Ntiahá, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha ra xi Cristo?

<sup>46</sup> Ndaha nku najmi kamaha kits'ínk'óyaha Jesu tsa tu nku én. Kui nistjiun kich'atuts'ihin nga najmi ta ch'a kama k'un kingjásjaiyaha ra Jesu tsa mí nihi.

## 23

*B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo  
(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)*

<sup>1</sup> As'ai kinchjako Jesu xuta ko já ni'yakuyaha nga b'i kitsúhu:

<sup>2</sup> —Já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo, kui xi tijnaha nga kuitsuya nkú tjihin ra kjuatéxumaha Moise.

<sup>3</sup> Kui b'a maha, n'etjusuhunnu ngatenteé ni xi kuitsuhunuu ko chj'atjó. Tunga najmi tu n'enú ni xi incha ts'ín, at'aha najmi ts'íntjusun ni xi nchja.

<sup>4</sup> Kui xi b'énehe ni xi áí xuta, tunga máha kui, ndahachí najmi incha ts'ín nga'yún nga ts'íntjusun niu.

<sup>5</sup> “Yún mjehe nga skuehe xuta xi nkú ts'ín benkjún Ntianaá. Kui nga 'yún i ts'ihin kaxa tintí xi b'entut'áá steén ko tjianá, xi tinchaha éhen Ntianaá, ko 'yún ts'ín ndju nachjún xi yandáhi najyun xi mjéntjai nga nchjako Ntianaá.

<sup>6</sup> Tsjoho nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í ko nga b'entusún yáxile xi tijncha tíjún ni'ya sinagoga.

<sup>7</sup> Tsjoho nga tsjo ts'ín súniahá niyátée ko nga maestrú k'úihin.

<sup>8</sup> Najmi tu n'ej'oo tsa maestrú kuitsunuu xuta, at'aha nkuhú ma nda maestrunuu ko ngatentoo jun nts'o mahanu xinkiu.

<sup>9</sup> Najmi tu ch'a na'mi 'mihuu ei asunntej, at'aha nkuhú ma Na'minuu, kui xi tijná ndjiojmi ján.

<sup>10</sup> Najmi tu n'ej'oo tsa já ntia kuitsunuu xuta, at'aha nkuhú ma xi ts'enuu, kui xi Cristo.

<sup>11</sup> Xi mjehe chankjún ajinnuu tjihin nga nda ts'ín ngandaha xingisoo.

<sup>12</sup> Xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi ichí kama nginkun Ntianaá. Xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

<sup>13</sup> 'iNimaá rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiiú xi nkú ts'ín yankjún Ntianaá! Najmi 'bainto nga xuta kjuas'enjin nga Ntianaá kuatéxumaha. Ta ndaha jun najmi bitjas'oon ko ta ndaha najmi 'baintohoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

<sup>14</sup> 'iNimaá rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiiú xi nkú ts'ín yankjún Ntianaá! Chju'óhoo ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihin ko as'ai chubá 'yuhún tse chubakoo Ntianaá tu xi b'é'mat'aihinnu yjonuu. Kui nga 'yún un skuehenuu.

<sup>15</sup> 'iNimaá rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiiú xi nkú ts'ín yankjún Ntianaá! Fenuu nga binimo nga ngúsuhun asuntee ko ntáchak'uun nga binchisjó xuta xi n'e mo nga ts'ín s'ejin xi nkú ts'ín s'ejinnuu. Ko nk'ie nga ja sakúnuu nku, as'ai n'o nga kui xi 'yún ts'ín sa ni xi ts'e ndanindoo nga jun.

<sup>16</sup> 'iNimaá rú n'ehenu jun, já ka xi baku niyóhoo xuta! Jun xi b'a bixiún: “Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngjin, najmi tjihin kjuayún nga

ts'íintjusun. Tunga xi tsúngijin toonsine xi tijnaya ninku, kuihí xi tjihin nga ts'íintjusun ni xi kuitsu.”

17 Jun xi já chini ko já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A toonsinee, a ra ninkuhú xi títs'ín nga je toonsinee nginkun Ntjaná?

18 'Ko b'a bixiún yo: “Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai nanchan chje tsúngijin, kui xi najmi tjihin kjuayún nga ts'íintjusun. Tunga xi tsúngijin chje xi tijnasun nanchan chje, kuihí xi tjihin nga ts'íintjusun ni xi kuitsu.”

19 Jun já ka. ¿Má xi 'yún chánka sa? ¿A chje, a ra nanchan chjehé xi títs'ín nga je chje nginkun Ntjaná?

20 Kui b'a maha, tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai nanchan chje tsúngijin, kui xi ja títsungijin nanchan chje ko ngayjee ni xi tjiintusún yo.

21 Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ninku tsúngijin, ja títsungijin ninku ko Ntjaná xi tijná yo.

22 Tsa tjin xi nkú kuitsu, tsa as'ai ndjiojmi ján tsúngijin, ja títsungijin Ntjaná xi tijná yo nga tibatéxuma.

23 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntjaná! 'Boho Ntjaná nku tijká najún chin ko xka sinje xingiso xi nkú ts'ín tjit'a kjuatéxumo, tunga n'echayanú ni xi 'yún chánka sa xi ta bakúya kjuatéxumo. N'echayo ni xi naxu nginkun Ntjaná ko nga tjihin nga kama nimanuu xuta xi kj'ai ko nga tjihin nga naxu s'ejinnuu éhen Ntjaná. Kuihí ni xi joon xi tjihin nga n'oo, ko najmi tjihin nga n'echayo nga n'oo ni xingiso xi tjit'a.

24 ¡Jun já ka xi baku niyóho xuta! N'etjusun ni xi tu tjent'ahá ko ni xi 'yún chjiji ra najmi n'esiuhun.

25 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntjaná! Jun xi nkú joyaha tasa ko taba xi tu natsihin ní kin'echuhun, tunga kitsejihín ni animanuu ndyjé ko ni xi najmi naxu.

26 Ji nda fariseo ka, tíjún n'echihin ayaha taso ko b'a ts'ín kama jehe natsihin.

27 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntjaná! Jun xi b'a joyaha tsjó xi taba kin'ek'i. Kui xi tsjo ts'ín bakú sunnk'a, tunga ayaha kitsehe nintaha animá ko ngatente ni chuntí.

28 Jun xi b'a ta k'un sunnk'o, at'aha nginkun xuta 'yún je bakuchíu yjonuu, tunga ajin animanuu kitsejihín ni xi tu b'anachaha ko ngatitsun.

29 'iNima rú n'ehenu jun, já chjine'éhen kjuatéxumo ko já fariseo! ¡Jun xi tu tsjohónuu bakuchjiú xi nkú ts'ín yankjún Ntjaná! N'endo tsjóho já profeta ko n'enaxú ndjio tsjóho xuta je xi kis'e nistjin nk'ie.

30 Ko b'a bixiún: “Tsa tu ñá ma tintsubaá nk'ie nga y'entu ntje cháná, najmi tsisinko raá nga kits'ínk'ien já profeta.”

31 Nk'ie nga b'a bixiún, ta juhun n'ek'io yjonuu nga ntjehe xuta xi kits'ínk'ien já profeta jun.

32 ¡Tu sahá n'endjuú ni xi kik'atuts'in ntje chánuu!

33 ¡Jun xi b'a k'un xi nkúhu ntjenuu! ¡já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Nkú ts'ín kuitjunkihiu nga najmi kuankiún ngak'ien?

34 Kui b'a maha, an ts'inkjisenuu já profeta ko já nkjink'un ko já chjine'én. K'ua xi n'ek'ion ko kjúat'a kruu ko k'ua xi ngjúóho aya ni'ya sinagoganuu ko tsjénnkí'uncho xki nanki.



<sup>35</sup> B'a ts'in ch'anjihinu ngayjee jnihi xuta je xi kin'ek'ien. Ch'atuts'ihin ra jnihi Abel, nda je xi y'ejna nk'ie, nga santaha jnihi Zacaria ntíhi Berekia xi kin'ek'ient'ó nachan chje xi kijijna ankjín ninku.

<sup>36</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ngatentee ni xu'bi nibanehe xuta xi tjín nd'ai.

*B'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalen  
(Lc. 13:34-35)*

<sup>37</sup> 'jJun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion já profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e nibásenuu! ¡A tu nkjihín niyá kama mjena nga k'uentúkúnnuu xi nkú ts'in xanto nga b'énkinká ntíhí, tunga najmi kin'e yunú!

<sup>38</sup> Nd'ai ni ma, ja s'ejna masen antenuu.

<sup>39</sup> An b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixiún: “Kakjanínk'a Ntíaná xi nibáha ngajoho.”

## 24

*B'i ts'in kitsúya Jesu nga n'exúya ninku  
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

<sup>1</sup> Tsitjusje Jesu má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja tífi, j'aik'úhun já ni'yakuyáha. Tíincha ma nkjúhun nga tibasenkjúhun xjóho ninku.

<sup>2</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A tíyo ngayjee ni xi tjín ei? Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejnásuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

*B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee  
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

<sup>3</sup> Nk'ie nga kab'ejna Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, já ni'yakuyáha j'ai nchjako t'axihin. B'a incha kitsúhu:

—T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí ni xi kuakúchji tíjún nk'ie nga kjúái ngáhani ko nga kfe asuntee?

<sup>4</sup> As'ai kinchja Jesu:

—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanu.

<sup>5</sup> At'aha nkjin maha xi kj'uai nga an ts'ín ma yjoho. “An xi kits'ín nibána Ntíaná”, kuitsu ko nkjin xuta k'uanachaha.

<sup>6</sup> 'Kuinú'yó nga s'e kjuachán ko nga kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma, tunga najmi tu binkjunnú. At'aha tjihin ni nga b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asuntee.

<sup>7</sup> At'aha xuta xi tjín nku nanki kjaánko xuta xi kj'ai nanki. Nku nda rei kjaánko kj'ai nda rei. S'e kjintía ko chón kama kj'ai kj'ai nanki.

<sup>8</sup> Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí t'atuts'ihin kjuanima xi s'e.

<sup>9</sup> 'Ts'ínkjas'ennuu xuta xi má nga ts'ín'unnuu ko ts'ínk'iennuu. Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta asuntee.

<sup>10</sup> Kui nistjiun nkjin xi ts'ínndyjahá yjoho nga najmi ta s'ejihin ra an. Ts'ínkjas'en xinkjín ko ts'ín unkie xinkjín.

<sup>11</sup> S'e nkjún já profeta tsank'á xi nkjin xuta k'uanachaha.

<sup>12</sup> Tu xi s'ehé ni xi ch'onk'un, kui nga nkjin nkjún xi najmi ta ts'íintjoho xinkjín.

<sup>13</sup> Tunga xi ndjá kuasinjna santa nkúhu nga kuayá, kui xi k'uanki.

<sup>14</sup> S'enjímí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúsuhun asuntee, én nda tsu xi tsuya xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Ngayjehe asuntee kuint'é nga Ntíaná xi batéxuma. Nk'iehé nga kfe asuntee.

<sup>15</sup> 'Y'et'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íiun.

B'i kitsú Jesu kō xi títs'ínya xujūin katumankjihin. B'i tā kitsú ya:

16 —Kui nistjiun katanka xuta xi tjintu ante Judea xi tjehe asuntu tjennki.

17 Xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha najmi tu kuitjuen nga kj'uaík'asje ni xi tjintu aya ni'yaha.

18 Xi kafi jñá najmi tu k'oóya nga kj'uaík'á najyuhun.

19 'iNima rú ts'ihin jminchjin xi y'a ntí kō xi títs'ínki ntí kui nistjiun!

20 Tinchihu Ntiana tu xi najmi nistjin chunch'an kuyuhunu kō tsa nistjin nkjún.

21 At'aha 'yún s'e kjuanima kui nistjiun, kjuanima xi najmi kje s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda asuntee. Kō tā ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha.

22 Tsa najmi kuatekjá Ntiana chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uanki kai. Tunga kuatekjáhá Ntiana chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

23 'Kui nistjiun tsa tjin xi b'a kuitsunu: “Chasoo, ei tijná xi kits'ín nibá Ntiana”, kō tsa b'a kuitsunu: “Ján tijná”, najmi tu n'e s'ejun.

24 At'aha incha kj'uaí xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi j'ai ngajoho Ntiana kō xi já profeta ts'ín ma tsank'á yjoho. Kui xi incha ts'ín nkjin tikjá kjuankjún kō ni xi chánka, tu xi k'uanachaha ra xuta, xi kohó ra xuta xi j'ájin Ntiana kamaha ra k'uanachaha.

25 Jahá tíxinya tíjunnū ni xi kama.

26 'Kui b'a maha, tsa b'a kuitsunu jóo: “Ante kixi ján tijná xi j'ai ngajoho Ntiana”, najmi tu bankiún yo. Tsa b'a kuitsunu: “Aya 'ma ján tijná”, najmi tu n'e s'ejun.

27 At'aha xi nkú ma nga bat'ai nd'ich'on má tju ts'íu kō ma chji santaha má fintjai, b'a tā kama nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

28 Yaha nga má kjijña nku yjoninte k'ien, yo ma ñjakú chálíkíe. B'a tā ts'ín chaha nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

### *B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun*

*(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

29 'Askahan nga ja kj'ua kjuanima xi kama kui nistjiun, tjen'yún kama jjuhún ts'íu, kō sóo najmi tā ts'ín ndzjehen. Niñu xi tjin nk'a ján kuixuntu, kō k'uatse ni xi tjin nk'a ján.

30 As'ai kama chji nk'a ján ni xi kuakúchji nga ja nibá Ntíhi Ndax'iun. Nk'iehé kjinta nkjún ngayje tikjá xuta xi tjin asuntei kō skue Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin ninti nga nibáko ngayjee nga'yuhun kō kjuachánkaha.

31 Ts'ínkji ntítsjehē nk'ie nga 'yún kjuane tjiō. Incha k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjintu tu má xi tjehe ni, b'aha ra má tju ts'íu santaha má fintjai.

32 'Katumankjinnū ni xi b'éjña chjinū yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yóo kō tjuhu xka, yo nga ja tábichú tiña chunubóo.

33 B'a tā ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnū nga ja tjen tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjña.

34 Kjuaxi ni xi tíxinnū. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáyje xuta xi tjin nd'ai.

35 Kamaha asuntee kō nk'a ján ndyja, tunga éna najmi kj'ua tiya.

36 'Tunga má nistjin kō chuba nga b'a kamoō, najmi ch'a xi behe, tā ndaha ntítsje xi tjin ndjiojmi ján kō tā ndaha Ntíhi Ntiana. Nku tutuhú Ntia Na'miná xi be.

37 Xi nkú kama nistjin nga y'ejña Noe, b'a tā kama nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun.

<sup>38</sup> Kui nistjin xu'bo, nk'ie nga najmi kjee fejin ntá xuta, tu tíncha kjinehé ko tíncha 'bi. Tíncha bixan ko tíncha ts'ínkixan ntíhí. B'a tíncha ts'ín santa nkúhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe tsutsu chánkoo.

<sup>39</sup> Najmi kamankjihin xuta santaha nkúhu nga tu ni xí kik'ahá ts'í ko kits'ínkje tentehe. B'ahá ta kama ngáha nk'ie nga kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

<sup>40</sup> Kui nistjiun jo já xi tíncha ts'ínxájin jñáha, nku chjúbé ko xinkuu s'ejña.

<sup>41</sup> Jo jminchjín xi tíncha o, nku xi chjúbé ko xinkuu xi s'ejña.

<sup>42</sup> 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí chubaha kj'uaí Nda Ntiau.

<sup>43</sup> Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be títjun nda xi ts'e ni'yoó mí chubaha nga jyuun kj'uaí nda ndyjé, ta k'úejña nda. Najmi tsjante tsa nda ndyjé kjuas'en kjuayún ni'yaha.

<sup>44</sup> Kui kjuaha, b'a ts'ín tintsuba ndahanu ko jun, at'aha chuba nga najmi tichuyóho ko kj'uaí Ntíhi Ndax'iun.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi naxu fiko xaha*  
(Lc. 12:41-48)

<sup>45</sup> '¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xaha ko xi nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá xaha nga kui xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga kuichú chuba?

<sup>46</sup> 'Já b'a nda tjihin ts'e nda musu xu'bi tsa b'a tít'sín nk'ie nga kj'uaí nda ntiaha!

<sup>47</sup> Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nda ntiaha ts'ín kunntáha ngayjee ni xi tjihin.

<sup>48</sup> 'Tunga tsa ch'onk'un nda musu ko tsa b'i ts'ín ts'ínnkjink'un: "K'uandaya saha nda ntiana nga kj'uaí."

<sup>49</sup> 'As'ai k'uéhe já musu xinkjín ko nga kjine ko k'úiko já ch'iu.

<sup>50</sup> Tsa tu kj'uaíhí nda ntiaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi tókuyáha ko chuba xi najmi be,

<sup>51</sup> 'yún ndjá ts'ínnijéhe nda ntiaha xi nkú ts'ín n'enijéhe já xi b'anachaha já ntia, yo má nga kjintá ko kuate ni'yun.

## 25

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén istinchjín xi ngji nku s'í*

<sup>1</sup> 'Kui nistjiun b'a kama ajihin xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná xi nkú kamat'ain te istinchjín xi ngji nku s'í kjuabixan. Incha jakj'á nd'í setihí ko incha ngji ts'ínkjáihín nda bixoon.

<sup>2</sup> Un maha xi chinihi ko un maha xi kitikjuaha.

<sup>3</sup> Xi chiniu najmi kik'a sa seti nk'ie nga jakj'á nd'íhi nga incha ngji.

<sup>4</sup> Tunga xi kitikjuo, jakj'á nd'íhi ko ta kik'a nisa seti xi kuinchá saha nd'íhi.

<sup>5</sup> 'As'ai ts'andayaha nda bixoon ko kama nijnáha istinchjiun, kui nga incha kikjantuféhe.

<sup>6</sup> Nkú ra ma nga masen nistjen, tjín xi kikjintáya: "¡Ja nibá nda bixoon! ¡Tijusjoo ko tankín n'ekjóhoon!"

<sup>7</sup> 'Tsistjen istinchjiun ko y'enda nd'í setihí.

<sup>8</sup> B'a kitsúhu xi chiniu xi kitikjuo: "K'uaíni ichí chuba setinu, at'aha ja tí'me nd'íni."

<sup>9</sup> Tunga b'ahá kitsú xi kitikjuo: "Najmi, at'aha tsa b'a n'ei, najmi kuichú mahani jin ko ta ndaha jun. Tu saha tankín ch'atso xi ts'ajun má satéña."

<sup>10</sup> Nk'ie nga tíncha fik'atse seti xi chiniu, tu j'ai saha nda bixoon. Xi tjíndaha yjoho incha jas'enko má tíma s'í kjuabixoon ko kis'echjá ankjuo.

<sup>11</sup> 'As'ai j'ai istinchjín xingisoo ko b'a kitsú: "¡Ji chá ntia, chá ntia, chux'áni ankjuo!"

<sup>12</sup> Tunga b'ahá kitsú nda bixoon: "Kjuaxi ni xi tixinnuu nga najmi benuu."

13 'Kui b'a maha, tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo mí nistjin ko mí chubaha nga kj'uai Ntíhi Ndax'iun.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'inxáko*

*(Lc. 19:11-27)*

14 'Xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná b'a joyaha nku nda xi ngjitsube kj'ai nanki. Kintehe ni nga ngjuai, tjun kinchjaha já musuhu ko kitsjáha ni xi tjihin.

15 Nku xi kitsjáha un mij toonsine, nku xi kitsjáha jo mij, ko nku xi kitsjáha nku mij. Kitsjáha nga nkúnkú xi nkú ts'in kamaha nga ts'inxáko tooon. As'ai ngji kjin.

16 'Nda musu xi kits'inkjáihin un mij toonsine, ngji ts'inxáko ko kits'in nganasun sa un mij.

17 Xi kits'inkjáihin jo mij, b'a ta kits'in ko kits'in nganasun sa jo mij.

18 Tunga máha xi kits'inkjáihin nku mij, kui xi ngji kjan t'anankiu ko y'éyanji toohon nda ntiaha.

19 'Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, j'ai ngáha nda ntiaha já musu xu'bo ko kits'inkoho kuenta.

20 Tjun j'ai xi kits'inkjáihin un mij toonsine. Kui xi y'a sa un mij. B'a kitsú: "Ji nda ntia, un mij toonsine kik'ainí. Eí tíña sahi un mij xi kits'in nganasan."

21 As'ai b'a kitsú nda ntiaha: "Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoj xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi."

22 'As'ai j'ai xi kits'inkjáihin jo mij toonsine. Kui xi y'a sa jo mij. B'a kitsú: "Ji nda ntia, jo mij toonsine kik'ainí. Eí tíña sahi jo mij xi kits'in nganasan."

23 As'ai b'a kitsú nda ntiaha: "Nda tjin. Nda ní ji, nda musu. Naxu 'mikoj xáhi. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha. Kui nga nd'ai 'yún tse ni xi ts'in kunntáhara. Nibái ko tsjo kat'ehi xi nkúhu nda ntiahi."

24 'As'ai j'ai xi kits'inkjáihin nku mij toonsine ko b'a kitsú: "Ji nda ntia, be nga kjain. Chjusintjein chan xi najmi ji y'entjei. Ni xi kj'ai xi y'entje ji chubéi.

25 Kui nga kitsankjuhunna ko ngjik'iejná 'ma toohin t'anankiu. Eí tíña ngáha ri toohin."

26 As'ai kinchja nda ntiaha nga b'a kitsúhu: "Ji nda musu ch'onk'un ko ts'e. Tsa yai nga kjesintjen chan xi najmi an y'entje ko bakj'a ní xi kj'ai xi y'entje,

27 tsa kik'aihi toonna já xi maha ts'inxáko. Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'inkjain ngáha ra nd'ai nga kjúa toonna ko santaha ntíhi kai."

28 'As'ai b'a kitsúhu ndo já xi kabincha yo: "Chjú'ohoo ndo tooon ko tjohoon xi tíñaha te mij.

29 At'aha ngatentee xi tjihin ni, kui xi k'uai saha ko 'yún s'ehé. Tunga xi najmi tjihin, kui xi chjú'aha santaha ni xi ichí xi tíñaha.

30 Chjanikj'o natsin jan má jyuun nda musu xu'bi xi najmi chumi ni chjihu ra, ante má nga kjintá xuta ko kuate ni'yun."

*B'i ts'in kitsúya Jesu xi nkú n'ehé xuta ndyun nkiní*

31 'Nk'ie nga kj'uaihi Ntíhi Ndax'iun, kj'uaiko kjuachánkaha ko ngatentee ntítsjehe ko k'úejñasun ante má nga kuakúchji kjuachánkaha.

32 Ngayjee xuta xi tjin asuntee kama njakú nginkun. As'ai kuakjánya xuta xi nkú joyaha nku nda bastu xi ts'inkj'a t'axín chutsanko ko xin ts'inkj'a chutentsu.

33 Kixihi k'uéntu chutsanko ko skjúhun k'uéntu chutentsu.

34 'As'ai kuinchja Nda Rei nga b'a kuitsuhu xi tjincha nga kixihi: "Nibó jun xi nda kits'inkonuu Na'mina. N'ekjóhooon nd'ai nga titjás'enjiun xi nkú

ts'in batéxuma Na'mina, kui niu xi kis'endanuu nkúhu nga tuts'ihin ni nga kamanda asuntee.

<sup>35</sup> At'aha nk'ie nga kama bjona, kik'ainú nichine. Nga kama xintána, kik'ainú ntá. Nga kikjatsú'basan nankinuu, kik'aintenú ni'yanuu.

<sup>36</sup> Nga najmi tjinna najyun, kik'ainú najyun xi kingja. Nga kisaté ch'an, tsankintsubek'unnú. Ko nga kikjáaya'yán, tsankinsekjánú."

<sup>37</sup> 'As'ai incha kuinchja xuta xi naxu kits'in nginkun Ntiana nga b'a kuitsu: "Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi ko kik'aihi nichine, ko tsa kama xintáhi ko kik'aihi ntá?"

<sup>38</sup> ¿Nkjé kiyai nga nankini kitsutjasún ko kik'ainteihí ni'yaní, ko tsa najmi tjihin najyun ko kik'aihi najyun xi kindyjai?

<sup>39</sup> ¿Nkjé kiyai nga kisaté ch'in ko tsa kisuya'yín ko tsankintsubek'úhín?"

<sup>40</sup> As'ai kuinchja ngáha Nda Rej nga b'a kuitsu: "Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi nkú ts'in nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán xi b'a kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe."

<sup>41</sup> 'As'ai b'a kuitsu ngáha xuta xi tíincha skjúhun: "Tiyú xinnú jun xi najmi nda nginkán. Tankiún ajin nd'í xi najmi ta mahá ra 'meyaha, xi kis'endaha ndanindoo ko ntítsje xi tjihin."

<sup>42</sup> At'aha nk'ie nga kama bjona, najmi kik'ainú nichine. Nga kama xintána, najmi kik'ainú ntá.

<sup>43</sup> Nga kikjatsú'basan nankinuu, najmi kik'aintenú ni'yanuu. Nga najmi tjinna najyun, najmi kik'ainú najyun xi kingja. Ko nga kiseté ch'an ko kikjáaya'yán, najmi tsankintsubek'unnú."

<sup>44</sup> 'As'ai incha kuinchja xuta xu'bo nga b'a kuitsu: "Ji Nda Ntia, ¿nkjé kiyai nga kama bjohi, ko tsa kama xintáhi, ko tsa nankini kitsutjasún, ko tsa najmi tjihin najyun, ko tsa kiseté ch'in, ko tsa kisuya'yúin, ko najmi tsisinkoihi?"

<sup>45</sup> As'ai kuinchja ngáha Nda Rej nga b'a kuitsu: "Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi nkú ts'in najmi nda kin'ohoo tu má xi kuihí ni já nts'é, a ahán najmi nda kin'enú, ndaha tsa xi 'yún kinte tjen nga chasehe."

<sup>46</sup> Ko xuta xu'bo ngjuai má nga un skue síhin. Tunga xuta xi naxu nginkun Ntiana ngjuai má nga k'úentu tik'un sín.

## 26

*B'i ts'in y'enda já tjíxoo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu*

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:47-53)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kitsúya ngayjee ni xu'bi, as'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

<sup>2</sup> —Yo nga jo nistjin ndyjaha nga kuitju S'í Pascua, nk'ie nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun xi má nga s'et'a kruu.

<sup>3</sup> As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá ni'yaha nda na'mi tíjun Caifa.

<sup>4</sup> Y'éndako xinkjín xi nkú ts'in k'uanachaha ra Jesu nga kuakj'ánijé ko ts'íink'ien.

<sup>5</sup> Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubéé ndo tu xi najmi k'úésihi xuta nkjin xi kj'uai.

*B'i ts'in nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu*

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

<sup>6</sup> Nk'ie nga tíña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu kai,

<sup>7</sup> as'ai nku tachjuún j'aiko ntá sinjne xi chjí nkjún, xi tíinchaha nku lubata ndjio chjí. Kui xi tsaténdzjojnú nintaku Jesu nk'ie nga kab'ejnat'a yámixó.

8 Nk'ie nga kikie já ni'yakuyóo niu, kama kjahan ko b'a incha kitsú:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne?

9 Kamahá 'yún chjí kuach'a ntóo nga kuasatéña kai, tu xi kui tooon k'uajihí ra xuta x'an.

10 Kint'é Jesu ni xi tíncha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á jun t'n'estihí ruu t'achjín? Nda tjin ni xi kuats'ínna.

11 Xuta x'an bi tehente k'úentujinnuu, tunga an najmi tehente kúatejñajinnuu.

12 Nk'ie nga kuakaténdzjojnúna t'achjín ntá sinjnei, ja kuak'íénda yjonintena tu xi s'eyanjhinna.

13 Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu má xi t'ehén ni nga s'enjímí én nda tsuhu Ntíaná nga ngúshun asuntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín t'achjín. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

*B'i ts'ín y'énda Juda Iscariote nga ts'ínkjás'en Jesu*

*(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)*

14 As'ai nku nda ni'yakuyá xi te joo xi 'mi Juda Iscariote ngjisehe já na'mi k'aku

15 ko b'a kitsúhu:

—¿Mí nihi xi k'uainú tsa ts'inkjas'ennuu ndo?

As'ai y'énda jóo nga tsjáha katé toontaba.

16 Kui nistjiun kik'atuts'ihin Juda nga tsangisjái niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínkjás'eheh Jesu.

*B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu*

*(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)*

17 Nistjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san, as'ai incha j'aisehe Jesu já ni'yakuyáha ko b'a incha kitsúhu:

—¿Má xi t'jehen mjehi nga k'úendaí tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

18 B'i kitsú Jesu:

—Tankiún ajin nantio. Tankihinsoo nda xi ja yaá ko b'a t'ihun: “B'a títu nda maestru: Ja tábichú tiña chubana. Ni'yahi kfínka já ni'yakuyána nga ts'ínkj'a S'í Pascua.”

19 As'ai kits'íntjusun já ni'yakuyóo ni xi kitsú Jesu. Yo incha y'énda nichinehe S'í Pascua.

20 Nk'ie nga ja kama jyuun, y'ejnat'ako Jesu yámixó já ni'yakuyá xi te joo

21 ko nk'ie nga ja tíncha kjine nichinee, b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nku xi t'jenjinnuu ts'ínkjás'enna.

22 As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an, nda maestru?

23 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Xi ta tábakj'á nichine xi tjiya taba má nga tábakj'a, kui xi ts'ínkjás'enna.

24 B'a n'ehé Ntíhi Ndax'iun xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná, tunga, jnima rú ts'ihin nda xi ts'ínkjás'eheh! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

25 As'ai kinchja Juda, nda xi ts'ínkjás'en Jesu, nga b'a kitsú:

—¿A an, nda maestru?

B'i kitsú Jesu:

—Ji xi ja b'a kuixín.

26 Nk'ie nga tíncha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu ninkuon ko kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjanya ko kitsjáha já ni'yakuyóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbo ko chinoo. Kui xu'bi xi yjonintena.

27 Kò tã jakj'á chutsín. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha nga b'a kitsúhu:

—S'iuyo ngatentoò chutsín.

28 Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta tu xi kama ndyjat'aha ra jéhe. Jnína tób'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'in nda ts'ínko xuta.

29 An b'a tíxinnuu. Najmi tã k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'uíko ngáhanuu xi tsetsehe má batéxuma Na'mina.

*B'i ts'in kitsúya tíjún Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe  
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

30 Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo.

31 B'i kitsú Jesu:

—Kui nistjen xu'bi ngatentohoo n'endyjajihuun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'in tjít'a éhen Ntíaná: “Ts'in'úhun nda bastuu kò ndzjoya chutsankò.”

32 Tunga nk'iehé nga kj'uaíya ngáhana ngabayoo, kfín tíjunnuu ante Galilea.

33 As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'ínndyjajihin yjoho ngat'a ts'ii, tunga an ndahachí najmi ndyja kamana.

34 B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xanto, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.

35 B'a kitsú Pedro:

—Ndaha tsa tjihin nga kuayáko, tu nku nga ts'inkiéná yjona nga behe.

B'a tã incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

*B'i ts'in kinchjako Jesu Ntíaná  
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)*

36 As'ai tsichuko Jesu já ni'yakuyáha nku ante xi 'mi Getsemani kò b'a kitsúhu:

—Tintsubahanu ei. Kfín nchjako maná Ntíaná ján.

37 Ngjiko Pedro kò nga joo jáha Zebedeo. Kik'atuts'ihin nga kik'ie babaha kò kis'entaha ra.

38 B'a kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ínk'ienna. Tintsubakonú ei kò tã tintsuba ndo.

39 As'ai ngjindju sa íchí kò yò kingjénsten ankjín. B'i kitsú nga kinchjako Ntíaná:

—Ji Na'mi, tsa kama kj'ua t'axinna kjuanima xu'bi, n'ekj'a t'axínní. Tunga katumahá xi nkú ts'in mjehi, najmi xi nkú ts'in mjena.

40 As'ai ngjise ngáha ra já ni'yakuyóo, kò kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuanu nga kuakintsubakonú?

41 Tintsuba ndo kò chubakoo Ntíaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu. Yuhu animanu tunga yjonintenuhú xi najmi tíchúkuaha.

42 As'ai tã ngji nchjakohó ngáha Ntíaná niyá xi ma joho Jesu nga b'a kitsú:

—Ji Na'mi, tsa tjihin nga un skuena kò najmi kama kj'ua t'axinna kjuanima xu'bi, tu sahá katuma xi nkú ts'in mjehi.

43 Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjintu já ni'yakuyóo, tã kjintuféhe ngáha nga j'aisehe at'aha nijñoó tób'échja suba tunkun jóo.

44 Tã ngji nchjako t'axíhín ngáha Ntíaná niyá xi ma jahan Jesu nga tã kuihí én kitsú ngáha.

<sup>45</sup> As'ai j'aisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:  
 —¿A tu nku kisuntuféhe so ko tín'ekj'áyo? Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ngatitsuun.

<sup>46</sup> Tísintjoon ko tjián. Ja nibá tiña xi títs'ínkjas'enna.

*B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu*

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

<sup>47</sup> Nk'ie nga ta tínchjaha Jesu, tu j'aihi Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjún xuta xi kits'ín nibá já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá. Incha y'a kichá ndju ko yá nga incha j'ai.

<sup>48</sup> Ko nda xi títs'ínkjas'en Jesu ja kabinchá'a títjun jóo nga b'i kitsúhu:

—Xi kjexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Kui xi chjúbó.

<sup>49</sup> Tjen'yún ngjik'úhún ra Jesu ko b'a kitsúhu nga kikjexu'ba:

—Antahi, nda maestru.

<sup>50</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ji nda xinkjián, n'endjuí xá xi kjúáihini.

As'ai j'aik'úhún Jesu já xingisoo ko jakj'anijéhe.

<sup>51</sup> Tunga nkuhú kichá ndju ts'asje nku nda xi tjenko Jesu. Kits'ín'uhún nku nda musúhu nda na'mi títjuun. Tsatet'a tjabaxínñju.

<sup>52</sup> Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Chj'atjó ngáhani kichahi antehe. At'aha ngatentee xi ts'ínchjén kichá nga kján, ta kichá kuayáha.

<sup>53</sup> ¿A najmi yaní nga kama kuankihí Na'mina ko tjen'yún ts'ín nibáhana mií ní ntítsje?

<sup>54</sup> Tunga tsa b'a ts'ian, ¿nkú ts'ín kuitjusuhun ni xi tjit'a xujun éhen Ntíaná? At'aha b'a ts'ín tjit'a nga tjihin nga b'a kama.

<sup>55</sup> As'ai b'i kitsúhu já xi tsichukj'áha:

—¿A nda ndyjená? ¿Á íxí kichahá ko yá kich'ahanu nga kjúáichj'anijéhenú? Xki nistjin tsásinjña nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú.

<sup>56</sup> Tunga b'ahá tíma ngatentee ni xu'bi tu xi tíbitjusuhun éhen Ntíaná xi y'ét'a já profeta.

As'ai incha tsanka ngatentee já ni'yakuyóo nga tsasínjña suba Jesu.

*B'i ts'ín kin'ekokjua Jesu nginkun já tjíxá judio*

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

<sup>57</sup> Já xi j'aikj'áha Jesu ni'yaha nda na'mi títjun Caifa incha ngjikoho. Ja kab'entu yo já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjihin xá.

<sup>58</sup> Máha Pedro, kitsjennkí kjihin Jesu santaha nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi títjuun. Jas'en ko y'ejñajihin já jun xi kunntá yo, tu xi skuehe ni xi kama.

<sup>59</sup> As'ai já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxoo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen.

<sup>60</sup> Tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu, ndaha tsa incha j'ai nkjún já testiyu tsank'á xi incha ngji kontraha Jesu. Tunga tu chahán j'ai jo

<sup>61</sup> xi kitsúya én xi kinchja Jesu:

—B'a kitsú ndai nga kinchja: “An kamana ts'inkatsúnya ninkuhu Ntíaná ko jan nistjin kjesintjen ngáhana.”

<sup>62</sup> As'ai tsisintjen nda na'mi títjuun nga kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínni? ¿Á b'a tíncha tsuhu jóo nga tífi kontraha ri?

<sup>63</sup> Tunga najmi kinchjahá Jesu. As'ai b'ahá ta kitsú ngáha nda na'mi títjuun:



—Nginkun Ntjaná xi tijná tik'un an tibjasáiyaha. Tixinyani tsa ji xi kits'in nibá Ntjaná, xi Ntíhi Ntjaná.

<sup>64</sup> B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín. Ko ta xinyanu nga choo Ntíhi Nda'x'ijun nga k'úejnat'aha Ntjaná xi tihin nga'yún ko nga nibajin ninti xi tjin nk'a ján.

<sup>65</sup> As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi titjuun. B'a ts'in tsakúchji ndo nga najmi kisasihin én xi kinchja Jesu. B'a kitsú:

—iNajmi tibenkjún Ntjaná ndai nga b'a títu! ¿A machjén saná já testiyu? Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntjaná.

<sup>66</sup> ¿Nkú manuu?

B'a incha kitsú jóo:

—Ngabaya tjeheñ ra ndo.

<sup>67</sup> As'ai tjin xi tsatétéjin ankjín Jesu nga kik'aya ko kik'íéhe. K'ua xi kik'onjihin

<sup>68</sup> nga b'a kitsúhu:

—Ji xi jáini ngajoho Ntjaná, tixinyai xi nkúhu nda profeta, ¿yá xi kuak'íéhi?

*B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu*

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

<sup>69</sup> Nk'ie nga kab'ejna Pedro natsin ni'yaha nda na'mi titjuun, as'ai j'aik'úhún nku na musu ko b'a kitsúhu:

—Ji xi ta tjenkoj Jesu xi nibáha Galilea.

<sup>70</sup> Tunga najmi kits'inkiehé yjoho Pedro nginkun ngatentee xuta xi tjin yo. B'a kitsú:

—Najmi be ni xi tibixín.

<sup>71</sup> As'ai tsitju yo nga ngji má tjen ankuja natsiun. Yo ta kikiehé ngáha ra kj'ai na musu ko b'a kitsúhu já xi kabincha yo:

—Kui cháxi xi ta tjenko Jesu xi nibáha Nazaret.

<sup>72</sup> Ta najmi kits'inkiehé ngáha yjoho Pedro. Santaha Ntjaná kits'inkie nga b'a kitsú:

—iNajmi be ndo!

<sup>73</sup> Sa kutju já xi kabincha yo j'aisehe Pedro ko b'a kitsúhu:

—Kjuaxi kjáihin nga ta ji xi tsjenkoj jóo. At'aha xi nkú n'e chubai tít'échjit'aihin.

<sup>74</sup> As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntjanáhá kits'inkie nga b'i kitsú:

—iNajmi be ndo!

Kui chubo tjen'yún kikjintáhá nku xanta

<sup>75</sup> ko j'áitsjehen Pedro ni xi kitsú Jesu: “Kintehe ni nga kjintá xanto, b'a kuxín nga najmi yaní jan niyá tihin.” As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá un kikjintá nte.

## 27

*B'i ts'in kin'ekjas'ehen nda titjun Pilato Jesu*

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kama seen, incha y'endako xinkjín ngatentee já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tihin xá xi nkú ts'in kama ts'ínk'iehen Jesu.

<sup>2</sup> As'ai tji'yúhún ts'ihin ra nga incha ngji ts'ínkjas'ehen nda titjun Pilato.

*B'i ts'in kits'ink'ien suba yjoho Juda*

<sup>3</sup> Máha Juda, nda xi kits'ínkjas'en Jesu, nk'ie nga kint'é nga kitsjá kjuá já tjióo nga n'ek'ien Jesu, as'ai ngjik'áha ra animáha ngat'a ts'e ni xi kits'ín ko kits'ínk'óya ngáha ra já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tihin xá toontaba xi katée. B'a kitsúhu:

4 —Jé tjenna. Nku nda xi najmi tjihin jé kits'inkjas'en nga n'ek'ien.

B'a incha kitsú jóo:

—¿Mí xi nusinni jin? Kuenta hi ní ni xu'bo.

5 As'ai kikjaníya Juda toon aya ninku ko tsitju yo nga ngji kjenntu n'ú suba yjoho.

6 J'áya já na'mi k'aku toon ko b'a kitsúhu xinkjin:

—Najmi ma tsa kaxaha toon chje k'úeyaa toon xu'bi, at'aha chjhi nda xi n'ek'ien niu.

7 Y'éndako xinkjin jóo. As'ai ts'atseko ho toon xu'baha nda xi ts'innda ndjií tu xi yo kama s'eyanjihí xuta xi xin nanki nibáha.

8 Kui kjuaha nga Ante Jní 'mihi ante xu'bo santaha nistjin nd'ai.

9 B'a ts'in tsitjusuhun éhen Ntjaná xi kinchja nda profeta Jeremia: “Jakj'á jóo toontaba xi katée, chji xi y'enda já xi ntje Israel tjeheh ra nga b'a tjin chjhi ndo.

10 Kui xi ts'atseko ho xu'baha nda xi ts'innda ndjií. B'a kitsúna Ntjaná.”

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda titjun Pilato*

*(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)*

11 Nginiyé Jesu nginkun nda titjun Pilato. Kui xi b'a kitsúhu nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín.

12 Nk'ie nga nkjin ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xá, ndahachí najmi kinchja Jesu.

13 As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi tínu'yání ngayjee ni xi tikjanínehi jóo?

14 Tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xí kama nkjúhun ra nda titjuun.

*B'i ts'in kitsjá kjuá Pilato nga n'ek'ien Jesu*

*(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*

15 Ni xi ma nk'ie nga S'í Pascua, b'i ts'in tíñaha nda titjuun. B'éjña ndaí nku nda nubayá xi f'ájin xuta nantia.

16 Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi be tentehe xuta, xi 'mi Barraba.

17 Nk'ie nga kama ñjakú xuta, as'ai b'a kitsú Pilato:

—¿Má xi mjenuu nga k'uejña ndaínuu? ¿A Barraba a ra Jesu xi 'mihí Cristo?

18 B'a kitsú Pilato at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un jóo ngat'aha ni xi títs'in Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'inkjas'ehen ra.

19 Nga kab'ejña Pilato ante má nga ts'in kjuá, b'i tsu én xi kits'in nibáha chjuúhun: “Najmi chumi ni tjeheh xuto. Najmi tu ji nungijin yjohi. At'aha ch'on ts'in ka'bai chinina nkui jyún tu ngat'aha ni xi tímat'ain xuto.”

20 Tunga já na'mi k'akuhú ko jáchá xi ta tjihin xá tsinchá'a xuta xi kama ñjakú yo tu xi incha kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndaíhi ra ko nga Jesu xi n'ek'ien.

21 As'ai ta kingjásjaiyaha ngáha nda titjuun:

—¿Má xi kui já xi joo mjenuu nga k'uejña ndaínuu?

B'a incha kitsú xuta nkjiun:

—Barraba.

22 B'a kitsú Pilato:

—¿Ko mí xi ts'ihin Jesu xi 'mi Cristo?

B'a incha kitsú tente xuta:

—¡Kas'et'a kruu!

23 B'ahá tã kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'ín ndo?

Tunga tũ sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—¡Kas'et'a kruu!

24 As'ai najmi tã be nkú ts'íhin Pilato, at'aha tũ sahá 'yún tĩncha kjintáya sa xuta nkjiun nga tíma kjahan. Kui nga jakj'áha ntánijua, tsanéjnu ntsja nginkun xuta kò b'a kitsúhu:

—Najmi an tĩnna jé nga kuayá ndai. Jun yo ni xi n'oo.

25 B'a incha kitsú ngatentee xuta:

—Jin kò ntíni ch'anji ngabayaha ndo.

26 As'ai y'éjña ndai Pilato Barraba kò kitsjá kjuá nga s'ehé Jesu kò nga s'et'a kruu.

27 As'ai já juhun Pilato jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjín nga y'éjtindaihi Jesu.

28 Incha ts'asje najyuhun Jesu kò kits'íngja nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya.

29 Kò incha kits'ínnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku kò ntsja kixi kits'ínk'a nku yáxá. As'ai tsinchakúch'int'a mañaha kò tsajnukie nga b'a incha kitsúhu:

—Antahi, nda reihí xuta judio.

30 Tsatétéjnu kò jakj'á yáxóo nga kik'onntjai nintaku Jesu.

31 Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon kò kits'íngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tũ xi nguát'a kruuhu.

*B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu*

*(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

32 Nk'ie nga tĩncha bitju yo, ksatékjá nku nda nanki Cirene xi Simon 'mi. Kui xi kits'ín kjuá'yúhun rá já juun nga k'uanji kruuhu Jesu.

33 As'ai incha tsichu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu rá: Antehé Nintaku Anima.

34 Kik'aihi Jesu nga k'úi binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga nk'iehé nga kikjut'a Jesu ntóo, najmi kits'ín yu nga kik'i.

35 Nk'ie nga kingját'a kruu, já juun tsakjánya xihí xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'íhin.

36 As'ai y'entu yo nga kikunntá.

37 Kis'et'a xi tjehen antsjáku Jesu nku yáte xi títsuya mí kjuaha nga tĩn'ek'iehen. “Kui xu'bjí xi Jesu xi nda reihí xuta judio”, kis'et'a yátee.

38 Tã kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihí kò nku nga skjúhun.

39 Xuta xi tĩncha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku

40 nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku kò jan nistjin chjúsintjen ngáhani, tsixín, n'ek'anki yjohi. Tsa ji xi Ntíhi Ntjaná, titjument'ai kruu.

41 B'a tã ts'ín kik'ayaha já na'mi k'aku kò já chjine'éhen kjuatéxumoo kò jáchá xi tã tjihin xá. B'a incha kitsúhu xinkjín:

42 —Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tũ sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho. Katitjument'a kruu nd'ai tsa kui xi nda reihí xuta Israel. Nk'iehé nga s'ejinná.

43 Kui xi 'yún kis'ejihin Ntjaná, kui nga Ntjaná kats'ínk'ankihi rá nd'ai tsa tjo kjuaxihí. ¿A najmi b'ahá kitsú nga kui xi Ntíhi Ntjaná?

44 Kò já ndyjé xi kjintut'á kruuko Jesu tá ch'on incha kitsúhu.

*B'i ts'in k'ien Jesu*

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Chuba te jo nga nistjun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngxuun.

46 Nkú ma nga chuba jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:  
—Eli, Eli, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntiana, ji Ntiana, ¿á kan'e nga mahani?

47 K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjin:

—Nda profeta Elia tinchjaha ndo.

48 As'ai tjen'yún tsangatsankahá nku nda xi síña yo kò nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'eku nku yáxa nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úhi.

49 Tunga b'ahá kitsú xuta xi kabincha yo:

—Chúya mai. Chase ma raá tsa nibá Elia nga ts'ínk'ankihi.

50 As'ai ta 'yuhún kikjintáya ngaha Jesu kò k'ien.

51 Nk'ie nga b'a kamo, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha kintee. Kò chón kama kò tsakjan naxiu.

52 Tsix'á tsjóho animá kò j'áiya ngaha ra nkjin xuta k'ien xi kis'ejihin Ntiana.

53 Incha tsitju tsjóho nk'ie nga j'áiya ngaha ra Jesu kò jas'en nanki je Jerusalem nga tsakúchjiji yjoho nkjin xuta.

54 Nda jun k'aku kò já jun xi t'incha kunntá Jesu, nk'ie nga kieke chóon kò ngayjee ni xi tímo, tu xi incha kitsankjúhún kò b'a incha kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi Ntíhi Ntiana.

55 Yo kjint'á kabincha nkjin jminchjin xi t'incha base. Kitsjennkíhi Jesu nga tsitju ante Galilea kò tsasinkoho.

56 Ajihin jminchjün tjenjin Mariá Magdalena, Mariá xi naaha maha Santiago kò Kuse, kò naaha jáha Zebedeo.

*B'i ts'in kis'eyajni Jesu*

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Nk'ie nga ja tíma jyun, j'ai nku nda nchiná xi 'mi Kuse, nku nda nanki Arimatea xi tá ja tsichu ma nku nda ni'yakuyáha Jesu.

58 As'ai ngjisehe Pilato kò tsankihi yjonintehe Jesu. Kitsjá kjuá Pilato nga k'uaihi ndo yjonintee.

59 Jakj'á Kuse yjonintee. Nku najyun je kik'ontikjájnu

60 kò ngjingjáñaya nku tixa tsjó tsetsehe xi kits'ínndat'á naxiu. As'ai kik'ontikjá nku ndjio chánka nga y'échjane ankjuá tsjóo kò ngji.

61 Y'entu ankjin tsjóo Mariá Magdalena kò Mariá xinkuu.

*B'i ts'in kin'e kunntá já juun tsjóo*

62 Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga j'a nistjin nk'ie nga s'enda ni xi machjén S'í Pascua, as'ai kama ñjakú já na'mi k'aku kò já fariseo nginkun Pilato kò b'a kitsúhu:

63 —Ji nda ntia, f'áitsjenni nga b'a kitsú nda tsank'óo nk'ie nga tíña sa: “Nk'ie nga kj'ua jan nistjin, kj'uaíya ngahana ngabayoo.”

64 Kui b'a maha, b'a tixín nga chúnnta tsjóo santaha nkúhu nga kj'ua nistjin xi ma jahan. At'aha tsa najmi ma, kutsa kj'uaíhi já ni'yakuyáha ndo nga jyuun kò ngjuaikò ndyjé yjonintehe. As'ai: “Ja j'áiya ngaha ra ngabayoo”, kuitsuhu xuta. Tsa b'a ts'ín jóo, 'yún s'e sa én tsank'á xi kuitju askahan nga xi tjuun.

<sup>65</sup> B'a kitsú Pilato:

—Tankínko ja juun. Tankiún n'e kunntó tsjóo xi nkú ts'ín mjenuu.

<sup>66</sup> As'ai incha ngjisehe tsjóo. Nku ndjio y'échjanekoho. Y'échjane sisin ko y'éntu já jun xi kikunntá yo.

## 28

*B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo*  
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

<sup>1</sup> Nk'ie nga j'a xuatu, ja tifi ma sen ngáha nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, ngjisehe tsjóo Mariá Magdalena ko Mariá xinkuu.

<sup>2</sup> As'ai tu nkuhú chón xi tu xí 'yuhún kama. Nku ntítsjehe Ntíaná nibajen nk'a ján. J'aikjexín ndjio xi tjíchjane ankjuaha tsjóo ko yo y'ejñasun.

<sup>3</sup> Xi nkú joyaha nd'ích'on tjin sénnistjihin ko taba xúxú najyun xi yja xi nkú joyaha nch'án.

<sup>4</sup> Nk'ie nga incha kieke ntítsjee já jun xi tíncha kunntá tsjóo, tu xí incha kitsankjúhún nga incha kik'atsé. B'a incha kik'ientu xi nkúhu tsa ja k'ien kik'ientu.

<sup>5</sup> As'ai kinchjako ntítsjee jminchjún nga b'a kitsúhu:

—Najmi tu binkjun. Be nga Jesu xi kis'et'a kruu tbinchisjó.

<sup>6</sup> Najmi ta ei tijnaha. Ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo xi nkú nga kitsú. Nibáhasoo ante má nga kis'ejña.

<sup>7</sup> Kítsa tankínk'inyohoo já ni'yakuyáha nga ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo Jesu ko ngjuai títjuhún ante Galilea. Yo skué. Ja kuaxinyanuu ni xi tihin nga xinnuu.

<sup>8</sup> As'ai tsitju kitsa kitsa jminchjún aya tsjóo. Títsankjún ko tsjo nkjún tímaha. Tsangatsanka nga ngji tsúyaha já ni'yakuyóo éen.

<sup>9</sup> Ko nga tíncha fi, tu yohó kisatéjin Jesu ko janiñaha. As'ai incha ngjik'úhún ko kitsubakjá sjai nga kits'intsjoho.

<sup>10</sup> B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu binkjun. Tankínk'inyohoo já nts'é nga katji ante Galilea. Yo skuena.

*B'i ts'ín kitsúya já juun ni xi kamo*

<sup>11</sup> Nk'ie nga tíncha fi jminchjún, as'ai ngji k'ua já juun ajin naxinantóo. Ngji tsúyaha já na'mi k'aku ngatentee ni xi kamo.

<sup>12</sup> As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tihin xá nga y'éndako xinkjín. As'ai kitsjá nkjúhún toon já juun ko b'a kitsúhu:

<sup>13</sup> —B'i tixiún: “Kaf'aigyún já ni'yakuyáha ndo ko kafiko ndyjé yjoninte k'ien nk'ie nga kisuntuféi.”

<sup>14</sup> Tsa kuint'é nda títjuun niu, jin yai xi nkú n'e chubanijmíko. Najmi tu jun fantoho yjonuu.

<sup>15</sup> As'ai jakj'á já juun tooon ko b'a incha kitsú xi nkú kik'ihin. Kui én xu'bi xi tu yje chubanijmíyahá sa ajihin xuta xi ntje judio tjeheñ ra santaha nistjin nd'ai.

*B'i ts'ín kitsjá xaha Jesu já ni'yakuyáha*  
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

<sup>16</sup> Já ni'yakuyá xi te nkuu incha ngji ante Galilea asunntu tjenki xi kitsú Jesu.

<sup>17</sup> Nk'ie nga incha kieke Jesu, kits'intsjoho, tunga tihin xi jo jan kamaha.

<sup>18</sup> As'ai Jesu ngjisehe já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:

—Ja kik'aina nga kuatexumaha ndjiojmi ján ko asunntei.

<sup>19</sup> Kui nga tankihinnu ko n'e mo xuta ni'yakuyana ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee. Tatentó xuta tu xi Ntia Na'miu, Ntú ko Espiritu Santo kamats'ehe.

<sup>20</sup> Takúyohoo nga kats'intjusun ngayjee kjuatéxumana. An kúatejñajinnuu ngayje nistjin santaha nkúhu nga kfe asuntee.

## Xujun xi y'ét'a Marco én nda tsuhu Jesucristo

### *B'i ts'in y'énijmí Jua Bautista*

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

<sup>1</sup> B'i ts'in b'atuts'ihin ra én nda tsuhu Jesu, kui xi Cristo xi Ntíhi Ntíaná maha.

<sup>2</sup> Nda profeta Isaiá b'i ts'in y'ét'a nk'ie:

Títs'inkjiá nda chjine'énna tu xi ngjuai tíjuhun ri.

K'uénda tíjuna niyáhi.

<sup>3</sup> Tínu'yá ntaha nku nda xi tíkjintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntíaná. Tjen naxuu niyáha.”

<sup>4</sup> Xi nkú ts'in y'ét'a Isaiá nk'ie, b'a ts'in j'aiténtá xuta Jua ante kixiu. Y'énijmí nga tíhin nga ngjuaikj'áha ra animaha xuta ko nga saténtá tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun.

<sup>5</sup> Tsitju ngayjee xuta xi tjin ante Judea ko ngayjee xuta xi tjin nanki Jerusalem nga j'aisehe Jua. Incha kikaténtájin ntáje Jordan nk'ie nga kits'ínkie yjoho nga tíhin ngatitsun.

<sup>6</sup> Nk'ie nga y'ejña Jua, najyun xi kamandakoho ntsjaha chu camello bja ko nku tjabaxín b'ékjá. Chjuba ko ntsjényá kjine.

<sup>7</sup> B'i kitsú nga y'énijmí:

—Askahan an kj'uai nku xi 'yún nk'a tjen sa, xi má nga ndahachí najmi tsuhuna tsa kjendáya n'úhu ntéhe.

<sup>8</sup> An ntánijua tibaténtákohonuu tunga máha kui, Espiritu Santo kuaténtákohonuu.

### *B'i ts'in kikaténtá Jesu*

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

<sup>9</sup> Nistjin ján tsitju Jesu nanki Nazaret, nanki xi tíñajihin ante Galilea, ko ntáje Jordan tsaténtájihin Jua.

<sup>10</sup> Nk'ie nga tíbitjújín ntánijuo, kieke nga tsix'á nk'a ján ko nga Espiritu Santo nibajennehe xi nkú joyaha nku chutuju.

<sup>11</sup> Kinu'yá nk'a ján nku ntá xi b'a kitsú:

—Ji Ntína, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

### *B'i ts'in kits'in nganaha Jesu ndanindoo*

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

<sup>12</sup> As'ai tjen'yún ngjikohó ra Espiritu Santo ante kixiu.

<sup>13</sup> Yo y'ejña yachán nistjin tíhin, ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Y'ejñajihin chu xi tjin ngijñoo ko ntítsjehe Ntíaná j'aisinkoho.

### *B'i ts'in kik'atuts'ihin xaha Jesu*

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

<sup>14</sup> Askahan nk'ie nga kis'eya'yún Jua, ngji Jesu ante Galilea nga y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná. B'i kitsúhu xuta:

<sup>15</sup> —Ja kuichu chuba. Ja 'yún tíña tíñanuu Ntíaná nga tibatéxumanuu nd'ai. Tankínchj'aha ruu animanuu ko n'e s'ejiun én nda tsuhu Ntíaná.

### *B'i ts'in kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuhun*

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

<sup>16</sup> Nk'ie nga tsú'ba Jesu andai ntáchak'un Galilea, kieke Simon ko Andre xi nts'e maha xinkjín. Kui xi tíincha kjaník'a na'ya tjioho ajin ntóo, at'aha tjio incha tsuba jóo.

<sup>17</sup> B'i kitsú Jesu:

—Jun já, tsjénnkinú. An ts'ian nga xuta nubo.

<sup>18</sup> Ta kuihi chubo y'entu jóo na'yaha ko kitsjennkíhi Jesu.

<sup>19</sup> As'ai ngjindju sa ko kieke Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín. Kui jóo xi jáha Zebedeo. Ayaha tsutsuhu jóo incha kabincha nga tíncha b'enda na'yaha.

<sup>20</sup> As'ai tjen'yún kinchjahá ra, ko y'entu jóo Zebedeo xi na'mihi maha ko já xi basinkoho aya tsutsuu nga kitsjennkíhi Jesu.

*B'i ts'in kits'in ndaíhi Jesu nku nda xi tijnajihin nku ndaninda*

*(Lc. 4:31-37)*

<sup>21</sup> As'ai incha j'ai nanki Capernaum. Nk'ie nga nistjin nkjúun jas'en Jesu ni'ya sinagoga nga tsakúya.

<sup>22</sup> Kama nkjúhun xuta xi nkú ts'in tsakúya, at'aha tsakúya xi nkúhu tsa xá tjihín, najmi xi nkú ts'in bakúya já chjine'éhen kjuatéxumoo.

<sup>23</sup> Tijná sinagogaha xuta Capernaum nku nda xi tijnajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún kikjintáya nga b'i kitsú:

<sup>24</sup> —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tijnkoni? ¿Á ja kjúái n'ekjeheni? Bená yaha ji. Ji xi ntíhi Ntíaná.

<sup>25</sup> Tunga ndjahá kinchjako Jesu ndanindoo:

—Xu sin n'ei ko titjusjehin ndo!

<sup>26</sup> Ixi y'étsujnehé ra ndo ndanindoo ko tu xí 'yuhún kikjintáya nga tsitjujihin.

<sup>27</sup> Ngatentee xuta tu ni xí kama nkjúhún ra ko b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Mí nihi xu'bi? Kj'ai ts'in bakúya nda. Bakúya xi nkú joyaha tsa xá tjihín. Santaha jánindoo batéxumaha ko nt'é'éhen.

<sup>28</sup> Ngayjee nanki xi tjin ante Galilea tu xí kitsahá kichubanijmíyaha Jesu.

*B'i ts'in kits'innkíhi Jesu na nchí'yaha Pedro*

*(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)*

<sup>29</sup> Nk'ie nga incha tsitju ni'ya sinagoga, ngji Jesu, Santiago ko Jua ni'yaha Simon ko Andre.

<sup>30</sup> Kui chubo ch'in kjijnako na nchí'yaha Simon. Tjen'yún kik'inyahá ra Jesu ni xi tímaha tachjúun.

<sup>31</sup> As'ai ngjik'úhun Jesu ko jakj'á ntsja nga kikjesintjen. Ta kuihi chubo kindyjajihin ch'ihin tachjúun ko kitsjáha nichine xi tsichusehe.

*B'i ts'in kits'innkíhi Jesu nkjin xuta un*

*(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)*

<sup>32</sup> Nk'ie nga ja kama'ña, askahan nga ja ngjintjai ts'iu, j'aich'áha Jesu ngayjee xuta un ko xi tijnujihin jánindoo.

<sup>33</sup> Ngayjee xuta nantio kama ñjakú asti ankjuo.

<sup>34</sup> Kits'innkíhi Jesu nkjin nkjún xuta un xi k'uhún nkjin tákjá ch'in. Kik'onsje nkjin nkjún jáninda. Najmi kitsjantehe tsa kunchja jánindoo, at'aha jánindoo be yaha Jesu.

*B'i ts'in tsitju Jesu nga y'énjímí éhen Ntíaná*

*(Lc. 4:42-44)*

<sup>35</sup> Nk'ie nga jyunya xa sa, tsisintjen Jesu ko ngji nku ante t'axín tiya. Yo kinchjako Ntíaná.

<sup>36</sup> As'ai Simon ko já xi tijnukoho yo incha tsangisjái Jesu.

<sup>37</sup> Nk'ie nga kisakúhu, b'a incha kitsúhu:

—Ngayjee xuta t'bangisjaihi.

<sup>38</sup> B'i kitsú Jesu:

—Tjián kj'ai ante xi tjin tiña ei tu xi ko ta yo k'uenijmíhina. At'aha kui xá jáihina.



<sup>39</sup> Ngji nga y'énijmí xki ni'ya sinagoga xi tjin ngayjee ante Galilea ko kik'onsje jáninda xi tjintujihin xuta.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu  
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)*

<sup>40</sup> Nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu j'aisehe Jesu ko tsasinkunch'int'aha nga tsankihi nga kuasinkoho. B'i kitsuhu:

—Tsa ji xi mjehi, kama n'e jeni nga chjuxinni ch'in xi k'unna.

<sup>41</sup> As'ai kama nimaha Jesu nda uun. Kingjenne ntsja nga kits'inko ko b'i kitsuhu:

—Mjena. Katuma jei.

<sup>42</sup> Ta kuihi chubo kindyja ch'ihin ndo. Kama je ngaha.

<sup>43</sup> As'ai b'i kitsuhu Jesu ndo:

<sup>44</sup> —Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi ni xi kamat'ain. T'ihinkuchjiji yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nku ts'in y'ejna Moise ngat'aha nga ja kama jei, tu xi skuje kixihi xuta nga ja kamanda ngahani.

<sup>45</sup> Tunga nk'iehe nga ngji ndo, kitsuya tentehe xuta ni xi kamat'ain. Kui nga najmi ta kama jas'en chjiji Jesu nanki xi tjin yo. Tu andai nantioho kikjatsuba ma nga najmi tjin xuta. Tunga tsitjuhú xuta xi tjin tu ma nankihi ni nga j'aisehe.

## 2

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi najmi ma fi  
(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)*

<sup>1</sup> As'ai ta j'aihi ngaha Jesu nanki Capernaum ko kint'é xuta nga ja tijn ngaha Jesu ni'yaha.

<sup>2</sup> Kui nga kama njaku nkjuhun xuta, nga santaha najmi ta kis'ehe ante asti ankjuo, ko Jesu y'énijmíhi éhen Ntjaná xuto.

<sup>3</sup> As'ai incha j'ai nju ja xi incha kab'anganki nku nda xi najmi ma fi. Jesu j'aich'aha ndo.

<sup>4</sup> Tunga najmi mahá incha bichuko nda uun má síjna Jesu tu ngat'aha xuta nkjin xi kama njaku yo. Kui nga incha kikjexihin nku te ni xi kjinehe ra ni'yo ko yo incha kits'inkjiji nda uun santaha má síjna Jesu.

<sup>5</sup> Nk'ie nga kkie Jesu nga s'ejihin jóo nga Ntjaná kits'in nibaha, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji ntina, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

<sup>6</sup> Tunga ta kab'entuhú yo k'ua ja chjine'éhen kjuatexumo ko xi b'i ts'in incha kits'innkjink'un:

<sup>7</sup> “¿Á b'a ts'in tinchjaha ndai? Najmi tibenkjún Ntjaná nga b'a ts'in tinchja. At'aha nku tutuhú Ntjaná xi mahá ts'inn dyjat'aha xuta ngatitsuhun.”

<sup>8</sup> Tunga tjen'yún kamankjihin ra Jesu ni xi tjincha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsuhu:

—¿Á b'a ts'in tín'enkjín'uhunnu?

<sup>9</sup> ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin nda xi najmi ma fi? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein, chjubéi nachan xi kisujñasuin ko titsutjai?”

<sup>10</sup> Tunga mjehéna kuakuchjínun nga Ntíhi Ndax'iun tijná ngajoho Ntjaná asuntej xi má nga kama ts'inn dyjat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsuhu nda xi najmi ma fi:

<sup>11</sup> —Ji tinchjako ho. Tisintjein, chjubéi nachahin ko t'in ngahani ni'yahi.

12 As'ai tjen'yún tsisintjehén nda uun, jakj'á nachahan, ko ngayjee xuta kiekehe nga tsitjusje. Tu ni xi kama nkjühún ra ngatentee xuta ko kits'intsjoho Ntjaná. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—Ndahachí najmi kjee yaá nku ni xi nkúhu xu'bj.

*B'i ts'in kinchjaha Jesu Levi*

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 As'ai ta tsitjuhú ngáha Jesu nga ngji andai ntáchak'uun. Nkjin nkjún xuta j'aisehe, ko Jesu tsakúyaha xuto.

14 Nk'ie nga títs'in nnyá, kieke nda xi 'mi Levi xi ntíhi Alfeo nga kab'ejña ante má nga f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Romá ko b'i kitsúhu:

—Tsjénkiní.

As'ai tsisintjen Levi ko kitsjennkíhi Jesu.

15 Nk'ie nga tíkjine Jesu niñu ni'yaha Levi, nkjin nkjún já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Romá ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise ta incha j'aik'ientut'áha Jesu ko já ni'yakuyáha. At'aha nkjin nkjún maha xi incha kitsjennkíhi.

16 Kieke já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo nga Jesu tíkjineko niñu jóo. As'ai kinchjako já ni'yakuyáha Jesu nga b'i kitsúhu:

—¿Á já xi f'áchjintjaihi ch'á ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumaha Moise tinekoho niñu nda maestrunu?

17 Nk'ie nga kint'é Jesu éin, b'i kitsú:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha. Najmi xuta je jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha.

*B'i ts'in kitsúya Jesu nkje tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha*

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Nku nnyá nk'ie nga tjintu kjintía já ni'yakuyáha Jua Bautista ko já fariseo, as'ai tjín xi incha j'aisehe Jesu ko b'i kitsúhu:

—¿Nkú tjihin ra nga najmi b'entu kjintíaaha já ni'yakuyáhi, xi nkú ts'in b'entu kjintía já ni'yakuyáha Jua ko já ni'yakuyáni?

19 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xuta xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíñajin saha nda bixoon? Nk'ie nga tíñajin saha nda bixoon, najmi kama k'úentu kjintía.

20 Tunga kujichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'ie nga kujichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

21 'Najmi ch'a b'estikoho najyun chá nku te najyun tsetse xi najmi kjee nibákú. At'aha nibákú najyun tsetse ko kjetiya najyun chóo. B'a ts'in fi tsehe má kitiyá.

22 Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsun tsa tjabaxín. Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

*B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu nistjin nkjún*

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Nku xuatu tíf'a Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai incha kijke'yún tuniñu já ni'yakuyáha ko kits'intjiya ntsja nga kijekine.

24 As'ai b'a incha kitsúhu Jesu já fariseo:

—Chase ma ri. ¿Á ni xi tíña nkjühún ra kjuatéxumoo nga nistjin nkjún tíincha ts'ihin já ni'yakuyáhi?

25 B'i kitsú Jesu:

—¿A ndahachí najmi kjee n'eyo má nga tjit'a ni xi kits'in David nk'ie nga un kiekehe ko kama bjoho kui ko ja xi tjenkoho?

<sup>26</sup> Kui nistjiun Abiatar tjihin nda na'mi titjun. Jas'en David ante nkjuhun Ntiana ko kikjine ninkuan nkjun xi tintu yo, ni xi tu ja na'miu ma kjinehé. Ta kitsja yaha ninkuon ja xi tjenkoho.

<sup>27</sup> Nistjin nkjun kis'ejna ngandaha xuta, najmi ngandaha nistjin nkjun kamandaha xuta.

<sup>28</sup> Kui nga Ntíhi Ndax'ijun batéxumaha ra santaha ko nistjin nkjun.

### 3

#### *B'i ts'in kits'innkihi Jesu nda xi ch'ihin ntsja*

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

<sup>1</sup> Nku niya jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko yo ta kab'ejna nku nda xi ch'ihin ntsja.

<sup>2</sup> Kikunnta 'maha joo tu xi incha skuhehe tsa ts'innkihi ndo nga nistjin nkjun, tu xi b'a ts'in sakuhu ra ma tindyjajihin Jesu.

<sup>3</sup> As'ai b'a kitsuhu Jesu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisintjein ko tisijnjai kamaseen.

<sup>4</sup> As'ai b'i kitsuhu joo:

—Jun, ¿mi nihi xi ma n'e nga nistjin nkjun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xuta, a ra ma n'ek'ien?

Tunga najmi kinchaha joo.

<sup>5</sup> As'ai kjan tsasehe Jesu ja xi kabinchandaihi ko kieke babaha at'aha ndja tintuyá animaha joo. B'i kitsuhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

Kingénte ntsja ndo ko kamanda.

<sup>6</sup> Tunga nk'iehe nga tsitju ja fariseo yo, as'ai kama njakúko ja xi yanki nda rej Herode Antipa nga tsangisjai niyáko xi nkú ts'in kama ts'ink'iehe Jesu.

#### *B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin xuta andai ntachak'uun*

<sup>7</sup> As'ai ngjiko t'axin Jesu ja ni'yakuyaha andai ntachak'uun. Ta kitsjennkihi nkjin nkjun xuta xi incha niba ante Galilea.

<sup>8</sup> Ko ta incha kint'é ngayjee ni xi tits'in Jesu xuta xi tjin ante Judea, xi tjin nanki Jerusalen, xi tjin ante Idumea, xi tjin ngabantá ntaje Jordan, ko xi tjin andaihi nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui kjuaha nga incha j'aise tentehe ra.

<sup>9</sup> As'ai y'exa Jesu ja ni'yakuyaha xi má nga k'uendaha nku tsutsu, tu xi najmi kuasinne'yuhun ra ngayjee xuta nkjin xi kama njakú yo.

<sup>10</sup> At'aha ngatente xuta xi uhun ixí tincha basinne'yuhun ra nga mjehe ts'inkoho, at'aha nkjin nkjun maha xuta un xi kits'innkihi.

<sup>11</sup> Ko máha jánindo, nk'ie nga incha kieke Jesu, tsinchakunch'int'aha ko b'i incha kitsú nga kikjintaya:

—¡Ji xi Ntíhi Ntiana!

<sup>12</sup> Tunga ndjaha kinchako Jesu jánindo tu xi najmi incha kuitsuyaha yaha Jesu.

#### *B'i ts'in kitsja xaha Jesu ja postru xi te joo*

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

<sup>13</sup> As'ai nginji Jesu nku asunntu tjenki. Kinchaha ja xi j'ajin nga kjuaísehe ko incha j'ai joo.

<sup>14</sup> Te jo maha ja xi j'ajin tu xi tsjénkoho ra ko tu xi ts'inkjihi nga k'uénijmí éhen Ntiana. Ja postru kitsuhu joo.

15 Kitsjáha jóo nga ngajoho ts'ínnkihi rá xuta ko nga k'onsje jáninda xi tjíntujíhin xuta.

16 Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon xi kitsjá j'áíhin nga kui xi ta Pedro k'úin;

17 Santiago ko Jua xi nts'e maha xinkjín, xi jáha Zebedeo maha. Jesu ta kitsjá j'áíhin já xi jóo nga ta k'úin Boanerge, kui j'áin xi tsuhu rá: Ntíhi Ch'on.

18 J'ájin ya: Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Toma, Santiago xi ntíhi Alfeo, Tadeo, Simon xi mako já cananista,

19 ko Juda Iscariote xi askahan kits'ínkjas'en Jesu.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu*

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

20 As'ai kik'óya ngáha Jesu ni'yaha ko ta kama ñjakú nkjúhún ngáha xuta, nga santaha najmi kama incha kikjine niñu.

21 Nk'ie nga kint'é xuta xinkjín Jesu niu, incha j'aingisjaihi. At'aha b'a kitsú xuta nga ja tíma luku Jesu.

22 Máha já chjine'éhen kjuatéxumoo xi incha nibaha nanki Jerusalen, kui xi b'a kitsú:

—Ndaninda Beelzebu xi ndaninda k'akuhu jánindoo tíñajihín ndai. Kui nga nga'yuhún ndaninda k'akuhu jánindoo tím'osjekoho jánindoo.

23 As'ai kinchjaha Jesu jóo ko y'éña chubayaha nga tsakúya:

—Jun, ¿nkú ts'ín kamaha tsa ndanindoo ta kuihi k'onsje suba yjoho?

24 Xuta xi tjín má nga batéxuma nku nda rej, tsa ta kuihi fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi tse maha má nga batéxuma nda rej xu'bo.

25 Ko tsa xuta xi tjíntu nku ni'ya fi kontraha xinkjín, ndahachí najmi ta s'ehe rá nga'yún.

26 B'a ta ts'ín tíña ts'e ndanindoo. Tsa Satana kuakjánya yjoho nga ta kuihi nguají kontra yjoho, ndahachí najmi tse kamaha nga k'úéña. Tu sa ní kuichúkje nistjihín.

27 'Ndaha nku najmi ma fas'en ni'yaha nku nda xi 'yún tjíhin nga'yún ko kjé'aha ni xi tjíhín. Tjín níhi nga tjun k'u'é'yún ndo. B'a ts'ín kama kjé'aha rá ni xi tjíhin ndo ni'yaha.

28 'Kjuaxi ni xi tíxinnu. Kama ndyjat'aha ngatentee ngatitsuhún xuta ko ngatentee tu mí én ch'on tsuhú ni xi kitsú.

29 Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, kui xi najmi ta kama ndyjat'aha rá. Nku jé xi najmi ta kamaha rá ndyja ts'ín.

30 B'a kitsú Jesu at'aha: “Ndanindoo tíñajihín”, incha kitsú jóo.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi naaha ko yá xi já nts'e*

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Ja kamoo. J'ai naaha ko já nts'e Jesu. Natsiun tsincha nga kits'ínkji xi ngji nchjaha Jesu.

32 As'ai xuta xi kab'entut'aha b'a kitsúhu:

—Naahi, já nts'ei ko jminchjín nichjai kabincha natsin ján. Mje rúhu kuinchjakohi.

33 B'i kitsú Jesu:

—¿Yá xi nána ko yá xi já nts'é?

34 As'ai tsasehe xuta xi kab'entut'aha ko b'i kitsú:

—Kui xuta xu'bi xi nána ko já nts'é.

35 Tu yáhá ni xi ts'íntjusun xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná, kui xi nda nts'é, na nichja ko nána.

## 4

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá*  
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

<sup>1</sup> Nku niyá Jesu tsakúyahá xutá éhen Ntíaná andai ntáchak'uun, kó tu ni xí nkjihín xutá kama ñjakút'ahá. Kui nga nku tsutsu ngjik'iejñayaha kó ngayjee xutó andai ntóo tsincha.

<sup>2</sup> Nkjin tíkjá ni tsakúyahá nga y'ejña chubayahá. B'i kitsú:

<sup>3</sup> —Tjenñju. Nku nda ngjiténdzjo xujmá.

<sup>4</sup> Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai incha j'ai nisee kó kikjine xujmá xu'bo.

<sup>5</sup> K'ua xi tsixuntu ajin ndjio má nga najmi 'yún tjín ninte. Kitsá jasu xujmóo, at'ahá najmi 'yún tjain nintee.

<sup>6</sup> Tunga nk'iehé nga tsitju ts'íu, kits'inchjahan kó kixí, at'ahá najmi 'yún ngjiyanji kjamaha.

<sup>7</sup> K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo kó najmi kitsjantehe nga nda saá xujmá xu'bo. Najmi chumi nihi kitsjá.

<sup>8</sup> Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Jasu xujmá xu'bo kó kisá. Tu xí tsehé ni xi kitsjá. Tjín xujmóo xi kitsjá katé tjihin, tjín xi kitsjá cháte kó te tjihin, kó tjín ngá xi kitsjá unchan tjihin.

<sup>9</sup> Kó b'i kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

*B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subahá y'ejña chubayaha nga tsakúya*  
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

<sup>10</sup> Askahan nk'ie nga y'ejña suba Jesu, xutá xi kabinchat'ahá kó já ni'yakuyá xi te joo incha kingjásjayahá mí nihi xi tsakúya nga y'ejña chubaya.

<sup>11</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tíña ts'e xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná. Tunga xutá xi k'oo tu s'ejña chubayahá ra,

<sup>12</sup> tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuéhé, kó ndaha tsa kuasínñju tunga najmi kamankjihín ra. B'a ts'in najmi ngjuaikj'áha ra animaha kó najmi n'endyjat'ahá ra ngatitsuhun.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ts'inkjáihin xutá éhen Ntíaná*  
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

<sup>13</sup> B'i kitsú ya Jesu:

—¿A najmi mankjinnuu nkú tsuhu ra én xi kuak'iejñá chubaya? Tsa najmi kamankjinnuu, ¿nkú ts'in kamankjin tentehenuu én xi bakuyá nga b'ejñá chubaya?

<sup>14</sup> 'Nda xi tsaténdzjo xujmóo, kui xi nkú joyaha xi b'énimí éhen Ntíaná.

<sup>15</sup> Tjín xutá xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu andai niyóo. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún nibáhá Satana kó kjexín én xi ja kis'entjejin animaha.

<sup>16</sup> 'Tjín ngá xutá xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga nt'é éen, tjen'yún tsjohó ts'in ts'inkjáihin.

<sup>17</sup> Tunga najmi 'yuhún tjihin kjamá ajin animaha kó najmi ndjá bincha. Nk'ie nga sakúhu kjuasti kó nk'ie nga n'e uncha tu ngat'ahá éen, ts'in t'axihín yjoho éen.

<sup>18</sup> 'Tjín ngá xutá xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kui xutaha xi ta nt'é éen,

<sup>19</sup> tunga ni xi tjihin asunntej s'entaha ra, kjuanchinóo b'anachaha, kó ma mje tentehé ni xi tjín. B'a ts'in najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animaha xutá xu'bo kó najmi tsjá chan.

<sup>20</sup> Tunga tjiín xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo. Kui xutaha xi nt'é éen ko ts'ínkjáihin. Nda ts'ín nga b'entu. Kui xi b'a joyaha xujmá xi tsjá katé tjiín, ko tsa cháte ko te tjiín, ko tsa unchan tjiín.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen*  
(Lc. 8:16-18)

<sup>21</sup> B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿A tjiín xi b'éti nku nd'í tu xi k'uejñaha kintehe nku kaxa a ra kintehe nku kama? ¿A najmi b'ejña nk'ahá?

<sup>22</sup> At'aha ngayjee ni xi 'ma tjiña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña chji. Ko ngayjee ni xi najmi tjiña chji nd'ai, kuichú nistjin nga kuitju chji.

<sup>23</sup> Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

<sup>24</sup> B'i ta kitsú sa Jesu:

—Yún nda tasínñju ni xi tínu'yó. Xi nkú ts'ín nda kuasinñju, b'a ts'ín nda kamankjinnuu, ko 'yún k'uai sanuu nga kamankjinnuu ni xi tínu'yó.

<sup>25</sup> At'aha xi basínñju ni xi bakuyá, kui xi k'uai saha nga kamankjihin. Tunga xi najmi basínñju, chjú'aha santaha ni xi ichí mankjihin.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku xujmá xi sá suba*

<sup>26</sup> B'i ta kitsú sa Jesu:

—Má batéxuma Ntíaná, kui xi b'a joyaha ni xi ma nk'ie nga nku nda baténdzjo xujmá.

<sup>27</sup> Tsa kjife ndo ko tsa tjiña t'ík'un, ndaha tsa nga nistjiun ko ndaha tsa nga nistjen, fasu xujmóo ko sá. Najmi be ndo á b'a maha.

<sup>28</sup> At'aha t'anankiu ts'ín nga sá kui ni ján. Títjun tjuhu nts'én, as'ai tjuhu xka, askahan xu, ko ja kamoó s'ehé xujmá.

<sup>29</sup> Nk'ie nga ja chubaha, as'ai bate ndo niu, at'aha ja kuichu nistjin nga stí.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa*

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

<sup>30</sup> B'i ta kitsú sa Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná? ¿Mí éhen xi ts'ínchjén nga k'uejña chubayahana?

<sup>31</sup> Kui xi nkú joyaha nku k'un mostasa xi s'entje. Kui k'un xu'bi xi 'yún ichí sa nga k'un xi k'oo xi tjiín asuntee.

<sup>32</sup> Tunga nk'iehé nga ja s'entje, as'ai sá ko 'yún chánka ma sa nga ni ntje xi k'oo. I nkjún ma tjiaha, nga santaha nisee ts'ínnda'á nubaha má nk'íéhen tjiaha yóo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu*

(Mt. 13:34-35)

<sup>33</sup> Jesu y'ejña chubayaha xuta nga tsakúyaha. Ni xi ma chubayaha ra xuta, kui nihi xi kits'ínchjén.

<sup>34</sup> Najmi tsakúya tsa najmi y'ejña chubaya. Tunga máha já ni'yakuyáha, najmi y'ejña chubayaha nga tsakúyaha.

*B'i ts'ín kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo ko ntáchak'uun*

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

<sup>35</sup> Ta kuihi nistjin xu'bo nkú ma nga ja tíma jyun, b'i kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tjián ngabantá ján.

<sup>36</sup> As'ai kits'ínkji xuta nkjiun ko tsutsu xi tu b'a ts'ín jahá kab'eya incha ngjiko. Ta incha kitsjennkíhi kj'ai sa tsutsu.

37 Tu ni xi kamahá, tu incha kamanehé nku ntjo xi tu xí 'yúhún, ko t'éhen ntáchak'uun ni xi nkjún kits'íhín tsutsuu, nga santaha ja ma tséhé ni ntánijua xi tífás'ehen.

38 Tunga máha Jesu, kjife astun tsutsuu nga kab'énki nku ni nintaku. As'ai já ni'yakuyáha ngji ts'ínkj'áha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿á najmi nkjún tímaha ri? ¡Ja kuayáa ei ni!

39 As'ai tsisintjen Jesu ko ndjá kinchjako ntjo ko ntáchak'uun nga b'i kitsúhu:

—¡Tjenjyú! ¡Tjent'íahi!

Kitsjenjyú ntjo ko kis'e jyuju.

40 As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á b'a nkjún ts'ín binkjuhunnu? ¿Á najmi s'ejihinnuu Ntjaná?

41 Tu xí incha kitsankjúhún jóo ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ntjo ko ntáchak'uun nt'é'éhen ra?

## 5

### *B'i ts'ín kits'ín ndáhi Jesu nku nda xi tijnajihin ndanindoo*

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

1 As'ai incha tsichu nankihi xuta Gerasa, nanki xi tijná ngabantá ntáchak'uun.

2 Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, tjen'yún j'aik'úhún ra nku nda xi tsitjujen tsjóo. Ndanindoo tijnajihin ndo.

3 Ajin tsjóo b'ejña ko najmi ch'a ta ma ts'ínk'íejña'yúhún ra, ndaha tsa n'úkicha s'e'yúnkoho.

4 At'aha nkjin nkjún niyá kis'e'yúnkoho n'úkicha sjai ko ntsja, tunga kik-jetiyahá n'úkicha ntsja ko kits'ín xixi n'úkicha sjai. Najmi tjin xi ma ts'ínk'íejña jyuhu ndo.

5 Njstjin njstjen fatsú'bajín tsjóo ko jñoó nga kjintáya ko nga ndjio ts'ín'unkoho ra yjoho.

6 Nk'ie nga kjin tjen sa Jesu, kiekehe ndo ko tsangatsanka nga j'aisinkúnch'int'aha.

7 Yún kikjintáya nga b'i kitsúhu:

—Ji Jesu, Ntíhi Ntja nku tutu xi tijná nk'a ján, ¿mí nihi xi tijnkóhi an? Ntja nku tutuu tibená. Tíbankihi nga najmi tu 'baini kjuanimá.

8 B'a ts'ín kinchja ndo at'aha Jesu b'a kitsúhu:

—¡Ji ndaninda, tjtjusjejihin ndo!

9 As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú jánindoo:

—Legion 'miní at'aha tu xí nkjihín mahani.

10 As'ai 'yún nkjún incha tsankihi Jesu nga najmi tu ts'ínkji t'axíhin.

11 Xi tjeheh nku asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tijncha kjine jñá.

12 As'ai jánindoo incha tsankihi Jesu:

—N'ekjini má tjima chinko tu xi kuitjás'enjihin ri.

13 As'ai Jesu kitsjantehe jánindoo. Incha tsitjujihin ndo nga incha ngjik-jas'enjihin chinko. Jo ra mij maha chinko. Tsangatsanka chinko nga kikjaník'antjai yjoho má nk'antjaihi yo ko tsixuntujín ntáchak'uun. Yo jesunjin ntá.

14 As'ai incha tsanka já xi tijncha kunntá chinko. Ngji tsuyaha xuta xi tjin ajin nantjo ko andai nantjo. As'ai incha j'aisehe xuta ni xi kamoó.

15 J'ai má tijná Jesu ko kieke nga kab'ejña yo nda xi tsitjujihin jáninda xi tu xí nkjihín maha. Ja yja ngáha najyun ko ja nda je je ngáha. Incha kitsankjún jóo.

16 Já xi kikié ni xi kamoó incha kitsúyahá xutá xingisoo ni xi kamahá ndo ko ni xi incha kamahá chinko.

17 As'ai xutá nantio tsankihí Jesu nga kuitju nankihí.

18 Nk'ie nga tífás'en ngáha Jesu tsutsuu, ndá xi tsitjujihin jánindoo mjehe nga tsjénnkihí ko tsankihí kjuá.

19 Tunga najmi kitsjántehé rá Jesu. B'i kitsúhu:

—T'in ni'yahi ko t'ihinseihí xutá xinkí. T'inyaihí ngayjee ni xi kuats'ínkóhi Ntjáná ko xi nkú ts'ín kama nímahá ji.

20 As'ai ngji ndo ko kik'atuts'ihin nga kitsúya ante Decapoli ngayjee ni xi kits'ínkóho Jesu. Ngatentee xutá xi tjin yo incha kama nkjúhun niu.

*B'i ts'ín kits'ínkihí Jesu nku takjín ko nku tachjuún  
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)*

21 Nk'ie nga ja kik'óyako ngáha Jesu tsutsuu ngabantá ntáchak'uun, as'ai nkjin nkjún xutá kama ñjakút'ahá ko y'ejña Jesu andai ntáchak'uun.

22 As'ai j'ai nku ndá xi 'mi Jairo xi tá nku ndá k'akuhú ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kikié Jesu, tsasinkúnch'int'ahá

23 ko tsankihí nga kuasinkóho. B'i kitsúhu:

—Takjín ichína ja tí'me. Nibángjennéi ntsai ntína tú xi kamandaha ko kj'uaíya ngáha rá.

24 As'ai ngjiko Jesu ndo, ko nkjin nkjún xutá kitsjennkihí nga ixí tsinchane'yúhún rá.

25 Tá tjenjihin xutá nkjiun nku tachjuún xi tjihin te jo nú nga jní títs'ínk'iehen.

26 Kui xi nkjin kjuanima kikié aya ntsja já chjinenkiu. Santaha kits'ínkje ngayjee ni xi tjihín, tunga ndahá ichí najmi kamanda. Tú sa ní 'yún ngjitse ch'ihin.

27 Nk'ie nga kint'é tachjuún ni xi títs'ín Jesu, as'ai j'ai tjenki Jesu ajihin xutá nkjiun. J'aik'úhun ko kits'ínko najyun xi yja Jesu.

28 At'ahá b'i ts'ín kits'ínkjink'un: “Tsa tú najyuhun ts'ínko sa, kamanda ngáhana.”

29 Nk'ie nga b'a kits'ín, tjen'yún kitikjáyahá rá jnú ko ndzjen kamahá yjonintehe tachjuún nga kama nkíhí ch'in xi k'uhun.

30 Tunga kikiéhé Jesu nga tsitjujihin nga'yún. Kits'ínk'ótjiya nga tsasehe xutá nkjiun ko b'i kitsúhu:

—¿Yá xi kuats'ínko najyunna?

31 As'ai b'a kitsú já ni'yakuyáha:

—Tíyai nga xutá nkjiun tíasinne'yíhin. Á: “¿Yá xi kuats'ínko najyunna?”, túbixíhinni.

32 Tunga tú nku nga tsasehé rá Jesu xutá xi kabinchandaihí tú xi skuéhe yá xi b'a kits'íun.

33 Máha tachjuún, nk'ie nga kikié ni xi kamat'ain, as'ai ixí ts'atsé nkjúhún nga j'aisinkúnch'int'ahá Jesu ko kitsúya kixí kixihí mí kjuaha nga b'a kits'íhin.

34 As'ai b'i kitsúhu Jesu:

—Ji ntína, at'ahá kuas'ejihin nga Ntjáná kits'ín nibána, kui nga kama nkíhi ri. Kas'ehi kjuajyu nga t'in ko katumandaihí ch'in xi k'uhin.

35 Nk'ie nga b'a tá títsuhu Jesu, tú incha j'aihí k'ua já xi nibaha ni'yahá ndá k'akuhú ni'ya sinagoga ko b'a incha kitsúhu:

—Ja k'uen takjihin. Najmi tá n'estihí rí ndá maestru.

36 Tunga najmi kits'ínsihín rá Jesu ni xi kitsú jóo. As'ai b'i kitsúhu ndo:

—Najmi tú binkjuin. Tú nkú kas'ejihín ri an.



<sup>37</sup> Najmi kitsjánte Jesu tsa kj'ái xuta tsjénkihi, tu Pedro sahá, Santiago ko Jua xi nts'e maha Santiago.

<sup>38</sup> Nk'ie nga incha tsichu ni'yaha nda k'aku, kieke Jesu nga xaáhan tíma ko nga tíncha kjintá xuta nga 'yún tíncha kjintáya.

<sup>39</sup> As'ai jas'en Jesu ko b'i kitsú:

—¿Á xaáhan tín'ehenu ko tich'íhinu? Najmi ka'me takjún. Tu kjifehé.

<sup>40</sup> Tsajnukiehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga kik'onsjehé Jesu ngatentee xuto. As'ai tu na'mihi ní ko naaha takjún ko já ni'yakuyáha xi tjenko, kui xi jas'enko má xi tjeheh kjijña takjún.

<sup>41</sup> Jakj'á ntsja ko b'i kitsúhu:

—Talita, kuum —kui éin xi tsuhu ra: Takjín, ji tinchjakoho, tisintjein.

<sup>42</sup> Tjen'yún tsisintjehén takjún ko kikjatsú'ba ngáha. Tu ni xí kama nkjúhun ra xuta xi tjintu yo ni xi kamo.

<sup>43</sup> Tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi tu ch'a xi k'úinyaha niu. Ko b'a kitsú nga k'uaihi nichine takjún. Te jo nú tjihin takjún nga b'a kamo.

## 6

### *B'i ts'in najmi kin'ekjáihin Jesu*

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

<sup>1</sup> As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ngáha nankihi ko kitsjennkíhi já ni'yakuyáha.

<sup>2</sup> Nk'ie nga tsichu xuatú tsakúya ni'ya sinagoga. Kama nkjúhun xuta xi tjin yo nk'ie nga kint'é xi nkú ts'in títakúya. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Má ngijkj'áha ndai ngayjee ni xu'bi? ¿Mí kjuankjink'un nankaha xi kik'aihi ko á maha ra ts'ihin kjuankjún?

<sup>3</sup> ¿A najmi kuihi ndai xi nda chjineyo, xi ntíhi María ko já nts'e maha Santiago, Kuse, Juda ko Simon? ¿A najmi eihí ta tjintujinná jminchjín nichja ndai?

Kui nga najmi incha kama kits'ínkjáihin ra.

<sup>4</sup> Tunga b'ahá kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tu má xi tjeheh ni yankjún nku nda profeta. Nkuhú nankihi ko ajihin xuta xinkjín ko ni'yaha najmi b'a n'ehé.

<sup>5</sup> Ndaha nku kjuankjún najmi kamaha kits'ín yo. Tu chubahá xuta un xi kingjénne ntsja nga kits'ínkihi.

<sup>6</sup> Kama nkjúhun Jesu, at'aha najmi s'ejihin xuta nga Ntjaná kits'ín nibáha.

### *B'i ts'in kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'ín nga k'uénjimi*

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

Kikjatsú'ba Jesu nga tsakúya ante xi tjindai yo.

<sup>7</sup> As'ai kinchjaha já ni'yakuyá xi te jo ko kik'atuts'ihin nga jo jo kits'ínk'a xinkjín nga kits'ínki. Kitsjáha nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjintujihin xuta.

<sup>8</sup> B'a kitsúhu nga najmi chumi nihi xi k'ua nga incha ts'ín niyá, tu yánisehé xi kama k'ua. Najmi tjihin nga k'ua ninkuan, ta ndaha tsa, ta ndaha toon.

<sup>9</sup> Kama ngjuáya tjabaxín ntéhe, tunga najmi kamahá k'ua tsa jo 'yún najyun. B'i kitsúhu jóo:

<sup>10</sup> —Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo.

<sup>11</sup> Tsa tjin má najmi n'ekjainnuu, ko tsa najmi ngjuénñjunuu xuta xi tjin yo, tu sahá titjusjo ante xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi b'a ts'ín kuakúchjihin nga tjeheh jé xuta xu'bo.

<sup>12</sup> As'ai incha tsitju jóo ko y'énjimihi xuta nga tjihin nga incha ngjuaikj'áha ra animáha.

13 Nkjin nkjún jáninda incha kik'onsjejihin xuta, ko nkjin nkjún xuta un incha kits'ínkihi nga kik'onjnuhu seti.

*B'i ts'in k'ien Jua Bautista*

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Nda rej Herode Antipa ta kint'é ni xi tít'sín Jesu, at'aha tu má kichubanijmíyahá ni Jesu. As'ai b'a kitsú:

—Jua Bautista ja j'áiya ngáha ra ngabayoo. Kui kjuaha nga tjihin ra nga'yún nga tít'síhin kjuankjún.

15 K'ua xuta xi b'a incha kitsú:

—Nda profeta Eliá niu.

K'ua ngá xi b'a incha kitsú:

—Nku nda profeta niu xi nkúhu já profeta xi kis'e nú chá ján.

16 Tunga máha Herode, nk'ie nga kint'é ni xi tíncha tsu xuta, as'ai b'a kitsú:

—Jua niu. Nda xi an kitsja kjuá nga kitikjá nintaku. Ja j'áiya ngáha ra ngabayoo.

17 B'a kitsú Herode at'aha kits'ínki já juhun nga jakj'ánijé Jua. Y'é'yún ko kits'ínkjas'en nubayóo. Ngat'aha na Herodia b'a kits'íhin at'aha chjuúhuhun Felipe kama na Herodia, ko ndo ngá nts'e kamaha Herode tunga Herode y'ejñako no.

18 B'i kitsú Jua nga kinchjako Herode nk'ie:

—Tíjña nkjúhuhun kjuatéxumoo ni xi tín'ei, nga ta jiji tinchunkoi chjuúhuhun nda nts'ei.

19 Kui nga na Herodia kits'ín unkiehe Jua ko kama mjehe nga ts'íink'ien, tunga najmi tjihin nkú ts'íihin ra.

20 At'aha be Herode nga Ntíaná ts'ehe ndo ko naxu ts'ín. Kui nga tsankjúhun ko kuhun ra. Nk'ie nga nt'é ni xi tsuhu Jua, najmi be mí nihi xi ts'ín tunga tsjohó maha nga mjéñjuhu.

21 Tunga tu chahán tsichu nistjin nga kisakú niyáha na Herodia nk'ie nga tsichu nú Herode. Kui nistjiun ts'asje Herode nku s'í ko kitsúyaha já k'akuhu ko já jun k'akuhu ko já títjun xi tjin ante Galilea.

22 As'ai jas'en takjihin na Herodia nga kitenki. Tsjo nkjún kamaha Herode ko já xi kab'entut'ákohe yámixo ko b'i kitsúhu takjiun:

—Tinchíní tu mí ni xi mjehé ri. Tsjaha.

23 Xí Ntíanáhá kits'ínkie nda rej nga b'a kitsú:

—Tsjaaha tu mí nihi ni xi kuinchíní santaha masen ni xi batexumaha.

24 As'ai tsitju takjiun nga ngjingjásjaiyaha naaha:

—¿Mí nihi ni kuankia?

B'i kitsú na Herodia:

—Nintaku Jua Bautista tinchíhi.

25 As'ai jas'en tsuntsu ngáha takjiun má xi tjehe kab'ejña nda rej ko tsankihí niu:

—Mjena nga k'uainí nd'ai mamai nga k'úeya taba ní nintaku Jua Bautista.

26 As'ai 'yún kik'ie babaha nda rej, tunga ngat'aha ní nga ja kats'ínkie Ntíaná nga ts'íintjusun éhen ko ngat'aha já xi kab'entut'ákohe yámixo, kui nga najmi tjin nkú ts'ín najmi kuitsuhu ra takjiun.

27 Tjen'yún kits'ínkihí nda rej nku nda jun nga kitsjáha kjuá nga kj'uaíko nintaku Jua. As'ai ngji nda juun ko tsatekjá nintaku Jua aya nubayóo.

28 Nku taba y'éya nintaku Jua ko kitsjáha takjiun, ko naaha takjiun kits'ínkjas'ehen nintaku Jua.

29 Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyáha Jua ni xi kamoo, incha j'aikj'á yjoninte k'ien ko incha ngjingjáyaji.

*B'i ts'in kits'inkjen Jesu ja xi un mij*  
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

<sup>30</sup> Ta incha kama ñjakú ngáha já postru má tíña Jesu ko incha kitsúya tētehe ni xi kits'in ko ni xi tsakúya. As'ai b'i kitsú Jesu:

<sup>31</sup> —Nibá suboo. Tankíaán nku ante t'axín tu xi n'ekj'áiyahaná.

At'aha nkjin nkjún xuta xi t'incha fi ko xi t'incha f'ai, nga santaha najmi ta t'incha sakuntehe ra tsa incha kjine niñu.

<sup>32</sup> As'ai incha y'eya nku tsutsu nga ngji t'axín suba nku ante má najmi ch'a tjin.

<sup>33</sup> Tunga nkjihín xuta xi kikiehe nga incha ngji ko incha kamankjihín nga Jesu niu ko já ni'yakuyáha. As'ai incha tsitju xuta xi t'jintu ngayjee nanki xi tjin yo nga tsuku ngjihi má nga tífi Jesu. Incha tsichu t'jintu xuto.

<sup>34</sup> Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, kkie nga nkjin nkjún maha xuta xi t'kuyáha. Kama nimaha, at'aha tjima xi nkú joyaha chutsanka xi najmi t'jihin nda bastu. As'ai kik'atuts'ihin nga tsakuyaha nkjin t'kjá ni.

<sup>35</sup> Nk'ie nga kama ngixuun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyáha ko b'a kitsúhu:  
—T'axint'a nkjún ei ko ja kama ngixun nkjún.

<sup>36</sup> Tu sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi t'jindai ei má nga kama k'uatse ni xi kjine.

<sup>37</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu sahá jun t'johon ni xi kjine.

B'a kitsú jóo:

—¿A kuankín ch'atse ní jo unchan denario t'jihin ninkuan ko k'uaihi nga kjine xuta?

<sup>38</sup> B'i kitsú Jesu nga kingjásjaiyaha jóo:

—¿Nkú tjin maha ninkuan xi kich'o? Tankín'iekiu.

Nk'ie nga ja b'a kits'in jóo, as'ai b'a kitsú:

—Un ninkuan ko jo t'jio.

<sup>39</sup> As'ai b'a kitsúhu xuta nkjiun nga k'úentu stín ajin naxichu xkjúen.

<sup>40</sup> Tjin xi unchan kik'a stín yjoho nga incha y'entu, ko tjin xi cháte kik'a stín yjoho.

<sup>41</sup> As'ai jakj'á Jesu ninkuan xi uun ko t'jio xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjhi Ntíaná. Tsakjánya ninkuan ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'íinndzjoho ninkuan. Ta tsakjánya t'jio xi joo nga kitsjáha ngatēteē xuto.

<sup>42</sup> Ngatēteē xuto incha kikjine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin.

<sup>43</sup> As'ai j'áiya ninkuan ko t'jio xi tsankiu. Te jo nisín kamaha.

<sup>44</sup> Un mij maha já xi incha kikjine ninkuan kui chubo.

*B'i ts'in ngjisun Jesu ntáchak'uun*  
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

<sup>45</sup> As'ai b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha nga incha kjuas'en tsutsuu ko nga incha ngjuai t'jjuhun ngabantá ntáchak'uun xi t'jehen nanki Betsaida, ko tsasín niyá xuto nk'ie nga incha ngji ni'yaha.

<sup>46</sup> Nk'ie nga ja kits'inkji xuto, as'ai ngji nchjako t'axín Ntíaná asunntu t'jenkiu.

<sup>47</sup> Nk'ie nga ja kama jyuun, ja kamasehen ntáchak'uun t'jenjin tsutsuu. Tunga máha Jesu, má kixiu kab'ejña.

<sup>48</sup> As'ai kkie nga 'ni nkjún t'kjenntá já ni'yakuyóo, at'aha ntjo 'yún nkjún t'isat'jihín tsutsuu. Nkú ra ma nga ja tífi ma sen, tsichu t'jenki Jesu jóo nga t'ifisun ntáchak'uun. B'a kits'in xi kjuat'a niyáha jóo kits'in.

49 Nk'ie nga kikié já ni'yakuyóo nga Jesu nibásun ntáchak'uun, sen kits'in mahá ko incha kikjintáya nkjún.

50 At'ahá ngatantee incha kikiéhe ko incha kitsankjún. Tunga tjen'yún kinchjahá Jesu:

— ¡Jyu ní! ¡Ahán niu! ¡Najmi tu binkjun!

51 As'ai jas'enne Jesu jóo ko kitsjenjúya ntjo. Tu ni xí kama nkjúhún rá jóo,

52 at'ahá najmi kjee mankjihín nkú tsuhu rá kjuankjúhún nínkuán xi incha kikjine, at'ahá ndjá tjíntuyá animaha.

*B'i ts'in kits'innkihí Jesu xuta un xi tjin nanki Genesaret  
(Mt. 14:34-36)*

53 Nk'ie nga ja j'atikjako Jesu já ni'yakuyáha ntáchak'uun, as'ai tsichu nanki Genesaret. Yo andai ntáchak'uun y'ét'a'yún tsutsuu.

54 Nk'ie nga incha tsitju tsutsuu, tu tjen'yún incha kamankjihín rá xuta xi tjin yo nga Jesu niu.

55 As'ai xuto incha ngji ngayjee ante xi tjin yo nga ngji ts'ínkint'é xinkjín. Incha ngjiko xuta un xi tjihín má xi tjeheh incha kint'é nga tsú'ba Jesu nga kjintusún nachahan.

56 Tu má antehé ni xi jas'en Jesu, ndaha tsa ante xi xixi, ndaha tsa xi ihí, ko ndaha tsa andai nantia, incha kikjantu aya niyátée xuta un xi tjihín ko tsankihí tsa tsjantehe tsa tu andai tuts'in najyun xi yja ts'ínko. Ko kamanda ngayjee xi kits'ínko najyuhún Jesu.

## 7

*B'i ts'in tsakúya Jesu mí nihi xi ts'in sihi xuta nginkun Ntjaná  
(Mt. 15:1-20)*

1 As'ai incha j'aisehe Jesu já fariseo ko k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi nibaha nanki Jerusalen.

2 Kinchjayane k'ua já ni'yakuyáha Jesu nk'ie nga incha kikié nga tjincha kjine niñu nga najmi tjun bané ntsja. Kui xi tsuhu rá nga najmi incha ts'íntjusun sihin ntje cháha.

3 At'ahá ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh rá ts'íntjusun sihin ntje cháha, nga najmi incha kjine niñu tsa najmi tíjún bané ntsja xi nkú ts'in tíjñaha. 'Yún sa b'a ts'in já fariseo.

4 Xuta judio nk'ie nga incha f'aihi niyátée, tíjún bané sisin ntsja ko as'ai incha kjine niñu. B'a ts'in incha ts'íntjusuhun sihin ntje cháha. Ko tíjntu saha kj'aihi sin xi nkúhu ts'e chutsihín, ndjii ntánijuaha, stañaha ko kamaha.

5 Kui kjuaha nga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo kingjásjaiyaha rá Jesu:

— ¿Á najmi ts'íntjusuhun já ni'yakuyáhi sin xi y'éjñaná ntje cháná, nga tu b'ahá tjún kjinehe niñu? Najmi tíjún bané ntsja.

6 As'a b'i kitsú Jesu:

— ¡Tu tsjohónuu nga bakuchúu xi nkú ts'in yankjún Ntjaná! Kjuaxi kjáihín ni xi kitsú nda profeta Isaiá nk'ie nga b'a ts'in y'ét'a:

Kui xuta xu'bi tu ts'ahá benkjúnna,  
tunga animaha kjin tíjñaha an.

7 Najmi chumi ni chjhi rá chje xi tsjana,  
at'ahá tu kjuatéxumaha xutahá bakúya.

8 At'ahá jun n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntjaná nga tu sahá sin xi y'éjña xuta n'etjusun.

9 B'i kitsú ya Jesu:

—Jun ja ya sisiun xi nkú ts'ín n'e t'axiún ni xi y'éjña Ntíaná tu xi sinnuu n'etjusuhunnu.

<sup>10</sup> B'i ts'ín y'ét'a Moise éhen Ntíaná: “Chankjúin na'mihí kō naahi.” Kō ta y'ét'a ya: “Xi ch'on kuitsu hu na'mihí kō tsa naaha, kui xi tjihin nga n'ek'ien.”

<sup>11</sup> Tunga juhún b'a bixiún nga tsa tjin xi b'i kuitsu hu na'mihí kō tsa naaha: “Ngayjee ni xi tjinna nga kúásinko ho kai, ja chje kitsjaha Ntíaná”,

<sup>12</sup> tsa tjin xi b'a kuitsu, kui xi najmi ta tjihin ra kju'a'yún tsa kuásinko na'mihí kō tsa naaha.

<sup>13</sup> Nk'ie nga b'a bixiún najmi ta n'echjihu éhen Ntíaná tu ngat'aha sin xi kin'ekjas'ennuu kō xi b'i ngján n'ek'atiya ngáha ruu xinkju. Kō nkjin sa ni xi nkúhu xu'bi n'etjusun yo.

<sup>14</sup> As'ai b'i kitsúhu Jesu xuta nkjiun:

—Tjenñju tentenú kō katumankjinnuu.

<sup>15</sup> Ndaha nku ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntíaná. Ni xi bitjujín níhi xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi.

<sup>16</sup> Xi tjen tjabaxínñju, katasínñju.

<sup>17</sup> Nk'ie nga ngji t'axihin xuta kō jas'en ni'yo, as'ai já ni'yakuyáha kingjásjaiyaha nkú tsuhu ra én xi yéjña chubaya nga tsakúya.

<sup>18</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A ta ndaha jun najmi mankjinnuu? ¿A najmi yanú nga ngayjee ni xi nibáha natsin ján nga fas'enjihin xuta, najmi ma ts'ín sihi nginkun Ntíaná?

<sup>19</sup> At'aha najmi animaha fas'enjin niu. Tu aya kats'ahá fas'en kō f'aya, as'ai bitju ngáha.

B'a ts'ín kitsúyaha nga ndaha nku nichine xi tjin najmi ma ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

<sup>20</sup> B'a ta kitsú ya:

—Ni xi bitju ní ts'a xuta, kui ní nihi xi ts'ín sihi nginkun Ntíaná.

<sup>21</sup> At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga ch'on ts'ín ts'innkjink'un, nga bangane kjuabixoon, nga tjin xi fantuko jminchjin nga najmi kjee bixan, nga ts'ink'ien xinkjin,

<sup>22</sup> nga ndyjé ts'ín, nga 'yún ts'ín mje ni xi tjin, nga ch'on ts'ín, nga b'anacha, nga ts'inkjas'ehe yjoho ni xi mjehe yjonintehe, nga ma xin k'un, nga ch'on tsuhu xinkjin, nga nk'a b'asje yjoho kō nga najmi nda ts'innkjink'un.

<sup>23</sup> Ngayjee ni ch'onk'un xu'bi ajin animaha xuta bitju. Kui ní nihi xi ts'ín sihi xuta nginkun Ntíaná.

*B'i ts'ín nku tachjuún xi najmi ntjehe judio tjehe ra tsankihi nku kjuanda Jesu*

*(Mt. 15:21-28)*

<sup>24</sup> As'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tiña maha nanki Tiro kō nanki Sidon kō jas'en nku ni'ya. Najmi kama yuhu tsa tjin xi skue nga yo tijná. Tunga tu nkú kiyahá.

<sup>25</sup> As'ai nku tachjuún xi tijnajihin nku ndaninda takjihin, nk'ie nga kint'é nga Jesu tijná yo, j'aisehe kō tsasinkúnch'int'aha.

<sup>26</sup> Tunga najmi ntjehe xuta judiohó tjehe ra tachjuún, at'aha ante Sirofenicia kitsin. Kui xi j'ainkhi Jesu nga k'onsje ndaninda xi tijnajihin takjihin.

<sup>27</sup> Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Katse sisin ma ra tjun jántiu. At'aha najmi nda tjin tsa chjú'aha ninkuahan jántiu nga kjuaihi naño.

<sup>28</sup> As'ai b'a kitsú tachjuún:

—Johon, Chá Ntia, tunga santahá ni kō nañá xi b'entunkí kinte yámixó kjine xihí ninkuan xi bixuntu hu ntí xju.

29 B'i kitsú Jesu:

—At'aha b'a kuixín, t'in ngáhani. Ja kuitjújihin takjihin ndanindoo.

30 Nk'ie nga tsichu ngáha tachjúun ni'yaha, kieke nga kjiñña ndju takjihin ko nga ja najmi ta tjiñajihin ra ndanindoo.

*B'i ts'in kits'ínkihi Jesu nku nda staya tsakján'a*

31 As'ai tsitju Jesu ante xi tiña maha nanki Tiro nga j'a nanki Sidon. Tsichu ntáchak'un Galilea nga j'ajin ts'ihin nanki xi tjin ante Decapoli.

32 Yo j'aikoho xuta nku nda xi staya ko tsakján'a. Incha tsankihi Jesu nga ngjuenne ntsja ndo.

33 As'ai ngjiko t'axin Jesu ndo. Kitsungis'en najnú ntsja tjabaxínñju ndo ko ntá natéhe kik'onjukoho ra naji ndo.

34 As'ai tsasenjinki nk'a ján nga nanka tsakj'á ntaha ko b'i kitsúhu ndo:

—Efata! —Kui éin xi tsuhu ra: ¡Katix'ái!

35 Ta kuihi chubo kint'é ndo ko kama ndáhi naji. Kinchja sisin.

36 As'ai b'a kitsúhu Jesu xuta nga najmi tu ch'a kuitsuyaha niu. Tunga ndahá tsa 'yún b'a kitsúhu xuta nga najmi kuitsuya niu, tu sahá tu nku incha kitsuyahá xuta ni xi kamoo.

37 Tu ni xi incha kama nkjühún ra nga b'a incha kitsúhu xinkjin:

—Ts'in sisin tu mí nihí ni. Santaha maha ts'in nga nt'é xuta xi staya ko ts'in nga nchja xuta xi nima.

## 8

*B'i ts'in kits'ínkjen Jesu já xi ñju mii*  
(Mt. 15:32-39)

1 Nku niyá nk'ie nga ta kama ñjakú nkjühún ngáha xuta ko nga najmi tjihin ni xi incha kjine, as'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

2 —Tíma nimana xuta nkjiin, at'aha ja tjihin jan nistjin nga tjintukona ei. Ja najmi ta tjihin ra nichine.

3 Tsa b'ahá tjiun ts'inkji kjintía ni'yaha, kutsa incha kuayáyahá aya niyoo. At'aha tjin xi kjin nkjún nibáha.

4 As'ai b'i incha kitsú já ni'yakuyoo:

—Tunga ante t'axin xu'bi. ¿Má xi tjehe kuankínchj'ahaná ninkuan xi kamaha ra xuta nkjiin?

5 B'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjin ninkuan kich'o?

B'a incha kitsú jóo:

—Yatu maha.

6 As'ai b'a kitsú Jesu nga k'úentu xuta nkjiun t'anankiu. Jakj'á ninkuan xi yatu ko kitsjáha máb'achjhi Ntjaná. Tsakjanya ko kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi n'endzjoho ra xuta. As'ai já ni'yakuyoo kits'ínndzjoho ninkuon xuta nkjiun.

7 Ko ta y'a ya jóo k'ua tji xixi. As'ai kitsjáha Jesu máb'achjhi Ntjaná ngat'a ts'e tji ko b'a ta kitsúhu já ni'yakuyáha nga ts'ínndzjoho xuta nkjiun niu.

8 Kikjine xuta niu santa nkúhu nga kitse sisihin. As'ai j'áya ninkuan xi ts'ankiu. Yatu nisin kama.

9 Ma ra ñju mii xuta xi incha kikjine nichinee. As'ai kits'ínkji Jesu xuta nkjiun ni'yaha

10 ko jas'enko já ni'yakuyáha tsutsuu nga ngji ante Dalmanuta.

*B'i kitsú Jesu nk'ie nga tsinchihi nku kjuankjún*  
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 As'ai incha j'ai ja fariseo ko kik'atuts'ihin nga ngji kontraħa ni xi tsakúya Jesu. Tu xi kikjut'ayák'uhun, tsankihí nga ts'ín nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáħa.

12 Najmi kisasíhin Jesu ni xi kitsú jóo ko b'i kitsú:

—¿Á tibanikihi xuta xi tjihin nd'ai nga skuehe nku kjuankjún? Kjuaxi ni xi tíxinnuu nga najmi s'ejña chjihí xuta xi tjin nd'ai ndaha nku kjuankjún.

13 As'ai ngji t'axihín jóo nga jas'en ngáħa tsutsuu ko ngji ngabantá xinkuu.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén na'yu san  
(Mt. 16:5-12)*

14 Já ni'yakuyóo kichayaha nga incha kik'a ninkuan. Tu nku ichíhí ninkuan xi incha y'a nga kab'entuyá tsutsuu.

15 As'ai Jesu b'a kitsúhu jóo:

—Nda chasoo. Chúhuun yjonuu na'yu saħan ja fariseo ko na'yu saħan Herode.

16 As'ai b'i ngján kinchjanijmíyakoho xinkjín ja ni'yakuyóo nga najmi incha y'a ninkuan.

17 Kamankjihín Jesu ni xi tíincha tsu jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Á tíchubanijmíyahanu nga najmi kich'ahanu ninkuan? ¿A tu yje najmi kjeħe ma chjinuu ko mankjinnuu? ¿Á b'a nkjún ts'ín ndjáħa animanuu!

18 Tíincha tunkun, tunga, ¿a najmi ma chjihínuu? Ko tíinnuu tjabaxínñju, tunga, ¿a najmi nu'yánú? ¿A najmi ta f'áítsjehénnuu?

19 Nk'ie nga tsakjanyáħa ninkuan xi uun ja xi un mií maha, ¿nkú tjin nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a incha kitsú jóo:

—Te jo nisín.

20 B'i kitsú Jesu:

—Ko nk'ie nga tsakjanyáħa ninkuan xi yatuu ja xi ñju mií maha, ¿nkú tjin nisín kama ninkuan xi tsankiu nga y'ekú?

B'a kitsú jóo:

—Yatu nisín.

21 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á tu yje najmi kjeħe mankjihinnuu ma?

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nku nda ka nanki Betsaida*

22 Nk'ie nga tsichuko Jesu ja ni'yakuyáħa nanki Betsaida, as'ai incha j'aikoho xuta nku nda ka ko incha tsankihí nga ngjuáne ntsja nda ko.

23 Jakj'á ntsja ndo nga tsitjuko natsihín nantio. As'ai tsátatéjnu tunkun ndo ko kingjáne ntsja. As'ai kingjásjaiyaha:

—¿A tjin ni xi tíma chjihí?

24 B'a kitsú ndo nga tsase:

—Tíma chjina xuta. B'a k'un yá tu xi tíma k'un.

25 As'ai ta kingjáne ntsja ngáħa Jesu tunkun ndo. Tsase sisin ndo nga kamanda. Kama chji tentehe ngayjee ni xi tjin.

26 As'ai kits'ínkji ni'yaha ndo nga b'i kitsúhu:

—Najmi ta bitjas'ehenni ajin nantio tsa kuixínyai ni xi kamahi.

*B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáħa ngajoho  
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)*

27 As'ai ngji Jesu ko ja ni'yakuyáħa ante xi tjin nanki Cesarea, má nga batéxuma nda Felipe. Nk'ie nga tjen aya niyóo, as'ai b'a kitsúhu ja ni'yakuyáħa:

—¿Yá xi títsu xuta nga an?

28 B'a kitsú ja ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a t́incha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a t́incha tsu nga ji xi Elia. Kò tjín ngá xi b'a t́incha tsu nga nku nda profeta ji.

<sup>29</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kò jun, ¿yá xi bixiún nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

<sup>30</sup> As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha kui éin.

*B'i ts'in kitsúya t́tjun Jesu nga n'ek'ien*

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

<sup>31</sup> Kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúyaha já ni'yakuyáha nga tjihin nga un nkjún skuehe Ntíhi Ndax'iun, kò nga jáchá xi tjihin xá kò já na'mi k'aku kò já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi incha ts'ínkjáihin, kò nga n'ek'ien, kò nga kj'uaíya ngáha rá ngabayoo nga ja kj'ua jan nistjin.

<sup>32</sup> Kitsúyaha ni xu'bi já ni'yakuyáha. As'ai Pedro ngjiko t'axín Jesu kò b'a kitsúhu nga najmi nda kits'in nga b'a kitsú.

<sup>33</sup> Tunga kits'ínk'ótjyak'uhún Jesu já ni'yakuyáha nga ndjá kinchjako Pedro:

—Tiyú xinní, Satana! At'aha najmi ni xi ts'e Ntíaná t́n'enkjíntak'uin. Ni xi ts'e ní xuta asunntej t́n'enkjíntak'uin.

<sup>34</sup> As'ai kinchjaha xuta nkjiun kò já ni'yakuyáha nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe kò katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkina.

<sup>35</sup> At'aha xi mjehe ts'ínk'anki suba yjoho nga k'úéjña t́k'un, kui xi tu sahá kuayá. Tunga xi kuayá ngat'ana kò ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná, kui xi tu sahá n'ek'anki.

<sup>36</sup> At'aha, ¿mí xi chjíhi rá tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha?

<sup>37</sup> ¿Mí nihi xi tsjá nga k'uéchjintjai animaha?

<sup>38</sup> 'Kui nga tsa tjín xi kama subaha rá an kò éna ajihin xuta ngatitsun xi tjín nd'ai xi najmi naxu t́incha nginkun Ntíaná, b'a tá ts'in tá kama subaha Ntíhi Ndax'iun xuta xu'bi nistjin nk'ie nga kj'uaíko kjuachánkaha Na'mihí kò nga kj'uaíko ntítsjehe.

## 9

<sup>1</sup> B'i tá kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi t́ixinnuu. K'ua xi t́incha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue xi nkú ts'in kuakúchji nga'yúhun Ntíaná nga ja kuatéxuma.

*B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu*

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

<sup>2</sup> Askahan nk'ie nga j'a jun nistjin, Jesu kinchja t'axíhin Pedro, Santiago kò Jua. Ngjiko t'axín suba jóo nku asunntu naxi nk'a. Yo kik'óntjaiya sénnistjihin Jesu nginkun jóo.

<sup>3</sup> Tsat'ai najyuhun. Taba xúxú kama. Najmi tjín asunntej xi kamaha b'a ts'ínk'íe taba taba najyuhun nga kuané nga xi nkú kik'ie najyuhun Jesu.

<sup>4</sup> Tá kíkíe jóo Elia kò Moise nga t́incha nchjanjmíko Jesu.

<sup>5</sup> As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjihin nga ei kuintsubahaná! Tu sahá n'endaj jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i, nku xi kama ts'e Moise, kò nku xi kama ts'e Elia.

<sup>6</sup> B'a kitsú Pedro at'aha najmi be mí nihi xi kuitsu, at'aha tu ni xí kit-sankjúhún jóo.



<sup>7</sup> As'ai tu nkuhú ninti j'ai ts'innk'íéhén kò ajin nintiu kinu'yá nku ntá xi b'a kitsú:

—Kui xu'bj xi Ntína. Tjona. Tasinñjuhuu.

<sup>8</sup> Kò as'ai tjen'yún incha tsasehé andaihi jóo, tunga najmi tá ch'a xi kíkíehé ni. Tu Jesu síñnako subahá saha.

<sup>9</sup> Nk'ie nga ja tìncha nibájen ngáha, b'a kitsúhu Jesu jóo nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha ni xi kíkíe santa nkúhu nga kj'uaíya ngáha rá ngabayoo Ntíhi Ndax'iun.

<sup>10</sup> Tu kui incha kíkíehé niu kò kinchjanijmíyakoho xinkjín nkú tsuhu rá nga kj'uaíya ngáha rá ngabayoo Jesu.

<sup>11</sup> As'ai incha kingjásjaiyaha Jesu:

—¿Á b'a tsuhu já chjine'éhén kjuatéxumoo nga tjíhin nga kj'uaí títjuhun Elia?

<sup>12</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi nga kj'uaí títjun Elia kò k'uénda ngayjee ni xi tjín. Tunga, ¿nkú tsuhu rá nga b'a ts'ín tjit'aha éhén Ntíaná nga un nkjún skuéhe rá Ntíhi Ndax'iun kò nga xi najmi chumi ni chjíhi rá n'e maha?

<sup>13</sup> Tunga an b'a tíxinnuu nga ja j'ai Elia, kò ni xi mjehe xuta kits'íhin ndo. Kin'ehé xi nkú ts'ín tjit'a éhén Ntíaná.

*B'i ts'ín kits'ín ndáhi Jesu nku nda chí xi tññajihin nku ndaninda (Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)*

<sup>14</sup> Nk'ie nga incha j'ai ngáha má nga tjíntu já ni'yakuyá xingisoo, kíkíe nga nkjin nkjún xuta katsendáhi rá jóo kò nga k'ua já chjine'éhén kjuatéxumoo tìncha b'ésiko jóo.

<sup>15</sup> Nk'ie nga kíkíe xuta nkjiun Jesu, tu ni xí incha kama nkjúhún rá kò tsangatsanka nga ngjikjaniñaha.

<sup>16</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tjínkohonuu jóo?

<sup>17</sup> B'a kitsú nku nda xi síññajihin xuto:

—Ji nda maestru, kjúáikoho nda china, at'aha nku ndaninda tññajihin xi najmi tsjantehe nga kunchja.

<sup>18</sup> Tu má xi tje'hén ni nga fakj'áha, ts'ínkijnehe t'anankiu. Ixí b'éxúhú ts'a nda china nga bate ni'yún kò bjá ndjáha. Ja b'a kuaxihin já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindoo, tunga najmi kamahá rá.

<sup>19</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á b'a 'yún ichí s'ejihin rá Ntíaná xuta xi tjíhin nd'ai! ¿Nkjé kjin tjíhin nga kúatejñajinnuu? ¿Nkjé kjin tjíhin nga ts'in chúkjuanuu? Nibákonú nda chíu ei.

<sup>20</sup> As'ai j'aich'áha nda chíu. Tunga nk'ie nga kíkíe ndanindoo Jesu, tjen'yún y'étsujneyáhá nda chíu kò tsijne t'anankiu nga ngjitikjá kò y'éxú ts'íhin ts'a.

<sup>21</sup> As'ai kingjásjaiyaha Jesu na'mihí nda chíu:

—¿Nkjé kjin b'a maha rá?

B'a kitsú ndo:

—Santa nkúhu nga ntí ichí.

<sup>22</sup> Nkjin niyá ja sa kjaník'ajihin nd'íu kò ntóo nga mjehe ts'íink'ien ntína. Tsa tjín ni xi kamahi n'ei kai, katuma nimaní jin kò tísinkoní.

<sup>23</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—“Tsa kamahi”, tóbixín. Xi s'ejihin Ntíaná maha tu mí nihí ni.

<sup>24</sup> Tjen'yún 'yúhún kinchja na'mihí nda chíu nga b'i kitsú:

—S'ejinna Ntíaná. Tísinkoní tu xi najmi jo jan kamahana.

<sup>25</sup> Nk'ie nga kíkíe Jesu nga tíma ñjakú nkjún xuta, as'ai ndjá kinchjako ndanindoo:

—Ji ndaninda xi tin'e stayai ko najmi ti'bainteihj nga kuinchja nda chiu, an b'a tixihin: titjuihin ko najmi ta bitjas'enjihin ri.

<sup>26</sup> As'ai tsitju ndanindoo nga kikjintaya ts'ihin ko nga 'yun y'etsujneya nda chiu. Kis'ejna nda chiu xi nkuhu tsa k'ien. Nkjin xuta xi b'a kitsu:

—Ja k'uen.

<sup>27</sup> Tunga jakj'aha Jesu ntsja nda chiu nga kikjesintjen ko tsasinjna ngaha.

<sup>28</sup> Nk'ie nga jas'en Jesu ni'yaha, as'ai ja ni'yakuyaha kingjajsaiya t'axihin:

—¿A najmi kamahani kuakich'onsjeheni ndanindoo?

<sup>29</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—Janinda xi nkuhu xu'bi najmi chuba bitju. Nk'ie nga chubakaá Ntjaná ko nk'ie nga bintsuba kjintiaa, nk'iehe nga bitju.

*B'i ts'in ta kitsuyaha ngaha Jesu nga n'ek'ien  
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)*

<sup>30</sup> As'ai tsitju yo nga incha j'ajin ante Galilea. Najmi kama mjehe tsa tjin xi skuehe nga yo j'a,

<sup>31</sup> at'aha b'i ts'in tsakuyaha ja ni'yakuyaha:

—N'ekjas'en Ntiji Ndax'iun aya ntsja xuta ko incha ts'ink'iehen. Askahan nga ja kuaya, kj'uaia ngaha ra nga ja kj'ua jan nistjin.

<sup>32</sup> Tunga najmi kamankjihin ra ja ni'yakuyoo en xu'bi ko najmi kama k'un kingjajsaiyaha.

*B'i ts'in kitsuya Jesu ya xi 'yun nk'a tjen  
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)*

<sup>33</sup> As'ai incha tsichu nanki Capernaum ko nk'ie nga ja tijn aya ni'yo, kingjajsaiyaha ja ni'yakuyaha:

—¿Mi nihi xi tichubanijmiyakohonu xinkiu aya niyoo?

<sup>34</sup> Tunga najmi kinchjaha joo, at'aha aya niyoo kinchjanijmiyakoho xinkjin ya xi 'yun nk'a tjen ajihin.

<sup>35</sup> As'ai y'ejna Jesu, kinchjaha ja ni'yakuyá xi te joo ko b'i kitsuhu:

—Tsa tjin xi nda k'aku mjehe kama ajinnuu, tu saha nda musu kats'in ma yjoho ko kats'inxat'aha ja xingisoo.

<sup>36</sup> As'ai jakj'á nku nda chi ko tsasinjnajin masehen joo. Kitsubakja ts'ihin nda chiu nga b'i kitsu:

<sup>37</sup> —Xi ngajona ts'inkjaihjin ra nku nda chi xi nkuhu xu'bi, kui xi an tits'inkjainna. Ko xi ts'inkjainna, najmi tu nku an tits'inkjainna. Ko ta xi kits'in nibana tits'inkjaihjin.

*B'i ts'in kinchjanijmiyaha Jesu xuta xi najmi fi kontraha  
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)*

<sup>38</sup> As'ai b'a kitsu Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tim'osjehe janindoo. Tunga kik'iech'ohó ri at'aha najmi na tjenkona.

<sup>39</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'ohoo. At'aha tsa tjin xi tits'in nku kjuankjun ngajona, kui xi najmi kama tsa tu sa a kui ch'ohon ts'in kuinchjayane ngahana.

<sup>40</sup> At'aha xi najmi tifi kontraná, kui xi na makona.

<sup>41</sup> Tu yaha ni xi tsjanuu tsa tu nku chutsin ntanjua at'aha an tjennkinu, kjuaxi ni xi tixinnuu nga k'uaihj chijhi xuta xu'bo.

*B'i ts'in kinchjanijmiyaha Jesu xuta xi ts'inkijnejin je xuta xingisoo  
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)*

<sup>42</sup> Tu yáhá ni xi ts'ínkijnejin ngatitsun nku nda chí xi nkúhu xu'bj xi s'ejihin an, tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íun tsa s'et'a 'yúnt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin ntáchak'uun.

<sup>43</sup> Tsa ntsai títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nímají má nga k'úentu tík'un xuta, nga najmi k'úinkoi nga joo ntsai ngak'ien, má nga najmi maha 'meya nd'íu.

<sup>44</sup> Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

<sup>45</sup> Tsa tsukui títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá tichákjái. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en nímají má nga k'úentu tík'un xuta, nga tjit'a nga joo tsukui nga ajin nd'í ngak'ien chjanik'ajihin, má nga najmi maha 'meya nd'íu.

<sup>46</sup> Yo najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

<sup>47</sup> Tsa tunkuín títs'ínkijnejihin ngatitsun, tu sahá n'esjei. Tu sahá ngandahi tsa kuitjás'en kat'ai má nga batéxuma Ntíaná, nga najmi tsa tíncha nga joo tunkuín tsa tu sa ajin nd'í ngak'iehén chjanik'ajin ngáhi,

<sup>48</sup> má nga najmi 'me chjuntuu ko najmi 'meya nd'íu.

<sup>49</sup> At'aha nd'í n'entiaoko ngayjee xuta.

<sup>50</sup> Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yuhun, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha? Kas'e ajinnuu naxa xi tixinnuu ko b'í ngján jyu tintsuakoo xinkiu.

## 10

*B'í ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon*

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

<sup>1</sup> Tsitju Jesu yo nga ngji ante xi tjin Judea ko ante xi tjin ngabantá ntáje Jordan. Ta kama njakút'a nkjúhún ngáha ra xuta. Tsakúyaha éhen Ntíaná xi nkú nga ts'ín tehente.

<sup>2</sup> As'ai k'ua já fariseo j'aisehe tu xi kjút'ayák'uhun ra. B'í ts'ín kingjásjaiyaha: —¿A kama nku nda chuba ts'íinkjehé kjuabixahan nga k'uéjña chjuúhun?

<sup>3</sup> B'í kitsú Jesu:

—¿Nkú ts'ín y'éjñanuu Moise?

<sup>4</sup> B'a incha kitsú jóo:

—Moise kitsjá kjua nga nku nda kama kjésintjen nku xujun má nga ja títs'ínkje kjuabixahan ko b'a ts'ín kama k'uéjñaha chjuúhun.

<sup>5</sup> As'ai b'í kitsú Jesu:

—At'aha ndjá animanuu, kui kjuaha nga b'a ts'ín y'éjnahanuu Moise.

<sup>6</sup> Tunga nga tuts'ihin ni, nk'ie nga kits'ínnda Ntíaná asuntee, “nku chjuún nku x'in kits'ínnda xuta” tjit'a.

<sup>7</sup> Ko ta tjit'a ya: “Kui kjuaha nga nku nda k'uéjñaha na'mihí ko naaha nga k'uéjñako chjuúhun.

<sup>8</sup> Nga joo nkuhú kuichú ma.” Kui nga najmi ta jo ma saha. Nku ní yjoninte incha maha.

<sup>9</sup> Kui b'a maha, ni xi y'é'yuhun Ntíaná, najmi xuta kjéndáya.

<sup>10</sup> As'ai já ni'yakuyaha ta kuihí niu kingjásjaiya ngáha ra nk'ie nga ja incha j'ai ni'yaha.

<sup>11</sup> B'í kitsú Jesu:

—Tu yáhá ni xi k'uéjña chjuúhun ko kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi títangane kjuabixahan.

<sup>12</sup> Ko tsa nku tachjuún k'uéjña x'ihin ko kuixanko kj'ai nda, kui xi ta títangane kjuabixahan.

*B'í ts'ín nda kinchjane Jesu jántí xiú*

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

<sup>13</sup> As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu nguénnehe ra ntsja. Tunga já ni'yakuyóhó b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín.

<sup>14</sup> Nk'ie nga kieke Jesu ni xi tíncha ts'ín jóo, najmi kisasíhin niu. As'ai b'a kitsúhu:

—Tjehenntohoo jántíu nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'ín tjintuyáha xi nkú joyaha jántí xi, kui xi tjeheh ra nga Ntíaná kuatéxumaha.

<sup>15</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi najmi ts'ínkjáíhin nga Ntíaná xi batéxuma xi nkú ts'ín ts'ínkjáíhin nku nda chí ni xi 'báíhi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

<sup>16</sup> As'ai jakj'á jántí xiú nga ts'ank'a ko kingjénne ntsja nga nda kinchjane.

*B'i ts'ín kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná*

*(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)*

<sup>17</sup> Nk'ie nga ja tíbitju Jesu yo nga ts'ín niyá, as'ai j'ai tsuntsu nku nda. Tsasinkúch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihi xi ts'ian tu xi kama ts'ínkjáíhin ra nga kúatejña tík'un síán?

<sup>18</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda tí'mihini? Najmi tjín xi ndaha, nku tutuhú Ntíaná.

<sup>19</sup> Yai xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumoo: “Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. Najmi tu ch'anach'aihi xuta xingisoo. Chankjúin na'mihi ko naahi.”

<sup>20</sup> B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, ngayjee ni xu'bo títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

<sup>21</sup> As'ai Jesu kama nimaha ndo nga tsase'a ko b'i kitsúhu:

—Nku ni ndyjat'a sahi. T'ihinteñai ni xi tjíhin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehé ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

<sup>22</sup> Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie babaha ko kik'ie nusin nusihin nga ngji, at'aha 'yún nkjún nchiná.

<sup>23</sup> As'ai tsase Jesu andaihi ko b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Á b'a 'yún 'ni tjíhin tsa xuta xi nchiná nkjúnhun kjuas'enjihin nga Ntíaná xi kuatéxumaha!

<sup>24</sup> Kama nkjúnhun já ni'yakuyóo én xi kitsú Jesu, tunga b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Jun ntína, já b'a 'yún 'ni tjíhin nga kjuas'enjihin xuta nga Ntíaná kuatéxumaha!

<sup>25</sup> Tu sahá najmi 'ni tjín tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

<sup>26</sup> Tu ni xí kama nkjúnhun saha jóo ko b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

<sup>27</sup> As'ai tsase'a Jesu jóo ko b'a kitsúhu:

—Xuta ndahachí najmi kamaha ts'ínk'anki yjoho, tunga Ntíaná maha ts'ínk'anki xuta. At'aha tu mí nihí ni xi maha ts'ín Ntíaná.

<sup>28</sup> As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entu tentej ni xi tjínni ko tjénkihi nd'ai.

<sup>29</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa já nts'e, tsa jminchjín nichja, tsa naaha, tsa na'mihi, tsa ntíhi ko tsa jña xi tjíhin ngat'ana ko ngat'aha én nda tsuhu Ntíaná,

<sup>30</sup> kui xutai k'uai ngáha ra unchan niyá tjihin ni xi y'éjña. Nd'ai asunnte xu'bi k'uaihi ni'ya, já nts'e, jminchjin nichja, naaha, ntí ko jñá, ko ta tsjénki uncha. Ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úentu tík'un sín.

<sup>31</sup> Nkjin xuta xi tjun nd'ai tsjénki, ko nkjin xi yjanki nd'ai xi tsjén títjun kama ngáha.

*B'i ts'in ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá  
(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)*

<sup>32</sup> Nk'ie nga tjincha ts'in niyá nga tjincha fi nanki Jerusalen, Jesu tjen títjuhun xuta ni'yakuyáha. Kama nkjúhun jóo ko tjincha tsankjún nga tjénkihi. As'ai ta kinchja t'axihín ngáha ra já ni'yakuyá xi te jóo ko kik'atuts'ihin nga kitsúyaha ni xi kamat'ain.

<sup>33</sup> B'i kitsúhu jóo:

– Tjenñju. Ja tibankiaán nanki Jerusalen. Ja n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi incha tsjá kjuá nga n'ek'ien ko as'ai ts'ínkjas'ehe xuta xi najmi ntje Israel tjehe ra.

<sup>34</sup> Kui xi kuajnúkiehe ko kuatétéjnuhu. K'uéhe ko ts'ínk'ien. Tunga nk'iehe nga ja kj'ua jan nistjin, kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

*B'i ts'in Santiago ko Jua tsankihí Jesu nku kjuanda  
(Mt. 20:20-28)*

<sup>35</sup> As'ai Santiago ko Jua xi jáha Zebedeo maha, kui xi incha j'aise tiñaha Jesu ko b'a kitsúhu:

– Ji nda maestru, mjeni nga k'uaini ni xi kuinchíhi.

<sup>36</sup> B'i kitsú Jesu:

– ¿Mí nihi xi mjenuu nga ts'ian?

<sup>37</sup> B'a incha kitsú jóo:

– K'uaintení nga nku xi k'úejña kixihí ko nku xi k'úejña skjúhin nistjin nga n'ekjálhin kjuachákahi.

<sup>38</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

– Najmi yo ni xi tbinchu. ¿A kuichúkjuanu nga un skuenu xi nkú ts'in un skuena? ¿A kuichúkjuanu nga n'ekjóhon kjuanima xi ts'inkjálhin?

<sup>39</sup> B'a incha kitsú jóo:

– Kuichúkjuani.

As'ai b'i kitsú Jesu:

– Kjuaxi nga un skuenu xi nkúhu an ko nga choo kjuanima xi ts'inkjálhin.

<sup>40</sup> Tunga tsa kuintsuboo nga kixina ko tsa skjúnna, najmi an tíñana nga tsja niu. Ja tjiñtu xi tíñna ndaha kui antee.

<sup>41</sup> Nk'ie nga kint'é já ni'yakuyá xi tee niu, incha kits'ínkanko Santiago ko Jua.

<sup>42</sup> Tunga kinchja ñjahá ra Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

– Yo xi nkú ts'in xuta xi tjihin xá ei asunntej 'yún ndjá ts'ínko xuta xingisoo, ko xi tjihin nga'yún ts'in nga nu'yá'éhen.

<sup>43</sup> Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi mje níhi nga nda k'aku kama ajinnuu, kui xi kats'in ni xi nda ngandanuu.

<sup>44</sup> Xi mjehe nga tjun kama ajinnuu, kui xi katuma nda musunuu.

<sup>45</sup> At'aha ta ndaha Ntíhi Ndax'iun najmi j'ai tsa tu xi kui nda n'ehé ra. J'ai ní tu xi ni xi ngandaha xuta j'ai ts'ihin ko tu xi ts'ínkjas'ehe yjohó nga k'uéchjintjai nkjin xuta.

*B'i ts'in kits'ínkihi Jesu nku nda ka  
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)*

<sup>46</sup> As'ai incha tsichu nanki Jerico. Ko nk'ie nga tibatju Jesu yo ko ja ni'yakuyaha ko xuta nkjin xi tjenko, tu yohó andai niyóo kab'ejña nga tibanke chje nku nda ka xi 'mi Bartimeo, xi ntíhi Timeo maha.

<sup>47</sup> Nk'ie nga kint'é nga nibá tiña Jesu nda Nazaret, as'ai kik'atuts'ihin nga kikjintáya:

—ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

<sup>48</sup> Nkjin xuta kinchjatikoho tu xi k'uechja'aha ts'a. Tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:

—ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

<sup>49</sup> As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú:

—Chubohoo ndo.

As'ai b'i kik'ihin nda ko:

—Tsjo katumahi. Tisintjein, at'aha tinchjahi.

<sup>50</sup> Kikjaníya najyun ndjuhú ndo ko xuuhun tsisintjen nga ngjik'uhun Jesu.

<sup>51</sup> As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

<sup>52</sup> B'i kitsú Jesu:

—T'in ngáhani. At'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'in nibána, kui nga kama nkíhi ri.

Ta kuihi chubo kama chjihí ndo ko kitsjennkíhi Jesu nga kits'ínko niyá.

## 11

### *B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem*

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja tijncha bichú tiña nanki Jerusalem nga incha j'ai Betfage ko Betania, nanki xixi xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo, as'ai kits'ínki Jesu jo ja ni'yakuyaha

<sup>2</sup> nga b'i kitsúhu:

—Tankiún nanki ichí xi tíña tiña ján. Nk'ie nga ja kuichú yo, sakúnúu nku ntí búrrú xi tít'a'yún, xi najmi kjee ch'a b'esúhún. Chjundáyo ko nibáko eí.

<sup>3</sup> Ko tsa tjin xi b'a kuitsunúu nga ngjuásjaiyanúu: “¿Á b'a t'ehenu?”, b'a t'ihun: “Nda maestru rú machjéhen chu. As'ai rú ts'ínk'óya ngáha.”

<sup>4</sup> As'ai incha ngji ja ni'yakuyóo ko kisakúhu ntí búrrú xi tít'a'yúnt'a nku ankjua xi tjen andai niyóo ko kikjendáya.

<sup>5</sup> K'ua xuta xi tijncha yo kingjásjaiyaha:

—¿Mí nihi xi t'n'o? ¿Á jun tichjundáyahanu ntí búrrúu?

<sup>6</sup> Tunga b'ahá kitsú ja ni'yakuyóo xi nkú nga kitsúhu Jesu ko kitsjantehe jóo nga ngjuaiko chu.

<sup>7</sup> Incha j'aikoho Jesu ntí búrrúu. Najyuhun incha kingjásuhun ko Jesu y'esuhun chu.

<sup>8</sup> Nkjin nkjún xuta incha kingjántu najyuhun aya niyóo, ko kj'ái ngá xi tjiaha yá incha tsatet'a ko kingjántu aya niyóo.

<sup>9</sup> Yún kikjintáya xuta xi yja tíjuun ko xi yjankiu nga b'i incha kitsú:

—Kats'ínk'ankiná Ntjaná! ¡Ntjaná nda kats'ínko xi kits'in nibá ngajoho!

<sup>10</sup> ¡Ntjaná nda kats'ínko xi kits'in nibá nga kuatexuma, xi ts'ínkjáihin xáha ntje cháná David! ¡Kats'ínk'ankiná Ntjaná xi tíña nk'a ján!

<sup>11</sup> Jas'en Jesu nanki Jerusalem ko ngji natsihin ninku má ma ñjakú xuta. Nk'ie nga ja kamaha nga tsasehe ngayjee ni xi tjin andaihi, as'ai tsitju nga ngjiko nanki Betania ja ni'yakuyá xi te joo. At'aha ja kama ngixun.

*B'i ts'ín ndjá kinchjako Jesu yá higuera xi najmi tjihin tu*  
(Mt. 21:18-19)

<sup>12</sup> Nistjin xi ma ndyjuun nk'ie nga incha tsitju ngáha nanki Betania, tu kama bjohó ra Jesu.

<sup>13</sup> Kjin tjen sa nga kieke nku yá higuera xi xkfén ko ngjisehe yóo tsa tu ahá ni sakúhu tu. Tunga nk'ie nga tsichuk'úhún yóo, tu ndahá nku tu najmi kisakúhu, tu subahá xka. At'aha najmi nistjihin tu higo.

<sup>14</sup> As'ai b'i kitsúhu yá higuera:

—Ndahachí najmi ta ch'a kjinehe tu xi s'ehi.

Kint'é já ni'yakuyáha nga b'a kitsú.

*B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tijncha batéña chu má ma natsihin ninku*  
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

<sup>15</sup> Incha tsichu nanki Jerusalem ko jas'en má ma natsihin ninku. As'ai kik'atuts'ihin Jesu nga kik'onsje já xi tijncha batéña ko xi tijncha b'atse chu yo. Kits'ínk'ótsjá yámixaha já xi tijncha ts'ínk'óntjaiya toon ko yáxilehe já xi tijncha batéña chutuju.

<sup>16</sup> Ko ta ndaha nku najmi ch'a kitsjantehe tsa kj'uatikjako natsihin ninku tsa mí nihi.

<sup>17</sup> B'i kitsú nga y'éjña chji éhen Ntjaná:

—B'a ts'ín tjit'a éhen Ntjaná: “B'a k'úhín ni'yana nga kui xi kama ni'ya xi má nga xuta xi nibaha ngayjee naxinantá xi tjin asuntee incha kinchjako Ntjaná.” Tunga jun antehé já ndyjé t'n'e mo.

<sup>18</sup> Kint'é én xu'bi já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo ko incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu. Tunga incha tsankjúhún Jesu, at'aha ngayjee xuta nkjiun tijncha ma nkjúhún xi nkú ts'ín t'ibakúya.

<sup>19</sup> Nk'ie nga ja kama jyuun, tsitju ajin nantjo Jesu ko já ni'yakuyáha.

*B'i ts'ín kixí yá higuera xi ndjá kinchjako Jesu*  
(Mt. 21:20-22)

<sup>20</sup> Nk'ie nga ta jjuhún nistjin xi ma ndyjuun, incha j'a má xi tjeheh síjña yá higuera ko kieke nga santaha ko kjamaha yóo ja kixí.

<sup>21</sup> J'áitsjehen Pedro niu, as'ai b'a kitsú:

—Ji nda maestru, chase ma ri. Ja kixí yá higuera xi ndjá kichubakoi.

<sup>22</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—N'e s'ejun Ntjaná.

<sup>23</sup> Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu yáha ni xi b'a kuitsuhu asunntu tjenki xu'bi: “Tiyú xin yo ko chjanik'ajin yjohi ntáchak'uun”, kama xi nkú kuitsu tsa najmi jo jan kamaha nga s'ejihin nga b'a kama xi nkú nga titsu.

<sup>24</sup> Kui nga b'a tixihinnuu. Ngayjee ni xi kinchihu Ntjaná nga chubakoo, n'e s'ejun nga n'ekjóhoun ko b'a kama.

<sup>25</sup> Nk'ie nga tichubakoo Ntjaná, n'endyjat'ohoo tsa tjin xi tjinokjuanu, tu xi b'a ts'ín ta Na'minnuu xi tijnaha ndjiojmi jan ts'ínndyjat'ahanuu ngatitsunnuu.

<sup>26</sup> Tunga tsa najmi n'endyjat'o, ta ndaha Na'minnuu xi tijnaha ndjiojmi jan najmi ts'ínndyjat'a ngatitsunnuu.

*B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tixóo Jesu yá xi kitsjá xaha*  
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

<sup>27</sup> As'ai ta incha j'ai ngáha nanki Jerusalem. Nk'ie nga tsú'ba Jesu má ma natsihin ninku, as'ai j'aik'úhún já na'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko jáchá xi ta tjihin xa.

<sup>28</sup> B'a incha kitsúhu:

—¿Mí xa xi tihin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xahi nga b'a t'n'ei?

29 B'i kitsú Jesu:

—Kò an ta kuasjáyanu nku ni. N'ek'óyanú, as'ai xínyanu mí xáha xi tjínna nga b'a títs'ian.

30 ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a ra xuta asunnteihí? N'ek'óyanú.

31 As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnu ni xi kitsúhu Jua?”

32 Tunga najmi kama tsa: “Xuta asunntej kits'ín nibáha”, kuixíaán.

B'a incha kitsúhu xinkjín at'aha tsankjún xuta nkjiun, at'aha ngayjee xuta b'a tsu nga nku nda profeta kama Jua.

33 Kui nga as'ai b'a incha kitsúhu ra Jesu:

—Najmi yai.

As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kò ta ndaha an najmi xínyanu yá xi kitsjana nga b'a títs'ian.

## 12

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi*  
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 As'ai Jesu b'i ts'ín tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayahá:

—Nku nda y'éntje tuntsjajé. Y'éngi nch'á kò kits'ínnda nku ante má nga ts'íonnki tuntsjajé. Kits'ínnda nku xjó nk'a tu xi kama chúnntaha antee. Kitsjá sáha antee já xi maha ts'ínxáko tuntsjajé, as'ai ngji kjin.

2 Nk'ie nga ja tíjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo nku nda musuhu já xi títs'ínxáko tuntsjajé tu xi kuankihí ra tu xi kanéhe.

3 Tunga jak'áhá jóo nda musu nga kik'íehe kò kits'ínkji tiya tiya.

4 'As'ai ta kits'ínkjihí ngáha ndo kj'ai nda musu. Tunga máha nda xu'bi, ni kik'onntjaihi jóo kò ch'on nkjún incha kitsúhu.

5 Ta kits'ínkjihí ngáha kj'ai nda musuhu ndo, tunga kits'ínk'iehén ra jóo nda xu'bi. Nkjin sa já musu xi kits'ínkji ndo. K'ua xi kis'ehe kò k'ua xi kits'ínk'iehén jóo.

6 'Tjña saha ndo nku xi ts'ín nibá, kui ntí xi tjo nkjúhun. B'i kitsú nga kits'ínkjisehe jóo: “Skuenkjún ntína jóo.”

7 Tunga b'ahá kitsúhu xinkjín já xi ts'ínxáko tuntsjajé: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáihi ngayjee ni xi tjihin na'mihi. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáihi.”

8 As'ai jak'á jóo ntíhi ndo kò kits'ínk'ien. Kik'onsje yjoninte k'ien natsin má nga tjintje tuntsjajé.

9 'Kui b'a maha, ¿nkú ts'íhin nda xi ts'e tuntsjajé? Kj'uaí kò ts'ínkje já xi ts'ínxáko tuntsjajé kò kj'ai já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajé.

10 '¿A najmi kjehé n'eyo ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a títsu: Ndjió xi kikjaníya já chjínexjóo ja j'ai ma ndjió k'aku.

11 Ntíaná xi b'a kits'ín kò ma nkjunná nga chasehé.

12 As'ai mjehe já xi tjíhin xá nga kuak'ánijé Jesu, at'aha kamankjihin nga kui kinchjanijmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun kò incha ngji t'axíhin Jesu.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhin nga s'echjhi*  
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 As'ai kin'e nibásehe Jesu k'ua já fariseo kò k'ua já xi yankihí nda rei Herode Antipa, tu xi ts'ínkjineyaha Jesu nku én xi najmi b'a tjín.



14 B'a incha j'ai tsúhú:

—Ji nda maestru, yai nga kjuaxi én xi chubai ko nga najmi ni xi sasíhin xuta chubai. 'Yún nanka chaseihi. Naxu bakuyái sisin ni xi ts'e Ntíaná. Kui nga, ¿a ma b'echjíhí nda títjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi? ¿A k'uaíhi, a ra najmi k'uaíhi raá?

15 Tunga behé Jesu kjuajohonkjihin jóo ko b'i kitsúhú:

—¿Á an tichjut'ayák'uhunnú? Nibákonú ei nku toon denario tu xi kuasehe ra.

16 As'ai j'aiko jóo tooon ko b'a kitsú Jesu:

—¿Yá xi ts'e sénnistjiin ko j'áin xi tít'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda títjun Cesar.

17 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohon nda títjun Cesar ni xi ts'e nda títjun Cesar, ko tjohon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

Tu ni xi kama nkjúhún ra jóo én xi kits'ínk'óya Jesu.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga k'uaíya ngáha ra xuta  
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)*

18 Já saduseo bakúya nga najmi k'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi incha j'aisehe Jesu nga kingjásjaiyaha.

19 B'i incha kitsúhú:

—Ji nda maestru, y'ét'aná Moise: “Tsa nku nda xi tijnaha chjuún kuayá nga najmi kis'ekoho ntí chjuúhún, nda nts'e tjihin nga kuixanko ngáha chjuúhún, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.”

20 Y'entu yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjún k'ien. Najmi kis'ehe ntí.

21 As'ai nda xi ma joho tsixanko ngáha tachjúun, tunga ta k'iehén ko najmi kis'ehe ntí. B'a ta kamaha nda xi ma jahan.

22 B'a ta ts'ín tsixanko tachjúun já nts'e xi k'oo, tunga ndahá nku najmi kis'ehe ntí. Askahan ta k'ien tachjúun.

23 Nistjin nga k'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿yá ndaha xi kama ts'e tachjúun, at'aha nga yatu tsixanko?

24 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a tjin ni xi chubo, at'aha najmi mankjinnuu ni xi tít'a éhen Ntíaná ko ta ndaha nga'yúhún Ntíaná.

25 At'aha nk'ie nga k'uaíya ngáha ra xuta, najmi ta kuixahan ko ta ndaha najmi ts'ínkixan ntíhi. B'a ní ts'ín k'úentu xi nkú ts'ín tjintu ntítsje xi tjin ndjiojmi ján.

26 Tunga nga k'uaíya ngáha ra xuta, ¿a najmi kjehé n'eyo má y'ét'a Moise má nga tinchjanímíyaha na'yá ntsje xi títiú? B'a kitsú Ntíaná nga kinchjako Moise: “An xi Ntíaha Abraham, Ntíaha Isaac ko Ntíaha Jacob.”

27 Ntíaná najmi Ntíaha animá. Ntíaha ní xuta tík'un. Tu xi najmi b'ahá tjin ni xi chubo.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu má kjuatéxumaha xi 'yún chjhi ra  
(Mt. 22:34-40)*

28 Ta j'ai nku nda chjine'éhen kjuatéxumoo. Kint'é ndai ni xi kichubanímíyaha ko kamankjihin nga b'a tjin én xi kinchja Jesu. As'ai kingjásjaiyaha:

—Ajihin ngayjee kjuatéxumoo, ¿má kjuatéxumaha xi 'yún chjhi ra?

29 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kui xu'bi: “Tasinñju, xuta Israel. Ntía xi Ntíaná maha, kui xi Ntía nku tutu.

<sup>30</sup> N'etjói Ntíaná xi Ntiahí maha ngayjee animahí kò ngayjee nga'yíhín. N'etjói xi nkú ts'ín tinchín kò xi nkú ts'ín n'enkjíntak'uín."

<sup>31</sup> Kjuatéxuma xu'bi xi ma johó: "N'etjói xutahí xi nkú nga ts'ín tjohi yjohí." Najmi tjín kj'ai kjuatéxuma xi 'yún chjí saha rá nga nga joo kjuatéxuma xu'bi.

<sup>32</sup> As'ai b'a kitsú ndo:

—Johón, nda maestru, b'a tjín. Kjuaxi ni xi túbixín, nga nku tutu maha Ntíaná kò nga najmi tjín sa kj'ai.

<sup>33</sup> Kò nga n'etjáá Ntíaná ngayjee animaná kò ngayjee nga'yúnná kò xi nkú ts'ín n'enkjín t'ak'aán, kò nga n'etjáá xutaná xi nkú nga ts'ín tjoná yjoná, kui xi 'yún chjí saha rá nga tu má chjehé ni xi s'etísun nachan chje.

<sup>34</sup> Nk'ie nga kint'é Jesu nga b'a tjín én xi kinchja ndo, as'ai b'i kitsúhu:

—Najmi kjin tinchihín má batéxuma Ntíaná.

Ndaha nku najmi ta kama k'un kingjásjaiya saha rá Jesu tsa mí nihi.

*B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha rá xi Cristo*

*(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)*

<sup>35</sup> Nk'ie nga túbakúya Jesu má ma natsihín nínku, as'ai b'i kitsú:

—¿Nkú tjihín rá nga b'a tsuhu já chjine'éhen kjuatéxumoo nga ntjehe David nibáha rá xi Cristo?

<sup>36</sup> At'aha ta kuihi David b'a kitsú nk'ie nga Espiritu Santo Ntíaná kits'ínkinchjaha:

Ntíaná b'a kitsúhu Nda Ntiana:

"Tinchint'ání má batexuma.

K'uentú maná já kontrahí kinte tsukui."

<sup>37</sup> B'a ts'ín ta kuihi David kitsúhu nga Nda Ntíaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'ín ntjehe David nibáha rá xi Cristo?

Tsjo nkjún kamaha xuta nkjin xi tíncha mjéñjuhu ni xi tínchja Jesu.

*B'i ts'ín y'échit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éhen kjuatéxumoo*

*(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)*

<sup>38</sup> B'a kitsú sa Jesu nga tsakúya:

—Chúhuun yjonuu já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui xi tsjohó nga bja najyun ndju nga b'ema kò nga tsjo ts'ín súníñaha níyatée.

<sup>39</sup> Tsjohó nga b'entusún yáxile xi tíncha títjun ni'ya sinagoga kò nga b'entu ante k'aku xi tjín nku s'í.

<sup>40</sup> Kui xi kje'áha ni'yaha jminchjín xi ja k'ien x'ihín kò as'ai chuba 'yúhún tse nchjako maña Ntíaná, tu xi b'é'mat'aihin yjohó. 'Yún un skuehe já xu'bi.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu toon chje*

*(Lc. 21:1-4)*

<sup>41</sup> Ankjín kaxa toon chje kab'ejña Jesu kò tibase xi nkú ts'ín tíbinchá xuta toon chjehe yo. Nkjin maha já nchíná xi 'yún tse toon tíbinchá.

<sup>42</sup> Tu j'aihí nku tachjuún xi ja k'ien x'ihín. Kui xi jo toon xi títí tsinchá kaxa chje.

<sup>43</sup> As'ai kinchjaha Jesu já ni'yakuyáha kò b'i kitsúhu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tachjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo xi tíncha b'éya toon kaxa chje.

<sup>44</sup> At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi túb'ankihí kuatsjá. Tunga máha tachjín, ngayjee toon xi tíñaha nga kjineyaha nichine kuatsjá.

## 13

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga n'exúya nínku*

*(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)*

<sup>1</sup> Nk'ie nga tíbitju Jesu má ma natsihin ninku, as'ai nku nda ni'yakuyaha b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, chase ma ri. ¡Á b'a nkjún k'uhun ndjio! ¡Á b'a tsjo ts'in kin'endaha ni xi tjihin ei!

<sup>2</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A týai ninku ko xjóo ko ngayjee ni xi kin'enda ei? Ndaha nku ndjio najmi ta s'ejñasuhun ra xinkjín. Ngayjee n'exúya.

*B'i ts'in tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee*

*(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

<sup>3</sup> Nk'ie nga kab'ejña Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo kixi yaha ninku, as'ai Pedro, Santiago, Jua ko Andre incha kingjásjaiya t'axihin:

<sup>4</sup> —T'inyani, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji tíjún nk'ie nga ja kuitjusun ngayjee niu?

<sup>5</sup> As'ai kinchja Jesu:

—Chúhuun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachanu.

<sup>6</sup> At'aha nkjin maha xi k'uaí nga an ts'ín ma yjoho. “An xi kui”, kuitsu ko k'uanachaha nkjin xuta.

<sup>7</sup> 'Nk'ie nga kuinú'yó nga tjin kjuachán ko nga kuinchjanijmíyaha xuta kjuachán xi tíma, najmi tu binkjun. At'aha tjihin ni nga b'a kama, tunga najmi kjehe kfe asuntee.

<sup>8</sup> At'aha xuta xi tjin nku nanki kjaánko xuta xi k'ái nanki. Nku nda rej kjaánko k'ái nda rej. Chón kama k'ái k'ái nankihi ko s'e kjintía. Nk'ie nga ja b'a tíma, as'aihí tib'atuts'ihin kjuanima xi s'e.

<sup>9</sup> 'Jun chúhuun yjonuu. At'aha já tíxóo n'ekjas'ennuu ko s'ennuu aya ni'ya sinagoga. Ngat'ana ngjuaikohonu xuta nginkun já tíjuun ko nginkun já rei, tu xi k'úinyaha ruu jóo yaha an.

<sup>10</sup> Kintehe ni nga kfe asuntee tjihin nga s'enijmíhi én nda tsuhu Ntjaná ngayjee naxinantá xi tjin asuntee.

<sup>11</sup> Nk'ie nga ngjuaikonijénuu xuta nga ts'ínkjas'ennuu nginkun já tíxóo, najmi tu fantaha ruu yjonuu mí éhen xi kuixiún. Én xi k'uinuu kui chubo xi chubo, at'aha najmi jun xi chubo. Espiritu Santo xi kuinchja.

<sup>12</sup> 'Xi tí'mi nda nts'e ts'ínkjas'en nga n'ek'ien nda nts'e. Xi tí'mi na'mi ts'ínkjas'en ntíhi. Xi tí'mi ntí kjaánko xi chaha ko ts'ínk'ien.

<sup>13</sup> Ngat'ana ts'ín unkiehenuu ngayjee xuta. Tunga xi tu nku ndjáha kuasinjña, kui xi k'uaniki.

<sup>14</sup> 'Y'ét'a nda profeta Daniel nk'ie nga najmi chankjún ante tsjehe ninku. Choo xi b'a ts'íun.

B'i kitsú Jesu ko xi títs'inya xujuin katumankjihin. B'i ta kitsú ya:

—Kui nistjiun katanka xuta xi tíntu ante Judea xi tjehe asunntu tjenki.

<sup>15</sup> Xi kab'ejñasun nk'a ni'yaha, najmi tu kuitjujen ko ta ndaha najmi tu kjuas'en ni'yaha nga k'uaikj'ásje ni xi tjihin.

<sup>16</sup> Xi kafi jña, najmi tu k'oóya nga k'uaikj'á najyuhun.

<sup>17</sup> 'Nima ru ts'ihin jminchjín xi y'a ntí ko xi títs'iniki ntí kui nistjiun!

<sup>18</sup> Tinchihu Ntjaná tu xi najmi nistjin chunch'an b'a kamaha.

<sup>19</sup> At'aha 'yún s'e kjuanima nistjin xu'bo, kjuanima xi najmi kjee s'e santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga kits'innda Ntjaná asuntee. Ko ta ndaha najmi s'e askahan nku xi b'a joyaha.

<sup>20</sup> Tsa najmi kuatekjá Ntjaná chuba nistjin xu'bo, nda ra nku najmi k'uaniki kai. Tunga jahá tsatekjá Ntjaná chuba nistjin xu'bo ngandaha xuta xi j'ájin.

<sup>21</sup> 'Kui nistjiun tsa tjin xi b'a kuitsunu: “Chasoo, ei tíña xi kits'in nibá Ntjaná”, ko tsa b'a kuitsunu: “Chasoo, ján tíña”, najmi tu n'e s'ejiun.

<sup>22</sup> At'ahá incha kj'uaí xi b'a kuitsu tsank'á nga kui xi kits'ín nibáha Ntíaná kò xi já profeta ts'íin ma tsank'á yjoho. Kui xi incha ts'íin nkjin tíkjá kjuankjún tu xi k'uanachaha rá xuta, xi kohó rá xuta xi j'ájin Ntíaná kamaha rá k'uanachaha.

<sup>23</sup> Tunga máha jun, chúhun yjonuu. Jahá tíxinya tíjunnuu ngatentee ni xu'bj.

*B'i kama nistjin nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun*  
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

<sup>24</sup> Tunga kui nistjiun, askahan nga ja kj'ua kjuanima xu'bo, kama jyun ts'íu kò sóo najmi tá ts'íin ndzjehen.

<sup>25</sup> Niñu xi tjín nk'a ján kuixuntu kò k'uatse ni xi tjín nk'a ján.

<sup>26</sup> Nk'iehé chá Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintiu nga nibáko ngayjee nga'yuhun kò kjuachákaha.

<sup>27</sup> As'ai ts'íinkji ntítsjehe nga k'uéntukú xuta xi j'ájin xi tjintu tu má xi tje'hén ni, b'aha rá má b'atuts'ihin rá asuntee santaha má fekuhu rá.

<sup>28</sup> Katumankjinnuu ni xi b'éjña chjinuu yá higuera. Nk'ie nga ja tju nts'én tjiaha yóo kò tjuhu xka, yo nga ja tibichú tiña chunubóo.

<sup>29</sup> B'a tá ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tje tiña Ntíhi Ndax'iun xi nkúhu tsa asti ankjuo síjña.

<sup>30</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bj kintehe ni nga kuayáje xuta xi tjín nd'ai.

<sup>31</sup> Kamaha asuntee kò nk'a ján ndyja, tunga éna najmi kj'ua tiya.

<sup>32</sup> Tunga má nistjin kò chuba nga b'a kamo, najmi ch'a xi behe, tá ndaha ntítsje xi tjín ndjiojmi ján kò tá ndaha Ntíhi Ntíaná. Nku tutuhú Ntia Na'miná xi be.

<sup>33</sup> Kui b'a maha, t'endahanu yjonuu kò chúnnto yjonuu, at'aha najmi yo nkje b'a kamo.

<sup>34</sup> Xi nkú joyaha nku nda xi tífi kjin. Kintehe ni nga kuitju ni'yaha tsjá xáha nga kúnkú já musuhu nga ts'íin xá xi maha ts'ín. Kò b'a tsuhu nda musu xi kunntá ankjuo nga kat'ejña nda.

<sup>35</sup> Kui nga tintsuba ndahanu, at'aha najmi yo nkje kj'uaí nda xi ts'e ni'yoo, tsa nga ja tífi ma 'ña, a rá masen nistjen, a rá nga kjintá xanto, kò a rá nga ja tífi ma sen.

<sup>36</sup> Tintsuba ndo tu xi tsa kj'uaí tje'n'yuhun, najmi kisuntuféhenu nga kj'uaikienu.

<sup>37</sup> Ni xi tíxinnuu, b'a tá tíxihin ngayjee xuta xingisoo: ¡Tintsuba ndo!

## 14

*B'i ts'ín y'énda já tjíxóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu*  
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

<sup>1</sup> Ndyja sa jo nistjin nga kuichú S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho ná'yu san. Já ná'mi k'aku kò já chjine'éhen kjuatexumoo incha tsangisjai nnyá xi nkú ts'ín k'uanachaha rá Jesu nga kuakj'ánijé kò ts'íink'ien.

<sup>2</sup> Tunga b'ahá incha kitsúhu xinkjín:

—Najmi tu ajihin s'íu chjubée ndo tu xi najmi k'uésihi xuta nkjiun.

*B'i ts'ín nku tachjuún tsaténdzjojnúhu ntá sinjne Jesu*  
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

<sup>3</sup> Nk'ie nga tíjña Jesu nanki Betania, ni'yaha Simon, nda xi k'uhun ch'in fentujnu, nk'ie nga kab'ejñat'a yámixó, as'ai nku tachjuún j'aiko ntá sinjne xi chj'í nkjún, xi naxú nardo kikjin kamandakoho. Kui xi tjinchaha nku lubata

ndjio chjí. Tsakján tachjúun lubata ndjio ko tsaténdzjojnú nintaku Jesu ntá sinjne.

<sup>4</sup> As'ai k'ua já xi tíncha yo kama kjahan ko b'i ngján b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Á b'a ts'ín kuan'ekatsún tiyaha ntá sinjne?

<sup>5</sup> At'aha kama ts'ati jan unchan toon denario kuach'a kai, tu xi kui toon k'uaihi ra xuta x'an.

Ta incha kinchjayane tachjúun.

<sup>6</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjehentohoo tachjúun. ¿Á jun t'n'estihiruu? Nda tjin ni xi kuats'inna.

<sup>7</sup> Xuta x'an bi, tehente k'úentujinnuu ko kama kuisinkoo nk'ie nga kama mjenuu. Tunga an najmi tehente kúatejñajinnuu.

<sup>8</sup> Kui tachjín kuatsjá xi nkú tjin tijnaha. Ja kuak'íenda títjun yjonintena nga kuak'oynuhu ntá sinjnei tu xi s'eyanjihinna.

<sup>9</sup> Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu má xi tjehen ni nga s'enijmí én nda tsuhu Ntjaná nga ngúshun asuntee, ta chubanijmíyaha ni xi kuats'ín tachjín. B'a ts'ín n'ekj'áitsjehen.

*B'i ts'ín y'enda Juda Iscariote nga ts'ínkjas'en Jesu*

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

<sup>10</sup> As'ai Juda Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo, ngjisehe já na'mi k'aku tu xi ts'ínkjas'eheh ra Jesu jóo.

<sup>11</sup> Nk'ie nga kint'é jóo éin, kama tsjoho ko b'a incha kitsúhu Juda nga tsjáha toon. As'ai tsangisjai niyá Juda xi nkú ts'ín kama ts'ínkjas'eheh Jesu.

*B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu*

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

<sup>12</sup> Njstjin nga b'atuts'ihin ra S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san ko nga n'ek'ien chutsankaha s'iu, as'ai já ni'yakuyáha Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Má xi tjeheh mjehi nga kuankínk'iendai tu xi chineheni nichinehe S'í Pascua?

<sup>13</sup> As'ai b'a kitsúhu jo já ni'yakuyáha nga kits'ínkji:

—Tankiún ajin nantio. Yo satékjó nku nda xi y'a nku ndjii ntánijua. Tsjénnkihúu

<sup>14</sup> ko má nga kjuas'en b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoo: “B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga k'íneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?”

<sup>15</sup> As'ai kuakúnuu nku ante tayá chánka xi ja tjinnda xi tjeheh nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

<sup>16</sup> As'ai tsitju já ni'yakuyóo. Incha tsichu ajin nantio ko b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'enda nichinehe S'í Pascua.

<sup>17</sup> Nk'ie nga ja kama jyuun, tsichuko Jesu já ni'yakuyá xi te joo.

<sup>18</sup> Nk'ie nga ja tjinut'á yámixoo nga tíncha kjine nichinehe S'í Pascua, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Nku xi tjenjinnuu, xi ta ei tinekona, ts'ínkjas'enna.

<sup>19</sup> As'ai kik'ientu babaha já ni'yakuyóo ko nga nkúnkú kingjásjaiyaha:

—¿A an?

<sup>20</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nku xi te joo, xi ta t'ibakj'á nichine xi tjíya taba má nga t'ibakj'a.

<sup>21</sup> At'aha b'a n'ehe Ntíhi Ndax'iyun xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntjaná, tunga, jnima rú ts'ihin nda xi ts'ínkjas'eheh! Tu sahá ra ngandaha nda xu'bo tsa najmi kitsin.

22 Nk'ie nga tíjntcha kjine nichinehe S'í Pascua, jakj'á Jesu nínkuon ko kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsúhu:

—Chjúbó. Kui xu'bi xi yjonintena.

23 Ko ta jakj'á chutsiun. Nk'ie nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, as'ai kitsjáha já ni'yakuyáha ko incha kik'iyá chutsiun ngatentee jóo.

24 B'i kitsúhu jóo:

—Kui xu'bi xi jnína. Kui xi ngjuai ndzjoho ngandaha nkjin nkjún xuta. Jnína tíb'éndako tsetse Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'ínko xuta.

25 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsajajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga k'ui ngáhana xi tsetsehe má batéxuma Ntíaná.

*B'i ts'ín kitsúya tíjnt Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe*  
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Nk'ie nga ja kamaha nga incha kisehe Ntíaná, as'ai incha ngji asunntu tjennki xi 'mi Yá Olivo.

27 B'i kitsú Jesu:

—Ngatentoo n'endyjajihun yjonuu yáha an. At'aha b'a ts'ín tjít'a éhen Ntíaná: “Ts'in'úhun nda bastuu ko ndzjoya chutsanko.”

28 Tunga nk'iehé nga k'uaíya ngáhana ngabayoo, kfín tíjntuu Galilea.

29 As'ai kinchja Pedro:

—Ndaha tsa ngatentee ts'ínndyjajihin yjoho, tunga an najmi.

30 B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Kui nistjen xu'bi, kintehe ni nga kjintá xantó niyá xi ma joho, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.

31 Tunga b'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa tjihin nga kuayáko, tu nku nga ts'inkiéná yjona nga behe.

B'a ta incha kitsú ngatentee já ni'yakuyóo.

*B'i ts'ín kinchjako Jesu Ntíaná*  
(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 As'ai incha tsichu nku ante xi 'mi Getsemani ko b'a kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Tintsubahanu ei. Kfínnchjako maná Ntíaná ján.

33 Ngjiko Pedro, Santiago ko Jua. Kik'atuts'ihin nga kik'ie baba nkjúhun ko kis'entaha ra.

34 B'i kitsúhu jóo:

—Kjuaba kitsejihin animana xi nkúhu tsa kui xi ja ts'ínkienna. Tintsuboo ei ko tintsuba ndo.

35 As'ai ngjindju sa ichí ko yo kingjénsten ankjín santaha t'anankiu. Kinchjako Ntíaná nga tsankihí tsa kama k'ua t'axíhin chuba xi má nga un skuehe.

36 B'i kitsú:

—Ná'mi, ná'mi chí, ji xi mahi n'ei tu mí nihí ni. N'ekj'a t'axínni kjuanima xu'bi. Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

37 As'ai ngjise ngáha ra jóo, ko kjintufé nga j'aisehe. B'i kitsúhu Pedro:

—Simon, ¿a kisufei? ¿A ndaha nku ora najmi kuichukjuahi nga kuakinchin tík'uin?

38 Tintsuba ndo ko chubakoo Ntíaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu. Yuhu animanuu, tunga yjonintenuuhú xi najmi tíchúkuaha.

39 As'ai Jesu ta ngji nchjakohó ngáha Ntíaná ko ta kuihí éen kitsú ngáha.

40 Nk'ie nga kik'óya ngáha má tjintu já ni'yakuyóo, ta kjintuféhé ngáha nga j'aisehe, at'aha táb'échja suba nijñoó tunkun jóo. Najmi ta be nkú incha kuitsuhu.

41 As'ai ta kik'oya ngaha Jesu niya xi ma jahan ko b'a kitsuhu joo:  
—¿A tu nku kisuntuféhe so ko tin'ekj'áyo? Ja kama. Ja kuichu chuba nga n'ekjas'en Ntíhi Ndax'iun aya ntsja xuta ngatitsuun.

42 Tisintjoon ko tjián. Ja niba tiña xi tits'inkjas'enna.

*B'i ts'in j'aichj'anije Jesu*

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Nk'ie nga ta tinchjaha Jesu, tu j'aihi Juda, nku nda ni'yakuyá xi te joo. J'aiko nkjin nkjun xuta xi kits'in niba ja na'mi k'aku ko ja chjine'éhen kjuatexumoo ko jáchá xi ta tjihin xa. Incha y'a kicha ndju ko ya nga incha j'ai.

44 Nda xi tits'inkjas'en Jesu tsinchá'a titjun joo nga b'i kitsuhu:

—Xi kjexu'ba nga kjuaniñaha, kui xi Jesu. Chjúbó ko t'e'yún sisiun nga tankinkoo.

45 Nk'ie nga j'ai, tjen'yún ngjik'uhún ra Jesu ko b'a kitsuhu nga kikjexu'ba:

—Ji nda maestru.

46 As'ai incha jakj'anijéhe joo Jesu.

47 Tunga nkuhú kicha ndju ts'asje nku nda xi síña yo. Kits'in'uhun nku nda musuhu nda na'mi titjuun. Tsatet'a tjabaxínñju.

48 As'ai b'i kitsuhu Jesu joo:

—¿A nda ndyjená? ¿Á ixí kichahá ko ya kich'ahanu nga kjuáichj'anijéhenú?

49 Xki nistjin tsásinjñajinnuu nga tsakuyá má ma natsihin ninku. Najmi kichjubénijénú. Tunga tjihin ni nga kuitjusun éhen Ntíaná, kui nga b'a tímaha.

50 As'ai incha tsanka ngatentee ja ni'yakuyoo nga tsasínñna suba Jesu.

51 Tunga nkuhú ndati xi tu najyun tjabehé kam'otikjájnuhu yjoho nga tjennkihi Jesu, kui xi ta jakj'áha joo.

52 Tunga tsinkféhen najyun tjabehe ko tsanka kisti.

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun ja tixá judio*

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 As'ai incha ngjiko joo Jesu nginkun nda na'mi titjuun. Yo kama ñjakú ngayjee ja na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjihin xa ko ja chjine'éhen kjuatexumoo.

54 Máha Pedro, kitsjennkí kjihin Jesu santa nkúhu nga tsichu natsin ni'yaha nda na'mi titjuun ko y'ejñajihin ja jun xi kunntá yo nga kits'insut'á ts'ihin yjoho t'a nd'íu.

55 As'ai ja na'mi k'aku ko ngayjee ja tixoo tsangisjai ni xi kama kjanít'aha Jesu tu xi kama n'ek'iehen, tunga najmi incha kisakúhú ra ni xi kjanínehe Jesu.

56 At'aha ndaha tsa nkjin maha xi incha kitsjá tsank'á éhen nga ngji kontraha Jesu, tunga najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja.

57 Tjin xi incha tsisintjen ko tsatéjéne tsank'á Jesu nga b'a incha kitsú:

58 —Jin kinu'yái nga b'a kitsú ndai: “An ts'inxúya ninku xu'bi xi xuta kits'innda. Jan nistjin kjesintjen ngáhana kj'ai xi najmi maha xuta ts'innda.”

59 Tunga tu nkú najmi kamahá nga nkuhú ni xi incha kinchja.

60 As'ai tsisintjen nda na'mi titjuun nga ngji sinñna kamasehen ayoo ko kingjásjaiyaha Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi kuixínni? ¿Á b'a tinchá tsuhu joo nga tífi kontraha ri?

61 Tunga najmi chumi ni kitsúhú Jesu. Ndaha nku én najmi kinchja. As'ai ta kingjásjaiyahá ngáha ra nda na'mi titjuun:

—¿A ji xi kits'in niba Ntíaná, xi Ntíhi Ntíaná?

62 B'i kitsú Jesu:

—An xi tibixín. Choo Ntíhi Ndax'iun nga k'úejñat'aha Ntíaná xi tjihin nga'yún ko nga nibajin ninti xi tjin nk'a ján.

<sup>63</sup> As'ai kikjetiyajen najyun xi yja nda na'mi titjuun. B'a ts'in tsakuchji ndo nga najmi kisasihin en xi kinchja Jesu. B'a kitsu:

—¿A machjen saná já testiyu?

<sup>64</sup> Ja kuanu'yó nga najmi kuakienkjún Ntjaná nga kuanchja. ¿Nkú manuu? Ngayjee jóo b'a incha kitsu nga tjeheh ra ngabaya Jesu.

<sup>65</sup> As'ai tjin xi tsatétjnu Jesu nga kik'aya. Y'é'ma ankjín ko y'éhe ko b'a incha kitsuhu:

—Tixinyai xi nkúhu nda profeta, zyá xi kuak'íehi?

Já jun xi kunntá yo ta incha kik'onjin Jesu.

*B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu*

*(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)*

<sup>66</sup> Nga kab'ejña Pedro kintee xi tjeheh natsin ni'yo, tu j'ahí nku na musuhu nda na'mi titjuun.

<sup>67</sup> Nk'ie nga kkie nga títs'ínsut'á yjoho Pedro t'a nd'íu, as'ai tu nku tsasehé ra ko b'a kitsuhu:

—Ji xi ta tjenkoj Jesu xi chá Nazaret.

<sup>68</sup> Tunga najmi kits'inkiehé yjoho Pedro. B'a kitsu:

—Najmi be ndo. Najmi be ni xi tibixin.

Tsitju yo nga ngji má xi tjeheh tje ankjua natsiun. As'ai kikjintá nku xanta.

<sup>69</sup> Na musu ta kkiehé ngáha ra ko kik'atuts'ihin nga b'a kitsuhu xuta xi tincha yo:

—Kui cháj ta mako jmi xu'bo.

<sup>70</sup> Ta najmi kits'inkiehé ngáha yjoho Pedro. Sa kutju já xi tincha yo b'ahá ta incha kitsu ngáha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga ta ji makoi jóo. At'aha Galilea nibáhani.

<sup>71</sup> As'ai ndjá kinchja Pedro ko ixí Ntjanáhá kits'inkie nga b'i kitsu:

—jNajmi be nda xi tibixín!

<sup>72</sup> Kui chubo tje'yún kikjintáhá xanto niyá xi ma joho ko j'áitsjeheh Pedro ni xi kitsuhu Jesu: “Kintehe ni nga kjintá xanto niyá xi ma joho, b'a kuixin nga najmi yaní jan niyá tihin.” Nk'ie nga j'áitsjeheh Pedro en xu'bi, kikjintá.

## 15

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda titjun Pilato*

*(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)*

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kama seen, incha y'éndako xinkjin já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tihin xá ko já chjine'éhen kjuatexumoo ko ngayjee já tjíxá xingisoo. As'ai tji'yuhún ts'ihin ra Jesu nga incha ngji ts'inkjas'ehen Pilato.

<sup>2</sup> B'a kitsu Pilato nga kingjásjaiyaha:

—¿A ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsu Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixin.

<sup>3</sup> Nkjin nkjún ni xi kikjanínehe já na'mi k'aku.

<sup>4</sup> Kui nga Pilato ta kingjásjaiyaha ngáha ra Jesu:

—¿A najmi chumi nihi xi k'únní? Tasinñjú ma ri xi nkú ts'in nkjin maha ni xi tikjanínehi jóo.

<sup>5</sup> Tunga ndahá nku en najmi kinchja Jesu. Kui nga tu ni xi kama nkjuhun ra Pilato.

*B'i ts'in kitsjá kjuu Pilato nga n'ek'ien Jesu*

*(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)*



<sup>6</sup> Nk'ie nga xki S'í Pascua, b'éjña ndaí Pilato nku nda nuba<sub>yá</sub> xi banki xuta nantia.

<sup>7</sup> Kui nistjiun kjiya'yún nku nda xi 'mi Barraba ko já xi kamakoho nga kikjanko já Roma. Kui xi incha kits'ínk'ien animá nga b'a incha kits'ín.

<sup>8</sup> As'ai incha j'ai xuta nkjiun ko kik'atuts'in nga tsankihí Pilato nga ts'ín xi nkú ts'ín xki s'í.

<sup>9</sup> B'a kitsú Pilato nga kingjásjaiyaha xuta nkjiun:

—¿A mjenuu nga k'uejña ndaínuu nda reihí xuta judio?

<sup>10</sup> B'a kitsú at'aha kamankjihin nga tíma xin k'un já na'mi k'aku ngat'aha ni xi títs'ín Jesu ko nga kui kjuaha nga incha kits'ínkjas'ehen ra.

<sup>11</sup> Tunga já na'mi k'akuhú tsinchá'a xuta nkjiun tu xi kuankihi nga tu sahá Barraba xi n'e ndaíhi ra.

<sup>12</sup> As'ai b'a kitsú Pilato:

—Nda xi nda reihí xuta judio bixiún, ¿mí xi ts'ihin?

<sup>13</sup> B'a incha kitsú xuta nkjiun nga kikjintáya:

—¡Tjat'a kruj ndo!

<sup>14</sup> B'ahá ta kitsú ngáha Pilato:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'ín ndo?

Tunga tu sahá 'yún incha kikjintáya sa xuto:

—¡Tjat'a kruj ndo!

<sup>15</sup> Pilato bi mjehe nga tsjo k'úéhe xuta nkjiun, kui nga kits'ín ndaíhi ra Barraba ko kitsjá kjuá nga s'ehé Jesu ko nga s'et'a kruu.

<sup>16</sup> As'ai já juun jas'enko Jesu ni'ya masen xi 'mi ni'ya pretorio. Kinchja ñjaha ngayjee já jun xinkjín.

<sup>17</sup> Incha kits'ínngja Jesu nku najyun ndju kuan nga incha kik'aya. Ko incha kits'ínnda nku corona na'yá xi y'é'a nintaku.

<sup>18</sup> As'ai incha kik'atuts'in nga kik'aya:

—Antahi, nda reihí xuta judio.

<sup>19</sup> Incha jakj'á nku yáxá nga kik'onntjai nintaku Jesu ko tsatétéjnu. Tsinchakúunch'int'aha nga kik'aya.

<sup>20</sup> Askahan nga ja kamaha nga kik'aya Jesu, ts'asje ngáha najyun ndju kuon ko kits'ínngja ngáha najyun xi ts'e Jesu. As'ai incha tsitjuko tu xi ngjuát'a kruuhu.

*B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu*

*(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

<sup>21</sup> Nku nda nanki Cirene xi Simon 'mi, Alejandro ko Rufo ntíhi. Jñá j'aihi ndo ko nk'ie nga tíf'a yo, kin'e kjuá'yúhún ra nga k'uanji kruuhu Jesu.

<sup>22</sup> As'ai incha ngjiko Jesu ante xi 'mi Golgota. Kui éen xi tsuhu ra: Antehe Nintaku Anima.

<sup>23</sup> Kik'aihi nga k'uí binu xi kin'etjijinkoho nki, tunga najmi kik'ihí Jesu niu.

<sup>24</sup> As'ai incha kingját'a kruu. Já juun incha tsakjánya xihí xinkjín najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin, tu xi b'a ts'ín skuéhe má t'íáha xi sakúhu ra nga nkúnkú.

<sup>25</sup> Chuba ñja nga ta jyuun kis'et'a kruu Jesu.

<sup>26</sup> Nku yáte kis'et'a mí kjuaha nga tín'ek'iehen. B'i ts'ín kis'et'aha yátee: “Nda reihí xuta judio.”

<sup>27</sup> Ta kis'et'a kruuko Jesu jo já ndyjé. Nku xi kitsjen nga kixihí ko nku nga skjúhun.

<sup>28</sup> Yo tsitjusun ni xi y'é't'a Isaiá nk'ie nga b'a kitsú: “Nkujihín kamako já xi bangane kjuatéxumaha Ntíaná.”

29 Xuta xi tìncha f'a yo najmi kikienkjún Jesu nga kinchja. Kits'ínk'ajni nintaku nga b'a incha kitsúhu:

—Ji xi n'exúyai ninku ko jan nistjin chjúsíntjen ngáhani, tsixín.

30 ¡N'ek'anki yjohi! ¡Titjujent'ai kruu!

31 B'a ta ts'ín kik'ayaha já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki, tunga tu sa najmi mahá ngáha ts'ínk'anki yjoho.

32 Katitjujent'a kruu nd'ai, tsa kui xi kits'ín nibáha Ntjaná, tsa kui xi nda rejhi xuta Israel. B'a ts'ín chahaná ko s'ejinná ma.

Ko já xi kjintut'á kruuko Jesu ta ch'on incha kitsúhu.

### *B'i ts'ín k'ien Jesu*

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Nk'ie nga tsichu chuba te jo nga nistjiun, kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chuba jan nga ngixuun.

34 Chuba jan 'yún kikjintáya Jesu nga éhen kinchja. B'i kitsú:

—Eloi, Eloi, ¿lema sabactani? —kui éin xi tsuhu ra: Ji Ntjana, ji Ntjana, ¿á kan'e nga mahaní?

35 K'ua xuta xi kabincha yo incha kint'é kui éen. Kui nga b'a incha kitsúhu ra xinkjín:

—Tasinñju. Nda profeta Elia tinchjaha ndo.

36 As'ai tsangatsanka nku nda xi síña yo ko nku tsanka kits'ínk'anchiko sesehe binu san. Kui xi y'eku nku yáxa nga kits'ínkjik'uhun Jesu tu xi k'úhi ko b'i kitsú:

—Chúya maá. Chase ma raá tsa nibá Elia nga kjéjehen t'a kruu.

37 As'ai 'yún kikjintáya Jesu ko k'ien.

38 Nk'ie nga b'a kamo, kitiyájen najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúhun ninku. Jo tsitju. Kik'aha ra nk'aha santaha kintee.

39 Máha nda jun k'aku hu já juun xi kabasinña ankjín Jesu, nk'ie nga kint'é xi nkú ts'ín kikjintáya ko nga kikié xi nkú ts'ín k'ien Jesu, as'ai b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi Ntíhi Ntjaná.

40 Yo kjint'á kabincha k'ua jminchjín xi tìncha base. Ajihin jminchjiun ta kabasinñajin Maria Magdalena, Maria xi naaha maha Kuse ko Santiago xi ntí kuts'i, ko na Salome.

41 Kui jminchjín xu'bi xi kitsjennkíhi ko tsasinkoho Jesu nk'ie nga y'ejña ante Galilea. Ta tìncha ya yo kj'ai jminchjín xi ta incha j'aikoho Jesu nanki Jerusalen.

### *B'i ts'ín kis'eyanji Jesu*

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e síu, at'aha ja tábichú tiña nistjin nkjúun. Nk'ie nga ja tíma jyun,

43 j'ai nku nda xi 'mi Kuse xi nanki Arimatea nibáha, xi ta nda tjíxa k'aku. Ta tikuyáha nistjin nk'ie nga kuatéxuma Ntjaná. Kui xi kama k'un ngjisehe Pilato ko tsankihi yjonintehe Jesu.

44 Kama nkjúhun Pilato nga kutjuhú k'ien Jesu. As'ai kinchjaha nda jun k'aku hu já juun ko kingjásjaiyaha tsa ja ka'me Jesu.

45 Nk'ie nga kitsúyaha nda jun k'aku niu, as'ai kitsjáha Kuse yjonintehe Jesu.

46 As'ai ts'atse Kuse nku najyun. Kui xi kik'ontikjánu yjonintehe Jesu, nk'ie nga kikjejen t'a kruu. As'ai ngjingjájñaya nku tixa tsjó xi kin'endat'á naxiu ko kik'ontikjá nku ndjió chánka nga y'échjane ankjuá tsjóo.

<sup>47</sup> Mariā Magdalena ko Mariā xi naaha Kuse incha kieke má xi tjeheh kis'ejña yjonintehe Jesu.

## 16

*B'i kama nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo*

*(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

<sup>1</sup> Nk'ie nga j'a xuatū, as'ai Mariā Magdalena, Mariā xi naaha Santiago maha ko na Salome ts'atse ni xi sinjne, tu xi ngjuainingjájnuhu ra yjonintehe Jesu.

<sup>2</sup> Nk'ie nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjóo, incha ngji tsjóo nga ja títju ts'íu. B'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

<sup>3</sup> —¿Yá xi kjéxinná ndjio xi tjíchjane tsjóo?

<sup>4</sup> Tunga nk'iehé nga incha tsase, kieke nga ja kan'e t'axín ndjio chánkantsú xi kis'echjáne ankjuaha tsjóo.

<sup>5</sup> Incha jas'en tixa tsjóo ko kieke yo nku ndati xi yja nku najyun ndju taba nga kab'ejña andai kixihí tsjóo. Kitsankjún jminchjún.

<sup>6</sup> Tunga b'ahá kitsú ndatiu:

—Najmi tu binkjun. Jesu xi nibáha Nazaret xi kis'et'a kruu tbinchisjó. Ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo. Najmi ta tjihin ei. Chasoo ei má nga kis'ejña.

<sup>7</sup> Tunga b'ihí tankínk'ihun ja ni'yakuyáha ko Pedro nga ante Galilea ngjuai títjuhun Jesu. Yo skue xi nkú nga kitsúhu.

<sup>8</sup> As'ai íxí tíncha b'atsé nkjúhún ts'ihin jminchjún nga tsitju aya tsjóo ko 'yún incha ngji. Ndaha nku én najmi incha kinchja at'aha tíncha tsankjún.

*B'i ts'ín kik'atuts'ihin Jesu nga tsakúchjhi yjoho xuta ni'yakuyáha*

*(Jn. 20:11-18; Lc. 24:13-35)*

<sup>9</sup> Nk'ie nga j'áiyaha Jesu ngabayoo nga ta jyuhun nistjin xi t'atuts'ihin ra tuntjóo, títjun tsakúchjhi yjoho Mariā Magdalena xi kik'asjejihin yatu jáninda.

<sup>10</sup> Kui xi ngji tsúyaha ja xi kitsjenko Jesu xi ta tjintu baba ko tíncha kjintá.

<sup>11</sup> Tunga nk'iehé nga kint'é jóo nga tíña tik'un Jesu ko nga Mariā Magdalena kabakúchjhi yjoho, najmi kis'ejihin ni xi kitsú Mariā.

<sup>12</sup> Askahan kj'ai ts'ín tsakúchjhi yjoho jo ja ni'yakuyáha Jesu xi tíncha ts'ín niyá nga tíncha fi jña.

<sup>13</sup> As'ai incha kik'óya ngáha ja xi joo nga ngji tsúyaha ja xingisoo, tunga tu nkú najmi kis'ejihin ra ni xi kitsú ja xi joo.

*B'i ts'ín kitsjá xaha Jesu ja ni'yakuyáha*

*(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

<sup>14</sup> As'ai tu chahan tsakúchjhi yjoho Jesu ja ni'yakuyá xi te nkuu nk'ie nga kab'entut'á yámixoo. Ndja kinchjako at'aha najmi s'ejihin ko ndja tjintuyá animaha, at'aha najmi kis'ejihin ni xi kitsúyaha xi kieke Jesu nk'ie nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo.

<sup>15</sup> B'i kitsúhu jóo:

—Tankiún nga ngúsuhun asuntee ko t'enijmíhuu én nda tsuhu Ntíaná ngayjee xuta xi tjin.

<sup>16</sup> Xi s'ejihin én nda tsuhu Ntíaná ko saténtá, kui xi k'uanki. Tunga xi najmi s'ejihin, kui xi ndyja.

<sup>17</sup> Xuta xi s'ejihin én nda tsuhu Ntíaná ts'ín kui kjuankjún: ngajona k'onsjehe jánindoo, kuinchja kj'ai kj'ai én xi tjin,

<sup>18</sup> kuakj'áya ntsja ye, tsa tjin nki ch'onk'un xi k'úi, najmi chumi nihi xi ts'ihin, ko ngjuenne ntsja xuta un ko kamanda.

*B'i ts'ín ngjinji Jesu nk'a ján*

*(Lc. 24:50-53)*

<sup>19</sup> Nda Ntjaná Jesu, nk'ie nga ja kinchjako já ni'yakuyáha, as'ai ngjinji nk'a ján ko y'ejñat'aha Ntjaná.

<sup>20</sup> As'ai incha tsitju já ni'yakuyóo nga y'énijmí éhen Ntjaná ngayjee ante xi tjín. Nda Ntjaná tsasinkoho ko kits'ín kjuankjún nga tsakúchji nga kjuaxi én xi tijncha b'énijmí já ni'yakuyáha.

## Xujun xi y'ét'a Luca én nda tsuhu Jesucristo

### *B'i ts'ín b'atuts'ihin ra xujun*

<sup>1</sup> Nkjin nkjún maha xuta xi kama mjehe nga k'uet'a ch'ich'in xujun ni xi kama ajinnj,

<sup>2</sup> xi nkú ts'ín tsakúyani já xi tunkun kikiehe niu santaha nga tuts'ihin ni ko xi kik'ai xaha nga y'enijmí éen.

<sup>3</sup> Kui nga ko ta an, nda xinkjián Teofilo, kingjasjáya sisihinna xi nkú ts'ín niba tuts'ihin ra ngayjee niu, ko b'a mana nga nda tjin nga k'uet'a ch'ich'ihin ni xu'bi.

<sup>4</sup> B'a tít's'ian tu xi b'a ts'ín cha kixi sisihinni ni xi tsinchiyái.

### *B'i ts'ín kitsúya tíjun nku ntítsje nga tsín Jua Bautista*

<sup>5</sup> Nistjin nga tsatéxuma nda rej Herode ante Judea, ta y'ejña nku nda na'mi xi kik'in Zacaria xi y'aha ra ntjehe nda na'mi Abia. Ko Isabel xi chjuuhun maha, kui xi y'aha ra ntjehe Aaron.

<sup>6</sup> Nga joo naxu tsincha nginkun Ntíaná. Najmi tjin xi kama ts'ínnijéhe ra tsa mí nihi, at'aha incha ts'intjusun ngayjee éhen Ntíaná ko kjuatéxumaha Ntíaná.

<sup>7</sup> Tunga najmi tíhín ra ntí, at'aha ntí Isabel ko ja chá nkjún nga joo.

<sup>8</sup> Nk'ie nga tíhín nda na'mi Zacaria nginkun Ntíaná xi nkú ts'ín tjehe ra ntjehe

<sup>9</sup> xi nkú ts'ín tíñaha já na'miu, kui kikanéhe nga kjuas'en ante nkjuhun ninku xi má nga k'ueti ni xi sinje.

<sup>10</sup> Ngayjee xuta nantio kabincha natsin ninku nga tíncha nchjako Ntíaná nk'ie nga títi ni xi sinje.

<sup>11</sup> Tu kama chjihí ra Zacaria nku ntítsjehe Ntíaná xi kabasinjñat'a nga kixihí nachan xi má nga s'etísun ni xi sinje.

<sup>12</sup> Ixí b'ahá kamaha Zacaria nk'ie nga kkie ntítsjee ko tu ni xí kitsankjuhún.

<sup>13</sup> Tunga b'ahá kitsú ntítsjee:

—Ji Zacaria, najmi tu binkjuin. At'aha Ntíaná ja tsasínñuju ni xi tsinchihi. Isabel xi chjihín maha tsjáhi nku ntíx'in, ko Jua t'et'aihi ntíu.

<sup>14</sup> Yún s'ehi kjuatsjo ko nkjin xuta xi ta s'ehé kjuatsjo nk'ie nga tsín ntíhi,

<sup>15</sup> at'aha kui xi chánka kama nginkun Ntíaná. Najmi k'uí binu ko ta ndaha xán. Tséjihín ra Espiritu Santo kintehe ni nga tsín.

<sup>16</sup> Ts'ín nga nkjin nkjún xuta xi ntje Israel tjehe ra ts'ínk'ótjiyak'un ngáha Ntíaná xi Ntíaha maha.

<sup>17</sup> Kui xi tjun kj'uaí ko s'ejñajihin Espirituhu ko nga'yuhun Ntíaná xi nkúhu nda profeta Eliá nk'ie. Kui xi ts'ínk'óntjaiya animaha xi tí'mi na'mi tu xi ts'íntjoho ntíhi. Ko ts'ínk'óntjaiya animaha xuta xi ndjá tíntuyáha tu xi naxu kamankjihín ra xi nkú ts'ín naxu mankjihín xuta xi naxu tíjima nginkun Ntíaná. B'a ts'ín k'uéndaha nku naxinantá xi tíndaha yjoho nk'ie nga ts'ínkjáihin Ntíaná.

<sup>18</sup> As'ai b'a kitsú Zacaria nga kingjásjaiyaha ntítsjee:

—Nkú ts'ín skuehena nga kjuaxi ni xi tí'miní? At'aha ja chá nkján ko tachjuúnna ja ta tjin nkjuhun nú.

<sup>19</sup> B'a kitsú ntítsjee:

—An xi 'mina Gabriel. An xi tíjña nginkun Ntíaná. Kan'e nibána xi má nga kuinchjako ho ko nga xínyaha én nda tsu xu'bi.

20 Nd'ai kama nima ko najmi ta kama chubahani santa nkúhu nga kuitjusun én xi kuaxihin, at'aha najmi kuas'ejihin éna. Kui xi kuitjusun nistjin xi tjihin nga kuitjusun.

21 Máha xuta nantio, kabincha natsiun nga tikuyáha Zacaria. Kis'entaha ra at'aha tib'andayaha Zacaria aya nkjühun ninku.

22 Tunga nk'iehé nga tsitju yo, najmi ta kama kinchjakoho xuto. As'ai incha kamankjihin xuto nga tjin ni xi kieke Zacaria aya nkjühun ninku, at'aha tu ntsjahá tít'sínchjén nga tinchja. J'a nistjiun ko tu nku b'ahá ts'in y'ejña nima.

23 Nk'ie nga ja kama ndjuú xaha, as'ai ngji ngáha ni'yaha.

24 Askahan kik'a ntí Isabel, chjuühun Zacaria. Un sá kamaha nga najmi tsitju ni'yaha tachjün. B'i kitsú:

25 "B'a kits'ínkona Ntiana tu xi najmi ta ch'on ts'in kuasehena xuta."

### *B'i ts'in kitsúya titjun nku ntitsje nga tsin Jesu*

26 Nk'ie nga j'a jun sá, as'ai kits'ínkji Ntiana ntitsje Gabriel nanki Nazaret, nanki xi tijnahihin ante Galilea.

27 Nku én ngjikoho ntitsjee nku takjin xunkú xi 'mi Maria, xi ja tjindakoho nga kuixanko nda xi 'mi Kuse, xi ntjehe nda rei David y'aha ra.

28 Jas'en ntitsjee má tijn takjiun ko b'i kitsúhu:

—Antahi. Tse nkjün kjuanda xi t'baihi. Nda nkjün ts'in basehi Ntiana.

29 Nk'ie nga kieke Maria ntitsjee ko nga kint'é niu, ixí b'ahá kamaha ko kingjásjaiyaha yjoho nkú tsuhu ra kjuasuniño.

30 As'ai b'ahá ta kitsú ngáha ntitsjee:

—Ji Maria, najmi tu binkjuin. Kjuandaha Ntiana tít'sjáhi.

31 Nd'ai nku ntí ch'ai, nku ntix'in s'ejñahi. Jesu k'úét'aihi ntí.

32 Kui xi nku nda chánka kama ko Ntíhi Ntiana xi tijn nk'a ján k'úihin. Ntiana ts'ín nga kui xi kama nda rei xi nkúhu nda rei David, at'aha kui xi ntjehe David.

33 Kuatéxumaha naxinantá xi y'aha ra ntjehe Jacob santaha tu nkjéhe ni ko najmi tjin xi kama kjé'aha xaha nga kuatéxuma.

34 B'a kitsú Maria nga kingjásjaiyaha ntitsjee:

—¿Nkú ts'in kuitjusuhun ni xu'bi? At'aha najmi kje tjinna x'in.

35 B'a kitsú ntitsjee:

—Espiritu Santo nibajenk'úhin ko nga'yühun Ntiana xi tijn nk'a ján k'ué'makoho ri nk'íéhen. Kui kjuaha nga Ntíhi Ntiana k'úihin ntí je xi tsün.

36 Isabel xi na xinkí maha ja ta y'a nku ntí, ndaha tsa ja chá. Na xi ntí kitsú xuta jun sá ja tjihin nd'ai.

37 Ntiana bi najmi tjihin ni xi najmi maha ts'in.

38 As'ai b'a kitsú Maria:

—An xi na musuhu Ntiana. B'a katumana xi nkú nga kuakixinni.

Nk'ie nga b'a kitsú Maria, as'ai ngji ngáha ntitsjee.

### *B'i ts'in ngjitsubek'un Maria Isabel*

39 Kui nistjiun y'énda yjoho Maria ko ngji kitsa kitsa nku nanki ichí xi tijnahihin asuntu tjenki xi tjin ante Judea.

40 As'ai jas'en ni'yaha Zacaria ko kikjaniñaha Isabel.

41 Nk'ie nga kint'é Isabel kjuasuniñaha Maria, kits'in niyá ntí xi y'a ko j'aitsejihin ra Isabel Espiritu Santo.

42 As'ai 'yún kinchja Isabel nga b'a kitsú:

—Ajihin ngayjehe jmichjiun 'yún nda kits'ínko sahi Ntiana ji ko 'yún nda kits'ínko ntí xi kich'ai.

43 Tunga, ¿yáhá ni an nga nahá Chá Ntiana kj'uissehena?

<sup>44</sup> At'ahá nk'ie nga kuant'e kjuasuniñahi, ixí kuats'ín niyá tsjohó ntína aya kants'á.

<sup>45</sup> Á b'a ndaha ri ji xi kis'ejihin ri nga tjíhin nga kuitjusun én xi kitsúhi Ntíaná.

<sup>46</sup> As'ai b'i kitsú María:  
A b'a 'yún chánkaha Ntíaná títsu animana.

<sup>47</sup> Títs'intsjohó Ntíaná xi kunna.

<sup>48</sup> At'ahá xi batéxumana kik'axkihina an xi kinte tjen.  
Nd'ai kó santaha tu nkjéhé ni:

“Á b'a nda kits'ínkoho ri Ntíaná”, kuitsuna xuta.

<sup>49</sup> At'ahá ni xi i ja kits'ínkóna xi tjíhin nga'yún.

Nkjún j'áin xi ts'e.

<sup>50</sup> Kui xi base nimaḥa xuta xi benkjúhún,  
xuta xi kis'e kó xi tjín kó xi s'e.

<sup>51</sup> Tsakúchji nga'yúhún nga kits'ín ni xi i.  
Kits'ínndzjoya xuta xi ngak'un b'asje yjohó.

<sup>52</sup> Kikjexíhin xáḥa jmirej,  
kó ts'asjenk'a xuta x'an.

<sup>53</sup> Kitsjáḥa ni xi nda xuta xi najmi tjíhin nichine,  
kó kits'ínkji tiya xuta nchinóo.

<sup>54</sup> Tsasinko xuta Israel xi xuta musuhú maha,  
j'áitsjehen kó tsase nimaḥa,

<sup>55</sup> xi nkú kitsú tíjuhún ntje chána,  
Abraham kó ntje xi s'ehe askahan.

<sup>56</sup> Jan sá kamaha María nga y'eñako Isabel. Askahan kik'óya ni'yaha.

### *B'i kama nga kitsin Jua Bautista*

<sup>57</sup> Tsichu nistjin nga tsíhin ntí Isabel. Nku ntíx'in kitsihin.

<sup>58</sup> Nk'ie nga kint'é xuta xi tjíntut'á tiñaha kó xuta xinkjín nga Ntíaná tsase nimaḥa Isabel, ta tsjo nkjún incha kamaha kó kui.

<sup>59</sup> Nk'ie nga tsichu nistjin jihin ntíu, ngji ts'íhin ni circuncision kó mjehe xuta nga Zacaria k'úin ntíu xi nkú 'mi na'mihí.

<sup>60</sup> Tunga b'ahá kitsú naaha ntíu:

—Najmi. Jua tjíhin nga k'úin.

<sup>61</sup> B'a incha kitsú xuta:

—Tunga najmi tjíhin xuta xinkju xi b'a 'miu.

<sup>62</sup> As'ai kingjásjaiyaha na'mihí ntíu mí j'áihin xi mjehe k'uét'a.

<sup>63</sup> Tsanki Zacaria nku yáte ichí kó b'i ts'ín y'ét'a: “Jua k'úin”, kitsú. Kama nkjúhún ngayjee xuta xi tíincha yo.

<sup>64</sup> Ta kuihi chubó kama kinchja ngáha Zacaria kó kik'atuts'in nga kits'intsjohó Ntíaná.

<sup>65</sup> Kitsankjún ngayjee xuta xi tjín tiña andai ni'yaha kó kinchjanijmíyaha ni xi kamoo xuta xi tjíntu ngayjee asunntu tjenkí xi tjín ante Judea.

<sup>66</sup> Ngayjee xuta xi kint'é niu y'éjintak'un kó b'i incha kitsú animaḥa:

—¿Yá xi kama ntíu nga kama chá?

At'ahá nga'yúhún Ntíaná tíñajihin.

### *B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Zacaria Jua*

<sup>67</sup> J'aitsejihin ra Espiritu Santo Zacaria, na'mihí ntíu. Kits'ínkinchjaha xi nkúhu nku nda profeta nga b'i kitsú:

<sup>68</sup> Kan'etsjohó Ntíaná xi Ntiaḥa xuta Israel,  
at'ahá j'ai ts'ín ndáihí xuta xi ts'e!

<sup>69</sup> Ja kits'ín nibá nku xi tjihin nga'yún, kui xi ts'ínk'ankiná, nku xi y'aha ra ntjehe David, nda xi kint'é'éhen Ntjaná.

<sup>70</sup> Kui ni xi kinchja nistjin nk'ie, nga kits'ínkinchja já profetaha.

<sup>71</sup> Kitsú nga k'uasjejinná ajihin já kontraná, ajihin nga'yuhun ngayjee já xi unkiená.

<sup>72</sup> Kitsú nga kuase nimaha ntje chána, nga najmi ts'ínchaya ni nda xi y'énda nk'ie.

<sup>73</sup> Kitsúya kixihí Abraham xi ntje chána maha,

<sup>74</sup> nga ts'ín ndainá ajihin já kontraná, tu xi najmi kuinkjúhunná nga kuinú'yá'éheén,

<sup>75</sup> nga je ko naxu kuintsubaá nginkun ngayjee nistjinná.

<sup>76</sup> Ko jí, ntí ichína,

ji xi k'úihin nda profetaha Ntjaná xi tijná nk'a ján.

At'aha jí xi k'úin tíjuihin Nda Ntjaná,

ji xi k'úéndai niyáha.

<sup>77</sup> Kuakúchjhi xuta xi ts'e yá xi ts'ínk'ankihí, nga kama ndyjat'aha ngatitsuhun.

<sup>78</sup> Chánka kjuanimá tak'uhun Ntjaná, xi nkú ts'ín ma chji ts'íu nga nibá ma seen,

<sup>79</sup> tu xi ts'ín ndzjehen ra xuta xi tíntu má jyuun, má tjen nk'íéhen ngabayoo,

tu xi tsjaníyáhaná nkú ts'ín kuintsubajían kjuajyu.

<sup>80</sup> Ntíu tu nku kisáha ko kama nkjink'un. Ante kixiu y'ejña santa nkúhu nga tsichu nistjin nga tsakúchjhi yjoho xuta Israel.

## 2

### *B'í ts'ín kitsin Jesu*

(Mt. 1:18-25)

<sup>1</sup> Nistjin ján nda tíjju Augusto Cesar kitsjá kjuá nga ngjuait'a xi nkú tjin maha xuta xi batéxumaha ndo.

<sup>2</sup> Nk'ie nga j'aísun tíjju j'áihin xuta, nda Cirenio tíihin xá ante xi 'mihí Siria.

<sup>3</sup> Ngayjee xuta nankihí incha ngjik'íét'a yjoho.

<sup>4</sup> Nazaret tsitju Kuse, nanki ichí xi tíñajihin ante Galilea, nga ngji Belen, nanki ichí xi tíñajihin ante Judea. Yo má nga kitsin nda rej David, ko Kuse ta ntjehe David y'aha ra.

<sup>5</sup> Yo ngjik'íét'a yjoho nga tjenko ts'ihin Maria, tachjuún xi tíñako. Ntí ja y'a Maria kui chubó.

<sup>6</sup> Ko ni xi kama, nk'ie nga ja tíntu yo, tu tsichuhú nistjin nga tsín ntíhi Maria.

<sup>7</sup> Kitsihin ntí tjuhun. Kik'ontikjájnu nusti ko kits'ínkjájñaya yátikúyá xi kjineya nichine chu, at'aha najmi ta tíihin ante aya ni'ya má nga ts'ínkj'a nistjen xuta xi ts'ín niyá.

### *B'í ts'ín incha j'aisehe já bastuu ntí Jesu*

<sup>8</sup> Tíña nanki Belen tíntu ajin jñoo já bastu xi tíincha kunntá jyun chutsankaha.

<sup>9</sup> As'ai tjen'yún nkuhú ntítsjehe Ntjaná tsakúchjhi yjoho, ko kjuachánkaha Ntjaná kits'ín ndzjen chji chji má xi tjehen kab'entu jóo. Tu xí incha kitsankjúhún jóo.

<sup>10</sup> Tunga b'ahá kitsú ntítsjee:

—Najmi tu binkjun. At'aha én nda tsuhú kjúái xinyanu, én xi ts'ín nga k'úétsjoho ngayjee xuta.



11 At'ahá ngandanuu nankihí David kuatsin nd'ai nku xi ts'ínk'ankinuu, kui xi Cristo xi Nda Ntíanuu.

12 B'i ts'ín cháhanu ntíu. Nusti kitikjájnu nga kjijñaya yátikúyá xi kjineya nichine chu.

13 Tjen'yún j'ainchat'ahá ra ntítsjee nkjin nkjún sa ntítsje xi nibaha ndjiojmi ján. Kui xi kits'íntsjohó Ntíaná nga b'i incha kitsú:

14 ;Kas'ehe kjuachánka Ntíaná nk'a ján,  
ko t'anankiu kas'ehe kjuajyu xuta xi nda tjíntuyáha!

15 Ko nk'ie nga ja incha ngji ngáha ntítsjee nk'a ján, b'i ngján kinchjako xinkjín já bastuu:

–Tjián Belen. Tjihinseé ni xi kamoó, ni xi kuatsúyaná Ntíaná.

16 As'ai incha ngji kitsa kitsa yo ko kisakúhu Mariá ko Kuse ko ntíu nga kjijñaya yátikúyá xi kjineya nichine chu.

17 Nk'ie nga incha kikié ntíu, as'ai kitsúya ni xi kik'ihin nga kis'ejña chjihí ntíu.

18 Ko ngayjee xuta xi kint'é niu kama nkjúhun ni xi tjincha nchja já bastuu.

19 Tunga máha Mariá, animáha y'éjñajin ngayjee ni xi kamoó. Tu nku kits'innkjink'uhún niu.

20 As'ai kik'óya ngáha já bastuu. Incha kits'ínkie yjohó nga Ntíaná xi tjihin kjuachánka ko kits'íntsjohó Ntíaná tu ngat'ahá ni xi kint'é ko kikié. At'ahá tsítjusunye ni xi kik'ihin.

### *B'i ts'ín kisakúchji ntí Jesu nginkun Ntíaná*

21 Nk'ie nga j'a jin nistjin, kin'ehe ni circuncision ntíu ko Jesu kik'in nga kis'et'a, kui j'áin xi kitsjáha ntítsjee Mariá kintehe ni nga tsín ntíu.

22 Xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumaha Moise, nk'ie nga tsichu nistjin nga tjihin nga ts'ín je yjohó Mariá ko ntíu nginkun Ntíaná, incha ngji nanki Jerusalen tu xi s'ejña chjihí nginkun Ntíaná.

23 At'ahá b'a ts'ín tjít'a kjuatéxumaha Ntíaná: “Ngayjee ntíx'in xi tjun tsín, kui xi kama ts'e Ntíaná.”

24 Ngjiko chje xi nkú nga ts'ín tjít'a kjuatéxumaha Ntíaná, at'ahá b'a ts'ín tjít'a: “Jo chutuju ko tsa jo nise xi nkú joyaha chutuju xi k'uai chje.”

25 Tjñña nanki Jerusalen nku nda xi 'mi Simeon. Kui xi naxu sjñña nginkun Ntíaná ko benkjún Ntíaná ko tikuyáha nistjin nga kama ndáhi xuta Israel. Espiritu Santo tjññajihin

26 ko kitsúyaha nga najmi kuayá tsa najmi skue Cristo xi ts'ín nibá Ntíaná.

27 Tsasín niyáha Espiritu Santo nga j'ai ninku, ko nk'ie nga j'aikohó xi cháha ntí Jesu ninku tu xi n'ehe ra xi nkú ts'ín tjít'a kjuatéxumoo,

28 as'ai Simeon kingjáya ntsja ntíu. Kitsjáha máb'achjihí Ntíaná nga b'i kitsú:

29 Ji Na'mi, ja kuasakúna kjuajyu nd'ai.

Ja kuitjusun ni xi kik'inya tíjunní.

Kui nga tjennteheni nga kuayáhana an xi nda musuhi.

30 At'ahá tunkán kuakiekohona xi nkú ts'ín ts'ínk'anki xuta,

31 xi y'endai nginkun ngayjee xuta.

32 Kui xi nkú joyaha nd'í,

kui xi ts'ín ndzjehen xuta asuntee,

ko tsjáha kjuachánka xuta xi ts'i, xuta Israel.

33 Kama nkjúhun na'mihí ko naaha ntíu ni xi kitsú Simeon nga kinchayaha ntíu.

34 Nda kinchjane Simeon xi cháha ntíu. As'ai b'i kitsúhu Mariá:

–Kui ntí xi tjihin nga ts'ínkijne ko a ra kjésíntjen nkjin xuta Israel. Ni xi kuakúchji nkjin xuta ngjuai kontraha.

<sup>35</sup> B'a ts'ín s'ejña chjihi ni xi tjíntujín animaha nkjin xuta. Tunga máha ji, b'a kamahi ni xu'bi xi nkú joyaha nku kicha xi kjuas'enjin santaha animahi.

<sup>36</sup> Ko ta síjña yo nku tachjuún profeta xi 'mi Ana, xi takjihin Fanuel maha, xi y'aha ra ntjehe Aser. Kui xi ja chá nkjún. Kjintí nga tsixan ko yatu nú kamaha nga y'ejñako x'ihin.

<sup>37</sup> Ja tjihin cháte ko katé ñju nú nga ja k'ien x'ihin. Ko tu nku natsin ninkuhú b'ejña. Nistjin nistjen ts'intsjoho Ntjaná nga b'ejña kjintía ko nga nchjako Ntjaná.

<sup>38</sup> Kui chubo ta tsichu Ana yo ko kitsjáha máb'achjihí Ntjaná nga kieke ntí Jesu. Kitsúyaha ngayjee xuta xi tíncha kuyaha nistjin nga kama ndaí ngáha ra nanki Jerusalen yaha kui ntíu.

<sup>39</sup> Ko nk'ie nga ja kamaha nga kits'íntjusun xi cháha Jesu ngayjee xi nkú ts'ín tjit'a kjuatéxumaha Ntjaná, as'ai kik'óya ngáha nanki Nazaret, nanki ichí xi tijnajin ante Galilea, at'aha yo nankihi.

<sup>40</sup> Kisá ntíu ko kis'ehe nga'yún ko 'yún kama nkjink'un sa. Ko kitsjáha kjuandaha Ntjaná.

*Nk'ie nga ndyjaha Jesu b'i ts'ín kinchjanijmíko já chjine'éhen kjuatéxumoo*

<sup>41</sup> Xki nú incha fi xi cháha Jesu nanki Jerusalen nk'ie nga bitju S'í Pascua.

<sup>42</sup> Nk'ie nga ja jehe te jo nú Jesu, incha ngji yo at'aha b'a ts'ín tijná niyáha.

<sup>43</sup> Nk'ie nga ja je s'íu, as'ai incha kik'óya ngáha ni'yaha, tunga y'ejñahá nda chí Jesu nanki Jerusalen. Najmi kieke xi cháha nga b'a kits'ín.

<sup>44</sup> Xuta xingisoo ra tjenjihin Jesu incha kitsú. Nku nistjin kits'ín niyá, tunga nk'iehé nga tsangisjaijihin xuta xinkjín ko xuta xi behe,

<sup>45</sup> tu najmi kisakúsjaihi ra. As'ai kits'ínk'óya ngáha yjoho nanki Jerusalen nga tsangisjai.

<sup>46</sup> Nistjin xi ma jahan incha kisakúhu Jesu natsihin ninku. Kab'ejñajihin já chjine'éhen kjuatéxumoo. Kui jóo xi tibatínñjuhu ko tibatásjaiyaha Jesu.

<sup>47</sup> Ngayjee xuta xi tít'éhe kama nkjúhún kjuankjintak'un xi tjihin Jesu ko xi nkú ts'ín títsuya ni xi tichasjaiyaha.

<sup>48</sup> Kama nkjúhún xi cháha nk'ie nga kiekehe ko b'a kitsú naaha:

—Ji ntína, ¿a b'a kin'ekohoni? Na'mihí ko an ni xi nkjún tímani nga tibatínchisjaihi.

<sup>49</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A an tibatínchisjaihinú? ¿A najmi yanú tsa ni'yaha na'mina tjihin nga kúatejña?

<sup>50</sup> Tunga najmi kamankjihín ra ni xi kitsú Jesu.

<sup>51</sup> As'ai kits'óyako ngáha xi cháha Nazaret ko kint'één tehentehe. Ko naaha y'ejñajin animaha ngayjee ni xu'bi.

<sup>52</sup> Jesu tu nku kisáha nga kama ng'ayá ko 'yún kama nkjink'un sa. Kisasíhin Ntjaná Ntíu ko xuta ta kisasíhin.

### 3

*B'i ts'ín y'énjímí Jua Bautista*

*(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)*

<sup>1</sup> Nk'ie nga tjihin tj'ion nú nga tibatéxuma nda títjun Tiberio Cesar, ko Poncio Pilato tjihin xá ante Judea, ko Herode Atipa tjihin xá ante Galilea, ko Felipe xi nda nts'e maha Herode tjihin xá ante Iturea ko ante Trakonite, ko Lisania tjihin xá ante Abilina,

<sup>2</sup> Kò Ana kò Caifa xi já nà'mi k'akuḥu xuta xi ntje Israel tjeḥen ra, kui nistjiun Jua xi ntíhi Zacaria maha kint'é ntaḥa Ntjaná nk'ie nga tíña ante kixiu.

<sup>3</sup> As'ai kikjatsú'ba Jua ngayjee andai ntáje Jordan kò y'énijmíhi xuta nga tíhin nga ngjuaikj'áha ra animáha nga saténtá, tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun.

<sup>4</sup> B'a kama xi nkú ts'ín y'ét'a éhen Ntjaná nda profeta Isaia:

Tínu'yá ntaḥa nku nda xi tikjintáya ante kixiu:

“T'endo niyáha Ntjaná. Tjen naxuu niyáha.

<sup>5</sup> Ngayjee xunká xi tjin xincháha ninte, kò ngayjee ante ng'aya xi tjin n'e sunya.

N'e naxu niyá tsitin xi tjin,

kò n'e sunya niyá xi nk'ajnu nk'at'a.

<sup>6</sup> Kò ngayjee xuta asuntee skue xi nkú ts'ín ts'íink'ankiná Ntjaná.”

<sup>7</sup> Kinchjako Jua xuta xi nibak'úhun, xi mjehe nga saténtá:

—Já ch'onk'un xi b'a k'un! ¿Yá xi b'a kitsúnuu nga kuiyúhuu kjuakjahan Ntjaná xi ja tjeñ tiña?

<sup>8</sup> Tu sahá n'oo ni xi kuakúchji nga ja tsankinchj'aha ruu animanuu. Najmi tu b'a katsú animanuu: “Ntjehe Abraham ñá”, tsa kuixiún. At'aha an b'a tíxinuu nga santaha kui ndjioi Ntjaná kama ts'ín ma ntjehe Abraham.

<sup>9</sup> Ichó ja tíña nda nd'ai nga kuate kjamáha yóo. Kui nga ngayjee yá xi najmi nda tu xi tsjáha, kui xi stísun kò chjanikj'ajin ajin nd'íu.

<sup>10</sup> As'ai b'a kitsú xuta nga kingjásjaiyaha Jua:

—¿Mí ni xi tíhin nga n'ei jin?

<sup>11</sup> B'a kitsú Jua:

—Xi tíñaha jo chinka ndju, katsjáha xi najmi tíhin. Kò xi tíhin nichine, b'a ta kats'ín.

<sup>12</sup> Ta j'ai k'ua já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma tu xi saténtáha kò b'i incha kitsú:

—Ji nda maestru, ¿mí nihi xi n'ei jin?

<sup>13</sup> B'i kitsú Jua:

—Najmi tu bitjatíúhuu nga chj'achjújú xi nkú nga ts'ín tíña.

<sup>14</sup> Kò k'ua já jun ta kingjásjaiyaha:

—Kò jin, ¿mí nihi xi n'ei?

B'i kitsú Jua:

—Najmi tu ch'a chju'á kjuayúhuun ni xi tíhin kò najmi tu chjaninóho tsa mí nihi, tsa tu xi b'a ts'ín sakúhunuu toon. Tsjo katumanuu xi nkú nga tjin tíma chjínuu.

<sup>15</sup> Ngayjee xuta tu tíncha basehé kò b'i ngján incha kitsú nga kits'innkjink'un: “Kutsa kuihí Jua xi kits'ín nibá Ntjaná.”

<sup>16</sup> Tunga b'ihí kitsú Jua nga kinchjakoyje xuta:

—An ntánijua tibaténtakohonuu, tunga kj'uaíhí nku xi 'yún nk'a tjeñ sa, xi ndahachí najmi tsuhuna tsa kjenndáya n'úhu ntéhe. Kui xi Espiritu Santo kò nd'í kuaténtakohonuu.

<sup>17</sup> Kui xi nkú joyaha nda xi ts'ín chuhun tuniñu. Ja kjiya ntsja yá xi ts'ín chunkohó ra tuniñuhu, tu xi ts'íinkj'a t'axíhin tuniñu kò xin ts'íinkj'a tjabaha. As'ai kj'uatjo tuniñu ni'ya njihí, kò k'uéti tjabaha ajin nd'í xi najmi ta kamaha ra kuayáya.

<sup>18</sup> B'a ts'ín kinchja Jua, kò nkjin sa kj'ai kjuatéxuma xi kitsjáha xuta nga y'énijmí én nda tsuhú Ntjaná.

19 Kò tã kinchjatiko nda rej Herode Antipa, at'aha na Herodia tijnako, kui xi chjuuhun Felipe xi nda nts'e maha Herode, kò ngat'aha ya ngayjee ni ch'onk'un xi kits'in Herode.

20 Tunga ngatentee ni ch'onk'un xi kits'in Herode y'ésun saha xu'bi. Nubayá kits'inkjas'en Jua.

*B'i ts'in kiséntá Jesu*  
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Kò ni xi kama nk'ie nga tísaténtá ngatentee xuta, tã kiséntá Jesu. Nk'ie nga tinchjako Ntjaná, tsix'á nk'a ján

22 kò nibajenne chji chjihí Espiritu Santo xi nkú joyaha chutuju. Kò kinu'yá nk'a ján nku ntã xi b'i kitsú:

—Ji Ntina, tjona ji. Tsjo nkjún mana ji.

*Kui xu'bi ntje xi y'aha ra Jesu*  
(Mt. 1:1-17)

23 Katé ra nú tjihin Jesu nk'ie nga kik'atuts'ihin xaha. Kui xi ntíhi Kuse kitsú xuta. Kuse, kui xi ntíhi Eli.

24 Eli, kui xi ntíhi Matat. Matat, kui xi ntíhi Levi. Levi, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi Jana. Jana, kui xi ntíhi Kuse.

25 Kuse, kui xi ntíhi Matatia. Matatia, kui xi ntíhi Amos. Amos, kui xi ntíhi Nahum. Nahum, kui xi ntíhi Eslí. Eslí, kui xi ntíhi Nagai.

26 Nagai, kui xi ntíhi Mat. Mat, kui xi ntíhi Matatia. Matatia, kui xi ntíhi Semei. Semei, kui xi ntíhi Jose. Jose, kui xi ntíhi Juda.

27 Juda, kui xi ntíhi Joana. Joana, kui xi ntíhi Resa. Resa, kui xi ntíhi Zorobabel. Zorobabel, kui xi ntíhi Salatíel. Salatíel, kui xi ntíhi Nerí.

28 Nerí, kui xi ntíhi Melki. Melki, kui xi ntíhi Adí. Adí, kui xi ntíhi Cosam. Cosam, kui xi ntíhi Elmodam. Elmodam, kui xi ntíhi Er.

29 Er, kui xi ntíhi Josue. Josue, kui xi ntíhi Eliezer. Eliezer, kui xi ntíhi Jorím. Jorím, kui xi ntíhi Matat.

30 Matat, kui xi ntíhi Levi. Levi, kui xi ntíhi Simeon. Simeon, kui xi ntíhi Juda. Juda, kui xi ntíhi Kuse. Kuse, kui xi ntíhi Jonan. Jonan, kui xi ntíhi Eliakim.

31 Eliakim, kui xi ntíhi Melea. Melea, kui xi ntíhi Mainan. Mainan, kui xi ntíhi Matata. Matata, kui xi ntíhi Natan.

32 Natan, kui xi ntíhi David. David, kui xi ntíhi Isai. Isai, kui xi ntíhi Obed. Obed, kui xi ntíhi Booz. Booz, kui xi ntíhi Salmon. Salmon, kui xi ntíhi Naason.

33 Naason, kui xi ntíhi Aminadab. Aminadab, kui xi ntíhi Aram. Aram, kui xi ntíhi Esrom. Esrom, kui xi ntíhi Fares. Fares, kui xi ntíhi Juda.

34 Juda, kui ntíhi Jacob. Jacob, kui xi ntíhi Isaac. Isaac, kui xi ntíhi Abraham. Abraham, kui xi ntíhi Tare. Tare, kui xi ntíhi Nakor.

35 Nakor, kui xi ntíhi Serug. Serug, kui xi ntíhi Ragau. Ragau, kui xi ntíhi Peleg. Peleg, kui xi ntíhi Heber. Heber, kui xi ntíhi Sala.

36 Sala, kui xi ntíhi Cainan. Cainan, kui xi ntíhi Arfaxad. Arfaxad, kui xi ntíhi Sem. Sem, kui xi ntíhi Noe. Noe, kui xi ntíhi Lamec.

37 Lamec, kui xi ntíhi Matusalen. Matusalen, kui xi ntíhi Enoc. Enoc, kui xi ntíhi Jared. Jared, kui xi ntíhi Mahalalel. Mahalalel, kui xi ntíhi Cainan.

38 Cainan, kui ntíhi Enos. Enos, kui xi ntíhi Set. Set, kui xi ntíhi Adan. Adan, kui xi ntíhi Ntjaná.

## 4

*B'i ts'in kits'in nganaha Jesu ndanindoo*  
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

<sup>1</sup> Kitsejihin ra Jesu Espiritu Santo nk'ie nga nibaha ntáje Jordan, ko Espiritu Santo ngjikoho ante kixiu.

<sup>2</sup> Yo y'ejna yachán nistjin ko ndanindoo kikjut'ayák'uhun. Najmi chumi nihi xi kikjine ngayjee nistjin xu'bo. Askahan kama bjoho.

<sup>3</sup> As'ai b'i kitsú ndanindoo nga kinchjako Jesu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, b'a t'ihin ndjioi nga ninkuan katuma.

<sup>4</sup> B'i kitsú Jesu:

—B'i ts'ín tjit'a xujun éhen Ntíaná: “Najmi nku tutu ninkuon xi ts'ín nga b'entu tik'un xuta.”

<sup>5</sup> As'ai ngjikoho ndanindoo nku asunntu tjenki nk'a. Kutjuhú yo tsakújehe má batéxuma já rej xi tjin asunntee

<sup>6</sup> ko b'a kitsúhu:

—Ts'inkjas'ehen nga kuatexumaihi ngayjee naxinantá xu'bi ko kjuachánka xi tihin. At'aha an kik'aina ko tsjaha xi kama mjena nga tsjaha.

<sup>7</sup> Tsa kuisinkúnch'int'aní nga chankjúnní, kama ts'i ngayjee niu.

<sup>8</sup> B'i kitsú Jesu:

—B'a ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Chankjúnní Ntíaná, kui xi Ntíahi maha ko nkuhú kui kujnú'yá'éihin.”

<sup>9</sup> As'ai ngjikoho ndanindoo nanki Jerusalem. Kits'ín s'esun má 'yún nk'aha ninku ko b'a kitsúhu:

—Tsa kjuaxi nga ji xi Ntíhi Ntíaná, chjanikj'an ki yohi.

<sup>10</sup> At'aha b'a titsu xujun éhen Ntíaná:

Ntíaná k'uéxá ntitsjehe xi má nga kúhin ko kuasehi.

<sup>11</sup> Kjesintjenya ntsjahi tu xi ndaha nku ndjio najmi saténkihi tsukui.

<sup>12</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ko b'a ta ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ji chjut'ayák'uin Ntíaná, kui xi Ntíahi maha.”

<sup>13</sup> Nk'ie nga jet'aha ndanindoo ngayjee ni xi kikjut'ayák'un koho Jesu, as'ai ngji t'axihin chuba nistjin.

*B'i ts'ín kik'atuts'ihin xaha Jesu*

*(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)*

<sup>14</sup> As'ai kik'óya ngáha Jesu ante Galilea nga kitsejihin ra Espiritu Santo, ko ngayjee xuta xi tjin tiña yo nda ts'ín kinchjanijmíyaha ra.

<sup>15</sup> Tsakúya xki ni'ya sinagoga xi tjin yo, ko ngayjee xuta nda ts'ín kiekehe.

*B'i ts'ín najmi kin'ekjáihin Jesu*

*(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)*

<sup>16</sup> As'ai tsichu nanki Nazaret má nga kama chá. Nku xuatu tihin jas'en ni'ya sinagoga xi nkú ts'ín tijná niyáha. Yo kits'inya éhen Ntíaná.

<sup>17</sup> Kik'aihi xujun éhen Ntíaná xi y'é't'a nda profeta Isaia. As'ai kikjexínka xujun ko kisakúhu má nga b'i ts'ín tjit'a:

<sup>18</sup> Espirituhu Ntíaná tijnáinna at'aha Ntíaná kitsjá xána, tu xi k'uenijmíhi ra xuta x'an én tsetse xi nda tsu.

Ntíaná kits'ín nibána,  
tu xi xínyaha ra xuta xi kjintuyá'yún nga kama ndáíhi,  
nga kjex'ánkia tunkun xuta ka,

nga ts'ín ndáíhi xuta xi un tíbehe,

<sup>19</sup> ko nga k'uenijmíhi xuta nga nd'ai kuakúchji Ntíaná kjuandaha.

<sup>20</sup> As'ai kingjájjoya ngáha xujun ko kitsjáha nda xi basehe ni'ya sinagoga. Y'ejna. Ngayjee xuta xi tjinu yo tu nku tsasentáha ra.

<sup>21</sup> As'ai b'i kitsú nga kinchja:

—Nd'ai nginkun kuitjusun éhen Ntíaná xi kuanu'yó ei.

<sup>22</sup> Ngayjee xuta nda ts'in kinchjayane Jesu ko incha kama nkjuhun ra en tsjo tsu xi tsitju ts'a. B'i ngjan b'a incha kitsuhu xinkjin:

—¿A najmi kuihi ndai xi ntíhi Kuse?

<sup>23</sup> B'i ta kitsú Jesu:

—Be nga b'a kuixinnú xi nkú tsu en xi nchja xuta: “Ji nda chjinenki, ji ma tjun n'enkihi yjohi”, ko ta be nga b'a kuixiún: “Ni xi kinu'yái nga kin'ei Capernaum, kui nihi xi ta n'ei ei nankihi.”

<sup>24</sup> Ko b'i ta kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku nda profeta najmi nda ts'in n'ekjáihin nankihi.

<sup>25</sup> Kjuaxi nga nkjin maha jminchjin xi ja k'ien x'ihin xi tjin Israel nistjin nga y'ejña nda profeta Elia, nk'ie nga kis'echjá nk'a jan nga najmi ta kik'aha ts'í jan nú masen tjihin ko nk'ie nga tu xi chánkaha kjintía xi kis'e ngayjee asuntee.

<sup>26</sup> Ndaha tsa b'a kama, tunga najmi kin'ekjisehé ra ndaha nku jminchjin xi ja k'ien x'ihin xi tjin yo, nku tutuhú tachjuún xi ja k'ien x'ihin xi y'ejña Sarepta, nanki xi tiña maha nanki Sidon.

<sup>27</sup> Ko ta nkjin maha xuta xi k'uhun ch'in fentujnu xi tjin Israel nistjin nga y'ejña nda profeta Eliseo, tunga ndaha nku najmi kama nkihi, nku tutuhú Naman, nda xi ante Sirja nibáha.

<sup>28</sup> Nk'ie nga incha kint'é ni xu'bi, ngayjee xuta xi tjintu aya ni'ya sinagoga tu ni xi kama kjahan ra.

<sup>29</sup> As'ai incha tsisintjen ko kik'onsje Jesu natsin nantio. Incha ngjiko santaha má nk'antjaihi asunntu tjenki xi kamandasún nankiu, tu xi yo kjaník'antjaihi.

<sup>30</sup> Tunga j'ajin masehén ra Jesu xuto nga ngji.

*B'i ts'in kits'in ndaihi Jesu nku nda xi tjñajihin nku ndaninda*

*(Mr. 1:21-28)*

<sup>31</sup> As'ai ngji Jesu nanki Capernaum, nanki xi tjñajihin ante Galilea. Yo tsakúyaha xuta éhen Ntíaná nga nistjin nkjún.

<sup>32</sup> Kama nkjuhun xuta xi nkú ts'in tsakúya, at'aha kinchja xi nkúhu tsa xá tjihin.

<sup>33</sup> Ko aya ni'ya sinagoga xi tjña yo kab'ejñajihin xuta nku nda xi tjñajihin nku ndaninda. Kui xi 'yún nkjún kikkintáya nga b'i kitsú:

<sup>34</sup> —Ji Jesu xi nibáhani Nazaret, ¿mí nihi xi tjínkoni? ¿Á ja kjuái n'ekjeheni? Bená yáha ji. Ji xi ntíhi Ntíaná.

<sup>35</sup> Tunga ndjáha kinchjako Jesu ndanindo:

—¿Xu sin n'ei ko titjusjehihin ndo!

As'ai ndanindo kikjaník'a ndo t'anankiu nginkun ngayjee xuta ko najmi kits'in'uhun nga tsitjujihin.

<sup>36</sup> Tu ni xi kama nkjuhún ra ngatentee xuta ko b'i ngjan kingjásjaiyaha xinkjin:

—¿Mí en chánkaha xu'bi? Tjihin nga'yún ndo nga batéxumaha janindo ko nt'é'éhen nga m'osje.

<sup>37</sup> Ngayjee ante xi tjin tiña yo tu xi kichubanijmíyahá ni Jesu.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu na nchí'yaha Pedro*

*(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)*

<sup>38</sup> As'ai tsisintjen Jesu ko tsitju ni'ya sinagoga nga ngji ni'yaha Simon. Kui chubo ch'in kjiñako na nchí'yaha Simon. Tu xi tímaha ra ch'in ko b'a kik'ihin Jesu tsa ts'ínnkihi tachjuún.

<sup>39</sup> As'ai kingjénstenne Jesu tachjuún ko tsanka tjenki ch'iun. Kindyjajihin ch'iun ko tjen'yún tsisintjehén nga kitsjáha nichine xi tsichusehe.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nkjin xuta un  
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)*

<sup>40</sup> Nk'ie nga ja ngjintjai ts'iu, ngayjee xuta xi tjihin xuta un xi kj'ai kj'ai ch'in xi k'uhun, kui xi incha j'aikoho Jesu ko Jesu kingjenne ntsja nga nkunku xuta uun ko kits'innkihi.

<sup>41</sup> Ko nkjin ta maha xuta xi tsitjujihin janindoo. B'a kitsu janindoo nga kikjintaya:

— Ji xi Ntihan Ntiana!

Tunga ndjaha kinchjako Jesu janindoo. Najmi kitsjantehe tsa kunchja, at'aha incha be nga Jesu xi kits'in nibaha Ntiana.

*B'i ts'in tsitju Jesu nga yenijmi ehen Ntiana  
(Mr. 1:35-39)*

<sup>42</sup> Nk'ie nga ja kama seen, tsitju Jesu nga ngji nku ante t'axin tiya. Tunga tsangisjaihi ra xuta, ko nk'ie nga incha tsichu ma xi tjeheh sijnha Jesu, kama mjehe nga ts'inkasin'yun tu xi najmi ngjuaihi.

<sup>43</sup> Tunga b'ih kitsu Jesu:

— Tjihin nga ta k'uenijmih xuta nantia xingisoo en nda tsuhu Ntiana xi tsu nga Ntiana tibateuma. At'aha kui xa kin'e nibahana.

<sup>44</sup> Ja kamo, ngjik'ienijmi Jesu ehen Ntiana xki ni'ya sinagoga xi tin ante Judea.

## 5

*B'i ts'in kinchjaha Jesu ja ni'yakuya xi tjuhun  
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)*

<sup>1</sup> Nku nyaya nk'ie nga sijnha Jesu andai ntachak'un xi 'mi Genesaret, j'aitsenéhe ra xuta xi mjehe kuasinjuhu ehen Ntiana.

<sup>2</sup> Kikie Jesu jo tsutsu xi kjintu tiya andai ntachak'uun, at'aha ja kabitjujen ja tsuba tji nga tincha bané na'yaha.

<sup>3</sup> As'ai jas'en Jesu nku tsutsu, ya xi ts'e Simon, ko tsankih nga ts'in t'axin ichi tsutsuu andai ntachak'uun. Y'ejnaya Jesu yoo nga tsakuyaha xuta ehen Ntiana.

<sup>4</sup> Nga ja kamaha nga kinchja, as'ai kinchjako Simon:

— T'inkoi tsutsuu ma nankaha ntachak'uun. Yo chjanikj'o na'yanuu tu xi sakuhunu tji.

<sup>5</sup> B'a kitsu Simon:

— Ji nda maestru, nku nistjen kamjei na'yan. Ndaha nku tji najmi kafit'ani. Tunga jih xi b'a tibixin, kui nga kfin kjanikj'ahana na'yoo.

<sup>6</sup> Nk'ie nga ja b'a kits'in joo, tu ni xi nkjihin tji kisakuhu nga santaha xi mjehe stiya na'yaha.

<sup>7</sup> As'ai kinchjaha ja xinkjin xi tincha tsutsu xinkuu tu xi kj'ua sinkoho ra. J'ai joo ko kits'intse susun nga joo tsutsuu ko ichi mahá ndyjaha nga ngjuajjintí.

<sup>8</sup> Nk'ie nga kikie Simon Pedro niu, tsasinkunch'in nginkun Jesu ko b'a kitsuhu:

— Ji Nda Ntia, t'ejnani, at'aha xi nkuhu an, ngatitsuhun ts'ian.

<sup>9</sup> B'a kitsu at'aha kitsankjun Simon ko ngayjee ja xi tjenkoho tu ngat'aha tji nkjun xi kisakuhu.

<sup>10</sup> B'a ta kamaha Santiago ko Jua xi jaha Zebedeo maha, xi ta tjenko Simon. Tunga b'ih kitsu Jesu nga kinchjako Simon:

— Najmi tu binkjuin. Nd'ai ch'atuts'ihin ri nga xuta nubai.

11 Nk'ie nga incha j'aiko tsutsuu andai ntóo, incha y'éntuyje ni xi tjiñin yo ko kitsjennkíhi Jesu.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu  
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)*

12 Ni xi kama, nk'ie nga tíña Jesu nku nanki ichí xi tjin yo, tu j'aihi nku nda xi k'uhun ch'in fentujnu. Nk'ie nga kikié Jesu, tsasinkúnch'int'aha ko kinchjantjai yjoho:

—Ji nda maestru, tsa ji xi mjehi, kama n'e jeni nga chjuxinni ch'in xi k'unna.

13 As'ai kingjénne ntsja Jesu nda uun ko b'i kitsúhu nga kits'ínko:

—Mjena. Katuma jei.

Ta kuihi chubó tsitjuxihin ch'ihin ndo.

14 As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Ji, najmi tu ch'a xi 'miyaihi. T'ihinkúchjiji yjohi nda na'miu ko tjein chje xi nkú ts'in y'éña Moise at'aha ja kama jei, tu xi skué kixihi xuta nga ja kamanda ngáhani.

15 Ndaha tsa b'a tsu Jesu, tunga tu sahá 'yún kiya sa. Nkjin nkjún xuta xi f'aisehe tu xi kuasínñjuhu ra ko tu xi kama nkihi ra, at'aha ch'in k'uhun.

16 Tunga máha Jesu, ante kixi xi tjin yo fi nga fi t'axín. Yo kinchjako Ntíaná.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi najmi ma fi  
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)*

17 Nku nistjin nk'ie nga títakúya Jesu, yo ta kab'entu já fariseo ko já xi bakúya kjuatéxumoó xi nibaha nga ngúsuhun ante Galilea, ante Judea ko nanki Jerusalen. Kis'eña chji nga'yuhun Ntíaná ajihin Jesu nga kits'innkihi xuta un kui chubó.

18 Tu j'aihi k'ua já xi kab'anganki nku nda nga kjisun nachahan, xi najmi ma fi. Mjehé jóo nga kjuas'enko nda uun aya ni'yoó ko ngjuájña nginkun Jesu kai.

19 Tunga najmi kisakú niyáhá ra xi nkú ts'in kjuas'enkoho, at'aha katsehe xuta yo. Kui nga incha ngjiyajnuhu nk'a ni'yoó ko incha kikjexín nku te ni xi kjinehe ni'yoó. Yo kits'in nibájen nda uun nga kjiya nachan ts'ihin ra. Kits'in nibájen santa nkúhu nga j'aingájña kamasehen ayoo xi tjeheh nginkun Jesu.

20 Nk'ie nga kikié Jesu nga s'ejihin jóo yáha kui, as'ai kinchjako nda uun:

—Ji nda xinkjián, ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin.

21 As'ai kik'atuts'ihin já chjine'éhen kjuatéxumoó ko já fariseo nga b'i ts'in kits'innkjink'un: “¿Yá ndaha xu'bi? Najmi tibenkjún Ntíaná nga b'a ts'in tinchja. At'aha nku tutuhú Ntíaná xi maha ts'innkyat'aha ngatitsuhun xuta.”

22 Tunga kamankjihín ra Jesu ni xi tijncha ts'innkjink'un jóo. As'ai b'i kitsúhu:

—¿Á b'a ts'in tín'enkjín'uhunnu?

23 ¿Má éhen xi 'yún naxu tjen xi kama xihin ndo? ¿A: “Ja kama ndyjat'ahi ngatitsuhin”? ¿A ra: “Tisintjein ko titsutjai”?

24 Tunga mjehéna nga choo nga Ntíhi Ndax'iun tíña ngajoho Ntíaná asuntej xi má nga kama ts'innkyat'aha ngatitsuhun xuta.

As'ai b'i kitsúhu nda xi najmi ma fiu:

—Ji tinchjakoho. Tisintjein, chjúbéi nachahin ko t'in ngáhani ni'yahi.

25 As'ai nginkun ngatentee xuta tjen'yún tsisintjehén nda uun, jakj'á nachan xi kjijnasun ko títs'intsjo ts'ihin ra Ntíaná nga ngji ngáha ni'yaha.

26 Kama nkjühun ngayjee xuta ko kits'intsjoho Ntíaná. Tu ni xi kitsankjühun nga b'i incha kitsúhu xinkjin:

—Kjuankjún xi kjuaxihi kuayaá nd'ai.



*B'i ts'ín kinchjaha Jesu Levi*  
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

<sup>27</sup> Nk'ie nga ja kama, as'ai tsitju Jesu ko kieke nku nda xi f'áchjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma, xi Levi 'mi. Kui xi kab'ejña ante má nga f'áchjintjai ch'a. Jesu b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

<sup>28</sup> As'ai tsisintjen Levi, y'éntuyje ni xi tjihin yo ko kitsjennkíhi Jesu.

<sup>29</sup> Ni'yaha Levi kits'ihin Jesu nku s'í chánka ko nkjin nkjún já xi f'áchjintjai ch'a nga ts'inxát'aha já Roma ko kj'ai sa xuta kab'entut'akoho yámixo.

<sup>30</sup> Tunga já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo b'a incha kitsúhu já ni'yakuyáha Jesu nga y'ésiko:

—¿Á já xi f'áchjintjaihi ch'a ko já xi najmi naxu ts'intjusuhun kjuatéxumoo tíchinekohonu ko tí'yukohonu?

<sup>31</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Xuta xi uhun machjéhen já chjinenki, najmi xi ndaha.

<sup>32</sup> Najmi xuta xi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise jái nchjaha, xuta ngatitsun ní jái nchjaha tu xi ngjuaikj'aha ra animaha.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nkjé tjihin nga k'úentu kjintía xuta ni'yakuyáha*  
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

<sup>33</sup> As'ai b'i incha kitsúhu jóo Jesu:

—Nkjin niyá b'entu kjintía ko nchjako Ntjaná já ni'yakuyáha Jua Bautista, ko b'a ta ts'in já ni'yakuyáha já fariseo. Tunga máha xi ts'i, incha kjine ko 'bi.

<sup>34</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A mahá b'entu kjintía xuta xi tjintujín nku s'í kjuabixan nk'ie nga tíñajin saha nda bixoon?

<sup>35</sup> Tunga kuichúhú nistjin nga chjú'aha nda bixoon. Nk'ie nga kuichú nistjin xu'bo, nk'iehé nga k'úentu kjintía.

<sup>36</sup> Ko b'i ts'ín ta y'éjña chubayaha:

—Najmi tjin xi batet'a nku te najyun tsetse ko b'estit'akoho nku najyun chá. Tsa b'a ts'ín, najmi tu nku najyun tsetse batsun. Ta najmi b'akjáha xinkjín najyuun nga s'estiya.

<sup>37</sup> Ko ta ndaha najmi ch'a binchá binu tsetse nku tsa tjabaxín chá. At'aha binu tsetse kjetiya tsa tjabaxín chóo. As'ai fi ndzjo binu ko batsún tsa tjabaxiun.

<sup>38</sup> Kui nga tsa tjabaxín tsetsehé xincháha binu tsetse.

<sup>39</sup> 'Ko najmi tjin xi 'bi binu chá, tsa tu sa binu tsetsehé ts'ín mje ngá. At'aha b'a tsu nga xi chóo xi 'yún nda.

## 6

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu nistjin nkjúun*  
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

<sup>1</sup> Nku xuatu tí'a Jesu má nga tjintje tuniñu. As'ai já ni'yakuyáha incha kijke'yún tuniñu ko incha kits'intjiya ntsja nga kikjine.

<sup>2</sup> As'ai k'uá já fariseo b'a kitsúhu:

—¿Á ni xi tíña nkjúhun ra kjuatéxumoo nga nistjin nkjúun tín'ehenu?

<sup>3</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi kjehé n'eyo má nga tjít'a ni xi kits'ín David nk'ie nga kama bjoho kui ko já xi tjenkoho?

<sup>4</sup> Jas'en ante nkjúhun Ntjaná ko kikjine ninkuan nkjún xi tjintu yo, ni xi tu já na'miu ma kjinehé. Kikjine niu ko ta kitsjáha já xi tjenkoho.

<sup>5</sup> Ko b'a ta kitsúhu:

—Ntíhi Ndax'iun batéxumaha santaha ko nistjin nkjúun.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku nda xi ch'ihin ntsja*

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

<sup>6</sup> Ni xi kama nga kj'ai xuatu ngaha, jas'en Jesu ni'ya sinagoga ko tsakúya. Yo ta kab'ejña nku nda xi ch'ihin ntsja kixi.

<sup>7</sup> Já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo kikuntá 'ma Jesu, tu xi skuéhe tsa ts'innkihi ndo nga nistjin nkjúun ko b'a ts'in sakúhu ra má tindyajihin Jesu.

<sup>8</sup> Tunga behé Jesu ni xi tíncha ts'innkjink'un jóo. As'ai kinchjako nda xi ch'ihin ntsja:

—Tisintjein ko tisinjñai yo kamaseen.

Tsisintjen ndo ko tsasinjña kamaseen.

<sup>9</sup> As'ai b'i kitsúhu jóo:

—Nku ni kuasjáyanuu. ¿Mí nihi xi ma n'e nga nistjin nkjúun? ¿A ma n'e ni xi nda, a ra ni xi najmi nda? ¿A ma n'ek'anki xuta, a ra ma n'ek'ien?

<sup>10</sup> As'ai tsasehe ngayjee já xi kabinchandáhi ko b'i kitsúhu nda xi ch'ihin ntsja:

—Tjentei ntsai.

B'a kits'in ndo ko kamanda ntsja.

<sup>11</sup> Tunga máha já xu'bo, tu ni xí kama kjahán ra ko b'i ngján kinchjanímíyako ho xinkjín mí nihi xi kama ts'ihin Jesu.

*B'i ts'in kitsjá xaha Jesu já postru xi te jo*

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

<sup>12</sup> Kj'ai nistjin ngaha ngji nchjako Ntíaná Jesu má tíjña nku asuntu tjenki. Nku nistjen kik'aha yo nga kinchjako Ntíaná.

<sup>13</sup> Nk'ie nga ja kama ndzjeen, kinchjaha xuta ni'yakuyáha. Te jo maha já xi j'ájin. Já postru kitsúhu jóo.

<sup>14</sup> Kui xu'bi já te jo xi j'ájin Jesu: Simon, xi kitsjá j'áihin nga ta Pedro k'úin, ko Andre, xi nda nts'e Pedro maha, Santiago, Jua, Felipe, Bartolome,

<sup>15</sup> Mateo, Toma, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi mako já xi mjehe ts'ín ndáhi naxinantá Israel,

<sup>16</sup> Juda xi ntíhi Santiago, ko Juda Iscariote ya xi askahan kits'ínkjás'en Jesu.

*B'i ts'in kama ñjakúnehe xuta Jesu*

(Mt. 4:23-25)

<sup>17</sup> As'ai nibajenko Jesu jóo ko j'ai sinjña'yún nku ante sunya. Yo kama ñjakú nkjin xuta ni'yakuyáha ko nkjin nkjún xuta xi nibaha ngayjee nanki xi tjin ante Judea ko xi tjin andáhi nanki Jerusalem ko ante xi tíña maha nanki Tiro ko nanki Sidon. Kui xi j'aisínñjuhu Jesu ko tu xi kama nki yaha ra xi k'uhun ch'in.

<sup>18</sup> Ko xuta xi un tíbehe nga tjintujihin jánindo ta kama ndáhi.

<sup>19</sup> Ngayjee xuta mjehe nga ts'ínko Jesu, at'aha nga'yún xi bitjújihin. Kui nga'yún xi ts'innkiko ho ra ngayjee xuta.

*B'i ts'in kitsúya Jesu yá xutaha xi nda tjin ts'e nginkun Ntíaná*

(Mt. 5:1-12)

<sup>20</sup> As'ai tsasehe Jesu xuta ni'yakuyáha ko b'i kitsúhu:

—Á b'a nda tihin ts'ajun xi najmi tjinnuu kjuanchíná xi kama 'yún k'un, at'aha jun xi tintsubajiun má batéxuma Ntíaná.

<sup>21</sup> Á b'a nda tihin ts'ajun xi tíma bjohonuu nd'ai, at'aha jun xi k'uanki kama ngáhanuu.

'Á b'a nda tihin ts'ajun xi tích'ihinu nd'ai, at'aha jun xi chajnu ngáhanu.

22 'Á b'a nda tjihin ts'ajun xi ts'jin unkiehenuu xuta, nk'ie nga najmi sasihin jun xuta, nk'ie nga ch'on kuitsunu ko nga kuinchjayanenuu xi nku joyaha tsa jun xi ch'onk'un at'aha Ntíhi Ndax'iu yjankiu.

23 Tsjo katumanuu kui nistjiun ko katsejihinnuu kjuatsjo, at'aha 'yún tse chji xi n'ekjohon ndjiojmi jan. At'aha ntje chaha xuta xu'bo b'a ta ch'on kits'ihin ja profeta xi kis'e nistjin nk'ie.

24 'Tunga nima ru n'ehenu xi nchinó, at'aha ja tin'ekjohon kjuatsjonuu.

25 'Nima ru n'ehenu xi kitse sisinnuu nd'ai, at'aha kama bjo ngahanuu.

'Nima ru n'ehenu xi tichajnu nd'ai, at'aha k'ue nusin nusinnuu ko ch'iu.

26 'Nima ru n'ehenu nk'ie nga ngatentee xuta nda ts'in kuinchjayanenuu, at'aha b'a ta nda ts'in kinchjajane ntje chaha xuta xu'bo ja profeta tsank'a xi kis'e nistjin nk'ie.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nku n'eka xi ch'on tits'inná*

*(Mt. 5:38-48; 7:12)*

27 'Tunga máha jun xi tibasinnjunu, b'a tininnuu. N'etjo xuta kontranu. Nda n'oho xuta xi unkienu.

28 Xi ch'on kuitsunu, nda t'ihun. Nk'ie nga chubakoo Ntjaná, chubantjo xuta xi ch'on tits'innuu.

29 Tsa tin xi k'onjihin nku tsahi, tjeihin ko xinkuu. Ko tsa tin xi kj'ahi chinkantsjahi, tjenntehi nga katjiko ko chinkahi.

30 Tu yaha ni xi kuankihi tsa mi nihi, tjeihin. Ko tsa tin xi ngjuaiko ni xi ts'i, najmi tu ji n'enisih ri.

31 Xi nku ts'in mjenu nga n'enu, b'a ta n'oho xuta xi kj'ai.

32 'Tsa n'etjo xi tjoho jun, ¿mi kjuandaha xi tin'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a ta ts'in tjoho xinkjin.

33 Ko tsa nda n'ohoo xi nda tits'innuu, ¿mi kjuandaha xi tin'o? Santaha ko xuta ngatitsuun b'a ta incha ts'in.

34 Ko tsa n'ekienyohoo xi behe k'un nga tsja ngajoya ngahanuu, ¿mi kjuandaha xi tin'o? Santaha ko xuta ngatitsuun ts'inkienyaha xinkjin ko kuyá ngajoya ngaha.

35 'Tunga máha jun, n'etjo xuta kontranu, n'oho ni xi nda, ko n'ekienyo nga najmi tu chuyó tsa k'uai ngajoya ngahanuu. B'a ts'in tse chji n'ekjihin ruu ko kuichumo ntíhi Ntjaná xi tijná nk'a jan. At'aha kui xi nda ts'inko ndaha tsa xi ch'onk'uun ko xi najmi tsjaha máb'achjih nga nda tin'eko.

36 Kui nga katuma nimahanuu xuta xingisoo xi nku ts'in Na'minuu ma nimaha xuta.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga najmi n'ek'anjiá je xuta*

*(Mt. 7:1-5)*

37 'Najmi tu n'ek'anjiu je xuta xi kj'ai. B'a ta ts'in Ntjaná najmi ts'innijenu. Najmi tu n'ohoo kjuá xuta xi kj'ai. B'a ta ts'in Ntjaná najmi ts'innuu kjuá. N'endyat'o ko Ntjaná ta ts'innndyat'anuu.

38 Tjon ko Ntjaná tsja sisinnuu. Ts'intse susun ko xi k'uejsujneyaha tsanuu. Xi ngjai ndzontjahi kama. Chuba xi n'e chjon nga k'uo, ta kui xi k'uachubako ngahanuu Ntjaná nga tsjanuu.

39 Ko b'i ta ts'in tsakuya Jesu nga y'ejna chubaya:

—¿A kamaha ra nku nda ka kuaku niyaha kj'ai nda ka? ¿A najmi kuixuntuyaha nku tixa nga joo?

40 Nku nda ni'yakuyá najmi 'yún yankjun sa nga nda maestruhu. Tunga nga ja kfet'aha ni xi tibangiya, b'a ta ts'in kamaha xi nkúhu nda maestruhu.

41 '¿Nku ts'in ji tichasehe ri stje xi kjinkih tunkun nda nts'ei nk'ie nga najmi tits'in ndzjehin yaxu'ba xi kjinki tunkuin?

<sup>42</sup> Tsa najmi tíyai yáxu'ba xi kjinki ts'i, ¿nkú ts'ín b'a k'úhín rí nda nts'ei: “Nda nts'é, k'ua<sub>inteni</sub> nga k'uasjénkia stjé xi kjinki tunkuín”? Tín'ei ni xi ts'ín xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná ni xi n'ení ní. N'esje mahi tjun yáxu'ba xi kjinki tunkuín, tu xi nda kama ndzjehen ri nga n'esjenki stjé xi kjinki tunkun nda nts'ei.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín yaha ra xuta*

(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

<sup>43</sup> 'Najmi yá tu xi nda bjaha tu xi najmi nda, ko ta ndaha yá tu xi najmi nda bjaha tu xi nda.

<sup>44</sup> Tu xi bjaha nga nkúnkú yá tu xi tjín, kui xi bakúchji xi nkú k'un yá tuu. At'aha najmi ajin na'yoo s'e tu higo ko ta ndaha najmi ajin na'yá ntsje s'e tuntsjajé.

<sup>45</sup> Nku nda xi nda, ni nda xi tíñajin animaha b'asje. Nku nda xi ch'onk'un, ni ch'onk'un xi tíñajin animaha b'asje. At'aha ni xi kitsejihin animaha xuta, kui ní nihi xi bitju ts'a.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xutaha xi nkjink'un*

(Mt. 7:24-27)

<sup>46</sup> '¿Á: “Nda maestru, nda maestru”, tí'mihinú nga najmi tín'ehenu ni xi títakuyánuu?

<sup>47</sup> Xínyanu yá xi nkú joyaha xi f'aisena ko nt'é éna ko ts'íntjusun.

<sup>48</sup> Kui xi b'a joyaha nku nda xi nanaka tsakján ko naxi y'éyanjikoho tuts'in ni'yaha nga kits'ínnda. Nk'ie nga kama 'yún ntáje, 'yún j'aik'íéhe ni'yoo. Tunga najmi j'ajniyáha ra, at'aha naxi kamandasún.

<sup>49</sup> 'Tunga máha xi nt'é éna ko najmi ts'íntjusun, kui xi b'a joyaha nku nda xi tu asun t'anankiuhú kits'índasún ni'yaha nga najmi y'éyanji. Nk'ie nga 'yún j'aisatéhe ntáje ni'yoo, tu tjen'yún tsijnehé ko tu xihí ní kis'ejña.

## 7

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nda musuhu nku nda jun k'aku*

(Mt. 8:5-13)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinchjako xuta, as'ai ngji nanki Capernaum.

<sup>2</sup> Yo tíña nku nda jun k'aku Roma xi tíñaha nku nda musu xi tjo nkjühun, xi kjijña un ko ja ma kuayáha.

<sup>3</sup> Nk'ie nga kint'é nda jun k'aku ni xi títs'ín Jesu, kits'ínkjisehe k'ua jácha xi tíhín xá ajihín xuta judío, tu xi kuankihí ra Jesu nga kj'uaí ts'ínkihi nda musuhu.

<sup>4</sup> As'ai incha j'aisehe Jesu ko tsankintjái nda juun nga b'a incha kitsú:

—Nda animaha ndo. Machjéhen nga kujsinkoi.

<sup>5</sup> At'aha tjoho xutana ko santaha nku ni'ya sinagoga kits'índani.

<sup>6</sup> As'ai ngjiko Jesu jóo. Tunga nk'iehé nga ja incha tsichu tíña ni'yaha nda juun, k'ua já xi nda nchjako nda juun kits'ínkjisehe Jesu tu xi b'a kuitsuhu ra:

—B'i títsuhi nda jun k'aku: Ji nda ntia, najmi tu n'estihí yjohí, at'aha najmi an tsuhuna tsa ni'yaná kuitjás'ein.

<sup>7</sup> Kui kjuaha nga ta najmi kama tak'an kjúáisehera. Tu b'a tíxín ní nga katumanda nda musuna, ko kamanda ndo ma.

<sup>8</sup> At'aha xi nkúhu an, tíñana xi batéxumana ko ta tjínna já jun xi batexumaha. Nk'ie nga: “T'in”, xihín nku, as'ai fi. Ko tsa: “Nibái”, xihín kj'uaí, as'ai nibá. Ko tsa nku nda musuna: “N'ei kui nií”, xihín, as'ai ts'ín.

<sup>9</sup> Nk'ie nga kint'é Jesu én xi kits'ín nibá nda juun, kama nkjühun ko kits'ínk'ótjiya nga kinchjako xuta nkjin xi tjenko:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Ndaha nku xuta xi ntje Israel tjeheñ ra najmi kjee sakújinna xi b'i ts'in s'ejihin an xi nkú ts'in s'ejihin ndai.

<sup>10</sup> Nk'ie nga kik'óya ngáha já xi kits'ínkji nda jun k'aku, ja nda ngáha nda musu nga incha j'ai.

*B'i ts'in kits'ínkj'áiyaha Jesu ntíhi nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin*

<sup>11</sup> Nk'ie nga ja kama, as'ai ngji Jesu nanki ichí xi 'mi Nain nga tjenko ts'ihin já ni'yakuyáha ko nkjin nkjún xuta.

<sup>12</sup> Nk'ie nga ja tsichu tiña Jesu má nga bitjas'ehen raá nankiu, kkie nga ntí nku tutuhu nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin tíncha fingjáyaji xuta. Nkjin nkjún xuta nantia xi tjin yo xi tjenkoho tachjuún.

<sup>13</sup> Nk'ie nga kkie Nda Ntíaná tachjuún, kama nimaha ko b'a kitsúhu:

—Najmi tu chí.

<sup>14</sup> As'ai ngjise tiñaha kaxo ko kits'ínko. Tsincha'yún já xi y'anganki kaxo. As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ndati, ji tínchjakoho. ¡Tisintjein!

<sup>15</sup> As'ai y'eña kutu nda xi ja ka'mee kai ko kinchja. Kits'ínkjas'en ngáha Jesu ndo aya ntsja naaha.

<sup>16</sup> Kitsankjún ngayjee xuta ko kits'intsjoho Ntíaná nga b'i kitsúhu xinkjin:

—Nku nda profeta chánka ja kuitjuinná.

Ko b'a ta kitsú ya:

—Ntíaná ja kj'uaisinko xutaha.

<sup>17</sup> Kinu'yá ni xi kits'ín Jesu ngayjee ante Judea ko ngayjee ante xi tjíndai yo.

*B'i kitsú Jesu nga kinchjako já ni'yakuyáha Jua Bautista*

*(Mt. 11:2-6)*

<sup>18</sup> Jua Bautista ta kint'é ngayjee ni xu'bi, at'aha já ni'yakuyáha kitsúyaha. As'ai kinchjaha jo já ni'yakuyáha

<sup>19</sup> ko kits'ínkjisehe Jesu tu xi ngjuaingjásjaiyaha ra nga b'i kuitsúhu: “¿A ji nda xi tihin nga kj'uaí? ¿A ra chúyahá ri kj'aí ndaha?”

<sup>20</sup> Nk'ie nga j'ai jóo má tíña Jesu, b'i incha kitsúhu:

—Jua Bautista kuats'ín nibáni nga chasjaiyahi: “¿A ji rú nda xi tihin nga kj'uaí? ¿A ra chúya rú ri kj'aí ndaha?”

<sup>21</sup> Ta kuihi chubo kits'ínkhi Jesu nkjin xuta xi k'uhun ch'in, xi un tíbehe ko xi tjíntujihin jánindo, ko kits'ín nga kama chjih nkjin xuta ka.

<sup>22</sup> As'ai b'a kitsúhu jóo:

—Tankink'inyoho Jua ni xi kuayo ko ni xi kuanu'yó ej. Tíma chjih xi kaha. Xi najmi ma fi tíncha fi. Xi k'uhun ch'in fentujnu tímanda. Tínt'é xi stayaha. Tíf'áiyaha xi ja k'ien. Tís'enjimihi én nda tsuhu Ntíaná xi x'ahan.

<sup>23</sup> ¡Nda tjin ts'e xi najmi tjin ni xi ts'ínch'oho nga tsjénkina!

*B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu Jua Bautista*

*(Mt. 11:7-19)*

<sup>24</sup> Nk'ie nga ja ngji já ni'yakuyáha Jua Bautista, as'ai b'i kitsú Jesu nga kinchjanimiyaha Jua:

—¿Mí nihi xi tsankinsenkjúhun ante kixiu? ¿A nku yáxa xi títs'ínk'ajnihi ntjo?

<sup>25</sup> Tsa najmi, ¿mí nihi xi tsankinsoho? ¿A nku nda xi yja najyun tsjo tjin? Najmi, at'aha xi bja najyun tsjo k'un ko xi nda ts'in tjíntu, ni'yaha ní já rej tjíntu.

<sup>26</sup> Tunga, ¿mí nihi xi tsankinsenkjúhun? ¿A nku nda profeta? Jhon, kui. An b'a tíxinnu nga kui Jua xi 'yún chánka sa ajihin já profeta.

<sup>27</sup> Jua tínchjanimiyaha ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná:

Títs'inkjía nda chjine'éna tu xi ngjuai tíjuhun ri.

K'uénda tíjun niyáhi.

<sup>28</sup> An b'a tixinnuu. Ndaha nku xuta xi tjin asunntej najmi 'yún chánka sa nga Jua Bautista. Tunga xi 'yún ichí má batéxuma Ntjaná, kui xi 'yún chánka sa nga Jua.

<sup>29</sup> Ngayjee xuta ko santaha já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma, nk'ie nga kint'é éhen Jesu, b'a incha kitsú nga naxu ts'ín Ntjaná. At'aha kui xi kits'ín yu nga kiseténtá nk'ie nga tsaténtá Jua xuta.

<sup>30</sup> Tunga já fariseohó ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi kiseténtá. B'a ts'ín ta kuihi y'éch'ohó ra yjohó ni xi y'énda Ntjaná nga tsjáha.

<sup>31</sup> B'i kitsú ya Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú k'un xuta xi tjin nd'ai? ¿Yá xi b'a joyaha xuta xu'bi?

<sup>32</sup> Kui xi b'a joyaha já asti xi b'entu niyátée ko kjintáyaha xinkjin nga b'a incha tsu: “Nk'ie nga kin'ekjanej yánaxu, ¿á najmi kichankihinu? Ko nk'ie nga kisej suun nusin, ¿á najmi kich'ihinu?”

<sup>33</sup> At'aha nk'ie nga j'ai Jua Bautista, y'ejña kjintía ko najmi kik'i binu. As'ai: “Ndaninda tíñajihin”, tsixiún.

<sup>34</sup> Askahan j'ai ngá Ntíhi Ndax'iun xi kjine ko 'bi, ko tu sa b'ahá bixín ngó: “Kui ndai xi 'yún kjine ko 'yún 'bi. Nda nchjako já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma ko já xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumoo.”

<sup>35</sup> Tunga tís'ejña chjihí kjuankjintak'uhun Ntjaná nk'ie nga tíyaha ni xi títs'ín.

### *B'i kama nk'ie nga ngji Jesu ni'yaha nku nda fariseo*

<sup>36</sup> As'ai nku nda fariseo b'a kitsúhu Jesu nga ngjuai kjinekohe niñu. Ngji Jesu ni'yaha ndo ko y'ejñat'a yámixó.

<sup>37</sup> As'ai nku tachjuún ngatitsun xi ta tíña nanki xu'bo kint'é nga niñu tíkjine Jesu ni'yaha nda fariseo. As'ai j'aiko nku lubata ndjio chí xi tíinchaha ntá sinje.

<sup>38</sup> Tíkjintáhá ts'ihin nga j'aik'iejñat'a tsuku Jesu ko ntánkun tsanéjnukoho. As'ai ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho sjai Jesu ko kikjexu'ba ko kik'onjnuhu ntá sinje.

<sup>39</sup> Nk'ie nga kkie ni xu'bi nda fariseo xi tsankihí Jesu nga kj'uaí kjinekohe niñu, b'i ts'ín kits'ínnkjink'un: “Tsa kjuaxi nga nku nda profeta ndai, skué ra yá naaha xi títs'ínkohe ko mí xutaha niu, at'aha ngatitsuhún ts'ín tachjúun.”

<sup>40</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ji Simon, nku ni mjena xínyaha.

B'a kitsú ndo:

—Chubai, nda maestru.

<sup>41</sup> B'i kitsú Jesu:

—Jo já kitsjehen toohon nku nda xi ts'ínkienya toon. Nku xi kitsjehen un unchan toontaba ko nku xi kitsjehen cháte.

<sup>42</sup> Nk'ie nga najmi be jóo nkú ts'ín k'uéchjihí ndo at'aha najmi tíhin toon, as'ai kin'endyjat'aha nga jóo ni xi tjehe. Kui nga t'inyahaní, ¿má xi kui já xi jóo 'yún tjo saha nda xi ts'ínkienya toon?

<sup>43</sup> B'a kitsú Simon:

—Nda xi 'yún tse kin'endyjat'aha, xian.

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi kuakixín.

<sup>44</sup> As'ai tsase Jesu má síña tachjúun ko b'a ta kitsúhu Simon:

—¿A tíyai tachjín? An kjúáikjas'en ni'yahi ko najmi kuak'ainí ntánijua xi kuanejnúhuna tsuká. Tunga máha tachjín, ntánkun kuakanéjnukohó tsuká ko ntsjakú kuats'inxijnukohó.

<sup>45</sup> Najmi kuachjuxu'baní tsa kuasuniñaní nk'ie nga kjúa ni'yahi, tunga tachjín santa nkúhu nga kuas'en najmi tíchú maha nga tíkjexu'ba tsuká.

<sup>46</sup> Najmi kuich'onjnuihi seti nintaká, tunga tachjín ntá sinjne kuak'onjnuhu tsuká.

<sup>47</sup> Kui nga b'a tíxihin ra. Ja kama ndyjat'aha ngayjee ngatitsun nkjún xi tjihin, at'aha 'yún tse kjuatjo kuakakúchji. Tunga xuta xi ichí n'endyjat'aha, kui xi ichí kjuatjo bakúchji.

<sup>48</sup> As'ai b'a kitsúhu tachjúun:

—Ja kama ndyjat'ahi jéhi.

<sup>49</sup> As'ai já xi kab'entut'ákohe yámixó b'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha ngatitsun maha ra ts'inndyjat'aha?

<sup>50</sup> Jesu b'i kitsú yaha tachjúun:

—At'aha kuas'eihin nga Ntíaná kits'in nibána, kui nga kuan'ek'ankihi ri. T'inndai ko kas'ehi kjuajyu.

## 8

### *Kui jminchjín xi ta kitsjennkíhi Jesu*

<sup>1</sup> Ja kamoó, as'ai ngji Jesu nga kikjatsú'ba xki nanki i xi tjín yo ko xi xixihi. Y'énijmí ko kitsúya nga Ntíaná xi batéxuma. Kitsjenkohe já postru xi te joo

<sup>2</sup> ko k'ua jminchjín xi kits'innkíhi ko xi kik'onsje jáninda xi tjintujihin. Tjenjihin jminchjín María xi ta 'mi Magdalena, xi tsitjujihin yatu jáninda,

<sup>3</sup> ko Juana chjuúhun Chuza, nda xi ts'inxát'aha nda rej Herode Antipa, ko Susana ko nkjin sa jminchjín xi tsasinko Jesu nga kitsjáha ni xi tjihin.

### *B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi tsaténdzjo xujmá*

*(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)*

<sup>4</sup> Kama ñjakú nkjún xuta xi incha tsitju nankíhi nga j'aisehe Jesu. As'ai tsakúyaha nga y'éjña chubayaha. B'i kitsú:

<sup>5</sup> —Nku nda ngjiténdzjo xujmáha. Nk'ie nga tibaténdzjo xujmóo, k'ua xi tsixuntu andai niyóo. As'ai tsisinne ko nisee incha kikjine xujmá xu'bo.

<sup>6</sup> K'ua xi tsixuntu ajin ndjio. Nk'ie nga jasu, as'ai kixí at'aha kindyjat'aha ntánijua.

<sup>7</sup> K'ua ngá xi tsixuntu ajin na'yóo. Kisá na'yóo ko najmi kitsjantehe nga nda saá xujmá xu'bo.

<sup>8</sup> Tunga k'uahá ngá xi tsixuntu má nga nda nankiu. Kui xi jasu ko tu xí tsehé kitsjá. Nkúnkú xujmóo kitsjá santaha unchan niyá sa.

Ko 'yún kinchja Jesu nga b'i kitsú sa:

—Xi tjen tjabaxínñju katasínñju.

### *B'i ts'in kitsúya Jesu á tu subahá y'éjña chubayaha nga tsakúya*

*(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)*

<sup>9</sup> As'ai já ni'yakuyáha incha kingjásjaiyaha mí nihi xi tsakúya nga y'éjña chubayoo.

<sup>10</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun ja kik'ainuu nga kamankjinnuu ni xi 'ma tjña ts'e xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná. Tunga xuta xi k'oo tu s'ejña chubayahá ra, tu xi ndaha tsa kuasehe tunga najmi skuehé, ko ndaha tsa kuasínñju tunga najmi kamankjihín ra.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ts'ínkjáihin xuta éhen Ntíaná*  
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

<sup>11</sup> B'i tsuhu ra én xi kuak'iejná chubaya. Xujmóo, kui xi nkú joyaha éhen Ntíaná.

<sup>12</sup> Xujmá xi tsixuntu andai niyóo, kui xutaha xi nt'é éen, as'ai nibá ndanindoó kó kjexín én xi ja tíjñajin animaha xuta xu'bo tu xi najmi s'ejihin ra éen kó b'a ts'in najmi n'ek'ankihi.

<sup>13</sup> Xujmá xi tsixuntu ajin ndjio, kui xutaha xi nt'é éen kó tsjo ts'in ts'ínkjáihin tunga najmi 'yúhún tjihin kjamá. Kutjuhú s'ejihin Ntíaná kó nk'ie nga chjut'ayák'un, ts'in t'axihin yjoho éen.

<sup>14</sup> Xujmá xi tsixuntu ngá ajin na'yóo, kui xutaha xi nt'é éen tunga ni xi tjihin asuntee s'entaha ra, kó mjehe kjuanchinóo kó kjuatsjo xi tjín asuntee. B'a ts'in najmi sakúntehe ra nga nda saáha éen ajin animaha xuta xu'bo kó najmi tsjá chan.

<sup>15</sup> Tunga máha xujmá xi tsixuntu nanki xi ndoo, kui xutaha xi nda animaha kó kixi tjintuyaha. Basínñjuhu éen kó b'a joyaha xujmá xi tsjá chan xi nda, at'aha ndjá tìncha.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga najmi ma s'ejña 'ma éhen*  
(Mr. 4:21-25)

<sup>16</sup> Najmi tjín xi b'éti nku nd'í kó as'ai b'é'makoho nku ni kó tsa b'éjñanki kinte nanchan kamo. B'éjña nk'a ní, tu xi s'e ndzjehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo.

<sup>17</sup> At'aha ngayjee ni xi 'ma tjña nd'ai, kuichú nistjin nga s'ejña chji. Kó ngayjee ni xi najmi tjña chji nd'ai, kuichú nistjin nga cha kó kuitju chji.

<sup>18</sup> Kui nga 'yún nda tasínñjuhunu ni xi tínu'yó. At'aha xi mjehe nga kamankjihin, k'uai saha. Tunga xi najmi ts'ínsihin nga kamankjihin, chjú'aha santaha ni xi títsu nga kamankjihin kai.

*B'i ts'in kitsúya Jesu yá xi naaha kó yá xi já nts'e*  
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

<sup>19</sup> As'ai naaha kó já nts'e Jesu j'aisehe, tunga najmi kamahá tsichusehe at'aha katsehe xuta yo.

<sup>20</sup> As'ai tjín xi b'a kitsúhu Jesu:

—Naahi kó já nts'ei kabincha natsin ján. Mje rúhu skuéhi.

<sup>21</sup> B'i kitsú Jesu:

—Xi basínñjuhu éhen Ntíaná kó ts'íntjusun, kui xutaha xi nána kó já nts'é.

*B'i ts'in kits'ínk'íéjyu Jesu ntjo kó ntáchak'uun*  
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

<sup>22</sup> Nku niyá jas'enko Jesu já ni'yakuyáha nku tsutsu kó b'a kitsú:

—Tjián ngabantá xinkuhu ntáchak'uun.

As'ai incha ngji.

<sup>23</sup> Tunga nk'iehé nga tìncha f'atikjá ntóo, tu kis'efehé Jesu. As'ai kamajín ntáchak'uun nku ntjo xi tu xí 'yúhún kó jas'eheñ ntánijua tsutsuu. B'a kama xi ja ngjuaijinntí yóo kama.

<sup>24</sup> As'ai já ni'yakuyóo incha ngji ts'ínkj'áha Jesu kó b'i kitsúhu:

—ji nda maestru, nda maestru! ¡Ja kuayáá ei ni!

As'ai tsisintjen Jesu kó ndjá kinchjako ntjo kó t'éhen ntáchak'uun. Kitsjenjyú ntjo kó kis'e jyujyu.

<sup>25</sup> B'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—¿Á najmi s'ejihinnuu Ntíaná?

Kitsankjún kó kama nkjúhun jóo kó b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:



—¿Yá ndaha xu'bi nga santaha kō ntjō kō ntáchak'uun batéxumaha kō nt'é'éhen?

*B'i ts'in kits'in nda'hi Jesu nku nda xi tjintujihin janindoo*  
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

<sup>26</sup> As'ai incha tsichu nankihī xuta Gerasa, nanki xi tijnā ngabantá ntáchak'uun, xi tjeheh ankjín ante Galilea.

<sup>27</sup> Nk'ie nga tsitjujen Jesu tsutsuu, as'ai j'aik'uhun nku nda xi yō nankihī. Ndaninda tijnājihin ndo. Kui xi ja nd'ai nkjún najmi ta bjaha najyun kō ta ndaha najmi b'ejñaya ni'ya. Tu ajin tsjóohó b'ejña.

<sup>28</sup> Nk'ie nga kikie Jesu, tsasinkúnch'int'aha kō kikjintáya nga b'i kitsúhu:  
—Ji Jesu, Ntíhi Ntia nku tutu xi tijnā nk'a ján, ¿mí nihi xi tjínkōhi an? Tíbankihi nga najmi tu 'bainí kjuanima.

<sup>29</sup> B'a ts'in kinchja ndo, at'aha Jesu b'a kitsúhu ndanindoo nga kuitjujihin. Ja tu xí nd'ahí kō yaha nga tijnājihin ndo ndanindoo. Ta nda tsa n'úkicha s'e'yúnkōho ndo. Tu nkú kjetiyahá ni xi s'e'yúnkōho. As'ai ndanindoo fikōho má nga najmi ch'a tjin.

<sup>30</sup> As'ai Jesu kingjásjaiyaha:

—¿Nkú 'mihi?

B'a kitsú ndanindoo:

—Legion 'mini.

B'a kitsú at'aha mihí janindoo tjintujihin.

<sup>31</sup> As'ai incha tsankihī Jesu nga najmi tu ts'ínkijihī ante ch'on chuun má nga un skuehe.

<sup>32</sup> Xi tjeheh nku asunntu tjenki nkjin nkjún chinka tijncha kjine jñá. As'ai janindoo tsankihī Jesu nga tsjantehe nga nguajikas'enjihin chinko, kō kitsjá kjuá Jesu.

<sup>33</sup> Incha tsitjujihin ndo janindoo nga incha ngjikjas'enjihin chinko. Tsangatsanka chinko nga kikjaník'antjai yjohō má nk'antjaihi yō kō tsixuntujin ntáchak'uun. Yō jesunjin ntá.

<sup>34</sup> Máha já xi tijncha kunntá chinko, nk'ie nga kikie ni xi kamoō, incha tsanka. Ngji tsuyaha xuta xi tjin ajin nantio kō andai nantio.

<sup>35</sup> As'ai incha j'aisehe xuta ni xi kamoō. J'ai má tijnā Jesu kō kikie nga kab'ejñat'a sjai Jesu nda xi tsitjujihin janindoo. Ja yja ngáha najyun kō ja nda jeje ngáha. Incha kitsankjún jóo.

<sup>36</sup> Já xi kikie ni xi kamoō incha kitsúyaha xuta xingisoo xi nkú ts'in kaman-daha nda xi tsitjujihin janindoo.

<sup>37</sup> As'ai ngayjee xuta nantia xi tjin nanki Gerasa tsankihī Jesu nga kuitju ngáha yō, at'aha tu ni xí incha kitsankjühún. As'ai jas'en Jesu tsutsuu kō kik'óya ngáha.

<sup>38</sup> Máha nda xi tsitjujihin janindoo, mjehe nga tsjénkihi Jesu kō tsankihī kjuá. Tunga tsasín niyáhá rá Jesu. B'i kitsúhu:

<sup>39</sup> —T'in ngáhani ni'yahi kō tixínyai ngayjee ni xi kuats'ínkōhi Ntjaná.

As'ai ngji ndo kō kitsúya ngayjee ajin nantio ngatentee ni xi kits'ínkōho Jesu.

*B'i ts'in kits'innkihi Jesu nku takjín kō nku tachjuún*  
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

<sup>40</sup> Nk'ie nga ja kik'óya ngáha Jesu ngabantá xinkuu, tsjo ts'in kits'ínkjáihin xuta nkjiun, at'aha ngatentee tijncha kuyaha.

<sup>41</sup> As'ai j'ai nku nda xi 'mi Jairo xi ta nku nda k'akuhu ni'ya sinagoga. Kui xi tsasinkúnch'int'aha Jesu kō tsankihī nga nguajai ni'yaha,

<sup>42</sup> at'aha takjín nku tutuhu xi tjihin te jo nú ja tí'me.

Nk'ie nga tífi Jesu yō, ixí tibasinne'yúhún rá xuta nkjin xi tjénkihi.

43 Ta tjenjihin xuta nkjiun nku tachjuun xi tjihin te jo nú nga jní títs'ínk'iehen. Já chjinenki kits'ínkjehe ngayjee ni xi tjihin. Ndaha nku najmi kamaha kits'ínkihi.

44 Kui tachjuun xi nibaha astun Jesu ko kits'ínko tuts'in najyuhun. Ta kuihi chubo tjen'yún kitikjáyahá ra jnú.

45 As'ai b'ahá kitsú Jesu:

—¿Yá xi kuats'ínkona?

Tunga ndaha nku najmi kits'ínkie yjoho. As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji nda maestru, xuta nkjiun tibasinne'yihin ko b'i ngján tüncha tsuniñaihi.

46 Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tjín xi kuats'ínkona, at'ahá ndzjen kamana nga kuitjuin nga'yúnna.

47 Máha tachjuun, nk'ie nga kiekie nga najmi kama tsanka 'ma, as'ai ixí ts'atsé nkjúhún nga j'aisinkúnch'int'ahá Jesu. Nginkun ngatentee xuta kitsúya mí kjuaha nga kits'ínkoho najyuhun Jesu ko xi nkú ts'in ta kuihi chubo kama nkihi.

48 B'i kitsúhu Jesu tachjuun:

—Ji ntína, at'ahá kuas'ejihin nga Ntíaná kits'in nibána, kui nga kama nkihi ri. Kas'ehi kjuajyu nga t'in.

49 Nk'ie nga b'a ta títsuhu Jesu, tu j'aihí nku nda xi nibaha ni'yaha nda k'akuhu ni'ya sinagoga ko b'a kitsúhu:

—Ja k'uen takjihin. Najmi ta n'estihí ri nda maestru.

50 Tunga nk'ie nga kint'é Jesu niu, as'ai b'i kitsúhu ndo:

—Najmi tu binkjuin. Tu nkú kas'ejihín ri an ko kama nkihi takjihin.

51 Nk'ie nga tsichu Jesu ni'yaha ndo, najmi kitsjánte tsa kj'ai xi kjuas'enko ayoo, tu Pedro sahá, Jua, Santiago, ko na'mihí ko naaha takjün.

52 Kui chubo ngayjee xuta xi kama ñjakú yo tüncha kjintá ko tüncha ts'inbat'a takjün, tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Najmi tu ch'íú. Najmi ka'me takjün. Tu kjifehé.

53 Tsajnukiehe xuta, at'ahá incha be nga ja ka'me takjün.

54 Tunga Jesu jak'á ntsja takjün ko b'i kitsúhu:

—Takjín, tísintjein.

55 As'ai j'áya ngáha ra takjün ko tjen'yún tsisintjehén. B'a kitsú Jesu nga k'uaihi nichine takjün.

56 Tu ni xí kama nkjúhún ra xi cháha takjün, tunga b'ahá kitsú Jesu nga najmi tu ch'a xi kuitsuyaha ni xi kamoó.

## 9

*B'i ts'in kitsúyaha Jesu já postru xi nkú incha ts'íin nga k'uénijmí*

*(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)*

1 Kinchja ñjaha Jesu já ni'yakuyá xi te johó ko kitsjáha nga'yún nga ngajoho Jesu kamaha jóo k'onsje jáninda xi tjíntujihín xuta ko nga ts'íinnkihi ch'in xi k'uhun xuta.

2 Kits'ínki tu xi incha k'uénijmíhi nga Ntíaná ja tibatéxuma ko nga ts'íinnkihi xuta xi uhun.

3 B'i kitsúhu:

—Najmi tu chumi nihi xi ch'o nga n'oo niyá. Najmi tu ch'o yánise, ta ndaha tsa, ta ndaha nínkuán, ta ndaha toon, ko ta ndaha najmi tu ch'o jo 'yún najyun.

4 Má kuitjás'oon nku ni'ya, yo tintsuboo santa nkúhu nga kuitju ngáhanu ante xu'bo.

5 Tsa tjín má najmi n'ekjáinnuu, tu sahá títjusjoo nanki xu'bo ko t'etsujno ndyjo tsuku, tu xi b'a ts'in kuakúchjihinu nga tjeheñ jé xuta xu'bo.

<sup>6</sup> As'ai tsitju jóo nga incha ngji ngayjee nanki xi tjín yo. Y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná kò kits'ínkíhi xuta un xi tjín tú má xi tje'hén ni.

*B'i ts'ín kits'ínkjink'un Herode Antipa ngat'a ts'e Jesu*  
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

<sup>7</sup> Nda rej Herode Antipa kint'é ngayjee ni xi tít'sín Jesu kò ndaha najmi be nkú ts'ín ts'ínkjink'un ngat'a ts'e yáha Jesu. At'aha tjín xi b'a kitsú nga Jua Bautista xi ja j'áiya ngáha ra ngabayoo,

<sup>8</sup> kò tjín ngá xi b'a kitsú nga nda profeta Elia ja j'ai ngáha, kò kj'ai ngá xi b'a kitsú nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo nku nda profeta xi y'ejña nistjin nk'ie.

<sup>9</sup> Tunga máha Herode, b'i kitsú:

—An kitsja kjuá nga kitikjá nintaku Jua. Tunga, ¿yá ndaha xu'bj yo ni ma, xi b'i ts'ín tint'e éhen?

Kui nga mjehe ra Herode skuehe Jesu.

*B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mi*  
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

<sup>10</sup> Nk'ie nga ja kik'óya ngáha já postru, incha kitsúya tentehe Jesu ni xi kits'ín. As'ai Jesu ngjiko t'axín suba jóo nku ante má najmi ch'a tjín, xi tiña maha nanki xi 'mi Betsaida.

<sup>11</sup> Tunga incha kíkíehé ra xuta kò kitsjennkíhi. Jesu nda ts'ín kits'ínkjáihin xuto kò kinchjanijmíyaha Ntíaná, xi nkú ts'ín batéxuma, kò kits'ínkíhi xi uhun.

<sup>12</sup> Nk'ie nga ja tíma ngixun, incha j'aik'úhun já ni'yakuyá xi te joo kò b'a kitsúhu:

—Tú sahá b'a t'ihin xuto nga katji nanki xi tjíndai ei nga ts'ínkj'a nistjen kò katangisjái nichine, at'aha ante kixihí ei.

<sup>13</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tú sahá jun tjohoon ni xi kjine xuta.

B'a kitsú jóo:

—Un íchí maha ninkuan xi kich'ai kò jo íchí tjió. ¿A ra kuankín ch'atse ní nichine xi kjine ngayjee xuta nkjiun?

<sup>14</sup> At'aha ma ra un mi já xi kabincha yo. Tunga b'ihí kitsúhu Jesu já ni'yakuyáha:

—Nkú ma tsa cháte cháte n'ek'a stíun xinkjín xuto nga n'ek'íentu.

<sup>15</sup> B'a incha kits'ín já ni'yakuyóo kò ngayjee xuta incha y'entu.

<sup>16</sup> As'ai jak'á Jesu ninkuan xi uun kò tjió xi joo. Tsasenjinki nk'a ján nga kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná. Tsakjánya ninkuon kò kitsjáha já ni'yakuyáha tu xi kui incha ts'ínndzjo ngáha ra xuta nkjiun.

<sup>17</sup> Ngatentee xuto incha kíkijine niu santa nkúhu nga incha kitse sisihin. As'ai j'áiya ninkuan xi ts'ankiu. Te jo nisin kamaha.

*B'i ts'ín kitsúya Pedro nga Jesu xi Ntíaná kits'ín nibáha ngajoho*  
(Mt. 16:13-20; Mr. 8:27-30)

<sup>18</sup> Nku niyá ngjiko t'axín Jesu já ni'yakuyáha kò nk'ie nga tinchjako Ntíaná, as'ai b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi títu xuta nga an?

<sup>19</sup> B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Tjín xi b'a tíncha tsu nga ji xi Jua Bautista. Tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ji xi Elia. Kò tjín ngá xi b'a tíncha tsu nga ja j'áiya ngáha ra ngabayoo nku nda profeta xi y'ejña nistjin nk'ie.

<sup>20</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kò jun, ¿yá xi bixíun nga an?

As'ai b'a kitsú Pedro:

—Ji xi Cristo.

<sup>21</sup> As'ai b'a kitsúhu Jesu jóo nga tu xí najmi ch'ahá xi kuitsuyahá kui éin.

*B'i ts'in kitsúya tíjün Jesu nga n'ek'ien*  
(Mt. 16:21-28; Mr. 8:31-9:1)

<sup>22</sup> B'i kitsú ya:

—Tjihin nga un nkjún skuehe Ntíhi Ndax'iun. Jáchá xi tjíhin xá ko já na'mi k'akú ko já chjine'éhen kjuatéxumoo najmi incha ts'ínkjáihin. N'ek'ien, tunga nístjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha rá ngabayoo.

<sup>23</sup> As'ai kinchjako ngayjee xuta nga b'i kitsúhu:

—Tsa tjín xi mjehe tsjénnkina, ngayje nístjin kat'éch'o subaha yjoho ni xi mjehe ko katsjáha yjoho nga kuayá ngat'ana, as'ai katsjennkina.

<sup>24</sup> At'aha xi mjehe ts'ínk'anke suba yjoho nga k'úéjña t'ík'un, kui xi tu sahá kuayá. Tungá xi kuayá ngat'ana, kui xi tu sahá n'ek'anke.

<sup>25</sup> ¿At'aha mí xi chjíhi rá tsa ts'ín ngana xuta ngayjee ni xi tjín asuntee, tsa tu sa ndyjahá ngá animaha?

<sup>26</sup> 'Kui nga tsa tjín xi kama subaha rá an ko éna, b'a tá ts'ín tá kama subaha Ntíhi Ndax'iun xuta xu'bi nístjin nk'ie nga kj'uaíko kjuachánkaha ko kjuachánkaha Na'míhi ko kjuachánkaha ntísehe.

<sup>27</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnu. K'ua xi t'íncha ei najmi kuayá santa nkúhu nga skue nga batéxuma Ntíaná.

*B'i kama nga kama chji kjuachánkaha Jesu*  
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

<sup>28</sup> Askahan nk'ie nga j'a xi nkú ma jin nístjin nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai kinchja t'axíhin Pedro, Jua ko Santiago. Ngjinji nku asunntu tjenki nga ngji nchjako Ntíaná.

<sup>29</sup> Nk'ie nga t'ínchjako Ntíaná, tu kik'óntjaiyahá sénnístjihin Jesu ko taba xúxú kama najyuhun ko tsat'ai.

<sup>30</sup> Ko tu kama chjihí jo já xi t'ínchjanijmíko Jesu, kui xi Moise ko Elia.

<sup>31</sup> Katsendaihi rá kjuachánkaha Ntíaná ko t'íncha nchjanijmíyaha ngabaya xi as'ai sakúhú rá Jesu nanki Jerusalen.

<sup>32</sup> Máha Pedro ko já xi kab'entukoho, tu ni xí t'íncha ma nijñáhá rá, tunga y'entu t'ík'uhún ko incha kieke kjuachánkaha Jesu ko já xi jo kabinchakoho.

<sup>33</sup> Nk'ie nga ja t'íncha fi t'axín ngáha rá Jesu já xi jóo, as'ai kinchja Pedro:

—Ji nda maestru, já b'a nda tjíhin nga ei kuintsubahaná! Tu sahá n'endai jan ni'ya yántsú, nku xi kama ts'i ko nku xi kama ts'e Moise ko nku xi kama ts'e Elia.

B'a kitsú Pedro nga ndaha kui najmi be ni xi kinchja.

<sup>34</sup> Nk'ie nga b'a tá t'ítsuhu Pedro, tu nkuhú nintí j'ai ts'ínk'íéhen jóo ko incha kitsankjún nk'ie nga kitsjennéhe nintíu.

<sup>35</sup> Kinu'yá ajin nintíu nku nta xi b'a kitsú:

—Kui xu'bi xi Ntína xi j'ajían. Tasinñjuhu.

<sup>36</sup> Nk'ie nga ja kinu'yá nto, incha kieke nga síjña suba ngáha Jesu. Najmi kinchjanijmíyaha jóo niu. Ndaha nku najmi kitsúyahá kui nístjin xu'bo ni xi incha kieke.

*B'i ts'in kits'in ndaíhi Jesu nku nda chí xi tjñajihin ndanindoo*  
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

<sup>37</sup> Nístjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga incha nibajen ngáha asunntu tjenkiu, nkjin nkjún xuta j'aik'já niyáha Jesu.

<sup>38</sup> As'ai 'yún kinchja nku nda xi t'énjihin xuta nkjiun nga b'a kitsúhu Jesu:

—Ji nda maestru, t́bankihi nga chásēihī ichí nda chína. At'aha ntí nku tutuna maha.

<sup>39</sup> Kui xi fas'enjihin nku ndaninda ko tjen'yún ts'ínkjintáyahá ra. B'étsujneyáhá ko xú b'asje ts'a. Ja tít's'ín'un nkjúhún ko tu 'yaha fi t'axihin.

<sup>40</sup> Ja kuakankihī já ni'yakuyáhi nga k'onsje ndanindoo, tunga najmi kamahá ra.

<sup>41</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Á b'a 'yún ichí s'ejihin ra Ntíaná xuta xi t́ihin nd'ai ko ch'onk'uhun! ¿Nkjé kjin t́ihin nga kúátejñajinnuu ko ts'in chúkjuanuu? Nibákoī nda chíhi ei.

<sup>42</sup> Nk'ie nga ja tífi nda chíu má síjña Jesu, as'ai ndanindoo kikjaníkj'aha t'anankiu ko tu xí y'étsujneyáhá ra. Tunga ndjáhá kinchjako Jesu ndanindoo. Kits'ín ndáihī nda chíu ko kits'ínkjas'en ngáha ra na'mihi.

<sup>43</sup> Ngayjee xuta tu ni xí kama nkjúhún ra kjuachánkahá Ntíaná.

*B'i ts'ín ta kitsúyahá ngáha Jesu nga n'ek'ien*

*(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Nk'ie nga t́incha ma nkjúhún ngayjee xuta ni xi tít's'ín Jesu,

<sup>44</sup> as'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyáha:

—'Yún nda tasinñju ni xi xinnuu. Ntíhi Ndax'iun n'ekjas'en aya ntsja xuta.

<sup>45</sup> Tunga najmi kamankjihín ra já ni'yakuyóo én xu'bi, at'aha najmi kik'aintehe nga kamankjihin. Najmi kama ya k'un kingjásjaiyahá Jesu nkú tsuhu ra éen.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún nk'a tjen*

*(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)*

<sup>46</sup> As'ai já ni'yakuyóo kinchjanijmíyaha yá xi 'yún nk'a tjen ajihin.

<sup>47</sup> Tunga kamankjihín ra Jesu ni xi t́inchja animáha jóo. As'ai jakj'á nku nda chí, tsasínñat'aha yjoho

<sup>48</sup> ko b'a kitsú:

—Xi ngajona ts'íinkjáihin ra nda chí, kui xi an tít's'ínkjáinna. Ko xi ts'íinkjáinna, kui xi ta tít's'ínkjáihin xi kits'ín nibána. At'aha xi 'yún kinte tjen ajinnuu, kui xi 'yún nk'a tjen.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi najmi fi kontraha*

*(Mr. 9:38-40)*

<sup>49</sup> As'ai b'a kitsú Jua:

—Ji nda maestru, kiyai nga nku nda ngajohi tím'osjehe jánindoo. Tunga kik'iech'ohó ri, at'aha najmi ñá tjenkoná.

<sup>50</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xi najmi tífi kontrana, kui xi ñá makoná.

*B'i ts'ín ndjá kinchjako Jesu Santiago ko Jua*

<sup>51</sup> Nk'ie nga ja tsichu tiña nistjin nga t́ihin nga ngjuainji ngáha Jesu nk'a ján, as'ai ngayjehe k'un tsasin niyá nga ngji nanki Jerusalen.

<sup>52</sup> Kits'ínkji títjuhún yjoho k'ua já xi ts'e. Kui xi incha ngji nku nanki ichí xi t́jñajihin ante Samariá tu xi k'uéndaha ra ante Jesu.

<sup>53</sup> Tunga xuta Samariá xi t́ihín yo najmi kits'ínkjáihin, at'aha incha kieke nga tu ni xí mjehé ra Jesu ngjuai nanki Jerusalen.

<sup>54</sup> Nk'ie kieke nii já ni'yakuyá Santiago ko Jua, as'ai b'i incha kitsú:

—Ji nda maestru, ¿a mjehi nga kuinchíi nga nibájen nd'í nk'a ján tu xi ts'íinkjehe xuta xu'bi?

<sup>55</sup> Tunga ndjáhá kinchjako Jesu jóo ngat'aha ni xi incha kitsú.

<sup>56</sup> As'ai incha ngji kj'ai nanki.

*B'i kitsúhu Jesu já xi mjehe tsjénkihi*  
(Mt. 8:18-22)

<sup>57</sup> Nk'ie nga tíncha ts'ín niyá, as'ai nku nda b'a kitsúhu Jesu:

—Tsjénkihi tu má xi tje'hén ni nga k'úin.

<sup>58</sup> B'i kitsú Jesu:

—Chu xi tjin ngijñoo tjihin tixa ngijo ko nisee tjihin nuba, tunga Ntíhi Nda x'iuun najmi tjihin má nga kama kjuájñasun nintaku.

<sup>59</sup> As'ai kinchjako kj'ai nda:

—Tsjénkini ji.

B'a kitsú ndo:

—Ji nda maestru, k'ua'inteni nga tjun kfíngjayánjia na'mina.

<sup>60</sup> B'i kitsú Jesu:

—T'ejñaihi xuta xi b'a joyaha tsa ja k'ien nga kandjayanji suba xuta k'ien xinkjin. Tunga máha ji, t'ink'ienijmi nga ja tibatexuma Ntíaná.

<sup>61</sup> B'a kitsú ya kj'ai nda:

—Ji nda maestru, tsjénkihi, tunga tje'nnteheni nga tjun ma kfín xinyaha xuta xi tjin ni'yaná nga ja tífia.

<sup>62</sup> B'i kitsú Jesu:

—Xi mjehe tsénkina ko as'ai kuasenji astun nga ts'ín ni xi nkaha, kui xi najmi tsuhu ra má batexuma Ntíaná.

## 10

*B'i ts'ín kits'ínkji Jesu já xi cháte ko kan joo*

<sup>1</sup> Askahan ta j'ájin Nda Ntíaná cháte ko kan jo já. Jo jo kits'ínk'a xinkjin nga kits'ínkji tíjuhun yjoho ngayjee nanki ko ante xi má nga tjihin nga kj'ua askahan.

<sup>2</sup> B'i kitsúhu jóo:

—Xuta xi tjin b'a joyaha nkúhu nku ntje chánka, tunga chubaha máha já musu xi ts'ínxájin nii. Kui nga tinchíhi ruu xi ts'e ntje nga kats'ínkji já musu ajin ntje.

<sup>3</sup> Tankiún. Títs'ínkjinuu xi nkú joyaha chutsanka ajihin nañá kjan.

<sup>4</sup> Najmi tu ch'o tsa, ko ta ndaha toon, ko ta ndaha tjabaxínté. Ko najmi tu bincha'yún nga súniño xuta aya niyóo.

<sup>5</sup> Nk'ie nga kuitjás'oon nku ni'ya, tjun súniño. “Kjuajyu kas'e ni'ya xu'bi”, tíxíun.

<sup>6</sup> Tsa tjinu yo xuta xi tjihin kjuajyu, kjuajyu xi tí'boo s'ejñaha. Tunga tsa najmi, k'oóyak'un ngáhanuu kjuajyu xi tí'boo.

<sup>7</sup> Najmi tu xki ni'ya binimo. Nkuhú ni'ya tintsuboo nga chinoo ko s'iu ni xi k'uaínuu. At'aha já xi ts'ínxá tjihin kixi nga kama chjíhi.

<sup>8</sup> Nk'ie nga kuitjás'oon nku nanki, tsa nda ts'ín ts'ínkjáinnuu xuta xi tjin yo, chinoo ni xi k'uejñat'anuu.

<sup>9</sup> N'enkihú xuta un xi tjin yo ko: “Ja 'yún tiña tíñanuu Ntíaná nga tibatexumanuu nd'ai”, tíxíhun.

<sup>10</sup> Tunga tsa kuitjás'oon nku nanki ko tsa najmi nda ts'ín ts'ínkjáinnuu xuta xi tjin yo, tankiún ajin nantio ko b'a tíxíun:

<sup>11</sup> “Santaha ndyjoho nankinuu xi kafajnu tsukui tib'etsujnei. Tunga tjihin ni nga choo ni xu'bi. Ja 'yún tiña tíñanuu Ntíaná nga tibatexumanuu nd'ai”, tíxíun.

<sup>12</sup> An b'a tíxinnuu. Nk'ie nga kúichú nistjin nga chasehe ni xi kits'ín nga nkúnkú xuta, kui nanki xu'bo xi 'yún un skué saha nga xuta xi kis'e nanki Sodomá.

*B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu xuta xi najmi kits'inkjáhìn éhèn  
(Mt. 11:20-24)*

<sup>13</sup> 'iNima rú n'ehenu jun, xuta nanki Corazin! iNima rú n'ehenu jun, xuta nanki Betsaida! At'aha tsa xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon kieke kjuankjún xi kama ajinnuu, ja ra nd'ai ngjik'áha ra animaha nga kingja najyun kfe ko y'entujín nasu.

<sup>14</sup> Tunga nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'in nga nkúnkú xuta, jun xi 'yún un skue sanuu nga xuta xi kis'e nanki Tiro ko nanki Sidon.

<sup>15</sup> 'Ko jun xuta nanki Capernaum, tsa b'a manuu nga santaha ndjiojmi ján chankjúnnuu, najmi. Tu sa ní santaha ngak'ien kuankínjoon.

<sup>16</sup> As'ai b'i kitsúhu Jesu já xi títs'inkji:

—Xuta xi tibasínñjunuu, kui xi an tibasínñjuna. Xi títs'in t'axinnuu, kui xi an títs'in t'axinna. Ko xi títs'in t'axinna, kui xi títs'in t'axín xi kits'in nibána.

*B'i ts'in kik'óya ngáha já xi cháte ko kan joo*

<sup>17</sup> Tsjo nkjún tìncha maha já xi cháte ko kan joo nga kik'óya ngáha. B'a incha kitsú:

—Ji nda maestru, ngajohi kichubai ko santaha jánindo ko kint'é'enni.

<sup>18</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Johon, kieke nga tsijne ndanindo xi nkú joyaha nku nd'ích'on nga nibaha nk'a ján.

<sup>19</sup> An ja kitsjanuu nga'yún xi má nga kuisinno ye ko chándayá, ko nga n'e nganoho ngayje nga'yún xi tjihin nda kontra. Najmi tjin ni xi ts'in'unnuu.

<sup>20</sup> Tunga najmi tu tsjohó manuu at'aha tsa jánindo nt'é'ennuu. Tsjo ní katumanuu at'aha ja tjintut'á j'áinnuu ndjiojmi ján.

*B'i ts'in tsakúhji kjuatsjoho Jesu  
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)*

<sup>21</sup> Ta kuihi chubo j'aijihin Jesu kjuatsjo xi kitsjáha Espiritu Santo. B'i kitsú:

—An títs'intsjoho, Na'mi, Ntia xi ts'e nk'a ján ko t'anankiu. At'aha y'ejña chjih xuta xi b'a k'un xi nkú joyaha jántí ni xi kik'iejña 'maihi já nkjink'uun ko já xi mankjihin ni xi tjin. Johon, Na'mi, at'aha b'a ts'in kama tsjohi.

<sup>22</sup> 'Ngayjee ni xi tjin ja kits'inkjas'en aya ntsa Na'mina. Najmi ch'a be yáha ntíu, tu nkuhú Na'miu xi be. Najmi ch'a be yáha Na'miu, tu nkuhú Ntíu xi be. Ko xuta xi mjehe Ntíu nga kuakúchjih Na'miu, kui xi skue Na'miu.

<sup>23</sup> As'ai kits'ink'ótjiya Jesu nga tsasehe já ni'yakuyáha ko b'i kitsú t'axihin:

—Á b'a nda tjihin ts'e xi tíbe ni xi tíyo.

<sup>24</sup> At'aha an b'a tixinnuu nga nkjin já profeta ko já rej xi kis'e nistjin nk'ie incha kama mjehe nga skue ni xi tíyo nd'ai, tunga najmi kiekehé. Kama mjehe nga kuint'é ni xi tínu'yó nd'ai, tunga najmi kint'éhé.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda xi nibá Samaria xi nda tjíyaha*

<sup>25</sup> Nku niyá nku nda maestruhu kjuatéxumoo ngjikjut'ayák'un Jesu. B'a kitsú nga kingjásjaiyaha:

—Ji nda maestru, ¿mí ni xi tjihin nga ts'ian tu xi sakúhuna nga kúátejña t'ík'un síán?

<sup>26</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tjit'a kjuatéxumoo? ¿Nkú n'e n'eyai?

<sup>27</sup> B'a kitsú ndo:

—“N'etjói Ntíaná xi Ntiahi maha ngayjee animahi ko ngayjee nga'yihin. N'etjói xi nkú ts'in tinchin ko xi nkú ts'in n'enkjintak'uin. Ko n'etjói xutahi xi nkú nga ts'in tjohi yjohi.”

<sup>28</sup> B'i kitsú Jesu:

–B'a tjin ni xi kuachubai. B'a n'ei ko kuinchun tik'uin.

<sup>29</sup> Tunga mjehe ra ndo kjuakuchji nga naxu sijnã nginkun Ntiana. Kui nga b'a kitsuhu:

–¿Yá xi xutana ma?

<sup>30</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

–Nku nda tsitju nanki Jerusalen nga tífjen niyá xi fi nanki Jerico ko tu já ndyehé kiséjin. Kui xi kikje'aha santaha najyun xi yja, kik'íehé nga ixí kits'ínk'ienyahá ko incha ngji jóo.

<sup>31</sup> Tu yohó ta nibájen nku nda na'mi, tunga nk'iehé nga kkie nda uun, j'at'a niyáha.

<sup>32</sup> Ta j'ai ante xu'bo nku nda xi ta ts'inxát'a ninku. Nk'ie nga kkie nda uun, ta j'at'a niyáha.

<sup>33</sup> Tunga nkuhú nda xi nibá Samaria xi títs'ín niyá ta j'ai má kjiña nda uun. Nk'ie nga kkie ndo, kama nimaha.

<sup>34</sup> J'aise tiñaha ko kits'ínkihi má kama uhun ndo. Kik'onjnuhu seti ko binu ko kik'ontikjájnuhu najyun má uhun. As'ai ta kuihi chu xi tjenko kits'ínk'íesun nda uun. Ngjiko ni'ya má nga ts'ínkj'áíya xuta xi ts'ín niyá ko yo kikuun.

<sup>35</sup> Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga ja tífi nda xi nabá Samaria, ts'asje jo toon denario ko kitsjáha nda xi ts'e ni'yoó nga b'a kitsuhu: “Chaseihi ichi ndai. Ngayjee ni xi n'echjén sai, k'uechjhi nk'ie nga kjuái ngáhana.”

<sup>36</sup> Nda tjin. Nk'ie nga nga jaan jái xi kkie nda xi kiséjin já ndyjee, ¿yá xi mahi ji nga xutaha ndo kits'ín ma yjoho?

<sup>37</sup> B'a kitsú ndo:

–Nda xi tsase nimaha ndo.

As'ai b'i kitsú Jesu:

–T'in, b'a ta n'ei ko ji.

### *B'i ts'ín tsichutsubek'ún Jesu Marta ko Maria*

<sup>38</sup> As'ai kits'ínndjuú niyáha Jesu ko tsichu nku nanki ichi. Xi tjehe yo nku tachjuún xi 'mi Marta kits'ínkjáihin ni'yaha.

<sup>39</sup> Maria 'mi na nichja Marta. Kui xi y'eñat'a sjai Jesu nga tibasínñujuhú ni xi tinchja.

<sup>40</sup> Tunga kas'entahá ra Marta xá nkjún xi títs'ín. As'ai j'aik'úhun Jesu ko b'a kitsuhu:

–Ji chá maestru, ¿a najmi nkjún mahi nga takjín nichja kab'éne subana ngatentee xoo? B'a t'ihin nga katasinkona.

<sup>41</sup> B'i kitsú Jesu:

–Ji Marta, Marta, kas'entaha ri ko tífa nusihin yjohi ni nkjún xi t'n'ei.

<sup>42</sup> Tunga nkuhú maha ni xi 'yún machjén. Maria kaf'ájin ni xi ndoo ko najmi ch'a xi kjé'aha.

## 11

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu xi nkú ts'ín chubakaá Ntiana*

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

<sup>1</sup> Nku niyá nk'ie nga Jesu tinchjako Ntiana, b'a kitsuhu nku nda já ni'yakuyáha nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntiana:

–Ji nda maestru, takúyani xi nkú ts'ín tihin nga chubakaá Ntiana, xi nkú ts'ín ta Jua tsakúyaha já ni'yakuyáha.

<sup>2</sup> B'i kitsú Jesu:

–Nk'ie nga chubakoo Ntiana, b'i tixiún:

Ji Na'mini xi tinchin ndjiojmi ján,  
katenkjúhin xuta.



Tatexumani.

<sup>3</sup> Tjenni nd'ai nichine xi machjénni.

<sup>4</sup> N'endyjat'ani ngatitsunni,  
xi nkú ts'ín jin ta n'endyjat'aihi xi ch'on ts'inni.

Najmi tu 'bainte nga kujinejiin nga chjút'ayák'unni.

<sup>5</sup> B'i ta kitsú ya Jesu:

—K'úéñaha raá tsa tjín xi tíñaha nku nda amigo xi kuichúsehe masen nistjen nga b'a kuitsuhu: “Ji nda, n'ek'ieyaní ichí ni xi ts'inkjén xi kj'uaisena.

<sup>6</sup> At'aha nku nda amigoná kj'uaisena xi kjin kanibáha ko najmi tjínna ni xi tsjaha.”

<sup>7</sup> Tsa b'a ts'íin, nda xinkuu xi tíña aya ján najmi b'a kuitsuhu: “Najmi tu n'estiní. Ja tjíchja ankjuo ko ntína ja kjintusúnkona kamo. Najmi ta ma bisíntjehenna nga tsjaha ni xi tbinchi.”

<sup>8</sup> An b'a tíxinnuu. Ndaha tsa najmi kuísintjen nga tsjáha ni xi tbanki ndo at'aha nda amigoho maha, tunga kuísintjehén at'aha kjuasti títsjá ndo ko tsjáha ngayjee ni xi machjéhen.

<sup>9</sup> Ko an b'a ta tíxinnuu. Tinchíú, ko Ntíaná tsjánuu. Tinchísjo, ko sakúnuu. N'ekjano ankjuo, ko chjux'ánuu.

<sup>10</sup> At'aha ngatentee xi banki ts'ínkjáihin. Xi bangisjai sakúhu. Ko xi ts'ínkjane ankjuo chjux'áha.

<sup>11</sup> ¿A tjín ajinnuu xi tí'mi na'mi xi tu yehé tsjáha ntíhi nk'ie nga tjiio kuankihí?

<sup>12</sup> Tsa chj'oo kuanki ntíhi, ¿a tu chándayahá tsjáha?

<sup>13</sup> Santaha ko jun xi ch'onk'un yo nga 'bohoo ni xi nda ntínuu. ¿A najmi tu sahá Na'minnuu xi tíña ndjiojmi ján 'yún tsjá saha Espiritu Santo xuta xi kuankihí?

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu ndaninda Beelzebu  
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)*

<sup>14</sup> Nk'ie nga tím'osje Jesu nku ndaninda xi kits'ín nima'aha nku nda, askahan nga tsitju ndanindoo, kama kinchja ndo. Tu ni xí kama nkjúhún ra xuta.

<sup>15</sup> Tunga tjíhín xi b'a incha kitsú:

—Nga'yúhún ndaninda Beelzebu xi nda k'akuhu jánindoo tím'osjekoho ndai jánindoo.

<sup>16</sup> Tjín ngá xi kikjut'ayák'un Jesu ko tsankihí nga ts'íin nku kjuankjún xi kuakúchji nga Ntíaná kits'ín nibáha.

<sup>17</sup> Tunga behé Jesu ni xi títs'innkjink'un jóo, kui nga b'a kitsúhu ra:

—Tsa xuta xi tjintu má batéxuma nku nda rej ta kuihi fi kontraha xinkjín, ta kuihi incha ngjuá tiya nankihí. Ndzjoya xi nkuhú ni'ya tjintu tsa ts'instiko xinkjín.

<sup>18</sup> B'a ta ts'ín tíña ts'e ndanindoo. Tsa Satana ta kuihi ngjuai kontra subaha yjoho, ¿nkú ts'ín tse kuichúkuaha ra nga kuatéxuma? B'a tíxian at'aha b'a túbixiún nga nga'yúhún ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo.

<sup>19</sup> Ko tsa nga'yúhún ndaninda Beelzebu tím'osjekohona jánindoo, túbixiún, ¿yá xi ts'e nga'yún xi m'osjekoho jánindoo já ts'ájun? B'a ts'ín ta kuihi jóo bakúchji nga najmi naxu tjintuyánuu.

<sup>20</sup> Tunga tsa nga'yúhún Ntíaná tím'osjekohona jánindoo, kui xi tsuhu ra nk'ie nga ja j'ai nistjin nga ja tibatéxuma Ntíaná.

<sup>21</sup> 'Nk'ie nga nku nda xi 'yún tjíhin nga'yún tjíndaha yjoho nga kjaán ko tíkunná ni'yaha, najmi ch'a xi kama ts'íinko ni xi tjintuhu.

<sup>22</sup> Tunga tsa f'ai nku xi 'yún tjín saha nga'yún nga kui, ts'íin nganaha ko kje'áha ngayjee ni xi ts'ínchjén nga kján. As'ai bakj'á ni xi tjintu ayoo.

23 Xi najmi an makona, kui xi xuta kontrana. Xi najmi tíf'áyakona, kui xi tibaténdzjo.

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu ni xi maha xuta*  
(Mt. 12:43-45)

24 'Nk'ie nga nku ndaninda bitjújihin nku nda, fatsú'basún ante kixiu nga bangisjai má nga ts'ínkj'áiya. Nk'ie nga najmi sakúhu ante, as'ai b'a tsu: "Tu sahá kfin ngáhana ni'yaná má tsitja."

25 Nk'ie nga b'óya ngáha, ja kichjuchá ko ja tjinda ni'yoo nga f'aise ngáha ra.

26 As'ai fikj'á sa yatu jáninda xi 'yún ch'onk'un sa nga kui ko ngatentee incha fas'enjihin ndo. Ko máha nda xu'bo, 'yún ch'on ts'in b'ejña askahan nk'ie nga tjuhun.

27 Nk'ie nga b'a títsu Jesu, as'ai kikjintáya nku tachjuún xi síjñajihin xuta nkjiun:

—Á b'a nda tjihin ts'e tachjuún xi kitsihin ji ko kits'íncháha ri!

28 B'i kitsú Jesu:

—Á ní b'a nda tjihin ts'e xuta xi basínñjuhu ra éhen Ntíaná ko ts'íntjusun!

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi mjehe skue kjuankjún*  
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Nk'ie nga ja kama ñjakú nkjún sa xuta, as'ai b'i kitsú Jesu:

—Ch'onk'un xuta xi tjín nd'ai. Kjuankjún incha mjehe skue, tunga najmi sakúhú ra kjuankjún. Tu ni xi kamat'aihín nda profeta Jona nk'ie, tu kuihí kjuankjún xi s'ejña chjihí xuta xi tjín nd'ai.

30 At'aha xi nkú ts'in kits'ínchjén Ntíaná Jona nga kitsjáha éhen xuta nanki Ninive, b'a ta ts'in ts'ínchjén Ntíhi Ndax'iun nga tsjáha éhen xuta xi tjín nd'ai.

31 'Nareina xi tsatéxuma nanki Saba kuisintjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi 'yún kjin nibaha nga j'aisínñjuhu kjuankjink'uhun Salomon. Nd'ai bi, ei tíjña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Salomon.

32 Ko xuta xi y'entu nanki Ninive kuisintjenko xuta xi tjín nd'ai nk'ie nga kuichú nistjin nga chasehe ni xi kits'in nga nkúnkú xuta. Kui xi ts'ínkokjuaha xuta xi tjín nd'ai, at'aha kui xi ngikj'áha ra animaha nk'ie nga Jona y'énimíhi éhen Ntíaná. Nd'ai bi, ei tíjña nku xi 'yún nk'a tjen sa nga Jona.

*B'i ts'in tsakúya Jesu xi nkú ts'in ni xi ma chjiná*  
(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 'Najmi tjín xi b'éti nku nd'í ko as'ai b'ejña 'ma ko tsa b'ejñanki kintehe nku kaxa. B'ejña nk'a ní tu xi s'e ndzjehen ra xuta xi kjuas'ehen ayoo.

34 Tunkuin, kui xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'in ndzjehen yjonintehi. Tsa tunkuin fas'en ni xi nda, ngayjee yjonintehi s'e ndzjehen. Tunga tsa ni xi najmi nda fas'en tunkuin, ngayjee yjonintehi s'e jyuhun.

35 Chihin nga najmi tu kama jyun nd'í nda xi tíjñajihin.

36 Tsa ngayjee yjonintehi tjihin nd'í ko tsa najmi tjín má jyunt'aha, kama ndzjen sisihin xi nkú joyaha tsa tibat'ai nku nd'í xi títs'in ndzjehin.

*B'i ts'in y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo*  
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga kinchja, as'ai nku nda fariseo tsankihí nga nguají kjinekoño niñu ni'yaha. Kui nga jas'ehen Jesu ni'yaha ndo ko y'ejñat'a yámixo.

38 Kama nkjúhun nda fariseo nk'ie nga kieke nga najmi tsanéjnu ntsja Jesu kintehe ni nga kikjine niñu xi nkú ts'in tíjñaha sinchóo.

<sup>39</sup> As'ai b'i kitsú Jesu nga kinchjako nda fariseo:

—Jun xi 'minuu já fariseo, jun xi nkú joyaha tasa ko taba xi tu natsihin kin'echuhún ra, tunga kitsejihín kjuankjintak'unnuu kjuandyje ko kjuach'onk'un.

<sup>40</sup> ¡Jun já chini! Ntíaná kits'ínnda natsiun ko ta kits'ínnda ayoo.

<sup>41</sup> Tu sa ní ni xi tjínnuu, yo tjeheñ ruu xuta x'an toon chje. B'a ts'in je kamahanu ma nginkun Ntíaná.

<sup>42</sup> ¡Nimá rú n'ehenu jun, já fariseo! 'Boho Ntíaná nku tákjá najún chinko ko xka ruda ko ngayjee xka sinje xi nkú nga ts'in tít'a kjuatéxumoo, tunga n'echayanú ni xi naxu nginkun Ntíaná ko kjuatjoho Ntíaná. Kuihí ni xu'bi xi tjihin nga n'oo, ko najmi tjihin nga n'echayo nga n'oo ni xingisoo xi tít'a.

<sup>43</sup> ¡Nimá rú n'ehenu jun, já fariseo! At'aha n'e mjo nga kuintsuhasun yáxile xi tijncha títjun aya ni'ya sinagoga ko nga tsjo ts'in súniñanuu niyáté.

<sup>44</sup> ¡Nimá rú n'ehenu, já maestruhu kjuatéxumoo ko já fariseo! ¡At'aha tu tsjohónuu bakuchíu xi nkú ts'in yankjún Ntíaná! Xi nkú joyaha tsjó xi najmi kjintu chji jun, xi b'emasún xuta nga ndaha najmi be.

<sup>45</sup> As'ai b'a kitsú nku nda maestruhu kjuatéxumoo:

—Ji nda maestru, nk'ie nga b'a tibixín, ko jin ta ch'on tí'mini.

<sup>46</sup> B'i kitsú Jesu:

—¡Nimá rú n'ehenu ko jun, já maestruhu kjuatéxumoo! At'aha ch'a xi najmi chukjuaha xuta n'ek'anjiu, tunga máha jun, ndahachí najmi incha n'o nga'yún nga n'etjusun niu.

<sup>47</sup> ¡Nimá rú n'ehenu! At'aha n'endo tsjóho já profeta xi kits'ínk'ien ntje chánuu.

<sup>48</sup> B'a ts'in bakuchji kixihinu nga tjínkuhu k'un ni xi kits'ín ntje chánuu. At'aha kui xi incha kits'ínk'ien já profeta ko jun n'endohoo tsjó.

<sup>49</sup> Kui nga b'a kitsúhu Ntíaná xi be tu mí nihí ni: “Ts'inkjisehe já profeta ko já postru xuta xu'bo. K'ua xi ts'ínk'ien ko k'ua xi tsjénki unkie.”

<sup>50</sup> B'a ts'in n'enijéhe ra xuta xi tjin nd'ai jní xi tsaténdzjo ngayjee já profeta santa nkúhu nga kamanda asuntee ko santaha nd'ai.

<sup>51</sup> Ch'atuts'ihin ra jníhi Abel santaha jníhi Zacariá xi kin'ek'ient'á nachan chje xi kjijña ankjin ninku. Kui nga b'a tíxihinnuu nga n'enijéhe ra xuta xi tjin nd'ai ngayjee ni xu'bo.

<sup>52</sup> ¡Nimá rú n'ehenu jun, já maestruhu kjuatéxumoo! Ja kichju'óhoo xuta yubi xi bix'áko ho ankjua má nga tijná kjuankjink'uun. Jun najmi bitjas'oon ko ta b'ech'óhoo xuta xi mjehe kjuas'en yo.

<sup>53</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, já chjine'éhen kjuatéxumoo ko já fariseo tu ni xí najmi kisasihín ra ni xi kitsú Jesu. Kui nga nkjin tákjá ni xi kingjásjaiyaha ra

<sup>54</sup> tu xi ts'ínkijnejihin Jesu nga kuinchja nku én xi najmi b'a tjin. Incha tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama kjuatéjénehe.

## 12

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi tsjoho bakúchji nga benkjún Ntíaná*

<sup>1</sup> Tu ni xí kama ñjakú nkjühún xuta nga ta kui ta maha tijncha basinne'yún xinkjin. As'ai já ni'yakuyáha Jesu kinchjako títjun:

—Chúhuun yjonuu xi nkú ts'in nkaha já fariseo. Kui xi bakúchji nga 'yún benkjún Ntíaná tu xi b'a ts'in b'é'maha ni ch'onk'un xi tjintujihin.

<sup>2</sup> At'aha najmi tjin ni xi 'ma títjo xi najmi cha, ko najmi tjin ni xi tijná 'ma xi najmi s'ejña chji.

<sup>3</sup> Kui b'a maha, ngayjee ni xi kichubahanu má jyuun, kui xi kuinú'yá ngáha má ndzjeen. Kò én sen xi kik'inyohoo xinkiu aya 'manuu, kui xi ch'iíyako ngáha asun nk'a ni'yo.

*B'i ts'in tsakúya Jesu yá xi tjihin nga kuinkjún  
(Mt. 10:28-33)*

<sup>4</sup> Jun, já amigona, b'a tíxinnuu. Najmi tu binkjun xi tu yjoninteehé maha ts'ínk'ien kò askahan najmi ta tjín nkú ts'ín saha.

<sup>5</sup> Xínyanuu yá xi tjihin nga kuinkjún. Tinkjún xi askahan nga ts'ínk'ien yjonintee, tjihin nga'yún nga ts'ínkji ngak'ien. Johon, kuihí xu'bo xi tinkjún.

<sup>6</sup> ¿A najmi mahá tsa tu xí nanki chjhi ch'a nga satéña un nise xi tíntí? Ndaha tsa b'a ma, tunga najmi ts'inchayahá Ntíaná ndaha nku nisee.

<sup>7</sup> Ngat'a ts'ajun bi, santaha ngayjee ntsjaku tjín xkihí Na'minuu. Kui kjuaha nga najmi tu binkjuhunnu, at'aha jun xi 'yún chj' so nga nkjin nise.

<sup>8</sup> 'Kò b'a tíxinnuu. Ngayjee xi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, Ntíhi Ndax'iun ta ts'ínkie yjoho nga be xuto nginkun ntítsjehe Ntíaná.

<sup>9</sup> Tunga xi najmi ts'ínkie yjoho nga bena nginkun xuta, kò an ta najmi ts'ínkie yjona nga be xuto nginkun ntítsjehe Ntíaná.

<sup>10</sup> Kò ngayjee xuta xi nkú kuitsuhu Ntíhi Ndax'iun, kama ndyjat'aha. Tunga xi ch'on kuitsuhu Espiritu Santo, najmi ta kama ndyjat'aha ra.

<sup>11</sup> Nk'ie nga ngjuaikonuu xuta ni'ya sinagoga kò tsa nginkun já jue kò tsa nginkun já tíxoo, najmi tu fantaha ruu yjonuu xi nkú ts'in n'ek'óyo ni xi k'úinnuu kò mí éhen xi kuixiún.

<sup>12</sup> At'aha kui chuba xu'bo Espiritu Santo kuitsuyanuu mí ni xi tjihin nga kuixiún.

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi 'yún mjehe kjuanchiná*

<sup>13</sup> As'ai kinchja nku nda xi síjñajihin xuta nkjiun:

—Ji nda maestru, b'a t'ihin nda nts'é nga katakjanyakona ni xi y'éjña na'mini.

<sup>14</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ji nda, ¿yá xi y'ét'a xána nga nda jue kamanuu kò a ra nku nda xi kuakjanya ni xi tjihin xuta?

<sup>15</sup> B'i kitsú sa Jesu nga kinchjako xuta xi kabincha yo:

—Chasoo kò chúhun yjonuu. Najmi tu n'e mjo ni xi tjihin xuta xingisoo. Najmi tsa tu ngat'aha nga tse ni xi tjihin xuta nga 'yún nda ts'in k'úentu.

<sup>16</sup> As'ai y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Jñaha nku nda nchiná tu ni xí ndahá kitsjá nintje.

<sup>17</sup> As'ai b'i kitsú animaha: “¿Mí nihi xi ts'ian? Najmi tjinna má k'uetjá ni xi kama chána.”

<sup>18</sup> Kò b'a kitsú ya animaha: “Kui ni xi ts'ian. Ts'inxúnta ni'ya xi tijnchana má nga f'atjá ni xi kama chána kò kj'ai xi 'yún i sa ts'inndá ngáhana. Yo kj'uatjá niu kò ngayjee ni xi tjinna.

<sup>19</sup> As'ai b'a xihin yjona: Ji nda, nkjin nkjún maha ni xi tjtjohi. 'Yún nkjin nú kamaha. Tu sahá n'ekj'áiyai, chinei, s'i kò tsjo kat'ehi.”

<sup>20</sup> Tunga b'ahá kitsú Ntíaná: “Ji nda chini, kui nstjen xu'bi kuayái. Ni xi tjtjohi, ¿yá xi kama ts'e?”

<sup>21</sup> 'B'a mat'ain xuta xi b'ékúhu yjoho kjuanchiná. Kui xi x'an nginkun Ntíaná.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga Ntíaná kuhun ntíhi  
(Mt. 6:25-34)*

<sup>22</sup> As'ai b'a kitsúhu já ni'yakuyaha:

—Kui kjuaha nga b'a tixihinnuu. Najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjennuu, mi nihi xi chinoo. Ta ndaha najmi tu fantaha ruu yjonuu ni xi machjehen yjonintenuu, mi najyuhun xi ndyjoo.

<sup>23</sup> Nk'ie ni nga kuintsuboo, kui ni nihi xi 'yún chjihí ra nga nichinee, ko yjonintenuu, kui xi 'yún chjihí ra nga najyuun.

<sup>24</sup> Chasoho nisee. Najmi b'entje, najmi b'ekú, najmi tjihin ni'ya xi má nga f'átjo nichinehe. Tunga tsjáhá ra Ntíaná nichine. Ko jun, ¿a najmi 'yúhún chjí so nga nisee?

<sup>25</sup> Ko ndaha tsa 'yún kjuántaha ruu yjonuu tu xi sáhanu masen metru, najmi tjín xi nkú ts'ín sáhanu masen metru.

<sup>26</sup> Tsa najmi manuu n'o ni xi ichí, ¿a jun tífantaha ruu yjonuu ni xingisoo?

<sup>27</sup> 'Chase chubayohoo xi nkú ts'ín sá naxúu. Najmi ts'ínxá ko najmi ts'ínnda nachjún. Tunga an b'a tixinnuu nga ta ndaha nda rej Salomon xi 'yún chánka kama nistjin nk'ie, najmi b'a k'un najyun xi kingja xi nkúhu naxúu.

<sup>28</sup> Tsa Ntíaná b'a tsjo ts'ínk'íentu jhá xi chuba ma cháhá, xi nd'aj ma chá ko ndyjunní kuiti, ¿a najmi tu sahá 'yún tsjá sanuu najyun xi ndyjoo jun xi 'yún chjí so nga jhóo? ¡Á b'a 'yún ichí s'ejihinnuu Ntíaná!

<sup>29</sup> Kui b'a maha, najmi tu b'ejña títjun nga ni xi chinoo ko ni xi s'iu kujinchísjo. Najmi tu kui kjuabaha niu kas'enuu.

<sup>30</sup> At'aha ngayjee ni xu'bi bangisjai xuta xi tjín asuntee, tunga jahá be Na'minuu nga machjennuu ni xu'bi.

<sup>31</sup> Tjehennto nga katatexumanuu Ntíaná ko b'a ts'ín tu k'uaisuhúnnuu ni xu'bi.

### *B'i ts'ín kinchjanimíyaha Jesu kjuanchinóo*

*(Mt. 6:19-21)*

<sup>32</sup> 'Najmi tu binkjun, chutsanka títína. At'aha tsjo tjihin Na'minuu nga tsjánuu nga kuitjás'enjiun xi nkú ts'ín batéxuma.

<sup>33</sup> Tateño ni xi tjinnuu ko tjohoon xuta x'an. T'ekú ni xi najmi maha batsun. Ch'atjó ndjiojmi ján ni xi ts'ín nchiná sinnuu, má najmi ma fas'en já ndyjé ko ta ndaha xubíu najmi maha bate.

<sup>34</sup> B'a tixinnuu at'aha má nga tíña kjuanchinánuu, yo ta tíña animanuu.

<sup>35</sup> 'T'endo yjonuu ko t'etíu nd'ínuu.

<sup>36</sup> B'a n'oo xi nkú ts'ín já musu xi incha kuyá nga kj'uaí nda ntiaha xi kafí kjuabixan, xi nk'ie nga f'ai tu tjen'yún chjux'áhá ra ankjuo.

<sup>37</sup> Á b'a nda tjihin ts'e já musu xi tjintujihin nk'ie nga kj'uaíhi nda ntiaha. Kjuaxi ni xi tixinnuu. Ni xi ts'ín ndantjo tu ngat'aha nga tichuyáha, k'uénda yjoho nga ts'ínk'íentut'á yámixó já musu ko tsjáha niñu.

<sup>38</sup> Á b'a nda tjihin ts'e já musu xu'bo tsa tjintu tik'un nk'ie nga kj'uaí nda ntiaha, ndaha tsa masen nistjen ko ndaha tsa ja tífi ma sen.

<sup>39</sup> 'Katumankjinnuu ni xu'bi. Tsa be títjun nda xi ts'e ni'yoo mí chubaha kj'uaí nda ndyjé, ta k'úejña nda. Najmi tsjánte tsa nda ndyjé kjuas'en kjuayún ni'yaha.

<sup>40</sup> B'a ts'ín ta tintsuba ndahanu ko jun, at'aha chuba nga najmi tichuyóhoo kj'uaí Ntíhi Ndax'íun.

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi naxu fiko xáha*

*(Mt. 24:45-51)*

<sup>41</sup> As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji nda maestru, ¿a jin ts'ajin én xi kuachubai, a ra kohó xuta?

<sup>42</sup> B'i kitsú Nda Ntíaná:

—¿Yá nda musuhu xi naxu fiko xáha ko xi nkjink'un, xi nda ntiaha kitsjá xáha nga kui xi tsjáha nichine já musu xingisoo nk'ie nga kuichú chuba?

43 ¡Á b'a nda tjihin ts'e nda musu xu'bi tsa b'a títs'ín nk'ie nga kj'uai nda ntiaha!

44 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Nda ntiaha ts'ín kunntáha ngayjee ni xi tjihin.

45 Tunga tsa b'i ts'ín ts'ínnkjink'un nda musu xu'bi: “K'uandaya saha nda ntiana nga kj'uai.” As'ai k'uéhe já musu ko jminchjín musu xingisoo ko nga kjine ko k'úi ko kama ch'i.

46 Tsa tu kj'uaihi nda ntiaha nda musu xu'bi nistjin xi najmi tikuyáha ko chuba xi najmi be, 'yún ndjá ts'ínnijéhe nda ntiaha xi nkú ts'ín n'enijéhe xuta xi najmi mjehe s'ejihin Ntiana.

47 Nda musu xi be ni xi mjehe nda ntiaha ko najmi b'enda yjoho ko ta ndaha najmi ts'íntjusun ni xi mjehe nda ntiaha, kui xi nkjin niyá s'ehé.

48 Tunga nda musu xi najmi be ni xi mjehe nda ntiaha ko títs'ín ni xi tjihin nga n'e kjuaha ra, kui xi chuba niyá s'ehé. At'aha ngayjee xi ts'ati ni xi kits'ínkjáihin, kui xi ta ts'ati ni xi kuinchí ngáha ra. Ko xi 'yún tse ni xi kin'e kunntá, kui xi ta 'yún tse ni xi n'enisí ngáha ra.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga kui ngat'aha kuakjányaha yjoho xuta  
(Mt. 10:34-36)*

49 'An jáik'iet'á nd'ía asunntej ko mangimjena nga kuiti kai.

50 Tunga tjihin ni nga nku kjuanima xi tu xí chánkahá kj'ujian. Un nkjún tíbena ko b'a kamana santaha nkúhu nga kuichú nistjin nga kuitjusun niu.

51 ¿A b'a manuu nga kjuajyu jái tsja asunntej? An b'a tíxinnuu nga najmi. Tu xi kjuakjánya níhi yjoho xuta jáihina.

52 At'aha nd'ai ch'atuts'ihin ra nga kuakjánya yjoho má nga tjintu un xuta. Jan ngjuai kontraha jo, ko xi joo ngjuai kontraha xi joon.

53 Xi tí'mi na'mi ngjuai kontraha ntíhi, ko xi tí'mi ntí ngjuai kontraha na'mihi. Xi tí'mi naa ngjuai kontraha takjihin, ko xi tí'mi takjín ngjuai kontraha naaha. Xi tí'mi na nchí'ya ngjuai kontraha na antaha, ko xi tí'mi na anta ngjuai kontraha na nchí'yaha.

*B'i kitsúhu Jesu xuta nk'ie nga najmi tímankjihin nistjin xi y'a  
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

54 B'a ta kitsú ya Jesu nga kinchjako xuta nkjiun:

—Nk'ie nga yo nga nibá nintj xi tjehe má fintjai ts'íu, as'ai: “Tsí k'ua” bixíun, ko b'a ma.

55 Ko nk'ie nga tsjen ntjo sje, as'ai: “Kama sje” bixíun, ko b'a ma.

56 ¡Xuta xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntiana! Mankjinnuu ni xi ma chji nk'a ján ko t'anankiu, tunga, ¿á najmi tímankjihinnuu nistjin xi kich'ahanu nd'ai?

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga k'úéndakaá xinkia  
(Mt. 5:25-26)*

57 '¿Á najmi n'enkjintak'un subahanu ni xi nda tjín nginkun Ntiana?

58 Tsa tjín xi tibatéjénehi ko tjenkoj nga tí'mikoj nginkun nda tjíxoo, chubakondai nga tjenko sai aya niyoo, tu xi najmi ngjuaikoho ri nginkun nda jue. At'aha tsa nginkun nda jue ngjuaikohi, as'ai nda jue ts'íinkjas'ehin aya ntsja nda xi kunntá nubayoo ko kui xi ngjuáya'yihin.

59 B'a tíxihin nga najmi kuitjui yo santa nkúhu nga k'úéchjýjei toon xi tjehe.

## 13

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga tjihin nga ngjuaikj'áha ra animaha xuta*

<sup>1</sup> Kui nistjin xu'bo kabincha yo k'ua xi kitsúyahá Jesu ni xi kamat'ain k'ua já xi nibáha ante Galilea. Pilato kits'ínk'ien jóo ko ta kuihi jníhi jakj'á nga kits'íntjijinkoho jníhi chu xi incha tsichuko nga kitsjá chje.

<sup>2</sup> As'ai kinchja Jesu:

—¿A b'a manuu nga b'a kamat'ain já Galilea xu'bi at'aha 'yún tjín saha ngatitsun nga ngayjee xuta xi tjín ante Galilea?

<sup>3</sup> An b'a tíxinnuu nga najmi. Ko ta jun, tsa najmi kuankínchj'aha ruu animanuu, ngatentoo b'a ta ts'in kuayó.

<sup>4</sup> Ko máha já tj'ion jan xi k'ien nga tsijnenehe xjó nk'a xi kisasín ntá tixa Siloe, ¿a b'a manuu nga kui xi 'yún tjín saha ngatitsun nga xuta xi tjín nanki Jerusalem?

<sup>5</sup> An b'a tíxinnuu nga najmi. Ko ta jun, tsa najmi kuankínchj'aha ruu animanuu, ngatentoo b'a ta ts'in kuayó.

<sup>6</sup> Ko b'i ta ts'in y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Nku nda kisasíhin nku yá higuera ajin yá tuntsjajéhe ko ngjisehe tsa ja yjaha tu higo yoo, tunga ndahá nku najmi kisakúhu.

<sup>7</sup> As'ai kinchjako nda xi kunntá yá tuntsjajé: “Ja tjínna jan nú nd'ai nga tíf'áingisja tuhu yá higuera xu'bi. Ndaha nku najmi tísakúna. Tichásuin, at'aha tu títs'ínkjenki tiyahá nga'yúhun t'anankiu”, kitsú.

<sup>8</sup> As'ai b'a kitsú nda xi kunntá yá tuntsjajé: “Ji nda ntia, tjennteihí nga katasinjña sa nú xu'bi. Kuakjandáihí tuts'in ko kuinchankíhi abono.

<sup>9</sup> Tsa tsjá tu núni, nda tjín. Tunga tsa najmi, kama stísun.”

### *B'i ts'in kits'ínkíhi Jesu nku tachjuún nga nistjin nkjún*

<sup>10</sup> Nku njyá nk'ie nistjin nkjún, ni'ya sinagoga títakúya Jesu éhen Ntjáná.

<sup>11</sup> Yo kab'ejña nku tachjuún xi tjíhin tj'ion jan nú nga uhun. Nku ndaninda kits'ínchitjuhu ko ndahachí najmi ta ma basin naxuhu.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kíkíe Jesu tachjuún, as'ai kinchjaha ko b'a kitsúhu:

—Ji tachjuún, ja kama ndáihí ch'in xi k'uhin.

<sup>13</sup> As'ai kingjénne ntsja Jesu tachjuún. Ta kuihi chubo tsasin naxu ngáha ko kits'íntsjoho Ntjáná.

<sup>14</sup> Tunga kama kjahán ra nda k'akuhu ni'ya sinagoga, at'aha nistjin nkjún nga kits'ínkíhi Jesu tachjuún. As'ai b'a kitsúhu xuto:

—Jun nistjin tjíña nga ma n'exá. Kui nistjiun nibó nga n'enkinuu, najmi tu nistjin nkjún.

<sup>15</sup> Tunga b'ihí kitsú Jesu:

—Tú tsjohónuu bakuchjúú xi nkú ts'in yankjún Ntjáná! ¿A najmi chjun-ndáyanú chu xi tjínnuu nga nistjin nkjún nga bankín n'ek'iu ntá?

<sup>16</sup> Tachjín ta ntjehe ntje cháná Abraham maha, xi ja tjíhin tj'ion jan nú nga Satana y'ét'a'yúhun nga kitsjá ch'ihín, ¿a najmi tjíhin ni nga chjúnndáya nga nistjin nkjún?

<sup>17</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kama subaha ngayjee já kontraha. Tunga máha xuta nkjiun, kama tsjoho ngayjee kjuankjún xi títs'in Jesu.

### *B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku k'un mostasa*

*(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)*

<sup>18</sup> As'ai b'i kitsú ya Jesu:

—¿Mí nihi xi b'a joyaha xi nkú ts'in batéxuma Ntjáná? ¿Mí nihi xi k'uejña chubayahana?

<sup>19</sup> Kui xi b'a joyaha nku k'un mostasa xi jakj'á nku nda ko y'éntje jñáha. As'ai kisá k'uun ko nku yá tu chánka kama, ko nisee j'ai ts'ínnda'á nubaaha tjiaha yoo.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen na'yu sahan ninkuan*  
(Mt. 13:33)

<sup>20</sup> As'ai ta kinchja ngaha Jesu:

—¿Mí nihi xi k'uejña chubayakohona xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná?

<sup>21</sup> Kui xi b'a joyaha na'yu sahan ninkuan xi jakjá nku tachjuún ko kits'intjijinko tse nkuan ninkuan. As'ai tsijin ngatentee na'yu.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku ankjua*  
(Mt. 7:13-14, 21-23)

<sup>22</sup> Nk'ie nga tits'in niyá Jesu nga tífi nanki Jerusalen, tsakuya ts'ihin éhen Ntíaná má xi tjeheh nga tíf'a, nanki i ko nanki xixi.

<sup>23</sup> As'ai b'a kitsú nku xi kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji Nda maestru, ¿a chuba maha xi n'ek'aniki?

<sup>24</sup> B'i kitsú Jesu:

—N'e kjuay'uhun ruu yjonuu nga titjás'oon ankjua ntsjío. At'aha tíxinyanuu nga nkjin nkjún maha xi kama mjehe kjuas'en yo, tunga najmi kamahá ra.

<sup>25</sup> Nk'ie nga kuisintjen nda xi ts'e ni'yoó ko k'uéchja ankjuo, jun xi kabincho natsin ján n'ekjano ankjuo nga b'a kuixiún: “Ji nda ntia, chjux'áni ankjuo.” Tunga b'ahá kuitsunuu: “Najmi be yáha jun.”

<sup>26</sup> As'ai b'a kuixiún: “Yanáá xinkjá. Niyáténi tsakuyái éhen Ntíaná.”

<sup>27</sup> Tunga b'ahá kuitsunuu: “Ja b'a kuaxinnuu nga najmi be yáha jun. Tiyú t'axín tentenú, jun xi ch'on kin'o.”

<sup>28</sup> Yo ch'iu ko kuichó ni'yun nk'ie nga choo nga ntje cháná Abraham, Isaac ko Jacob ko ngayjee já profeta tjintu má batéxuma Ntíaná. Ko máha jun, kuich'onsjenuu natsiun.

<sup>29</sup> At'aha tu má xi tjeheh ni nibaha xuta nga kj'uaí s'í xi kama má batéxuma Ntíaná.

<sup>30</sup> Tjín xuta xi yjanki nd'ai, kui xi tjun kama ngaha, ko tjín xi tjun nd'ai, kui xi tsjénki.

*B'i kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha nanki Jerusalen*  
(Mt. 23:37-39)

<sup>31</sup> Ta kuihi chubo tjín já fariseo xi j'aisehe Jesu ko b'a kitsúhu:

—Xin t'in, at'aha Herode Antipa mjehe ts'íink'iehin.

<sup>32</sup> B'i kitsú Jesu:

—B'a tankínk'ihun nda maña xi b'a tjún: “Chasei. Nd'ai ko ndyjunní k'onsje jánindoó ko ts'innkíhí xuta, ko nistjin xi ma jahan kama ndjuúna xána.”

<sup>33</sup> Tunga tjíhín ni nga ts'inndjaá niyána nd'ai ko ndyjunní ko nkiní nga kfíán nanki Jerusalen. At'aha najmi kama xin nanki kuayá nku nda profeta.

<sup>34</sup> 'Jun xuta Jerusalen, xi n'ek'ion já profeta ko b'ohoo ndjio xuta xi n'e nibásenuu! ¡A tu nkjihín niyá kama mjena nga k'uentúkúnuu xi nkú ts'in xanto nga b'énkinká ntíhí, tunga najmi kin'e yunú!

<sup>35</sup> Nd'ai ni ma, ja s'ejña masen antenuu. An b'a tíxinnuu nga najmi ta chahanú santa nkúhu nga kuichú nistjin nga b'a kuixiún: “¡Kakjanínk'a Ntíaná xi nibáha ngajoho!”

## 14

*B'i kama nk'ie nga ngji kjine niñu Jesu ni'yaha nku nda fariseo*

<sup>1</sup> Nku nistjin nkjún niñu ngji kjine Jesu ni'yaha nku nda k'aku fariseo. Kikuntá 'maha jóo kui chubo.

<sup>2</sup> Ta kabasinjña yo nginkun Jesu nku nda xi xkaí tijnchaha.



<sup>3</sup> *As'ai* kinchjako Jesu já maestruhu kjuatexumoq ko já fariseo:

—¿A ma n'enkihí xuta xi uhun nga nistjin nkjún, a ra najmi?

<sup>4</sup> Tunga najmi kinchjahá jóo. *As'ai* Jesu kits'ínsihin nda uun, kits'ínkihi ko kits'ínkihi ngáha ni'yaha.

<sup>5</sup> *As'ai* ta kinchjakohó ngáha jóo nga b'i kitsúhu:

—Tsa ntíhi ko tsa turuhu nku xi síñajinnu kuinjeya nku ntá tixa nk'ie nga nistjin nkjún, ¿a najmi tjen'yún k'uasjehín?

<sup>6</sup> Najmi kinchja jóo, at'aha najmi be nkú kuitsu.

<sup>7</sup> Ja kamoq, nk'ie nga kieke Jesu xi nkú ts'ín tíf'ájin xuta xi kama ñjakú yo ante xi tíntcha títuun nga tób'entut'á yámixq, *as'ai* y'éjña chubayaha nga tsakúya. B'i kitsúhu:

<sup>8</sup> —Tsa tjín xi kuitsuyahi nga k'úin nku s'í kjuabixan, najmi tu ante xi síña títuun binchin. At'aha tsa tu ahá ni k'já nku xi ta kik'inyaha nga k'já s'íu xi 'yún yankjún sa nga ji,

<sup>9</sup> tsa *as'ai* b'a k'já tsuhi nda xi tób'asje s'íu: “Ndai tjehin má kabinchin”, kui nga kama suba ts'ihin ri nk'ie nga k'úinnchin ante xi fekuu.

<sup>10</sup> Ni xi n'ení tsa tjín xi kuitsuyahi nga k'úin nku s'í, t'ihinnchin ante xi fekuu, tu xi b'a k'já tsuhu ri nda xi kitsúyahi nga k'já s'íu: “Ji nda amigo, t'ihinnchin nku ante xi tíña k'aku.” B'a ts'ín sakúhu ri kjuachánka nginkun ngayjee xi k'úentut'áko hi yámixq.

<sup>11</sup> At'aha tu yáhá ni xi k'uasje nk'a suba yjoho, kui xi chajnuha. Ko xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

<sup>12</sup> Ko ta kinchjako Jesu nda xi kitsúyaha nga k'já kjine niñu. B'i kitsúhu:

—Nk'ie nga s'í n'esjei, najmi tu já xi nda nchjakohi chubaihi, ta ndaha já nts'ei, ta ndaha já xinki, ko ta ndaha já nchiná xi tíntut'á tíñahi. At'aha tsa b'a n'ei, kui jóo kuinchja ngajoya ngáha ri ko b'a ts'ín kuitju chjíhi ni xi kik'áihí.

<sup>13</sup> Ni xi n'ení nk'ie nga s'í n'esjei, xuta x'an chubaihi, xi nimaha, xi najmi ma fi ko xi ka.

<sup>14</sup> B'a ts'ín nda kamat'aihinni. At'aha xuta xu'bi najmi kamaha tsjá ngajoya ngáha ri ni xi k'jáihí, tunga kama chjíhi ri nistjin nk'ie nga k'jáya ngáha ra ngabayoo xuta xi naxu y'entu.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku s'í chánka xi ts'asje nku nda*

<sup>15</sup> Nk'ie nga kint'é ni xu'bi nku nda xi ta kab'ejñat'ako Jesu yámixq, *as'ai* b'a kitsú:

—¿A b'a nda tjíhin ts'e xuta xi k'úentujíhin s'í chánka xi kama má batéxuma Ntjáná!

<sup>16</sup> *As'ai* b'a kitsúhu Jesu ndo:

—Nku niyá nku nda ts'asje nku s'í chánka ko nkjin nkjún xuta kits'ínkint'é nga k'jáisehe.

<sup>17</sup> Nk'ie nga ja tsichu chuba, *as'ai* kits'ínkihi nku nda musuhu ndo. “Nibó, at'aha ja tjínda ngayjee nichinee”, kitsúhu xi incha kin'ekint'é nga k'já s'íu.

<sup>18</sup> Tunga ngayjee jóo incha tsanki nga n'e'yún tak'uhun. “*As'ai* kuak'atsená nku jña ko tjíhin nga kfínsehe. Tíbankihi nga n'e'yún tak'unní”, kitsú nda xi tjun kik'inyaha.

<sup>19</sup> “*As'ai* kuak'atsená te turu bakján nanki. Tífikjut'ayá chu. Tíbankihi nga n'e'yún tak'unní”, kitsú ngá k'já nda.

<sup>20</sup> “*As'ai* kuixanná, kui kjuaha nga najmi kama kfíhinna”, kitsú ngá nda xi ma jahan.

<sup>21</sup> 'Kik'óya ngáha nda musu ko kitsúyaha nda ntiaha ngayjee ni xu'bi. *As'ai* kama kjahan nda xi ts'e ni'yoq. “Kítsa t'in ajin nantio ko niyáté xi tjín nanki

xu'bi. Nibáko*i* ei xi x'ahan, xi nima*h*a, xi ka*h*a, ko xi najmi ma fi", kitsúhu nda musu*h*u.

<sup>22</sup> Askahan b'a kitsú nda musu: "Ji nda ntia, ja kuats'intjusan xi nkú nga kuakixín, tunga tji*h*ín sa ante."

<sup>23</sup> As'ai b'a kitsú ndantio: "T'in aya niyóo ko ante xi xi tjíndai ei. N'e kju*a*'yúh*u*n ri xuta nga kjuas'en ei, tu xi tséhe ni'ya*n*a.

<sup>24</sup> At'aha an b'a tíxinnu nga ndaha nku xuta xu'bo xi kixinya tíjuh*u*n najmi kjine ni xi y'endá."

*B'i ts'in kitsúya Jesu ni xi tji*h*in nga tjun ts'ínnkjink'un xuta xi mjehe tsjénnkij*i**  
(Mt. 10:37-38)

<sup>25</sup> Nkjín nkjún maha xuta xi tjénnkij*i* Jesu. As'ai kits'ínk'ótjyak'un ko b'a kitsúhu:

<sup>26</sup> —Tsa tjin xi tsjénnkina, tji*h*in nga 'yún ts'íin mjena nga na'mi*h*i, naaha, chjuúh*u*n, ntí*h*i, já nts'e, jminchjín nichja, ko santaha yjoh*o*. Tsa najmi b'a ts'íin, najmi tsuh*u* ra nga kama xuta ni'yakuyána.

<sup>27</sup> Xi najmi títsjá*h*a yjoh*o* nga tsjénnkina santaha tsa kuayá ngat'ana, najmi tsuh*u* ra nga kama xuta ni'yakuyána.

<sup>28</sup> 'Tsa nku xi tíñajinnu mjehe ts'íinnda nku torre, ¿a najmi tjuhún k'úéjña nga ts'íinxk*i* nkú tjin ni xi kfet'aha, tu xi skuehe tsa tíñaha ni xi machjéhen nga ts'íinndjuú niu?

<sup>29</sup> At'aha tsa ts'íinnda tuts'in xjóo ko askahan najmi kuichúkuaha nga ts'íinndjuú niu, as'ai ngayjee xuta xi skuehe nga b'a ts'íin kuajnu*k*iehe.

<sup>30</sup> B'i ngján b'a kuitsu: "Nku xá kik'atuts'ih*in* kui ndai, tunga najmi tsichukjuahá ra nga kits'íinndjuú."

<sup>31</sup> 'Ko tsa nku nda rej xi tíñaha te mij já jun mjehe ngjuai kjánko kj'ai nda rej, ¿a najmi tjuhún k'úéjña nga ts'íinnkjink'un tsa kuichúkuaha nga kjaánko nda rej xinkuu xi nibáko kan mij já jun xi ts'e?

<sup>32</sup> Ko tsa behe k'un nga najmi kuichúkuaha, as'ai ts'íinkji já chjine'én xi ts'e xi má nga kuankih*i* kjuajyu nda rej xinkuu nk'ie nga kjin tjen sa.

<sup>33</sup> Kui b'a maha, tu yáhá ni xi tíñajinnu xi najmi k'úéjña ngayjee ni xi tji*h*in, kui xi najmi tsuh*u* ra nga kama xuta ni'yakuyána.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén sih*in* naxo*  
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

<sup>34</sup> 'Nda naxo, tunga tsa ndyja nga'yúh*u*n, ¿nkú ts'ín kama ntia ngáha?

<sup>35</sup> Najmi ta chj*ih*i ra. Najmi kama n'echjén xi nkúhu tsa ninte ko ta ndaha tsa n'etjijih*in* abon*o*. Tu ngjuaiyahá sa natsin ján. Xi tjen tjabaxín*n*ju, katasín*n*ju.

## 15

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku chutsanka xi kindyja*  
(Mt. 18:10-14)

<sup>1</sup> Nkjín já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'ínxát'aha já Roma ko xuta xi najmi naxu ts'intjusun kjuatéxumaha Moise kama ñjakút'aha Jesu nga j'aisínñju*h*u.

<sup>2</sup> As'ai kinchjayanehe já fariseo ko já chjine'éhen kjuatéxumoo nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Kui ndai ts'ínkjá*ih*in ko kjineko niñu xuta xi najmi naxu ts'intjusun kjuatexumoo.

<sup>3</sup> B'i kitsú Jesu nga y'éjña chubayaha:

<sup>4</sup> —Tsa tíñajinnu nku xi tíinchaha unchan chutsanka, tsa ndyjahá nku, ¿a najmi kuincháhá xi cháte ko yachán ñjoo ajin jñóo ko ngjuaingisjai xi kandyjoo santa nkúhu nga sakúhu?

<sup>5</sup> Ko nk'ie nga sakúhu chu, tsjo kamaha nga ngjuásun tjia.

<sup>6</sup> Nga kj'uai ni'yaha, kuinchja ñjaha já xi nda nchjakoho ko já xi tjintut'á tiñaha. “N'etsjokonú, at'aha ja kuasakú ngáhana chutsanka xi kandyjana”, kuitsuhu.

<sup>7</sup> B'a tíxinnuu nga b'a ta ts'in 'yún s'e sa kjuatsjo ndjiojmi ján nk'ie nga nku xuta ngatitsun fikj'aha ra animaha nga cháte ko yachán ñja xuta xi naxu nginkun Ntjaná, xi najmi tjihin nga ngjuaikj'aha ra animaha.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjén nku toon xi kindyja*

<sup>8</sup> Ko tsa nku tachjuún tjñaha te toontaba, tsa ndyjahá nku, ¿a najmi k'uetihí nku nd'í ko kjécha ni'yaha nga kuangisjái sisin santa nkúhu nga sakú ngáha ra toohon?

<sup>9</sup> Ko nk'ie nga sakúhu, as'ai kuinchja ñjaha jminchjín xi nda nchjakoho ko jminchjín xi tjintut'á tiñaha. “N'etsjokonú, at'aha ja kuasakú ngáhana toontaba xi kandyjana”, kuitsuhu.

<sup>10</sup> B'a tíxinnuu nga b'a ta ts'in s'e kjuatsjo ajihin ntítsjehe Ntjaná nk'ie nga nku xuta ngatitsun fikj'aha ra animaha.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjén nku na'mi xi kits'ínkjáin ngáha ra ntíhi*

<sup>11</sup> B'i kitsú sa Jesu:

—Nku nda kis'ejñaha jo já.

<sup>12</sup> Nda xi kjintíu kinchjako na'mihi: “Ji na'mi, k'uainí ni xi kanéna”, kitsúhu. As'ai tsakjanya ndo ni xi tjihin nga kitsjáha ntíhi.

<sup>13</sup> Askahan nga ja j'a chuba nistjin, as'ai tsatéña nda xi kjintíu ngayjee ni xi kik'aihi ko ngji nku nanki t'axín kjin nga kik'a toon xi kisakúhu. Yo kits'ínkje tiya toohon nga kits'ínjnu kits'ínt'a.

<sup>14</sup> Tunga nk'ie nga ja kits'ínkje ngayjee toohon, tu nkúhu kjintía xi tu xí 'yuhún kama nanki xu'bo ko kieke kjintía ko kui.

<sup>15</sup> As'ai ngjinki xaha nku nda xi tjñha nanki xu'bo, as'ai kits'ínkjihí ndo má tíntcha chinkaha tu xi ts'ínkjehen chu.

<sup>16</sup> Mjehe kjine ni xi tíntcha kjine chinko, tunga najmi ch'a xi kitsjáha ra niu.

<sup>17</sup> Tu chahán kama chubayaha ni xi kits'in, kui nga b'i kitsúhu: “Nkú tjín maha já xi ts'in xánta ni'yaha na'mina xi táb'anki tímaha nichine. Ko máha an, ei tábaya kjintía.

<sup>18</sup> Tu sahá kfínse ngáha ra na'mina ko b'a xihin: Ji na'mi, tjenna jé nginkun Ntjaná ko nginkuin.

<sup>19</sup> Najmi ta an tsuhuna tsa ntíhi k'úinní. Tu sahá katumahi an xi nkú joyaha nku nda musu xi ts'ihin xánta.”

<sup>20</sup> As'ai kits'in njyá ndatiu nga nibase ngáha ra na'mihi. Kjin tjen sa nk'ie nga kiekehe na'mihi ko kama nimaha. Tsangatsanka nga ngjitsubakjá ntíhi ndo ko kikjexu'ba.

<sup>21</sup> As'ai b'a kitsú ndatiu: “Ji na'mi, tjenna jé nginkun Ntjaná ko nginkuin. Najmi ta an tsuhuna tsa ntíhi k'úihinní.”

<sup>22</sup> Tunga b'ahá kitsú na'mihí ndatiu nga kinchjako já musuhu: “Kitsa nibákoó najyun xi 'yún nda ko n'engjo ntína, ko ta t'eyohoo najnú ntsja nku stjink'un, ko tjayohoo tjabaxínté.

<sup>23</sup> Nku turu xunkú xi 'yún chánka nibákoó ko n'ek'ion. Chineé ko n'esjee s'í.

<sup>24</sup> At'aha ntína xu'bjí nkú joyaha tsa ja k'ien ja kj'úáiya ngáha ra. Kui xi kindyja ja kuasakusjái ngáha.” As'ai nku s'í incha kik'asje.

<sup>25</sup> Máha nda xi chóo, jñá kafi. Nk'ie nga kik'óya ko j'ai tiña ni'yoó, kint'é nga suun tífane ko nga tíntcha tenki xuta.

<sup>26</sup> As'ai kinchjaha nku nda musu ko kingjásjaiyaha mí nihi xi tíma.

<sup>27</sup> B'a kik'ihin: “Nda nts'ei ja kaf'ai ngaha ko na'mihi katsja kjuu nga kan'ek'ien nku turu xunku xi 'yun chanka, at'aha nda tihin ndo nga kuats'inkjain ngaha ra.”

<sup>28</sup> Kama kjan nkjuhun nda xi choo nga santaha najmi ta mjehe ra kjuas'ehen ayoo. Kui nga tsitjusehe na'mihi ko tsankihi nga kjuas'en.

<sup>29</sup> Tunga b'aha kitsu ndo: “Yai, te, xi nku ts'in nkjin nu tihin nga tits'inxat'aha ko tehente tint'e'ehen, tunga ndahachi nku niya najmi kje 'baini nku chutentsu ichi xi k'uasjekohona s'i ja xi johon an.”

<sup>30</sup> Tunga nk'ie nga kjuai ntih xu'bi, xi kits'inkjeko jminchjin skoo ni xi kik'aihi, kan'ek'ieihin nku turu xunku chanka.”

<sup>31</sup> 'As'ai b'a kitsu na'mihi: “Ji ntina, tehente tinchunkoni ei, ko ngayjee ni xi tjinna ji ts'i.”

<sup>32</sup> Tunga nd'ai tihin nga n'esjee s'i ko n'etsjaa, at'aha nda nts'ei nku joyaha tsa ja k'ien ja kju'uaia ngaha ra. Kui xi kindyja ko ja kuasakusja ngaha”, kitsu.

## 16

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku nda musu xi najmi naxu ngjiko xaha*

<sup>1</sup> B'i kitsu ya Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyaha:

—Yejna nku nda nchiná xi kitsja xaha nku nda musuhu tu xi kuasehe ra ni xi tihin. Kik'inyaha nga nda musu tits'inkje tiya ni xi kits'inkjas'ehen nga kuasehe.

<sup>2</sup> As'ai kinchjaha nda musu ko b'a kitsuhu: “¿A b'a tsu en xi tint'ehena? N'ekjas'enni kuenta xa xi tin'ei, at'aha najmi ta ji chasehe ri ni xi tjinna.”

<sup>3</sup> As'ai kits'innkink'un nda musu. B'i kitsu: “¿Mi nihi xi ts'ian ei ni, at'aha ja tits'inkje xana nda ntiana? Najmi kuichukjuana tsa xa ndja ts'ian ko subana tsa chje kuankia.”

<sup>4</sup> Ja be mi nihi xi ts'ian tu xi ts'inkjaihinna xuta ni'yaha nk'ie nga ja kje xana.”

<sup>5</sup> 'As'ai kinchjaha nga nkunku ja xi tjeheh ts'e nda ntiaha. “¿Nku tin tjeheh ts'e nda ntiana?”, kitsuhu nda xi tjun j'aisehe.

<sup>6</sup> “Unchan ndji seti”, kitsu ndo. B'a kitsu nda musu: “A xujun xi tijt'a xkhi ni xi tjeheh ei. Kitsa tinchin, tu saha tu chatehe t'et'ai.”

<sup>7</sup> As'ai b'a kitsu ngaha kj'ai: “Ko ji, ¿nku tin tjeheh?” “Unchan kusta tuniñu”, kitsu nda xu'bi. B'aha ta kitsu ngaha nda musu: “A xujun xi tijt'a xkhi ni xi tjeheh ei. Tu saha tu chate ko katéhe t'et'ai.”

<sup>8</sup> 'As'ai nda ntiaha nda musu ch'onk'un xu'bi kama nkjuhun nga 'yun nkjink'un ndo nga b'a kits'in. At'aha xuta xi ts'e asuntee 'yun tin saha kjuankjink'un xi nku ts'in b'endako xinkjin nga xuta xi ts'e ma ndzjeen.

<sup>9</sup> Ko an b'a tixinnu. N'e chjon kjuanchina xi tin asunte ngatitsuin nga kuisinko xuta, tu xi kas'ehenuu xuta xi nda kjuanchikonuu. B'a ts'in nk'ie nga kfeke asuntei kjuanchinaha, n'ekjainnuu ma nga kuintsuba sin.

<sup>10</sup> Xi kixi fiko nga ts'intjusun ni xi ichi, kui xi ta naxu fiko nga ts'intjusun ni xi tse. Ko xi najmi kixi fiko nga ts'intjusun ni xi ichi, kui xi ta najmi naxu fiko nga ts'intjusun ni xi tse.

<sup>11</sup> Kui b'a maha, tsa najmi kixi kuankinkoo nga chasoho kjuanchina xi tin asunte ngatitsuin, zyá xi tsjanuu nga chunnto kjuanchina xi ndoo?

<sup>12</sup> Tsa najmi kixi kuankinkoo nga chasoho ni xi ts'e xi kj'ai, zyá xi tsjanuu ni xi ts'ajun?

<sup>13</sup> Ndaha nku nda musu najmi ma ts'inxat'aha jo ja ntia. At'aha nku xi ts'in unkie ko nku xi ts'intjo, ko a ra ts'inxat'a sisihin nku ko ch'on ts'in kuasehe xinkuu. Kui nga najmi kama n'exat'aha ruu Ntiana ko kjuanchinoo.

14 Tunga já fariseo, kui xi 'yún tsjohō tōon. Kui nga tsaj nukiehe Jesu nk'ie nga kint'é ngayjee ni xu'bi.

15 As'ai b'i kitsúhu Jesu jóo:

—Xuta nda n'esjo yjonuu nginkun xuta, tunga Ntjanáhá be xi nkú ts'ín tjintuyá animanuu. At'aha ni xi benkjún xuta tu ts'ihí maha Ntjaná nga basehe.

16 Jet'a xaha ni xi kis'et'a kjuatéxumoo ko ni xi tsakúya já profeta nistjin nga j'ai Jua Bautista. Kui nistjiun kik'atuts'ihin ra nga tís'enjímí nga Ntjaná xi batéxuma ko xuta títsjá nga'yúhun yjohō nga tífás'enjin nga Ntjaná xi kjuatéxumaha.

17 Tunga ta chjihí ra kjuatéxumoo. Najmi 'ni tjin tsa ndyjajihin sén nk'a ján ko t'anankiu nga nku ntu ichihí kjuatéxumoo ndyjat'a.

### *B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu kjuabixoon*

(Mt. 5:31-32; 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Tu yáhá ni xi k'uéjña chjuúhun ko kuixanko kj'ai tachjuún, kui xi títangane kjuabixan tjuhun. Ko xi kuixanko ngáha tachjuún xi y'éjñaha x'ihin, kui xi ta títangane ni xi 'mihí kjuabixan.

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda nchiná ko nku nda x'an*

19 'Yejña nku nda nchiná xi bja najyun xi 'yún chjí ko najyun xi tsjo k'un ko ngayje nistjin tsjo ts'ín b'asje s'í.

20 Ta y'ejña ya nku nda x'an xi 'mi Lazarō, xi kitsejnúhú ra tsé ko xi fajñastiu ankjua ni'yaha nda nchinóo.

21 Kui nda x'on ni xi un b'éhe k'un nga kjine t'ía xi xi bixuntunkí kinte yámixaha nda nchinóo. Ko santaha nañoó f'aik'úhun nga kjinejnu tséhe.

22 Tu k'iehén nda x'on ko ntítsjee ngjikohō ante xi má nga tíjña ntje cháná Abraham, ko ta k'ien nda nchinóo ko ngjiyanji.

23 Nk'ie nga un tíbehe nda nchinóo ngak'ien, tsasenjinki ko kieke nga kjin tíjña Abraham ko nga Lazarō kab'ejñat'aha.

24 'As'ai kikjintáya nda nchinóo nga kinchja: “Ji na'mi Abraham, katumá nimahi an. T'exái Lazarō nga kats'ínk'anchiku najnú ntsja ko kanibá ts'ínk'anchi njá. At'aha 'yún nkjún un tíbena ei ajin nd'í”, kitsú.

25 Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Ji ntína, n'ekj'áítsjein nga tsjo ts'ín tsinchin asuntee ko Lazarō kjuanima j'anki. Tunga nd'ai tjihin kjuajyu ko ji un tíbehi.

26 Ko nku tíkjá ya. Nku tixa chánkantsú tjenchja masen yaná. B'a ts'ín najmi ma f'atikjáha xi tjintu ei xi mjehe ngjuai ján ko ta ndaha xi tjintu ján najmi ma f'atikjá nga kj'uaí ei.”

27 'As'ai ta kinchjahá ngáha nda nchinóo: “Tíbankihi, na'mi, nga n'ekjí Lazarō ni'yaha na'mina.

28 At'aha un maha já nts'é. Katjitsúyaha tu xi najmi ko kui kj'uaíhi ante xu'bi má nga un tíbehe xuta”, kitsú ndo.

29 Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Tíjñaha já nts'ei kjuatéxumaha Moise ko xujun xi y'ét'a já profeta. Kui xi kant'é éhen”, kitsú.

30 As'ai: “Najmi, na'mi Abraham. Tunga tsa tjin xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo ko ngjuaisehe já nts'é, ngjuajkj'áha ra animaha”, kitsú nda nchinóo.

31 Tunga b'ahá kitsú Abraham: “Tsa najmi tint'é éhen ni xi y'ét'a Moise ko já profeta, ta najmi kama chubayaha ndaha tsa tjin xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.”

## 17

*B'i ts'in kinchjanijmíyaha Jesu xuta xi ts'ínkijnejin je xuta xingisoo*

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

<sup>1</sup> B'i kitsú Jesu nga kinchjako xuta ni'yakuyáha:

—Tjihin nga s'e ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun xuta, tunga, jnima rú ts'ihin xi ts'ínkijnejin ngatitsun xuta xi kj'ai!

<sup>2</sup> Tu sahá ra ngandaha xi b'a ts'íun tsa s'et'a 'yunt'a kásin nku ndjio chánka ko chjanik'ajin ntáchak'uun, kintehe ni nga ts'ínkijnejin ngatitsun nku ntí ichí xi nkúhu xu'bi.

<sup>3</sup> Chúhūun yjonūu.

'Tsa nda nts'ei tít'sín ngatitsun, chubakoi nga najmi nda tít'sín. Tsa ngjuaij'áha ra animaha, n'endyjat'aihi.

<sup>4</sup> Tsa yatu niyá ch'on ts'ínkōhi nga nku nistjin ko tsa yatu niyá: "Tifik'aha ra animana, n'endyjat'aní", tsa kuitsuhi, n'endyjat'aihi.

<sup>5</sup> As'ai kinchja já postru:

—Tjinkoni tu xi 'yún s'ejin sahaní Ntíaná.

<sup>6</sup> B'i kitsú Jesu:

—Tsa tu ichí s'ejinūu Ntíaná xi nkúhu nku k'un mostasa xi 'yún ichí, kama b'a k'úhūun yá tu xu'bi: "Tiyú xin ei ko t'ihinsinjñajin ntáchak'uun." Kuint'é'ennūu yóo.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda musu xi ts'intjusun xáha*

<sup>7</sup> 'Tsa nku xi tjñajinnūu tjñaha nku nda musu xi kafikján t'anankiū ko tsa chu kafikunntá, nk'ie nga ja k'óoyaha jñá nda musu, najmi b'a kuitsuhu: "Tjtjáhanchunt'ái yámixō."

<sup>8</sup> B'a ní kuitsuhu: "T'endaní ni xi kjíne ko n'esjei najjihin. T'eyaní nichinena ko ntá xi k'uiá, ko askahan kama chinej ko s'í ji."

<sup>9</sup> Ko ta ndaha najmi tsjáha máb'achjihí nda musuhu nk'ie nga ja kuats'intjusun xá xi kuatsjáha.

<sup>10</sup> B'a ta ts'in jun, nk'ie nga ja n'etjusun ngayjee xá xi kitsjánūu Ntíaná, b'a ní tixíun: "Já musu ní. Ni xi kik'inni, kui nihi xi kin'ei."

*B'i ts'in kits'innkihí Jesu te já xi k'uhun ch'in fentujnu*

<sup>11</sup> Nk'ie nga tít'sín niyá Jesu nga tífi nanki Jerusalen, j'ajin masen ante Samariá ko ante Galilea.

<sup>12</sup> Nk'ie nga tsichu nku nanki ichí, j'aik'úhūn te já xi k'uhūn ch'in fentujnu. Kui xi kjint'á tsincha

<sup>13</sup> nga kikjintáya:

—Ji Jesu, nda maestru, katuma njmahi jin.

<sup>14</sup> Nk'ie nga kieke Jesu jóo, as'ai b'i kitsúhu:

—Tankínkuhūu yjonūu já na'miū.

Nk'ie nga tíincha fi jóo, tsitjuxín ch'ihin.

<sup>15</sup> As'ai nku nda xi tjenjihin já xi tee, nk'ie nga kieke nga kama nkihí, kik'óya ko kits'intsjohō Ntíaná nga 'yún kikjintáya.

<sup>16</sup> J'aisinkúnch'int'aha Jesu nga íxí t'anankiuhú kingjénsten nintaku ko kitsjáha máb'achjihí. Samariá nibáha nda xi b'a kits'íun.

<sup>17</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A najmi tehé maha já xi kama nkihí? ¿Má kfihí já xi ñja xingisoo?

<sup>18</sup> ¿Á tu nkuhú nda xu'bi xi najmi ntje Israel tjeheñ ra kuak'óyaha nga kj'uaits'intsjohō ra Ntíaná?

<sup>19</sup> As'ai b'i kitsúhu ndo:

–Tisintjein ko t'in. At'aha kuas'ejihin nga Ntiana kits'in nibana, kui nga kama nkhi ri.

*B'i ts'in tsakuya Jesu nkje kuatexuma Ntiana*  
(Mt. 24:23-28, 36-41)

<sup>20</sup> As'ai ja fariseo kingjasjayaha Jesu nkje kuichu nistjin nga kuatexuma Ntiana. B'i kitsu Jesu:

–Tunkaan najmi kama chjih nk'ie nga kuatexuma Ntiana.

<sup>21</sup> Ko ta ndaha najmi b'a kuitsu xuta: “Ei tjina”, ko a ra: “Jan tjina.” At'aha ja tibatexuma Ntiana ajinnuu.

<sup>22</sup> As'ai b'a kitsuhu xuta ni'yakuyaha:

–Kuichu nistjin nga kama mjenuu nga choo ndaha tsa tu nku ichi nistjin xi s'e nk'ie nga kj'uai Ntihu Ndax'iun, tunga najmi chanu.

<sup>23</sup> Tjin xi b'a kuitsunuu: “Ei tjina”, ko a ra: “Jan tjina.” Tunga najmi tu bankinnu ko ta ndaha najmi tu tsjennkihhu.

<sup>24</sup> At'aha xi nku ts'in ma chji nd'ich'on nk'a jan nga bat'ai, nga ma chji ei ko ma chji jan, b'a ta ts'in kama chji Ntihu Ndax'iun nistjin nk'ie nga kj'uai ngaha.

<sup>25</sup> Tunga titjuhun tihin nga un nkjun skuehe ko nga xuta xi tjin nd'ai najmi ts'inkjaih.

<sup>26</sup> Xi nku kama nistjin nga y'ejna Noe, b'a ta kama nistjin nk'ie nga kj'uai ngaha Ntihu Ndax'iun.

<sup>27</sup> Kui nistjin tinja kjine ko tinja 'bi xuta. Tinja bixan ko tinja ts'inkixan ntih. B'a tinja ts'in santa nkuhu nga tsichu nistjin nga jas'en Noe tsutsu chanko, ko tu ni xi kik'aha ts'i ko jesunjin na ngayjee xuta.

<sup>28</sup> Ko b'a ta kama nistjin nga y'ejna Lot. Tinja kjine ko tinja 'bi xuta. Tinja b'atse ni ko tinja bateña ni. Tinja b'entje ko tinja ts'innda ni'ya.

<sup>29</sup> Tunga nistjin nga tsitju Lot nanki Sodoma, nibajen nk'a jan nd'i ko sufri nga tsixuntu t'anankiu. Jesun ngayjee xuta.

<sup>30</sup> B'a ta kama nistjin nk'ie nga kuakuchji yjoho Ntihu Ndax'iun.

<sup>31</sup> 'Kui nistjin xu'bo, xi kab'ejnason nk'a ni'yaha najmi tu kuitjujen nga kj'uaik'asje ni xi tjintu aya ni'yaha. Ko xi kafi jna najmi ta kats'oyaha ni'yaha.

<sup>32</sup> N'ekj'aitjohoon yjonuu ni xi kamat'ain chjuuhun Lot.

<sup>33</sup> Tu yaha ni xi mjehe ts'ink'anki suba yjoho nga k'uejna tik'un, kui xi tu saha kuaya. Tunga xi kuaya, kui xi tu saha n'ek'anki.

<sup>34</sup> An b'a tininnuu. Kui nistjen xu'bo jo xuta xi kjintusun nku kama, nku chjube ko xinkuu s'ejna.

<sup>35</sup> Jo jminchjin xi tinja ot'aha xinkjin, nku chjube ko xinkuu s'ejna.

<sup>36</sup> Jo ja xi kafi jna, nku chjube ko xinkuu s'ejna.

<sup>37</sup> B'a kitsu joo:

–Ji Nda Ntia, ima xi tjehe b'a kamo?

B'i kitsu Jesu:

–Yaha nga ma kjijna nku yjoninte k'ien, yo ma njaku chalikie. B'a ta ts'in chaha nga kj'uai Ntihu Ndax'iun.

## 18

*B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchen ni xi kits'inko nku nda jue nku tachjuun xi ja k'ien x'ihin*

<sup>1</sup> As'ai Jesu y'ejna chubayaha xuta ni'yakuyaha nga tsakuyaha nga tihin nga tehente kuinchja Ntiana ko nga najmi ts'inkjehe k'un.

<sup>2</sup> B'i kitsuhu:

–Nku nanki y'ejna nku nda jue xi najmi benkjun Ntiana ko ta ndaha najmi nusihin xuta.

<sup>3</sup> Yo ta y'ejña nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi fisehe nda jue nga b'a tsuhu: "Kixi n'ení kjuá xi t'ínkōna chá kontrana."

<sup>4</sup> Nkjin nistjin j'a nga najmi kits'ihin kjuá tachjuún. Tunga askahán ni kits'innkjink'un: "Ndaha tsa najmi benkján Ntíaná kō najmi nusinna xuta,

<sup>5</sup> tunga tu nku tít's'instihína tachjín. Kui nga tu sahá kixi ts'ihin ra kjuá tu xi najmi ts'ínkjehe kjuatsentana nga kj'uaíse tehentena."

<sup>6</sup> B'i kitsú sa Nda Ntíaná Jesu:

—Nda tasinñju ni xi kitsú nda jue ch'onk'un xu'bj.

<sup>7</sup> Ntíaná, ¿a najmi kixihí ts'ihin kjuá xuta xi j'ájin, xi nistjin nistjen nchjako? ¿A ts'ínk'andayahá nga kuasinko?

<sup>8</sup> B'a tíxinnuu nga ntjuúhun ts'ihin kjuá xuta xi ts'e. Tunga nk'ie nga kj'uaí ngáha Ntíhi Ndax'iun, ¿a sakú saha asuntee xuta xi s'ejihin Ntíaná?

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kits'inchjén nku nda fariseo ko nku nda xi f'áchjintjai ch'á*

<sup>9</sup> Ta y'ejña chubayaha Jesu nga tsakúyaha xuta xi b'a maha nga naxu tuncha ts'in nginkun Ntíaná maha, tunga najmi ndahá ts'in basehe xuta xingisoo. B'i kitsúhu:

<sup>10</sup> —Jo já ngji nchjako Ntíaná má ma natsihin ninku, nku xi nda fariseo ko nku nda xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma.

<sup>11</sup> Nda fariseo b'i ts'in kinchjako Ntíaná nga ngandaha kinchja nk'ie nga kabasinjña ndju: "Ji Na'mi, tít'sjaha máb'achji at'aha najmi b'a k'an xi nkú k'un xuta xi k'oo, xi ndyjé ts'in, xi ch'onk'un, xi b'at'aha chjuúhun. Kō ta ndaha najmi b'a k'an xi nkúhu nda xu'bj xi f'áchjintjai ch'á.

<sup>12</sup> Jo niyá nga tuntjóo bátejña kjintía kō nku t'íkja ngayjee ni xi ts'in ngana tsja chje."

<sup>13</sup> Tunga nda xi f'áchjintjai ch'á kjin tsasinjña kō santaha najmi ma k'un tsa nk'a ján kuasenjinki. Tu kik'onayahá 'mehe nga b'i kitsú: "Ji Na'mi, katuma nimahi an nga jé tjenna."

<sup>14</sup> An b'a tíxinnuu. Nku nda xi naxu kama ndai nginkun Ntíaná nk'ie nga kik'óya ngáha ni'yaha. Najmi b'aha nda xinkuu. At'aha tu yáhá ni xi k'uasjenk'a suba yjoho, kui xi ichi kama nginkun Ntíaná. Kō xi k'uasje nimakjua yjoho, kui xi sakúhu kjuachánka.

*B'i ts'in nda kinchjane Jesu jánti xi*

*(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)*

<sup>15</sup> As'ai incha j'aiko xuta ntíhi tu xi Jesu ngjuénnehe ra ntsja. Tunga nk'iehé nga kikié já ni'yakuyóo nii, b'a kitsúhu xuta nga najmi b'a incha ts'ín.

<sup>16</sup> Tunga kinchjahá ra Jesu jóo kō b'i kitsúhu:

—Tjehenntoho jántiú nga kanibásena. Najmi tu jun b'ech'óhoo. At'aha xuta xi b'a ts'in tjintuyáha xi nkú joyaha jánti xi, kui xi tjehe ra nga Ntíaná kuatéxumaha.

<sup>17</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi najmi ts'ínkjáihin nga Ntíaná xi batéxumaha xi nkú ts'ín ts'ínkjáihin nku nda chí ni xi 'bajhi, kui xi ndahachí najmi kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

*B'i ts'in kinchjanijmíko Jesu nku nda nchiná*

*(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)*

<sup>18</sup> As'ai nku nda k'aku kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji nda maestru, ji xi ndai, ¿mí nihí xi ts'ian tu xi kama ts'inkjáihiin ra nga kuátejña t'ík'un síán?

<sup>19</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Á an xi nda tí'mihiní? Najmi tjín xi ndaha, nku tutuhú Ntíaná.



<sup>20</sup>Yai xi nkú ts'ín tjí't'a kjuatéxumoo: “Najmi tu biyunéi kjuabixoon. Najmi tu n'ek'iein. Najmi tu ndyjé n'ei. Najmi tu testiyu tsank'á n'ei. Chankjúin na'mihi ko naahi.”

<sup>21</sup>B'a kitsú ndo:

—Ngayjee ni xu'bo títs'intjusan santa nkúhu nga ndyjana.

<sup>22</sup>Nk'ie nga kint'é Jesu ni xu'bi b'a kitsú:

—Nku ni ndyjat'á sahi. Tateñai ngayjee ni xi tjihin ko tjeihin xuta x'an. B'a ts'ín s'ehe ri kjuanchiná ndjiojmi ján. As'ai nibái nga tsjénkiní.

<sup>23</sup>Tunga nk'iehé nga kint'é ndo éin, kik'ie nusin nusihin, at'aha 'yún nkjún nchiná.

<sup>24</sup>Nk'ie nga kieke Jesu nga kik'ie nusin nusihin ndo, b'i kitsú:

—Á b'a 'yún 'ni tjihin tsa xuta xi nchiná nkjúhun kjuas'enjihin nga Ntjaná kuatéxumaha!

<sup>25</sup>Tu sahá najmi 'ni tjin tsa nku chu camello kjuas'en tixaha nku nintu nga nku nda nchiná kjuas'enjin nga Ntjaná xi kuatéxumaha.

<sup>26</sup>As'ai xuta xi kint'éhé b'a incha kitsú:

—¿Yá xi kama k'uanki ni ma?

<sup>27</sup>B'i kitsú Jesu:

—Ni xi ndahachí najmi maha ts'ín xuta, Ntjaná maha ts'ín nii.

<sup>28</sup>As'ai b'a kitsú Pedro:

—Xi nkúhu jin, ja y'entui ni xi tjinni ko tjennkihi nd'ai.

<sup>29</sup>As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi y'éjña ni'yaha, tsa chjuúhun, tsa já nts'e, tsa xi cháha ko tsa ntíhi at'aha Ntjaná batéxumaha,

<sup>30</sup>kui xutai 'yún ts'ati k'uai ngáha ra asunnte xu'bi ko nistjin xi nibá askahan k'uaihi nga k'úentu tik'un sín.

*B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jesu nga kuayá*

*(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)*

<sup>31</sup>As'ai ngijiko t'axín Jesu já ni'yakuyá xi te joo ko b'a kitsúhu:

—Tjenñju. Ja títbankiaán nanki Jerusalen. Yo kuitjusun ngayjee ni xi y'ét'a já profeta nga kamaha Ntíhi Ndax'iun.

<sup>32</sup>At'aha aya ntsja xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra n'ekjas'en. Kui xi kuajnukiehe, ch'on ts'íihin, ko kuatétéjnuhu.

<sup>33</sup>K'uéhe ko ts'íink'ien. Tunga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ngabayoo.

<sup>34</sup>Ndaha nku ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyoo. Najmi be ni xi tinchja Jesu, at'aha kis'ejña 'maha niu.

*B'i ts'ín kits'ínnkihi Jesu nku nda ka*

*(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)*

<sup>35</sup>Nk'ie nga ja títichú tiña Jesu nanki Jerico, nku nda ka kab'ejña andai niyoo nga títbanki chje.

<sup>36</sup>Nk'ie nga kint'é ndo nga tíf'a nkjún xuta, as'ai kingjásjaiya mí nihi xi tíma.

<sup>37</sup>Kik'inyaha nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, tíf'a yo.

<sup>38</sup>As'ai kikjintáya:

—Ji Jesu, ji xi ntjehe David, katuma nimahi an!

<sup>39</sup>Xuta xi yja tíjuun kinchjatikoho tu xi k'uéchja'aha ts'a, tunga tu sahá 'yún kikjintáya sa:

—Ji ntjehe David, katuma nimahi an!

<sup>40</sup>As'ai tsasin'yún Jesu ko b'a kitsú nga ngjuaichj'a nda ko. Nk'ie nga ja j'ai, Jesu kingjásjaiyaha:

<sup>41</sup>—¿Mí xi mjehi nga ts'ihin?

B'a kitsú nda ko:

—Ji nda maestru, mjena nga kama chjina.

<sup>42</sup> B'i kitsú Jesu:

—Katuma chjihi. At'aha kuas'ejihin nga Ntjaná kits'ín nibána, kui nga kama nkihi ri.

<sup>43</sup> Ta kuihi chubo kama chjihí ndo ko kitsjennkíhi Jesu nga kits'intsjoho Ntjaná. Ko ta kits'intsjoho Ntjaná ngayjee xuta xi kikié ni xu'bi.

## 19

### *B'i ts'ín tsichuk'úhun Zakeo Jesu*

<sup>1</sup> As'ai tsichu Jesu nanki Jerico. J'ajin nankiu.

<sup>2</sup> Yo tíña nku nda nchiná xi 'mi Zakeo, xi nda k'akuhu já xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma.

<sup>3</sup> Kui xi mjehe skue yáha Jesu, tunga najmi tímahá ra, at'aha katsehe xuta ko ch'e nkjún ya Zakeo.

<sup>4</sup> As'ai tsangatsanka tíjuhun xuta nkjiun ko tsiyajnu nku yá xi síña yo, tu xi skuehe Jesu, at'aha yo tíhin nga kj'ua.

<sup>5</sup> Nk'ie nga ja tí'a Jesu yo, tsasenjinki má kji'a ndo ko b'i kitsúhu:

—Ji Zakeo, kitsa títujein, at'aha ni'yahí tíhin nga ts'inkj'áiya nd'ai.

<sup>6</sup> As'ai kitsa tsitjuen Zakeo ko tsjo kamaha nga kits'ínkjáihin Jesu ni'yaha.

<sup>7</sup> Tunga nk'ie nga kikié xuta ni xu'bi, as'ai ngayjee kinchjayane Jesu nga b'a kitsúhu xinkjín:

—Ni'yaha nku nda xi najmi ts'intjusun kjuatexumaha Moise kfi ts'inkj'áiya.

<sup>8</sup> As'ai tsasinjña ndju Zakeo ko b'a kitsúhu Jesu:

—Chasei, nda maestru. Tsjaha xuta x'an masen ni xi tjínna. Ko tsa tjín xi ndyjé kits'ihin nga ts'anachaha, ts'ink'óya ngáha ra ñju niyá tíhin ni xi jakj'aha.

<sup>9</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ja k'uanki nd'ai xuta xi tíntu ni'ya xu'bi, at'aha ta ntjehe ntje chjáná Abraham y'aha ra nda xu'bi.

<sup>10</sup> At'aha Ntíhi Ndax'iun j'aingisjái ko j'ai ts'ínk'anki xuta xi ja kindyja.

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén nku nda xi kitsjáha já musuhu toon xi ts'íinxáko*

(Mt. 25:14-30)

<sup>11</sup> Nk'ie nga tímjéñju xuta ni xi tíchja Jesu, as'ai ta y'éjña chubaya ngáha nga tsakúya. At'aha ja tibichú tíña nanki Jerusalen ko b'a tímaha xuta nga akui kjuatexumaha Ntjaná.

<sup>12</sup> Kui nga b'a kitsúhu Jesu:

—Y'ejña nku nda nchiná xi ngji kjin kj'ai nanki tu xi nda rej n'e maha ko askahan k'óoya ngáha.

<sup>13</sup> As'ai kinchjaha te já musuhu ko kitsjáha toon nga nkúnkú jóo. “N'exáko tooin santa nkúhu nga kjúái ngáhana”, kitsúhu.

<sup>14</sup> Tunga unkiehé ra xuta nankihí ndo ko incha kits'ínkji tjennki ndo já chjine'én xi b'a kuitsu: “Najmi mjení tsa kui ndai xi kama nda reini.”

<sup>15</sup> Tunga kin'e mahá nda rej ndo ko kik'óya ngáha nankihí. As'ai kitsjá kjuu nga chubaha já musu xi kitsjáha toon, tu xi skuehe xi nkú tjín kits'ín nganasun nga nkúnkú jóo.

<sup>16</sup> As'ai j'ai nda xi tjuun. “Ji nda ntia, te tíhin nga kits'ín nganasun toohin”, kitsú.

<sup>17</sup> “Nda tjín. Nda ní ji, nda musu. Naxu kin'etjusuin xá ichí xi kitsjaha, kui nga tsjaha ra nga kjuatexumaha ri te nanki”, kitsú nda rej.

18 *As'ai j'ai nda musu xi ma joho.* “*Ji nda ntia, un tjihin nga kits'in nganasun toohin*”, kitsu.

19 “*Ji xi kuatexumaihi un nanki*”, ta kitsuhu nda musu xu'bi.

20 *'As'ai j'ai nga kj'ai nda musu.* “*Ji nda ntia, a toohin ngaha ei.* Nku pañu kik'ontikjajian nga y'etja,

21 *at'aha tsankjuhun.* *At'aha kjan ni ji.* Chjubéi ni xi najmi ji y'ejnai ko chjusintjein chan xi najmi ji y'entjei”, kitsu.

22 *As'ai b'a kitsu nda rej:* “*Ji nda musu ch'onk'un, ta kuihi en xi kuakixin ts'inkokjuahara.* Tsa an xi kjan ko fakja ni xi najmi an y'ejna ko kjesintjen chan xi najmi an y'entje,

23 *kui nga, za najmi kin'ekjas'eheñ ri toonna ja xi be nku ts'in ts'inxakoho toon?* Tsa b'a kin'ei, ja ra ts'inkjain ngaha ra nd'ai toonna ko santaha ntihin nga kjua”, kitsu.

24 *'As'ai kinchjako nda rej ja xi kabincha yo.* “*Chju'ohoo toon nda xu'bi ko tjohoon nda xi tjinaha te*”, kitsuhu.

25 “*Ji nda ntia, ja tjinaha te toon nda xu'bo*”, kitsu joo.

26 *Tunga b'aha kitsu nda rej:* “*An b'a tixinnuu.* Ngayjee xi tjihin ni, kui xi k'uai saha. Tunga xi najmi tjihin, kui xi chju'aha santaha ni xi ichi xi tjinaha.

27 *Ko maha ja kontrana xi najmi mjehe nga kuatexumaha, nibakoo ei ko nginkan tichakjo kasin.*”

### *B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem*

*(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)*

28 *Nk'ie nga ja b'a kitsu Jesu, as'ai kitsjen titjun nga kits'innuju ngaha niyaha nanki Jerusalem.*

29 *Nk'ie nga ja tsichu tiña Betfage ko Betania, nanki xi tiña maha asunntu tjenki xi 'mi Ya Olivo, as'ai kits'inkji Jesu jo ja ni'yakuyaha*

30 *nga b'i kitsuhu:*

– *Tankiun nanki ichi xi tjina tiña jan.* *Nk'ie nga ja kuichu yo, sakunuu nku ntí búrru xi tjit'a'yun, xi najmi kjee ch'a b'esuhun.* Chjunndayo ko nibakoo ei.

31 *Ko tsa tjin xi ngjuásjaiyanuu:* “*za jun tichjundayahanu chu?*”, tsa kuitsunuu, b'a t'ihun: “*Nda maestru ru machjehen chu.*”

32 *As'ai ngji ja xi kin'ekjiu ko kisakuhu chu xi nku nga kitsu Jesu.*

33 *Nk'ie nga ja tincha kjendaya ntí búrruu, as'ai b'a kitsu ja xi ts'e chu:*

– *za jun tichjundayahanu ntí búrruu?*

34 *B'a kitsu joo:*

– *Nda maestru ru machjehen chu.*

35 *Incha j'aikoho Jesu chu.* *Najyuhun incha kingjasuhun chu ko kits'ink'iesun Jesu.*

36 *Xi nku nga ts'in tifi Jesu, b'a ts'in kingjantu najyuhun xuta aya niyoo.*

37 *Nk'ie nga ja tincha bichu tiña ma jenstehen asunntu tjenki Ya Olivo, as'ai ngayjee xuta ni'yakuyaha Jesu 'yun incha kikjintaya tsjo nga kits'intsjoho Ntiana ngat'aha ngayjee kjuankjun xi incha kkie.*

38 *B'a incha kitsu xuto:*

– *ntiana nda kats'inko nda rej xi kits'in niba ngajoho! ;Kas'e kjuajyu ndjiojmi jan ko kaya kjuachankaha Ntiana nk'a jan!*

39 *As'ai kinchja k'ua ja fariseo xi tjenjihin xuta nkjiun:*

– *Ji nda maestru, b'a t'ihin xuta ni'yakuyahi nga najmi tu b'a incha kats'in.*

40 *B'i kitsu Jesu:*

– *B'a tixinnuu, tsa k'uechja ts'a xuta xu'bi, ndjio incha kjintaya.*

41 Nk'ie nga j'ai tiña Jesu nanki Jerusalen, kikjintántjai nankiu nk'ie nga kikié.

42 B'i kitsú:

—Tsa tu kui sa nistjin xu'bi kamankjinnuu ni xi tsjánuu kjuajyu! Tunga tíña 'mahánuu niu nd'ai.

43 At'aha kuichú nistjin nga já kontránuu k'uétjindainuu xjó nga k'uéchjanuu tu xi ts'ínkjehenuu.

44 Ts'ínkjenuu kó ts'ínk'ien xuta nankinuu. Ndaha nku ndjio najmi tá se'jñasun saha rá xinkjín. At'aha najmi kamankjinnuu nk'ie nga y'éjña chjinuu Ntíaná kjuandaha.

*B'i ts'ín kik'onsje Jesu já xi tíncha batéña chu má ma natsihin ninku  
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)*

45 As'ai jas'en Jesu má ma natsihin ninku. Kik'onsje já xi tíncha batéña kó tíncha b'atse chu yó.

46 B'i kitsúhu:

—B'a ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Ni'ya xi má nga kuinchjako xuta Ntíaná kama ni'yaná.” Tunga jun antehé já ndyjé t'n'e mo.

47 Xki nistjin tsakúya Jesu natsihin ninku. Kó já ná'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo kó já xi yankjúhun incha tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínk'iehen Jesu.

48 Tunga najmi tísakú niyáhá rá nkú ts'ín b'a incha ts'ín, at'aha ngayjee xuta 'yún mjehe nga kuasínñjuhu ni xi tínchja Jesu.

## 20

*B'i kama nk'ie nga kingjásjaiyaha já tjíxóo Jesu yá xi kitsjá xáha  
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)*

1 Nku niyá nk'ie nga títakúya Jesu má ma natsihin ninku nga y'énijmíhi xuta én nda tsuhu Ntíaná, as'ai j'aik'úhun já ná'mi k'aku, já chjine'éhen kjuatéxumoo kó jáchá xi tá tjíhin xá.

2 B'a incha kitsúhu:

—T'inyani, ¿mí xá xi tjíhin nga b'a t'n'ei? ¿Yá xi kitsjá xáhi?

3 B'i kitsú Jesu:

—Kó an tá kuasjáyanuu nku ni. T'inyanú.

4 ¿Yá xi kits'ín nibáha Jua Bautista nga j'aiténtá xuta? ¿A Ntíaná, a rá xuta asunntejhi?

5 As'ai b'i kitsúhu xinkjín nga kinchjanijmíyaha niu:

—Tsa: “Ntíaná kits'ín nibáha Jua”, kuixíaán, as'ai b'a kuitsuná: “¿Á najmi kis'ejihinnuu ni xi kitsúhu Jua?”

6 Kó tsa: “Xuta asunntej kits'ín nibáha” kuixíaán, ngayjee xuta k'uéná ndjio nga ts'ínk'ienná, at'aha b'a tsu xuta nga nku nda profeta kama Jua.

7 As'ai kinchjako ngáha Jesu:

—Najmi yai yá xi kits'ín nibáha.

8 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kó tá ndaha an najmi xínyanuu yá xi kitsjana nga b'a tít'sian.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kits'ínchjén já xi najmi naxu fiko xá xi kik'aihi  
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)*

9 As'ai Jesu b'i ts'ín tsakúyaha xuta nga y'éjña chubayaha:

—Nku nda y'éntje tuntsjajé. Kitsjá saha antee já xi maha ts'ínxáko tuntsjajé, as'ai ngji kjin tse nkjún nistjin.

10 Nk'ie nga ja tǐjne tuu, as'ai kits'ínkjisehe ndo nku nda musuhu já xi tǐts'ínxáko tuntsjajée tu xi kuankihǐ ra tu xi kanéhe. Tunga kik'íéhé ra jóo nda musuhu ko kits'ínkji tiya tiya.

11 As'ai ta kits'ínkjihǐ ngáha ndo kj'ai nda musu, tunga ta kik'íéhé ngáha ra jóo nda musu xu'bi. Ch'on nkjún incha kitsúhu ko kits'ínkji tiya tiya.

12 Ta kits'ínkjihǐ ngáha kj'ai nda musuhu ndo, tunga ta kits'in'uhún ngáha ra jóo nda xu'bi nga tsanka tjennki.

13 Tu chahán b'i kitsú nda xi ts'e tuntsjajée: “¿Mí nihi xi ts'ian? Tu sahá ntína xi tjo nkjúnna ts'ínkjíá. Tsa tu ahá ni skuenkjún ntína jóo.”

14 Tunga nk'iehé nga kikié já xi ts'ínxáko tuntsjajée nga nibá ntíhǐ ndo, b'a kitsúhu xinkjín: “Kui xu'bo xi ts'ínkjáhǐn ngayjee ni xi tjíhǐn na'mihǐ. Tu sahá n'ek'ieén tu xi kama ts'añáhaná ni xi ts'ínkjáhǐn.”

15 Kui nga kik'onsjehe jóo ntíhǐ ndo natsin má nga tjíntje tuntsjajée ko kits'ínk'ien.

'Kui b'a maha, ¿nkú ts'íhǐn ra nda xi ts'e tuntsjajée já xu'bo?

16 Kj'uaǐ ko ts'ínkje já xi ts'ínxáko tuntsjajée ko kj'ai já tsjá sá ngáha ra ante tuntsjajée.

Nk'ie nga kint'é ni xu'bi xuta xi tǐncha yo, as'ai b'a incha kitsú:

—J Najmi b'a tu katuma!

17 Tunga tsase'ahá Jesu jóo ko b'i kitsúhu:

—Kui nga, ¿nkú tsuhu ra ma ni xu'bi xi tjít'a xujun éhen Ntíaná? B'a tǐtsu:

Ndjio xi kikjaníya já chjínexóo,

ja j'ai ma ndjio k'aku.

18 Tu yáhá ni xi kuijnesun ndjio xu'bi kama xixi. Ko xi kuijnenehe ndjio kama nkuankuan.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi tjíhǐn nga s'echjǐhǐ*

*(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)*

19 Ta kuihi chubó mjehe já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoó nga kuakj'ánijé Jesu, at'ahá kamankjihǐn nga kui kinchjaníjmíyaha nga y'éjña chubaya. Tunga incha kitsankjúhún xuta nkjiun.

20 As'ai kits'ín nibásehe Jesu k'ua já xi kúnnta 'maha, xi xuta nda kits'ín ma maña yoho, tu xi ts'ínkjínejihǐn Jesu nku én xi najmi b'a tjín. B'a ts'ín kama ts'ínkjás'ehen ra nda tjíxá Roma.

21 B'a incha j'ai tsúhu:

—Ji nda maestru, yaǐ nga kjuaxi én xi chubai nga bakuyái ko nga najmi ngabi n'ei kjuá. Naxu bakuyái éhen Ntíaná.

22 Kui nga, ¿a ma b'echjǐhǐ nda tǐtjun Cesar ni xi f'áchjíná, a ra najmi?

23 Tunga kamankjihǐn ra Jesu kjuamañaha jóo ko b'a kitsúhu:

24 —Takúnú nku toon denarió. ¿Yá xi ts'e sénnistjǐn ko j'áin xi tjít'aha tooin?

B'a kitsú jóo:

—Ts'e nda tǐtjun Cesar.

25 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tjohoon nda tǐtjun Cesar ni xi ts'e nda tǐtjun Cesar, ko tjohoon Ntíaná ni xi ts'e Ntíaná.

26 Najmi kamaha jóo kits'ínkjíneya Jesu nga kuinchja nginkun xuta nantio nku én xi najmi b'a tjín. Tu sahá kama nkjúhún én xi kits'ínk'óya Jesu ko najmi ta kinchjaha.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kj'uaíya ngáha ra xuta*

*(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)*

27 Já saduseo bakúya nga najmi kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. As'ai k'ua xi j'aisehe Jesu nga

28 kingjásjaiyaha. B'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, y'ét'aná Moise: “Tsa nku nda xi tijnaha chjuún kjuayá nga najmi kis'ekoḥo ntí chjuúhun, nda nts'e tjiḥin nga kuixanko ngáha chjuúhun, tu xi b'a ts'ín s'ehe ra ntí nda nts'e xi k'ien.”

29 Y'entu yatu já xi nts'e maha xinkjín. Tsixan nda xi tjuun tunga b'ahá tjiun k'ien. Najmi kis'ehe ntí.

30 As'ai nda xi ma johu tsixanko ngáha tachjúun, tunga ta k'iehén ngáha.

31 As'ai b'ahá ta kits'ín ngáha nda xi ma jahan ko ta k'ien, ko b'a ta kamat'ain já xingisoo. Ndaha nku xi yatuú najmi kis'ehe ntí.

32 Asakahan ta k'ien tachjúun.

33 'Kui b'a maha, nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, ¿yá ndaha xi kama ts'e tachjúun? At'aha nga yatuú tsixanko.

34 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Bixan xuta xi tjin nistjin nd'ai ko ts'ínkixan ntíhi.

35 Tunga xuta xi tjeḥen ra nga k'úentu tík'un nistjin xi s'ejña askahan, xi kj'uaíya ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi ta kuixahan ko najmi ta ts'ínkixahan ntíhi.

36 At'aha najmi ta kama kuayáha. B'a ní ts'ín k'úentu xi nkú ts'ín tjiuntu ntítsjee. Ntíhi Ntjaná kama, at'aha j'áíya ngáha ra ngabayoo.

37 'Ko santaha Moise ta y'éjña chji nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, nk'ie nga kinchjanijmíyaha na'yá ntsje xi títiu. At'aha b'a ts'ín tjit'a nga Ntjaná xi “Ntjaha Abraham, Ntjaha Isaac ko Ntjaha Jacob.”

38 Ntjaná najmi Ntjaha anjima. Ntjaha ní xuta tík'un. At'aha nginkun Ntjaná tjiuntu tík'un ngayjee xuta.

39 As'ai kinchja k'ua já chjine'éḥen kjuatéxumoo:

—B'a tjin ni xi kuakixín, nda maestru.

40 Najmi ta kama k'un kingjásjaiya saha ra Jesu tsa mí nihi.

*B'i ts'ín kingjásjaiya Jesu yá xi y'aha ra xi Cristo*

*(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)*

41 As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Nkú tjiḥin ra nga b'a tsuhu xuta nga ntjeḥe David nibáha ra xi Cristo?

42 At'aha ta kuihi David b'a ts'ín y'ét'a xujun salmo:

Ntjaná b'a kitsúhu Nda Ntjana:

“Tinchint'ání má batexuma,

43 k'uentú maná já kontraḥi kinte tsukui.”

44 B'a ts'ín ta kuihi David b'a kitsúhu nga Nda Ntjaha maha xi Cristo. Kui nga, ¿nkú ts'ín ntjeḥe David nibáha ra xi Cristo?

*B'i ts'ín y'échjit'ain Jesu sin xi y'a já chjine'éḥen kjuatéxumoo*

*(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)*

45 Nga tijncha basínñju ngayjee xuta, as'ai kinchjako Jesu xuta ni'yakuyáha:

46 —Chúhuun yjonuu já chjine'éḥen kjuatéxumoo. Kui xi tsjohḥo nga bja nanyun ndju nga b'ema ko nga tsjo ts'ín súniñaha niyátée. Tsjohḥo nga b'entusún yáxile xi tijncha tíjun ni'ya sinagoga ko nga b'entu ante k'aku xi tjin nku s'í.

47 Kui xi kje'áha ni'yaha jminchjin xi ja k'ien x'ihin ko as'ai chuba 'yúhún tse nchjako maña Ntjaná tu xi b'é'mat'ahin yjohḥo. 'Yún un skuēhe já xu'bi.

## 21

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha Jesu toon chje*

*(Mr. 12:41-44)*

1 Tsase Jesu ko kkie xuta nchiná xi tbinchá toḥon aya kaxa toon chje.

<sup>2</sup> Kō tã kikiē nku tãchjuún xi ja k'ien x'ihin. Kui xi jo toon xi tínti tsinchá kaxa chje.

<sup>3</sup> As'ai b'i kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Tãchjuún x'ain 'yún tse kuatsjá sa nga ngayjee xuta xi k'oo.

<sup>4</sup> At'aha ngayjee xuta xi k'oo ni xi túb'ankihi kuatsjá. Tunga máha tãchjín, ngayjee toon xi tíñaha nga kjinēyaha nichine kuatsjá.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kama kintehe ni nga kfe asuntee*  
(Mt. 24:1-28; Mr. 13:1-23)

<sup>5</sup> K'ua xuta tínchjanímíyaha ninku nga tsjo ts'ín kin'enaxúkoho ndjio tsjo k'un kō ni xi kits'ínsuhun xuta. As'ai b'i kitsú Jesu:

<sup>6</sup> —Máha ni xi tíyo ej, kuichú nistjin nga ndaha nku ndjio najmi tã s'ejñasuhun rã xinkjín. Ngayjee n'exúya.

<sup>7</sup> As'ai b'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:

—Ji ndã maestru, ¿nkjé b'a kama? ¿Mí nihi xi kuakúchji tíjün nga b'a kama?

<sup>8</sup> As'ai kinchja Jesu:

—Chúhun yjonu nga najmi tũ ch'a xi k'uanachanu. At'aha nkjin maha xi kj'uaí nga an ts'ín ma yjoho. “An xi kui”, kuitsu. Kō b'a kuitsu ya: “Ja kuichu nistjiun.” Tunga najmi tũ tsjennkíhí ruu jóo.

<sup>9</sup> Nk'ie nga kuinú'yó nga tjín kjuachán kō nga najmi tjín kjuajyu ajihin xuta naxinantá xi tjín, najmi tũ binkjun. At'aha tjihin ni nga tjün b'a kama, tunga najmi kjehé kfe asuntee.

<sup>10</sup> Kō b'i kitsú sa Jesu nga ngjindju:

—Xuta xi tjín nku nanki kjaánko xuta xi kj'ai nanki. Nku ndã rej kjaánko kj'ai ndã rej.

<sup>11</sup> Chón xi tũ xí 'yúhún kama kō s'e kjintía kj'ai kj'ai nanki. Tsjén ch'in ch'onk'un, kō kama chji nk'a ján ni xi kuinchánkjúhun xuta kō kjuankjún chánka.

<sup>12</sup> Tunga kintehe ni nga kuitjusun ngayjee ni xu'bi, tíjün kuakj'ánijenu xuta kō tsjénki unkienu. Ts'ínkjas'ennu aya ntsja já k'akuhú xuta sinagoga kō ts'ínkjas'ennu nubayá. Ngat'ana ngjuaikohonu nginkun já rej kō nginkun já tíjün.

<sup>13</sup> B'a ts'ín sakúntehenu nga k'úinyaha ruu jóo yáha an.

<sup>14</sup> B'i n'e n'enkjintak'un nga najmi tũ b'enda tíjün xi nkú ts'ín kuisinkoo yjonu.

<sup>15</sup> At'aha an tsjanu én xi chũbo kō kjuankjintak'un xi chánka sa nga xi ts'e já kontranu, tũ xi najmi kuichúkjuaha rã ni xi chũbo kō tsa b'a kuitsu nga najmi b'a tjín ni xi tíchubo.

<sup>16</sup> 'Santaha xi chánu, já nts'o, xuta xinkiu kō xuta xi ndã nchjakonu ts'ínkjas'ennu. K'ua xi tjín ajinnu n'ek'ien.

<sup>17</sup> Ngat'ana ts'ín unkiehenu ngayjee xuta.

<sup>18</sup> Tunga ndahá nku ntsjaku najmi ndyja.

<sup>19</sup> Ndjá tincho, tũ xi k'uankihinu.

<sup>20</sup> Nk'ie nga choo nga k'ujéjindaihi já jun nanki Jerusalen, katumankjinnu nga ja kuichu nistjin nga n'ekje.

<sup>21</sup> Kui nistjiun katanka xuta xi tíntu ante Judea xi tjehe asunntu tjennki. Xi tíntu ajin nantia Jerusalen katitju. Xi kafi jñá najmi tã kak'óyaha ajin nantio.

<sup>22</sup> At'aha kui nistjin xu'bo ts'ínkjáihin xuta chjhi ni xi najmi ndã kits'ín, tũ xi kuitjusuhun ngayjee ni xi tíj'a éhen Ntíaná.

<sup>23</sup> Nìma rú ts'íhin jminchjín xi y'a ntí kò xi títs'ínki ntí kui nìstjiun! At'aha tse kjuanimá xi s'e asunntee kò kjuakjahan Ntíaná nìbanehe xuta xu'bi.

<sup>24</sup> K'ua xi kicha ndju n'ek'ienkoho kò kj'ai ngá xi ngjuainijé ngayjee nanki xi tjín. Xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra kuasinne nanki Jerusalem xi nkú tjín nú nga k'uauntehe nga kuatexuma.

*B'i kama nistjin nga kj'uai ngáha Ntíhi Ndax'iun*  
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

<sup>25</sup> 'As'ai ts'íu kò sóo kò niñuu kuakúchji kjuankjún xi kama. Xuta naxinantá xi tjín t'anankiu ngjuántaha ra yjoho kò tsankjún, at'aha 'yún kjuaneya ntáchak'uun kò 'yún ngjuaink'a t'éhen ntóo.

<sup>26</sup> Xí kuayáyahá xuta nga tsankjún kò nga kúyahá ni xi kamahá asunntee. At'aha Ntíaná ts'íink'atsé ni xi tjín nk'a ján.

<sup>27</sup> Nk'iehé chá Ntíhi Ndax'iun nga tjenjin nintju nga nibáko ngayjee nga'yuhun kò kjuachánkaha.

<sup>28</sup> Nk'ie nga k'uatuts'íhin nga b'i kama, tsjo katumanu, at'aha ja tábichú tiña nistjin nga ja kama ndáinu.

<sup>29</sup> Kò b'i tá ts'ín y'éjña chubaya Jesu nga tsakúya:

—Chasoho yá higuera kò ngayjee yá xi tjín.

<sup>30</sup> Nk'ie nga yo nga ja títjuhú nts'én, mankjinnuu nga ja tábichú tiña chunubóo.

<sup>31</sup> B'a tá ts'ín nk'ie nga ja choo nga ja b'a tíma, katumankjinnuu nga ja tíjña tiña nistjin nga kuatexuma Ntíaná.

<sup>32</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuitjusun ngayjee ni xu'bi kintehe ni nga kuayáyje xuta xi tjín nd'ai.

<sup>33</sup> Kamahá asunntee kò nk'a ján ndyja, tunga éna najmi kj'ua tiya.

<sup>34</sup> 'Chúhun yjonuu, tu xi najmi kama ndjáha animanuu, tsa tséjihin ra ni xi mjehe yjonintenuu, tsa kama ch'iu, kò tsa kjuántaha ruu yjonuu ni xi tjín asunntee. At'aha tsa b'a n'oo, tu ndyjahánuu nk'ie nga kj'uai nistjin xu'bo.

<sup>35</sup> At'aha kj'uaínehe nistjin xu'bo ngayjee xuta xi tjín tu má xi tjeheh ni asunntee. Tu ndyjahé ra nga b'a kamoo.

<sup>36</sup> Kui nga tintsuba ndahanu kò tehente chubakoo Ntíaná, tu xi kuichúkjuahanuu nga kuitjánkiu ngayjee ni xi kamoo kò kuichú nginkun Ntíhi Ndax'iun.

<sup>37</sup> Xki nistjin tsakúya Jesu natsin ninku kò nga ma ngixuun bitju nga fi ts'ínkj'a nistjen asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo.

<sup>38</sup> Kò ngayjee xuta tá jyun tá jyun incha f'ai natsin ninku nga f'aisínñjuhu Jesu.

## 22

*B'i ts'ín y'énda já t'ixóo nga mjehe kuakj'ánijé Jesu*  
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Jn. 11:47-53)

<sup>1</sup> Ja tábichú tiña S'í Pascua, nk'ie nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san.

<sup>2</sup> Já na'mi k'aku kò já chjine'éhen kjuatexumoo incha tsangisjai niyá xi nkú nga ts'ín ts'íink'ieheh Jesu, at'aha tsankjún jóo xuta nkjiun.

*B'i ts'ín y'énda Juda Iscariote xi nkú ts'ín ts'íinkjas'en Jesu*  
(Mt. 26:14-16; Mr. 14:10-11)

<sup>3</sup> As'ai jas'enjihin Satana Juda xi tá 'mi Iscariote, nku nda ni'yakuyá xi te joo.



<sup>4</sup> Kui xi ngjisehe já na'mi k'aku ko já jun k'aku nga kinchjanijmíyakō xi nkú ts'ín kama ts'ínkjas'ehen Jesu.

<sup>5</sup> Tsjo kamaha jóo ko y'éndako Juda nga tsjáha toon.

<sup>6</sup> Kits'ín yu Juda ko tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ínkjas'en Jesu nk'ie nga najmi 'yún tjín xuta.

*B'i ts'ín ts'asjeko S'í Pascua já ni'yakuyáha Jesu  
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

<sup>7</sup> Tsichu nistjin nga chine ninkuan xi najmi kamandakoho na'yu san, nk'ie nga n'ek'ien chutsankaha S'í Pascua.

<sup>8</sup> As'ai b'a kitsú Jesu nga kits'ínkji Pedro ko Jua:

—Tankín'iendo ni xi chineé S'í Pascua.

<sup>9</sup> B'a kitsú jóo:

—¿Má xi tjehe mjehe nga k'úendaí nichinee?

<sup>10</sup> B'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga kuitjás'oon ajin nantjo, satékjó nku nda xi y'a nku ndjii ntánijua. Tsjénnkihūu santaha má nga kjuas'en

<sup>11</sup> ko b'a t'ihuun nda xi ts'e ni'yoó: “B'a títsu nda maestru: ¿Má xi kui ante má nga k'íneka nichinehe S'í Pascua já ni'yakuyána?”

<sup>12</sup> As'ai kuakúnūu nku ante tayá chánka xi ja tjinda xi tjehe nk'a ni'yaha. Yo t'endo ni xi chineé.

<sup>13</sup> As'ai ngji jóo ko b'a kamat'ain xi nkú nga kitsúhu Jesu. Yo incha y'enda nichinehe S'í Pascua.

<sup>14</sup> Nk'ie nga tsichu chuba, y'ejñat'ako Jesu yámixō já postruhu

<sup>15</sup> ko b'i kitsúhu:

—Mangimjena nga kjuasjékonūu S'í Pascua xu'b'i kintehe ni ngabayana.

<sup>16</sup> At'aha b'a tíxinnūu nga najmi ta k'íne sahana nichineí santaha nkúhu nga kuitjusun xi nkú tsuhu ra kui s'íi má batéxuma Ntíaná.

<sup>17</sup> As'ai jak'á chutsín ko nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, b'i kitsú:

—Chjúbó niu ko n'endzjohoo xinkiu.

<sup>18</sup> At'aha b'a tíxinnūu nga najmi ta k'ui sahana ntáha tuntsjajée santa nkúhu nga kuichú nistjin nga kuatéxuma Ntíaná.

<sup>19</sup> As'ai jak'á ninkuon ko nga ja kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, tsakjánya ko kitsjáha jóo nga b'a kitsú:

—Kui xu'b'i xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanūu. B'a n'oo tu xi kj'uaítsjennūu an.

<sup>20</sup> Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichinee, ta jak'á chutsín nga b'a kitsú:

—Kui chutsín tibakúchji jnína xi ngjuai ndzjo ngandanūu. Jnína t'éndako tsetsehe Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'ínko xuta.

<sup>21</sup> Tunga máha nd'ai, nda xi títs'ínkjas'enna ta tjñat'akona yámixai.

<sup>22</sup> At'aha b'a n'ehē Ntíhi Ndax'jun xi nkú ts'ín kis'endaha. Tunga, jnima rú ts'íhin nda xi ts'ínkjas'ehen!

<sup>23</sup> As'ai b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín jóo nga yá xi b'a ts'íun.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu yá xi 'yún chánka sa*

<sup>24</sup> As'ai já ni'yakuyóo b'a incha kitsúhu xinkjín nga yá xi 'yún chánka sa ajihin.

<sup>25</sup> Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Já rej xi batéxuma naxinantá xi tjín asuntee ndjá ts'ínko xuta xi ts'e. Ko já xi tjíhin xá, kui xi nda incha ts'ín, tsu xuta.

26 Tunga ajinnuu najmi b'a kama. Xi 'yún ní chánka sa ajinnuu kats'ín ma yjoho xi nkú joyaha tsa kui xi 'yún kinte tjen. Kò xi batéxuma kats'ín ma yjoho xi nkú joyaha tsa kui xi nda musuhu já xingisoo.

27 At'aha, ¿yá xi 'yún chánka sa? ¿A xi b'ejñat'a yámixò nga kjine, a ra nda musu xi b'éyahá nichinee? ¿A najmi xi b'ejñat'ahá yámixò? Tunga máha an, tíjñajinnuu ei xi nkú joyaha nda musunuu.

28 'Jun najmi kin'e nga manú nk'ie nga kichjut'ayák'unna.

29 Kui nga k'uendáhanuu nga kuatexumo, xi nkú ts'ín y'éndana Na'mina.

30 Kuintsubat'o yámixana nga chinoo kò s'ju nk'ie nga kuatexuma, kò kuintsuboo ante má nga kuatexumohoo ntjehé xuta Israel xi te jo tákjá maha.

*B'i ts'ín kitsúya tíjñun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe  
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)*

31 'Simon, Simon, tasinnjui. Satana tsanki nga k'uétsujneyánuu xi nkú n'ehe tuniñu nga kjút'ayák'unnuu.

32 Tunga an ja tsankintjálhi nginkun Na'miu tu xi tu nku s'ejihín ri an. Kò ji, nk'ie nga sakú nga'yún ngáha ri nga s'ejihin an, tisinkoi já nts'ei tu xi tu nku ndjáhá kuinchaha.

33 B'a kitsú Simon:

—Ji nda maestru, tjínkuhu k'an nga kfínkoho nubayá kò santaha nga kuayákoho.

34 B'i kitsú Jesu:

—Ji Pedro, an b'a tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xantò nd'ai, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.

35 As'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Nk'ie nga kits'inkjínuu nga najmi tu ch'o tsa kixinnuu, kò ta ndaha toon kò ta ndaha tjabaxínté, ¿a tjín ni xi kindyjat'anuu?

B'a kitsú jóo:

—Najmi chumi nihi xi kindyjat'ani.

36 As'ai b'a kitsú Jesu:

—Tunga nd'ai, xi tíñaha tsa, kat'a kò ta kat'a toohon. Kò xi najmi tíñaha kicha, katatéña najyun ndjuhu kò kat'atse nku.

37 At'aha b'a tíxinnuu. Tjihin nga kuitjusuhun ni xu'bi xi jtít'a éhen Ntíaná: “Kui xi ta kich'axkihí ra ajihin já ch'onk'uun.” At'aha ngayjee ni xi jtít'a nga tinchjanijmíyahana tjihin nga kuitjusun.

38 B'a kitsú jóo:

—Ji nda maestru, já jo kicha ei!

B'i kitsú Jesu:

—Ja kama.

*B'i ts'ín kinchjako Jesu Ntíaná  
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)*

39 As'ai tsitju Jesu nga ngji asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo xi nkú ts'ín tehente, kò ta kitsjennkíhi já ni'yakuyáha.

40 Nk'ie nga tsichu yo, b'a kitsúhu:

—Chubakoo Ntíaná tu xi najmi chjút'ayák'uhunnuu.

41 As'ai b'a ts'ín kjin ngji t'axín suba xi nkúhu má bichúkijne nku ndjiò nga s'e. Yo tsasinkúnch'in kò kinchjako Ntíaná.

42 B'i kitsú:

—Ji Na'mi, tsa kama kai, n'ekj'a t'axínni kjuanimá xu'bi. Tunga katumahá xi nkú ts'ín mjehi, najmi xi nkú ts'ín mjena.

43 As'ai kama chjihí nku ntítsje xi nibajehen nk'a ján nga j'ai tsjá nga'yúhun.

<sup>44</sup> Kò nk'ie nga 'yún nkjún un tibehe Jesu, tū sahá 'yún kinchjako sa Ntjaná kò tsixuntu t'anankiu ntánubáha xi b'a k'un xi nkú joyaha stubá jní i.

<sup>45</sup> Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntjaná, as'ai tsisintjen kò j'aise ngáha ra já ni'yakuyáha. Kjintufé jóo nk'ie nga j'aisehe at'aha kjuaboo xi kats'in nganaha.

<sup>46</sup> As'ai b'i kitsú:

—¿Á kisunntuféhenu? Tísintjoon kò chubakoo Ntjaná tū xi najmi chjút'ayák'uhunnuu.

*B'i ts'in j'aichj'anijé Jesu*

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

<sup>47</sup> Nk'ie nga ta tinchjaha Jesu, tū j'aihí nkjin nkjún xuta. Tjen tíjuhun xuto nda xi 'mi Juda, xi nku nda ni'yakuyá xi te joó. Kui xi j'aik'úhun Jesu kò kikjexu'ba.

<sup>48</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ji Juda, ¿a tíchjuxu'bai Ntíhi Ndax'iun nga tín'ekjas'ei?

<sup>49</sup> Nk'ie nga kieke já xi kabinchandaihi Jesu ni xi tímoo, as'ai b'a kitsú:

—Ji nda maestru, ¿a kicha kuxkjahanni?

<sup>50</sup> Nku nda xi síñajihin jóo kits'in'uhun nku nda musuhú nda na'mi tíjuun. Tsatet'a tjabaxínñju kixi.

<sup>51</sup> Tunga b'ahá kitsú Jesu:

—Najmi b'a tū n'o. Jyu tincho.

Kits'ínko tjabaxínñju nda musu nga kits'innkihi.

<sup>52</sup> As'ai kinchjako já xi j'aikj'ánijéhe, kui xi já na'mi k'aku kò já jun k'akuhu ninku kò jáchá xi ta tjihin xá. B'i kitsúhu:

—¿A nda ndyjená? ¿Á íxí kichahá kò yá kich'ahanu nga kjúáihinu?

<sup>53</sup> Xki nistjin tsásinjñajinnuu má ma natsihin ninku. Ndahachí najmi kin'ekonú. Tunga kuihi chubanuu xu'bi, chuba nga batéxuma má jyuun.

*B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu*

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

<sup>54</sup> As'ai jakj'ánijéhe jóo Jesu kò ngjikohe ni'yaha nda na'mi tíjuun. Máha Pedro, kitsjennki kjihin Jesu.

<sup>55</sup> Nk'ie nga kits'in'yún nd'í jóo kamasehen natsiun, y'entut'á kò Pedro ta y'ejñajihin.

<sup>56</sup> As'ai nku na musu kiekehe nk'ie nga kab'ejñat'a nd'íu. Tsase'a sisihin kò b'a kitsú:

—Kui cháxi xi ta tsjenko chá ján.

<sup>57</sup> Tunga najmi kits'ínkiehé yjoho Pedro. B'a kitsú:

—Ji tachjuún, najmi be ndo.

<sup>58</sup> Sa kutju tū sa kj'aihí xi kieke ngáha kò b'a kitsúhu:

—Ji xi ta makoi jóo.

Tunga b'ahá kitsú Pedro:

—Ji nda, najmi an niu.

<sup>59</sup> J'a ra xi nkú maha tsa nku ora. As'ai tū sa kj'ai ngá xi ta b'ahá kitsú ngáha ra:

—Kjuaxi kjáihin nga kò kui ndai mako nda xu'ba ján, at'aha ta Galilea nabáha.

<sup>60</sup> B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ji nda, najmi be ni xi tíchubai.

Ta kuihi chubo, nk'ie nga b'a ta títsuhu Pedro, tjen'yún kikjintáhá nku xanta.

<sup>61</sup> Kits'ínk'ótjiya Nda Ntíaná nga tsase'a Pedro, ko j'áitsjehen Pedro ni xi kitsúhu Nda Ntíaná: “Kintehe ni nga kjintá xantó nd'ai, b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjihin.”

<sup>62</sup> As'ai tsitjusje Pedro ko kikjintá'un kikjintánte.

*B'i ts'in kichajnucha Jesu*

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

<sup>63</sup> Máha já xi tíntcha kunntáha Jesu, kik'aya ko kik'íéhe.

<sup>64</sup> Y'é'ma tunkun ko b'a incha kitsúhu:

—Tixínyai xi nkúhu nda profeta, zyá xi kuak'íéhi?

<sup>65</sup> Nkjin tikjá ya én xi kitsúhu Jesu nga najmi kikienkjún.

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun já tjiá judio*

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

<sup>66</sup> Nk'ie nga ja kama seen, kama ñja jáchá xi tjihin xá ko já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. Incha ngjiko Jesu má ma ñjakú já tjiá judio ko b'a incha kitsúhu:

<sup>67</sup> —T'inyani, za ji xi kits'ín nibá Ntíaná?

B'i kitsú Jesu:

—Tsa xinyanu, najmi s'ejinnuu.

<sup>68</sup> Ko tsa kuasjáyanuu, najmi n'ek'óyanú.

<sup>69</sup> Tunga nd'ai k'uatuts'ihin Ntíhi Ndax'iun nga k'uéñat'aha Ntíaná xi tjihin nga'yún.

<sup>70</sup> As'ai ngatentee kingjásjaiyaha:

—za xúhu jihí xi Ntíhi Ntíaná?

B'i kitsú Jesu:

—An xi tibixiún.

<sup>71</sup> B'a incha kitsú jóo:

—za machjén saná já testiyu? Ná kikjin ja kuanu'yáá ni xi kuatsú.

## 23

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda titjun Pilato ko nda rei Herode Antipa*

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

<sup>1</sup> As'ai tsisintjen ngayjee já tjióo ko ngjiko Jesu nginkun Pilato.

<sup>2</sup> Nkjin ni xi kikjanínehe yo nga b'i incha kitsú:

—Xuta nankini tbinchákhahan ndai nk'ie kuasakúni. Tíb'éña nkjún nga s'echjhi nda titjun Cesar ni xi f'áchjintjai, ko b'a títsu nga kui xi nku nda rei xi kits'ín nibáha Ntíaná.

<sup>3</sup> B'a kitsúhu Pilato Jesu:

—za ji xi nda reihí xuta judio?

B'i kitsú Jesu:

—B'a tjin ni xi tibixín.

<sup>4</sup> As'ai kinchjako Pilato já na'mi k'aku ko xuta nkjiun nga b'a kitsúhu:

—Najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

<sup>5</sup> Tunga tu nku b'ahá incha kitsú jóo:

—Xuta nankini tbinchákhahan. Tíbakúya xki ante xi tjin Judea. Ante Galilea kik'atuts'ihin ra ko santaha ei ja j'ai nga b'a títs'ín.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kint'é Pilato ni xu'bj, kingjásjaiya tsa ante Galilea nibáha Jesu,

<sup>7</sup> at'aha yo batéxuma Herode Antipa. Nk'ie nga kik'inyaha nga Galilea nibáha Jesu, as'ai kits'ínkji Jesu má tjiña Herode, at'aha nanki Jerusalen tjiña Herode kui chubo.

<sup>8</sup> Tu ni xi tsjohó kamaha Herode nk'ie nga kieke Jesu, at'aha nd'ai nkjún mjehe ra skuehe. Nkjin tikjá ni xi kik'inyaha nga títs'ín Jesu ko mjehe skue nga ts'ín Jesu nku kjuankjún.

<sup>9</sup> Nkjin nkjún ni xi kingjásjaiyaha, tunga ndahá nku én najmi kinchja Jesu.

<sup>10</sup> Ta kabincha ya yo já na'mi k'aku ko já chjine'éhen kjuatexumo nga nihi xi nkjún ts'ín nkjin ni xi tikjanínehe Jesu.

<sup>11</sup> As'ai Herode ko já juhun xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjhi ra kits'ín ma Jesu ko tsajnikie. Kits'ínngja nku najyun tsjo tjín xi nkúhu xi bja já rej nga incha kik'aya. As'ai kits'ínk'óya ngáha ra Pilato.

<sup>12</sup> Kui nistjin xu'bo Herode ko Pilato kik'atuts'ihin nga kinchjako nda ngáha xinkjín, at'aha unkie xinkjín kintehe ni ni xu'bi.

*B'i ts'ín kitsjá kjuá Pilato nga n'ek'ien Jesu  
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)*

<sup>13</sup> As'ai Pilato kinchja njaha já na'mi k'aku ko já tjíxóo ko xuta nkjiun.

<sup>14</sup> B'a kitsúhu:

—Jun kafáikonú ndai. B'a tibixiún nga xuta nankinuu tbinchákjahan. Nginkun kuangjasjáiyaha ndo. Ajihin ngayjee ni xi tichjaninóhoo ndai najmi kuasakúna tsa tjihin jé.

<sup>15</sup> Ta ndaha Herode najmi kuasakújihin tsa mí nihi. Kui nga kuats'ínk'óya ngáhana ndai. Ja tíyo. Najmi chumi nihi xi kits'ín ndai xi tjeheh ra ngabaya.

<sup>16-17</sup> Kui b'a maha, tsjahana kjuá nga s'ehe ra ko as'ai ts'ín ndaihi.

<sup>18</sup> Tunga nkuhú kits'ín ntaha xuta nga kikjintáya:

—¡Kan'ek'ien nda xu'bo! ¡N'e ndaihi Barraba!

<sup>19</sup> Kjiya'yún nda Barraba at'aha já Romá ngji kontraha ko nku nda kits'ínk'ien.

<sup>20</sup> Pilato mjehe nga ts'ín ndaihi Jesu kai, kui nga ta kinchjakohó ngáha xuta nkjiun.

<sup>21</sup> Tunga 'yún kikjintáya xuto:

—¡Tjat'a kruj ndo! ¡Tjat'a kruj ndo!

<sup>22</sup> As'ai ta kinchjahá ngáha Pilato niyá xi ma jahan:

—Tunga, ¿mí ni ch'on tjihin xi kits'ín ndo? Ndaha nku ni najmi tísakújinna tsa tjeheh ra ngabaya. Kui b'a maha, tsjahana kjuá nga s'ehe ra ko as'ai ts'ín ndaihi.

<sup>23</sup> Tunga tu ni xi 'yuhún kikjintáya sa xuta. Tsankihi Pilato nga ngjuát'a kruu Jesu. B'a incha kits'ín santaha nkúhu nga incha kin'esihin.

<sup>24</sup> Kui nga kitsjáha kjuá Pilato nga n'etjusuhun ni xi tijncha banki.

<sup>25</sup> Kits'ín ndaihi nda xi j'ájin xuta nga n'e ndaihi, nda xi kjiya'yún nubayá at'aha já Romá ngji kontraha ko at'aha animá tjeheh. As'ai kitsjá kjuá nga n'ehe Jesu ni xi mjehe xuta nkjiun.

*B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu  
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)*

<sup>26</sup> Nk'ie nga tífi s'et'a kruu Jesu, kichjubé nku nda nanki Sirene xi Simon 'mi. Jhá kaf'aihi ndo. Kui xi kin'ek'anji kruu nga kitsjennkíhi Jesu.

<sup>27</sup> Ta kitsjennkíhi nkjin nkjún xuta ko jminchjín xi tijncha kjintá nga títs'ínbat'a Jesu.

<sup>28</sup> Tunga kits'ínk'ótjyahá Jesu, tsasehe jminchjún ko b'i kitsúhu:

—Jun jminchjín Jerusalen, najmi tu an ch'ít'anú. Yjonuu ko ntínuu xi ch'íit'o.

<sup>29</sup> At'aha kuichú nistjin nga b'a kuitsu xuta: “Á b'a nda tjihin ts'e jminchjín xi ntíhi, xi najmi kik'a ntí ko xi najmi kits'ínki ntí.”

<sup>30</sup> As'ai b'a incha kuitsuhu tjenkiu: "Tixuntunéni." Ko: "T'e'mani", kuitsuhu tjenkiu.

<sup>31</sup> At'aha tsa b'i tincha ts'ihin yá xi xkfeen, kui nga, ɔnkú sa ts'ihin ra yá xi kixiu?

<sup>32</sup> Ta tjenko jóo jo já ch'onk'un xi ta ngjuát'a kruuko Jesu.

<sup>33</sup> Nk'ie nga incha tsichu ante xi 'mi Nintaku Anima, yo kingját'a kruu Jesu ko nga jóo já ch'onk'uun. Nku xi kitsjen kixihi Jesu ko nku skjúhun.

<sup>34</sup> B'i kitsú Jesu:

— Ji Na'mi, n'endyjat'aihi, at'aha najmi be ni xi tincha ts'in.

Já juun kits'inndzjoho xinkjin najyuhun Jesu nga kitsutonyá ts'ihin.

<sup>35</sup> Xuta nkjiun kabincha yo nga tincha basenkjun. Ko já tjíxóo kik'aya Jesu nga b'a kitsú:

— Kamaha ndai nga kj'ai xi kits'ínk'anki. Kats'ínk'anki yjoho nd'ai tsa kui xi kits'ín nibáha Ntianá, tsa kui xi j'ájihin Ntianá.

<sup>36</sup> Já juun ta kik'ayaha Jesu. J'aik'úhun ko kitsjáha nga k'úi binu san.

<sup>37</sup> B'a incha kitsúhu:

— Tsa ji xi nda reihi xuta judio, n'ek'anki yjohi.

<sup>38</sup> Ta kis'et'a antsjáku Jesu nku yáte xi b'i kitsú: "Kui xu'bi xi nda reihi xuta judio."

<sup>39</sup> Nku nda ch'onk'un xi ta kjit'a kruu ta najmi kikienkjun Jesu nga b'i kitsúhu:

— Tsa ji xi kits'ín nibá Ntianá, n'ek'anki subai yjohi ko ta n'ek'ankini ko jin.

<sup>40</sup> Tunga b'ahá kitsú nda xinkuu nga kinchjatiko nda xu'bi:

— Najmi binkjuin Ntianá ji, ta ndaha tsa ta kui kjuanimaha tíyai.

<sup>41</sup> Máha ñá, tjíhin kixi nga un tibená, at'aha tin'ekjáihiin chjihi ni xi kin'eé. Tunga kui ndai ndahachí najmi ch'on kits'ín.

<sup>42</sup> As'ai b'a kitsúhu Jesu:

— Ji Jesu, katj'áitsjeihin an nk'ie nga ch'atuts'ihin nga kuatexumai.

<sup>43</sup> B'i kitsú Jesu:

— Kjuaxi ni xi tíxihin. Nd'ai kuinchunkoni ndjiojmi ján.

### *B'i ts'in k'ien Jesu*

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

<sup>44</sup> Xi nkú ra ma nga chubá te jo nga nistjiun kis'e jyun ngayjee asuntee santa nkúhu nga tsichu chubá jan nga ngixuun.

<sup>45</sup> Najmi ta kits'ín ndzjehen ts'íu. Ko jo tsitju nga kitiyájen najyun xi tenchja ante xi 'yún nkjuhun ninku.

<sup>46</sup> As'ai 'yún kikjintáya Jesu:

— Ji Na'mi, aya ntsai tits'inkjas'en animana.

Nga ja b'a kitsú, as'ai k'ien.

<sup>47</sup> Nk'ie nga kkie nda jun k'aku ni xi kamoo, kits'intsjoho Ntianá nga b'a kitsú:

— Kjuaxi kjáihiin nga naxu ndai nginkun Ntiaha.

<sup>48</sup> Ngayjee xuta nantia xi incha kkie ni xi kamoo, incha kamankjihin nga najmi nda tjín ni xi kin'e nga kin'ek'ien Jesu.

<sup>49</sup> Tunga máha ngayjee xuta xi behe Jesu ko jminchjín xi kitsjennkíhi nk'ie nga tsitju xi tjehen ante Galílea, kui xi kjin kabincha nga tincha basehe ni xi tímoo.

### *B'i ts'in kis'eyajni Jesu*

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

<sup>50</sup> Tíjñajihin já tjíxóo nku nda xi 'mi Kuse xi Arimatea nibáha, nanki xi tíjñajihin Judea. Nda tjíya animaha ndo ko naxu fiko yjoho nginkun Ntianá.

<sup>51</sup> Ta tíkuyaha nistjin nga kuatexuma Ntiana ko najmi kits'in yu ni xi y'enda ko ni xi kits'in ja tjaxa xingisoo.

<sup>52</sup> Kui xi ngjisehe Pilato ko tsankihi yjonintehe Jesu.

<sup>53</sup> Nk'ie nga ja kikjejent'a kruu yjonintehe Jesu, as'ai nku najyun kik'ontjikajnu ko ngjingajnya nku tixa tsjo xi kin'endat'a naxiu, xi ndaha nku najmi kje ch'a s'eya.

<sup>54</sup> Kui nistjiun tis'enda nichinehe S'i Pascua ko ja tib'atuts'ihin nistjin nkjuun.

<sup>55</sup> Jminchjin xi kitsjennkhi Jesu nga tsitju ante Galilea, ta incha ngji ko kieke tsjo ko xi nku ts'in kis'ejna yjonintehe Jesu.

<sup>56</sup> As'ai kik'oya ngaha ni'yaha ko y'enda ntá sinjne ko ni xi sinjne. Kits'inkj'áya jminchjiun nistjin nkjuun xi nku ts'in tjina kjuatexumoo.

## 24

### *B'i kama nk'ie nga j'áyaha Jesu ngabayoo*

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

<sup>1</sup> Nga ta jyun ta jyuhun nistjin xi b'atuts'ihin ra tuntjo, j'aisehe jminchjiun tsjo nga y'a ts'ihin ni xi sinjne xi y'enda.

<sup>2</sup> Nk'ie nga incha j'ai, kieke nga ja kachjuxin ndjio chakantsu xi tjichjane tsjo.

<sup>3</sup> Incha jas'en tunga najmi kisakuhú ra yjonintehe Nda Ntiana Jesu.

<sup>4</sup> Nk'ie nga ndaha najmi incha be mi nihi xi incha ts'in, tu incha kieke nga kabinchat'aha jo ja xi yja najyun xi tibat'ai.

<sup>5</sup> Tu ni xi kitsankjuhún jminchjiun ko kingjénsten ankjin t'anankiu. Tunga b'ahá kitsú joo:

—¿Á ajihin xuta k'ien tbinchisjái hinu xi tjina tik'un?

<sup>6</sup> Najmi ta ei tjina. Ja kaf'áya ngaha ra ngabayoo. N'ekj'áitsjohon yjonuu nga b'i kitsúnuu nk'ie nga y'ejna ante Galilea:

<sup>7</sup> “Tjihin nga n'ekjas'en Ntíhi Nda x'iuun aya ntsja ja ngatitsuun ko s'et'a kruu. Nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngaha ra ngabayoo.”

<sup>8</sup> As'ai j'áitsjehen jminchjiun ni xi kitsú Jesu

<sup>9</sup> ko nk'ie nga incha j'aihi tsjo kitsuyaha ngayjee ni xu'bi ja ni'yakuyá xi te nkuu ko ngayjee xuta xingisoo.

<sup>10</sup> Maria Magdalena ko Juana ko Maria xi naaha Santiago ko jminchjin xingisoo xi tjenkoho, kui xi j'ai tsuyaha ja postru ni xu'bi.

<sup>11</sup> Tunga najmi kis'ejin ra ja postru, at'aha én xi najmi tjihin sin kamaha ni xi titsuya jminchjiun.

<sup>12</sup> Tunga tsisintjehén Pedro ko tsangatsanka nga ngji tsjo. Nk'ie nga tsaseya tsjo, kieke nga tu najyun xi tsich'ontikajnuhú yjonintee kjijna yo. As'ai kik'oya ngaha ni'yaha nga tíma nkjuhún ni xi kamo.

### *B'i ts'in tsakúchjhi yjoho Jesu jo ja ni'yakuyáha*

(Mr. 16:12-13)

<sup>13</sup> Ta kuihi nistjin xu'bo jo ja ni'yakuyáha Jesu yja nga tincha fi nanki ichi xi 'mi Emau, nanki xi te nku ra kilometro maha nanki Jerusalen.

<sup>14</sup> Tinchanijmíyakoho xinkjin ngayjee ni xi kamo nga tincha fi.

<sup>15</sup> Ni xi kama, nk'ie nga tinchanijmíyakoho xinkjin niu, j'aise tiñaha Jesu ko kitsjent'aha.

<sup>16</sup> Tunga b'a kama xi kis'echjahá tunkun joo kama. Najmi kamankjihin tsa Jesu niu.

<sup>17</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi tchubanjmíyakohonu xinkiu nk'ie nga tín'o niyá?

As'ai tsincha'yún baba joo

18 kò b'a kitsú nda xi 'mi Cleofa:

—¿A nku tutu ra jí xi tinchin nanki Jerusalen xi najmi be ni xi kama nistjin xi nibahaná yo?

19 B'i kitsú Jesu:

—¿Mí nihi xi kama?

B'a incha kitsú jóo:

—Ni xi kin'ehe Jesu, nda xi nibáha Nazaret. Kui xi kama nku nda profeta kò chánka ni xi kits'ín. Kis'ehe nga'yún én xi kinchja nginkun Ntjaná kò nginkun ngayjee xuta.

20 Tunga já na'mi k'akuhú kò já tjíxáná kits'ínkjas'en tu xi kin'ek'iehen, kò kis'et'a kruu.

21 Jín kichuyái tsakai nga kui xi ts'ín ndaíhi naxinantá Israel. Tunga ja tjíhin jan nistjin nd'ai nga b'a kamo.

22 'K'ua jminchjín xi tjinjinni kabinchánkjúnni. Ta jyun ta jyun kafisehe tsjóo,

23 tunga najmi kasakuhú ra yjonintee. Ntitsje rú incha kama chjihí katsúni kò nga kui xi b'a katsúhu nga tjiña tík'un Jesu.

24 Askahan ta kafisehe tsjóo k'ua já xi tjinjinni kò b'a ts'ín kasakuhú xi nkú nga katsú jminchjún, tunga najmi kabehé Jesu.

25 B'i kitsú Jesu:

—¿A b'a nkjún ts'ín ichí mankjihinnu kò 'ni s'ejihinnu ngayjee ni xi kitsúhu já profeta!

26 ¿A najmi tjihin ni nga un skuhehe xi kits'ín nibá Ntjaná kintehe ni nga sakúhu kjuachánka xi ts'e?

27 As'ai Jesu y'éña chjihí jóo nkú tsuhu ra ngayjee xujun éhen Ntjaná má tjit'a ni xi kamaha. Kik'atuts'ihin ra xujun xi y'ét'a Moise kò ngjindjuko ngayjee xujun xi y'ét'a já profeta.

28 Nk'ie nga tsichu nanki ichí xi má nga tjincha fi jóo, b'a kits'ín xi kj'ua niyá Jesu kits'ín.

29 Tunga kits'ínkasín'yún kjuayúhún ra jóo nga b'a kitsúhu Jesu:

—Tinchinkoni ei, at'aha ja ngixun kò ja tíma'ña.

Kui nga kits'ín yuhu Jesu nga y'eñako jóo.

30 Ni xi kama, nk'ie nga kab'entut'áko yámixó jóo, jakj'á Jesu ninkuon kò kitsjáha máb'achjhi Ntjaná. As'ai tsakjanya kò kitsjáha jóo.

31 Kui chubó tsix'ánki nkun jóo kò kamankjihin nga Jesu niu. As'ai Jesu kits'ínndyjajihinsén yjohó nginkun jóo.

32 B'i ngján b'a kitsúhu xinkjín jóo:

—¿A najmi tí'ajin nd'íhi tíma animaná nk'ie nga tinchjakóna aya niyóo kò nk'ie nga títsuyaná nkú tsuhu ra ni xi tjit'a éhen Ntjaná?

33 Ta kuihi chubó incha tsisintjen kò kik'óya ngáha nanki Jerusalen. Incha kikié nga nku stíhín kats'ín yjohó já ni'yakuyá xi te nkuu kò já xi tjiintukohó.

34 Kui xi b'a tjincha tsu:

—Kjuaxi kjáihin nga ja kaf'áiya ngáha ra ngabayoo Nda Ntjaná kò ja kuakakúchjihí yjohó Simon.

35 As'ai kitsúya já xi joo ni xi kamat'ain aya niyóo kò xi nkú ts'ín kamankjihin nga Jesu niu nga tsakjanya ninkuon.

*B'i ts'ín tsakúchjihí yjohó Jesu já ni'yakuyáha*

*(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)*

36 Ta tjincha nchjaha nk'ie nga j'ai sinjñajin masehen Jesu kò b'i kitsú nga kikjaniña:

—Kas'enuu kjuajyu.



<sup>37</sup> Tu ni xí kitsankjúhún já ni'yakuyóo kò kits'ínnkink'un nga nku sen xi tíma chjihí.

<sup>38</sup> B'í kitsú Jesu:

—¿Á túbinkjuhunnu? ¿Á tín'entjihí ruu yjonuu nga b'a ts'ín tín'enkjíntak'uhunnu?

<sup>39</sup> Ahán niu. Chasoo ntsa kò tsuká. N'ekonú kò chasenú. Nku sen najmi tjihin yjo kò ninta xi nkú ts'ín tíyo nga tjinna.

<sup>40</sup> Nk'ie nga ja b'a kitsú, as'ai tsakú ntsja kò tsuku.

<sup>41</sup> Tunga najmi kjehé s'ejin sisihin jóo, at'ahá tsjo nkjún tíncha maha kò tíncha ma nkjúhun. As'ai b'í kitsú Jesu:

—¿A tijnanuu ichí nichine ei?

<sup>42</sup> As'ai kitsjáha nku te tjió xi kab'échjan.

<sup>43</sup> Jakj'á Jesu niu kò kikjine nginkun jóo.

<sup>44</sup> As'ai b'a kitsú:

—Ni xi kama, kui nihi xi kixinnuu nk'ie nga tsátejñajin sanuu. B'a kixinnuu nga tjihin nga kuitjusun ngayjee ni xi tjit'a nga kinchjaníjmíyahana xujun kjuatéxumaha Moise kò xujuhun já profeta kò xujun salmo.

<sup>45</sup> Kikjex'ájin Jesu kjuankjintak'uhun jóo tu xi kamankjihin ra ni xi tjit'a éhen Ntiana

<sup>46</sup> kò b'í kitsúhu:

—B'a ts'ín tjit'a nga tjihin nga un skuehe xi kits'ín nibá Ntiana, nga nistjin xi ma jahan kj'uaíya ngáha ra ajihin xuta k'ien,

<sup>47</sup> kò nga ngajohó s'eníjmí nga ngúsuhun asuntee. Jerusalem ch'atuts'ihin ra nga b'a k'úihin xuta nga tjihin nga ngjuaikj'áha ra animaha tu xi kama ndyjat'ahá ra ngatitsuhun.

<sup>48</sup> Jun xi kuixínyo ni xi kiyo.

<sup>49</sup> An ts'ín nibánuu xi kitsúya tíjun Na'mina nga tsjánuu. Tunga tintsubanú ei Jerusalem santa nkúhu nga n'ekjóhon nga'yún xi nibaha nk'a ján.

*B'í ts'ín ngji Jesu nk'a ján*

*(Mr. 16:19-20)*

<sup>50</sup> As'ai tsitjuko Jesu já ni'yakuyáha. Ngjiko santaha nanki Betania. Kingjénnk'a ntsja kò nda kinchjane jóo.

<sup>51</sup> Nk'ie nga nda tinchjane jóo, nk'a ján ngji t'axíhin.

<sup>52</sup> Nk'ie nga ja incha kamaha nga kits'íntsjohó Jesu, tu ni xí tsjohó tíncha maha jóo nga incha kik'óya ngáha nanki Jerusalem.

<sup>53</sup> Tehente incha kits'íntsjohó Ntiana má ma natsihin ninku.

## Xujun xi y'ét'a Jua én nda tsuhu Jesucristo

*B'i ts'ín kitsúya nda xi kits'ínntu xujun yáha Jesu*

<sup>1</sup> Nga tuts'ihin ni tu b'a ts'ín jahá tǐña Éen. Kui Éen xi y'ejñakoho Ntǐaná. Kui Éen xi Ntǐaná.

<sup>2</sup> Kui xi y'ejñako Ntǐaná nkúhu nga tuts'ihin ni.

<sup>3</sup> Éen kits'índakoho Ntǐaná ngayjee ni xi tǐn. Ndaha nku ni xi tǐn najmi kin'enda tsa najmi tǐn Éen.

<sup>4</sup> Yo nibáha ra kjuatík'un. Kui kjuatík'uun, kui nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta.

<sup>5</sup> Ndí tǐb'at'ai má jyuun ko má jyuun najmi tǐchúkuaha nga tǐts'ínk'ien.

<sup>6</sup> J'ai nku nda xi 'mi Jua xi Ntǐaná kits'ín nibáha.

<sup>7</sup> J'ai tsúya ni xi kǐkie tu xi kǐtsuyaha yáha nd'íu ko tu xi s'ejihin ra ngayjee xuta nd'í xi j'ai nchjanijmíyaha.

<sup>8</sup> Najmi kui xi nd'íu. Tu kin'e nibáha tu xi kǐtsuyaha yáha nd'íu.

<sup>9</sup> Nd'í xi ndoo xi ts'ín ndzjehen ngayjee xuta ja ma kj'uaíhí asuntee.

<sup>10</sup> Éen j'aik'iejña asuntee, Én xi Ntǐaná kits'índakoho asuntee. Tunga xuta asuntee najmi kamankjihin yáha kui.

<sup>11</sup> J'ai ante xi ts'e, tunga xuta xi ts'e najmi kits'ínkjáihin.

<sup>12</sup> Tunga xi kits'ínkjáihin ko kǐs'ejihin, kui xutaha xi kitsjáha nga kama ntíhi Ntǐaná.

<sup>13</sup> Kui xi kitsin xi nkú ts'ín kama mjehe Ntǐaná. Najmi kitsin xi nkú ts'ín tsin xuta xi tǐn, ko ta ndaha najmi xi nkú ts'ín tǐñaha xuta, ko ta ndaha najmi xi nkú ts'ín mjehe xuta.

<sup>14</sup> Kui Éen xi kǐk'a yjoninte ko y'ejñajinni ko kiyai kjuachánkaha, at'aha kui xi Ntǐ nku tutuhu Ntǐa Na'miy. Tsakúchji kjuanda chánkaha ko én xi b'a tǐjún.

<sup>15</sup> Jua kitsúya yáha kui. B'i kitsú:

—Kui xi kinchjanijmíyahana nga b'a kixian: “Xi askahan nibá nga an, kui xi tǐn nga an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tǐña.”

<sup>16</sup> Xkǐ kjuanda xi kǐk'ainá kjuanchiná chánka xi ts'e tsitjujihin.

<sup>17</sup> At'aha Ntǐaná kits'ínchjén Moise nga kitsjá kjuatéxumoo, tunga j'aihí Jesucristo nga y'ejña kjuandoo ko én xi naxu tǐn.

<sup>18</sup> Najmi tǐn xi ja be nkú tǐn Ntǐaná. Nku tutuhú Ntǐ nku tutuu xi tǐñako Ntǐa Na'miy, kui xi j'aikúchjiná Ntǐaná.

*B'i ts'ín kitsúya Jua Bautista yáha Jesu*

*(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)*

<sup>19</sup> B'i ts'ín kinchja Jua nk'ie nga já judio k'aku xi tǐn nanki Jerusalen kits'ínkji já na'mi ko já xi ta ts'ínxát'a ninku xi má nga ngjuásjaiyaha Jua yáha kui.

<sup>20</sup> Kinchja kixi kixi Jua ko najmi ts'anacha. B'i kitsú:

—Najmi an nda xi xi kitsú Ntǐaná nga ts'ín nibá.

<sup>21</sup> B'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:

—¿Yáha ni ji? ¿A jihí xi Eliá?

—Najmi an —kitsú Jua.

—¿A jihí xi nda profeta xi tǐhin nga kj'uaí? —kitsú jóo.

—Najmi —kitsú Jua.

<sup>22</sup> —¿Yáha ji? —ta kitsú ngáha jóo—. At'aha tǐhin nga kuankínko ngáha ri én kixi já xi kits'ín nibáni. ¿Nkú bixín?

<sup>23</sup> As'ai b'i kitsú Jua:

—An xi nku nda xi tinchja ante kixiu nga b'a titsu: “Tjen kixiu niya má nga nibá Ntjaná.” Kui niu xi y'ét'a nda profeta Isaia xujun éhen Ntjaná.

<sup>24</sup> Kò já xi kits'ínki já fariseo

<sup>25</sup> ta kingjásjaiyaha Jua:

—Tsa najmi ji xi kitsú Ntjaná nga ts'ín nibá kò ta ndaha Elia kò ta ndaha nda profeta xi tihin nga kj'uaí, ¿á xuta tibotentáhani?

<sup>26</sup> B'i kitsú Jua:

—An ntánijua tibentákohona xuta, tunga síñajihínnu nku xi najmi yo,

<sup>27</sup> xi kj'uaí askahan nga an. Najmi tjeheña tsa kjendáya n'úhu tjabaxin ntéhe.

<sup>28</sup> B'a kama ni xu'bi nanki xi 'mi Betania, nanki xi tíña ngabantá ntáje Jordan, má tsaténtá xuta Jua.

### *B'i ts'ín kitsúya Jua nga Jesu xi chutsankaha Ntjaná*

<sup>29</sup> Nistjin xi ma ndyjuun ngáha kieke Jua nga Jesu nibák'un tiñaha kò b'i kitsú:

—Kui xu'bi xi chutsankaha Ntjaná xi kjexín ngatitsuhun xuta asunntee.

<sup>30</sup> Kui xi kinchjanímyahana nga b'i kixian: “Xi askahan nibá nga an, kui xi tjun nga an, at'aha kui xi tu b'a ts'ín jahá tíña.”

<sup>31</sup> Nk'ie ta ndaha an najmi be yá níhi, tunga ntánijuhá jáitentá xuta tu xi s'ejña chjihí ra xuta Israel yáha kui.

<sup>32</sup> B'i ta kitsúya Jua ni xi kieke:

—Kieke nga nibajen Espiritu ndjiojmi ján xi nkú joyaha nku chutuju kò nga j'aik'iejñantjai nintaku.

<sup>33</sup> Ta ndaha an najmi kjee be yá níhi, tunga xi kits'ín nibáhána nga ntánijua kuaténtáhana xuta, kui xi b'a kitsúna: “Xi chai nga nibajenk'uhun Espiritu kò k'úejñantjaihi, kui xi Espiritu Santo kuaténtáko ho xuta.”

<sup>34</sup> An kieke nga tsitjusun kui éen kò tixinya nga kui xi Ntíhi Ntjaná.

### *B'i ts'ín kinchjaha Jesu já ni'yakuyá xi tjuun*

<sup>35</sup> Nk'ie nga kama ndyjuun, ta yohó tinchako ngáha Jua jo já ni'yakuyáha. Kieke nga j'a Jesu yo kò b'i kitsú:

<sup>36</sup> —Kui xu'bo xi chutsankaha Ntjaná.

<sup>37</sup> Kint'é nga joo já ni'yakuyáha ni xi kinchja kò kitsjennkíhi Jesu.

<sup>38</sup> As'ai tsaseni astun Jesu kò kieke nga tjennkihí jóo. B'i kitsúhu:

—¿Mí xi tbinchisjó?

—Ji nda maestru —kitsú jóo—, ¿má tinchin?

<sup>39</sup> —Nibáasohoo —kitsú Jesu.

As'ai ngji jóo kò kieke má tíña Jesu. Yo kits'ínkj'a nistjin xu'bo, at'aha ja ngixun. Nkú ra ma nga chuba ñju niu.

<sup>40</sup> Já xi joo xi kint'é ni xi kinchja Jua kò kitsjennkíhi Jesu, nku xi 'mi Andre xi nda nts'e maha Simon Pedro.

<sup>41</sup> Kui xi tíjun ngjingsjai Simon kò b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kitsú Ntjaná nga ts'ín nibá.

<sup>42</sup> As'ai j'aiko Andre nda nts'e nga j'aisehe Jesu. Jesu tsasehe Simon kò b'i kitsúhu:

—Ji xi Simon, ntíhi Jona. Ji xi k'úin ngáha ri Pedro.

<sup>43</sup> Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga tifi Jesu ante Galilea, as'ai ngjisehe Felipe kò b'i kitsúhu:

—Tsjénnkiní.

<sup>44</sup> Nanki Betsaida nibáha Felipe, má nga ta nankihí Andre kò Pedro.

<sup>45</sup> As'ai Felipe ngjisehe Natanael kò b'a kitsúhu:

—Ja kuasakúni nda xi kinchjanijmíyaha Moise nga y'ét'a xujun kjuatéxumoo ko xi ta y'ét'a já profeta. Kui xi Jesu ntíhi Kuse, nda xi nibáha nanki Nazaret.

<sup>46</sup> B'a kitsú Natanael:

—¿A kamahá stjújin Nazaret nku ni xi nda?

—Nibáaseihí —kitsú Felipe.

<sup>47</sup> Nk'ie nga kieke Jesu nga nibá tiña Natanael, b'a kitsú:

—Kuihí nda xu'bi xi xuta Israel tjeheñ ra, nku nda xi najmi b'anacha.

<sup>48</sup> —¿Nkú ts'in yahaní? —kitsú Natanael.

B'i kitsú Jesu:

—Kuakiehe kintehe ni nga kuanchjahi Felipe, nk'ie nga kabinchunnkí yá higuera.

<sup>49</sup> —Ji nda maestru —kitsú ngáha Natanael—, ji xi Ntíhi Ntíaná. Ji xi nda reihí xuta Israel.

<sup>50</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuakiehe kintehe yá higuera kuaxihin, a kui kjuaha nga kuas'ejihin ri nga Ntíaná kits'in nibáhana? 'Yún chánka ni xi cha sai nga xu'bi.

<sup>51</sup> Ko b'i ta kitsú ya Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Choo nga tsjén tixa ndjiojmi ján ko nga ntítsjehe Ntíaná kuiyájnu ko kuitjujen nga kj'uaísehe Ntíhi Ndax'iun.

## 2

### *B'i ts'in kits'in Jesu nku kjuankjún ajihin nku s'í kjuabixan*

<sup>1</sup> Nístjin xi ma jahan kama nku kjuabixan nanki Cana, nanki xi tíñajihin ante Galilea, ko yo ngji naaha Jesu.

<sup>2</sup> Ta ngji Jesu ko já ni'yakuyáha kjuabixoon, at'aha kik'inyaha.

<sup>3</sup> Nk'ie nga jeya binu, as'ai b'a kitsú naaha Jesu nga kinchjakoho:

—Ja najmi ta tjihin ra binu.

<sup>4</sup> —Ji tachjuún —kitsú Jesu—, ¿á an tí'miyahaní niu? Najmi kjee bichú chubana.

<sup>5</sup> As'ai kinchjako naaha Jesu já xi tìncha basehe yámixoo nga b'a kitsúhu:

—N'etjusun ngayjee ni xi kuitsunuu.

<sup>6</sup> Yo tìncha jun ndjií nisa xi kamandakoho ndjio. Kui xi ts'ínchjén xuta xi ntje judio tjeheñ ra nk'ie nga ts'in je yjoho nginkun Ntíaná, xi nkú ts'in tíñja niyáha. Nkúnkú ndjiíu s'en ra tsa cháte ko tsa cháte ko kan litru ntánijua.

<sup>7</sup> B'i kitsúhu Jesu já xi tìncha basehe yámixoo:

—N'etso ntánijua ndjií.

Kits'íntse susun jóo ndjiíu.

<sup>8</sup> As'ai Jesu b'i kitsúhu jóo:

—Chjúbó chuba ko tankínkoho nda xi tibasehe s'íu.

B'a incha kits'in jóo.

<sup>9</sup> As'ai kikjut'a nda xi tibasehe s'íu ntánijua xi ja kama binu, tunga najmi behé má nibaha ra ntóo. Tu já xi tìncha basehé ra yámixoo xi be, at'aha kui xi ts'asje ntánijuo. Kui nga nda xi tibasehe ra s'íu kinchjaha ra nda bixoon ko b'a kitsúhu:

<sup>10</sup> —Ngayjee xuta títtjun tsjá binu xi nda ko nk'ie nga ja 'yún ka'bi xuta, as'ai ní tsjá xi najmi 'yún ndaha. Tunga máha ji, binu xi 'yún nda xi títtjoihi nd'ai tí'bai.

<sup>11</sup> Kui kjuankjún xu'bi xi títtjun kits'in Jesu nanki Cana, nanki xi tíñajihin ante Galilea. B'a ts'in tsakúchjahi kjuachánkaha, ko kis'ejihin já ni'yakuyáha nga Ntíaná kits'in nibáha.

<sup>12</sup> Ja kamo. As'ai ngji Jesu nanki Capernaum nga tjenko naaha ko já nts'e ko já ni'yakuyáha. Yo y'entu chuba nístjin.

*B'i ts'in kik'onsje Jesu chu xi tincha batéña jó má ma natsihin ninku*  
(Mt 21:12-13; Mc 11:15-18; Lc 19:45-46)

<sup>13</sup> Nk'ie nga ja tábichú tiña S'í Pascua xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheñ ra, as'ai ngji Jesu nanki Jerusalen.

<sup>14</sup> Má ma natsihin ninku kisakúhu já xi tincha batéña turu ko chutsanka ko chutuju ko já xi tjintu yo nga tincha ts'ink'ontjaiya toon.

<sup>15</sup> As'ai jách'a n'ú'ya, kui xi kik'onsjekoho ngayjee chutsanko ko turu. Kik-janí ndzjo toohon já xi tincha ts'ink'ontjaiya toon yo ko kits'ink'ótsjá yámixaha.

<sup>16</sup> B'i kitsúhu já xi tincha batéña chutuju:

—Tich'onsjoo chunu ei. Najmi tu tiyanta n'e mo ni'yaha Na'mina.

<sup>17</sup> Játsjehen já ni'yakuyaha nga b'i ts'in tjít'a éhen Ntíaná: “Tjo ts'atina ni'yahi, kui nga táb'enkíhina kjuanima.”

<sup>18</sup> As'ai já judio k'aku kingjásjayaha Jesu:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchji nga ma n'e ni xi tín'ei?

<sup>19</sup> B'i ts'in kinchja Jesu:

—N'ekatsúnyo ninku ko jan nistjin kjesintjen ngáhana.

<sup>20</sup> B'i kitsú já judio k'aku:

—Yachán jun nú kamandaha ninku. ¿Nkú ts'in jan nistjin chjúsintjehenni ji?

<sup>21</sup> Tunga yjonintehe ní Jesu kinchjanijmíyaha nga kits'inkjó ninku.

<sup>22</sup> Kui kjuaha, nk'ie nga jáíya ngáha ra ngabayoo, játsjehen ra já ni'yakuyaha ni xi kitsú ko kis'ejihin én xi tjít'a xujun éhen Ntíaná ko én xi kinchjako já judio k'aku.

<sup>23</sup> Nk'ie nga tjíña Jesu nanki Jerusalen ajihin S'í Pascua, nkjin nkjún xuta kis'ejihin nk'ie nga kieke kjuankjún xi kits'in.

<sup>24</sup> Tunga Jesu najmi kits'inkjáihin xi nkú ts'in ts'innkjink'un xuto, at'aha be xi nkú k'un.

<sup>25</sup> Najmi kamachjén tsa tjín xi kitsúyaha nkú k'un, at'aha be xi nkú ts'in tjintuyá animaha.

### 3

*B'i ts'in kinchjanijmíko Jesu Nicodemo*

<sup>1</sup> Nku nda fariseo xi 'mi Nicodemo xi ta nda k'akuhu xuta judio

<sup>2</sup> j'aisehe Jesu nga jyuun ko b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, yaní nga ji xi nku nda maestru xi Ntíaná kits'in nibáha. At'aha najmi ch'a kamaha ts'in kjuankjún xi tín'ei tsa najmi tjíñajihin Ntíaná.

<sup>3</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Xi najmi tsin tsetse, kui xi najmi ma chjihí xi nkú ts'in batéxuma Ntíaná.

<sup>4</sup> B'a kitsú Nicodemo:

—¿Nkú ts'in tsín tsetse ngáha nku nda nk'ie nga ja chá? ¿A kamahá ta kjuas'en xi ma johó ngáha aya kats'a naaha ko tsín ngáha?

<sup>5</sup> B'i ts'in kinchja Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxihin. Xi najmi tsínjin ntánijua ko Espiritu najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná xi kuatéxumaha.

<sup>6</sup> Xi xuta tsjáha kjuatík'un, kui xi kjuatík'uhun xuta tjíhin. Xi Espiritu tsjáha kjuatík'un, kui xi kjuatík'uhun Espiritu tjíhin.

<sup>7</sup> Najmi tu ma nkjúhin ni xi kuaxihin, nga tjíhin nga tsín tsetse ngáhanu.

<sup>8</sup> Fi ntjo tu má nga mjehé ra ko ta nu'yái nga xu. Tunga najmi yaní má nibáha ko má tífi. B'a joyaha ngayjee xuta xi tsinjín Espiritu.

<sup>9</sup> B'a kitsú Nicodemo:

—¿Nkú tjíhin ra ni xi tábixín?

10 B'i ts'ín kinchja Jesu:

—Ji xi nda maestruhu xuta Israel. ¿A najmi yaní niu?

11 Kjuaxi ni xi tíxihin. Jín chubai ni xi yai ko bixínyai ni xi kiyai, tunga jun najmi n'e s'ejun én xi bixínyai.

12 Tsa najmi s'ejinnuu éna nk'ie nga ni xi ts'e asunntej tínchjanímyahanuu, ¿nkú ts'ín s'ejihinnuu éna tsa ni xi ts'e ndjiojmi ján kuinchjanímyahanuu?

13 Ndaha nku najmi kje fi ndjiojmi ján. Nkuhú Ntíhi Ndax'iun xi nibajehen yo.

14 'Xi nkú ts'ín kikjesíntjen Moise ye ante kixiu nk'ie, b'a ta ts'ín tíhin nga chjúsíntjen Ntíhi Ndax'iun,

15 tu xi najmi ndyjaha xi s'ejihin ra kui nga tu sahá k'úentu tík'un sín.

16 'Kits'íntjo Ntíaná xuta asuntee nga kitsjá Ntí nku tutuhu tu xi najmi ndyjaha xi s'ejihin ra kui, nga tu sahá k'úentu tík'un sín.

17 Ntíaná najmi kits'ín nibá Ntíhi asuntee tsa tu xi k'ujéñanehe ra xuta ni xi kanéhe ngat'aha ngatitsun xi kits'ín. Kits'ín nibá ní tu xi ts'ínk'ankihi.

18 'Xi s'ejihin Ntíhi Ntíaná najmi tíjin ni xi ngjuainéhe. Tunga xi najmi s'ejihin, kui xi ja tjen je at'aha najmi kis'ejihin Ntí nku tutuhu Ntíaná.

19 Kui ngat'ai tjehe ra je xuta. J'ai asuntee nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta, tunga 'yuhún kama mjehe xuta má jyuun nga má ndzjeen, at'aha najmi nda tíjin ni xi tíincha ts'ín.

20 Ngayjee xi ch'on ts'ín, kui xi ch'ohon nd'í xi ts'ín ndzjehen. Najmi fik'uhun tu xi najmi chaha ni xi tíincha ts'ín.

21 Tunga xi naxu ts'ín, kui xi fik'uhun nd'í tu xi chaha nga tíincha ts'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

### *B'i ts'ín ta kitsúya ngáha Jua yáha Jesu*

22 Askahan nga b'a kamo ngjiko Jesu já ni'yakuyáha ante Judea. Yo y'ejñako já ni'yakuyáha chuba nistjin nga tsaténtá xuta xi tíjin yo.

23 Jua ta tsaténtá xuta nanki Enon, yo má tíña maha nanki Salim, at'aha 'yún tíjin ntánijua yo. Incha j'ai xuta nga kisaténtá yo.

24 B'a kama nk'ie nga najmi kje s'eya'yún Jua.

25 As'ai já ni'yakuyáha Jua ko nku nda judio kinchjanímyaha xi nkú ts'ín tíhin nga ts'ín je yjoho xuta judio nginkun Ntíaná.

26 Incha ngjisehe Jua ko b'a kitsúhu:

—Ji nda maestru, nda xi j'aisehi ngabantá ntáje Jordan, xi tsixínyai yáha kui, kui xi ta tíbaténtá ko ngayjee xuta tíincha fisehe.

27 As'ai b'i ts'ín kinchja Jua:

—Ndaha nku ni najmi ma ts'ínkjáihin xuta tsa najmi ndjiojmi ján kik'aihi ra.

28 Jun kinu'yó ni xi kinchja, nga najmi an nda xi ts'ín nibá Ntíaná ngajoho. Tu kin'e nibá tíjuhúnna.

29 Xi nkúhu tsa nku kjuabixan, nkuhú nda xi tóbixan. Nda xinkjín nda bixoon tu síjnat'ahá ra. Tímjéñjuhu ni xi tínchja ko tsjo tímaha nga tínt'é ntaha nda bixoon. B'a ts'ín an nd'ai. Ja tsichu ma ndjuú kjuatsjona.

30 Kui ndo xi tíhin nga nk'a ngjuai, an kinte kfían.

31 'Xi nibáha nk'a ján 'yún chánka sa nga tu yáha ni. Xi tjehe ra asuntee, kui xi xuta asuntee ko ni xi ts'e asuntee nchja. Xi nibáha ndjiojmi ján 'yún chánka sa nga tu yáha ni.

32 Títsuya ni xi kieke ko ni xi kint'é, tunga najmi ch'a tís'ejihin ra én xi tínchja.

33 Tunga xi tís'ejihin én xi tínchja, kui títs'ínkie yjoho nga kjuaxi én xi nchja Ntíaná.

34 At'aha xi kits'ín nibá Ntíaná, kui xi nchja éhen Ntíaná, at'aha Ntíaná kitsjájehe Espiritu.

<sup>35</sup> Nt̄iá Nā'miū 'yún t̄johō Nt̄ih̄i kō ngayjee ni xi t̄jín ja kits'ínkjas'en aya ntsja.  
<sup>36</sup> Xi t̄is'ejih̄in Nt̄iū, kui xi t̄jñā t̄ík'un s̄ín. Tunga xi najmi t̄íma mjehe nga k̄uint'é éhen Nt̄iū, kui xi najmi k'úéjñā t̄ík'un. K̄juak̄jahan Nt̄ianá t̄jñanehe.

## 4

### *B'ì ts'ín kinchjanijm̄iko Jesu nku na Samariā*

<sup>1</sup> Kik'inyahā já fariseō nga Jesu 'yún t̄jín saha x̄utā ni'yakuyá nga Jua kō nga 'yún nkjin x̄utā t̄ibaténtá.

<sup>2</sup> Tunga najmi Jesu xi tsaténtá x̄utā. Já ni'yakuyáhā ní xi b'a kits'ín.

<sup>3</sup> Nk'ie nga kint'é Jesu ni xi kik'inyahā já fariseō, as'ai tsitju ante Judeā nga kik'óya ngáha ante Galileā.

<sup>4</sup> T̄jihin nga kj'ua ante Samariā.

<sup>5</sup> Kui nga j'aihi Sicar, nanki xi t̄jñajih̄in ante Samariā. T̄jñakjoko xu'ba xi Jacob kitsjáha Kuse xi nt̄ih̄i maha.

<sup>6</sup> Yo t̄jñā ntá t̄ixā xi kits'ínnda Jacob. As'ai ngjik'iejñat'a Jesu ntá t̄ixō, at'aha ja kafentahā nga t̄íts'ín n̄iyá. Nkú rā ma nga chubā te jo niū.

<sup>7</sup> As'ai j'ai nku t̄achjuún Samariā nga j'aik'asje ntánijua. B'ì kitsú Jesu:

—K'ūainí ichí ntánijua xi k'ūia.

<sup>8</sup> Kui chubō najmi t̄jintukohō já ni'yakuyáhā, at'ahā nichine incha kafik'atse ajin nant̄io.

<sup>9</sup> As'ai b'ì kitsú t̄achjúun:

—¿Nkú t̄jih̄in rā nga an t̄ibinchihini ntánijua xi s'ih̄ini, nga ji xi chá judiō kō an xi na Samariā?

B'a kitsú t̄achjúun at'ahā najmi nda incha y'a xinkjín x̄utā judiō x̄utā Samariā.

<sup>10</sup> B'ì kitsú Jesu:

—Tsa yai ni xi tsjá Nt̄ianá kō tsa yai yá xi t̄bankihi ntánijua, ji kuinchih̄i kō kui tsjáhi ntánijua xi ts'ínk'íentu t̄ík'uhun x̄utā.

<sup>11</sup> —Ji chá nt̄iā —tā kitsú ngáha t̄achjúun—, najmi t̄jih̄in ni xi n'esjekohoni ntánijuo kō 'yún nankā ntá t̄ixō. ¿Má k'úínchj'ahani ntánijua xi ts'ínk'íentu t̄ík'uhun x̄utā?

<sup>12</sup> Nt̄je cháná Jacob y'éjñaná ntá t̄ixai. Kui xi tā kits'i ntánijua kō tā kits'i nt̄ih̄i kō chu xi kis'ehe. ¿A jih̄i xi 'yún chánka sai nga kui?

<sup>13</sup> As'ai b'ì kitsú Jesu:

—Ngayjee xi k'úí ntánijua xu'bi tā kama xintá ngáha rā.

<sup>14</sup> Tunga xi k'úí ntánijua xi tsjahā, kui xi ndahachí najmi tā kama xintáha rā. At'ahā ntánijua xi tsjahā kama ajih̄in x̄utā xu'bo xi nkú joyaha nku ntá t̄ixā xi bitju subahā ntánijua. B'a ts'ín k'úéentu t̄ík'un síhin.

<sup>15</sup> —Ji chá nt̄iā —kitsú t̄achjúun—, k'ūainí ntánijua xu'bo tu xi najmi tā kama xintáhana kō najmi tā kj'úáik'asjéhena ntánijua eì.

<sup>16</sup> —T'in chubaih̄i x'ih̄in kō nibákoi —kitsú Jesu.

<sup>17</sup> —Najmi t̄jinna x'in —kitsú t̄achjúun.

As'ai b'ì kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi t̄ibixín, nga najmi t̄jih̄in x'in.

<sup>18</sup> At'ahā ja ma un x'in binchunkoi kō ndā xi tinchunkoi nd'ai najmi x'ih̄in maha. Kjuaxi ni xi kuakixín.

<sup>19</sup> —Ji chá nt̄iā —kitsú t̄achjúun—, t̄imankjinna nga chá profeta ní.

<sup>20</sup> Nt̄je chání kits'ínsjohō Nt̄ianá naxi xu'bi. Tunga máha jun, b'a bixiún nga Jerusalem t̄jñā ante má nga t̄jih̄in nga n'etsjohō Nt̄ianá.

21 —Ji tachjuún —kitsú Jesu—, n'e s'ejin ni xi tíxihin. Kuichú chubá nk'ie nga najmi tá kjúáihinu naxi xu'bi kó najmi tá kuankíhinu Jerusalen nga n'etsjohoo Ntia Na'miu.

22 Jun najmi yo xi n'etsjohoo. Tunga jin yai xi n'etsjoihi, at'aha ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra stjújin xi ts'ínk'anki xuta.

23 'Tunga jahá túbichú chubá kó ja kuichu chubó nd'ai nk'ie nga kjuaxi n'etsjohó Ntia Na'miu. Xi nkú ts'ín kuakúyaha Espiritu Santo xuta, b'a ts'ín ts'íintsjohó Ntia Na'miu. At'aha Ntia Na'miu mjehe nga xuta xi b'i ts'ín tjíntuyáha ts'íintsjohó.

24 Xi ts'íintsjohó, tjíhin nga kjuaxi b'a ts'ín xi nkú ts'ín kuakúya Espiritu Santo. At'aha Espiritu ní Ntíaná.

25 B'a kitsú tachjuún:

—Be nga kj'uaí Mesia, chá xi ts'ín nibá Ntíaná. Nk'ie nga kj'uaí, kuitsuyana nkú tjíhin ra ni xi tjín.

26 —An ní niu, an xi tínchjakohi —kitsú Jesu.

27 Kui chubó j'ai ngáha já ni'yakuyáha kó kama nkjúhun nga nku tachjuún tínchjanijmíko Jesu. Tunga ndaha nku najmi kama k'un kingjásjaiyaha mí nihi xi mjehe kó a ra mí nihi xi tínchjanijmíyakohó tachjuún.

28 As'ai tsasínjña nisaha tachjuún kó ngji ajin nantio. Ngji tsúyaha xuta ni xi kamat'ain.

29 B'i kitsú:

—Nibáase ma ruu xuta x'in xi kuatsúyana ngatentee ni xi kits'ian. Kutsa kuihi xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá.

30 As'ai tsitju xuta nantio nga j'aisehe Jesu.

31 Nk'ie nga ngji tachjuún ajin nantio, já ni'yakuyáha Jesu b'i kitsúhu:

—Ji nda maestru, chinej ichi nichinej.

32 —Tíjñana nichine xi najmi yo —kitsú Jesu.

33 Kui nga b'i ngján kingjásjaiyaha ra xinkjín já ni'yakuyóo nga b'a kitsú:

—Tjín ra xi kj'uaikohó nichine.

34 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nk'ie nga ts'ian xi nkú ts'ín mjehe xi kits'ín nibána kó nga ts'intjusan xá xi ts'e, kui ní niu xi nichinena.

35 Tíbixiún: “Ndyja sa ñju sá nga kuichú chon.” Tunga an b'a tíxinnuu: Chjúx'ánkiu tunkun kó chasoo. Xuta xi nibá ján, kui xi nkú joyaha chan. Ja túbichú chubaha. Ja kama kj'uaíya chon.

36 Xi tíf'áya chan xi nibá yo kama chjíhi. At'aha k'úéntu t'ík'un sín xuto. B'a ts'ín nkuhú tsjo kamaha ra xi ts'ínxájin kó xi f'áya chon.

37 At'aha kjuaxi kjáíhin én xi b'a tsuu: “Nku xi b'éntje kó kj'ái xi f'áya.”

38 An kits'ínkjínuu nga ch'ayo chan xi najmi jun kis'enkinuu kjuanima. Kj'ai xi kuak'íentje nga nibá xutai, kó jun tá sakút'anuu chjíhi xóo.

39 Nkjín xuta Samaria xi tjíntu ante xu'bo kis'ejihin Jesu nk'ie nga kint'é nga b'i kitsú tachjuún: “Kuatsúyana ngatentee ni xi kits'ian.”

40 Kui kjuaha nk'ie nga j'aisehe ra xuta Samaria Jesu, tsankihj nga k'úéjña yo. Y'ejña Jesu jo nistjin tjíhin

41 kó 'yún nkjin sa xi kis'ejihin én xi kinchja.

42 As'ai b'a incha kitsúhu tachjuún:

—S'ejinni nd'ai tunga najmi tu ngat'aha ní én xi tsixín. S'ejin níni at'aha kó jin kuanu'yái kó mankjinni nga kjuaxi nga kui xi ts'ínk'anki xuta xi tu má tjíntuhú.

*B'i ts'ín kits'ínkihi Jesu nku nda chí*

43 Nk'ie nga j'a jo nistjin, as'ai tsitju Jesu yo nga ngji ante Galilea.



<sup>44</sup> At'aha kitsúya Jesu nga najmi yankjún nku nda profeta ante xi ts'e.

<sup>45</sup> Nk'ie nga tsichu Galilea, xuta xi tjin yo kits'ínkjáihin, at'aha kieke ngayjee ni xi kits'ín Jesu nanki Jerusalen ajihin s'íu. At'aha ko kui incha ngji s'íu.

<sup>46</sup> As'ai tsichu ngáha Jesu Cana, nanki xi tijnajihin ante Galilea má nga kits'ín ma binu ntánijuo. Yo tijná nku nda xi ts'ínxát'aha nda rej, kui xi tijnaha nku nda chí xi kjiña un nanki Capernaum.

<sup>47</sup> Nk'ie nga kint'é nga tsitju Jesu ante Judea ko j'ai ante Galilea, as'ai j'aisehe ko tsankihí nga ngjuai ni'yaha tu xi ts'ínkkihí ra nda chíhí, at'aha ja tí'me.

<sup>48</sup> B'i kitsú Jesu:

—Tsa najmi choo kjuankjún ko ni xi títakúchji nga'yúhún Ntíaná, najmi s'ejinnuu nga Ntíaná kits'ín nibána.

<sup>49</sup> As'ai b'a kitsú nda xi ts'ínxát'aha nda rej:

—Ji nda ntia, nibá mai ichí kintehé ni nga kuayá nda china.

<sup>50</sup> B'i kitsú Jesu:

—T'in ngáhani ni'yahi. Ja nda ngáha nda chíhí.

Kis'ejihin ndo én xi kitsú Jesu ko ngji.

<sup>51</sup> Nk'ie nga tjen masen niyóo, kisatéjin já musuhu ko b'a kitsúhu:

—Ja nda ngáha ntíhí.

<sup>52</sup> Kingjásjaiyaha ndo já musuhu mí chubaha kik'atuts'ihin nga kis'e nda ngáha ra ntíhí. B'a kitsú jóo:

—Kujña nga chuba nku tsitjujihin ch'iun nda chíu.

<sup>53</sup> J'áitsjehen na'mihí nda chíu nga kui chubo: “Ja nda ngáha nda chíhí”, kitsúhu Jesu. Kui ko ngayjee xuta xi tjin ni'yaha kis'ejihin Jesu.

<sup>54</sup> Kui kjuankjún xu'bi xi ma johó xi kits'ín Jesu nk'ie nga tsitju ante Judea ko j'ai ngáha ante Galilea.

## 5

### *B'i ts'ín kits'ínkkihí Jesu nku nda xi kjiña un*

<sup>1</sup> Kj'ai nistjin ngáha, nk'ie nga tíncha b'asje s'íhí xuta judio ngji ngáha Jesu nanki Jerusalen.

<sup>2</sup> Yo tijná nku ntá tixa chánkantsú xi tiña maha ankjuaha naxinantóo xi 'mi Ankjua Chutsanka. Kui ntá tixo xi 'mi Betesda nga én hebreo. Un ante nk'ien kis'entuhu.

<sup>3</sup> Yo fantu nkjún xuta un, xuta ka, xi najmi ma fi ko xi nta sjai. Kui xi incha kuyaha nga ts'ín niyá ntánijuo.

<sup>4</sup> At'aha tu nkjé tu nkjéhé ni nku ntítsjehe Ntíaná f'aijenjin ntá tixo ko ts'ín niyánkihí ntánijuo. Ko xi tjun tsungijin yjohó ntóo nk'ie nga ja kuan'e niyáha, kui xi ma nda tu mí ch'in xi k'uhún ra.

<sup>5</sup> Yo kjiñajihin xuta uun nku nda xi tjihin kan tj'ion jan nú nga uhun.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kieke Jesu nga kjiña ndo yo, kamankjihin nga ja nkjin nú tjihin nga uhun ko b'i kitsúhu:

—¿A mjehi kama nda ngáhani?

<sup>7</sup> —Ji nda ntia —kitsú nda uun—, najmi ch'a tjinna xi kuasinkona, tsa tsungijinna ntá tixo nk'ie nga n'e niyáha. Nk'ie nga mjena tsungijian yjona, tu kj'áihí xi tjun tsungijin yjohó.

<sup>8</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tisintjein, chjúbéi nijña xi kisujñasuin ko t'in.

<sup>9</sup> Ta kuihi chubo kama nda ngáha ndo. Jakj'á nijña xi kjiñasun ko ngji. Tunga xuatu hú kui nistjiun, nistjin nkjúhun xuta judio.

<sup>10</sup> Kui nga b'a kitsúhu ra já judio k'aku nda xi kama ndoo:

—Xuatu nd'ai. Tijná nkjúhun kjuatexumoó nga ch'ai nijñahi.

11 B'a kitsú ndo:

—Xi kuats'ínnkina, kui xi b'a kuatsúna: “Chjúbéi nijña xi kisujñasuin ko t'in.”

12 B'a kitsú jóo nga kingjásjaiyaha:

—¿Yá xi b'a kuatsúhi: “Chjúbéi nijña xi kisujñasuin ko t'in”?

13 Tunga najmi behé nda xi kama nkihí yá xi kits'ínnkihí, at'aha ngji t'axín Jesu ajihín xuta xi tíncha yo.

14 Askahan Jesu kisatéjin ngáha ndo má ma natsihín nínku ko b'i kitsúhu:

—Ji, ja kama nda ngáhani. Najmi ta n'eheni ngatitsun tu xi najmi satéhe ri nku ni xi 'yún ch'onk'un sa.

15 As'ai ngji tsúyaha ndo já judio k'aku nga Jesu xi kits'ínnkihí.

16 Kui kjuaha nga kits'ín unkiehe ra Jesu já judio k'aku, at'aha b'a kits'ín nga nistjin nkjúun.

17 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Na'mina títs'ínxá santaha nd'ai ko an ta títs'ínxá.

18 Kui kjuaha nga tu sahá 'yún tsangisjai niyáha já judio k'aku nga mjehe ts'íink'iehen Jesu. At'aha najmi tu suba tsa nistjin nkjúun xi najmi kitsenkjún, tunga b'ahá kitsú ya nga Ntíaná xi Na'mihí. B'a ts'ín ta kuihi kits'ín ma yjoho xi nkúhu Ntíaná.

#### *B'i ts'ín tsakúchji Jesu xáha*

19 As'ai kinchja Jesu nga b'a kitsúhu jóo:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku ni najmi ma ts'ín Ntíhi Ntíaná kuenta subaha. Tu nkuhú ni xi tíbe nga títs'ín Na'mihí, kui xi ts'ín. At'aha ngatentee ni xi ts'ín Na'miu, ta kui nihi xi ts'ín Ntíu.

20 At'aha Na'miu 'yún tjoho Ntíu ko bakúchjihí ngayjee ni xi ts'ín. Ko kuakúchji saha ni xi 'yún chánka. Xi kama nkjúhúnnuu.

21 At'aha xi nkú ts'ín Na'miu ts'ínkj'áiyaha xuta ngabayoo ko ts'ínk'íentu tík'un ngáha, b'a ta ts'ín Ntíu ts'ínk'íentu tík'un xi mjehe.

22 Najmi Na'miu xi kuasehe tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta. Ntíu ní kitsjáha nga kui xi kuaseyhehe kui niu,

23 tu xi ngayjee xuta skuénkjúhun Ntíu xi nkú ta ts'ín benkjún Na'miu. Xi najmi benkjún Ntíu, b'a ta ts'ín najmi benkjún Na'mi xi kits'ín nibáha.

24 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi basínñjuhu énná ko s'ejihín xi kits'ín nibána, kui xi ja tjíntu tík'un sín. Najmi tjín ni xi ngjuainéhe at'aha ja tsitjujin ngabayoo ko tjíntu tík'un sín.

25 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kuichú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga xuta k'ien kuint'é ntaha Ntíhi Ntíaná, ko xi tínt'é'éhen k'úentu tík'un.

26 At'aha xi nkú ts'ín Ntía Na'miu kuentaaha tíjña tík'uhun, b'a ta ts'ín kitsjáha Ntíu nga kuentaaha tíjña tík'uhun.

27 Na'miu kitsjáha Ntíu tu xi kuasehe ra tsa nda ko tsa najmi nda ni xi kits'ín xuta, at'aha kui xi Ntíhi Ndax'íun.

28 Najmi tu ma nkjúnnuu niu. At'aha kuichú chuba nk'ie nga kuint'é ntaha Ntíu ngayjee xuta xi kjintuyánji

29 ko kuisíntjen ngáha. Xi nda kits'ín kuisíntjen nga k'úentu tík'un. Xi najmi nda kits'ín kuisíntjen nga s'enéhe ni xi kanéhe ngat'aha ni xi incha kits'ín.

30 Ndaha nku ni najmi ma ts'ian kuentaaha. Xi nkú ts'ín nt'e, b'a ts'ín ts'ian kjuá. Ko kixi ts'ian kjuá, at'aha najmi bangisjai suba ni xi mjena. Ni xi mje níhi Na'mi xi kits'ín nibána bangisja.

#### *B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi bakúchji nga kik'ai xáha*

31 Tsa ta ahan xinya yáha an, najmi chjíhi ra én xi kuinchja.

32 Tunga tíjñahá kj'ái xi tífina kjuanda, ko be nga chjíhi ra ni xi ts'ín nga b'éjña chji yáha an.

<sup>33</sup> Jun kin'ekjíú já xi ngjingjásjaiyahá Jua nga yáha kui kò kui xi kitsúya yáha an.

<sup>34</sup> An najmi machjénna tsa xutá yjoninte ngjuaina kjuanda, tunga tíxihínnu nga n'echjíhi ruu Jua tu xi k'uankihinu.

<sup>35</sup> Jua b'a joyaha nku nd'í xi tsat'ai kò kits'ín ndzjen, kò jun kin'e tsjojiun kutju nd'íhi.

<sup>36</sup> 'Tunga 'yún chánka sa ni xi tífina kjuanda nga én xi kinchja Jua. At'aha xá xi kitsjana Ntjá Na'miu nga ts'intjusan kò xi títs'ian nd'ai, kui xi tá tífina kjuanda. Tíbakúchji nga Ntjá Na'miu kits'ín nibána.

<sup>37</sup> Kò Na'miu ya xi kits'ín nibána tá tífina kjuanda. Jun najmi kjee nu'yó ntaha kò tá ndaha najmi kjee yo xi nkú tjín.

<sup>38</sup> Tá ndaha najmi tíñajinnu éhen ajin animanuu, at'aha najmi s'ejinnu xi kits'ín nibá.

<sup>39</sup> 'Yún nkjún n'eyo xujun éhen Ntjáná at'aha b'a manuu nga b'a ts'ín sakúhunuu nga kujntsubá tík'un síún. Tunga an ní tínchjanijmíyahana xujun nga tífina kjuanda.

<sup>40</sup> Tunga najmi mjehénuu nibasenú tu xi kujntsubá tík'uhunnu.

<sup>41</sup> 'Najmi tíbangisja tsa xutá tsjana kjuachánka.

<sup>42</sup> Tunga behénuu. Be nga najmi n'etjò Ntjáná.

<sup>43</sup> Ngajoho Na'miná jáihina kò jun najmi n'ekjáiinnú. Tunga tsa kj'ai xi kuaté xá subaha yjoho, tu sahá kui xi n'ekjohoon.

<sup>44</sup> B'i ngján 'bohó kjuachánka yjonuu. Najmi binchisjó nga Ntjáná xi nku tutuu tsjanuu kjuachánka. Nk'ie nga b'a n'o, ¿nkú ts'ín s'ejihinnu éna?

<sup>45</sup> 'Najmi tu b'a bixiún tsa an xínyat'ainnu nginkun Ntjá Na'miu. Moise ní xi tíma 'yún tak'un, kui ní xi títsuyat'ainnu.

<sup>46</sup> Tsa kjuaxi nga s'ejinnu ni xi y'ét'a Moise, tá s'ejinnu an, at'aha an kinchjanijmíyahana Moise.

<sup>47</sup> Tunga tsa najmi s'ejinnu ni xi y'ét'a Moise, ¿nkú ts'ín s'ejihinnu én xi tínchja?

## 6

*B'i ts'ín kits'ínkjen Jesu já xi un mi*

*(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)*

<sup>1</sup> Kj'ai nistjin ngáha ngji Jesu ngabantá ntáchak'un Galilea, xi tá 'mi ntáchak'un Tiberia.

<sup>2</sup> Nkjin nkjún xutá kitsjennkíhi, at'aha kkie kjuankjún xi kits'ín nga kits'ínnkíhi xutá un.

<sup>3</sup> As'ai tsiyajnu Jesu nku asunntu tjenki kò yo y'eñako já ni'yakuyáha.

<sup>4</sup> Kui nistjiun ja tibichú tiña S'í Pascua xi b'asje xutá xi ntje judio tjehe ra.

<sup>5</sup> Nk'ie nga tsase Jesu kò kkie nga nkjin nkjún xutá xi tíncha nibák'uhun, b'a kitsúhu Felipe:

—¿Má xi tjehe ch'atseé ninkuan xi kjine xutá nkiun?

<sup>6</sup> Tunga tu xi kikjut'ayák'uhún ni Felipe nga b'a kitsúhu, at'aha be ni xi ts'ín.

<sup>7</sup> As'ai b'a kitsú Felipe:

—Tá ndaha tsa jo unchan toon denario ninkuan ch'atseé, tsa as'ai íchí íchí k'uaihi nga nkúnkú, najmi kujichú maha ra.

<sup>8</sup> As'ai b'i kitsú nda ni'yakuyá xi 'mi Andre, xi nts'e maha Simon Pedro:

<sup>9</sup> —Ei síña nku nda chí xi y'a un ninkuan xi kamandakoho tu cebada kò jo tji. Tunga, ¿mí skan kamaha ra xutá nkjiun niu?

<sup>10</sup> B'i kitsú Jesu:

—B'a t'ihun nga kat'entu ngayjee xutá.

Tjín nkjún naxi chu kui ante xu'bo ko y'entu ajin naxi chu nkú ra ma un mií jáx'in.

<sup>11</sup> As'ai jakj'a Jesu ninkuon, kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná ko kits'ínndzjoho xuta xi kab'entu yo. B'a ta kits'íhin tjio nga kitsjáha xi nkú tjín mjehe xuta.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kik'ie sisihin xuta, as'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Chj'ayo ninkuan xi k'uankiu tu xi najmi kuatsúhun.

<sup>13</sup> As'ai j'áya jóo ninkuan xi ts'ankiu, kui xi nibaha ra ninkuan cebada xi uun. Te jo nisín kama ninkuan xi ts'ankihí xuta.

<sup>14</sup> Nk'ie nga kieke xuta nkjiun kjuankjún xi kits'ín Jesu, as'ai b'a incha kitsúhu xinkjín:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai xi nda profeta xi tjihin nga kj'uaí asunntei.

<sup>15</sup> Tunga kamankjihín ra Jesu nga mjehe jóo ngjuaike kjuayúhun nga nda rej ts'ín maha. Kui nga ngji t'axín suba ngáha asuntu tjenkiu.

*B'i ts'ín ngjisun Jesu ntáchak'uun*

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

<sup>16</sup> Nk'ie nga ja tíma jyun, as'ai incha j'aijen andai ntáchak'uun já ni'yakuyáha Jesu.

<sup>17</sup> Jas'en yábarku tu xi kj'uatikjáha ntáchak'uun nga ngjuai nanki Capernaum. As'ai tu kama jyunt'aihín nk'ie nga najmi kjee bichú tjenkihi Jesu.

<sup>18</sup> Ko tu nkuhú ntjo xi tu xí 'yúhún kama. Xí kits'ín xuhú ntáchak'uun.

<sup>19</sup> Nk'ie nga tsichu nkú ma tsa un ko tsa jun kilometru tjihin, kieke jóo nga Jesu nibásun ntáchak'uun nga nibák'un tiñaha yábarku. Incha kitsankjún jóo,

<sup>20</sup> tunga b'ihí kitsú Jesu:

—An ní niu. Najmi tu binkjun.

<sup>21</sup> Tsjo kamaha jóo nga jas'en Jesu yábarku ko tu tsichu sahá yábarku nanki xi má nga tjincha fi.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga kui xi ts'ínk'íentu tík'un xuta*

<sup>22</sup> Njstjin xi ma ndyjuun kamankjihín xuta xi y'entu ngabantá ntáchak'uun nga tu nkuhú maha yábarku xi tsitju yo ko nga Jesu najmi jas'en nga ngjiko já ni'yakuyáha, at'aha tu já ni'yakuyáha ngji subahá.

<sup>23</sup> As'ai incha j'ai kj'ai yábarku xi tsitjuhu nanki Tiberja nga j'ai tiña má xi tjehe kikjine ninkuan xuta nk'ie nga kitsjáha Jesu máb'achjíhi Ntíaná.

<sup>24</sup> Kui b'a maha, nk'ie nga kiekehe xuta nga najmi ta tjihin Jesu yo ko ta ndaha já ni'yakuyáha, as'ai jas'en yábarku nga ngjingisjai nanki Capernaum.

<sup>25</sup> Ngabantá xinkuú kisakúhu ko b'i incha kitsúhu:

—Ji nda maestru, ¿nkú n'e jáihini ei?

<sup>26</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tixinnuu. Kiyo kjuankjún xi kits'ian, tunga najmi kuihí kjuaha tbinchisjáihinú. Tu ngat'aha ní ninkuan xi kichinehenu nga kitse susunnuu, kui kjuaha nga tbinchisjáihinú.

<sup>27</sup> Najmi tu n'exántjaihinu ninkuan xi maha fe. Ninkuan xi najmi ma níhi fe n'exántjaihinu. Kui xi ts'ínk'íentu tík'unnuu. Ntíhi Ndax'iun tsjánuu ninkuan xu'bo. Ntía Na'miu tsakúnuu nga kui xi kits'ín nibá.

<sup>28</sup> B'a kitsú jóo:

—¿Mí ni xi tjihin nga n'ei jin tu xi n'etjusuhunni ni xi mjehe ra Ntíaná?

<sup>29</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kui ni xu'bi xi mjehe Ntíaná nga n'etjusun. Kas'ejinnuu nda xi kits'ín nibá.

<sup>30</sup> As'ai b'a incha kitsú jóo:

—¿Mí kjuankjúhun xi kuakúchjini nga Ntíaná kits'ín nibáhi tu xi chahani ko s'ejinni ji? ¿Mí xáha Ntíaná xi mahi?

<sup>31</sup> At'aha ntje chána kikjine mana nk'ie nga y'entu ante kixiu. Kui nihi xi tjit'a éhen Ntjaná nga b'a títsu: “Ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha ra kitsjáha nga kikjine.”

<sup>32</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Na'minaha xi kitsjánuu ninkuan xi ndjiojmi ján nibaha, najmi Moise. Ko nd'ai títsjánuu ninkuan xi nda kjikjin. Kui xi ndjiojmi ján nibaha.

<sup>33</sup> At'aha ninkuan xi tsjá Ntjaná, kui xi nibajehen ndjiojmi ján ko ts'ínk'íentu tík'un xuta asunntej.

<sup>34</sup> —Ji nda ntia —kitsú jóo—, k'uai tehentení ninkuan xu'bo.

<sup>35</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—An ninkuan xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta. Xi kj'uaísena najmi ta kama bjoho ra ko xi s'ejihin an najmi ta kama xintaha ra.

<sup>36</sup> Tunga jahá b'a kuaxinnuu, ndaha tsa tíyanú tunga najmi tí's'ejihinnuu.

<sup>37</sup> Kj'uaísena ngayjee xuta xi tsjana Na'mina, ko xi kj'uaísena najmi k'onsje natsin ján.

<sup>38</sup> At'aha ndjiojmi ján nibajehenna tu xi ts'intjusuhunna xi nkú ts'ín mjehe Na'mi xi kits'ín nibána ko najmi xi nkú ts'ín mjena.

<sup>39</sup> Ko ni xi mjehe xi kits'ín nibána, najmi mjehe tsa ts'inndyja ndaha nku xi kitsjana. Mje nihi nga ts'inkj'áya ngaha ra ngabayoo xuta xu'bo nistjin xi fekuu.

<sup>40</sup> At'aha ni xi mjehe Na'mina, mjehe nga k'úentu tík'un sín ngayjee xi kj'uaísehe Ntíu ko s'ejihin. Ko an ts'inkj'áya ngaha ra ngabayoo xuta xu'bo nistjin xi fekuu.

<sup>41</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Jesu nga kui xi ninkuan xi ndjiojmi ján nibajehen, as'ai já judio kinchjayanehe.

<sup>42</sup> B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihi ndai xi Jesu, ntíhi Kuse? Yaá na'mihí ko naaha. ¿Nkú tíhin ra nga b'a títsuhu nga ndjiojmi ján nibajehen?

<sup>43</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi tu chubayanenu.

<sup>44</sup> Ndaha nku najmi kama kj'uaísena tsa najmi kj'uaíkohe Na'mi xi kits'ín nibána. Ko xi kj'uaísena an ts'inkj'áya ngaha ra ngabayoo nistjin xi fekuu.

<sup>45</sup> B'a ts'ín y'ét'a já profeta: “Ntjaná kuakúyaha ngayjee xuta.” Kui b'a maha, ngayjee xi mjéñjuhu ra ko bangiya ni xi bakúyaha Ntia Na'miu, kui xi kj'uaísena.

<sup>46</sup> Ndaha nku najmi kjee be yaha Ntia Na'miu. Nku tutuhú xi nibaha má tíjña Ntjaná, kui xi ja be Ntia Na'miu.

<sup>47</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi s'ejihin an, kui xi k'úentu tík'un sín.

<sup>48</sup> An ninkuan xi ts'ínk'íentu tík'uhun xuta.

<sup>49</sup> Ntje chánuu kikjine mana ante kixiu, tunga tu nkú jesuhún.

<sup>50</sup> Tunga ninkuan xu'bi ndjiojmi ján nibajehen tu xi kjinehe xuta ko najmi ta kuayaha.

<sup>51</sup> An xi ninkuan tík'un xi ndjiojmi ján nibajehen. Tsa tjin xi kjine ninkuan xu'bi, kui xi k'úéjña tík'un sín. Ko ninkuan xi tsja, kui xi yjonintena xi tsjantjáhina xuta asunntej.

<sup>52</sup> As'ai tu y'ésikohó xinkjín já judio nga b'a kitsú:

—¿Nkú ts'ín tsjáhaná yjonintehe ndai nga chineé?

<sup>53</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa najmi chinoo yjonintehe Ntíhi Ndax'íun ko s'iu jníhi, najmi kuintsuba tík'un.

<sup>54</sup> Xi kjiṇe yjonintena ko k'úi jnína, kui xi k'úentu tík'un sín, ko an ts'inkj'áiya ngáha ra xuta xu'bo nistjin xi fekuu.

<sup>55</sup> At'aha yjonintena xi nichine xi ndoo ko jnína xi ntá xi ndoo.

<sup>56</sup> Xi kjiṇe yjonintena ko k'úi jnína, kui xi k'úentujinna ko an kúatejñajihin.

<sup>57</sup> 'Na'miu kits'in nibána. At'aha tíjña, kui nga tíjñahana. B'a ta ts'in at'aha tíjña tík'an, kui nga k'úentu tík'uhun xuta xi ts'ijn mana nichinehe.

<sup>58</sup> Kui xu'bi ninkuan xi ndjiojmi ján nibajehen. Kui xi najmi xi nkú joyaha mana xi kikjine ntje chánu ko tu nkú jesuhún. At'aha xi kjiṇe ninkuan xu'bi, k'úentu tík'un sín.

<sup>59</sup> B'a ts'in kinchja Jesu nga tsakúya ayaha nku ni'ya sinagoga xi tíjña nanki Capernaum.

<sup>60</sup> Nk'ie nga kint'é xuta ni'yakuyáha én xi kinchja, as'ai nkjin xi b'a kitsú:

—Ni tjin tsa n'esihin én xi tinchja. ¿Yá xi ts'ínkjáihin ni xi kuatsú?

<sup>61</sup> Kamankjihin Jesu nga kinchjayanehe xuta ni'yakuyáha nga b'a kitsú. As'ai b'i kitsú Jesu:

—¿A tín'endyjajihin ruu yjonuu én xi kuanchja?

<sup>62</sup> ¿Nkú sa kamanuu tsa choo Ntíhi Ndax'iuun nk'ie nga ngjuainji ngáha ante má nga nibaha?

<sup>63</sup> Espiritu Santo ts'ínk'íentu tík'un xuta. Xuta bi, najmi maha ts'ínk'íentu tík'un xuta xinkjin. Én xi kuaxinnuu Espiritu Santo nibáha ra ko kui éen ts'ínk'íentu tík'unnuu.

<sup>64</sup> Tunga tjin ajinnuu xi najmi s'ejihin an.

B'a kitsú Jesu at'aha be santaha nga tuts'ihin ni yá xi najmi s'ejihin ko yá xi ts'ínkjas'ehen.

<sup>65</sup> Ko b'i ta kitsú ya:

—Kui kjuaha nga b'a kuaxihinnuu nga ndaha nku najmi kama kj'uaísehena tsa najmi Ntia Na'miu kitsjáha nga kj'uaísená.

<sup>66</sup> Yo kik'atuts'ihin ra nga nkjin xuta ni'yakuyáha y'éjñaha. Najmi ta kitsjenkoho ra.

<sup>67</sup> As'ai b'i kitsúhu já ni'yakuyá xi te joo:

—¿A mjenuu kuankiún ko jun?

<sup>68</sup> —Ji Nda Ntia —kitsú Simon Pedro—, ¿yá sa kama tsjénkihi jin? Jihí xi chubai én xi ts'ínk'íentu tík'un síhin xuta.

<sup>69</sup> S'ejinni ko ja kamankjinni nga ji Cristo, xi Ntíhi Ntjaná xi tíjña tík'uun.

<sup>70</sup> B'i kitsú Jesu:

—An j'ajinnuu jun xi te joo, tunga tjenjihinnuu nku ndaninda.

<sup>71</sup> B'a kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Juda Iscariote, ntíhi Simon. At'aha kui xi ts'ínkjas'ehen ko kui xi nku nda ni'yakuyá xi te joo.

## 7

### *B'i ts'in ngji Jesu S'íhi Ni'ya Kichoo*

<sup>1</sup> Askahan kikjatsú'ba Jesu ante Galilea. Najmi kama mjehe nga kikjatsú'ba chji ante Judea, at'aha já judio k'aku tsangisjai niyá xi nkú ts'in ts'ínk'iehen.

<sup>2</sup> Tunga jáhá tábichú tíña s'í xi b'asje xuta xi ntje judio tjeheñ ra, s'í xi 'mi S'íhi Ni'ya Kichoo,

<sup>3</sup> ko b'a kitsú já nts'e Jesu:

—Najmi tu ei binchin. Tu sahá t'in Judea tu xi skuehe xuta ni'yakuyáhi ni xi n'ei.

<sup>4</sup> At'aha najmi tjin xi b'éjña 'ma ni xi ts'in tsa mjehe cha. Tu sahá takúchjhi yjohi xuta asuntei nga n'ei ni xi tín'ei.

<sup>5</sup> B'a kitsú já nts'e at'aha ta ndaha kui najmi incha kis'ejihin yáha Jesu.

<sup>6</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi kjee bichú chubana nga ts'ian ni xi tjihin nga ts'ian. Jun bi, tu mí chubahá ni ma n'o ni xi tjihin nga n'oo.

<sup>7</sup> Najmi títs'ín unkienuu xuta asunntej. An bi, títs'ín unkiena at'aha túb'ejná chja nga ch'on tjín ni xi tíncha ts'ín.

<sup>8</sup> Tankiún s'íu. Najmi kfián an at'aha najmi kjee bichú chubana.

<sup>9</sup> B'a kitsú Jesu, as'ai y'ejna ante Galilea.

<sup>10</sup> Tunga nk'iehé nga incha ngji s'íu já nts'e, as'ai ngji kó kui. Tunga najmi ngji chjihí, tsa jóo tjenjihin. Ngji suba.

<sup>11</sup> As'ai ajin s'íu já judio k'aku tsangisjaihi. B'a incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kj'uaíhi ndo?

<sup>12</sup> Kó xuta nkjiun ta kinchjanijmíyaha Jesu. Tjín xi b'a kitsú: “Ndahá ndo.” K'ua ngá xi b'a kitsú: “Najmi nda ndo. Xutahá b'anachaha ndo.”

<sup>13</sup> Tunga najmi kama tak'uhún xuta kinchjanijmíya chji chjhi Jesu at'aha tsankjún já judio k'aku.

### *B'i ts'ín tsakúya Jesu ajin s'íu*

<sup>14</sup> Nk'ie nga ajihin s'íu, jas'en Jesu má ma natsihin ninku kó tsakúya.

<sup>15</sup> Kama nkjühun já judio k'aku kó b'a kitsúhu xinkjín:

—¿Nkú ts'ín behe ni xi ts'e Ntíaná ndai nga najmi tsangiyaha?

<sup>16</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Najmi an ts'an ni xi títakuyá. Xi kits'ín nibá nína ts'e éen.

<sup>17</sup> Xi mjehe ts'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná, kui xi skue tsa Ntíaná ts'e ni xi títakuyá kó tsa an ts'an.

<sup>18</sup> Nku xuta xi nchja ni xi ts'e, kui xi bankisjai kjuachánka xi ts'e. Tunga xi bankisjai kjuachánkaha xi kits'ín nibáha, kui xi kjuaxi ni xi tsu kó naxu ts'ín.

<sup>19</sup> ¿A najmi kitsjáhánuu Moise kjuatéxumoo? Tunga ndaha nku jun najmi títs'íntjusun kjuatéxumoo. ¿Á mjeheuu n'ek'iehennú?

<sup>20</sup> As'ai b'a incha kitsú xuto:

—¿Kutsa ndanindahá tíjñajihin! ¿Yá xi mjehe ts'ínk'iehin?

<sup>21</sup> B'i kitsú Jesu:

—Nku ni kits'ian kó ngatentoo kama nkjúnnuu.

<sup>22</sup> Tsakúyanuu Moise nga n'etjusun circuncision, ndaha tsa najmi Moise kik'atuts'ihin ra niu. Ntje chánuu ní kik'atuts'ihin ra niu. Kui nga n'etjusun niu ndaha tsa nistjin nkjún.

<sup>23</sup> B'a n'ohoo ntíx'innuu ndaha tsa nistjin nkjún tu xi najmi ndyjaha kjuatéxumaha Moise. Tunga tsa b'a n'o nga nistjin nkjún, ¿á t'n'ekjankohonú nga nistjin nkjún kits'innkíhi ra nku nda?

<sup>24</sup> Najmi tu kjuá sunnk'a n'o. Kixi ní n'oo kjuá.

### *B'i ts'ín kinchjanijmíyaha xuta yáha Jesu*

<sup>25</sup> As'ai b'a kitsú k'ua xuta nanki Jerusalen:

—¿A najmi kuihi ndai xi mjehe ts'ínk'iehen jóo?

<sup>26</sup> Tunga, á tínchja chji chjhi kó najmi ch'a nkú títsuhú ra. ¿A kjuaxihí nga ja kamankjihin já tíxóo nga kui ndai xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá?

<sup>27</sup> Tunga yanáá má nibáha ndai. Nk'ie nga kj'uaí xi Cristo, najmi ch'a skue má nibaha.

<sup>28</sup> As'ai 'yún kinchja Jesu nga b'i ts'ín tsakúya má ma natsihin ninku:

—B'a túbixiún nga yanú kó yo má nibáhana. Tunga najmi kuantanahá jáihina. Tjín xi kits'ín nibána. Kó xi kits'ín nibána ma n'e s'ejián ni xi tsu. Kui xi najmi yo.

<sup>29</sup> Tunga an be yáha, at'aha má tíjña nibahana kó kui xi kits'ín nibána.

<sup>30</sup> As'ai kama mjehe jóo nga kuakj'ánijéhe. Tunga ndahá nku najmi kits'ínkoho, at'aha najmi kjee bichú chubaha.

<sup>31</sup> Tunga nkjin xuta xi tinchajihin xuta nkjiun kis'ejihin Jesu. B'a kitsúhu xinkjín:

—Nk'ie nga kjuai xi Cristo, ¿a 'yún ts'ín sa kjuankjún nga nda xu'bi?

<sup>32</sup> Kint'é já fariseo ni xi kitsú xuto nga kinchjanijmíyaha Jesu. As'ai já na'mi k'aku ko já fariseo kits'ínki já xi kunntá ninku tu xi kuakj'ánijéhe Jesu.

<sup>33</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Tu chuba nistjihín kúatejñajin sanuu ko kfin ngáhana má tíña xi kits'ín nibána.

<sup>34</sup> Kuinchísjainú tunga najmi ta sakúhunuu an. Má nga kfintejña najmi kama kuankiún.

<sup>35</sup> B'a kitsúhu xinkjín já judio k'aku:

—¿Má ngjuaihi ndai nga najmi ta sakúhuná? ¿A xuta judio xinkjá xi tjintujihin xuta xi nchja griego ngjuaisehe? ¿A ta kuakúyaha xi nchja én griego?

<sup>36</sup> Ni xi kuanchja: “Kuinchísjainú tunga najmi ta sakúhunuu an”, ko: “Má nga kfintejña najmi kama kuankiún”, ¿nkú tsuhu ra ni xi kuatsú?

*B'i ts'ín tsakúya Jesu ni xi kamaha xuta xi s'ejihin kui*

<sup>37</sup> Nistjin xi fekuhu s'iu, kui xi 'yún b'asje xuta, as'ai tsasinjña ndju Jesu ko 'yún kinchja:

—Tsa tjín xi tíma xintáha, kanibásena ko kat'i.

<sup>38</sup> B'a kamaha xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná. Xi s'ejihin an animaha stjújin ntáje, ntá xi ts'ínk'íéntu tik'uhun xuta.

<sup>39</sup> B'a kitsú Jesu nga kinchjanijmíyaha Espiritu xi askahan ts'ínkjáihin xuta xi s'ejihin Jesu. Najmi kjee f'ai Espiritu Santo kui nistjiun, at'aha najmi kjee s'ejña chji kjuachánkaha Jesu.

<sup>40</sup> Nk'ie nga kint'é xuto éin, k'ua xi b'a kitsú:

—Kjuaxi kjáihin nga kui ndai nda profeta xi tjihin nga kjuai.

<sup>41</sup> B'a kitsú ngá k'ua:

—Kui ndai xi kitsú Ntíaná nga ts'ín nibá.

Tunga tjín ngá xi b'a kitsú:

—¿Nkú ts'ín Galilea nibaha xi Cristo?

<sup>42</sup> ¿A najmi b'ahá ts'ín tjít'a éhen Ntíaná, nga ntjehe David nibaha ra xi Cristo, ko nga Belen nibaha, má nga nankihi David?

<sup>43</sup> B'a ts'ín tsakjányaha yjoho xuta nantio nga incha kinchjanijmíyaha Jesu.

<sup>44</sup> Tjín xi kama mjehe nga kuakj'ánijéhe tunga ndahá nku najmi kits'ínkoho.

*B'i ts'ín najmi kis'ejihin já judio k'aku nga Ntíaná kits'ín nibaha Jesu*

<sup>45</sup> As'ai já xi kunntá ninku j'ai ngáha má tjintu já na'mi k'aku ko já fariseo ko b'i kik'ihin:

—¿Á najmi kjúáikohonu ndo?

<sup>46</sup> B'a kitsú jóo:

—Ndaha nku najmi kjee b'a ts'ín nchja xi nkú ts'ín nchja ndo.

<sup>47</sup> B'a kitsú já fariseo:

—¿A kohó jun ta kuak'anachanu ndo?

<sup>48</sup> ¿A tjíhin ajihin já tjíxoo ko a ra ajihin já fariseo xi s'ejihin Jesu?

<sup>49</sup> Tunga xuta xu'bi bi, najmi mankjihin kjuatexumo. Kui xi najmi nda nginkun Ntíaná.

<sup>50</sup> As'ai kinchja Nicodemo, nda fariseo xi j'aisehe Jesu nga jyuun:



<sup>51</sup> —Xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxumaná, tíjñun tjíhin nga kuasinñjuhuú xuta tu xi chahaná ni xi kits'ín ko askahan n'e raá kjuá.

<sup>52</sup> B'a kitsú jóo:

—¿A ta kohó ji xi nibáhani Galilea? N'eya nda ndai xujun éhen Ntiana ko chai nga ndaha nku nda profeta najmi kjee tjujín Galilea.

<sup>53</sup> As'ai b'i ngján incha ngji ngáha ni'yaha.

## 8

*B'i ts'ín kichjut'ayák'un Jesu nga j'aich'áha nku tachjuún*

<sup>1</sup> As'ai ngji Jesu asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo.

<sup>2</sup> Nk'ie nga ja kama sehen nistjin xi ma ndyjuun, j'ai ngáha má ma natsihin ninku. Yo j'aise nkjúhun xuta ko yo y'ejña nga tsakúya.

<sup>3</sup> As'ai incha j'aiko já chjine'éhen kjuatéxumoó ko já fariseo nku tachjuún xi kiya nga kj'ai nda kjijñakoho. J'aisínña nginkun Jesu ko nginkun xuto

<sup>4</sup> ko b'a kitsú:

—Ji nda maestru, kuaya tachjín nga kj'ai nda kjijñakoho.

<sup>5</sup> B'a ts'ín y'et'a Moise kjuatéxumoó nga ndjió n'ek'iehen xi b'a ts'íiun. Ji bi, ¿nkú bixín?

<sup>6</sup> Tu xi kikjut'ayák'uhún ni Jesu nga b'a incha kitsú, at'aha mjehe kuatéjéne. As'ai y'ejñantu Jesu ko najnú ntsja kits'ínntukoho t'anankiu.

<sup>7</sup> Nk'ie nga tu nku tíjñcha bjásjaiyahá ra jóo, tsasinjña ngáha ko b'i kitsú:

—Xi najmi tjíhin ngatitsun, kui xi tjun kat'éhe ndjió tachjúun.

<sup>8</sup> As'ai ta y'ejñantuhú ngáha nga tu nku kits'ínntuhú t'anankiu.

<sup>9</sup> Nk'ie nga kint'é jóo éin, nkúnkú b'i ngján incha ngji. Xi 'yún cháha tjun ngji. As'ai tu Jesu ko tachjúun tsinchajin subaha xuta.

<sup>10</sup> Ta tsasinjña ngáha Jesu ko b'i kitsú:

—Ji tachjuún, ¿má kfihí jóo? ¿A ndaha nku najmi ta tibatéjénehe ri?

<sup>11</sup> —Najmi, Chá Ntia. Ndaha nku —kitsú tachjúun.

B'i kitsú Jesu:

—Ta ndaha an najmi chumi ni kjaninéhe. T'in ngáhani ko najmi ta n'eheni ngatitsun.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga kui xi nd'íhi xuta*

<sup>12</sup> As'ai kinchjako ngáha xuto:

—An nd'í xi ts'ín ndzjehen xuta asunntej. Xi tsjénnkina najmi jyun má k'úema. S'ehé nd'í xi ts'ínk'íéntu t'ík'uhun.

<sup>13</sup> As'ai b'a incha kitsú já fariseo:

—Ji tí'mi subai kjuanda yjohi. Kui nga najmi chjíhi ra én xi tíchubani.

<sup>14</sup> B'i kitsú Jesu nga kinchja:

—Ta ndaha tsa an tífi subaha ra kjuanda yjona, tunga chjíhi ra én xi tíjñcha, at'aha be má nibahana ko má kfín ngáhana. Jun najmi yo má nibáhana ko najmi yo má kfín ngáhana.

<sup>15</sup> Jun bi, xi nkú ts'ín tíjñaha asunntej, b'a ts'ín chasohoo ni xi nda ko ni xi najmi nda, tunga an najmi basjehe ni xi nda ko ni xi najmi nda ts'ín xuta.

<sup>16</sup> Tunga tsa ni xi b'a ts'ihinna, kixi ts'ian, at'aha najmi kuentana b'a ts'ihinna. Na'mi xi kits'ín nibá nina b'a ts'inka.

<sup>17</sup> Santaha kjuatéxumanuu b'a ts'ín tjít'a: Tsa jo já kuitsuya nku ni, chjíhi ra ni xi kuitsu jóo.

<sup>18</sup> An tífihí ra kjuanda yjona ko Na'mina xi kits'ín nibána ta tífina kjuanda.

<sup>19</sup> B'a kitsú jóo:

—¿Má tíjña Na'mihí?

B'i kitsú Jesu:

—Najmi yanú kò tã ndaha najmi yo Na'mina. Tsa yanú, tã chà ruu Na'mina.

<sup>20</sup> B'a ts'ín kinchja nga tsakúya má ma natsihin ninku, má tíjña kaxaha toon chje. Ndaha nku najmi jakj'ánijéhe, at'aha najmi kjee bichú chubaha.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu nga najmi asuntee tjehe ra*

<sup>21</sup> As'ai tã kinchjahá ngáha:

—An kfián kò kuinchísjainú. Ajihin ngatitsunnu kuayájiun nga najmi ta tíjñahana. Má nga kfián najmi kama kuankiún.

<sup>22</sup> B'a kitsú já judio k'aku:

—¿A ts'ínk'ien subahá yjohó? ¿Á: “má nga kfián najmi kama kuankiún”, títsuhu?

<sup>23</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kinteí ts'ajun, nk'a ján ts'an. Asuntee tjehe nnu, nk'a ján tjehe nna.

<sup>24</sup> Tsa najmi s'ejinnu nga an xi tíjña, ngatitsunnu kuayájiun. Kui kjuaha nga b'a kuaxihinnu nand'ai nga ngatitsunnu kuayájiun.

<sup>25</sup> —¿Yáha ji? —kitsú jóo.

B'i kitsú Jesu:

—Xi ja kixinnu nga tuts'ihin ni.

<sup>26</sup> Benuu. Kama xinya xi nkú ts'ín tjintuyánu. Kama xinya má nihi xi nda kò má nihi xi najmi nda tín'o. Tunga xi kits'ín nibána, kui xi ma n'e s'ejián ni xi tsu. Kò ni xi kint'e nga kinchja, kui xi tinchja ngáhana asuntee.

<sup>27</sup> Tunga najmi kamankjihín ra jóo nga Ntia Na'miu kinchjanijmíyaha.

<sup>28</sup> Kui nga b'ihí tã kitsú ngáha Jesu:

—Nk'ie nga chjúsintjennk'o Ntíhi Ndax'jun, nk'iehé nga kamankjinnu nga an xi tíjña kò nga ndaha nku ni najmi ts'ian kuenta. Xi nkú ts'ín tsakúyana Na'mina, kui nihi xi tinchja.

<sup>29</sup> Xi kits'ín nibána tíjñakona. Najmi b'éjña subana, at'aha ts'intjusun tehente ni xi sasihin.

<sup>30</sup> Nk'ie nga b'a kitsú, nkjin nkjún xi kis'ejihin Jesu.

*B'i ts'ín tsakúya Jesu yá xi ntíhi Ntíaná*

<sup>31</sup> As'ai kinchjako xuta judio xi kis'ejihin:

—Tsa kuintsubajiun éna, kjuaxi nga kamo xuta ni'yakuyána

<sup>32</sup> kò choo ni xi naxu tjín kò kui niu xi ts'ín ndáinu.

<sup>33</sup> B'a kitsú jóo:

—Ntjehe Abraham jin. Ndaha nku najmi kjee ts'ín maní xuta musu, tsa ts'atseni. ¿Nkú ts'ín b'a tibixihinni nga kama ndáihini?

<sup>34</sup> B'ihí tã kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnu. Ngayjee xi títs'ín ngatitsun, nga'yúhun ngatitsuun tíjñajin. Najmi ndáihí yjohó.

<sup>35</sup> Nku nda musu xi kich'atse najmi ndáihí yjohó, ndaha tsa ni'yaha nda ntíaha ts'inxá. Tunga ntíhi ní nda ntíaha kama ts'e ni'yoo.

<sup>36</sup> Kui nga tsa Ntíhi Ntíaná ts'ín ndáinu, kjuaxi nga kama ndáinu.

<sup>37</sup> Be nga ntjehe Abraham nibáhanu, tunga mjehénu n'ek'iennú at'aha najmi mjenu n'ekjóhon éna.

<sup>38</sup> An nchja ni xi bakúchjina Na'mina. Jun bi, n'o ni xi bakúyanu na'minu.

<sup>39</sup> B'a kitsú jóo:

—Abraham na'mini.

B'i kitsú Jesu:

—Tsa ntíhi Abraham jun, b'a ra n'oo xi nkú kits'ín Abraham.

<sup>40</sup> Tunga nd'ai mjenu n'ek'iennú, ndaha tsa tíxinyanu ni xi naxu tjín xi tsakúyana Ntíaná. Ndahachí najmi b'a kits'ín Abraham.

41 Jun bi, ni xi ts'ihín nà'minuu n'o.

B'a kitsú jóo:

—Ntí nda ní. Tíjñaháni nku nà'mi nku tutu. Kui xi Ntíaná.

42 B'i kitsú Jesu:

—Tsa Ntíaná xi nà'minuu, jun ra xi n'etjónú, at'aha má tíjña Ntíaná nibahana. Najmi kuentana jáihina. Kui ní xi kits'ín nibána.

43 Najmi mankjinnuu ni xi tínchja at'aha najmi mjenuu kuasinñjuhuu éna.

44 Ndanindoo ní nà'minuu. Kui ts'enuu kō mjenuu n'oo xi nkú ts'ín mjehe. Kui xi santaha nga tuts'ihín ni kits'ínk'ien xuta. Najmi y'ejñajin ni xi naxu tjin, at'aha najmi tíjñajihin ni xi naxu. Nkú ts'ín tíyaha, b'a ts'ín nchja. Én tsank'á nchja. Kui xi tsank'á kō nà'mihí én tsank'óo.

45 'An bi, ni xi naxu tínchja. Kui kjuaha nga najmi tís'ejihinnuu an.

46 ¿A tjin ajinnuu xi kama kuakúchji nga tjinna ngatitsun? Tunga tsa naxu tjin ni xi tínchja, ¿á najmi s'ejihinnuu an?

47 Xi Ntíaná ts'ehe mjéñjuhuu én xi ts'e Ntíaná. Tunga najmi Ntíanáhá ts'enuu. Kui kjuaha nga najmi mjeñjúhunú.

48 B'a kitsú já judio:

—Kjuaxihí ni xi tibixín. Samaria nibáhani. Ndanindoo tíjñajihin.

49 B'i kitsú Jesu:

—Najmi ndanindoo tíjñajinna. Benkján Nà'mina tunga jun najmi tíyankjúnnú.

50 Najmi kjuachánka títangisja nginkun xuta, tunga tíjñahá xi títangisjai kjuachánkana. Kui xi kuitsuya yá xi naxu tít'sín.

51 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi k'úéñajin éna, najmi ts'íinkjáihín ngabayoo.

52 B'ahá ta kitsú ngáha já judio:

—Kjuaxihí nga ndanindoo tíjñajihin. Abraham kō já profeta ta k'ien. Tunga ji b'a tibixín nga najmi ts'íinkjáihín ngabayoo xi k'úéñajin éhin.

53 ¿A'yún chánka sai nga Abraham xi ntje chána? Kui xi ta k'ien kō já profeta. ¿Yá xi t'n'e mai yohi?

54 B'i kitsú Jesu:

—Tsa an suba chánka tít'asje yjona, najmi chumi ni chjihí ra kjuachánka xi tísakúna. Tunga Nà'minahá xi chánka tít'asjena, kui xi ta Ntía 'mihuu.

55 Kui xi najmi yo, tunga máha an, be. Tsa b'a xinnuu nga najmi be, ta nda tsank'á kama xi nkúhu jun. Tunga bená kō tíjñajian éhen.

56 Tsjo kamaha Abraham xi ntje chánuu nga skué nístjin nga kjúa. Kikie kjáihín kō tsjo kamaha.

57 B'a kitsú já judio:

—Ndaha najmi kjee tjihin cháte nú nga b'a tibixín. ¿Nkú ts'ín nga kiyahani Abraham?

58 B'i kitsú Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Kintehe ni nga tsín Abraham, tu b'a ts'ín jahá tíjña.

59 As'ai jak'á ndjio jóo xi má nga mjehe ts'íink'iehen, tunga Jesu ngji t'axihín jóo kō tsitju má ma natsihín ninku.

## 9

### *B'i ts'ín kits'ínkhi Jesu nku nda ka*

1 Má xi tjehe j'a Jesu, kikie nku nda xi tu b'a ts'ín kahá nkúhu nga kitsin.

2 As'ai kingjásjaiya já ni'yakuyáha:

—Ji nda maestru, ¿yá xi kits'ín ngatitsun tu xi b'a ts'ín ka kitsihin ndai? ¿A kui, a ra xi cháha ní?

3 B'i kitsú Jesu:

—Ta ndaha kui ko ta ndaha xi chaha najmi kits'in ngatitsun nga b'a kamo. B'a ts'in kitsin tu xi sakuchjihi ni xi maha ts'in Ntjaná.

<sup>4</sup> Tjihin nga n'ee xa xi ts'e xi kits'in nibana nk'ie nga ndzjen sa. At'aha nga kama jyun, najmi ta ch'a kama ts'inxa saha.

<sup>5</sup> Nk'ie nga tijná asuntei, an xi nd'í xi ts'in ndzjehen xuta asuntei.

<sup>6</sup> B'a kitsú Jesu, as'ai tsatété t'anankiu ko ntá natéhe kits'inndakoho si. Kui xi kingjájnuhu tunkun ndo ko b'i kitsúhu:

<sup>7</sup> —T'ihinnejnu tunkuini ntá tixa Siloe.

Kui nga ngjinejnuhu tunkun ndo. Ja chjihí nk'ie nga kik'óya ngáha.

<sup>8</sup> As'ai já xi nda nchjakoho ko já xi kkiehe nga banki toon kinchjanjímíyaha ndo. B'a kitsú k'ua:

—¿A najmi kuihi ndai xi b'ejna nga banki toon?

<sup>9</sup> —Johon, kui —kitsú k'ua.

—Najmi kui, tunga b'a tjin xi kuihi tjin —kitsú ngá kj'ai.

—Ahán niu —kitsú ndo.

<sup>10</sup> —¿Nkú ts'in tsix'ánkihi tunkuini? —kitsú jóo.

<sup>11</sup> B'a kitsú ndo:

—Nda xi 'mi Jesu kuats'innda si ko kuangjájnuhu tunkán ko b'i kuatsúna: “T'in ntá tixa Siloe ko tanejnu tunkuini.” Kui nga kfhina ko nk'ie nga kuakanejna tunkán, kama chjina.

<sup>12</sup> —¿Má tijná ndo? —kitsú jóo.

—Najmi be —kitsú ndo.

<sup>13</sup> As'ai ngjikhoho jóo nda xi kama chjihí nginkun já fariseo.

<sup>14</sup> Nistjin nga kits'innda siu Jesu ko tsix'ánki tunkun ndo, kui xi nistjin nkjún. Xuatu niu.

<sup>15</sup> Kui nga já fariseo kingjásjaiyaha ra nkú ts'in kama chjihí ra ko b'a kitsú ndo:

—Si kuangjájnuhu tunkán, kuakanejna, ko kama chjina.

<sup>16</sup> As'ai b'a kitsú k'ua já fariseo:

—Najmi Ntjaná kits'in nibaha nda xi b'a kuats'íun, at'aha najmi benkjún nistjin nkjún.

B'a kitsú ngá k'ua:

—¿Nkú ts'in nku nda ngatitsun kama ts'ihin kjuankjún xi nkúhu xu'bi?

B'a ts'in tsakjányaha yjoho já fariseo ngat'aha Jesu.

<sup>17</sup> As'ai ta incha kingjásjaiyaha ngáha ra nda xi kama chjihí:

—Ko ji xi kuix'ánki tunkuini, yáha ndo? ¿Nkú bixín?

—Nda profeta niu —kitsú.

<sup>18</sup> Tunga najmi kis'ejihín ra já judio k'aku tsa kui ndo xi ka nk'ie ko tsa kui xi ja chji ngáha ra. Kui nga kinchjaha ra xi chaha

<sup>19</sup> ko kingjásjaiyaha:

—¿A kui ntínuu xu'bi xi bixíun nga ka nga kitsin? ¿Nkú ts'in kama chjihí ra?

<sup>20</sup> B'a kitsú xi chaha ndo:

—Yai nga kui xi ntínj ko ka nga kitsin.

<sup>21</sup> Tunga najmi yaní nkú ts'in kama chjihí ra. Najmi yai yá xi kuakjex'ánki tunkun. Tu sahá kui chasjaiyohoo. Ja chá. Kama kuitsuya subanu ni xi kamat'ain.

<sup>22</sup> B'a kitsú xi chaha ndo at'aha tsankjún já judio k'aku. At'aha y'endako xinkjín já judio k'aku tsa tjin xi ts'inkie yjoho nga Jesu xi kits'in nibá Ntjaná, kui xi kuich'onsje ajihin xuta sinagoga.

<sup>23</sup> Kui kjuaha nga: “Chasjaiyohoo, ja chá”, kitsúhu xi chaha ndo.

<sup>24</sup> As'ai ta kinchjaha ngáha ra niyá xi ma joho já judio k'aku nda xi kama chjihí ko b'a kitsúhu:

—Yai nga nda ngatitsuhun xi kuats'innkihi. N'ekiei yjohi nginkun Ntiana xi tjihi kjuachanka nga kjuaxi ni xi tibixin.

<sup>25</sup> B'a kitsu ndo:

—Tsa nku nda ngatitsun niu najmi be. Tu nkuhu ni xi be. Kana nistjin nk'ie tunga nd'ai ja chjina.

<sup>26</sup> B'a kitsu joo:

—¿Mi xi kuats'ihin? ¿Nku ts'in kuakjex'ankihi tunkuin?

<sup>27</sup> As'ai b'a kitsu ndo:

—Ja kuaxinyanu tunga najmi tin'esihinnu. ¿A mjehenu nga b'aha ta xin ngahanu? ¿A koho jun mjenu kamo ja ni'yakuyaha ndo?

<sup>28</sup> B'a kitsu joo nga kinchjatiko:

—Nda ni'yakuyaha ni ndo ji. Tunga jin ja ni'yakuyaha ni Moise jin.

<sup>29</sup> Yai nga Moise kinchja en xi Ntiana kitsuyaha, tunga najmi ya ni ma j'aihi ra nda xu'bo.

<sup>30</sup> As'ai b'i kitsu ndo:

—Ma nkjuna nga najmi yo ma j'aihi ra nda xi kamaha kuakjex'anki tunkan.

<sup>31</sup> Ya nga Ntiana najmi basinnjuhu xuta ngatitsuun. Tsa tjin xi skuenkjun Ntiana ko ts'in ni xi mjehe, kuihi xi basinnjuhu.

<sup>32</sup> Ndahachi najmi kje nu'ya tsa tjin xi kjex'anki tunkun xuta xi ka nga kitsin.

<sup>33</sup> Tsa najmi Ntiana kits'in nibaha nda xu'bo, najmi chumi nihi xi kamaha ra ts'in.

<sup>34</sup> B'i kitsu joo nga tsich'onsje ndo ajihin xuta sinagoga:

—Ngatitsun kitsinjin. ¿A jhi xi kuakuyani?

<sup>35</sup> Kint'e Jesu nga tsich'onsje ndo. B'i kitsuhu nk'ie nga kisatejin ngaha:

—¿A s'ejihin Ntiji Ndax'in?

<sup>36</sup> —Ji Nda Ntia —kitsu ndo—, yaha xu'bo, tu xi s'ejhinna?

<sup>37</sup> B'i kitsu Jesu:

—Ja kuayai. An ni niu, an xi tinchjako.

<sup>38</sup> —S'ejinna ji, Nda Ntia —kitsu ndo ko tsasinkunch'int'aha Jesu.

<sup>39</sup> As'ai b'i kitsu Jesu:

—An ja asuntej tu xi nekokuaha, tu xi kama chjih ra xi ka ko kama ka xi chjih.

<sup>40</sup> Ta kint'e ein k'ua ja fariseo xi tinchako Jesu ko b'a kitsuhu:

—¿A koho jin xi ta kai?

<sup>41</sup> B'i kitsu Jesu:

—Tsa ni xi kahanu, najmi tjinnu je kai. Tunga b'aha tibixinnu nga chjinu. Kuihi kjuaha nga tjihinnu je.

## 10

### *B'i ts'in tsakuya Jesu nga kits'inchjen nku nda bastu ko chutsankaha*

<sup>1</sup> B'i ts'in kinchja Jesu:

—Kjuaxi ni xi tininnu. Tu yaha ni xi najmi kjuas'en ankju ni'yaha chutsanko nga tu saha xin kjuas'enntjai, kui xi nda ndy je xi mjehe ngjuaike chutsanko.

<sup>2</sup> Tunga xi kjuas'en ma tjen ankjuo, kui xi nda bastuhu chutsanko.

<sup>3</sup> Kjex'a nda xi basehe ankjuo nk'ie nga be nda bastuu. Chutsanka xi ts'e nt'e ntaha, ko nga nkunku chutsankaha j'ihin nchjaha ra nga bitjuko ni'yo.

<sup>4</sup> Nk'ie nga bitjuko ngayje chutsanka xi ts'e, as'ai tsjen titjuhun ko chutsanko tsjennkhi at'aha be ntaha.

<sup>5</sup> Chu xi ts'e najmi tsjennkíhi xuta xi kj'ai. Tu sahá banka, at'aha najmi be ntaha xuta xi kj'ai.

<sup>6</sup> B'a kitsú Jesu nga y'éjña chubaya ni xu'bi. Tunga najmi kamankjihín ra xuta ni xi kinchja.

*B'i ts'in tsakúya Jesu nga kui xi nda bastu xi ndoo*

<sup>7</sup> As'ai b'ahá ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. An xi nkú joyaha ankjua má nga fas'en chutsanko.

<sup>8</sup> Ngayjee já xi j'ai tíjün nga an, kui xi já ndyjé xi kama mjehe nga ngjuaiko chutsanko. Tunga najmi kint'éhé chutsanko ntaha jóo.

<sup>9</sup> An xi nkú joyaha ankjuo. Xuta xi kjuas'enjinna k'uanki. Kui xi kama xi nkú joyaha chutsanka xi fas'en ko bitju ni'yaha nga fi kjine jña.

<sup>10</sup> Nda ndyjé f'ai tu xi fikoho ko ts'ínk'ien ko ts'ínkje chutsanko. Tunga ahán jáa tu xi kama k'úentu tík'uhun xuta, tu xi sakúhu ra kjuatik'un xi ndoo.

<sup>11</sup> An xi nda bastu xi ndoo, ko nda bastu xi ndoo tsjá yjoho nga kuayántjaihi chutsankaha.

<sup>12</sup> Nda xi tu tohón ts'ínxántjaihi, xi najmi kui ts'e xóo ko najmi kui ts'e chutsanko, kui xi binchá masen chutsanko ko banka nk'ie nga be nga nibá chu kjoon. As'ai chu kjoon kjine chutsanko ko ts'ínndzjoya.

<sup>13</sup> B'a ts'in bankaha ndo at'aha tu tohón ts'ínxántjaihi ko najmi nkjún maha chutsanko.

<sup>14</sup> An xi nda bastu xi ndoo. Be chutsankana ko ta bena,

<sup>15</sup> xi nkú ts'in bena Ntia Na'miu ko an be Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayántjaihina chutsanko.

<sup>16</sup> Tíincha sana kj'ai chutsanka xi najmi tíincha nch'á xu'bi. Kui xi ta tíihin nga kjuáika. Kuint'é ntana. B'a ts'in nku stihín kamaha ko nkuhú nda bastu xi kuasehe.

<sup>17</sup> Kui kjuai nga tjoho ra an Ntia Na'miu. Tsja yjona nga kuayá tu xi kj'uaíya ngáhana.

<sup>18</sup> Najmi ch'a kama kjé'ana nga tíjña tík'an. An ní tsja suba yjona nga kuayá. Tjinna nga'yún xi má nga tsja yjona ko ta tjinna nga'yún nga kúátejña tík'un ngáhana. Kui xái xi kitsjana Na'mina nga ts'ian.

<sup>19</sup> Nk'ie nga kint'é jóo éin, as'ai ta tsakjanyahá ngáha yjoho. Nkjin xi b'a kitsú:

<sup>20</sup> —Ndanindahá tíñajihín ndo ko lukú. ¿Á jun tibusinñjuhuruu?

<sup>21</sup> B'a kitsú ngá k'ua:

—Najmi b'a ts'in kuinchja xi tíñajihín ndanindoo. ¿A kamahá ra ndanindoo kjéx'ánki tunkun xuta ka?

*B'i ts'in najmi kis'ejihín já judio k'aku yáha Jesu*

<sup>22</sup> Nk'ie nga nistjin chunch'oon, nanki Jerusalen tíincha b'asje s'í xuta nga tíincha ts'ínkj'áitsjen nistjin nk'ie nga kis'ejña chji ninku nginkun Ntianá.

<sup>23</sup> Kikjatsú'ba Jesu má ma natsihín ninku xi tjehe má nga 'mi Kinte Ni'yaha Salomon.

<sup>24</sup> As'ai y'etjindaihi jóo ko b'a kitsúhu:

—¿Nkú tjin nistjin n'esti sani? Tsa kjuaxi nga ji xi kits'in nibá Ntianá, t'inya kixi kixini nd'ai.

<sup>25</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kixinnuu tunga najmi kis'ejihinnuu. Ni xi títs'ian ngajoho Na'mina, t'ibakúchji yáha an.

<sup>26</sup> Tunga najmi s'ejihinnuu at'aha najmi chutsankana jun.

<sup>27</sup> Chutsankana nt'é ntana. An be chutsankana ko tsjennkína.

<sup>28</sup> An ts'ínk'íentu tík'un sían. Najmi kama ndyja ko najmi ch'a xi kjé'ana aya ntsa.

29 Na'mina kitsjana chutsanko ko kui xi 'yún chánka nga tu yáhá ni. Ndaha nku najmi kamaha kjé'aha chutsanka xi tjintu aya ntsja.

30 Na'miu ko an nkuhú mahani.

31 Nk'ie nga kint'é éin já judio k'aku, as'ai ta jakj'á ngáha ndjio nga mjehe ts'íink'ien Jesu.

32 B'i kitsú Jesu nga kinchja:

—Nkjin nkjún ni xi nda kits'ian ajinnuu, xá xi kitsjana Na'mina. ¿Má ngat'aha mjehenuu k'úéhenú ndjio?

33 As'ai b'i kitsú jóo:

—Najmi ngat'aha ni nda xi kin'ei. Tu ngat'aha ní nga najmi tíyankjúin Ntiana nga b'a tibixín. Kui kjuaha nga ndjio s'ehe ri. Nda asunnte ní, tunga Ntiana há tin'e mai yjohi.

34 B'i kitsú Jesu:

—Kjuatéxumanuu tjít'a má nga b'a kitsú Ntiana nga kinchjako xuta: “Ntianaú kixinnuu.”

35 B'a ts'ín Ntiana b'a kitsúhu nga ntia xuta xi tsichuk'úhun éhen. Ko yaá nga chjhi ra ngayjee ni xi tjít'a éhen Ntiana.

36 An bi, Ntia Na'miu kitsjana xá xi tjihin nga ts'ian ko kits'ín nibána asunntej. Kui nga, ¿nkú tjihin ra nga b'a tibixíninu nga najmi tibenkjúhunna Ntiana nk'ie nga b'a tíxian nga an xi Ntíhi Ntiana?

37 Tsa najmi títs'ian xá xi ts'e Na'mina, najmi tu n'e s'ejinnú.

38 Tunga tsa títs'ian xáha, ndaha tsa najmi s'ejinnuu an, tunga n'e s'ejinnú xóo. B'a ts'ín chahanu ko kamankjinnuu nga Ntia Na'miu tjñajinna ko nga an tjñajihin Ntia Na'miu.

39 As'ai ta kama mjehé ngáha ra jóo nga kuakj'ánijéhe, tunga tsitjuhú Jesu yo nga ngji t'axín.

40 As'ai tsichu ngáha ngabantá ntáje Jordan. Ngjik'iejña ante má nga tsaténtá Jua xuta nga tjuhun.

41 Nkjin xuta xi j'aisehe Jesu yo ko b'a incha kitsú:

—Ndaha nku kjuankjún najmi kits'ín Jua, tunga kjuaxihí ngayjee ni xi kinchjanijmíyaha ndai.

42 Nkjin xuta kis'ejihin Jesu ante xu'bo.

## 11

### *B'i ts'ín kits'ínkj'áya ngáha ra Jesu Lazaro*

1 Kjiña un nku nda xi 'mi Lazaro xi nda Betania, má nga ta nankihí Maria ko Marta xi nichja maha xinkjín.

2 Kui Maria xi tsaténdzjojnúhu ntá sinjne sjai Nda Ntiana Jesu ko ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho. Kui xi nts'e maha Lazaro xi kjiña un.

3 As'ai incha kits'ínkjihí éin Jesu nga joo jminchjún. B'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, xi tjohi kjiña un.

4 Nk'ie nga kint'é éen Jesu, b'i kitsú:

—Najmi ts'íink'ien kjihin ch'in xi k'uhun. Tu sahá kuakúchji ch'iun kjuachánkaha Ntiana. B'a ts'ín s'ejña chjhi kjuachánkaha Ntíhi Ntiana.

5 Ndaha tsa Jesu 'yún tjoho Marta ko na nichja ko Lazaro,

6 tunga nk'ie nga kint'é nga kjiña un Lazaro, tu sahá y'ejña sa jo nistjin ante má nga tjña.

7 Askahan b'i kitsúhu já ni'yakuyáha:

—Ta tjihín ngáhaná Judea.

8 B'a kitsú já ni'yakuyóo:

—Ji nda maestru, najmi kjee tjihin nistjin nga ja judio k'aku ndjio mjehe ts'ink'iehen ri. ¿A ta yohó mje ngáha ri k'úin?

<sup>9</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi te johó ora tjihin nku nistjin? Tsa tjin xi tsú'ba nga nistjiun, najmi saténki, at'aha tibe nd'íhi asunntej.

<sup>10</sup> Tunga tsa tjin xi tsú'ba nga nistjen, kui xi saténki, at'aha najmi tjihin nd'í.

<sup>11</sup> As'ai b'íhi ta kitsú ngáha Jesu:

—Kjifehé nda xinkjá Lazaró, tunga kfin ts'inkj'áhá ra.

<sup>12</sup> B'a kitsú ja ni'yakuyóo:

—Ji Nda Ntia, tsa kjife, kj'ua ngáha ra.

<sup>13</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, kjuabayaha ní Lazaró kinchjanijmíyaha tunga nijnoo ní kamankjihin ja ni'yakuyáha.

<sup>14</sup> Kui nga kinchjako kixi kixihi jóo:

—Ja ka'me Lazaró.

<sup>15</sup> Ko tsjo mana nga najmi tíjña yo, at'aha tu sahá ngandanuu, tu xi s'ejihinnuu Ntiana. Tunga tjihinsehé raá.

<sup>16</sup> As'ai kinchja Toma xi ta 'mi Nda'yun nga b'a kitsúhu ja ni'yakuyá xingisoo:

—Tjián ko ñá tu xi kuayákhoná.

<sup>17</sup> Nk'ie nga tsichu Jesu nanki Betania, kik'inyaha nga ja tjihin ñju nistjin nga ngiyanji Lazaró.

<sup>18</sup> Betania tiña maha nanki Jerusalem, tjihin ra tsa jan kilometro.

<sup>19</sup> Ko nkjin xuta incha j'aisehe Marta ko Maria ngat'aha nda nts'e xi k'ien.

<sup>20</sup> Nk'ie nga kint'é Marta nga j'ai tiña Jesu, as'ai tsitjusje nga ngjikj'á niyá ko Maria y'ejñantaha ni'yo.

<sup>21</sup> B'a kitsú Marta:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eiji ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é.

<sup>22</sup> Tunga bená nga tsjáhi Ntiana tu mí nihí ni xi kunchíhi.

<sup>23</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kj'uaíya ngáha ra nda nts'ei.

<sup>24</sup> B'a kitsú Marta:

—Be nga kj'uaíya ngáha ra chá nts'é nistjin xi fekuu, nk'ie nga kj'uaíya tente ngáha ra xuta k'ien.

<sup>25</sup> B'íhi ta kitsú ngáha Jesu:

—An xi ts'inkj'áiyaha xuta k'ien ko an xi ts'ink'íentu t'ík'an. Xi s'ejihin an, ndaha tsa ja k'ien tunga k'úentu t'ík'uhún.

<sup>26</sup> Ko ngayjee xi tjintu t'ík'un ko s'ejihin an, ndaha nku nistjin najmi kuayá. ¿A s'ejihin ni xi tíxihin?

<sup>27</sup> B'a kitsú Marta:

—Johon, Chá Ntia. S'ejinna nga ji xi kits'ín nibá Ntiana, nga ji xi Ntíhi Ntiana xi tjihin nga kj'uaí asunntej.

<sup>28</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Marta, ngi nchjako sen Maria xi na nichja maha. B'a kitsúhu:

—Ja kj'uai Chá Maestru ko tinchjahi.

<sup>29</sup> Nk'ie nga kint'é Maria ein, kitsa tsisintjen nga ngjisehe Jesu má nga síjña.

<sup>30</sup> Najmi kjee fas'en Jesu ajin nantio. Yo síjña má kisatékjá Marta.

<sup>31</sup> Máha xuta xi kab'entu naxa'yo, nk'ie nga kieke nga tsisintjen ntsu ntsu Maria ko tsitjusje, as'ai ta incha kitsjennkíhi. B'a incha kitsú nga má tíjña tsjóo nguai kjintá.

<sup>32</sup> Nk'ie nga tsichu Maria má síjña Jesu, tsasinkunch'int'aha ko b'a kitsúhu:

—Ji Chá Ntia, tsa tu eiji ma tinchuhunni, najmi k'ien ra chá nts'é.



<sup>33</sup> Nk'ie nga kikié Jesu nga tíkjintá Mariá kò nga tíincha kjintá xutá xi tjenkohó, kik'ie nusin nusihín kò kama nímaha.

<sup>34</sup> B'i kitsú:

—¿Má kikjayanjiu?

B'a incha kitsú jóo:

—Nibáaseihi, Nda Ntia.

<sup>35</sup> As'ai kikjintá Jesu.

<sup>36</sup> B'a kitsú xuto:

—Chase maruu. Tu xí kits'íntjohó ra.

<sup>37</sup> Tunga b'ahá kitsú k'ua:

—Kui ndai xi kikjex'ánki tunkun nku nda ka. Kutsa kamahá ra kits'ínnkihi Lazaró kò najmi k'ien ra.

<sup>38</sup> Ta kik'ie nusin nusihín ngáha ra Jesu nga tsichu tsjóo. Kui xi nku tixa ngijo. Nku ndjio tíchjanekohó ankjuaha. B'i kitsú Jesu:

<sup>39</sup> —Chjúxiun ndjio.

B'a kitsú Marta, na nichja nda xi k'ien:

—Ji Chá Ntia, ja ra ch'on jne, at'aha ja tíhín ñju nístjin nd'ai nga k'ien.

<sup>40</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A najmi b'ahá kuaxihin nga tsa s'ejihin an, chai kjuachánkaha Ntíaná?

<sup>41</sup> As'ai kikjexín jóo ndjio. Tsasenjinki Jesu nk'a ján kò b'i kitsú:

—Na'mi, máb'achjhi nga tímjeñjuní.

<sup>42</sup> Be nga mjeñju tehentení, tunga tíchjakohó ra ngandaha xutá xi tíincha ei tu xi s'ejihin ra nga ji kin'e nibání.

<sup>43</sup> Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsú, as'ai 'yún kinchja:

—¿Lazaró, tíjtusjei yo!

<sup>44</sup> As'ai tsitju nda k'ien nga najyun tí'yúnkó ts'ihin ntsja kò sjai, kò ankjín tíj'makohó kj'ai najyun.

B'a kitsú Jesu nga kinchjako xuto:

—Chjúxihun najyuun. N'endohóo.

*B'i ts'in y'enda já tíxóo nga mjehe ts'íink'ien Jesu*

*(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)*

<sup>45</sup> Máha xutá xi j'aisehe Mariá kò kikié ni xi kits'ín Jesu, nkjin maha xi kis'ejihin.

<sup>46</sup> Tunga tíhín xi ngjisehe já fariseo kò kitsúyaha ni xi kits'ín Jesu.

<sup>47</sup> As'ai já na'mi k'aku kò já fariseo kinchja ñjaha ngayjee já tíxóo kò b'a kitsúhu:

—¿Nkú n'ee ei ni? At'aha ja 'yún títs'ín kjuankjún ndo.

<sup>48</sup> Tsa tu nku k'uaíntehé raá nga b'a ts'ín, as'ai ngayjee xutá tsjénkihi ndo kò incha kj'uaí já Romá nga ts'íinkje nínkuná kò xutá nankiná.

<sup>49</sup> As'ai b'i kitsú Caifa xi tíhín nda na'mi tíjtjun nú xu'bo:

—¿Á najmi mankjihinnuu?

<sup>50</sup> ¿A najmi ma chubayahánuu nga tu sahá nda tíjn tsa nku nda kuayántjaihi ngandaha ngayjee xutá, tu xi b'a ts'ín najmi n'ekjehe xutá nankiná?

<sup>51</sup> Tunga najmi kuentaha ní Caifa kinchjaha nga b'a kitsú. Kui xi nda na'mi tíjtjun nú xu'bo kò xi nkúhu nku nda profeta kinchja éhen Ntíaná nga kuayá Jesu ngandaha naxinantóo.

<sup>52</sup> Kò najmi tu suba ngandaha xutá xi ntje judio tjeheñ ra kuayáha Jesu. Ta kuayá ní tu xi k'uekúhu ngayjee ntíhi Ntíaná xi tímasún.

<sup>53</sup> Kui b'a maha, nístjin xu'bo kik'atuts'ihin ra já tíxóo nga y'éndakohó xinkjín xi má nga mjehe ts'íink'ien Jesu.

<sup>54</sup> Kui nga najmi ta kikjatsú'ba chjihi Jesu ajihin xuta judio. Ngji t'axin nanki xi 'mi Efrain xi tiña maha ante kixiu. Yo y'ejñako já ni'yakuyáha.

<sup>55</sup> Nk'ie nga ja tábichú tiña S'í Pascua xi b'asje xuta judio, nkjin nkjún xuta incha ngji nanki Jerusalem tu xi ts'ín jehe yjoho nginkun Ntíaná kintehe ni nga kujichú s'iu.

<sup>56</sup> Yo tsangisjai Jesu ko kingjásjaiyaha xinkjin nga kabincha má ma natsihin ninku. B'i ngjan b'i kitsúhu xinkjin:

—¿Nkú manuu? ¿A nibá ndo s'iu? ¿A ra najmi nibáhá?

<sup>57</sup> Kui chubo ja kitsjá kjuá já na'mi k'aku ko já fariseo, tsa tjin xi be má tíña Jesu tjihin nga kuitsuya tu xi kama kuakj'ánijéhe.

## 12

### *B'i ts'in nku tachjuun tsaténdzjojnúhu ntá sinje Jesu*

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

<sup>1</sup> Nk'ie nga ndyja sa jun nistjin nga kujichú S'í Pascua, as'ai j'ai Jesu nanki Betania, má síña ni'yaha Lazaro, nda xi kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo.

<sup>2</sup> Yo kis'endaha nku nichine. Marta y'éya nichinee ko Lazaro ta y'ejñajihin xuta xi y'entut'áko Jesu yámixo.

<sup>3</sup> As'ai j'aiko Maria nkú ra ma masen litru ntá sinje xi 'mi nardo, xi 'yún nda ko xi 'yún chji. Kui xi tsaténdzjojnúhu sjai Jesu ko ta kuihi ntsjaku kits'ínxijnukoho. Ixi kitsjehén ta sinje ayoo.

<sup>4</sup> As'ai b'i kitsú Juda Iscariote, xi nda ni'yakuyáha Jesu xi askahan ts'ínkj'as'ehen:

<sup>5</sup> —Tsa tu sahá kuasatéña ntá sinjei kai. Tsa jan unchan toon denario kuach'a, tu xi kama kuisinkoho xuta x'an.

<sup>6</sup> Tunga najmi xuta x'ahán kits'ínkj'áya nga b'a kitsú. Tu ngat'aha ní toon b'a kitsúhu, at'aha kui xi f'átjo toon ko bakjá ndyje.

<sup>7</sup> B'i kitsú Jesu:

—Najmi tu ji b'echj'áhi tachjuun. At'aha nistjin nga s'eyanjia j'átjona ntá sinjei.

<sup>8</sup> Xuta x'an bi tehente k'úéntujinnuu, tunga an najmi tehente kúatejñajinnuu.

<sup>9</sup> Nkjin nkjún xuta kint'é nga nanki Betania tíña Jesu ko incha ngjisehe. Tunga najmi tu nkuhú Jesu ngjisehe. Ta incha ngji ní at'aha ta mjehe nga skué Lazaro xi kin'ekj'áya ngáha ra ngabayoo.

<sup>10</sup> As'ai kama ñjakú já na'mi k'aku ko y'éndako xinkjin xi má nga ko Lazaro tjihin nga n'ek'ien.

<sup>11</sup> At'aha ngat'aha Lazaro nkjin nkjún xuta ts'asje t'axihin yjoho jóo. Tu sahá Jesu kis'eihin.

### *B'i ts'in jas'en Jesu nanki Jerusalem*

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

<sup>12</sup> Nistjin xi ma ndyjuun ngáha nkjin nkjún xuta kint'é nga Jesu kj'uaí nanki Jerusalem, at'aha nkjin maha xi j'aik'asje S'í Pascua.

<sup>13</sup> As'ai incha jakj'á tjaha yá xkajén ko tsitju nga incha ngjikj'á niyá. B'i incha kitsú nga 'yún kinchja:

—¡Kats'ínk'ankiná Ntíaná! ¡Ntíaná nda kats'ínko xi nibáha ngajoho, xi Nda Reihí xuta Israel!

<sup>14</sup> Nku ntí búrrú kisakúhu Jesu ko y'esún, xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntíaná:

<sup>15</sup> Xuta Sion, najmi tu binkjun.

Chasoo, ja nibá Nda Reinuu nga tjisun nku ntí búrrú.

<sup>16</sup> Kui ni xu'bi najmi kamankjihin já ni'yakuyáha nga tjuhun. Tunga askahán ni, nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha, nk'iehé j'áitsjehen já

ni'yakuyáha nga b'a ts'in tjit'a éhen Ntíaná nga kinchjanijmíyaha Jesu ko nga b'a kin'ehe.

<sup>17</sup> Xuta xi tinchako Jesu nk'ie nga kinchjaha Lazaro aya tsjóo nga kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo, kui xi incha kitsúya ni xi kkie.

<sup>18</sup> Kui kjuaha nga nkjin nkjún xuta tsitjuhu nga ngjikj'á niyáha Jesu, at'aha kint'é kjuankjún xi kits'ín.

<sup>19</sup> As'ai kinchjanijmíyaha já fariseo niu. B'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:  
—¿A tíyo? Najmi chumi nihi xi kama n'ee. Chase maruu. Ngayjee xuta títsjennkíhi ndo.

*B'i ts'in kitsúya tíjün Jesu nga kuayá*

<sup>20</sup> Ta tñenjihin xuta k'ua xuta xi nchja griego xi ta incha j'ai nanki Jerusalem nga j'ai ts'intsoho Ntíaná ajihin s'íu.

<sup>21</sup> Kui xi j'aisehe Felipe xi nda Betsaida, nanki xi tíñajihin ante Galilea, ko b'a kitsúhu:

—Ji nda ntia, mjeni nga chai Jesu.

<sup>22</sup> As'ai Felipe ngji tsúyaha Andre ko nga joo ngji tsúya ngáha Jesu.

<sup>23</sup> As'ai b'i kitsú Jesu:

—Ja kuichu chuba nga sakúchji kjuachánkaha Ntíhi Ndax'iun.

<sup>24</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsa najmi kujjne t'anankiu nku xujmá tuniñu ko kuayá, tu nku s'ejña subahá. Tunga tsa kuayá, nk'iehé nga tsjá chan xi 'yún tse.

<sup>25</sup> Xi tjoho yjoho, kui xi tu sahá ndyja. Tunga xi najmi tjoho yjoho asuntei, kui xi tu sahá kj'uatjo ko k'úejña t'ík'un sín.

<sup>26</sup> Tsa tjin xi títs'ínkjáinna nga an xi kama Nda Ntíaha, katsjennkína. Má kúatejña, ta yo k'úejña xi ts'ínkjáinna, ko Ntia Na'miu k'uasjenk'aha xuta xu'bo.

<sup>27</sup> "Yún un tíbehe animana nd'ai. ¿Nkú xían? ¿A b'i xían: Ji Na'mi, n'ekj'a t'axínni kjuanimá xu'bi nd'ai? Tunga kuihi xá jáihina.

<sup>28</sup> Tu sahá takúchji kjuachánkahi, Na'mi.

Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai b'i kitsú nku nta xi nibaha nk'a ján:

—Ja tsakuchjá kjuachánkana ko ta kuakuchj'íhi ngáhana.

<sup>29</sup> Nk'ie nga kint'é nto xuta xi t'íncha yo, tjin xi b'a kitsú:

—Nku ch'on kjuaneya.

Ko k'ua xi b'a kitsú:

—Nku ntítsje kuanchjakoho.

<sup>30</sup> As'ai b'a kitsú Jesu:

—Najmi ngandana kuanu'yáha nto. Ngandanu ní b'a kamaha.

<sup>31</sup> Nd'ai n'ekokjua asuntei ko nd'ai kuich'onsje natsin ján xi tibatéxumaha asuntei.

<sup>32</sup> Ko nga chjúsintjen nk'ana t'anankiu, ts'ian nga nibak'unna ngayjee xuta xi tjin asuntee.

<sup>33</sup> B'a kitsú Jesu nga kitsúya xi nkú ts'in kuayáha.

<sup>34</sup> As'ai b'a kitsú xuta:

—Tunga yaní ni xi tjit'a kjuatéxumoo, nga xi ts'ín nibá Ntíaná ngajoho k'úejña sín. ¿Nkú ts'in b'a t'íbixihinni nga t'ihin nga chjúsintjen nk'aha Ntíhi Ndax'iun? ¿Yá xi Ntíhi Ndax'in xi t'íbixín?

<sup>35</sup> B'i kitsú Jesu:

—An nd'íu. Tu chuba nistjihín tíjñajin sanuu. T'ínimo nga tíjña sanuu nd'íu tu xi najmi kama jyunt'aihinuu. At'aha xi tsú'ba má jyuun najmi be má fi.

<sup>36</sup> Nk'ie nga tíjñajinnuu xi nkúhu nd'í, n'e s'ejinnú tu xi kuinimahanu má ndzjeen.

B'a kitsú Jesu kō as'ai ngji t'axihin xutō.

*Kui ngat'ai xuta najmi kis'ejihin ra Jesu*

<sup>37</sup> Ndaha tsa nkjin nkjún kjuankjún xi kits'ín Jesu nginkun xuta, tunga najmi kis'ejihin ra yáha kui.

<sup>38</sup> B'a kama tu xi tsitjusuhun én xi kitsú nda profeta Isaiá má nga b'a ts'ín y'ét'a:

Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihin én xi kichubai?

¿Yá xi kis'ejña chjihí nga'yúhun Ntíaná?

<sup>39</sup> Kui kjuaha nga najmi kama kis'ejihin ra xuta, at'aha b'i ta ts'ín y'ét'a ya Isaiá éhen Ntíaná:

<sup>40</sup> Ntíaná y'échja tunkun xuta xu'bi kō kits'ín ndjá animaha,

tu xi najmi skuehe kō tu xi najmi kamankjihin ra,

tsa ts'ínk'óntjaiya animaha xi má nga ts'innkíhi xuta xu'bi.

<sup>41</sup> B'a kitsú Isaiá at'aha kieke kjuachánkaha Jesu kō kinchjanijmíyaha.

<sup>42</sup> Kō ta nkjin maha já tíxá xi kis'ejihin Jesu, tunga najmi kits'ínkiehé yjohō at'aha tsankjún já fariseō kō najmi mjehe nga kuich'onsje ajihin xuta sinagoga.

<sup>43</sup> B'a kits'ín at'aha 'yún kama tsjo saha nga s'ehe kjuachánka ajihin xuta nga nginkun Ntíaná.

*B'i ts'ín kinchjanijmíyaha yjohō Jesu*

<sup>44</sup> 'Yún kinchja Jesu nga b'i kitsú:

—Xi s'ejihin an, najmi tu nku an tís'ejihin. Ta tís'ejihin xi kits'ín nibána.

<sup>45</sup> Xi tíbena, tíbe xi kits'ín nibána.

<sup>46</sup> An nd'í xi j'ai ts'ín ndzjehen xuta asunntej, tu xi ngayjee xi s'ejihin ra an najmi k'úéntuhu má jyuun.

<sup>47</sup> 'Tsa tjín xi kuínt'é én xi tínchja tunga najmi ts'íntjusuhún, najmi an kuasehe má ni xi nda kō má ni xi najmi nda xi kits'ín xuta xu'bo. At'aha najmi kui xóō jáihina. Já ts'ínk'anki níná xuta.

<sup>48</sup> Xi ts'ín t'axinna kō najmi ts'ínkjáihin én xi tínchja, tíña xi kuasehe má ni xi nda kō má ni xi najmi nda xi kits'ín. Én xi tínchja, kui xi k'uéñanehe ni xi kanéhe xuta xu'bo nistjin xi fekuu.

<sup>49</sup> 'At'aha najmi kuentana tínchjehana. Kuentaha ní Na'mi xi kits'ín nibána tínchjehana. Kui xi kits'ána kjuá má nihi xi tjihin nga kuinchja kō kuakuyá.

<sup>50</sup> Kō be nga kjuatéxumaha ts'ínk'íentu tík'un síhin xuta. Kui kjuaha, xi nkú kitsúhuna Ntia Na'miu, b'a ts'ín tínchja.

## 13

*B'i ts'ín tsanéjnu Jesu sjai já ni'yakuyáha*

<sup>1</sup> Chubahá ndyaha nistjihin S'í Pascua kō be Jesu nga ja tábichú chuba nga k'uéña asuntee nga ngjuái ngáha má tíña Ntia Na'miu. Tehente kits'íntjo xuta xi ts'e xi tjíntu asuntee kō ngayjehe k'un kits'íntjo.

<sup>2</sup> Kikjineko já ni'yakuyáha nichinehe s'íu, kō kui chubo ndanindoo ja kab'éñajin animaha Juda Iscariote ntíhi Simon nga ts'ínkjas'en Jesu.

<sup>3</sup> Be Jesu nga Ntia Na'miu kits'ínkjas'en aya ntsja ngayjee ni xi tjín. Be nga má tíña Ntíaná nibaha kō nga yo ngjuaise ngáha ra.

<sup>4</sup> Kui b'a maha, nk'ie nga tjíntut'áha yámixō, as'ai tsisintjen Jesu, ts'asje najyun ndju xi yja kō jakj'á nku najyunxú nga y'ékjá ndayáha.

<sup>5</sup> Jakj'á ntánijua, tsanéjnu sjai já ni'yakuyáha kō kits'ínxijnukōho najyunxú xi y'ékjá ndayáha.

<sup>6</sup> Nk'ie nga tsichuk'úhun Simon Pedro, b'a kitsú ndo:

—Ji Nda Ntia, ¿nkú ts'ín ji kuanejnuhuni tsuká?

<sup>7</sup> B'i kitsú Jesu:

—Nd'ai najmi yai ni xi títs'ian tunga askahán ni kamankjihin.

<sup>8</sup> B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ndaha tsa mí yehe najmi kuanejnu tsuká.

B'i kitsú Jesu:

—Tsa najmi kuanejná tsukui, najmi ta xuta xi ts'an kamahani.

<sup>9</sup> As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Ji Nda Ntia, najmi tu suba tsuká xi tanejnu ma. Ta tanejnu ntsa ko nintaká.

<sup>10</sup> B'i kitsú Jesu:

—Xi as'ai kabinguyahá tu tsukuhú machjéhen nga kfejnú, at'aha je ye. Jun bi ja jo, tunga najmi ngatentenu.

<sup>11</sup> At'aha be Jesu yá xi ts'ínkjás'ehe, kui nga: “Najmi ngatentoo xi jo”, kitsúhu.

<sup>12</sup> Nk'ie nga ja kamaha nga tsanénu sjai já ni'yakuyáha, as'ai kingja ngáha najyun ndjuhu, y'ejnat'a yámixo ko b'i kitsú:

—¿A mankjinnuu ni xi kuats'inkonuu?

<sup>13</sup> Jun xi 'minú Nda Maestru ko Nda Ntia. Ko tjinnuu kixi nga b'a bixinnú, at'aha b'a tjin kjáihin.

<sup>14</sup> Kui b'a maha, tsa an xi kuakanejnuhuna tsuku, nga an xi Nda Maestrunuu ko Nda Ntianuu, kui nga ko jun tjihin nga kuanejnuhunu tsuku xinkiu.

<sup>15</sup> Ja kuak'iejná chubayanuu tu xi b'a n'ehenu xi nkú kuats'innuu.

<sup>16</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ndaha nku nda musu najmi 'yún nk'a tjen nga nda ntiaha. Ko nku nda xi s'exá najmi 'yún nk'a tjen nga xi b'éxaha.

<sup>17</sup> Tsa tímankjinnuu ni xi tíxian ko ta n'etjusun, á b'a nda tjihin ts'ajun.

<sup>18</sup> 'Najmi nga tentoo b'a tíxinnuu. An be yá xi j'ajián. Tunga tjihin ni nga kuitjusun éhen Ntíaná xi b'a ts'ín tjit'a: “Xi kjinekona niñu, kui xi ja kama nda kontrana.”

<sup>19</sup> Nd'ai b'a tíxinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi tjihin nga kama, tu xi nk'ie nga b'a kamoo s'ejhinnuu nga an xi tu b'a ts'ín tíjñaná.

<sup>20</sup> Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi ts'ínkjáihin xuta xi ts'inkjiá, kui xi an títs'ínkjáinna. Ko xi ts'ínkjáinna, kui xi títs'ínkjáihin xi kits'ín nibána.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga Juda Iscariote ts'ínkjás'ehe*

*(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)*

<sup>21</sup> As'ai xí ts'atséhe animaha Jesu ko b'i kitsú:

—Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tíjñajinnuu nku xi ts'ínkjás'enna.

<sup>22</sup> As'ai b'i ngján incha tsase'a xinkjin já ni'yakuyóo, at'aha najmi be yá xi títsu Jesu.

<sup>23</sup> Yo tíjñat'a tiñaha Jesu nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho nga tíjñat'akoho yámixo.

<sup>24</sup> Kui nga jyukj'i Simon Pedro kingjásjaiya sehen ra nda ni'yakuyá xu'bo nga nguásjaiyaha Jesu yá xi títsu.

<sup>25</sup> As'ai nda ni'yakuyóo 'yún ngjik'un saha Jesu ko b'i kitsú:

—Ji Nda Ntia, ¿yá xi b'a ts'íiun?

<sup>26</sup> B'i kitsú Jesu:

—Xi ts'ink'anchihí ninkuan ko tsjaha, kui xi b'a ts'íiun.

As'ai kits'ínk'anchi ninkuon ko Juda Iscariote kitsjáha, kui xi ntíhi Simon.

<sup>27</sup> Nk'ie nga kik'aihi Juda ninkuon, jas'enjihin ndanindoo. As'ai b'i kitsúhu Jesu ndo:

—Kitsa n'ei ni xi n'ei.

<sup>28</sup> Tunga ndahá nku xi tíjntut'á yámixo najmi kamankjihin á b'a kitsúhu ra.

29 Tjín xi kits'innkjink'un nga b'a kitsú nga tjíhin nga k'uatse Juda ni xi machjén s'íu ko a ra nga tsjáha toon xuta x'an, at'aha Juda f'átjo toon.

30 Nk'ie nga kik'áihí nínkuon Juda, tjen'yún tsitjusjehé natsiun. Ja jyun kui chubo.

*Kui kjuatexuma tsetse xu'bi y'éjña Jesu*

31 Nk'ie nga ja ngji Juda, b'a kitsú Jesu:

—Nd'ai sakúchji kjuachánkaha Ntíhi Ndax'iun, ko ni xi ts'ín Ntíhi Ndax'iun kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná.

32 Ko tsa Ntíhi Ndax'iun kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná, b'a ta ts'ín Ntíaná kuakúchji kjuachánkaha Ntíu. Ja ma ma b'a kamoo.

33 Jun ntína, tu kutjuhú tíjñajin sanuu. Kuinchísjainú tunga má nga kfián najmi kama kuankiún. B'a ta tíxinnuu nd'ai xi nkú nga ta kixihín xuta xingisoo.

34 Tsjanuu nku kjuatexuma tsetse: N'etjó xinkiu. Xi nkú nga ts'ín tjona jun, b'a ta ts'ín n'etjó xinkiu.

35 B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta nga jun xi já ni'yakuyána, tsa n'etjó xinkiu.

*B'i ts'ín kitsúya tíjñun Jesu nga Pedro b'a kuitsu nga najmi behe*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 B'a kitsú Simon Pedro:

—Ji Nda Ntia, ¿má xi tjeheh k'úín?

B'i kitsú Jesu:

—Najmi kama tsjénkiní nd'ai má nga kfián, tunga askahán ni tsjénkiní.

37 B'ahá ta kitsú ngáha Pedro:

—Ji Nda Ntia, ¿á najmi kama tsjénkihi ra nd'ai? Tjínkuhu k'an nga kuayántjaihi ra.

38 B'i kitsú Jesu:

—¿A tjínkuhu k'uín nga kuayántjaihiní? Kjuaxi ni xi tíxihin. Kintehe ni nga kjintá xantó b'a kuixín nga najmi yaní jan niyá tjíhin.

## 14

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ngjuaise ngáha ra Ntia Na'miu*

1 B'i ta kitsú ya Jesu:

—Najmi tu fantaha ruu yjonuu. N'e s'ejiun Ntíaná ko kas'ejinnuu an.

2 Ni'yaha Na'mina tjín nkjún ante. Tsa najmi kjuaxi, ja ra nd'ai kixinyahanuu kai. Kfín k'uendánuu ante.

3 Tsa kfín k'uendánuu ante, as'ai kjúáikj'a ngáhanuu tu xi ta yo kuintsuahanu má nga kúátejña.

4 Yo niyá xi fi má nga kfián.

5 B'a kitsú Toma:

—Ji Nda Ntia, najmi yai má k'úín. ¿Nkú n'e chahaní niyóo?

6 B'i kitsú Jesu:

—An niyá xi fi má tíjña Ntia Na'miu, an bakuyá én xi naxu ko an tsja kjuatík'un. Ndaha nku najmi kuichúsehe Ntia Na'miu tsa najmi an.

7 Tsa yanú, ta cha ruu Na'mina. Ko nd'ai tích'atuts'ihín ruu nga tíyo ko tunkun tíyakohonu.

8 B'a kitsú Felipe:

—Ji Nda Ntia, takúchjini Ntia Na'miu ko s'enkuni.

9 B'i kitsú Jesu:

—Ji Felipe, ja nd'ai tíjñajihinnuu. ¿A tu yje najmi kjehé yaní? Xi tíbena ta tibe Ntia Na'miu. ¿Á: “takúchjini Ntia Na'miu” tíbixihinni?

10 ¿A najmi s'ejihín ri nga an xi tíjñajihín Ntĩa Nà'miù kò Ntĩa Nà'miù tíjñajinna? Én xi tínchjakonuu najmi kuentana tínchjahana. Nà'mi xi tíjñajinna, kui xi tít'sín ni xi ts'e.

11 N'e s'ejun nga an tíjñajihín Ntĩa Nà'miù kò nga kui tíjñajinna. Tsa najmi s'ejinnuu éna, ndaha tsa tu ni xi kits'ian n'e s'ejun.

12 'Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Xi s'ejihín an ta kui nihi xi ts'ín xi nkúhu xi tít'sian. Kò 'yún chánka sa ni xi ts'ín xuta xu'bo, at'aha an tífia má tíña Ntĩa Nà'miù.

13 Ngayjee ni xi kuínchíhuu Nà'miù ngajona, tsjanuu. B'a ts'ín an xi Ntíu kuakuchíhina kjuachánkaha Ntĩa Nà'miù.

14 Ts'ian ni xi kuínchúhuu ngajona.

*B'i ts'ín kitsúya Jesu nga ts'ín nibá Espiritu Ntíaná*

15 'Tsa tjonuu an, n'etjusun kjuatéxumana.

16 Kuankihí Ntĩa Nà'miù, kò tsjánuu kj'ái xi ta kuasínkonuu kò xi k'úéjñajin sínnuu.

17 Kui xi Espiritu xi kuakúchji ni xi naxu. Xuta xi najmi be Ntíaná najmi kama ts'ínkjáihín, at'aha najmi ma chjihí kò najmi be yáha. Tunga máha jun, ja yo yáha, at'aha kui xi tíjñajinnuu kò k'úéjñajinnuu.

18 'Najmi k'uentú masennuu. Kjúáise ngáhanuu.

19 Sa kutju najmi ta skuehena xuta, tunga máha jun, chanú. At'aha tíjña tít'an, kui nga ta kuínsuba tít'uhunnu.

20 Nk'ie nga b'a kamoó, choo nga an tíjñajihín Nà'mina kò jun tintsubajinnú kò an tíjñajinnuu.

21 Xi kj'uatjo kjuatéxumana kò ts'íntjusun, kui xi tjoho an. Kò xi ts'íntjona, Nà'mina ta ts'íntjoho kò an ts'intjá kò kuakuchjihí yjona.

22 As'ai kinchja Juda, tunga najmi Juda Iscariotehé:

—Ji Nda Ntĩa, ¿nkú tíhín ra nga tu jin kuakúchjihíni yjohi kò nga najmi kuakúchjihí yjohi xuta xi k'oó?

23 B'i kitsú Jesu:

—Xi tjoho an, kui xi ts'íntjusun éna. Nà'mina ts'íntjoho xuta xu'bo, kò Nà'mina kò an kjúáiseihí nga kuínsubakò tehentei.

24 Tunga xi najmi tjoho an, najmi ts'íntjusun éna. Én xi tínu'yó, najmi an ts'an. Ts'e Nà'mi xi kits'ín nibána.

25 'B'i tíxinnuu nk'ie nga tíjñajin sanuu.

26 Tunga Ntĩa Nà'miù ts'ín nibá Espiritu Santo ngajona. Kui xi kuasínkonuu. Kuakúya yjenuu kò ts'ínkj'áitsjen yjenuu ni xi kixinnuu.

27 'Tíb'ejñánuu kjuajyu. Kjuajyuna títsjanuu. Najmi b'a ts'ín tsja xi nkú ts'ín tsjá asuntei. Najmi tu fantaha ruu yjonuu kò najmi tu binkjun.

28 Ja kuanu'yó nga b'a kuaxinnuu nga kfíán kò kjúáise ngáhanuu. Tsa kjuaxi nga tjonuu an, ta tsjo kamanuu nga kfíán má tíña Ntĩa Nà'miù, at'aha 'yún chánka sa Ntĩa Nà'miù nga an.

29 Nd'ai b'a tíxinnuu kintehe ni nga kuitjusun ni xi tíhín nga kama tu xi s'ejihinnuu nk'ie nga b'a kamoó.

30 'Najmi ta tse kuínchjakò sahanuu, at'aha kj'uaí xi tíbatéxumaha asuntei. Najmi tíhín nga'yún tsa kui xi ts'ín nganana.

31 Tunga tíhín ni nga b'a kama, tu xi kamankjihín ra asuntei nga tjona Ntĩa Nà'miù kò nga tít's'intjusan xi nkú kitsúna. Tísintjoon kò tjián.

## 15

*B'i ts'ín kits'ínchjén Jesu yá tuntsjajé kò tjiaha nga tsakúya*

1 21 'An tuts'in yá tuntsjajé xi nda, kò Nà'mina xi ts'e yá tuntsjajé.

<sup>2</sup> Ngayjee tjia xi tjinna xi najmi tsjá tu, batet'a. Kō ngayjee tjia xi tsjá tu, ts'ín chuhun tu xi 'yún ngjuā saha ra.

<sup>3</sup> Ngat'a ts'ajun, én xi tsakuyánuu kits'ínchjén Na'mina nga kits'ín chunnuu.

<sup>4</sup> Tintsubajinnú kō an kúatejñajinnuu. Nku tjia najmi ma tsjá suba tu tsa najmi tjit'a yaha. B'a ta ts'ín najmi k'uo tu tsa najmi kuintsuabajinnú.

<sup>5</sup> 'An tuts'in yá tuntsajée kō jun tjiaha. Xi tijnajinna kō an tijnajihin, kui xi 'yún tsjá tu. At'aha tsa najmi tjián, najmi chumi nihi xi kama n'oo.

<sup>6</sup> Xi najmi k'úejñajinna ngjuaiya natsin ján xi nkúhu tjia xi tit'aha yá tuntsajée. Yo xi kō s'entukú kō n'ekj'ajin ajin nd'íu nga kuiti.

<sup>7</sup> Tsa kuintsuabajinnú kō tsa énná k'úejñajinnuu, tinchíu tu mí ni xi mjehénuu kō k'uainuu.

<sup>8</sup> Kui ni xu'bi xi kuakúchji kjuachánkaha Na'mina, nga 'yún k'uo tu kō nga xuta ni'yakuyána kamo.

<sup>9</sup> Xi nkú ts'ín tjohō an Ntia Na'miu, b'a ta ts'ín tjona jun. Tintsubajin sahanu kjuatjona.

<sup>10</sup> Tsa n'etjusun kjuatéxumana, tu nkú kuintsuabajinnú kjuatjona, xi nkú ts'ín tít's'intjusun kjuatéxumaha Na'mina kō tu nkú tijnajinna kjuatjohō.

<sup>11</sup> B'a tixinnuu tu xi tsjo k'úehenuu xi nkú ts'ín tsjo tjinna. Nk'ie nga b'a n'oo, b'ihí ts'ín nga tsjo k'úenuu.

<sup>12</sup> Kui kjuatéxumana xu'bi: B'i ngján n'etjō xinkiu xi nkú ts'ín tjona jun.

<sup>13</sup> Kui xu'bi kjuatjo xi 'yún chánka xi tijná, tsa tjin xi kuayántjaihi xinkjin.

<sup>14</sup> Jun xi xuta xinkjián tsa n'etjusun kjuatéxuma xi tít'sjanuu.

<sup>15</sup> Najmi ta já musu tixihinnuu, at'aha já musu najmi be ni xi ts'ín nda ntiaha. Tunga xuta xinkjiáhán tixinnuu, at'aha tibejñá chjinuu ngayjee ni xi kitsúna Na'mina.

<sup>16</sup> Najmi jun xi kichj'ajinnú. An ní xi j'ajinnuu kō kitsja xánuu nga kuankiún kō k'uo tu. 'Yún tse kuichúkjuaha tunuu. Kui kjuaha nga tsjáhanuu Ntia Na'miu tu mí nihí ni xi kuinchihuu ngajona.

<sup>17</sup> Kui kjuatéxumana xu'bi: B'i ngján n'etjō xinkiu.

### *B'i ts'ín kitsúya Jesu nga n'e uncha já ni'yakuyáha*

<sup>18</sup> Tsa ts'ín unkienuu xuta asuntee, n'ekj'áitsjon nga an tjun kits'ín unkienuu.

<sup>19</sup> Tsa asuntei ts'enuu, ts'íintjonuu xuta asuntei xi nkú ts'ín tjohō xinkjin. Tunga najmi asunteihí ts'enuu, at'aha an j'ajinnuu ajihin xuta xi tjin asuntei. Kui kjuaha nga ts'ín unkiehenuu.

<sup>20</sup> T'ejin tak'un én xi kuaxinnuu, nga nku nda musu najmi 'yún nk'a tjen nga nda ntiaha. Tsa tjennki unkiena xuta, kō ta jun tsjénnki unkienuu. Kō tsa tít's'intjusun énná, ta ts'íintjusun énnuu.

<sup>21</sup> Ngayjee ni xu'bi ts'ínkonuu xuta tu ngat'ana, at'aha najmi incha be xi kits'ín nibána.

<sup>22</sup> Tsa najmi jái nchjaka xuta xu'bo, najmi s'ehe ra jé. Tunga nd'ai najmi ta tjin nkú ts'ín kuasinkohō yjohō ngat'aha ngatitsun xi tijncha ts'ín.

<sup>23</sup> Xi unkiena ta unkie Na'mina.

<sup>24</sup> Ni xi ndaha nku najmi kjee ch'aha ts'ín kits'ian ajihin xuta xu'bo. Tsa najmi b'a kits'ian, najmi s'ehe ra jé. Tunga ndaha tsa incha kikié ni xi kits'ian, tu nkú incha kits'ín unkiehéní Na'mina kō an.

<sup>25</sup> B'a kama tu xi tsitjusun ni xi tjit'a xujun kjuatéxumaha xuta xu'bo má nga b'a tít'su: "Chubá incha kits'ín unkiehena."

<sup>26</sup> Tunga kjuaihi xi kuasinkonuu, xi ts'in nibásenuu nk'ie nga tijnaka Na'miu. Má tijná Na'miu nibaha. Kui xi Espiritu Santo xi kuakúchji ni xi naxu. Kui kuinchjanijmíyahana.



27 Jun bi ta chubanijmíyahanú, at'aha santaha nkúhu nga tuts'ihin ni tintsubakonú.

## 16

1 'Tixinyanuu ni xu'bi tu xi najmi n'endyjajihin ruu yjonuu.

2 At'aha kuich'onsjenuu ajihin xuta sinagoga. Kuichú chuba nk'ie nga tu yáhá ni xi ts'ínk'iennuu, b'a kamaha nk'ie nga sasíhin Ntíaná nk'ie nga b'a ts'ínnuu.

3 B'a ts'ínnuu xuta at'aha najmi beni, ta ndaha Na'miu ko ta ndaha an.

4 Tixinyanuu nga b'a kama tu xi nk'ie nga kuichúhu chubo kj'uaítsjehennuu nga b'a kixinnuu.

### *B'i ts'ín kitsúya Jesu ni xi ts'ín Espiritu Santo*

'Najmi kixinyanuu ni xu'bi nga tuts'ihin ni at'aha an tíjñajin sanuu.

5 Tunga nd'ai tífia má tíña xi kits'ín nibána. Jun najmi tíchasjaiyanú má kfián.

6 Tu sa ní tí'be nusin nusinnuu at'aha b'a tíxinnuu.

7 Tunga kjuaxihí ni xi tíxinnuu. Tu sahá ngandanuu nga kfián. At'aha tsa najmi kfián, najmi kj'uaí xi kuasinkonuu. Tunga tsa kfián, kui xi ts'in nibásenuu.

8 'Nk'ie nga kj'uaí, ts'ín nga kamankjihin xuta xi tjin asunntej nga ngatitsun tjihin, ko nga an kits'ian ni xi naxu nginkun Ntíaná, ko nga Ntíaná kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín xuta.

9 Kamankjihin xuta nga ngatitsun tjihin, at'aha najmi s'ejihin an.

10 Kamankjihin nga naxu kits'ian, at'aha tífia má tíña Na'miu. Najmi ta chahanú.

11 Ko kamankjihin nga Ntíaná kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín, at'aha ja kis'enéhe ni xi kanéhe xi batéxumaha asunntej.

12 'Tjin nkjún sana ni xi xinyanuu tunga najmi kamakjinnuu nd'ai.

13 Nk'ie ní kj'uaí Espiritu xi b'éjña chji ni xi naxu tjin, kui xi kuakúyanuu ngayjee ni xi naxu tjin. At'aha najmi kuentaaha kuinchjaha. Ni xi kuint'é ní, kui ní nihi xi kuinchja. Ko ta kuitsuyanuu ni xi kama askahan.

14 'Kui xi ts'ín nga kamakjinnuu ni xi tít'sian. B'a ts'ín k'u'éjña chjihi kjuachánkana.

15 Ngayjee ni xi y'aha ra Ntia Na'miu, ko ta an y'ahana. Kui kjuaha nga b'a tíxihinnuu nga Espiritu ts'ín nga kamakjinnuu ni xi tít'sian.

### *B'i ts'ín kitsúyaha Jesu já ni'yakuyáha nga ngjuai*

16 'Sa kutju najmi ta chahanú, ko sa kutju cha ngáhanú. At'aha má tíña Na'miu kfián.

17 As'ai k'ua já ni'yakuyáha b'i ngján kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Nkú tsuhu ra niu? B'a tít'suná: “Sa kutju najmi ta chahanú ko sa kutju cha ngáhanú.” Ko ta b'a tít'su: “At'aha má tíña Na'miu kfián.”

18 ¿Nkú tsuhu ra én xi tsu: “sa kutju”? Najmi mankjinná ni xi tinchjakoná.

19 Kamankjihin Jesu nga mjehe já ni'yakuyóo ngjuásjaiyaha nkú tsuhu ra niu ko b'a kitsú:

—Ja b'a kuaxinnuu nga sa kutju najmi ta chahanú ko sa kutju cha ngáhanú. ¿A kui nihi xi tíchubanijmíyakohonu xinkiu?

20 Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Ch'íú ko k'úé nusin nusinnuu, tunga xuta xi najmi be Ntíaná bi s'ehe kjuatsjo. Ndaha tsa k'úé nusin nusinnuu, tunga askahán ni kjuatsjo kama ngáha kjuanusinnuu.

21 'Xi nkúhu nku tachjuún xi tsihin nku ntí, s'ehe kjuaba at'aha ja kuichu chubaha. Tunga nk'ie nga ja kuatsin ntíu, najmi ta f'áítsjehen ra kjuanimo, at'aha tsjo maha nga nku ntí s'ejñaha.

22 B'a ta ts'in tíma nusinnuu nd'ai, tunga nibasehé ngáhanuu. Tsjo k'úé ngáha ra animanuu ko najmi ch'a xi kama kjé'anuu kjuatsjonuu.

23 'Kui nistjiun ndaha nku ni najmi ta chasjaiyahanú. Kjuaxi ni xi tíxinnuu. Tsjánuu Ntia Na'miu tu mí nihí ni xi kuinchihuu ngajona.

24 Santaha nd'ai ndaha nku ni najmi kjee binchiu ngajona, tunga nd'ai tinchíú ko n'ekjóhoon tu xi 'yún s'ehenuu kjuatsjo.

25 'Tíb'ejná chubayanuu nd'ai tunga kuichúhú chuba nk'ie nga najmi ta k'uejné chubayahannuu. K'uejné chji sisinnuu Ntia Na'miu.

26 Kui nistjiun kuinchíú ni xi mjenuu ngajona. Najmi kamachjén tsa an kuankintjáinnuu nginkun Ntia Na'miu.

27 Kui xi ta tjoho jun, at'aha tjonuu an ko s'ejinnuu nga má tíjña Ntianá nibahana.

28 Má tíjña Ntia Na'miu nibahana ko jáa asunntej. K'uejné ngáhana asunntej ko kfínse ngáha ra Ntia Na'miu.

29 B'a incha kitsú já ni'yakuyáha:

—Nd'ai tíchubako kixi kixini. Najmi tíb'ejná chubayani.

30 Tímankjinni nd'ai nga yai ngayjee ni xi tjín ko najmi machjén tsa tjín xi nguásjaiyahi. Kui kjuaha nga s'ejihinni nga má tíjña Ntianá nibahani.

31 B'i kitsú Jesu:

—¿A s'ejinnuu nd'ai?

32 Tunga kuichúhú chuba ko ja kuichu chubo nd'ai nk'ie nga nkúnkú kuankín t'axiún nga saténdzjoyo ko k'úéjña subanú. Tunga najmi tíjña subaná, at'aha Ntia Na'miu tíjñakona.

33 Tíxinyanuu ni xu'bi tu xi s'ehenuu kjuajyuna. Un skuenuu asunntej, tunga tsjohó kat'enuu at'aha an ja kits'in nganaha asunntej.

## 17

### *B'i ts'in kinchjantjai Jesu já ni'yakuyáha*

1 Nk'ie nga ja kamaha Jesu nga b'a kitsú, as'ai tsasenjinki nk'a ján ko kinchjako Ntianá nga b'i kitsú:

—Ji Na'mi, ja kuichu chuba. Takúchji kjuachánkaha Ntíhi tu xi ko kui Ntíhi kuakúchjhi kjuachánkahi.

2 At'aha kik'ai xáhi xi má nga kuatéxumaha ngayjee xuta, tu xi ts'íink'íéntu tít'un síhin ngayjee xi ji kik'aihi.

3 Nga k'úéntu tít'un sín xuta, kui xi tsuhu ra nga skuéhi ji xi Ntia nku tutuu ko nga skuena an Jesucristo xi kin'e nibái.

4 Ja tsakuchjá kjuachánkahi asunntej nga kits'intjusan xá xi kik'ainí.

5 Nd'ai Na'mi, takúchji kjuachánkana nginkuin, kjuachánka xi tu b'a ts'in jahá tíjñana nginkuin kintehe ni nga kis'ejná asunntej.

6 Ja y'ejná chjihí xuta yáha ji, xuta xi kik'ainí ajihin xuta xi tjín asunntej. Ji ts'i xuta xu'bi ko kik'ainí, ko kits'íntjusun éhin.

7 Mankjihin nd'ai nga ngayjee ni xi kik'ainí má tinchin nibáha.

8 At'aha én xi kik'ainí, kixinyaha xuta xu'bi. Kits'ínkjáihin ko kamankjihin nga kjuaxi nga má tinchin nibahana. S'ejihin nga ji kin'e nibání.

9 Tíbankintjáihi xutai. Najmi tíbankintjáihi xuta asunntej. Tíbankintja xuta xi kik'ainí at'aha ji ts'i.

10 Ngayjee xuta xi ts'an ji ta ts'i, ko xi ts'i an ta ts'an. Tíma chji kjuachánkana ajihin xuta xu'bi.

11 'An kfián má tinchin, tunga kui k'úéntu sa asunntej. Tsje ní ji, Na'mi. Nga'yihin chúnkoho ri xuta xu'bi xi kik'ainí tu xi nkúhu incha kamaha xi nkúhu ná.

12 Nk'ie nga tsátejñajihin xuta xu'bi asunntej, kikunkoho ra nga'yihin ko tsasehe. Ndaha nku najmi kindyja. Tu nku sahá xi tjehe ra nga ndyja, kui xi kindyja tu xi kuitjusuhun ni xi jtít'a xujun éhin.

13 "Tunga nd'ai má tinchin tífia. Tíxinya ni xu'bi nk'ie nga tíjña sa asunntej tu xi s'ejñajin kikjihin ra kjuatsjona xuta xu'bi.

14 An kixinyaha éhin, ko xuta asunntej kits'ín unkiehe at'aha najmi asunntej antehé xi nkú ts'ín najmi asunntej antena.

15 Najmi títbankihi nga kuich'onsjei asunntej, tunga chjúxin t'axíhin ri ni xi ch'onk'uun.

16 Najmi asunntej antehé xi nkú ts'ín najmi asunntej antena.

17 Éhin bakúya ni xi naxu tjín. N'ei nga katumankjihin xuta xu'bi ni xi naxu, tu xi kats'ínkjas'ehe ri yjoho nga ts'ín ni xi mjehi.

18 Xi nkú ts'ín kin'e nibání asunntej, b'a ts'ín títs'ínkjía xuta xu'bi asunntej.

19 Ngandaha xuta xu'bi títsjaha yjona nga ts'ian ni xi mjehi, tu xi ko ta kui kamaha ra ts'ínkjas'ehe ri yjoho nk'ie nga kamankjihin ni xi naxu tjín.

20 'Najmi tu nku xuta xu'bi títbankintja. Ta títbankintjá xi s'ejihin an nk'ie nga kuint'é én xi kuitsuya xuta xu'bi,

21 tu xi nkuhú kamaha ngayjee. Xi nkú ts'ín tinchunjinní ko an tíjñajihin, Na'mi, b'a ta ts'ín nkuhú katumajinná xuta xu'bi, tu xi s'ejihin ra xuta asunntej nga ji kin'e nibání.

22 Kitsjaha xuta xu'bi kjuachánka xi kik'ainí tu xi nkuhú kamaha xi nkú ts'ín nkuhú mahaná.

23 An tíjñajihin xuta xu'bi ko ji tinchunjinní tu xi b'a ts'ín nkuhú kuichú maha. B'a ts'ín xuta asunntej kamankjihin ra nga ji kin'e nibání ko nga tjohi xuta xu'bi xi nkú ts'ín tjohi an.

24 'Ji Na'mi, mjena nga k'úéntukona xuta xi kik'ainí má nga kúátejña, tu xi skuehe kjuachánkana xi kik'ainí at'aha kin'etjóní kintehé ni nga kamanda asunntej.

25 Ji Na'mi xi naxu n'ekoi xuta, xuta asunntej najmi behi. Tunga máha an, behe ko ta xuta xu'bi be nga ji kin'e nibání.

26 Y'ejná chjihí xuta xu'bi yáha ji ko tu nku k'uejña chjihí saha, tu xi kamaha ra ts'íntjoho xuta xinkjín xi nkú ts'ín tjohi an. B'a ts'ín kúátejñajihin ra.

## 18

### *B'i ts'ín j'aichj'anijé Jesu*

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Nk'ie nga ja kamaha nga kinchjako Ntjáná Jesu, as'ai tsitjuko já ni'yakuyáha. Incha ngji ngabantá ntáxunká Cedron ko jas'en nku ante má tjíntje yá tu.

2 Juda xi títs'ínkjas'ehe ta be ante xu'bo, at'aha nkjin niyá kama ñjako Jesu já ni'yakuyáha yo.

3 Kui nga Juda j'aikoho já jun ko chuba já xi kunntá ninku xi kits'ín nibá já na'mi k'aku ko já fariseo. Kui xi incha y'a nd'í ko kicha.

4 Ja be Jesu ngayjee ni xi kamaha ko tsasinjña tíjjun nga b'i kitsúhu jóo:

—¿Yá xi títbinchisjó?

5 B'a incha kitsú jóo:

—Jesu, nda xi nibáha Nazaret.

—Ahán niu —kitsú Jesu.

Ta kabasinjñajihin jóo Juda xi títs'ínkjas'ehe.

6 Nk'ie nga b'a kitsú Jesu: "Ahán niu", incha nginji astun jóo ko tsixuntu.

7 As'ai Jesu ta kingjásjaiyahá ngáha ra:

—¿Yá xi t́binchisjó?

B'a incha kitsú jóo:

—Jesu, nda xi nibáha Nazaret.

<sup>8</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ja b'a kuaxinnu nga ahán niu. Tsa an xi t́binchisjáínú, tjehennto nga katji já xu'bi.

<sup>9</sup> B'a kama tu xi tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kinchjako Ntíaná nk'ie nga b'a kitsú: “Na'mi, xuta xi kik'ainí, ndaha nku najmi kits'inndyja.”

<sup>10</sup> As'ai ts'asje kichá xi y'a Simon Pedro ko kingjáha nga tsatet'a tjabaxínñju kixi nda xi 'mi Malco, xi nda musuhu nda na'mi tíjuun.

<sup>11</sup> Tunga b'ihí kitsúhu Jesu Pedro:

—Tjaya ngáhani kicháhi tjabaxíhin. Tsa Ntia Na'miu títsjana kjuanima xu'bi, ¿a najmi t́hín ni nga un skuena?

<sup>12</sup> As'ai já juun ko nda jun k'akuhu ko já xi kunntá ninku incha jak'ánijé Jesu nga y'ét'a'yún.

<sup>13</sup> Títjun ngjikó ni'yaha Ana, na'mi nchí'yaha Caifa, xi t́hin nda na'mi tíjun nú xu'bo.

<sup>14</sup> Kui Caifa xi tsinchá'a já judio k'aku nga b'a kitsú nga tu sahá nda t́in tsa nku nda kuayántjai ngandaha ngayjee xuta.

*B'i ts'in kitsúya Pedro nga najmi be Jesu*

*(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)*

<sup>15</sup> Simon Pedro ko kj'ai sa nda ni'yakuyá incha kitsjennkíhi Jesu. Nda ni'yakuyá xu'bi behe nda na'mi tíjuun ko jas'enko Jesu natsin ni'yaha nda na'mi tíjuun.

<sup>16</sup> Tunga máha Pedro, tsasinña natsiun má t́en ankjuo. Kui nga as'ai tsitjuhu nda ni'yakuyá xi behe ra nda na'mi tíjuun ko kinchjako na xi t́kunntá ankjuo nga kits'ínkjas'en Pedro.

<sup>17</sup> As'ai kingjásjaiya na xi t́kunntá ankjuo:

—¿A najmi kohó ji xi ta chá ni'yakuyáha chá xu'bo?

—Najmi an —kitsú Pedro.

<sup>18</sup> Nch'an kui nístjiun. Kui nga já musu ko já xi kunntáha ninku t́incha ts'ínsut'áha yjoho t'a nd'í xi kats'ín'yún. Pedro ta síjñajihin nga títs'ínsut'á yjoho.

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun nda na'mi tíjuun*

*(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)*

<sup>19</sup> As'ai nda na'mi tíjuun kingjásjaiyaha Jesu yaha já ni'yakuyáha ko mí nihi xi bakúya.

<sup>20</sup> B'i kitsú Jesu:

—Kinchja chji chja nginkun ngayjee xuta. Tehente tsakuyá ni'ya sinagoga ko natsihin ninku má nga ma ñjakú ngayjee xuta judio. Ndaha nku ni najmi kinchja 'ma.

<sup>21</sup> ¿Á an t́chasjaiyahaní? Chasjaiyaihi xuta xi kint'é ni xi kinchja. Kui xi be ni xi kinchja.

<sup>22</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Jesu, as'ai kik'onjihin nku nda xi kunntá ninku ko b'a kitsúhu:

—¿Á b'a n'e t́chubakohoni nda na'mi tíjuun?

<sup>23</sup> B'i kitsú Jesu:

—Tsa ch'on kuaxian, t'inyaní má én ch'on tsuhu xi kuanchja. Tunga tsa b'a t́in ni xi kuaxian, ¿á kuakich'onjihinní?

<sup>24</sup> As'ai Ana kits'ínkji Jesu nginkun Caifa xi nda na'mi tíjun nga t́in'yún ts'íhin ra.

*B'i ts'in Pedro b'ahá tá kitsú ngáha nga najmi be Jesu*  
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

<sup>25</sup> Máha Simon Pedro, kabasinjña sa nga títs'ínsut'á yjohó t'a nd'íu. As'ai kichasjaiyaha:

—¿A najmi kohó ji xi tá nku ndá ni'yakuyáha ndo?

Tunga najmi kits'ínkiehé yjohó Pedro. B'a kitsú:

—Najmi an niu.

<sup>26</sup> Nku ndá musuhu ndá na'mi tíjuun xi xinkjín maha ndá xi Pedro tsatet'a tjabaxínñju, kui xi tá kingjásjaiyaha:

—¿A najmi kuakiehé ra nga kó ji kabisinjñakoi ndo ján má tjíntje yá tuu?

<sup>27</sup> Tunga b'ahá tá kitsú ngáha Pedro nga najmi be Jesu. Kó tá kuihi chubó kikjintá nku xanta.

*B'i ts'in kin'ekokjua Jesu nginkun ndá tíjun Pilato*  
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5, 13-25)

<sup>28</sup> As'ai tsitjukohó jóo Jesu ni'yaha Caifa nga ngjikohó ni'ya pretorio, má nga ts'in kjuá ndá tíjun Roma. Ja tífi ma sen niu kó najmi incha jas'en jóo ni'ya pretorio, at'aha tsa kjuas'en nku ni'ya xi najmi xuta judio ts'e, tsuhu rá nga najmi tá jehe nginkun Ntíaná kó najmi tá ma kjinehe nichinehe S'í Pascua.

<sup>29</sup> Kui nga tsitjusjehe Pilato natsiun nga j'ai nchjakohó rá. B'a kitsúhu jóo:

—¿Mí kjuaha tibaténehenu ndai?

<sup>30</sup> B'a kitsú jóo:

—Tsa najmi ndá ch'onk'un niu, najmi aya ntsai rá n'ekjas'ein.

<sup>31</sup> B'a kitsú Pilato:

—Tu sahá tankínkoo kó n'ekokjuoo xi nkú ts'in tíña kjuatéxumanuu.

B'a kitsú já judio k'aku:

—Tíña nkjúnni tsa n'ek'iein xuta.

<sup>32</sup> B'a ts'in tsitjusuhun én xi kinchja Jesu nga kitsúya tíjun nkú ts'in kuayáha.

<sup>33</sup> As'ai jas'en ngáha Pilato ni'ya pretorio. Kinchjaha Jesu kó b'a kitsúhu:

—¿A ji xi ndá reihí xuta judio?

<sup>34</sup> B'i kitsú Jesu:

—¿A kuentahi b'a tábixíhinni, a rá tíhín xi kuatsúyahi yáha an?

<sup>35</sup> B'a kitsú Pilato:

—¿A ndá judioná? Xuta nankihí kó já na'mi k'aku kuats'ínkjas'enna ji. ¿Mí nihi xi kin'ei?

<sup>36</sup> B'i kitsú Jesu:

—Najmi b'a ts'in batexuma xi nkú ts'in batéxuma já rejí xi tíjn asuntei. Tsa ni xi b'a ts'in tibatexumahana kai, kjaántjaina xi tíjncha ts'inxát'ana tu xi najmi n'ekjas'eheñ rá an já judio k'aku. Tunga najmi b'ahá ts'in tibatexuma.

<sup>37</sup> B'a kitsú Pilato:

—¿A xúhu ndá rejí ní?

B'i kitsú Jesu:

—Ndá rejí, xi nkú tábixín. Tunga kitsinná kó jáa asuntei tu xi kuakuyáhana ni xi naxu tíjn. Ngayjee xuta xi ts'ínkjáihín ni xi naxu tíjn nt'é ntana.

<sup>38</sup> B'a tá kitsú ngáha Pilato:

—¿Mí nihi xi naxu?

Nk'ie nga b'a kitsú, as'ai tsitju nga ngjise ngáha rá xuta judio. B'a kitsúhu:

—Najmi chumi jehe tísakújinna tsa tjeheñ ndo.

<sup>39</sup> Tunga b'ahá ts'in tíña niyanuu nga ts'in ndaíhi nku ndá nubayá xi binchinú nga S'í Pascua. ¿A mjenuu nga ts'in ndaíhi ndá rejí xuta judio?

<sup>40</sup> As'ai b'a incha kitsú jóo nga kikjintáya:

—¡Najmi tu kui ndo n'e ndaíhi! ¡Tu sahá Barraba n'e ndaíhi!

Máha nda Barraba, nda ndyjéhé niu.

## 19

<sup>1</sup> As'ai kitsjá kjuá Pilato nga s'ehé Jesu.

<sup>2</sup> Já juun kits'ínnda nku corona na'yá ko y'é'aha nintaku. Kits'ínngja nku najyun ndju kuan xi nkúhu xi bja já rej nga incha kik'aya.

<sup>3</sup> J'aik'úhún ko kik'onjin nga b'a kitsúhu:

—¡Antahi, nda rejhi xuta judio!

<sup>4</sup> As'ai ta tsitjuhú ngáha Pilato natsiun ko b'a kitsúhu jóo:

—Ts'ink'onsjenuu ndo natsiun tu xi chahanu nga najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

<sup>5</sup> As'ai tsitju Jesu natsiun nga tjí'a ts'ihin ra corona na'yóo ko nga yja ts'ihin najyun ndju kuon. B'a kitsú Pilato:

—¡Á ndo ei!

<sup>6</sup> Já na'mi k'aku ko já xi kunntá ninku, nk'ie nga incha kieke Jesu kikjintáya:

—¡Tjat'a kruj ndo! ¡Tjat'a kruj!

B'a kitsú Pilato:

—Tú sahá jun tankínkoo ko tjat'a kruu. An najmi chumi jéhe xi tísakújinna ndo.

<sup>7</sup> B'ahá ta kitsú ngáha já judio k'aku:

—Tíjñani kjuatéxuma ko xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxumani tíjhin nga kuayá ndai, at'aha Ntíhi Ntíaná títs'ín ma yjoho.

<sup>8</sup> Nk'ie nga kint'é Pilato niu, 'yún kitsankjún sa.

<sup>9</sup> Ta jas'ehén ngáha ni'ya pretorio ko b'a kitsúhu Jesu:

—¿Má nibáhani?

Tunga najmi kinchjahá Jesu.

<sup>10</sup> As'ai b'a kitsú Pilato:

—¿A najmi chubakohóni? ¿A najmi yaní tsa kama kjuat'á kruuhu ko tsa ts'in ndai ngáhara?

<sup>11</sup> B'i kitsú Jesu:

—Ndaha nku ni najmi kama n'ení tsa najmi Ntíaná kitsjá xáhi. Kui kjuaha, xi kits'ínkjas'ehenna aya ntsai 'yún tjen saha rá jé nga ji.

<sup>12</sup> Kui chubo kik'atuts'ihin Pilato nga tsangisjai niyá xi nkú ts'ín kama ts'ín ndai ngáha rá Jesu. Tunga b'ihí ts'ín incha kikjintáya já judio k'aku:

—¡Tsa n'e ndaihi ndo, najmi nda tín'ei nginkun nda tíjjun Cesar! ¡Xi nda rej ts'ín ma suba yjoho, kui xi tífi kontraha nda tíjjun Cesar!

<sup>13</sup> Nk'ie nga kint'é Pilato én xu'bi, as'ai kik'onsje Jesu natsiun ko y'ejña ante xi má nga ts'ín kjuá, ante xi 'mi Má Kjiya Ndjió, én xi tsuhu rá Gabata nga én hebreo.

<sup>14</sup> Nístjin xu'bi ja tíincha b'énda xuta ni xi ts'e S'í Pascua, at'aha ja tábichú tíña s'íu. Nkú rá ma nga chuba te jo niu. As'ai b'a kitsúhu Pilato xuta judio:

—¡Á nda reinuu ei!

<sup>15</sup> B'a incha kitsú xuto nga kikjintáya:

—¡Tích'onsjei ndo! ¡Tích'onsjei! ¡Tjat'a kruj ndo!

B'a kitsú Pilato:

—¿A ngjuat'á kruuná nda reinuu?

B'a kitsú já na'mi k'aku:

—¡Najmi tíjn saní kj'ái nda rej, tu nku sahá nda tíjjun Cesar!

<sup>16</sup> As'ai Pilato kitsjá kjuá nga s'et'a kruu Jesu ko incha ngjikoho jóo.

*B'i ts'ín kis'et'a kruu Jesu*

*(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)*

17 As'ai tsitju Jesu nga y'anji kruuhū nga ngji ante xi 'mi Nintaku Animā, én xi tsuhū rā Golgota nga én hebreo.

18 Yo kis'et'a kruu kui kō jo sa já. Nku xi kis'et'a kruu nga kixihī kō nku nga skúhun.

19 Kitsjá kjuā Pilato nga s'et'a nku yáte antsjáku kruu. B'i ts'in kis'et'a: "Jesu, nda xi nibáha Nazaret, nda reihī xutā judio."

20 Nkjin xutā judio kits'inya ntuū, at'aha tiña maha naxinantóo ante má nga kis'et'a kruu Jesu kō at'aha kis'et'a yátee én hebreo kō én latin kō én griego.

21 As'ai j'aisehe Pilato já na'mi k'akuhu xutā judio kō b'a kitsúhu:

—Najmi nda tjin nga: "Nda reihī xutā judio", tjit'a yátee. Tu sahá t'et'ai nga: "Kui xi kitsú: An xi nda reihī xutā judio."

22 B'a kitsú Pilato:

—Ni xi kab'et'á, ja kab'et'á.

23 Máha já juun, nk'ie nga ja kingját'a kruu Jesu, jakj'á najyun xi yja nga kits'inxī. Nju ts'asje kō nkúnkú kikanéhe. Kō tā jakj'á najyun ndju xi yja Jesu, xi najmi tjihin niyá chjuya. Nkuhú nga ngji'aha kásin santaha tuts'in. Kui nga b'a kitsúhu rā xinkjín:

24 —Najmi tū chjuntiyáa xu'bi. Tu sahá tinútonyáhaná yá xi kama ts'e.

B'a kama tū xi tsitjusuhun éhen Ntjaná xi b'a ts'in tjit'a: "Kits'inxihī xinkjín najyunna kō kitsutonyáha najyun ndjuna." Kui nga b'a kits'ihin já juun.

25 Tjinchat'a tiñaha kruu naaha Jesu, na nichja naaha, Mariā chjuúhun Kleofa kō Mariā Magdalena.

26 Nk'ie nga kkie Jesu naaha kō nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho nga síña yo, b'a kitsúhu naaha:

—Ji tachjuún, á ntihī yo.

27 Kō b'i kitsúhu nda ni'yakuyóo:

—Á naahi yo.

Tā kuihi chūbo nda ni'yakuyá xu'bi kitsjantehe naaha Jesu ni'yaha.

*B'i ts'in k'ien Jesu*

*(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)*

28 Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, be Jesu nga ja kama ndjuú ngayjee ni xi tjihin nga kuitjusun. Tū xi tsitjusuhun xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntjaná, kui nga b'i kitsúhu:

—Xintá tímana.

29 Síña yo nku nisa ninte xi tjincha binu san. Nku nixú kits'ínk'anchikoho jóo binu soon. Kui xi y'éku k'akuhu nku yáxa nga kitsungi'a ts'a Jesu.

30 Nk'ie nga kits'i Jesu binu soon, b'a kitsú:

—Ja kuitjusunyje.

As'ai kingjénsten nintaku kō akui k'iehn.

31 Kui nistjiun tís'enda ni xi ts'e S'í Pascua. Kui nga najmi mjehe rā já judio k'aku tsa s'et'a kruu yjoninte k'ien nk'ie nga kuichú nistjin nkjuun, at'aha 'yún nkjún kui nistjin xu'bo. Kui nga tsankihī rā kjuā Pilato nga chjút'okjáha sjai já xi kjintut'á kruu kō nga chjuxin yjonintehe t'a kruu.

32 As'ai j'ai já juun kō kikjet'okjá sjai nda xi tjun kjit'a kō sjai nda xinkuu xi tā kjit'a kruuko Jesu.

33 Tunga nk'ie nga incha tsichu má kjit'a Jesu, kkie nga ja ka'me. Najmi kikjet'okjáha sjai.

34 Tunga nkuhú nda juun kik'iénjinkihī kicha 'mehe Jesu kō tjen'yún tsitjuhú jní kō ntánijua.

35 Nda xi kkie ni xi kamo, kui xi kitsúya ni xi kama kō kjuaxi ni xi tsuya. Be nga kjuaxi ni xi tsuya tū xi tā s'ejihinnuu kō jun.

<sup>36</sup> At'aha b'a kama tu xi tsitjusuhun éhen Ntíaná xi b'a ts'in tjit'a: "Ndaha nku nintaha najmi chjut'okjá."

<sup>37</sup> Ko ta tjit'a ya éhen Ntíaná má nga b'a títsu: "Kuasehe jóo nda xi kis'enjinkihí kicha."

*B'i ts'in kis'eyajni Jesu*

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

<sup>38</sup> Askahan nk'ie nga ja b'a kamoó, nku nda xi nibáha nanki Arimatea xi 'mi Kuse tsankihí kjua Pilato nga ngjuaikó yjonintehe Jesu. Kui Kuse xi ta nda ni'yakuyáha Jesu tunga tu kitsjennkí 'mahá ra at'aha tsankjún já judio k'aku. As'ai kitsjá kjua Pilato ko ngjik'á ndo yjonintehe Jesu.

<sup>39</sup> Ko ta Nicodemo, nda xi ngjisehe Jesu nga jyuun, j'aikó nkú ra ma katé kilu ni xi sinjne xi 'mi mirra ko aloe xi j'atjijinkohó xinkjín.

<sup>40</sup> Incha jakj'á nga jóo yjonintehe Jesu ko kik'ontikjájnu najyun ndju nga kik'onjnu ts'ihín ra ni xi sinjne, xi nkú ts'in tíña niyáha xuta judio nga fáyanji xinkjín.

<sup>41</sup> Má kis'et'a kruu Jesu, tíña maha nku ante má nga tjintje yá tu. Ante xu'bo tíña nku tsjó tsetse xi ndaha nku najmi kjee s'eya.

<sup>42</sup> Yo kingjáya jóo yjonintehe Jesu, at'aha tíña tíña tsjóo ko at'aha kui nistjiun tíncha b'énda xuta judio ni xi ts'e s'íu.

## 20

*B'i kama nk'ie nga j'áyaha Jesu ngabayoo*

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

<sup>1</sup> Tuminku ta jyun nk'ie nga jyunya sa, ngjisehe tsjóo Maria Magdalena ko kieke nga kachjuxín ndjio xi kis'echjanehe tixa tsjóo.

<sup>2</sup> As'ai tsangatsanka nga ngjisehe Simon Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu xi Jesu 'yún tjoho. B'i kitsú:

—Ja kachjuxín yjonintehe Chá Ntíaná aya tsjóo ko najmi yai má kas'ejña ngáha!

<sup>3</sup> As'ai tsitjusje Pedro ko nda ni'yakuyá xinkuu nga ngjisehe tsjóo.

<sup>4</sup> Tsangatsanka nga jóo, tunga nda ni'yakuyá xinkuu 'yún kitsa tsangat-sanka sa nga Pedro ko tjun tsichu tsjóo.

<sup>5</sup> Tunga tu tsasekjás'ehén ko kieke nga kjijña najyun ndju xi tsich'ontikjájnu yjonintehe Jesu. Najmi jas'en tsjóo.

<sup>6</sup> As'ai tsichu tjennkihí Pedro ko jas'en aya tsjóo. Kieke najyun ndju xi kjijña yo

<sup>7</sup> ko najyun xi tsich'ontikjájnu nintaku Jesu. Kui xi najmi kjijñakjoko najyun ndjuu. T'axín kjijña nga tjíjjoya.

<sup>8</sup> As'ai ta jas'en nda ni'yakuyá xinkuu xi tjun tsichusehe tsjóo. Kieke ko kis'ejhín nga tíña tik'un Jesu.

<sup>9</sup> At'aha najmi kjee mankjihín jóo éhen Ntíaná xi b'a ts'in tjit'a nga tjihín nga kj'uaíya ngáha ra Jesu ngabayoo.

<sup>10</sup> As'ai kik'óya ngáha já ni'yakuyóo ni'yaha.

*B'i ts'in tsakúchjihí yjoho Jesu Maria Magdalena*

(Mr. 16:9-11)

<sup>11</sup> Tunga máha Maria, tsasinjña natsihín tsjóo nga tíkjintá. Ta tíkjintá ts'ihín nga tsasekjás'en tsjóo

<sup>12</sup> ko kieke jo ntítsje xi yja najyun taba, xi kab'entusún ante má nga kis'ejña yjonintehe Jesu. Nku xi kab'ejña má kis'ejña nintaku ko nku xi kab'ejña má kitsjen sjai.



13 B'a kitsú ntítsjee:

—Ji tachjuún, ¿á tích'íhimi?

B'a kitsú Mariá:

—At'ahá kachjuxín yjonintehe Chá Ntiana. Najmi be má kafi s'ejña ngáha.

14 As'ai kits'ínk'ótjiya kō kikié nga yō kabasinjña Jesu, tunga najmi kamankjihín rā tsa Jesu niu.

15 B'i kitsú Jesu:

—Ji tachjuún, ¿á tích'íhimi? ¿Yá xi t́binchisjáí?

Tu nda xi kunntáhá yá tu xi t́ín yō kits'ín ma Mariá kō b'a kitsú:

—Ji, tsa ji ka'mikoi yjonintee, t'inyaní má kafajñai kō kfínkj'a ngáhana.

16 —Ji Mariá —kitsú Jesu.

Kits'ínk'ótjiya Mariá kō b'a kitsúhu nga én hebreo:

—¡Raboni!

Kui éin xi tsuhu rā Maestru. B'i kitsú Jesu:

17 —Najmi tu nuba'yúnní, at'ahá najmi kjee finjia má tíjña Na'mina. Tunga t'inyahá rí já nts'é nga kfínnjia má tíjña Na'mina xi tã Na'minu, Ntiana xi tã Ntianu.

18 As'ai Mariá Magdalena ngji tsúyaha já ni'yakuyóo nga kabe Nda Ntiana kō kitsúyaha ni xi kitsúhu.

*B'i ts'ín tsakúchjhi yjoho Jesu já ni'yakuyáha*

*(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)*

19 Nk'ie nga ja kama jyuun tã kuihi nistjin tuminku, tíchja ankjuá má nga kab'entu já ni'yakuyóo, at'ahá t́incha tsankjún já judio k'aku. As'ai Jesu j'ai sinjñajihín kō kikjaniñaha nga b'i kitsúhu:

—Kas'enuu kjuajyu.

20 Nk'ie nga b'a kitsú, tsakúchji ntsja kō 'mehe. Tsjo kamaha já ni'yakuyóo nga kikié ngáha Nda Ntiana.

21 As'ai b'ahá tã kitsú ngáha Jesu:

—Kas'enuu kjuajyu. Xi nkú ts'ín kits'ín nibána Ntía Na'miu, b'a tã ts'ín ts'ínkjínuu nd'ai.

22 Kikjenimajin jóo kō b'i kitsúhu:

—N'ekjóhon Espiritu Santo.

23 Xi n'endyjat'ohoo jéhe kama ndyjat'aha jéhe. Xi najmi n'endyjat'ohoo jéhe tu nku s'éhé rā jé.

*B'i ts'ín tsakúchjhi yjoho Jesu Toma*

24 Toma xi tã 'mi nda'yun, xi tã nku nda ni'yakuyá xi te joo, najmi tíjña nk'ie nga j'ai Jesu.

25 As'ai já ni'yakuyá xingisoo b'a kitsúhu ndo:

—Kuayaj Nda Ntiana.

B'a kitsú Toma:

—Tsa najmi skue chubaha xiun aya ntsja kō tsa najmi tsungis'en najnú ntsa má ngjihí xiun kō tsa najmi tsungis'en ntsa 'mehe, najmi s'ejinna.

26 Nk'ie nga j'a jin nistjin, tã tíntuhú ngáha já ni'yakuyóo nku aya ni'ya kō tã tíjña ñja Toma. As'ai tã j'ai sinjñajihín ngáha rā Jesu, nk'ie nga tíchja ankjuo. B'i kitsúhu nga kikjaniñaha:

—Kas'enuu kjuajyu.

27 As'ai b'a kitsúhu Toma:

—Nibá mahi ei. Chásehí ntsa kō t́núngis'ein najnú ntsai kō t́núngis'ein ntsai 'mena. Najmi nda t́n'ei nga najmi t́s'eihin. N'e s'ejinní.

28 B'a kitsú Toma:

—¡Ji Nda Ntía kō Ntiana!

29 B'i kitsú Jesu:

—¿A at'aha kuayaní, a kui kjuaha kuas'ejihin ri? Á b'a nda tjihin ts'e xuta xi tís'ejihin an ndaha tsa najmi tíbena.

*Kui ngat'ai kin'endaha xujun*

30 Nkjin ko kj'ai sa kjuankjun xi kits'in Jesu nginkun já ni'yakuyaha. Kui xi najmi kis'et'ayje xujun xu'bi.

31 Tunga ni xu'bi kis'et'a tu xi s'ejihinnu nga Jesu xi kits'in nibá Ntíaná, nga kui xi Ntíhi Ntíaná, tu xi b'a ts'in kujntsuba tik'uhunnu nga s'ejinnu kui.

## 21

*B'i ts'in tsakúchjhi yjoho Jesu yatu já ni'yakuyaha*

1 Askahan ta tsakúchjhi ngaha ra yjoho Jesu já ni'yakuyaha andai ntáchak'un Tiberia. B'i ts'in tsakúchjhi yjoho.

2 Nkúhú incha kab'a xinkjin nga kab'entu Simon Pedro, Toma xi ta 'mi nda'yun, Natanael xi nda xi nibaha nanki Cana, nanki xi tjñajihin ante Galilea, jahá Zebedeo ko kj'ai sa jo já ni'yakuyá.

3 As'ai b'a kitsú Simon Pedro:

—Tjio kfin tsuba.

B'a kitsú já xingisoo:

—Ko jin kuankin.

As'ai incha jas'en nku tsutsu, tunga kui nistjen xu'bo ndaha nku tjio najmi kisakuhu.

4 Nkú ra ma nga ja tifi ma sen, j'ai sinjna Jesu andai ntáchak'uun, tunga najmi kamankjihin ra já ni'yakuyoo tsa Jesu niu.

5 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Jun já, ¿a najmi kje sakunu tjio?

—Najmi —kitsú jóo.

6 B'ahá ta kitsú ngaha Jesu:

—Xi tjehe nga kixihi tsutsuu chjanikj'o na'yanu ko sakunu.

B'a kits'in jóo ko as'ai ndaha najmi ta ma kjenjhi na'yo, at'aha nkjin nkjun tjio xi kisakuhu.

7 Nda ni'yakuyá xi Jesu 'yún tjoho b'a kitsuhu Pedro:

—Nda Ntíaná niu!

Nk'ie nga kint'é Simon Pedro nga “Nda Ntíaná niu” kik'ihin, kingja ngaha najyuhun, at'aha kab'asje, ko kikjanikj'ajin yjoho ntáchak'uun.

8 Askahan já ni'yakuyá xingisoo tsichuko tsutsuu nga tít'efe ts'ihin na'ya xi katsehe tjio, at'aha tiña maha andai ntóo nkú ra ma unchan metru.

9 Nk'ie nga tsitjuen jóo tsutsuu, kkie nku nd'í xi tíma 'yún ko nku tjio xi kjijñajin x'íu ko ninkuan.

10 B'i kitsú Jesu:

—Nibáko chuba tjio xi kuasakunu.

11 Tsiyajnu Simon Pedro tsutsuu ko y'efe má kixiu na'ya xi katsehe tjio i. Unchan ko cháte ko jan maha. Tunga ndahá tsa b'a ts'in nkjin kamaha tjio, najmi kitiyá na'yo.

12 As'ai b'i kitsú Jesu:

—Nibá chinoo.

Ndaha nku já ni'yakuyoo najmi kama k'un kingjásjaiyaha: “¿Yáha ji?”, tsa kitsuhu, at'aha be nga Nda Ntíaná niu.

13 As'ai j'ai tiña Jesu, jakj'á ninkuon ko kitsjáha jóo. B'a ta kits'ihin tjio.

14 Kui xu'bi xi niyá xi ma jahan nga tsakúchjhi Jesu yjoho já ni'yakuyaha askahan nk'ie nga j'áiya ngaha ra ngabayoo.

*B'i ts'in kitsjá xáha Jesu Pedro*

<sup>15</sup> Nk'ie nga ja kamaha nga kikjine, Jesu kingjásjaiyaha Simon Pedro:

—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a 'yún tjo sahi an nga já xu'bi?

B'a kitsú Pedro:

—Johon, Nda Ntia, yai nga tjona ji.

B'i kitsú Jesu:

—Chúnntai chutsankana.

<sup>16</sup> As'ai b'ahá tá kitsú ngáha rá niyá xi ma joho:

—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a tjohi an?

B'a kitsú Pedro:

—Johon, Nda Ntia, yai nga tjona ji.

B'i kitsú Jesu:

—Chaseihí chutsankana.

<sup>17</sup> As'ai b'ahá tá kitsú ngáha rá niyá xi ma jahan:

—Ji Simon ntíhi Jona, ¿a tjohi an?

Kik'ie nusin nusihin Pedro nga kichasjaiyaha: “¿A tjohi an?”, niyá xi ma jahan. B'a kitsúhu:

—Ji Nda Ntia, ji xi yai ngayjee ni xi tjin. Yai nga tjona ji.

B'i kitsú Jesu:

—Chúnntai chutsankana.

<sup>18</sup> Kjuaxi ni xi tixihin. Nk'ie nga ndyja sahi, kindyja subai najyihin ko k'in tu má nga kama mjehé ri. Tunga nk'ie nga kama cháí, kfénteí ntsai ko kj'ai xi ts'ínngja ngáha ri najyihin ko ngjuaikohi má nga najmi mjehi k'úin.

<sup>19</sup> B'a ts'in kitsúya tíjuhun Jesu xi nkú ts'in kuayá Pedro nga kuakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Ko b'i tá kitsú yaha:

—Tsjénkiní.

*B'i ts'in kinchjanimiyaha Jesu nda ni'yakuyá xi 'yún tjoho*

<sup>20</sup> As'ai tsasenji astun Pedro ko kieke nga tjennkihí nda ni'yakuyá xi Jesu 'yún tjoho, xi tíñat'a tíñaha Jesu nk'ie nga incha kikjine nichinehe S'í Pascua ko xi b'a kitsúhu: “Ji Nda Ntia, ¿yá xi ts'ínkjas'ehin?”

<sup>21</sup> Nk'ie nga kieke Pedro nda ni'yakuyóo, kingjásjaiyaha Jesu:

—Ji Nda Ntia, kui ndai, ¿nkú kamaha?

<sup>22</sup> B'i kitsú Jesu:

—Tsa mjena nga k'úéñna santa nkúhu nga kjúái ngáhana, najmi ji tjeheh ri nga chai ni xu'bo. Ji tsjénkiní.

<sup>23</sup> Askahan kik'in yaha én xu'bi xuta ninku, nga najmi kuayá nda ni'yakuyá xu'bo. Tunga najmi b'ahá kitsú Jesu tsa najmi kuayá ndo. B'i ní kitsú: “Tsa mjena nga k'úéñna santa nkúhu nga kjúái ngáhana, najmi ji tjeheh ri nga chai ni xu'bo.”

<sup>24</sup> Kui nda ni'yakuyóo tsuya kixi niu ko kui xi y'et'a ni xu'bi. Ko yai nga kjuaxi én xi kinchja.

<sup>25</sup> Nkjin sa ni xi kits'in Jesu. Tsa s'et'a ngayjee ni xi kits'in, b'a mana nga najmi s'en ngayjee asuntee xujun xi s'et'a niu.

## Xujun xi tjít'a ni xi kits'ín já postru

*B'í ts'ín kitsúyahá Jesu já ni'yakuyáhá nga Espiritu Santo incha ts'íinkjáihin*

<sup>1</sup> Ji ndá xinkjían Teofilo, xujun xi tjun y'entúhu kixinyaha ngayjee ni xi kik'atuts'ihin nga kits'ín ko tsakúya Jesu

<sup>2</sup> santa nkúhu nga ngjinji nk'a ján. Kintehe ni nga ngjuai, Espiritu Santo ho Ntíaná tsakúyakoho rá já postru xi j'ájin ni xi tjíhin nga ts'ín.

<sup>3</sup> Nga k'ien Jesu ko j'áya ngáha rá ngabayoo, nkjin niyá j'aikúchjhi yjoho já postruhu nga ja tíña tík'un. Yachán nistjin kamaha nga tsakúchjhi yjoho ko kinchjanijmíyakoho jóo Ntíaná ko nkú tjíhin rá nga kui batéxuma.

<sup>4</sup> Nk'ie nga tíñajin saha já postru, b'a kitsúhu nga najmi tu kuitju nanki Jerusalen. B'í kitsúhu:

—Chúyo santaha nga kuitjusun ni xi kitsúya tíjun Na'miná. Kui niu xi kinchjanijmíyakohonuu.

<sup>5</sup> Jua bi ntánjua tsaténtáha xuta tunga jun tu chuba nistjihín ndyjaha nga Espiritu Santo saténtákokohonuu.

<sup>6</sup> As'ai já xi kama ñjakúko Jesu incha kingjásjaiyaha:

—Ji Ndá Ntía, ¿a nd'ai k'uaihi xuta Israel nga kuatéxuma ngáha rá nanki xi ts'e?

<sup>7</sup> As'ai b'í kitsú Jesu:

—Najmi jun tjíhin nga choo mí chubaha ko mí nistjihin kuitjusun ni xi y'énda Ntía Na'miu nga kama.

<sup>8</sup> Tunga n'ekjáihín ruu nga'yún nk'ie nga kj'uaijinnuu Espiritu Santo. Kuixínyo ei Jerusalen, ngayjee ante Judea ko ante Samaria ko nga ngúsuhun asuntee ni xi kits'ian.

*B'í ts'ín ngji Jesu nk'a ján*

<sup>9</sup> Askahan nga ja b'a kitsú Jesu ko nga tíincha base ts'íhin rá já postruhu, as'ai ngjinji nk'a ján. Nku ninti y'é'maha ko najmi tá kíkíehé rá jóo.

<sup>10</sup> Nk'ie nga tíincha basenjinki nk'a ján jóo nga tífi Jesu, tu johó já xi yja najyun taba j'ainchat'aha.

<sup>11</sup> B'í kitsúhu:

—Jun xi nibáhanu Galilea, ¿a b'a n'e tíhasenjinkihinu nk'a ján? Xi nkú ts'ín kuitjujinnuu Jesu nga kfi nk'a ján, b'ahá tá ts'ín kj'uai ngáha xi nkú ts'ín kuayo nga kfi.

*B'í ts'ín kichj'ajin ndá xi y'ejña antehe Judá Iscariote*

<sup>12</sup> As'ai asunntu tjenki xi 'mi Yá Olivo incha nibaha já postru nga j'ai ngáha nanki Jerusalen. Kui tjenkiu xi tíña maha Jerusalen nkú rá ma tsa nku kilometru.

<sup>13</sup> Nk'ie nga incha jas'en ajin nantio, incha ngjinji ni'ya xi jo tíxjó xi incha tjíntuyá. Kui xu'bi já postru xi tjíntu yo: Pedro, Santiago, Jua, Andre, Felipe, Toma, Bartolome, Mateo, Santiago xi ntíhi Alfeo, Simon xi makó já xi mjehe kjaánko já Roma, ko Judá xi nts'e Santiago.

<sup>14</sup> Nkuhú incha kits'ín kjuankjintak'uhun nga tehente kinchjako Ntíaná ngayjee já xu'bi ko já nts'e Jesu, Maria xi naaha maha ko kj'ai sa jminchjín.

<sup>15</sup> Nku nistjin nk'ie nga kama ñjakú xuta xi s'ejihin Jesu, ma rá tsa unchan ko kan, as'ai Pedro tsasinjñajin masehen ko b'í kitsúhu:

16 —Jun já nts'e, tjihin nga tsitjusun ni xi Espiritu Santo kits'in kinchjaha David. Kui niu xi tjit'a xujun éhen Ntiana. Kinchjanijmíyaha Juda, nda xi ngjiko já xi j'aikj'ánijé Jesu.

17 Kui xi ta kama nku nda postru xi nkúhu jin ko ta kik'aihi xá xu'bi.

18 Tunga najmi ndahá kits'in. As'ai toon xi kama chjihu ra kjuá najmi ndaha ts'atseko ho nku xu'ba. As'ai nintaku tsijnehe, ixi kits'ohón nga tsijne ko tsitju ngayjee ts'ehe.

19 Kint'é ngayjee xuta xi tjintu Jerusalem ni xi kamoó. Xu'baha Jni 'mi ante xu'bo, én xi tsuhu ra Aceldama nga éhen.

20 At'aha b'i ts'in tjit'a xujun salmo:

Kas'e tiya ni'yaha ndo,  
najmi tu ch'a xi kat'ejñaya.

Ko b'a ts'in ta tjit'a ya:

Kj'ai xi kats'inkjáihin xaha.

21 'Kui nga ajihin já xi kitsjenko tehentehe ná nk'ie nga tijnajin saná Nda Ntiana Jesu,

22 b'aha ra nk'ie nga tsaténtaha Jua ko santaha nistjin nga ngji nk'a ján, ajihin já xu'bi kachj'ajin nku xi kuitsuyakoni nga j'áya ngaha ra Jesu ngabayoo.

23 As'ai incha kits'inkjó jo já, nku xi 'mi Kuse xi ta 'mi ya Barsaba, xi ta Justo chubaha, ko nku xi 'mi Matia.

24 As'ai b'i incha kitsú nga kinchjako Ntiana:

—Ji Ntia, yai xi nkú ts'in tjintuyá animaha ngayjee xuta. Takúchjini má xi kui já xi joí xi kichj'ajin

25 tu xi kamaha nku nda postru ko ts'iinkoni xá xi najmi kits'inndjuú Juda Iscariote. At'aha ngatitsun kits'in Juda ko ante xi tjehe ra ngji.

26 As'ai tsasehe jóo yá xi kama ts'e xóo. Tu Matiahá kikanéhe. Kui nga kik'ai xáko ho ra já postru xi te nkuu.

## 2

### *B'i ts'in j'ai Espiritu Santo*

1 Nk'ie nga tsichu nistjihin S'í Pentecoste, nkuhú ante kama ñjakú ngayjee xuta xi s'ejihin Jesu.

2 Tu janeyahá nk'a ján. B'a kama xi nkú ma nga 'yún kjenima ntjo. Kinu'yá kui nií ngayjee aya ni'yoó xi má nga kab'entu jóo.

3 As'ai kama chji asun nintaku jóo ni xi b'a k'un njai nd'í k'un nga kik'aihi.

4 Ngayjee kitsejihin ra Espiritu Santo ko kik'atuts'ihin nga kinchja kj'ai kj'ai én xi nkú ts'in kitsjáha Espiritu nga kuinchja.

5 Kui nistjiun tjintu nanki Jerusalem xuta judio xi benkjún Ntiana xi nibaha ngayje tikjá nanki xi tjin asuntee.

6 As'ai kama ñjakú xuta nk'ie nga kint'é ni xi janeyoo. Ndaha najmi incha be ni xi incha kuitsu, at'aha tu éhen ní incha kint'é nga nkúnkú.

7 Tu ni xí kama nkjúhun ra ko b'i ngján b'i kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi xuta Galileahá ngayjee xi b'i ts'in tinchja?

8 ¿Nkú ts'in én xi mahaná nga nkúnkáá tínu'yáhaná nga tuncha nchjaha?

9 At'aha tijninná ej xuta Partia, xuta Media, xuta Elam, xuta xi nibaha ante Mesopotamia, xuta Judea, xuta Capadocia, xuta Ponto, xuta Asia,

10 xuta Frigia, xuta Panfilia, xuta Egipto, xuta xi nibaha ante Libia xi tiña maha nanki Cirene, ko xuta Roma. Tjin xi ntje judio tjehe ra ko tjin xi najmi ntje judio tjehe ra tunga s'ejihin ra Ntiana.

11 Tjín xuta Creta ko xuta Arabę. Ngatenteé tínu'yáá nga énná t́incha tsuyaha xuta xu'bi kjuachánka xi ts'in Ntíaná.

12 Ngayjee xuta kama nkjúhun. Ndaha najmi be ni xi kuitsu. Kingjásjaiyaha xinkjín:

—¿Nkú tsuhu ra ni xu'bi?

13 As'ai k'ua xi tu tohón kamaha ko b'a kitsú:

—Ch'ihí jóo.

*B'i ts'in y'énimíhi Pedro xuta nga kitsúya nkú tsuhu ra ni xi kamoo*

14 As'ai tsasinña ndju Pedro ko já postru xi te nkuu. 'Yún kinchja nga b'i kitsúhu xuta nkjiun:

—Jun xi ntje judio tjeheñnuu ko ngatentoo xi tintsuboo Jerusalem, katu-mankjinnuu ko tasinñju ni xi xinnuu.

15 Najmi ch'i jái xi nkú nga ts'in t́in'enkjintak'un, at'aha as'aihi chuba ñja yo.

16 Ni xi tíyo, kui ni xu'bi xi kitsúya títjun nda profeta Joel má nga b'i ts'in y'é't'a:

17 B'i títsu Ntíaná:

Kui ni xi kama nistjin xi fekuu, tsjaha Espirituna ngayjee xuta.

Ntix'innuu ko ntichjuunuu ts'a k'ue'á énná nga profeta kama.

Já xunkúnuu skue ni xi k'uejña chjihí,

ko jáchánuu kuint'é ni xi xihin nga nijña ján.

18 Kui nistjin xu'bo tsjaha Espirituna já musuna ko jminchjín musuna, tu xi kuinchjaha ngajona.

19 Ts'ian kjuankjún nk'a ján,

ko kuakuchjá kjuachánkana t'anankiu.

S'e jní ko nd'í ko ninti tjain.

20 Kama jyun ts'íu ko xi nkúhu jní kama sóo.

B'a kama kintehe ni nga kuichú nistjin xi y'énda Ntíaná,

kui nistjiun xi chánka ko nkjún tjín.

21 N'ek'anki ngayjee xi k'uankihí Ntíaná nga ts'íinnkihí.

22 'Jun já Israel, tasinñju ni xi xinnuu. Ya sisiun ni xi kits'in Jesu, nda xi nibáha Nazaret. Kits'in kjuachánka ko kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Ntíaná kitsjáha nga b'a kits'in tu xi y'éjña chjihinu nga kui kits'in nibáha.

23 Y'énda títjun Ntíaná ko be nkúhu nga tuts'ihin ni nga já kontra n'ekjas'eheñ Jesu. Jun kichjubénijó ko kin'ek'ion. Já xi najmi ntje Israel tjeheñ ra kin'e chjón nga kikjat'a kruu.

24 Tunga Ntíanáhá kits'in ndáhi ajihin kju'uhun ngabayoo. Kits'ínk'íejña tík'un ngáha ra. Ndahachí najmi kamaha ngabayoo kits'ínk'íejña'yuhun.

25 'B'i ts'in yét'a xujun David nga kinchjanijmíyaha Jesu:

Kikie tehente Ntíaná nginkán,

kixina síjnat'a tu xi najmi tsankjuhunna.

26 Kui kjuaha nga tíma tsjoho ra animana,

én tsjo tsu tíbitju tsu'ba,

ko tjínkuhu k'an nga chúhun yjonintena.

27 At'aha najmi n'e nga maní antehe xuta k'ien,

najmi k'uañtei tsa kfentu nda xi naxu nginkuin.

28 Tsakuchjíní nyá xi fi má nga k'úentu tík'un xuta,

n'etsehení kjuatsjo nga kúatejña nginkuin.

29 'Jun já nts'e, xinya kixi kixinu nga ntje chána David k'ien ko kis'eyanji. Santaha nistjin nd'ai t́ijnajin saná tsjóho.

<sup>30</sup> Kui xi kama nku nda profeta ko kieke nga Ntiana kitsúya kixi títjuhun nga ntje xi ts'e stjújín xi k'úéjñasun antehé nga kuatéxuma.

<sup>31</sup> Kui nga kieke títjuhun David ni xi kama ko kitsúya nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo xi kits'ín nibá Ntiana, nga najmi s'ejña antehé xuta k'ien ko nga najmi kuatésun yjonintehe.

<sup>32</sup> Jesu, kui xi Ntiana kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo ko jin kiyai nga b'a kama.

<sup>33</sup> Kui xi tíyankjún nd'ai nga tíjnat'a Ntiana ko kits'ínkjáíhin Espiritu Santo xi kitsúya títjuhun Na'miu nga tsjáha. Kui xi títs'ín nibá ni xi tíyo ko tínu'yó nd'ai.

<sup>34</sup> At'aha najmi David xi ngjinji nk'a ján, tunga b'ahá kitsú:

Ntiana b'a kitsúhu Nda Ntiana:

“Tinchint'aná má batexuma,

<sup>35</sup> k'uentú maná xi fi kontrahi kinte tsukui.”

<sup>36</sup> 'Kui nga tjihin nga skue kixihi ngatentee xuta Israel nga Jesu, xi jun kikjat'a kruu, kui xi Ntiana kitsjá xáha nga tibatéxuma nd'ai. Kui xi kits'ín nibá Ntiana.

<sup>37</sup> Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, tu ni xi kik'ie nusin nusihín ra. As'ai b'i incha kitsúhu Pedro ko já postru xingisoo:

—Jun já nts'e, ¿mí ni xi tjihin nga n'ei?

<sup>38</sup> B'i kitsú Pedro:

—Tankínchj'aha ruu animanuu. N'ekjóhooon Jesucristo ko saténtó nga nkúnkú tu xi kama ndyjat'ahanuu ngatitsunnuu. B'a ts'ín k'uaihínuu Espiritu Santo xi tsjánuu Ntiana.

<sup>39</sup> At'aha k'uainuu ko kuaihi ntínuu ni xi kitsúya títjun Ntiana nga tsjáha xuta xi ts'e, ko ta k'uaihi xuta xi kjin tíntu, ngayjee xi Ntiana kuinchjaha nga kama ts'e.

<sup>40</sup> Kui én xu'bi ko kj'ai sa xi kitsú Pedro nga kinchja ko nga kitsjániyáha xuta. B'i kitsúhu:

—Títjuhuhun kjua'un xi nibanehe xuta xi najmi naxu nginkun Ntiana xi tjin nd'ai.

<sup>41</sup> As'ai ksaténtá xuta xi kits'ínkjáíhin én xi y'énijmí Pedro. Kui nistjin jan mij xuta j'aijín saha xuta xi ja s'ejihin Jesu.

<sup>42</sup> Tehente tsasínñjuhu xuto ni xi tsakúya já postru. Nkuhú incha kik'a xinkjín. Kama ñjakú nga kikjine niñu ko nga kinchjako Ntiana.

### *B'i ts'ín y'entu xuta xi tjun kis'ejihin Jesu*

<sup>43</sup> Kama nkjúhun ngayjee xuta, at'aha nkjin kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntiana kits'ín já postru.

<sup>44</sup> Ngatentee xuta xi s'ejihin Jesu nkuhú kits'ín yjoho ko kits'ínchjénko ngujin xinkjín ngayjee ni xi tjihin.

<sup>45</sup> Tsatéña xu'baha ko ni xi tjihin ko kits'ínndzjoho toohon ngayjee xuta xi nkú tjin machjéhen nga nkúnkú.

<sup>46</sup> Xki nistjin kama ñjakú má ma natsihin ninku. Ni'yaha tsakjanya ninkuan nga kikjineko xinkjín, nga tíntuyá tsjo ts'ihin ra ko nga nimakjua tíntuyá animaha.

<sup>47</sup> Incha ts'intsjoho Ntiana, ko ngayjee xuta nantio nda kiekehe. Xki nistjin Ntiana kits'ín nibájin saha xuta ninku kj'ai sa xi tjincha b'anki.

## 3

### *B'i ts'ín kits'ínkijí Pedro nku nda xi najmi ma fi*

<sup>1</sup> Nku nistjin Pedro ko Jua incha ngji má ma natsihin ninku nga chuba jan. Kui chubo xi tíjñaha xuta xi ntje judio tjeheh ra nga nchjako Ntiana.

<sup>2</sup> Yo b'ejña nku nda xi tu b'a ts'in najmi mahá fi santa nkúhu nga kitsin. Xki nistjin n'ek'íejña ndo ankjua má ma natsihin ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjin tu xi bankihi ra toon xuta xi fas'eheh natsihin ninku.

<sup>3</sup> Nk'ie nga kieke ndo nga tífás'en Pedro ko Jua natsihin ninku, tsankihi toon.

<sup>4</sup> As'ai Pedro ko Jua incha tsasehe ndo ko b'a kitsú Pedro:

—Chase'ani.

<sup>5</sup> As'ai tsase ndo nga kikuyá nga k'uaihi toon.

<sup>6</sup> Tunga b'ihí kitsú Pedro:

—Najmi tjinna toontaba ko ta ndaha toonsine xi tsjaha tunga ni xi tíñahána tsjaha. Ngajoho Jesucristo, nda xi nibáha Nazaret, an b'a tíxihin: Tísintjein ko títutjai.

<sup>7</sup> As'ai jakj'á Pedro ntsja kixi ndo nga kikjesintjen. Tjen'yún kisakú nga'yúhún ra sjai ndo.

<sup>8</sup> Kikjennk'á ko kikjatsú'ba. Sjai jas'enkoho Pedro ko Jua má ma natsihin ninku. Tíkjennk'á ko títs'íntsjohó ts'ihin ra Ntjaná nga tsú'ba.

<sup>9</sup> Ngayjee xuta kikiehe nga tsú'ba ndo ko nga títs'íntsjohó Ntjaná.

<sup>10</sup> Tu ni xí kama nkjúhún ra ko kitsankjún ngat'aha ni xi kamat'ain ndo. At'aha incha kamankjihin nga kui ndo xi b'ejña ankjua ninku xi 'mi Ankjua Tsjo Tjin nga banki toon.

### *B'i ts'in y'énijmí Pedro má ma natsihin ninku*

<sup>11</sup> Nda xi kama nkihi najmi ta túbinkféhen Pedro ko Jua. As'ai ngayjee xuta kama nkjúhun nga kama ñjakú má 'mihí Kinte Ni'yaha Salomon, at'aha yo tíncha jóo.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kieke Pedro ni xu'bi, b'i kitsú:

—Jun já Israel, ¿á tíma nkjúhunnuu ni xu'bi? ¿Á tíchaseheni xi nkúhu tsa nga'yún ts'ajin ko tsa ngat'aha tsa jin subai 'yún yankjúin Ntjaná, tsa kui kjuaha nga kuan'ekjatsú'bahani ndai?

<sup>13</sup> Ntjaha ntje cháná Abraham, Isaac ko Jacob kitsjáha kjuachánka Ntíhi. Kui xi Jesu xi jun kin'ekjas'on ko najmi kin'ekjohon nginkun Pilato nk'ie nga Pilato mjehe ts'ín ndaíhi.

<sup>14</sup> Najmi kin'ekjohon nda xi je nginkun Ntjaná, nda xi naxu nginkun Ntjaná. Tu sa ní tsinchu nga n'e ndaíhi nku nda xi animá ts'ínk'ien.

<sup>15</sup> Jun kin'ek'ion nda xi ts'ínk'íentu tík'un xuta, tunga Ntjanáhá kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. Jin kiyai ko tí'miyaihi nga b'a kama.

<sup>16</sup> Ngat'aha nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga Jesu kuats'ínchjenni nga kuatsjá nga'yúhun ra ndai xi yo ko tíyo ei. Ngat'aha nga s'ejinni Jesu, kui kjuaha nga kamandaha ndai nginkun.

<sup>17</sup> 'Be nd'ai, já nts'e, nga najmi yo ni xi kin'o ko ta ndaha já tíxánuu najmi be ni xi kits'ín.

<sup>18</sup> Tunga b'ahá ts'in kits'íntjusuhun Ntjaná ni xi kitsúya títjun nk'ie nga kits'ínkinchja ngayjee já profeta, nga tíhin nga un skuehe nda xi kits'ín nibá.

<sup>19</sup> Kui nga tankínch'aha ruu animanuu ko n'ek'óntjaiyo yjonuu tu xi n'endyjajnuhu ngatitsunuu. Tsa b'a n'oo, Ntjaná tsjánuu nistjin nga chjuntoo

<sup>20</sup> ko ts'ín nibásenuu nda xi y'énda títjun nga ts'ín nibá. Kui xi Jesucristo.

<sup>21</sup> Kui xi tíhin nga k'úejña nk'a ján nd'ai santaha nkúhu nga kujichú nistjin nga s'enda ngáha ngayjee ni xi tjin. Já profetaha Ntjaná kinchjanijmíyaha niu nk'ie.

<sup>22</sup> 'Xi nkú kitsú Moise nk'ie: “Ntjaná xi Ntjanuu, kui xi kjésintjen nku nda profeta xi nkúhu an. Ajinnuu kuitjuhu. Tasinñju ngatentee ni xi kuitsunuu.



<sup>23</sup> At'aha tu yáha ni xi najmi kuasínñjuhu nda profeta xu'bo kuich'onsje ajihin xuta Israel.”

<sup>24</sup> Samuel ko ngayjee já profeta xi kis'e askahan ta kinchjanijmíyaha ni xi tíma nistjin nd'ai.

<sup>25</sup> 'Jun ts'ajun ni xi kinchja já profeta. Ngandanuu Ntíaná y'éndakoho ntje chánuu nk'ie nga b'a kitsúhu Abraham: “Ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee nda kamat'ain ngat'aha ntje xi s'ehi.”

<sup>26</sup> Títjun jun Ntíaná kits'in nibásenuu Ntíhi nk'ie nga kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo. Nda kits'ínkonuu nga b'a kits'in ko tu xi k'úéntuhunu ni ch'onk'un xi manuu.

## 4

### *B'i ts'in kin'ekokjuu Pedro ko Jua*

<sup>1</sup> Pedro ko Jua tíncha nchjako sa xuta nantio nk'ie nga incha j'ai já na'miu ko nda k'akuhu já xi kunntá ninku ko já saduseo.

<sup>2</sup> Kui xi kama kjahan at'aha Pedro ko Jua títakúyaha xuta nantio ko tít'énijmí nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo, at'aha j'áíya ngáha ra Jesu.

<sup>3</sup> As'ai jakj'ánijé jóo ko kits'ínkj'as'en nubayá santaha nistjin xi ma ndyjuun, at'aha ja ngixun kui chubo.

<sup>4</sup> Xuta xi kint'é ni xi kinchja Pedro ko Jua, nkjin maha xi kis'ejihin Jesu. Un ra miú tsichu ma já xi kis'ejihin.

<sup>5</sup> Nistjin xi ma ndyjuun kama ñjakú nanki Jerusalen já k'aku, jáchá xi ta tjihin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo.

<sup>6</sup> J'ai Ana xi tjihin nda na'mi títjun, ko Kaifa, Jua, Alejandro ko ngatentee já xi y'aha ra já na'mi k'aku.

<sup>7</sup> As'ai ngjichj'a Pedro ko Jua ko kin'ekinchá ajihin jóo. B'a kitsú jóo:

—¿Mí xáha xi tjinnuu? ¿Yá xi tít'éxánuu nga b'a tít'no?

<sup>8</sup> As'ai b'i kitsú Pedro nga kitsejihin ra Espiritu Santo:

—Jun já tít'axá ko jáchá xi tjihin xá,

<sup>9</sup> tít'ekokjuani nd'ai ngat'aha kjuanda xi kin'ehe nku nda un ko xi nkú ts'in kama nkihí.

<sup>10</sup> Kui nga tjihin nga chahanu ngatentoo ko ngayjee xuta Israel nga ngat'aha nga'yuhun Jesucristo, nda xi nibáha Nazaret, kama nkihí ra nda xi kabasinjña ei nginkun. Jun kingjat'a kruhuu Jesu tunga Ntíanáhá kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo.

<sup>11</sup> Jesu, kui ndjio xi najmi kits'in mje já chjinejxóo tunga nd'ai ja j'ai ma ndjio k'aku.

<sup>12</sup> Najmi tjin sa kj'ai xi maha ts'ínk'anki xuta. Ntíaná najmi kits'in nibá sa kj'ai asuntej xi kama ts'ínk'ankiná.

<sup>13</sup> As'ai kama nkjúhun já tít'axóo nk'ie nga kint'é nga b'a ts'in ndjá tinchja Pedro ko Jua ko incha kikié nga tu já tu k'un tu mahá niu xi najmi 'yún maha xujun. Incha kamankjihin nga kui jóo xi y'emako Jesu.

<sup>14</sup> Tunga najmi behé mí nihi xi kjanínehe, at'aha tíncha be nga nda xi kama nkihí kabasinjñakoho jóo.

<sup>15</sup> As'ai incha kitsjá kjuu nga kuitju jóo má tíma kjuo ko kinchjanijmíyakoho xinkjín niu.

<sup>16</sup> B'i incha kitsú:

—¿Nkú n'eéhe jóo? Ngayjee xuta xi títntu Jerusalen be kjuankjún xi kits'in jóo ko najmi ma b'e'máá.

<sup>17</sup> Tunga tu xi najmi ta ngjuaindju saha éen ajihin xuta, kui nga tu saha kuintchankjúhun ráá tu xi najmi ta ch'a k'úénijmíhi Jesu.

18 As'ai kinchja ngáha ra jóo. Y'éch'oho nga najmi ta incha k'uénijmíhi ko tsa kúinchjanijmíyaha Jesu.

19 Tunga b'ihí kitsú Pedro ko Jua nga kinchjako já tjíxóo:

—N'enkjintak'un má nihi xi b'a tjin nginkun Ntíaná. ¿A nga jun xi kúinu'yá'éihin a ra Ntíanáhá?

20 At'aha jin tjin nga kúixínyai ni xi kiyai ko xi kinu'yái.

21 As'ai já tjíxóo tsinchánkjúhun tunga kits'in ndáihí ra. Najmi kisakúhu mí nihi xi ts'íinnijéhe ra, at'aha ngayjee xuta kits'intsjoho Ntíaná ngat'aha ni xi kamo.

22 Ts'ati yachán nú tjin ko yaha ra nga uhun nda xi kamat'ain kjuankjún xu'bi nga kama nkíhi.

### *Já postru ko jániy'akúyá xingisoo b'i ts'in incha kinchjako Ntíaná*

23 Nk'ie nga ja kin'e ndái ngáha ra Pedro ko Jua, as'ai ngjisehe xuta xi ts'e ko kitsúyaha ngayjee ni xi kitsú já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjin xá.

24 Nk'ie nga kint'é xuta xingisoo éin, ngayjee nkuhú kits'in kjuankjintak'uhun nga incha kinchjako Ntíaná. B'i incha kitsú:

—Ji Ntiani, ji xi kin'endai nk'a jan ko asuntee, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi tjin.

25 Ntje chani David xi nda musuhi kin'ekinchjakohoni Espiritu Santo. B'i tsixin:

¿A xaáhan incha ts'ihin xuta xi tjin asuntee?

¿A ni xi najmi chumi ni chjhi ra tjincha ts'innkjin k'uhun?

26 Y'énda yjoho já rej xi tjin asuntee ko kama ñjakú já tjíxóo.

Incha ngji kontraha Ntíaná ko nda xi kits'in nibá.

27 'At'aha kjuaxi nga nanki xu'bi nda rej Herode Antipa ko Poncio Pilato kama ñjakúko xuta xi ntje Israel tjeheh ra ko xi najmi ntje Israel tjeheh ra nga incha ngji kontraha Jesu xi Ntíhi, kui xi y'exái nga kin'e nibái. Kui xi je.

28 B'a ts'in kits'intsjusuhun jóo ngayjee ni xi ja y'enda tíjuin ko xi tsixínyai nga tjin nga kama.

29 'Nd'ai ji Ntiani, chasehi ni xi mjehe ts'inni jóo. Tjeihin xuta xi ts'i nga ndjá k'uénijmí én xi ts'i.

30 Nga'yihin katuma nkíhi ra xuta un ko katuma kjuankjún ko ni xi kuakúchji kjuachánkahi. N'echjenni nga n'ei kui niu ngajoho Jesu, kui xi Ntíhi ko tsje.

31 Nk'ie nga ja kamaha jóo nga kinchjako Ntíaná, ts'ajniyá ante xi má nga kama ñjakú. Ngayjee j'aijihin Espiritu Santo ko ndjá incha y'énijmí éhen Ntíaná.

### *B'i ts'in nkuhú tsasinko xinkjin xuta xi s'ejihin Jesu*

32 Nkuhú kits'in animaha ko kjuankjintak'uhun ngayjee xi kis'ejihin Jesu. Ndaha nku najmi b'a kitsú tsa nkuhú kui ts'e ni xi tjin. Tu sa ní ngujihin kits'inchjénko xinkjin ni xi tjin.

33 'Yún kis'ehe nga'yún já postru nga kitsúya nga j'áya ngáha ra ngabayoo Nda Ntíaná Jesu ko ngayjee 'yún nda kits'ínkoho Ntíaná.

34 Ajihin xuto najmi kis'e xi kindyat'aha tsa mí nihi, at'aha ngayjee xi tjin xu'ba ko tsa ni'ya tsatéña ko j'aiko toon xi kik'aihi.

35 J'ai tsjáha já postru ko kui xi tsakjanya toon nga kitsjáha xi nkú tjin machjéheh nga nkúnkú xuta.

36 Y'ejña nku nda xi y'aha ra ntje chá Levi xi kitsin xjo Chipre xi 'mi Kuse, xi já postru y'ét'a j'áihin nga Bernabe k'úin. Kui j'áin xi tsuhu ra: xi tsjá nga'yuhun xuta.

37 Bernabe tsateña nku xu'ba xi tijnaha ko j'ai tsjaha já postru toon xi kik'aihi.

## 5

### *B'i ts'in kama mjehe Anania ko Safira k'uanachaha já postru*

1 Nku nda xi 'mi Anania ko Safira 'mi chjuuhun incha tsateña nku xu'ba.

2 Jak'á chuba toon xi kik'aihi xu'baha ndo ko tu nkuhú tijká j'ai tsjaha já postru. Ta kieke chjuuhun ni xi kits'in.

3 As'ai b'i kitsú Pedro:

—Ji Anania, ¿á ndanindoo jas'enjihin animahi nga tich'anachaha ri Espiritu Santo? Tsateñai xu'bahi ko tí'baiyeni tooon tibixín.

4 Kintehe ni nga tsateñai xu'boo, ¿a najmi jihí ts'i? Nk'ie nga tsateñai, ¿a najmi jihí kama ts'ihí tooon? ¿Á b'a kitsúhu animahi nga kichjubéheni chuba? Ntiana tich'anachahi, najmi xuta.

5 Nk'ie nga kint'é Anania éin, tjen'yún j'aikijnehé nga k'ien. Tu ni xí kitsankjühún ngayjee xuta xi kint'é ni xi kamo.

6 As'ai j'ai k'ua já asti, kik'otikjájnu najyun yjonintee ko tsitjuseko nga ngjingjayanji.

7 J'a ra tsa nkú ma jan ora j'ai chjuuhun Anania nga najmi be ni xi kamo.

8 As'ai kingjásjaiya Pedro:

—T'inyani, ¿a b'a tjin kich'o xu'banuu nga tsateño?

—Johon, b'a tjin tsateñai —kitsú Safira.

9 As'ai b'i kitsú Pedro:

—¿Á kabincha'ahanu xinku nga mjehenuu chjút'ayák'uhunnu Espirituhu Ntiana? Astiu ankjuo yja já xi k'ingjayanji x'ihin ko ji ta ngjuaikohi nd'ai.

10 Ta kuihi chubo j'aikijnet'a sjai Pedro tachjuun nga k'ien. Nk'ie nga jas'en já astiu, kieke nga kijña k'ien tachjuun ko tsitjuko nga ngjingjayanjit'aha x'ihin.

11 Tu xí kitsankjühún ngayjee xuta ninku ko ngayjee xuta xi kint'é ni xu'bi.

### *B'i ts'in y'entu já postru*

12 Já postru kits'in nkjún kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntiana ajihin xuta, ko ngayjee nkuhú kik'a xinkjín nga kama ñjakú ante xi 'mi Kinte Ni'yaha Salomon.

13 Ndaha nku xuta xingisoo najmi kama k'un nga kama ngujihin xuta xi kama ñjakú yo, tunga xuta nantiohó tjo nkjún kits'ihin.

14 Nkjin nkjún já ko jminchjín j'aijin saha xuta xi s'ejihin Nda Ntiana Jesu.

15 Santaha aya niyátee kik'onsje xuta xuta uhun nga kama ko nachan kingjántusún, tu xi nk'ie nga k'j'uaaha Pedro ndaha tsa tu nk'íehen k'j'uanehé xuta uun, kama nkihí.

16 Ta j'ai nkjún xuta xi tjintu andai nanki Jerusalen nga j'aiko xuta uhun ko xi tjintujihin janindoo. Ngayjee kama nkihí.

### *B'i ts'in ngji kontraha já tixoo já postru*

17 As'ai tu ni xí kama xintak'uhún nda na'mi titjuun ko ngayjee já xi makoho, kui xi já saduseo.

18 Kits'ínkji já xi jak'ánijé já postru ko kits'ínkjas'en nubayá.

19 Tunga nk'iehé nga nistjen nku ntitsjehe Ntiana kikjex'á nubayoo ko kik'onsje jóo nga b'i kitsúhu:

20 —Tankiún. Tincho má ma natsihin ninku ko t'inyohoo xuta ngayjee éin xi tsjá kjuatik'un.

21 As'ai kits'íntjusun já postru éin xi kik'ihin. Nistjin xi ma ndyjuun jas'en má ma natsihin ninku ko tsakúya. As'ai j'ai nda na'mi titjuun ko já xi makoho ante

má nga ma ñjakúko xinkjín ko kinchja ñjaha ngayjee já k'akuhu xuta Israel. Kitsjá kjuá nga ngjuaichj'a já postru aya nubayóo.

<sup>22</sup> Tunga nk'iehé nga tsichu nubayóo já xi kunntá ninku, najmi kisakúhu já postru. As'ai kik'óya ngáha nga j'aiko én.

<sup>23</sup> B'i incha kitsú:

—Tjíchja tsjan tsjan ankjuá nubayóo nga kuichij ko tíinchasti ankjuo já xi tíkunntá yo. Tunga nk'iehé nga kuachjux'ái, ndaha nku najmi kuayai ayoo.

<sup>24</sup> Nk'ie nga kint'é én xu'bi nda na'mi tíjuun ko já na'mi k'aku ko nda k'akuhu já xi kunntá ninku, ndaha najmi ta be mí ni xi kuitsu. Kingjásjaiyaha xinkjín má kuichúket'a ni xi tímoo.

<sup>25</sup> Tunga b'ahá j'ai tsú nku nda:

—Jun, já xi kin'ekjas'on nubayá tíincha natsihin ninku ko títakúyaha xuta nantio.

<sup>26</sup> As'ai nda k'akuhu já xi kunntá ninku ko já xi yankihí incha ngjikj'á já postru. Najmi incha kits'in'uhun nga j'aiko, at'aha tsankjún tsa ndjio k'uéhe xuta nantio.

<sup>27</sup> Nk'ie nga j'aiko, tsinchá nginkun já tjíxá xi kama ñjakú yo. As'ai b'i kitsúhu nda na'mi tíjuun:

<sup>28</sup> —Ja b'a kik'in sisinnuu nga ndahachí najmi kama k'úenijmíhuu Jesu xuta, tunga tu sahá b'a tín'o. Ngayjee xuta Jerusalen be ni xi títakuyó, ko mjenuu nga jin ch'anji ngabayaha ndo.

<sup>29</sup> As'ai b'i kitsú Pedro ko já postru xingisoo:

—Títjun tjihin nga kujnú'yá'éihin Ntjaná nga xuta.

<sup>30</sup> Jun kin'ek'ion Jesu nga kikjat'a kruu, tunga Ntíaha ntje cháháná kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo.

<sup>31</sup> Ntjaná kitsjáha kjuachánka nga kits'in nga y'ejñat'aha. Kui xi tjíña títjun nd'ai ko xi ts'ínk'anki xuta, tu xi tsjáha ra xuta Israel nga ngjuaikj'áha ra animaha ko kama ndyjat'aha jéhe.

<sup>32</sup> Jin kiyai ko títixínyai ni xu'bi ko Espiritu Santo ya, Espiritu Santo xi Ntjaná tsjáha xuta xi nt'é'éhen.

<sup>33</sup> Nk'ie nga kint'é já tjíxóo én xu'bi, tu ni xí 'yúhún kama kjahan, santaha kama mjehe nga ts'ínk'ien já postru.

<sup>34</sup> Tunga nkuhú nda fariseo xi 'mi Gamaliel, xi nku nda chjine'én xi bakúya kjuatéxumoo ko xi benkjúhun ngayjee xuta, kui xi b'a kitsú nga kuich'onsje kutju já postru.

<sup>35</sup> As'ai b'i kitsúhu já tjíxá xingisoo:

—Jun xi ntje Israel tjeheennuu, nda nda chasoo tsa mí nihi xi n'ohó jóo.

<sup>36</sup> At'aha xi nkú kama nd'ai ngáha, nda chánka kits'in ma yjohó nda Teuda ko ma ra ñju unchan já xi kitsjennkíhi. Tunga kin'ek'iehéndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennkíhi. B'a ts'in tsichukjehe ni xu'bo.

<sup>37</sup> Ko askan ngáha, nistjin nga tís'exki ngayjee xuta, j'ai Juda, nda xi nibáha ante Galilea, ko nkjin nkjún xuta kitsjennkíhi. Tunga ta kin'ek'iehéndo ko kindzjoya ngayjee xi kitsjennkíhi.

<sup>38</sup> 'Kui b'a maha, b'a tíxihinnuu nd'ai. Najmi tu nungijiun yjonuu ni xi tíincha ts'in já xu'bi. Najmi tu jun nkú n'ohoo. At'aha tsa ts'e xuta asunntej ni xi tíincha ts'in jóo, kuichúkje.

<sup>39</sup> Tunga tsa Ntjanáhá ts'e niu, najmi kamanuu n'ekjio. Kutsa santahá ni ko Ntjaná títankiún kontroo.

<sup>40</sup> As'ai kits'ínkjáihín já tjíxóo ni xi kitsú Gamaliel. Kinchjaha já postru, kingjáha ko y'ejña nkjúhun nga k'úenijmíyaha Jesu. Incha kits'in ndai ngáha ra.

<sup>41</sup> Incha tsitju já postru nginkun já tjíxóo nga tsjo t́incha ma ts'íhin ra, at'aha Ntjáná kitsjántehe nga un skuehe ngat'aha Jesu.

<sup>42</sup> Ngayje nistjin tsakúya tehente ko y'énijmí má ma natsihin ninku ko xki ni'ya nga Jesu xi kits'ín nibá Ntjáná.

## 6

### *Kui ngat'ai kis'et'a xá yatu já xi tsasinko já postru*

<sup>1</sup> Nistjin nk'ie nga ja t́incha ma nkjin xuta xi yankihj Jesu, as'ai xi nchja én griego b'a kitsú nga najmi nda tít'sín xi nchja én hebreo. B'a incha kitsú nga najmi nda t́ichasehe jminchjín xi nchja én griego xi ja k'ien x'ihín nk'ie nga tímандzjo nichine xki nistjin.

<sup>2</sup> As'ai já postru xi te joo kinchja ñjaha ngayjee xuta ni'yakuyáha Jesu ko b'i kitsúhu:

—Jin t́ihin nga k'úénijmí éhen Ntjáná. Najmi nda t́in tsa k'úéñai nga b'a n'ej, tsa tu xi yámixó chasehe ri.

<sup>3</sup> Kui nga jun, já nts'e, t́inchísjaihinu ajinnuu yatu já xi yankjún, xi kitsej́hin ra Espiritu Santo ko xi nanka ts'innkink'un, tu xi k'uaihi ri xá xu'bi.

<sup>4</sup> B'a ts'ín jin n'ekjas'ehen ri yjoní nga chubakoi Ntjáná ko nga k'úénijmí éhen.

<sup>5</sup> Ngayjee xuta kits'ínkjáhin ni xi kitsú já postru ko j'ájin já xu'bi: Esteban, nku nda xi 'yún s'ejihín Ntjáná ko xi kitsej́hin ra Espiritu Santo, Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmena, ko Nicola, nda xi nibáha nanki Antiokia. Kui nda xi najmi ntje judio t́ehen ra tunga jahá nd'ai s'ejihín ra Ntjáná.

<sup>6</sup> Já postru jaich'áha já xi yatui. As'ai já postru kinchjantjai jóo nginkun Ntjáná ko kingjénne ntsja.

<sup>7</sup> 'Yún ngjindju éhen Ntjáná nanki Jerusalem ko 'yún nkjin kama xuta ni'yakuyáha Jesu. Ta nkjin já na'mi kis'ejihín Jesu.

### *Kui ngat'ai kichjubénijéhe Esteban*

<sup>8</sup> Esteban 'yún nda kits'ínkoho Ntjáná ko kitsjáha nga'yún. Kits'ín kjuankjún ko ni i xi tsakúchji kjuachánkaha Ntjáná ajihín xuta nantio.

<sup>9</sup> As'ai k'ua xuta ni'ya sinagoga xi 'mi Sinagoga Xuta Ndaí incha ngji kontraha Esteban, ko k'ua xuta Cirene ya, ko xuta Alejandria, ko k'ua xi nibáha ante Cilicia ko ante Asia. Kui xi incha y'ésiko Esteban.

<sup>10</sup> Tunga najmi kamahá ra kits'ín nganaha, at'aha Espiritu Santo kitsjáha Esteban kjuankjink'un nanka nga kinchja.

<sup>11</sup> As'ai incha y'échjhi k'ua já tu xi b'a kuitsuhu nga kui xi kint'é nga Esteban ch'on kitsúhu Moise ko Ntjáná.

<sup>12</sup> B'a ts'ín tsinchákjahan ra xuta nantio ko jáchá xi t́ihin xá ko já chjine'éhen kjuatéxumoo. As'ai ngjik'ánijé Esteban ko ngjiko má nga ma ñja já t́ixóo.

<sup>13</sup> Ta incha j'aiko já testiyu tsank'á xi b'i kitsú:

—Kui ndai tu nku én ch'on tsuhú títshu ninkuhu Ntjáná ko kjuatéxumoo.

<sup>14</sup> Kinu'yái nga b'a kitsú nga Jesu, nda xi nibáha Nazaret, ts'íinkatsúnya ninku xu'bi ko nga ts'íink'óntjaiya sin xi kich'aá xi tsakúyaná Moise.

<sup>15</sup> As'ai ngayjee já t́ixá xi kab'entu yo tsasehe Esteban ko kkie nga b'a t́in ankjin ntítsje t́in ankjin Esteban.

## 7

### *B'i ts'ín tsasinntjai yjoho Esteban nginkun já t́ixóo*

<sup>1</sup> As'ai nda na'mi títjuun kingjásjaiyaha Esteban:

—¿A kjuaxi ni xi t́incha tsu jóo?

<sup>2</sup> As'ai b'i kitsú Esteban:

—Jun xi ntje Israel tjeħennu ko jun xi tjinnu xá, tasinñju manú. Ntja chánaná tsakúchjhi yjoho ntje cháná Abraham nk'ie nga tíña sa ante Mesopotamia, kintehe ni nga ngjuaik'iejña nanki Haran.

<sup>3</sup> B'a kitsúhu: “Títjui nankihí ko t'entui xuta xinkí. T'ihinnchin ante xi kuaku.”

<sup>4</sup> As'ai tsitju Abraham antehé xuta Caldea ko ngjik'iejña nanki Haran. Nk'ie nga k'ien na'mihí Abraham, Ntjaná kits'in nibáha má tintsuboo nd'ai.

<sup>5</sup> Ei najmi kitsjáha ante xi kama ts'e, ndaha nku te má kama kuasín tsuku. Tunga kitsúya tíjuhún ra nga tsjáha nga kama ts'e ei má tintsuboo nd'ai ko nga ntje xi s'ehé askahan ta kama ts'e, ndaha tsa najmi tíhin ntí Abraham kui nstjiun.

<sup>6</sup> Ntjaná b'a kitsú yaha Abraham nga ntje xi s'ehé k'úentu má nga najmi kui ts'e, ko nga xuta musu n'e ma, ko nga ñju unchan nú tíhin un skuehe.

<sup>7</sup> B'a kitsú ya Ntjaná: “An ts'inkokjua xuta xi musu ts'ín maha. Askahan incha kuitju yo ko ts'íintsjona ante xu'bi.”

<sup>8</sup> Ntjaná b'a kitsúhu nga ts'ín ni circuncision, tu xi b'a ts'in sakúchji ni nda xi y'éndako. Kui b'a maha, nk'ie nga kitsihin Isaac ko nga ja tíhin jin nstjin, Abraham kits'ihin ni circuncision. Isaac b'a ta kits'ihin Jacob, ko Jacob b'a ta kits'ihin ntí xi te joho, xi kama ntje cháná.

<sup>9</sup> Kits'innchiníhí já nts'e Kuse ko tsatéñaha xuta xí tjin ante Egipto. Tunga Ntjaná tsasinkoho Kuse

<sup>10</sup> ko kits'inkj'a t'axihin ngayjee kju'a'un xi kisatéjin. Kitsjáha kjuankjintak'un nanka ko kjuanda nginkun nda faraon, xi nda reihí xuta Egipto. Nda rei kitsjá xáha Kuse nga kama nda tíjuhún xuta Egipto ko nda k'akuhu ngayjee xuta xi tjin ni'yaha nda rei.

<sup>11</sup> As'ai kis'e kjintía ko kju'a'un chánka ngayjee ante Egipto ko ante Canaan, má nga tíntu ntje cháná. Najmi ta kisakúhu ra nichine.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kint'é én Jacob nga Egipto tjin tuniñu, kits'inkji ntíhí xi ntje cháná maha niyá xi tjuhun.

<sup>13</sup> Ko niyá xi ma joho Kuse tsakúchjhi yjoho já nts'e. B'a ts'in kikiehe nda faraon xuta xi ts'e Kuse.

<sup>14</sup> As'ai b'a kitsú Kuse nga ngjuaichj'a Jacob xi na'mihí maha ko ngayjee xuta xi y'aha ra, xi cháte ko kan ún maha.

<sup>15</sup> B'a ts'in j'aik'iejñaha Jacob Egipto ko yo k'ien. Ta yo ya incha k'ien ntíhí xi kama ntje cháná.

<sup>16</sup> Askahan ngji s'eyanji Jacob nanki Sikem, má nga tíña tsjó xi ts'atse Abraham nga kitsjáha toontaba ntíhí Hamor.

<sup>17</sup> Nk'ie nga tsichu tíña nstjin nga ts'íintjusun Ntjaná ni xi kitsúya tíjuhún Abraham, 'yún nkjin kama sa xutaná xi kik'ientu Egipto.

<sup>18</sup> As'ai tsatéxuma yo kj'ai nda rei xi najmi be Kuse.

<sup>19</sup> Kui xi ts'anachaha xutaná ko kits'in'uhún ntje cháná. Kits'in kju'a'yúhún ra nga k'úentu masen ntíhí tu xi kuayáha.

<sup>20</sup> Kui nstjiun kitsin Moise ko Ntjaná kisasíhin Moise. Jan sá kamaha xi cháha nga kikuhún.

<sup>21</sup> Nk'ie nga kis'ejña masen, takjihin nda faraon jakj'áha ko kits'incháha xi nkúhu tsa ntíhí maha.

<sup>22</sup> B'a ts'in tsangiyaha Moise ngayjee ni xi maha xuta Egipto. Nku nda chánka kama. Kinchja ko tse ni xi kits'in.

<sup>23</sup> Nk'ie nga jehe yachán nú Moise, animaha nibaha ra nga ngjitsubek'un xuta xinkjín, xi xuta Israel.

24 Nk'ie nga kkie nga t'n'e'uhun nku nda xi ntje Israel tjehe ra, tsasinko. Kits'ink'ien nda Egipto xi b'a kits'ihin. B'a ts'in kits'in ngajoyaha ni xi t'n'ehe nda xi ntje Israel tjehe ra.

25 At'aha b'i kitsu Moise nga kits'innkjink'un: "Kamankjihin xuta xinkjian nga an ts'inchjena Ntiana tu xi kama nda ihi ra xutana." Tunga najmi b'aha ts'in kits'innkjink'un xuto.

26 Nistjin xi ma ndyjuun kkie Moise nga jo ja xi ntje Israel tjehe ra tincha kjanke xinkjin ko mjehe nga kuatek'ayaha joo. B'i kitsuhu: "Jun ja, nts'o mahanu xinkiu. Za ta jun t'n'e'uhun ruu xinkiu?"

27 As'ai nda xi tits'in'uhun nda xinkuu kitsuniña Moise nga b'a kitsuhu: "Za xi kitsja xahi nga ji xi kama nda k'akuni ko nga chaseihi tsa nda ko tsa najmi nda t'n'ei?"

28 Za koho an mjehi n'ek'ienni xi nku ts'in kin'ek'iein nda Egipto kujna?"

29 Nk'ie nga kint'e Moise ein, tsanka ko ngjik'iejna ante Madian. Yo y'ejnahun ko yo kis'entuhu jo ti.

30 Nk'ie nga ja yachan nu, nku ntitsje j'aisehe Moise ante kixiu tina asunntu tjenki Sinai. Ajihin nku na'ya ntsje xi titi tsakuchiji yjoho.

31 Kama nkjuhun Moise nk'ie nga kkie ni xi tima chiji ko ngjise tinaha tu xi kuase sisihin ra. Tu kint'ehé naha Ntiana nga b'a kitsuhu:

32 "An xi Ntaha ntje chahi, Ntaha Abraham, Isaac ko Jacob." Ts'atsé nkjun Moise ko najmi kama k'un nga tsase.

33 B'a kitsu Ntiana: "N'esjei tjabaxin teti, at'aha ante nkjuhun ma nga kabisinjai.

34 Tibe kjuanimaxi xi tifa xuta xi ts'an xi tjintu Egipto ko tint'e nga un tincha maha. Kaf'ajen tu xi ts'in nda ihi ra. T'endai yjohi. An ts'inkjiji Egipto."

35 Najmi kits'in mjehe joo Moise nga b'i kik'ihin: "Za xi kitsja xahi nga ji xi kama nda k'akuni ko nga chaseihi tsa nda ko tsa najmi nda t'n'ei?" Tunga kuihi Moise xi kama chiji ntitsjehe Ntiana ajin na'ya ntsje xi titi. B'a ts'in Ntiana kits'inkjiji ra ko kik'ai xaha nga kui xi kama nda k'akuhu xutana ko nga ts'in nda ihi.

36 Kui xi kik'onsje xutana Egipto. Yachan nu tjihin kits'in kjuankjun ko ni xi tsakuchji kjuachankaha Ntiana Egipto ko ajihin Ntihak'un Ni u ko ante kixiu.

37 Kui Moise xi b'a kitsuhu xuta Israel: "Ntiana kjesintjen nku nda profeta xi nkuhu an. Ajinnuu kuitjuhu."

38 Kui Moise xi y'ejnajihin xuta nga kama njaku nk'ie nga y'entu ante kixiu. Kinchjako ntitsjee asunntu tjenki Sinai ko ta kinchjako ntje chana. Kik'aihi nga tsjana en xi ts'ink'ientu tik'unná.

39 Tunga ntje chana najmi kama mjehe nga kuint'e'ehen. Tu saha kits'in t'axin ko kama mjehe nga k'ooya ngaha Egipto.

40 B'a incha kitsuhu Aaron: "N'endani ntia xi tsjen titjuni, at'aha najmi yai mi nihi xi kamaha Moise, nda xi kik'onsjeni Egipto."

41 As'ai incha kits'inda nku turu ntia ko kits'ink'ien chu nga kitsjaha chje. Kits'intsjoho ni xi ntsja kits'indakoho.

42 As'ai Ntiana najmi ta kits'insihin ra xuta xu'bo. Kitsjantehe nga ts'intsjoho ni xi tin nk'a jan. B'a kama xi nku ts'in tij'a xujun ehen Ntiana xi y'et'a ja profeta:

Jun xuta Israel, za ahán kik'ainu chje,  
nk'ie nga tintsuboo ante kixiu yachan nu tjihin?

43 Ni'ya najyuntehe ni ntia Moloc  
ko niñuhu ntia Renfan tsankinkoo.  
Sennistjin kin'endo tu xi n'etsjohoru,

kui nga kjin ts'inkjihinuu xi tjehe astun Babilonia.

<sup>44</sup> 'Kits'innda Moise ninku najyunte xi bakúchji nga Ntíaná tijnajihin xuta xi ts'e. Kin'enda xi nkú ts'in kisakúchjiji nga kámanda. B'a ts'in ante kixiu kis'ejñaha rá ntje cháná ninku najyuntee xi nkú nga kitsú Ntíaná.

<sup>45</sup> Kik'ajihí ntje cháná nga kama ts'e niu. Incha y'a nk'ie nga incha jas'en ei má tintsuboo nd'ai, nistjin nk'ie nga tjihin xá Josue ko kikjánko xuta xi tjiintu ei, xi Ntíaná kik'onsje ngandaha ntje cháná. B'a ts'in kis'ejña ninku najyuntee santaha nkúhu nga y'ejña nda rei David.

<sup>46</sup> 'Ntíaná kisasihin David ko David kama mjehe nga ts'iindaha nku ante Ntíaná, Ntiahá ntje cháná Jacob.

<sup>47</sup> Tunga Salomon kits'inndaha ni'ya Ntíaná.

<sup>48</sup> B'a tjin kjáihin nga nk'a ján tijná Ntíaná ko nga najmi b'ejñaya ni'ya xi ts'innda xuta. At'aha b'a ts'in y'éta éhen Ntíaná nda profeta:

<sup>49</sup> Ndjiójmi ján bátejña nga batexuma, ko t'anankiu basinjñásan tsuká.

¿Mí ni'yaha xi n'endanú, títsu Ntíaná, ko má antehe kama ts'inkj'áiya?

<sup>50</sup> An ní kits'innda ngayjee ni xu'bi.

<sup>51</sup> B'a tá kitsú ya Esteban nga ngjindju:

–Tunga jun najmi mjenuu kuinú'yá'ón. B'a ts'in nu'yó ko tjiya animanuu xi nkú joyaha xuta xi najmi be Ntíaná. Nkuhú nga tintsuba kontraha ruu Espiritu Santo. Jun xi b'a k'un xi nkúhu ntje chánuu.

<sup>52</sup> ¿Má já profetaha xi najmi kitsjennkí unkie ntje chánuu? Kits'ínk'ien já xi kitsúya títjun nga kj'uaí nda xi naxu ts'iín. Ko nk'ie nga j'ai ndo, jun kin'ekjas'on ko kin'ek'ion.

<sup>53</sup> Jun bi ntítsje kits'ínkjas'ennuu kjuatéxumaha Ntíaná tunga najmi tín'etjusunnú.

*B'i ts'in kin'ek'ien Esteban*

<sup>54</sup> Nk'ie nga kint'é já tjióo ni xi kitsú Esteban, tu ni xí incha kama kjahán rá ko íxí tsatehé ni'yun.

<sup>55</sup> Tunga máha Esteban, kitsejihin rá Espiritu Santo. Tsasenjinki nk'a ján ko kieke kjuachánkaha Ntíaná ko nga Jesu kabasinjñat'aha Ntíaná.

<sup>56</sup> B'i kitsú:

–¡Chasoo! Tíbe nga tjen tixa ndjiójmi ján ko nga Ntíhi Ndax'iun kabasinjñat'aha Ntíaná.

<sup>57</sup> Najmi tá tsasínñjihu rá jóo Esteban. Xaáhan incha kits'in. Ngatentee nkuhú nga ngjikj'á.

<sup>58</sup> Incha kik'onsje natsihin nantio ko yo incha y'éhe ndjio. Nku ndati xi 'mi Saulo kikunntá najyuhun já testiyu tsank'óo.

<sup>59</sup> Nk'ie nga tís'ehe ndjio Esteban, b'i kitsú nga kinchjako Ntíaná:

–Ji Nda Ntia Jesu, n'ekjáihin animana.

<sup>60</sup> As'ai tsasinkunch'in ko 'yún kikjintáya nga b'i kitsú:

–Ji Nda Ntia, najmi tu ch'axkihí ri jái ngatitsun xu'bi.

Nk'ie nga ja b'a kitsú, k'ien.

## 8

*B'i kama nk'ie nga ja kin'ek'ien Esteban*

<sup>1</sup> Kisasihin Saulo nga kin'ek'ien Esteban, ko tá kuihi nistjin xu'bo kich'atuts'ihin nga tu ni xí kitsjennkí unchahá xuta ninku xi tjin nanki Jerusalen. Kindzjoyayje nga ngji ante xi tjin Judea ko Samaria. Tu já postru y'entu subahá sa Jerusalen.



2 K'ua já xi nda tjíntuyáha kingjáyaji Esteban ko kikjintát'a.

3 Tunga tu xí kitsjenkí unkiehé Saulo xuta ninku. Xki ni'ya jas'en nga kikjebéfe jáx'in ko jminchjín ko kits'ínkjas'en nubayá.

*B'i ts'ín kis'enijmí éhen Ntíaná ante Samariá*

4 Máha xuta xi kindzjoyoo, tu má xi tje'hén ni nga incha ngji, yo incha y'énijmí én nda tsuhu Ntíaná.

5 Ante Samariá ngji Felipe nga y'énijmíhi xuta xi tjín yo nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná.

6 Kama ñja xuto nga kingjénñjuhu ni xi kinchja Felipe nk'ie nga incha kint'é ko kkie ni xi kits'ín nga tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná.

7 At'aha nkjin jáninda xi tsitjujihin xuta nga 'yún kikjintáya nga tsitju, ko nkjin xuta xi najmi ma fi ko xi nima sjai kama nkihí.

8 Kui nga tsjo nkjún kamaha ra xuto.

9 Tunga ta y'ejñaha yo nku nda xi 'mi Simon xi kits'ín tj'e nistjin nk'ie. Kui xi ts'anachaha xuta xi tjín ante Samariá. B'a kitsú nga kui xi nku nda chánka.

10 Ngayjee xuta tsasínñjuhu ndo, b'aha ra xi ndyjaha ko santaha xi cháha. B'a incha kitsú:

—Kui nda xu'bi xi nga'yún chánkaha Ntíaná.

11 Incha ts'ínsihin at'aha nkjin nú kits'ín tj'e ndo. B'a ts'ín ts'anachaha xuta.

12 Tunga nk'ie nga tsakúya Felipe nga Ntíaná xi batéxuma ko nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná, kis'ejihin xuta ko ksaténtá jmichjín ko jáx'in.

13 Santaha ko Simon ta kis'ejihin ko ksaténtá. As'ai kitsjenko tehente Felipe ko kama nkjún nk'ie nga kkie ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná ko kjuankjún i xi kits'ín Felipe.

14 Nk'ie nga kint'é én já postru xi tjíntu nanki Jerusalen nga xuta xi tjín ante Samariá kits'ínkjáihin éhen Ntíaná, as'ai kits'ínkji yo Pedro ko Jua.

15 Nk'ie nga incha j'ai jóo yo, kinchjantjai xuta Samariá nginkun Ntíaná tu xi ts'ínkjáihin ra Espiritu Santo.

16 At'aha ndaha nku najmi kjee f'ajihin Espiritu Santo ko tu ntáha ksaténtáha xuta nga kits'ínkjáihin Jesu.

17 As'ai Pedro ko Jua kingjénne ntsja xuta ko kits'ínkjáihin Espiritu Santo.

18 Kkie Simon nga kits'ínkjáihin xuta Espiritu Santo nk'ie nga kingjénne ntsja já postru. As'ai kingjén'a toon já postru

19 nga b'i kitsúhu:

—K'uinú ko an nga'yún xu'bi, tu xi nk'ie nga ngjuenné ntsahana tu yáha ni ta ts'ínkjáihin Espiritu Santo.

20 As'ai b'i kitsú Pedro:

—Kandyjai ko ta kandyja tjoohin, at'aha b'a n'e t'n'enkjíntak'uin nga toon ma ch'atsekoho ni xi tsjá Ntíaná.

21 Najmi ji tsuhu ri ko najmi ji tje'hen ri xá xu'bi, at'aha najmi kixi tjíya animahi nginkun Ntíaná.

22 T'inch'aha ri animahi ngat'aha ngatitsun xu'bi ko chubanimakoi Ntíaná, tsa tu 'yaha ts'ínndyjat'ahi ni xi kuan'enkjíntak'uin.

23 At'aha tíbe nga najmi je tjíya animahi ko tíbe nga ni ch'onk'uun tjí'yihin ji.

24 B'i kitsú Simon:

—Chubanimakoo Ntíaná tu xi ndaha nku ni xi kuak'ihinnú najmi nibanehena.

25 Nk'ie nga ja incha y'énijmí éhen Ntíaná yo Pedro ko Jua ko y'éña chjihí xuta yáha Jesu, as'ai kik'óya ngáha nanki Jerusalen. B'a ts'ín incha j'aha nkjin ante nanki xi tjín ante Samariá nga y'énijmí ts'ihin én nda tsuhu Jesu.

*B'í ts'ín kinchjanijmíko Felipe nku nda xi nibáha ante Etiopia*

<sup>26</sup> As'ai nku ntítsjehe Ntíaná kinchjakoho Felipe. B'í kitsúhu:  
—Tísintjein ko chjúbéi niyá xi bitju Jerusalen nga t'in nanki Gaza.  
Ante kixiu f'a niyá xu'bi.

<sup>27</sup> As'ai tsisintjen Felipe ko ngji, ko aya niyóo kiséjin nku nda xi nibáha ante Etiopia. Nku nda eunuko niu, nku nda k'aku xi ts'inxát'aha na Candace xi na reinaha xuta Etiopia. Kui xi f'átjo ngayjee toohon na reina. Ntíaná ngji ts'intsjoho ndo nanki Jerusalen

<sup>28</sup> ko ja túb'óya ngáha nankihí. Yá xi tjenko kab'ejñaya ko títs'inya xujun éhen Ntíaná xi y'ét'a nda profeta Isaia.

<sup>29</sup> As'ai Espiritu b'í kitsúhu Felipe:  
—T'ihínse tiñaihí nda xi kab'ejñaya yá ján.

<sup>30</sup> Nk'ie nga tsichuk'úhun, kint'é Felipe nga xujun xi y'ét'a nda profeta Isaia títs'inya ndo. As'ai b'í kitsúhu:

—¿A tímankjihin ni xi t'n'eyai?

<sup>31</sup> —¿Nkú ts'ín kamankjihinna nga najmi tjin xi kuítsuya sisinna? —kitsú ndo ko tsankihí Felipe nga kuiyájnuta'aha.

<sup>32</sup> B'í ts'ín tjit'a má nga títs'inya ndo:

Ngji n'ek'ien xi nkúhu chutsanka, najmi kikjex'á ts'a, xi nkúhu chutsanka xi tíchj'ajnu tsankaha.

<sup>33</sup> Kichajnuha ko najmi naxu kin'ehe kjuá.

Tsichakjá ntjehe at'aha kin'ek'ien.

<sup>34</sup> As'ai b'í ts'ín kinchja nda k'aku xi nibáha Etiopia nga kingjásjaiyaha Felipe:

—T'inyaní, ¿yá xi tinchjanijmíyaha nda profeta ei? ¿A kui tinchjanijmíyaha yjoho a rá kj'áihí xi tinchjanijmíyaha?

<sup>35</sup> As'ai kinchja Felipe. Má nga títs'inya ndo kik'atuts'ihin rá nga kitsúyaha én nda tsuhu Jesu.

<sup>36</sup> Nk'ie nga tíncha ts'ín niyá, tu incha tsichuhú má nga tjin ntánijua ko b'í kitsú nda k'aku Etiopia:

—Á ntánijua ei. ¿A najmi kamahá saténtá?

<sup>37</sup> B'í kitsú Felipe:

—Tsa ngayjee animahi s'ejihin yáha Jesu, kama.

B'í kitsú ndo:

—S'ejinna nga Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná.

<sup>38</sup> As'ai b'a kitsú nga s'ejña'yún yóo ko nga joo tsitjujnya má tíña ntánijuo. As'ai Felipe tsaténtá ndo.

<sup>39</sup> Nk'ie nga incha tsitjujin ntánijuo, Espiritu Santo ngjiko t'axíhin Felipe. Nda k'aku xi nabáha Etiopia najmi tá kíkíehe Felipe, tunga tsjohó kik'iehe nk'ie nga kits'ínndjuú niyáha.

<sup>40</sup> Tsichu Felipe nanki Azoto ko xki ante ngji nga y'énijmí én nda tsuhu Jesu santaha nkúhu nga tsichu nanki Cesarea.

## 9

*B'í ts'ín jakj'á Jesucristo nda Pablo*

<sup>1</sup> Saulo tu nku tsinchánkjuhún rá xuta xi s'ejihin Nda Ntíaná Jesu nga mjehe ts'íink'ien. Kui nga ngjisehe rá nda na'mi títjuun

<sup>2</sup> ko tsankihí xujun xi má nga tí'bahí kjuá, tu xi kama ngjuaihi ni'ya sinagoga xi tjin nanki Damasco ko kuangisjai yo xuta xi s'ejihin Jesu ko kj'uaikónijé nanki Jerusalen, ndaha tsa jáx'in ko ndaha tsa jminchjin.

<sup>3</sup> Tunga nk'iehe nga títs'ín niyá ko ja túbichú tíña nanki Damasco, tjen'yún kits'ín ndzjehé rá Saulo nku nd'í xi nibaha nk'a ján.

4 *As'ai* tsijne t'anankiu ko kint'é nku ntá xi b'i kitsúhu:

—Saulo, Saulo, ¿á an tjennki unchahaní?

5 —¿Yáha ji, Nda Ntia? —kitsú Saulo.

B'i kitsú xi kinchjako:

—An Jesu xi tjennki unchai.

6 Tisintjein ko t'in ajin nantio. Yo k'únyahi ni xi tjihin nga n'ei.

7 Kitsankjún já xi tjenko Saulo, at'aha kint'é nto tunga najmi ch'a xi kikiehé.

8 *As'ai* tsisintjen Saulo, tunga nk'ie nga kikjex'á tunkun najmi ta kama chjihí ra. Kui nga tu kichjubénkihí ni nga ngjiko jóo nanki Damasco.

9 Yo kamaha jan nistjin nga y'ejña ka. Najmi chumi nihi xi kikjine ko najmi chumi ntáha xi kik'i.

10 Damasco y'ejña nku nda xi tjennkihí Jesu xi 'mi Anania. Kui xi Nda Ntíaná tsakúchjihí yjoho xi nkúhu tsa nchini kik'áihí ko b'a kitsúhu:

—Ji Anania!

—Á an ei, Nda Ntia —kitsú Anania.

11 B'i kitsúhu Nda Ntíaná:

—Tisintjein ko t'in niyaté xi 'mi Niyá Kixi. Ni'yaha Juda chajaiyai nku nda xi nibáha nanki Tarso xi 'mi Saulo. Ntíaná tinchjako ndo.

12 Ja kama chjihí xi nkúhu tsa nchini kuak'áihí nga nku nda xi 'mi Anania kafas'en má tíña ko nga kamjénehe ntsja tu xi kama chji ngáha ra.

13 B'i kitsú Anania:

—Ji Nda Ntia, nkjin xuta títsuyana xi nkú k'uhun ndo ko ni xi najmi nda xi kits'ihin xuta xi ts'i xi tíntu Jerusalen.

14 Já na'mi k'aku ja kitsjáha kjuá xi má nga kama ngjuaikoko kjuá'yún ngayjee xi s'ejihin ji.

15 *As'ai* b'i kitsú Nda Ntíaná:

—T'in, at'aha an ja j'ajián ndo nga kui xi k'uénimíhi an xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra ko já rei ko xuta xi ntje Israel tjeheh ra.

16 An kuakuchjihí nk'ie nga nkjin kjuanimá kj'ujin ngat'ana.

17 *As'ai* ngji Anania. Jas'en ni'ya má nga tíña Saulo ko kingjénne ntsja nga b'i kitsúhu:

—Ji nda nts'é Saulo, Nda Ntíaná Jesu xi tsakúchjihí yjoho aya niyá má nga t'nibái, kui kuats'ín nibána tu xi kama chji ngáha ri ko tu xi tséjihin ri Espiritu Santo.

18 Tjen'yún tsitjunkihí tunkun Saulo ni xi b'a k'un tjabaxkfi k'un ko kama chji ngáha ra. *As'ai* tsisintjen ko kusaténtá.

19 Nk'ie nga ja kikjine nichine, kisakú nga'yún ngáha ra ko chuba nistjin y'ejñajihin xuta xi yjankihí Jesu xi tjin Damasco.

### *B'i ts'ín y'énimí tjuhun éhen Ntíaná Saulo nanki Damasco*

20 *As'ai* y'énimí Saulo éhen Ntíaná ni'ya sinagoga xi tjin yo nga b'a kitsú nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná.

21 Kama nkjúhun ngayjee xuta xi kint'éhe. B'i incha kitsúhu xinkjín:

—¿A najmi kuihí ndai xi tjennki unkie xuta xi s'ejihin Jesu nanki Jerusalen? Ko ta kui xá j'aihi ei tu xi ngjuaikonijéhe xuta nginkun já na'mi k'aku.

22 Tunga tu sahá 'yún y'énimí sa Saulo ko y'ejña chji nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná. Kits'ínndyjajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra xi tíntu Damasco.

23 Nk'ie nga j'a nkjin nistjin, *as'ai* y'éndako xinkjín já judio nga incha ts'íink'ien Saulo.

24 Tunga tjihin xi kitsúyaha Saulo ni xi y'enda jóo. Nistjin nistjen incha kikunntá ankjuaha nankiu tu xi ts'íink'iehen Saulo.

<sup>25</sup> As'ai xuta xi yankihí Jesu tsasinkohó Saulo. Y'éyaha nku nisin ko kikjejenntjaihi xjóho nankiu nga jyuun.

*B'i kama nk'ie nga j'ai tjúhun Saulo nanki Jerusalen*

<sup>26</sup> Nk'ie nga tsichu Saulo nanki Jerusalen, mjehe nga kamangujinko xuta xi yankihí Jesu, tunga kitsankjúhún rá ngayjee jóo, at'aha najmi kis'ejihín tsa ja ta nku nda xi tjennkihí Jesu Saulo.

<sup>27</sup> As'ai Bernabe ngjiko Saulo nginkun já postru ko kitsúyaha xi nkú ts'in aya niyóo kieke Saulo Nda Ntíaná ko nga Nda Ntíaná kinchjako ko xi nkú ts'in ndjá y'énjímí éhen Jesu nanki Damasco.

<sup>28</sup> As'ai y'ejña Saulo nanki Jerusalen. Y'emako já postru ko ndjá y'énjímí nga tsakúya yáha Nda Ntíaná Jesu.

<sup>29</sup> Kinchjanjímíko ko y'ésiko xuta xi ntje judio tjehehén rá xi nchja én griego. Tunga já xu'bi tsangisjai niyá xi nkú ts'in kama ts'ínk'ien Saulo.

<sup>30</sup> Nk'ie nga kint'é já nts'eé ni xu'bi, as'ai ngjiko Saulo nanki Cesarea. Ja kamoó kits'ínkji Tarsó.

<sup>31</sup> Kis'ehe kjuajyu xuta ninku xi tjín ngayjee ante Judea, ante Galilea ko ante Samaria. 'Yún kis'ejin saha Ntíaná. Kikienkjún Ntíaná nga y'entu ko Espiritu Santo tsasinkohó nga 'yún kama nkjin sa.

*B'i ts'in kits'ínkhi Pedro nda Enea*

<sup>32</sup> Nk'ie nga tsú'bak'un Pedro xuta ninku xi tjín xki ante, as'ai ta j'aisehe xuta xi ts'e Ntíaná xi tjín nanki Lida.

<sup>33</sup> Yo kieke nku nda xi 'mi Enea xi jin nú tjíhín nga kjijñasun nachan, at'aha nta sjai.

<sup>34</sup> As'ai b'a kitsúhu:

—Ji Enea, Jesucristo títs'ínkhi. Tísintjein ko t'endai kama.

Ta kuihi chubo tsisintjen Enea.

<sup>35</sup> Ngayjee xuta xi tjíntu Lida ko Saron kieke nga tsisintjen Enea ko kits'ínkjáihín Nda Ntíaná.

*B'i ts'in kits'ínkj'átyaha Pedro tachjuún Tabita*

<sup>36</sup> Nanki Jope y'ejña nku tachjuún xi tjennkihí Jesu xi 'mi Tabita, j'áin xi tsuhu rá Dorca nga én griego. Kui xi ngayje nstjin kits'in ni xi nda ko kitsjáha xuta x'an ni xi machjéhen.

<sup>37</sup> Kui nstjiun kisate ch'in ko k'ien. Askahan nga ja jejnú yjonintehe, kis'ejña nku aya 'ma.

<sup>38</sup> Nk'ie nga kint'é xuta ni yakuyáha Jesu xi tjíntu nanki Jope nga nanki Lida tíjña Pedro, as'ai kits'ínkjisehe jo já, at'aha tíña maha xinkjín nankiu. B'i kitsú jóo nga j'ai nchjako Pedro:

—Najmi tu n'ek'andayai. Nibáaseni.

<sup>39</sup> As'ai tsisintjen Pedro ko ngjiko jóo. Nk'ie nga ja tsichu nanki Jope, xuta xi tíntcha yo ngjiko aya 'ma xi má nga kjijña yjoninte k'ien. Ngayjee jminchjín xi ja k'ien x'ihín j'aitset'áha Pedro nga tíntcha kjintá ko tíntcha bakú x'ótji ko kj'ai sa najyun xi ts'ínnda Dorca nk'ie nga y'ejña.

<sup>40</sup> As'ai kik'onsje Pedro ngayjee xuta xi tíntcha yo ko tsasinkúnch'in nga kinchjako Ntíaná. Tsase ts'ihín rá yjoninte k'ien nga b'i kitsú:

—Ji Tabita, tísintjein.

As'ai kikjex'ánki tunkun tachjuún. Nk'ie nga kieke nga yo síjña Pedro, y'ejña kutu.

<sup>41</sup> Pedro jak'á ntsja tachjuún ko kikjesintjen. Kinchjaha xuta ninku ko jminchjín xi ja k'ien x'ihín ko kits'ínkjas'en t'ik'un ngáha rá tachjuún.

<sup>42</sup> Ngayjee xuta xi tjin nanki Jope kint'é ni xi kamoq ko nkjin xi kis'ejihin Nda Ntjaná Jesu.

<sup>43</sup> Nkjin nistjin kamaha Pedro nga y'ejña nanki Jope ni'yaha nda xi 'mi Simon xi f'áxi tjabaxín.

## 10

### *B'i ts'ín ngjisehe Pedro nda Cornelio*

<sup>1</sup> Nanki Cesarea y'ejña nku nda xi 'mi Cornelio xi nda jun k'akuhu já jun xi 'mi Já jun Italiano.

<sup>2</sup> Kui ko ngayjee xuta xi tjintu ni'yaha tjoho ko benkjún Ntjaná. Tsjaha xuta x'an ni xi machjéhen ko tehente nchjako Ntjaná.

<sup>3</sup> Nku niyá nkú ra ma nga chuba jan nga ngixuun kama chjihí nku ntítsjehe Ntjaná xi nkúhu tsa nchini kik'aihi kamaha. Kikie Cornelio nga jas'en ntítsjee má tijná ko b'a kitsúhu:

—ji Cornelio!

<sup>4</sup> —¿Mí nihi, Nda Ntia? —kitsú Cornelio nga tsase ko títankjúhún ts'ihin.

B'i kitsú ntítsjee:

—Tsasínñuju Ntjaná ni xi tsinchihi ko tíbe nga tí'baihi xuta x'an ni xi machjéhen.

<sup>5</sup> Kui nga n'ekjihini nanki Jope já xi kuinchjaha ra Simon, kui xi ta 'mi Pedro.

<sup>6</sup> Kui xi tijná ni'yaha nda Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tiña andai ntáchak'uun síjña ni'yaha.

<sup>7</sup> Nk'ie nga ja ngji ntítsje xi tinchjako, as'ai kinchjaha Cornelio jo já musuhu ko j'ájin ajihin já jun xi tihin nku nda jun xi tjoho Ntjaná.

<sup>8</sup> Kitsúyaha ngayjee ni xi kamoq, as'ai kits'ínki nanki Jope.

<sup>9</sup> Nistjin xi ma ndyjuun, nk'ie nga tít'sín niyá jóo ko nga ja tibichú tiña ajin nantio, Pedro ngji nchjako Ntjaná nk'a ni'ya má nga tijná, nkú ra ma nga chuba te jo.

<sup>10</sup> As'ai tu kama bjohó ra ko mjehe kjine ni. Nk'ie nga tís'echjáhan nichine, kama chjihí nku ni xi nkú joyaha tsa nchini kik'aihi kamaha.

<sup>11</sup> Kikie nga tsix'á nk'a ján ko nga nibajen t'anankiu nku ni xi b'a tjin xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi tjit'a'yún nga ñjuu nkun.

<sup>12</sup> Tjintuyá ayahá niu ngayje títjá chu xi b'ema ko xi b'éfe yjoho t'anankiu ko nise xi b'ematjen nk'a ján.

<sup>13</sup> As'ai kint'é Pedro nku nta xi b'i kitsúhu:

—Pedro, tísintjein. N'ek'iein chu ko chineí.

<sup>14</sup> B'i kitsú Pedro:

—Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjine ni xi tijná nkjúhun kjuatéxumoq nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntjaná.

<sup>15</sup> As'ai ta kinchja ngáha nto niyá xi ma joho. B'i kitsú:

—Ni xi kits'ín Ntjaná nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihí nga najmi je.

<sup>16</sup> Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinji ngáha niu nk'a ján.

<sup>17</sup> Nk'ie nga ta tít'sínkjink'uhun Pedro nkú tsuhu ra ni xi kama chjihí, tu tsichuhú asti ankjuo já xi kits'ín nibá nda Cornelio. Kisakúhu jóo ni'yaha Simon, nda xi f'áxi tjabaxín.

<sup>18</sup> As'ai kingjásjaiya tsa yo tijná Simon xi ta 'mi Pedro.

<sup>19</sup> Nk'ie nga tu nku tít'sínkjink'uhun Pedro ni xi kama chjihí, Espiritu Santo b'i kitsúhu:

—Chase mai. Jan já títangisjaihi.

<sup>20</sup> Tísintjein ko titjujein. Najmi tu n'ejó tak'uin nga t'inkoi, at'aha an kats'in nibá jóo.

21 As'ai tsitjujen Pedro nga j'aisehe jóo ko b'i kitsúhu:

—An xi t́in chisjó. ¿Mí xáha xi k'júáihinu?

22 B'a incha kitsú jóo:

—Nda jun k'aku Cornelio kats'ín nibáni. Benkjún Ntíaná ndo ko naxu ts'ín ni xi ts'ín. Nda ts'ín nchjaníjmíyaha ra ngayjee xuta judio ndo. Nku ntítsjehe Ntíaná b'a kitsúhu nga kjuáichj'aihi nga k'úin ni'yaha ko nga kuásínñujuhu ni xi k'úihin.

23 Kits'ínkjáihin Pedro jóo ko yo incha kits'ínkj'a nistjen. Nistjin xi ma ndyjuun ngjiko jóo. Ta ngjiko k'ua já ninku xi t́in nanki Jope.

24 Nistjin xi ma joho tsichu nanki Cesarea. Tíkuyá Cornelio ko ta t́ikuyá xuta xi kits'ínkint'é, kui xi xuta xinkjín ko xuta xi nda nchjakoho.

25 Nk'ie nga ja t́ifas'en Pedro ayoo, Cornelio j'ai ts'ínkjáihin ko tsasinkúnch'int'aha nga kits'íntsjoho.

26 Tunga kikjesíntjehén ra Pedro ko b'i kitsúhu:

—Tísíntjein. Ta xutaná xi nkúhu ji.

27 T́inchjako ts'ihin nga jas'en ayoo ko kíkíe nga nkjin xuta kama ñjakú yo.

28 As'ai b'i kitsúhu:

—Jun yo nga nku nda xi ntje judio tjehe ra najmi tsjántehé kjuatéxumaha tsa kama ñjako xuta xi najmi ntje judio tjehe ra ko tsa kjuas'en ni'yaha. Tunga Ntíaná tsakúchjina nga najmi t́ihin nga k'juaján xuta, tsa xi je ko xi najmi je xi nkú t́itsu kjuatéxumani.

29 Kui kjuaha nk'ie nga kichubahanú, najmi jo jan t́ihinna nga kjúáisenúu. Kui b'a maaha, t'inyahanú mí kjuaha nga kichubahanú.

30 As'ai b'i kitsú Cornelio:

—Ma ñju nistjin, nkú ra ma chuba jan nga ngixuun, ni'yana t́inchjaka Ntíaná. Tu j'ai sinjñahá nku nda xi t́ib'at'ai najyun xi yja.

31 Kui xi b'a kitsúna: “Cornelio, Ntíaná tsasínñujuhu ni xi tsinchihí ko t́ibe nga t́ibaihi xuta x'an ni xi machjéhe.

32 Kui nga n'ekj́ihini nanki Jope já xi kuinchjaha ra Simon, kui xi ta 'mi Pedro. Kui xi t́jña ni'yaha Simon xi f'áxi tjabaxín, nda xi tiña andai ntáchak'uun śjña ni'yaha.”

33 Kui nga tjen'yún ngjichj'ahána ji, ko nda kuan'ei nga kjúái. Kui kjuaha kabintsubahani ei ngayjei nginkun Ntíaná tu xi k'úasinñujuhu ri ngayjee én xi kitsúhi Ntíaná nga kuixínyani.

### *B'i ts'ín y'énjímí Pedro éhen Ntíaná ni'yaha Cornelio*

34 As'ai b'i kitsú Pedro nga kik'aha éhen:

—Mankjinna nd'ai nga kjuaxi kjáihin nga najmi ngabi ts'ín Ntíaná ajihin xuta.

35 Ts'ínkjáin níhi tu má xuta naxinantáha ni xi t́in asunntee xi benkjúhun ko xi naxu ts'ín nginkun.

36 Ntíaná kits'ínkint'é xuta xi ntje Israel tjehe ra én nda tsuhu Jesucristo. Kui xi Nda Ntíaha ngayjee xuta ko kui xi tsjáha xuta kjuajyuhu Ntíaná.

37 Yo én xi kichuba ngayjee ante Judea, b'aha ra ante Galilea nk'ie nga ja kamaha Jua nga tsaténtá ko y'énjímí éhen Ntíaná.

38 Yo xi nkú ts'ín Ntíaná kits'ín nibájen Espiritu Santo nga j'aitsej́ihin ra Jesu, nda xi nibáha nanki Nazaret, ko kitsjáha nga'yún. Kui xi kikjatsú'ba nga kits'ín ni xi nda ko kits'ínkíhi ngayjee xi t́intuj́ihin jánindoo. Ntíaná kits'ínxájihin Jesu.

39 J'in kiyai ko bixíyai ngayjee ni xi kits'ín Jesu ante Judea ko nanki Jerusalen. Kis'et'a kruu nga kin'ek'ien.

<sup>40</sup> Tunga Ntíanáhá kits'ínkj'áíya ngáha rá ngabayoo nistjin xi ma jahan ko tsakúchjini.

<sup>41</sup> Najmi ngayjee xuta tsakúchjihu yjoho, tu nkuhú jin xi j'ájin tíjtunni Ntíaná nga kuixínyai xuta xingisoo. Jin kichinekoj ko ki'yuko nk'ie nga ja j'áíya ngáha rá ngabayoo.

<sup>42</sup> Y'exáni nga tjihin nga k'úeníjmíhi xuta ko kuixínyai nga Ntíaná kitsjá xáha nga kui kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'in xuta xi tjintu tik'un ko xi k'ien.

<sup>43</sup> Ngayjee já profeta kinchjanijmíyaha Jesu. B'a incha kitsú nga ngat'aha Jesu kama ndyjat'aha rá jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

*B'i ts'in kits'ínkjáíhin Espiritu Santo xuta xi najmi ntje judio tjehe ra*

<sup>44</sup> Nk'ie nga tá tínchjaha Pedro, tu nibajennehé rá Espiritu Santo ngayjee xuta xi tíncha basínñjuhu én xi tínchja.

<sup>45</sup> Kama nkjúhun já nínku xi ntje judio tjehe ra xi tjenko Pedro nk'ie nga kieke nga Ntíaná kitsjáha Espiritu Santo xuta xi najmi judio.

<sup>46</sup> At'aha kint'é nga kj'ai kj'ai én kinchja xuta ko nga kits'ínkie yjoho nga Ntíaná xi tjihin kjuachánka. As'ai b'i kitsú Pedro:

<sup>47</sup> —¿A tjin xi najmi tsjante nga saténtá xuta xu'bi xi ja kuats'ínkjáíhin Espiritu Santo xi nkúhu ñá?

<sup>48</sup> B'a kitsú Pedro nga saténtá xuto at'aha ja kis'ejihin Jesucristo. Ja kamo, tsinchihi Pedro nga k'úéjña sa yo.

## 11

*Pedro b'i ts'in kitsúyaha xuta nínku Jerusalem ni xi kama ni'yaha Cornelio*

<sup>1</sup> Kint'é já postru ko já nts'eé xi tjin ante Judea nga xuta xi najmi ntje judio tjehe ra tá kits'ínkjáíhin éhen Ntíaná.

<sup>2</sup> Nk'ie nga j'ai ngáha Pedro nanki Jerusalem, y'ésikoho já judio xi tíncha tsu nga tjihin nga n'e ni circuncision xi nkú nga títsu kjuatéxumoo. B'i kik'ihin:

<sup>3</sup> —¿Á ji tsitjas'ehenni ni'yaha ko kichinekohoni já xi najmi kin'ehe rá ni circuncision?

<sup>4</sup> As'ai kik'atuts'ihin Pedro nga kitsúya chich'in ngayjee ni xi kamo. B'i kitsú:

<sup>5</sup> —Nk'ie nga tínchjaka Ntíaná nanki Jope, kama chjina nku ni xi nkúhu tsa nchini kik'aina. Kieke nku ni xi b'a tjin xi nkú joyaha nku najyun tjebe chánka xi tjit'a'yún nga ñjuu nkun. Nibajehen nk'a ján ko j'aijén santaha má tíjña.

<sup>6</sup> Nk'ie nga tsase nda nda mí nihi xi tínchaha, kieke chu xi b'ema, chu xi tjin ngijñoó, xi b'éfe yjoho t'anankiu ko nise xi b'ematjen nk'a ján.

<sup>7</sup> 'As'ai kint'e nku nta xi b'i kitsúna: “Pedro, tisintjein. N'ek'iein chu ko chinej.”

<sup>8</sup> B'a kixian: “Najmi, Nda Ntia. Ndahachí najmi kjee kjié ni xi tíjña nkjúhun kjuatéxumoo nga kama chine, ni xi najmi je nginkun Ntíaná.”

<sup>9</sup> As'ai tá kinchjakohó ngáhana nta xi nibaha nk'a ján niyá xi ma joho. “Ni xi kits'in Ntíaná nga ja je nginkun, najmi tu ji 'mihí nga najmi je nginkun”, kitsúna.

<sup>10</sup> Jan niyá b'a kama, as'ai ngjinji ngáha nk'a ján ngayjee niu.

<sup>11</sup> Tá kuihi chubó tsichu ni'ya xi má nga tíjña jan já xi nibaha Cesarea nga j'aikj'ána.

<sup>12</sup> B'a kitsúna Espiritu nga najmi jo jan kamana nga kfínka jóo. Tá ngjikona já nts'eé xi jun xu'bi ko tsitjas'ein ni'yaha ndo.

<sup>13</sup> As'ai kitsúyani xi nkú ts'in kieke nku ntítsje aya ni'yaha nga j'ai sinjñat'aha ko b'a kitsúhu: “N'ekjí naki Jope já xi kuinchjaha Simon, kui xi tá 'mi Pedro.

14 Kui xi kuinchjakohi. Én xi kuitsuhi, kui xi ts'ínk'ankihi kō ngayjee xuta xi ts'i."

15 'Nk'ie nga kik'atuts'ihin nga kinchja, Espiritu Santo nibajennehe xuta xu'bo xi nkú ts'in nibajennená nga tjuhun.

16 As'ai j'áitsjenna ni xi kitsúná Nda Ntíaná: "Ntánijua tsaténtáha Jua tunga máha jun, Espiritu Santo saténtáhanu."

17 Kui b'a maha, tsa Ntíaná ta títsjáha ra xuta xu'bo ta kui nihi xi kitsjáná xi s'ejinná Nda Ntíaná Jesucristo, ¿yáha an tsa k'uechjáha ra Ntíaná?

18 Nk'ie nga kint'é jóo ni xi kitsú Pedro, najmi ta ngji kontraha ra. Tu sahá kits'intsjoho Ntíaná. B'i incha kitsú:

—A xúhu ta kohó xuta xi najmi ntje Israel tjeheh ra kitsjáha Ntíaná nga ngjuaikj'áha ra animaha tu xi kama k'úentu tík'un síhin.

### *B'i kama nga kis'enijmí éhen Ntíaná nanki Antiokia*

19 Nk'ie nga kin'ek'ien Esteban, ta kin'e uncha xuta ninku xi k'oo. Xi kindzjoya incha tsichu santaha ante Fenicia, xjo Chipre kō nanki Antiokia. Tu nkuhú xuta xi ntje judio tjeheh ra y'enijmíhi éhen Ntíaná.

20 Tunga kis'ehé ajihin jóo k'ua já xi nibáha xjo Chipre kō já xi nibáha ante Cirene xi incha tsichu nanki Antiokia kō kinchjako xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra, xi nchja én griego. Y'enijmíhi xuto én nda tsuhu Nda Ntíaná Jesu.

21 Nga'yuhun Ntíaná tsasinkoho kō nkjin kama xi kis'ejihin kō kits'ínkjáihin Nda Ntíaná.

22 As'ai kint'é xuta ninku xi tjin nanki Jerusalem ni xu'bj. Kui nga kits'ínkjihni Bernabe nanki Antiokia.

23 Nk'ie nga tsichu Bernabe yo, kieke xi nkú ts'in Ntíaná títsjáha kjuandaha xuta xi tjin yo kō kama tsjoho. B'a kitsúhu ngayjee xuta nga ngayjehe k'un kas'ejin tehentehe Ntíaná.

24 B'a ts'in kinchja Bernabe at'aha nda animaha. Kitsejihin ra Espiritu Santo kō 'yún s'ejihin Ntíaná. Nkjin nkjún sa xuta kis'ejihin Nda Ntíaná yo.

25 As'ai ngji Bernabe nanki Tarso nga ngjingsjái Saulo.

26 Nk'ie nga kisakúhu, j'aiko Antiokia. Yo y'entujihin xuta ninku nku nú tjin kō incha tsakúyaha nkjin nkjún xuta. Xuta ni'yakuyáha Jesu xi kis'e Antiokia, kui xi tjun kik'in xuta cristiano.

27 As'ai tsitju nanki Jerusalem k'ua já profeta nga ngji nanki Antiokia.

28 Nku ndo xi 'mi Agabo tsasinjña nk'ie nga Espiritu kits'ínkinchjaha kō kitsúya nga kjintía s'e ngayjee asuntee. B'a kama nk'ie nga tjin xá nda titjun Roma xi 'mi Claudio.

29 Nk'ie nga kiyaha nga b'a kama, as'ai y'éndako xinkjin xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjin nanki Antiokia xi má nga tsjá nga nkúnkú ni xi tjin xi nkú ts'in behe k'un, tu xi kuasinkoho já nts'eé xi tjin ante Judea.

30 B'a incha kits'in kō kits'ínkji Bernabe kō Saulo nga kui xi ts'ínkjias'ehen toon chje jácháha xuta ninku.

## 12

### *B'i ts'in kin'ek'ien Santiago kō b'i ts'in kin'ekjas'en nubayá Pedro*

1 Kui nistjin xu'bo nda rej Herode Agripa jakj'ánijé k'ua xuta ninku tu xi kits'in'uhun ra.

2 B'a kitsú nga kicha n'ek'iehen Santiago nda nts'e Jua.

3 Nk'ie nga kieke nga tsjo kamaha já judio ni xi kits'in, ta jakj'ánijé Pedro. S'i Pascua b'a kamo, nistjin nga chine ninkuan xi najmi tjin na'yu san.



4 Nk'ie nga jakj'ánijé Pedro, kits'ínkjas'en nubayá má nga ñju tjíhin kits'ínk'a xinkjín já jun xi kúnntaha. At'aha mjehe Herode ts'ínkøkjuá Pedro nginkun xuta nk'ie nga kj'ua s'íu.

5 Kui nga kichunntáha Pedro nga kjiyaha nubayóo, tunga 'yúhún kinchjako Ntíaná xuta nínku nga tbankintjái Pedro.

#### *B'í ts'ín tsitju nubayóo Pedro*

6 Ni xi kama nku nistjen kintehe ni nga ts'ínkøkjuá Herode Pedro nginkun xuta, kjife Pedro nga kjiñaya masehen jo já jun. Jo n'úkicha tjíkjáha. Ko kj'ai já jun xi tíncha kunntá ankjuá nubayóo.

7 As'ai tu nkuhú ntítsjehe Ntíaná j'ai sinña yo ko kama ndzjen aya nubayóo. Kits'ínko tjiaha Pedro nga kits'ínkj'áha ko b'í kitsúhu:

—Kítsa tísintjein.

As'ai tsixuntu n'úkicha xi tjíkjá ntsja Pedro.

8 B'í kitsú ya ntítsjee:

—T'e'yúnkjái tjabaxín ndayáhi ko tjayai tjabaxín ntéhi.

As'ai b'a kits'ín Pedro. B'í kitsú yaha:

—Tjasuntjai najyun ndjuhi ko tsjénkiní.

9 As'ai kitsjennkíhi Pedro ntítsjee nga ndaha najmi be tsa kjuaxi a rá najmi kjuaxi ni xi tít'sín ntítsjee. B'a kamaha xi nkúhu tsa chíni tí'baihi.

10 Incha j'a má tjíntu já jun xi tjun tíncha kunntá yo ko ta j'a xi ma joho. Incha tsichu ankjuá kicha xi tjen niyaté xi fi ajin nantjo. Tsix'á suba ankjuo. Nk'ie nga incha tsitju ko j'a nku niyaté tjíhin, tjen'yún kindyjahá ntítsjee nga ngji t'axíhin Pedro.

11 As'ai kamankjihin Pedro xi nkúhu tsa j'a ngáha rá ko b'a kitsú:

—Kjuaxi nga Ntíaná kuats'ín nibá ntítsjehe. K'uakasje'ana aya ntsja Herode Agripa ko ngayjee ni xi tókuyáha xuta judio.

12 Nk'ie nga ja kamankjihin ni xi kamoó, as'ai ngji ni'yaha María naaha Jua xi ta 'mi ya Marco, má kama ñjakú nkjin xuta nga tinchjako Ntíaná.

13 Kits'ínkjane Pedro ankjuo ko takjín xi 'mi Rode j'aisehe.

14 Nk'ie nga kint'é takjún ntaha Pedro, 'yún kama tsjohó ko tsangatsanka nga ngji tsúyaha xuta xingisoó nga asti ankjuo síña Pedro. Ta ndaha najmi kikjex'á ankjuo.

15 —¿A tíma luku ní? —kik'ihin.

Tunga b'ahá kitsú takjún nga kjuaxi niu.

—Kítsa ntítsjehe ní Pedro niu —kitsú jóo.

16 Máha Pedro, tu nku tít'sínkjanehé ankjuo. Nk'ie nga kikjex'á ankjuo jóo ko kikié nga Pedro niu, tu ni xí kitsankjúhún.

17 Tunga kits'ínk'ajnihí ntsja Pedro nga b'a kitsú nga najmi kuinchja jóo. Kitsúyaha xi nkú ts'ín Ntíaná kik'onsjehe aya nubayóo ko b'a kitsúhu jóo:

—T'inyohoo Santiago ko já nts'eé ni xi kamoó.

As'ai tsitju nga ngji t'axín.

18 Nk'ie nga kama seen, ndaha najmi be nkú ts'ín já juun, at'aha najmi be má kafíhi Pedro.

19 Kitsjá kjuá Herode Antipa nga kuinchísjai, tunga najmi kisakúhú rá. Kui nga kits'ínkøkjuaha já jun xi tíncha kunntá nubayóo ko b'a kitsú nga n'ek'ien. Kui nistjiun tsitju Herode Agripa ante Judea nga ngjik'iejña nanki Cesarea.

#### *B'í ts'ín k'ien Herode Agripa*

20 Herode Agripa tíñachánko xuta nanki Tiro ko xuta nanki Sidon. As'ai nkuhú kits'ín yjoho xuta xu'bo nga j'aisehe Herode. Títjun nda kinchjako nda Blastó, kui xi nku nda k'aku ajihin já xi ts'ínxát'aha nda rej. Askahan

kinchjako nda rej nga tsankihí kjuajyu, at'aha xuta nankihí jóo nankihí nda rej b'atse nichine.

<sup>21</sup> Nistjin xi kitsú Herode nga kuinchjanijmíko jóo, kingja najyun tsjo tjihin ko y'eña ante má nga ts'in kjuá ko kinchjaya.

<sup>22</sup> As'ai b'i kitsú xuta nga incha kikjintáya:

—Najmi nda xi tinchjai. Ntiahá niu.

<sup>23</sup> Ta kuihi chubo nku ntítsjehe Ntíaná kitsjá ch'ihin Herode, at'aha najmi tjun y'eña Ntíaná tsa kits'inkie yjoho nga Ntíanáhá xi chánka. Chjuntu kikjinehe ko k'ien.

<sup>24</sup> Tunga ngjindjuhú éhen Ntíaná ko kis'enijmí tu má xi tjeén ni.

<sup>25</sup> Bernabe ko Saulo, nk'ie nga kama ndjuúhu xá xi kik'aihi nanki Jerusalen, kik'óya ngáha nga ngjiko Jua xi ta 'mi Marco.

## 13

### *B'i ts'in kik'ai xáha Bernabe ko Saulo*

<sup>1</sup> Ajihin xuta ninku nanki Antiokia y'entu Bernabe, Simon xi ta 'mi Nda Jma, Lucio xi nibáha ante Cirene, Manaen xi kama chákko Herode Antipa xi tsatéxuma ante Galilea, ko Saulo. Kui jái xi já profeta ko já maestrú.

<sup>2</sup> Nk'ie nga kama ñjakú nga tíncha ts'intsjoho Ntíaná ko nga tjintu kjintía, as'ai Espiritu Santo b'i kitsúhu:

—N'e t'axinnú Bernabe ko Saulo tu xi ts'ihin xá xi tsjaha.

<sup>3</sup> Y'entu kjintía xuta ninku, kinchjako Ntíaná ko kingjénne ntsja Bernabe ko Saulo. As'ai kits'inkji.

### *B'i ts'in y'énijmí éhen Ntíaná Saulo ko Bernabe xjo Chipre*

<sup>4</sup> Kui b'a maha, nk'ie nga kits'inkjihí ra Espiritu Santo jóo, incha ngji nanki Seleucia ko yo jas'en nku tsutsu xi ngjikoho xjo Chipre.

<sup>5</sup> Nk'ie nga tsichu nanki Salamina, y'énijmí éhen Ntíaná ni'ya sinagogaha xuta judio xi tjin yo. Ta incha tjenko ya Jua nga tibasinkoho.

<sup>6</sup> As'ai incha j'atikjá ngayjee xjo Chipre ko tsichu nanki Pafó. Yo kisatéjin nku ndatj'e judio xi 'mi Barjesu. Nku nda profeta kits'in ma yjoho

<sup>7</sup> ko tjenko nda títjuhun Chipre. Nku nda kitikjua xi 'mi Sergio Paulo nda títjuun. As'ai kinchjaha Bernabe ko Saulo, at'aha mjehe kuasínñjuhu éhen Ntíaná.

<sup>8</sup> Tunga ndatj'ee, xi ta Elima 'mi ya nga én griego, ngji kontraha Bernabe ko Saulo. Y'éch'oho nda títjuun tu xi najmi s'ejihin ra yáha Jesu.

<sup>9</sup> As'ai j'aitsejihin ra Espiritu Santo Saulo, xi ta 'mi ya Pablo. Tsase'a ndatj'ee

<sup>10</sup> ko b'i kitsú:

—Ji xi tu nku ch'anachahá ri xuta ko 'yún ch'onk'uin! Ji xi ntíhi ndanindoo, at'aha b'a t'n'ei xi nkú ts'in! Ji xi tinchun kontraihi ngayjee ni xi naxu nginkun Ntíaná! ¿A tu nku n'etsitinní ni xi nda tjihin Ntíaná?

<sup>11</sup> Nd'ai ngjuai kontrahi nga'yúhun Ntíaná. Kama kai. Chuba nistjin najmi ta chahani ts'íu.

Ta kuihi chubo tjen'yún najmi ta kama chjihí ra ndatj'ee. Kama jyuhun ko chuba kikjatsú'bahá nga tsangisjai nku xi kjébénkihí.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kkie nda títjuun ni xi kamo, kama nkjúhun ni xi tsakúya Pablo nga yáha Nda Ntíaná Jesu ko kis'ejihin Jesu.

### *B'i ts'in y'énijmí Pablo éhen Ntíaná ante Pisidia*

<sup>13</sup> As'ai Pablo ko já xi tjenko jas'en nku tsutsu. Tsitju nanki Pafó ko tsichu Perge, nanki xi tijnajihin ante Panfilia. Yo y'eña Jua jóo ko kik'óya ngáha nanki Jerusalen.

14 Pablo ko já xingisoo tsitju nanki Perge ko ngji nanki Antiokia, nanki xi tíñajihin ante Pisidia. Nku xuatu jas'en ni'ya sinagoga xi síña yo ko y'entu.

15 Nk'ie nga kin'eya xujun kjuatéxumoo ko xujun já profeta, b'i kitsú já k'akuhu xuta ni'ya sinagoga nga kinchja:

—Jun já nts'e, tsa tjinnu é n xi k'úeníjmíhu xuta, chubo nd'ai.

16 As'ai tsisintjen Pablo. Kingjénnk'a ntsja tu xi kuasínñjuhu xuta ko b'i kitsú:

—Jun xi ntje Israel tjeñnuu ko jun xi najmi ntje Israel tjeñnuu xi yankjún Ntíaná, tasinñjunú.

17 Ntíaha xuta Israel, kui xi j'ájihin ntje cháná ko nku naxinantá chánka kits'ín ma nk'ie nga tjintu sa ante Egipto, má nga y'entut'á x'an. Askahan nga'yuhun kik'onsjekoho ntje cháná ante Egipto.

18 Kits'íntsentaha ante kixiu nkú ra ma yachán nú.

19 Kits'ínkje yatu nanki i xi tjín ante Canaan ko kitsjáha ntje cháná antehé tu xi kama ts'ehé.

20 Askahan, nkú ra ma tsa ñju unchan ko cháte nú, Ntíaná kitsjá xáha já jue tu xi kuatéxumaha ra naxinantáná santaha nga tsichu nistjihin nda profeta Samuel.

21 As'ai tsanki naxinantáná nga nku nda rei kuatéxumaha. B'a ts'ín Ntíaná kitsjáha ra nku nda rei. Yachán nú tjihin tsatéxuma Saul xi ntíhi Cis xi y'aha ra ntjehe Benjamin.

22 Askahan Ntíaná kijke'áha xoo Saul ko David kits'ín ma nda reihí xuta. Kitsúya Ntíaná yáha David: “Kuasakúna David ntíhi Isai. Kui xi nku nda xi tsjo maha animana, xi ts'íntjusunyje xi nkú nga ts'ín mjena.”

23 Ntjehe David nibaha nda xi kitsúya tíjün Ntíaná nga ts'ín nibásehe xuta Israel tu xi ts'ínk'ankihi. Kui ndo xi Jesu.

24 Kintehe ni nga j'ai Jesu, Jua y'énijmíhi ngayjee xuta Israel. B'a kitsúhu nga tjihin nga nguajikj'áha ra animaha ko saténtá.

25 Nk'ie nga ja tibichúket'a xáha Jua, b'a kitsú: “¿Yá xi tibixíun nga an? Najmi an nda xi tichuyóho. Askahan nibá nku xi 'yún nk'a tje sa nga an, nga santaha najmi an tsuhuna tsa an kjendáya n'úhu ntéhe.”

26 Jun já nts'e, jun xi ntjehe Abraham ko jun xi najmi Israel tjeñnuu xi yankjún Ntíaná, ñá kin'e nibáná é n xu'bi xi ts'ínk'ankiná.

27 At'aha xuta Jerusalem ko já tíxáha najmi kamankjihin yáha Jesu ko ta ndaha ni xi tjít'a xujuhun já profeta xi n'eya xki xuatu. Incha kitsú nga ngabaya tjeñ ra Jesu. B'a ts'ín incha kits'íntjusuhun ni xi y'ét'a já profeta.

28 Ndaha tsa najmi kisakújihin mí kjuaha nga kama n'ek'iehen, tunga tsinchihí ra Pilato nga n'ek'ien Jesu.

29 Nk'ie nga ja kits'íntjusun jóo ngayjee ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga tinchjanijmíyaha Jesu, as'ai kijkejent'a kruu ko kingjáyani.

30 Tunga Ntíanáhá kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo.

31 Jesu nkjin nistjin tsakúchjhi yjoho já xi tsitjukoho ante Galilea nga ngjikoho nanki Jerusalem. Nd'ai kui já xu'bo xi tíncha tsuyaha xuta ni xi incha kikie.

32 Jin ta tibixínyai é n nda tsu xu'bi xi tinchja ni xi Ntíaná kitsúya tíjuhun ntje cháná nga tsjáha.

33 Kui niu xi ja kits'íntjusun Ntíaná ngandaná ñá xi y'ahaná ntjehe ntje cháná, nk'ie nga kits'ínkj'áiyaha Jesu ngabayoo. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun salmo xki jo: “Ji xi Ntína, an xi tsichu ma Na'mihí.”

34 Ntíaná kits'ínkj'áya ngáha ra Jesu ngabayoo tu xi najmi ta kuatúhun yjonintehe. At'aha b'a kitsú: “Tsjanuu kjuandana xi kixihin David.”

35 'Kui nga b'a ta ts'ín tjit'a yaha kj'ai salmo: "Najmi k'ua<sup>u</sup>antei nga ku<sup>u</sup>atsún yjonintehe nda xi ts'i."

36 David, nistjin nga y'ejña kits'ín ni xi mjehe Ntíaná, as'ai k'ien. Kama ñjakúko xi cháha ko jentu yjonintehe.

37 Tunga máha nda xi Ntíaná kits'ínkj'áíya ngáha ra ngabayoo, kui xi najmi jentu yjonintehe.

38 'Kui b'a maha, jun já nts'e, tjihin nga cháhanu ni xu'bi. Jesu kits'ín nga kama ndyjat'aha xuta jéhe. Kui nihi xi t'ib'enijmí nd'ai.

39 Kjuatéxumaha Moise najmi kamaha kits'ín ndaínuu ngayjee jé xi tjínnuu nginkun Ntíaná, tunga Jesu ts'ín ndaíhi jéhe ngayjee xuta xi s'ejihin.

40 'Kui nga chúhun ruu yjonuu nga najmi tu jun nibanenuu ni xi y'ét'a já profeta. At'aha b'i ts'ín tjit'a xujun éhen Ntíaná:

41 Chasoo, jun xi chajnucho xuta xingisoo,  
katuma nkjúnnuu ko kandyjajihinsón.

At'aha an ts'ian nku ni nistjin nga tintsu<sup>u</sup>boo,  
nku ni xi najmi s'ejinnuu ndaha tsa tjin xi ku<sup>u</sup>itsuyanuu.

42 As'ai tsitju ni'ya sinagoga Pablo ko já xi tjenko. Xuta xi tjin yo incha tsanki nga k'úinya saha ni xu'bi xuatu xinkuu.

43 Nk'ie nga tsitju xuto, nkjin xuta judio ko xi najmi judio xi benkjún Ntíaná kitsjennkíhi Pablo ko Bernabe. Kui b'a kitsúhu xuto nga tjihin nga k'úéntujín kjuandaha Ntíaná.

44 Xuatu xinkuu xi mjehé kama ñjakúyjee xuta xi tjin yo tu xi ku<sup>u</sup>asínñjuhu ra éhen Ntíaná.

45 Tunga nk'ie nga incha kkie já judio xuta nkjiun, 'yún kama nchini. Ngji kontraha ni xi t'ib'enijmí Pablo ko ch'on kitsúhu.

46 As'ai 'yún ndjá kinchja sa Pablo ko Bernabe. B'i incha kitsú:

—Kamachjéhen nk'ie nga jun titjun kis'enijmínuu éhen Ntíaná, tunga najmi t'n'ekjáihín ruu éen. B'a ts'ín t'ibakuchíhinu nga najmi t'jehennuu nga ku<sup>u</sup>intsu<sup>u</sup>ba t'ik'un síun. Kui kjuaha nga tu saha xuta xi tjin asuntee kuankínk'ienijmíhi ri nd'ai.

47 At'aha b'i kitsúni Ntíaná nga y'éxáni:

Ji xi nkú joyaha nku nd'í  
xi tsjaha xuta xi tjin asuntee,  
tu xi k'úínkohoni én xi ts'ínk'ankihi xuta  
santaha má fekuhu asuntee.

48 Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta xi najmi ntje judio t'jehen ra, kama tsjoho ko b'a incha kitsú nga t'jihin kjuachánka éhen Ntíaná. Kis'ejihin ni xi y'énijmí Pablo ngayjee xuta xi ja j'ájin Ntíaná nga t'jihin nga k'úentu t'ik'un sín.

49 Ngjindju éhen Ntíaná nga kis'enijmí ngayjee ante xu'bo.

50 Tunga já judiohó tsinchá'a jminchjín xi benkjún Ntíaná ko xi nda behe xuta, ko ta tsinchá'a já k'aku<sup>u</sup>hu nankiu xi má nga tsinchákjahan. Kitsjennkí unkie Pablo ko Bernabe ko kik'onsje nankihi.

51 As'ai y'étsujne ndyjo tsuku Pablo ko Bernabe tu xi tsakúchjiji nga najmi kui xi t'jihin jé. As'ai incha ngji nanki Iconio.

52 Xuta xi yjankihi Jesu xi y'entu Antiokia, nanki xi t'jñajihin Panfilia, kis'e nkjúhun kjuatsjo ko kitsejihin ra Espiritu Santo.

## 14

*B'i ts'ín ja ma kis'ehé ra ndjio Pablo ko Bernabe nanki Iconio*

<sup>1</sup> Nk'ie nga jas'en Pablo ko Bernabe ni'ya sinagogaha xuta judio xi tjin nanki Iconio, incha y'enijmi éhen Ntjaná nga ixí nkjihín xuta judio ko xi najmi judio kis'ejihín ni xi tíncha b'enijmí.

<sup>2</sup> Tunga já judio xi najmi s'ejihín yáha Jesu tsinchákjahan xuta xi najmi judio xi má nga ch'on ts'ín kuasehe já nts'eé.

<sup>3</sup> Nkjin nistjin ts'andayaha Pablo ko Bernabe yo. Incha behe k'un nga Nda Ntjaná Jesu tibasinkohó ko ndjá kinchjanijmíyaha kjuandaha Nda Ntjaná. Kin'echjén jóo nga kits'ín kjuankjún ko kama ni xi tsakúchji nga kjuaxi én xi tínchja.

<sup>4</sup> As'ai tsakjánya yjohó xuta nantio. Tjin xi kamako xuta judio ko tjin xi kamako já postru.

<sup>5</sup> Já nankiu ko já judio y'éndako já tíxóo tu xi ts'ín'uhun ra ko k'uéhe ra ndjio já postru.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kint'é já postru niu, Litra ko Derbe incha tsanka, nanki xi tíntujhín ante Licaonia. Ko ngji ya ante xi tjin dai yo

<sup>7</sup> má nga ta incha y'enijmí én nda tsuhu Jesu.

*B'i kama nanki Litra nk'ie nga ntia tín'e ma Pablo ko Bernabe*

<sup>8</sup> Litra y'ejna nku nda nima xi tu b'a ts'ín najmi mahá fi nkúhu nga kitsin. Kui xi y'ejna

<sup>9</sup> nga tsasínñjuhu ni xi tínchja Pablo. As'ai Pablo tsase'a ndo ko kieke nga s'ejihín xi má nga kamanda.

<sup>10</sup> As'ai b'i kitsúhu nga 'yún kinchja:

—Tisinjna kixi.

As'ai ixí kikjennk'áhá ndo ko kikjatsú'ba.

<sup>11</sup> Nk'ie nga kieke xuto ni xi kits'ín Pablo, b'i incha kitsú nga incha kikjintáya nga én Licaonia:

—Ja kaf'aijénjinná jo ntia. Yjonintehe xuta incha kab'a.

<sup>12</sup> B'a incha kitsú nga Bernabe xi ntia Zeus ko nga Pablo xi ntia Hermes, at'aha Pablo xi tínchja.

<sup>13</sup> As'ai nda na'mi xi ts'ínxáha ntia Zeus j'aiko turu ko naxú tsjo k'un ankjuaha nankiu, má nga síjna ninkuhu ntia Zeus. Nda na'miu ko xuta nantio incha mjehe tsjáha chje já postru.

<sup>14</sup> Tunga nk'ie nga kamankjihín Bernabe ko Pablo ni xi tímoo, kikjentiyajen najyuhun ko kitsa ngjihín xuta nantio nga incha kikjintáya nga

<sup>15</sup> b'i incha kitsú:

—Jun já, zá b'a tín'ehenu? Ta xuta ní xi nkúhu jun. Tíb'enijmí ajinnuu nga tjihín nga k'úentu ni xu'bi xi najmi chumi ni chjhi ra ko n'ekjóhooon Ntia xi tíjna tik'un. Kui xi kits'ínnda nk'a ján, t'anankiu, ntáchak'uun ko ngayjee ni xi tjihín.

<sup>16</sup> Nistjin nk'ie kitsjante Ntjaná nga xuta xi tjin asuntee ts'ín sin chá xi be.

<sup>17</sup> Tunga tu nkú kitsjáhá ra xuta ni xi nda tu xi tsakúchjhi yjohó. At'aha kui xi ts'ín nibáná ts'í ko tsjáná chan xi nda. Tsjáná nichine ko ts'intsehe animaná kjuatsjo.

<sup>18</sup> B'a kitsú Pablo ko Bernabe. As'ai tu ni xi kis'enkihí ra kjuanima nga k'uéch'ohó xuta ngat'aha chje xi mjehe tsjá.

<sup>19</sup> As'ai já judio xi nibaha nanki Antiokia ko nanki Iconio j'ainchá'a xuta nkjiun. Incha y'éhe ndjio Pablo ko kikjebéfehe natsin nantio. Ja ka'me incha kitsú.

<sup>20</sup> Tunga nk'iehé nga kama ñjakúndaihi Pablo xuta xi yankihi Jesu, tsisin-tjen Pablo ko jas'en ajin nantio. Nistjin xi ma ndyjuun ngjiko Bernabe nanki Derbe.

21 Y'énijmí Pabló kó Bernabe én nda tsuhu Jesu nanki Derbe kó nkjin nkjún xuta xi tjin yo kitsjennkíhi Jesu. As'ai kik'óya ngáha jóo nanki Listra, Iconio kó Antiokia.

22 Nk'ie nga incha j'a yo, b'a incha kitsúhu xuta ni'yakuyóo nga tjihin nga k'úentujín tehente ni xi s'ejihin. B'i kitsú yaha:

—Nkjin tíkjá kjuanimá bitjajiáán tu xi bitjas'enjihinná nga Ntíaná xi batéxumaná.

23 Xki ninku xi tjin nanki xu'bo incha kinchjako Ntíaná kó y'entu kjintía, as'ai y'ét'a xá já xi kuasehe ninku. Kits'ínkjas'en jóo aya ntsja Ntíaná at'aha kis'ejihin Ntíaná.

*B'i ts'in incha j'ai ngáha Pabló kó Bernabe nanki Antiokia xi tjiñajihin ante Siria*

24 As'ai incha j'a Pabló kó Bernabe nanki xi tjin ante Pisidia kó incha j'ai ante Panfilia.

25 Nk'ie nga ja y'énijmí éhen Ntíaná nanki Perge, incha ngji nanki Atalia.

26 Yo jas'en nku tsutsu xi ngjikoḥo nanki Antiokia, yo má nga kin'ekjas'en aya ntsja Ntíaná nga tjuhun ni tu xi kuasinkoḥo ra xá xi ts'ín. J'ai yo at'aha ja kama ndjuú xóo.

27 Nk'ie nga j'ai nanki Antiokia, kinchja ñjakúhu xuta ninku kó kitsúyaha ngayjee ni xi kits'ínkoḥo Ntíaná kó xi nkú ts'in Ntíaná kitsjantehe xuta xi najmi ntje judio tjeḥen ra xi má nga kó kui s'ejihin éhen Ntíaná.

28 Nkjin nistjin ts'andayaha Pabló kó Bernabe yo nga y'entujihin xuta xi yjankihi Jesu.

## 15

*B'i ts'in y'enda já postru kó jácháha ninku kjuasti xi tjun kisakú*

1 As'ai tsichu nanki Antiokia k'ua já xi nibaha ante Judea. Kui xi b'i ts'in tsakúyaha xuta ninku:

—Tsa najmi n'enu ni circuncision xi nkú ts'in tíña sin chá xi y'ét'aná Moise, najmi kama k'uankiu.

2 Kui nga Pabló kó Bernabe y'ésikoḥo jóo. 'Yún kinchjanijmíyakoḥo jóo niu. Kui nga b'a ts'in incha y'endakoḥo xinkjín xuta ninku nga Pabló kó Bernabe kó k'ua já ninku nanki Antiokia incha ngjuai nanki Jerusalem xi má nga kunchjanijmíyakoḥo já postru kó jácháha ninku nanki Jerusalem kjuasti xu'bi.

3 As'ai tsitju já xi kits'ínkji xuta ninku. Incha j'a ante Fenicia kó ante Samaria nga tjincha tsuya xi nkú ts'in kits'ínk'óntjaiya yjoko kó kis'ejihin Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeḥen ra. Ngayjee já nts'eé tu xí tsjohó kamaha nga kint'é én xu'bi.

4 Nk'ie nga incha j'ai nanki Jerusalem, xuta ninku, já postru kó jácháha ninku kits'ínkjáihin. As'ai kitsúya jóo ngayjee ni xi kits'ínkoḥo Ntíaná.

5 Tunga tsisintjeḥen k'ua já fariseo xi ja kis'ejihin Jesu kó b'i incha kitsú:

—Xuta xi najmi ntje judio tjeḥen ra tjihin nga n'ehe ni circuncision kó tjihin nga s'énijmíhi nga ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise.

6 As'ai kama ñjakú já postru kó jácháha ninku nga kinchjanijmíyakoḥo xinkjín ni xu'bi.

7 Nk'ie nga ja 'yún tse kinchjanijmíyaha niu, as'ai tsisintjen Pedro kó b'i kitsú:

—Jun já nts'e, ja yo nga nd'ai j'ájihinna Ntíaná ajinnu xi má nga an xínyaha xuta xi najmi ntje judio tjeḥen ra én nda tsuhu Jesu tu xi s'ejihin ra.

8 Ntíaná be animaha ngayjee xuta ko kui tsakúchji nga ta kits'ínkájihín xuta xu'bo nk'ie nga kitsjáha Espiritu Santo xi nkú ts'ín kitsjáná.

9 Najmi ngabi kits'ín Ntíaná ajihín xuta xu'bo ko ajinná. Tu sahá ta kits'ín je animaha tu ngat'aha nga kis'ejihín Jesu.

10 'Kui b'a maha nd'ai, ¿á títbankín kontraha ruu Ntíaná nga mjehenuu n'ek'anjihinu xuta xi s'ejihín ra Jesu ch'á xi najmi tsichukjuaha ra ntje cháná ko xi ta ndaha ñá najmi chúkjuaná nga ch'anjiá?

11 S'ejin níná nga k'uankiá tu ngat'aha kjuandaha Nda Ntíaná Jesu xi nkú ko ta ts'ín k'uanki xuta xu'bo.

12 As'ai kindyjanta ngayjee xuta ko tsasínñuju ni xi kitsú Bernabe ko Pablo, xi nkú ts'ín Ntíaná kitsjáha nga'yún nga kits'ín ajihín xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra kjuankjún ko ni xi tsakúchji kjuachánkaha Ntíaná.

13 Nk'ie nga ja kamaha nga incha kinchja Bernabe ko Pablo, b'i kitsú Santiago nga kinchja:

—Jun já nts'e, tasinñjunú.

14 Ja kuatsúyaná Simon xi nkú ts'ín Ntíaná kik'atuts'ihín ra nga kama nimaha xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra ko j'ájin ajihín xuta xu'bo nku naxinantá xi ta kama ts'e.

15 Ta kui nij xi kitsú já profeta má nga b'i ts'ín y'ét'a:

16 Askahan kjúái ngáhana

ko ts'inndáya ngáhana ni'yaha David xi ja tsijneya.

Ts'inndáya ni xi tsatsuun ko kjesintjen ngáhana,

17 tu xi xuta xingiso ko kuangisjaihina,

ngayjee xuta xi j'ajían.

18 B'a kitsú Ntíaná, kui xi y'éjña chji ni xu'bi santaha nkúhu nú chá ján.

19 'Kui nga b'a tíxihinna nga najmi tu nchjá n'ehe raá éen xuta xi najmi ntje Israel tjeheñ ra xi s'ejihín Ntíaná.

20 Tu sahá n'ekjhií xujun nga b'a k'úhín nga najmi tu kjine nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'ínnda xuta, nga najmi tu katjantuko jminchín nga najmi kjee bixan, nga najmi kjine yjoho chu xi nubantu, ko nga najmi kjine jní.

21 At'aha santaha nkúhu nk'ie tjín xi b'énjmi kjuatéxumaha Moise xki nanki nk'ie nga n'eya kjuatéxumo ko xki xuatu ni'ya sinagoga.

### *B'i tsu xujun xi kits'ínki já postru ko jácháha ninku Jerusalen*

22 As'ai y'éndako xinkjín já postru ko jácháha ninku ko ngayjee xuta ninku nga kj'ujin já xi ts'ínkjiko Pablo ko Bernabe nanki Antiokia. Y'ét'a xá Juda xi ta 'mi Barsaba ko Sila. Já k'aku ajihín já nts'eé já xu'bi.

23 B'i tsu xujun xi kamanda:

“Jin, já postru ko jácháha ninku Jerusalen, tín'ekjhií kjuasuniña já nts'eé xi najmi ntje judio tjeheñ ra xi tjintu nanki Antiokia ko nanki xi tjintujín ante Siria ko ante Silicia.

24 'Kinu'yái nga tjín k'ua já xi ei tsitjujihinni, já xi najmi jin y'exái. Kits'ín ntjinuu ni xi tsakúya jóo ko kits'ínndyjajinnuu xi nkú ts'ín s'ejinnuu.

25 Kui nga tjínkuhuni nga y'ét'a xái já xi tín'ekjiko Bernabe ko Pablo. Kui xi tjoní

26 ko kui xi ja kitsjáha yjoho nga tsa kuayá ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo.

27 Tín'ekjii Juda ko Sila, kui xi kuinchjakonuu nga kuitsuyanuu ni xi y'endai.

28 'At'aha Espiritu Santo ko jin b'a mani nga nda tjín nga tu nkúhu ch'á xu'bi xi n'ek'anjihí, xi tjihín nga n'etjusun.

29 Najmi tu chino nichine xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'innda xuta, ta ndaha jni, ta ndaha yjohu chu xi kinubantu, ko najmi tu suntuko jminchjin nga najmi kjee bixon. Tsa k'uentu t'axiun ni xu'bi, nda n'oo. Nda kat'enuu."

30 As'ai incha ngji já xi kis'et'a xoo ko incha tsichu nanki Antiokia. Yo kinchja njakuhu ngayjee xuta ninku ko kits'inkjas'eheh xujun.

31 Nk'ie nga kits'inyaha xujun xuta ninku, tsjo incha kamaha at'aha kichjuxihin ni xi tits'in tjihi.

32 Juda ko Sila xi ta já profeta tse kinchjanijmiko xuta ninku. B'a ts'in kisaku nga'yuhun ra já nts'eé ko ndjá tsinchajin ni xi kis'ejihin.

33 Já xi incha tsichu nanki Antiokia ts'andaya jaha yo, as'ai incha kik'oya ngaha nanki Jerusalem. Nda ts'in incha kits'inkjiji já nts'eé.

34 Tunga y'ejnahá Sila yo.

35 Pablo ko Bernabe ta y'entu Antiokia nga tsakuya éhen Ntjaná ko y'enijmí én nda tsuhu Jesucristo. Nkjin já nts'eé xi b'a ta incha kits'in.

### *B'i ts'in incha kits'in ngabihí xinkjín Pablo ko Bernabe*

36 J'a nistjiun, as'ai Pablo b'i kitsúhu Bernabe:

—Tankihintsubek'áán já nts'eé xi tjintu má nga y'enijmíaá én nda tsuhu Nda Ntjaná tu xi chahaná nkú ts'in tjintu.

37 Mjehe Bernabe nga ngjuaike Jua xi ta 'mi ya Marco.

38 Tunga b'ahá kitsú Pablo nga najmi nda tjín tsa ngjuaike nda xi kits'in nga maha ante Panfilia, nda xi najmi kits'inndjuúkohe xaha nga tjuhun.

39 Kits'in ngabihí xinkjín, at'aha kits'instiko. Kui nga Bernabe ngjikoho Marco xjo Chipre. Niyá ntá incha kits'in.

40 Máha Pablo, Sila ngjiko. Incha tsitju nk'ie nga já nts'eé kits'inkjas'eheh aya ntsja Ntjaná.

41 As'ai incha j'a ante Siria ko ante Cilicia. Kitsjáha nga'yuhun xuta ninku xi tjín yo.

## 16

### *B'i ts'in kitsjennkihí Timoteo Pablo*

1 As'ai tsichu Pablo nanki Derbe ko nanki Listra. Yo kisakúhu nku nda xi tjennki Jesucristo xi 'mi Timoteo. Naaha Timoteo ntje judio tjeheh ra ko s'ejihin Ntjaná, tunga nda griegohó na'mihi.

2 Já nts'eé xi tjintu Listra ko Iconio nda ts'in incha kinchjanijmíyaha Timoteo.

3 As'ai b'a kitsú Pablo nga Timoteo tsjénkohe ko kits'ihin ni circumcision, tu xi najmi ch'on kamaha ra xuta judio xi tjintu ante xu'bo. At'aha ngayjee xuta be nga ntje griego tjeheh ra na'mihí Timoteo.

4 Xki ante má nga j'a kitsúyaha xuta ninku ni xi y'enda já postru ko jácháha ninku Jerusalem, tu xi ts'ijntjusuhun.

5 Kui b'a maha, xuta ninku 'yún kama 'yún tak'uhun Ntjaná ko xki nistjin 'yún incha kama nkjin.

### *B'i ts'in ngji Pablo ante Macedonia*

6 J'a niyá Pablo ko já xi tjenko nanki xi tjintujín ante Frigia ko ante Galacia, at'aha Espiritu Santo najmi kitsjanteheh nga k'uénijmí éhen Ntjaná nanki xi tjín ante Asia.

7 Nk'ie nga tsichu tiña nanki Misia, mjehe jóo kjuas'en ante Bitinia, tunga najmi kitsjantehé ra Espirituhu Jesu.

8 Kui nga tu j'a niyáhá ni nanki Misia nga incha ngji nanki Troa.



<sup>9</sup> Nk'ie nga jyuun xi nkúhu tsa nch<sub>ini</sub> kik'ah<sub>i</sub> Pablo nga kama chjih<sub>i</sub> nku nda xi nibáha Macedonia xi kabasinjña ndju. “Nibái ante Macedonia ko tisinkoni”, kitsúhu.

<sup>10</sup> Nk'ie nga kama chjih<sub>i</sub> Pablo niu, tjen'yún y'enda ní yjoni tu xi kuankih<sub>inni</sub> ante Macedonia. At'aha b'a tsixín nga Ntíaná tinchjan<sub>i</sub> tu xi k'úenijmíh<sub>i</sub> r<sub>i</sub> én nda tsuhu Jesucristo xuta xi tjin yo.

### *B'i ts'ín incha tsichu Pablo ko Sila nanki Filipino*

<sup>11</sup> Tsitju<sub>i</sub> nanki Troa ko nkúhu nga tsankih<sub>inni</sub> xjo xi 'mi Samotracia. Nistjin xi ma ndyjuun tsich<sub>i</sub> nanki Neapoli.

<sup>12</sup> Yo tsitjuh<sub>uni</sub> nga tsanki<sub>in</sub> Filipino. Nanki k'aku<sub>hu</sub> ante Macedonia niu, má nga tjin<sub>tu</sub> nkjin xuta Roma. Chuba nistjin kaman<sub>i</sub> yo.

<sup>13</sup> Nku xuatu tsitju<sub>i</sub> ajin nantio ko tsanki<sub>in</sub> tiña má f'a ntáje nga tsank-innchisjái ante má ma ñjakú xuta nga nchjako Ntíaná. Tintsubai yo nga tsixínai<sub>hi</sub> éhen Ntíaná jminchjín xi kama ñjakú.

<sup>14</sup> As'ai nku tachju<sub>un</sub> xi benkjún Ntíaná xi 'mi Lidia, xi nanki Tiatira nibáha ko najyun kuan batéña, nk'ie nga tibasínju, Ntíaná kits'ínko animaha tu xi 'yún nda ts'ín ts'ínsih<sub>in</sub> ra ni xi tinchja Pablo.

<sup>15</sup> Kisatentá tachju<sub>un</sub> ko xuta xi tjin<sub>tu</sub> ni'yaha. As'ai b'i kitsúni:

– Tsa b'a tibixún nga s'ejin kjuaxina Ntíaná, nibá n'ekj'áíyo ni'yana.

Kits'ín kju<sub>a</sub> yúh<sub>unni</sub> nga kuintsubai ni'yaha.

### *B'i ts'ín incha ngjhi nubayá Pablo ko Sila*

<sup>16</sup> Ni xi kama nk'ie nga tbank<sub>in</sub> ante má ma ñjakú xuta nga nchjako Ntíaná, kisatéj<sub>in</sub> nku takjín musu xi tijnajih<sub>in</sub> ntjo xi maha basejin ni xi 'ma tijná. Ts'ín ngana nkjún toon já ntiaha nga b'éjña chji ni xi basejin.

<sup>17</sup> B'i kitsúni nk'ie nga kitsjennk<sub>ini</sub> ko kikjintáya tjennkin<sub>i</sub>:

– Kui jm<sub>i</sub> xi ts'ínxát'aha Ntíaná xi tijná nk'a ján. Tíbakú niyánuu xi nkú ts'ín k'uankihinu.

<sup>18</sup> Nkjin nistjin tu nku b'ahá kits'ín. Tu chahán kama stih<sub>i</sub> Pablo, kits'ínk'ótjiya ko b'a kitsúhu ndaninda xi tijnajih<sub>in</sub> takjún:

– Ngajoho Jesucristo b'a tíxih<sub>in</sub> nga títjuh<sub>in</sub> takjún.

Ta kuihi chubo tsitjuh<sub>in</sub> takjún ndanindoo.

<sup>19</sup> Nk'ie nga kkie já ntiaha takjún nga najmi ta kama ts'ín nganaha toon, jakj'ánijé Pablo ko Sila. Ngjiko kju<sub>a</sub> yún ajin nantio. Nginkun já tixóo incha ngjiko.

<sup>20</sup> Nk'ie nga incha tsichuko jóo nginkun já jue, b'i incha kitsú:

– Já xi ntje judio tjehe<sub>n</sub> ra jái. Xutaná tijncha ts'ínndyjajih<sub>in</sub>.

<sup>21</sup> Ni xi najmi ma ñá n'ekjáih<sub>in</sub> ko ta ndaha najmi ma n'eé tijncha bakúya, at'aha já Romahá ñá.

<sup>22</sup> As'ai ko xuta nkjiun ngji kontraha Pablo ko Sila. B'a incha kitsú já jue nga n'esje najyun ndjuhu jóo ko nga yá s'ehe ra.

<sup>23</sup> Askahan nga ja kingjáha nkjin niyá, kits'ínkjas'en nubayóo ko b'a kitsúhu nda xi basehe nubayóo nga 'yún kúnnta jóo.

<sup>24</sup> Nk'ie nga b'a kik'ih<sub>in</sub> ndo, ngjiko jóo. Kits'ínkjas'en má nga 'yún ndjáha nubayóo ko y'ekj'á'yún tsjantsjan sjai jóo.

### *B'i ts'ín incha kama ndáhi Pablo ko Sila nubayóo*

<sup>25</sup> Tunga nkú ra ma nga masen nistjen, Pablo ko Sila tijncha nchjako Ntíaná ko tijncha sehe Ntíaná. Já nubayá xingisoo tijncha basínju nga b'a tijncha ts'ín.

<sup>26</sup> Tu nkuhú chón xi tu xí 'yúhún kama. Xí y'étsujneyáha santaha má tjíyanji núbayóo. Tjen'yún tsix'ahá ngayjee ankjuá núbayóo ko tsixuntu ngayjee n'úkicha xi tjíntukj'áha já núbayóo.

<sup>27</sup> Nk'ie nga j'áha nda xi basehe núbayóo ko kieke nga tjen tixa ankjuá núbayóo, as'ai ts'asje kichaha xi má nga mjehe ts'ínk'ien yjoho. At'aha b'a kitsú nga kits'ínkjink'un nk'ie nga ja kabitju já núbayóo.

<sup>28</sup> Tunga b'ihí kitsú Pablo nga kikjintáya:

—Najmi tu n'e'uihin yjohi. Tintsuba tente ní ei.

<sup>29</sup> As'ai tsanki ndí ndo ko kitsa jas'en ayoo. Ixi túb'atsé nkjühún nga tsasinkúnch'int'aha Pablo ko Sila.

<sup>30</sup> Kik'onsje ko b'i kitsúhu:

—Jun já ntia, ¿mí ni xi tjíhin nga ts'ian tu xi k'uankihina?

<sup>31</sup> B'i incha kitsú jóo:

—N'e s'ejin Nda Ntíaná Jesucristo. B'a ts'in k'uankihini ji ko xuta xi tjíntu ni'yahi.

<sup>32</sup> Y'énjmíhi éhen Ntíaná ndo ko ngayjee xuta xi tjíntu ni'yaha.

<sup>33</sup> Ta kuihi chubo nga jyuun tsanéjnu ndo má uhun Pablo ko Sila. Ko kiséntá ndo ko ngayjee xuta xi tjíntu ni'yaha.

<sup>34</sup> Ngjiko ni'yaha ko kits'ínkjen ko tsjo kik'ientuhu ngayjee nga kis'ejihin Ntíaná.

<sup>35</sup> Nk'ie nga ja kama seen, kits'ínkji já jue já xi b'a kuitsuhu nda xi basehe núbayóo nga ts'ín ndaíhi Pablo ko Sila.

<sup>36</sup> Kitsúyaha ndo Pablo én xi j'aik'íhin nga b'i kitsúhu:

—Ja kuats'ín nibá én já jue nga k'uasjé'anuu. Kui nga títjusjehenu nd'ai ko kas'enuu kjuajyu nga n'oo niyá.

<sup>37</sup> Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako já xi kits'ín nibá já jue:

—Ta Roma ní tjeheñni. ¿Nkú ts'ín nga kis'eheñi nginkun xuta nga ndaha najmi títjun kin'ekokjuani, as'ai kin'ekjas'enni núbayá? ¿Á nd'ai mjehe ra k'onsje 'mahani? ¡Najmi kama ni xi tíncha tsu! Kui ní kanibák'osjeni.

<sup>38</sup> Kik'óya ngáha jóo ko j'ai tsúyaha já jue ni xi kitsú Pablo. As'ai incha kitsankjún já jue nk'ie nga incha kint'é nga já Roma niu.

<sup>39</sup> Kui nga incha j'ainkihí ra kjuan'endyjat'a. Kik'onsje ko tsankihí nga incha kuitjujin nantio.

<sup>40</sup> Nk'ie nga ja tsitju'a Pablo ko Sila núbayóo, ngji ni'yaha Lidia. Askahan nga ja kamaha nga kieke já nts'eé ko kitsjáha nga'yúhun, incha ngji ngáha.

## 17

### *B'i ts'in ja ma kichjubéhe Pablo ko Sila nanki Tesalonika*

<sup>1</sup> J'a Pablo ko já xi tjenko nanki Amfipoli ko nanki Apolonia. As'ai incha tsichu nanki Tesalonika má tjíñaha nku ni'ya sinagoga xuta judio.

<sup>2</sup> Xi nkú ts'ín nkaha Pablo jas'en yo jan xuatu tjíhin nga kinchjanijmíyakoho xuta ni xi tjít'a xujun éhen Ntíaná.

<sup>3</sup> Kitsúyaha xuta ko y'éjña chjihí nga tjíhin nga un skuéhe xi kits'ín nibá Ntíaná ko nga kj'uaíya ngáha ra ngabayoo. B'i kitsúhu jóo:

—Jesu xi túb'enijmínuu nd'ai, kui xi kits'ín nibá Ntíaná ngajoho.

<sup>4</sup> K'ua xuta xi ntje judio tjeheñ ra kis'ejihin ko incha kamako Pablo ko Sila. Ko b'a ta incha kits'ín nkjin nkjún xuta griego xi benkjún Ntíaná ko nkjin jminchjín xi benkjúhun naxinantóo.

<sup>5</sup> As'ai kama xintak'un xuta judio xi najmi s'ejihin. Incha tsinchá'a k'ua já ts'e ch'onk'un ko kinchja njaha xuta nkjiun. Xáahan kits'ín xuta. As'ai

incha j'ai kjan ni'yaha Jason nga tsangisjai Pablo ko Sila tu xi k'onsjehe ko ts'injkas'ehen ra xuta nkjiun.

<sup>6</sup> Nk'ie nga najmi kisakúhu Pablo ko Sila, incha ngjiko kju'a'yún nginkun já tjióo Jason ko k'ua já nts'eé xi tjintu yo. B'i incha kitsú nga incha kikjintáya: —Já xi títs'inndyjajihin ngayjee xuta asuntee ta ko ei ja incha j'ai.

<sup>7</sup> Jason kits'injkáihin jóo ni'yaha. Ngayjee jóo tífi kontraha kjuatéxumaha nda tíjün k'aku Cesar ko b'a t'incha tsu nga tíña sa kj'ai nda rei xi 'mi Jesu.

<sup>8</sup> Nk'ie nga kint'é én xu'bi xuta nkjiun ko já tjióo, xaáhan incha kits'in.

<sup>9</sup> Askahan nk'ie nga y'échjintjai yjoho Jason ko já xingiso, kin'e ndai ngáha ra.

### *B'i incha kits'in Pablo ko Sila nanki Berea*

<sup>10</sup> As'ai já nts'eé tjen'yún kits'injkíhi Pablo ko Sila nga jyuun nanki Berea. Nk'ie nga tsichu yo, jas'en ni'ya sinagogaha xuta judio.

<sup>11</sup> Xuta judio xu'bi 'yún nda sa animaha nga xi tjin nanki Tesalonika ko tsjo ts'in kits'injkáihin én xi kinchja Pablo. Xki nistjin incha kits'inya xujun éhen Ntiana tu xi incha skuehe tsa kjuaxi ni xi títs'enijmíhi.

<sup>12</sup> Kui b'a maha, nkjin xuta xi ntje judio tjeheñ ra xi kis'ejihin én xi y'a Pablo. Ajihin xuta xi nchja griego ta kis'ejihin nkjin jminchjin xi benkjúhun xuta ko nkjin já.

<sup>13</sup> Tunga nk'iehé nga kint'é xuta judio xi tjin nanki Tesalonika nga nanki Berea ta tib'enijmí Pablo éhen Ntiana, incha j'ai yo ko ta tsinchákjahan xuta.

<sup>14</sup> As'ai kitsa kits'injkíhi já nts'eé Pablo andai ntáchak'uun. Tunga y'entuhú sa Berea Sila ko Timoteo.

<sup>15</sup> Já xi tsasin niyáha Pablo ngjiko ho santaha nanki Atena. As'ai kik'óya ngáha nga ja kits'injkáihin én xi kits'ink'at'aha Pablo, xi kuitsuyaha Sila ko Timoteo nga tihin nga kitsa ngjuai tjennkihi.

### *B'i ts'in y'enijmí Pablo nanki Atena*

<sup>16</sup> Nk'ie nga tikuyá Pablo nanki Atena nga kuichú Sila ko Timoteo, kama stihí nga kikié nga tjin nkjún ntia xi ts'innda xuta yo.

<sup>17</sup> Kui b'a maha, aya ni'ya sinagoga kinchjanijmíko ho xuta judio ko xi najmi judio xi benkjún Ntiana, ko xki nistjin kinchjanijmíko xi kisatekjá niyátée.

<sup>18</sup> As'ai kinchjako Pablo k'ua já nkjink'un xi 'mi já epicureo ko k'ua xi 'mi já estoico. K'ua b'i incha kitsú:

—¿Nkú títsu ndai nk'ie nga b'a nkjún ts'in tinchja?

Kj'ai ngá b'i incha kitsú:

—Kj'ai ra ntiaha tib'éjña chji.

B'a incha kitsú jóo at'aha én nda tsuhu Jesu ko nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo y'enijmí Pablo.

<sup>19</sup> As'ai incha ngjiko ho jóo ante xi 'mi Areopago ko b'i kitsúhu:

—¿A kama ko jin chai mí ni tsetsehe xi tib'enijmí?

<sup>20</sup> At'aha tíchubai ni xi najmi kjee nu'yái. Kui nga mjeheni chahani nkú tsuhu ra niu.

<sup>21</sup> B'a incha kitsú at'aha ngayjee xuta nanki Atena ko xuta xi xin nankihi xi tjintu yo incha tsjoho nga künchjanijmíyaha ko a ra kuasínñjuhu nku kjuankjink'un tsetse.

<sup>22</sup> As'ai tsasinjña ndju Pablo kamasehen já xi kama ñjakú Areopago ko b'i kitsúhu:

—Jun já Atena, mankjinna nga jun xi 'yún yankjún ntia xi tjin asuntee.

<sup>23</sup> At'aha nk'ie nga tsú'ba ajin nankinu, kikié nga nkjin maha ntia xi yankjún. Ko ta kikié nku nachan chje má nga b'i ts'in tít'a: “Ntia xi najmi yaha.” Kui b'a maha, Ntia xi yankjún nga najmi yo, kui xi tib'enijmínu.

24 'Ntjā xi kits'ínnda asuntee ko ngayjee ni xi tjihin, xi batéxumaha nk'a ján ko t'anankiu, najmi ninku xi xuta ts'ínnda b'ejñaya.

25 Najmi machjéhen tsa xuta kuasinkoho. Najmi chumi nihi xi machjéhen. At'aha kui xi tsjáná nistjin ko tsjáná ntjo ko ngayjee ni xi tjinná.

26 Kui xi nkuhú ntje kits'ínndaha ngayjee xuta xi tjin nga ngúsuhun asuntee. Y'éjña nga nkjé ko má nga k'úentu nga nkúnkú.

27 'B'a kits'ín tu xi ngayjee xuta kuangisjaihi Ntjaná, tsa tu ahá ni sakúhu nga kuangisjai. B'a tjin kjáihin nga najmi kjin tjñaná Ntjaná nga nkúnkáá.

28 At'aha Ntjaná tinsuba tik'uhunná, tinimaá ko tjinná nistjin, xi nkú nga ta kitsú k'ua já nkjink'un xi tjin ajinnu: "Ntíhi ní Ntjaná ñá."

29 'Kui b'a maha, tsa ntíhi Ntjaná ñá, najmi tjihin nga n'enkjintak'aán tsa b'a tjin Ntjaná xi nkú joyaha sénnistjin xi kamandakoho toonsine ko tsa toontaba ko tsa ndjio. Kui niu xi ts'ínnda xuta. Xi nkú ts'ín maha ko xi nkú ts'ín ts'ínkjink'un, b'a incha ts'ínk'íé.

30 'Ntjaná najmi kits'ín kuenta ni xi kits'ín xuta nistjin nk'ie, at'aha najmi kjee behe xuta. Tunga nd'ai tu má xi tjeheh ni nga tjintu xuta Ntjaná b'a títshu nga nguakj'áha ra animaha ngayjee.

31 At'aha Ntjaná ja tjñaha nistjin nga naxu kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda kits'ín xuta. Nda xi Ntjaná kitsjá xaha nga b'a ts'ín, kui xi b'a ts'ín. Kits'ínkj'áya ngaha ra ngabayoo nda xu'bo. B'a ts'ín tsakúchjhi ra ngayjee xuta nga kjuaxi niu.

32 Nk'ie nga kint'é jóo nga kj'uaíya ngaha ra xuta ngabayoo, tjin xi tsajniehe Pablo. Tunga k'uahá xi b'i kitsú:

—Mjeni kúinú'yái ni xu'bi kj'ai nistjin ngaha.

33 As'ai tsitju yo Pablo.

34 Tunga k'uahá xi kis'ejihin ko kamakoho. Kis'ejihin nda xi 'mi Dionisio, xi ta ma ñjakúko jóo ante xi 'mi Areopago, ko nku tachjuún xi 'mi Damarí ko kj'ai sa.

## 18

### *B'i kits'ín Pablo nanki Corinto*

1 As'ai tsitju Pablo Atena ko ngji nanki Corinto.

2 Yo kisakúhu nku nda judio xi 'mi Akila xi kitsinjín ante Ponto, ko Priscila xi chjuúhun maha. Kui xi as'ai incha nibahá ante Italia, at'aha Claudio xi nda títjun k'aku Roma b'a kitsú nga tjihin nga kuitju nanki Roma ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh ra. As'ai Pablo ngjisehe jóo

3 ko y'ejñajihin. Kits'ínxáko nga kits'ínnda ni'ya najyunte, at'aha ta kuihi xá xi maha jóo.

4 Xki xuatu ngji nchjako Pablo xuta ni'ya sinagoga. Y'éjña chjihí xuta xi ntje judio tjeheh ra ko xi ante Grecia y'aha ra nga kjuaxi ni xi tinchja.

5 Nk'ie nga tsitju Sila ko Timoteo ante Macedonia ko tsichu nanki Corinto, tu nku y'énimíhi Pablo éhen Ntjaná ko y'éjña chjihí xuta xi ntje judio tjeheh ra nga Jesu xi kits'ín nibá Ntjaná.

6 Tunga xuta judio ngji kontraha Pablo ko ch'on kitsúhu. Kui nga y'étsujnehe najyuhun Pablo ko b'i kitsúhu jóo:

—Jun katjinénu ngabayanu. Najmi an nguainéna. Nd'ai k'uatuts'ihin nga kfínsehe xi najmi ntje Israel tjeheh ra.

7 As'ai tsitju yo ko ngji ni'yaha nku nda xi 'mi Ticio Justo xi benkjún Ntjaná. Kui xi tiña ni'yaha síjña ni'ya sinagoga.

<sup>8</sup> As'ai nda xi 'mi Crispo xi nda k'akuhu xuta sinagoga ko ngayjee xuta xinkjín kis'ejihin Nda Ntíaná. Ko ta nkjin xuta Corinto kis'ejihin ko ksaténtá nk'ie nga kint'é ni xi tíb'énijmí Pablo.

<sup>9</sup> As'ai Nda Ntíaná kinchjako Pablo nga nistjen xi nkúhu tsa nchini kik'aihi. B'i kik'ihin:

—Najmi tu binkjuin. T'enijmí sahani éen. Najmi tu b'echjái tsu'bai.

<sup>10</sup> At'aha an tíjñakoho. Najmi ch'a kamaha ts'ín'uhin. At'aha nkjin xuta tjinna nanki xu'bi xi s'ejihin an.

<sup>11</sup> Yo y'eña Pablo nku nú masen tjihin nga tsakúya ajihin xuta Corinto éhen Ntíaná.

<sup>12</sup> Tunga nk'ie nga tjihin xá nda Galion ante Akaya, nkuhú kits'ín yjoho xuta xi ntje judio tjeheh ra nga ngji kontraha Pablo. Incha ngjikoho má ts'ínkokjua xuta Galion

<sup>13</sup> ko b'i incha kitsú:

—Kui ndai tífi kontraha kjuatéxumani, at'aha kj'ai ts'ín títakúyaha xuta nga tjihin nga chankjún Ntiani.

<sup>14</sup> Nk'ie nga ja kuincha Pablo, tu tjuhún Galion kinchjako xuta judio nga b'i kitsúhu:

—Jun xuta judio, tsa tjín má tsangane ndai ko tsa mí ni ch'on tjihin xi kits'ín, tjihin nga ts'intenta ko kuasinñjúnuu.

<sup>15</sup> Tunga ni xu'bi kjuatéxumanuu ko kj'ai sa ni xi manuu y'aha ra nii. Kui nga t'enda subahanu niu. Najmi mjena ts'ihin kjuu ni xu'bi.

<sup>16</sup> As'ai kik'onsje jóo natsihin ante má nga ts'ínkokjua xuta ndo.

<sup>17</sup> As'ai ngayjee xuta jakj'á Sostene xi nda k'akuhu xuta sinagoga ko ta yohó y'éhe ndo. Tunga ndaha najmi kits'ínsihin Galion ni xi kamoó.

### *B'i ts'ín kik'óya ngaha Pablo nanki Antiokia*

<sup>18</sup> Nkjin nistjin ts'andaya yo Pablo. As'ai kitsubakjá já nts'eé at'aha ja tífi ante Siria. Nk'ie nga tsichu nanki Cencrea nga kits'ín niyá, j'ájnu kaha yjoho at'aha ja títs'intjusun nku ni xi kits'ínkie Ntíaná. As'ai jakj'á nku tsutsu ko ngji ante Siria nga tjenko ts'ihin Akila ko Priscila.

<sup>19</sup> Nk'ie nga incha tsichu nanki Efeso, yo incha kits'ín ngabihí xinkjín. Kama kinchjanijmíko Pablo xuta judio ni'ya sinagoga.

<sup>20</sup> As'ai tjín xi tsankihí nga nkjin nistjin k'úéña yo, tunga najmi kits'ín yuhú Pablo.

<sup>21</sup> B'i kitsú:

—Tífi. Tsa Ntíaná b'a kuitsu, kjúáise ngahanuu.

As'ai jakj'á nku tsutsu xi tsitju Efeso.

<sup>22</sup> Nk'ie nga tsichu nanki Cesarea, ngjikjaniñaha xuta ninku ko as'ai ngji nanki Antiokia.

<sup>23</sup> Askahan nga ja ts'andayaha chuba nistjin yo, tsitju nga j'a xki nanki xi tjín ante Galacia ko ante Frigia. Kitsjá nga'yuhun ngayjee xuta xi yjankihí Jesu xi nkú ts'ín ndjá kuincha nginkun Ntíaná.

### *B'i ts'ín y'énijmí Apolo éhen Ntíaná*

<sup>24</sup> As'ai tsichu nanki Efeso nku nda judio xi 'mi Apolo xi kitsin nanki Alejandria. Tsjo ts'ín b'énijmí ndo ko 'yún be xujun éhen Ntíaná.

<sup>25</sup> Tsangiya ni xi tsakúya Nda Ntíaná Jesu ko ngayjehe k'un y'énijmíhi xuta. Tsakúya sisin yáha Jesu, tunga najmi 'yuhún mankjihin á saténtáha xuta. Tu xi nkúhú ts'ín tsaténtá xuta Jua be.

<sup>26</sup> Ndjá y'énijmí ndo ni'ya sinagoga. Nk'ie nga kint'é Akila ko Priscila ni xi y'énijmí, ngjiko t'axín ko kitsúya sisihin xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná nga k'úentu xuta.

<sup>27</sup> Nk'ie nga kama mjehe Apolo nga nguai ante Akaya, já nts'eé xi tjin Efeso tsasinkohó. Kits'índaha nku xujun xuta ni'yakuyáha Jesu xi tjin Akaya tu xi nda ts'ín ts'ínkjáihin ra. Nk'ie nga tsichu Apolo yo, tsasinko nkjún xuta xi ja s'ejihin Jesu tu ngat'aha kjuandaha Ntíaná.

<sup>28</sup> At'aha nginkun ngayjee xuta ndjá tsakúya nga najmi kjuaxi ni xi bakúya xuta judio. Tsakúya ni xi tjit'a xujun éhen Ntíaná. B'a ts'ín y'éña chjhi nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná.

## 19

### *B'i kits'ín Pablo nanki Efeso*

<sup>1</sup> Nk'ie nga tjiná Apolo nanki Corinto, Pablo j'ajin asunntu tjenki xi tjin ante Asia ko tsichu nanki Efeso. Yo kisakúhu k'ua xuta xi yjankihí Jesu. As'ai b'i kitsúhu jóo:

<sup>2</sup> —¿A kin'ekjóhon Espiritu Santo nk'ie nga kis'ejinnuu Jesu?

B'i incha kitsú jóo:

—Ndahachí najmi kjee nu'yái tsa tjin Espiritu Santo.

<sup>3</sup> —¿Nkú n'e kisatentó? —kitsú Pablo.

—Xi nkú ts'ín tsaténtá Jua —incha kitsú.

<sup>4</sup> B'i kitsú Pablo:

—Xuta xi ngjik'áha ra animaha tsaténtá Jua, tunga b'ahá kitsúhu nga tjin nga s'ejihin xi kjuái askahan nga kui. Jesu, kui xi askahan j'ai.

<sup>5</sup> Nk'ie nga kint'é jóo ni xu'bi, as'ai kisaténtá nga kits'ínkjáihin Jesu.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kingjénne ntsja Pablo jóo, j'aitsejihin ra Espiritu Santo ko k'ái k'ái éhen incha kinchja ko Ntíaná kitsjáha én xi kinchja.

<sup>7</sup> Ma ra te jo jáx'in xi b'i incha kamat'ain.

<sup>8</sup> Jan ra sá kamaha Pablo nga ngji ni'ya sinagoga ko ndjá kinchjako xuta. Kitsúyaha ko y'éña chjihí nkú tjin ra nga batéxuma Ntíaná.

<sup>9</sup> Tunga k'uahá xi ndjá kits'ín animaha. Najmi kits'ínkjáihin nga s'ejihin ni xi titsu Pablo. Nginkun ngayjee xuta tu ch'ohón ts'ín incha kinchjane xuta xi s'ejihin Jesu. Kui nga ngji t'axihin Pablo. Má nga bakúya nda xi 'mi Tirano ngjiko xuta xi yjankihí Jesu. Yo tsakúyaha xuta xki nistjin.

<sup>10</sup> Jo nú kamaha nga b'a kits'ín. Kint'é éhen Ntíaná ngayjee xuta xi tjin ante Asia, xi judio ko xi griego.

<sup>11</sup> Ntíaná kitsjáha nga'yún Pablo xi má nga kits'ín kjuankjún xi i.

<sup>12</sup> Santaha xuta ngjiko pañu ko najyun xi kits'ínko Pablo. Kui xi j'aikoho xuta uhun. As'ai kamanda ko tsitjujihin jánindoo.

<sup>13</sup> Ta kikjatsú'ba yo k'ua já judio xi b'ema xki ante ko m'osje jánindoo. Kui xi incha kama k'un kits'ínchjén nga'yúhun Nda Ntíaná Jesu. B'i incha kitsúhu jánindoo:

—Ngajoho Jesu xi tib'énjímí Pablo b'a tí'mijhi nga titjujiun yo.

<sup>14</sup> Yatu jáha nda n'a mi k'aku judio xi 'mi Esceba b'a incha kits'ín.

<sup>15</sup> Tunga kinchjahá ndanindoo nga b'i kitsúhu jóo:

—Be Jesu ko ta be Pablo, tunga, ¿yáha jun?

<sup>16</sup> As'ai nda xi tjinajihin ndanindoo jakj'á já xi yatu. Kikjanko ko kits'ín nganaha. As'ai tsanka jóo nga kama uhun. Xí kjintustihí nga incha tsitju ni'yaha ndo.

<sup>17</sup> Ngayjee xuta xi tjin Efeso, xi judio ko xi griego, kint'é ni xi kamoo. Incha kitsankjún ngayjee ko b'a incha kitsú nga tjin kjuachánka Nda Ntíaná Jesu.

<sup>18</sup> Nkjin xi kis'ejihin Jesu incha j'ai tsúya nginkun xuta xingisoo ni ch'onk'un xi incha kits'ín nk'ie.

19 Xi incha kits'ín tj'e j'aiko xujun tj'ehe ko kis'etí xujun nginkun ngayjee xuta. Nk'ie nga kin'esjehe xki xujun xi kis'etíu, cháte ra mi toontaba kama chj'íhi xujun.

20 B'a ts'ín 'yún ngji tse ko ngji ndju éhen Nt'ianá.

21 Askahan b'a kitsú kjuankjintak'uhun Pablo nga ngjuai nanki xi tjín ante Macedonia ko ante Akaya ko as'ai ts'ín niyá nga ngjuai santaha nanki Jerusalen. B'i kitsú:

—Askahan nga kuicha yo, tjíhin nga ta kfián nanki Roma.

22 As'ai kits'ínki Macedonia Timoteo ko Erasto, já xi incha basinkoho. Ko máha kui, y'ejña sa chuba nistjin Asia.

*B'i ts'ín ngji kontraha xuta Efeso ni xi tsakúya Pablo*

23 Kui nistjiun xuta xi yjankihí Jesu nanki Efeso nku kjuasti j'ajin.

24 Nku nda xi 'mi Demetrio xi ts'ínnda ninku toontaba xi. B'a ts'ínk'íentu ninku xi ts'ínnda xi nkúhu ninkuhu ntia Artemisa. Kui nistjiun já xi kui xáha ts'ín 'yún ts'ín ngana toon.

25 Demetrio kinchja ñjakúhu já xi ts'ínxát'aha ko já xi ta kui xáha ts'ín. B'i kitsúhu jóo:

—Jun já, yo nga b'ejñaná toon xá xu'bi.

26 Tunga tíyanú ko tínu'yó ni xi títs'ín Pablo ei Efeso ko santaha tu má nankihí ni xi tjín ante Asia. B'a títsu nga ntia xi ts'ínnda xuta najmi ntia. Nkjin xuta ja incha kits'ínkjáihin ni xi t'ibakúya ndo ko incha kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun.

27 Najmi tu suba xáná títs'ínki kinte. Ta títs'ín nga nku ni xi najmi ta chumi ni chj'íhi ra kama ninkuhu ntia chánka Artemisa. Najmi ta chankjúhun kjuachánkaha ntia xu'bi, ntia xi benkjúnyje xuta xi tjín ante Asia ko nga ngúsuhun asuntee.

28 Nk'ie nga incha kint'é jóo niu, tu xí incha kama kjahán ra. B'i incha kitsú nga kikjintáya:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efeso!

29 As'ai xuta ndaha najmi be mí nihi xi ts'ín. Nkúhú kik'a xinkjín nga ngijk'á Gayo ko Aristarko, kui xi já Macedonia xi tjenko Pablo. Incha kikjebéfe nga ngiko ante má ma ñjakú xuta nantia.

30 Mjehe Pablo nga ngjuaisehe xuta xi kama ñjakú yo, tunga najmi kit-sjántehé ra xuta xi yjanki Jesu.

31 Ko ta já k'aku xi tjín ante Asia xi nda nchjako Pablo incha kits'ínkijihí én nga tsankihí nga najmi tu ngjuai ante má nga kama ñjakú xuta.

32 B'i ngján incha kinchja xuta nga xaáhan incha kits'ín. Ko santaha nkjin nkjún xi najmi be á yo kama ñjakúhu.

33 As'ai tjín xi jak'áha Alejandro. Xuta xi ntje judio tjeheh ra kitsuniñaha ndo nginkun ngayjee xuta. Kingjén nk'a ntsja Alejandro nga tsanki nga ngjuén jyu xuta tu xi kuinchjantjaihi xuta judio.

34 Tunga nk'ie nga kiekie xuta nga ta nda judio niu, nkúhú kits'ín ntaha nga b'i incha kitsú nga kikjintáya nkú ra ma tsa jo ora:

—¡Chánkahá Artemisa, ntiaha xuta Efeso!

35 As'ai nda xi ts'ínxát'aha já k'aku kamaha kits'ínk'íejyu xuta nkjiun. B'i kitsú:

—Jun já Efeso, ngayjee xuta be nga nankiná Efeso kunntá ninkuhu ntia chánka Artemisa ko sénnistjihin xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne ei.

36 Tj'ña chji chji ni xu'bi. Kui nga tjenjyúhunu ko n'enkjintak'un ni xi n'oo.

37 At'aha já xi kaf'áikoo ei najmi ni xi t'íncha ninku jak'á ndyjé ko ta ndaha najmi ch'on títsuhú ntia ts'añá.

38 'Tsa Demetrijo ko já xi ts'inxáko tjínkoḥo kjua xuta xi kj'ai, tjín já jue ko tjín já tjíxá. Yo kats'inokjua xinkjín.

39 Ko tsa tjín sa kj'ai ni xi mjenuu, nk'ie nga ma ñja já tjíxóo s'enda niu.

40 At'aha kama satéjéneé ngat'aha ni xi kama nd'ai, nga xaáhan tín'eé. Tsa chasjaiyaná ngat'aha niu, najmi yaá nkú kuixíaán.

41 Nk'ie nga ja kamaha nga b'a kitsú, kits'ínkji ngáha ni'yaha xuta xi kama ñjakú yo.

## 20

### *B'i kama nk'ie nga j'a Pablo ante Macedonia ko ante Grecia*

1 Askahan nga ja kis'ejuú xuta nkjiun, Pablo kinchja ñjaha xuta xi yankihí Jesu ko kitsjá nga'yúhun. As'ai tsitju nga ngji Macedonia.

2 Xki nanki xi tjín ante Macedonia j'a ko 'yún kitsjá nga'yúhun xuta ninku nga kinchjako. Askahan tsichu Grecia.

3 Jan sá kamaha nga y'ejña yo. Nk'ie nga ja kuakj'á tsutsu xi ngjuaikohó ante Siria, tu kint'éhé én nga já judio ja y'éndako xinkjín nga ts'ín'uhun. Kui nga ta ante Macedonia ngji ngáha.

4 Kui já xu'bi xi kitsjennkíhi Pablo: Sopater xi Berea nibáha xi ntíhi Pirro maha, Aristarco ko Segundo xi Tesalonika incha nibáha, Gayo xi Derbe nibáha, Timoteo, Tikico ko Trofimo xi Asia incha nibáha.

5 Incha ngji títjun jái ko nanki Troa kikuyáni.

6 Jin bi askahan nga j'a s'í nk'ie nga chine ninkuan xi najmi tjíhin na'yu san, tsitjas'eín nku tsutsu ko tsitjuí Filipino. Nístjin xi ma uhun tsichu tjennkij jóo Troa. Yo ts'andayaní yatu nístjin.

### *B'i kama nk'ie nga j'ai Pablo nanki Troa*

7 Nk'ie nga túb'atuts'ihin tuntjóo kama ñjakú tu xi chineheni niñu. As'ai Pablo tsakúyaha xuto, at'aha nístjin xi ma ndyjuun ngjuai ngáha. Tu nku ngjindjukohó éen santaha nkúhu nga masen nístjen.

8 Chun ndzjen ndzjen yo, at'aha nkjin maha nd'í seti xi tjín nk'a ni'ya xi má nga kama ñjakú.

9 Tu nkuhú ndati xi 'mi Eutiko xi ankjua nk'oo kab'ejña stiu. Kui xi kis'efe nk'ie nga 'yún ngjindjuko Pablo éen. 'Yún nkjún kis'efe tjain. As'ai tsijenki. Ni'ya xi ma jahan niba nga tsijenki. Ja ka'me nga kichjusintjen.

10 As'ai tsitjujen Pablo ko ngjik'úhun. Kitsubakj'á ndatiu ko b'i kitsú:

—Najmi tu binkjun. Tíjñahá ndo.

11 As'ai ta ngji ts'innджуú ngáha éhen Pablo. Tsakjánya ninkuon, incha kikjine niñu ko ta ngjindjuhú ngáha nga tsakúyaha xuto santa nkúhu nga kama seen. As'ai ngji.

12 Máha ndatiu, incha ngjiko t'ík'uhun xuta ni'yaha ko incha kisakú nga'yúhun ngat'aha ni xi kama.

### *B'i ts'in kits'in niyá Pablo tu xi kuichúhu nanki Mileto*

13 Ja kamo. Jin tjen tsankinkohoni tsutsu nanki Ason, yo má nga chúyaihi Pablo. B'a ts'in y'éndakoni, at'aha mjehe nga niyá t'ananki ts'ín.

14 Nk'ie nga kisakúni Pablo nanki Ason, as'ai jas'enkonj tsutsuu ko tsankijn nanki Mitilene.

15 Tsitjuí nanki Mitilene ko nístjin xi ma ndyjuun tsitjai xjo Kio. Nk'ie nga kama ndyjuun tsitjandái nanki Samo, nku ante má bichú tsutsu. Kin'ekj'áiyai nanki Trogilio ko nístjin ma ndyjuun tsichij nanki Mileto.



16 B'a kin'ei at'aha Pablo mjehe kj'ua niyá nanki Efeso tu xi najmi k'uandayahá ra nanki xi tjín ante Asia. Kits'in xatíhi yjoho nga kuichú nanki Jerusalem, tsa tu ahá ni sakúhu nga k'úéjña yo nk'ie nga kuitju S'í Pentecoste.

*B'i ts'in kinchjako Pablo jácháha xuta ninku Efeso*

17 Nk'ie nga tsichij nanki Miletó, kits'ínkji én Pablo nga kinchjaha jácháha xuta ninku Efeso.

18 Nk'ie nga incha j'ai jóo, b'i kitsú Pablo:

—Yo xi nkú ts'in tsátejñajin tehentenúu santa nkúhu nga tuts'ihin ni nga jáa ei ante Asia.

19 Nimakjua ts'asjé yjona nga kits'inxát'aha Ntíaná. Kikjinta nga un kikiena ni xi y'éndat'áinna já judio.

20 Tunga najmi kingjent'íahá ra nga y'enijmínúu ni xi ts'e ngandanúu. Tsakuyanúu niyátée ko xki ni'yanúu.

21 Y'ejná chjihí xuta xi ntje judio tjeheñ ra ko xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra nga tjíhin nga ngjuakj'áha ra animaha nginkun Ntíaná ko nga s'ejihin Nda Ntíaná Jesucristo.

22 'Nga tínt'e'éhen Espiritu Santo nd'ai tífia Jerusalem. Najmi be mí nihi xi kamat'an ján.

23 Tunga xki ante má nga fia tsuya tíjuna Espiritu Santo tsa nubayá ko tsa kjuá'un tikuayána.

24 Tunga najmi kjintahána tsa kuayá. Ngat'a ts'an najmi 'yún chjihí ra ni xu'bo. Tu nkuhú ni xi mjena. Mjena nga kuichúket'a tsjo tsjo ni xi títs'ian ko ts'inndjáá xá xi kitsjána Nda Ntíaná Jesu, nga xinya sisian én nda tsuhu Jesu xi b'éjña chji kjuandaha Ntíaná.

25 'Be nd'ai nga najmi ta chahanú ngatento xi jáisenúu, jun xi y'enijmínúu nkú ts'in batéxuma Ntíaná.

26 Kui b'a maha, nistjin nd'ai tíxinyahanúu nga najmi an y'anjiá tsa tjín xi ndyja.

27 At'aha najmi chumi nihi xi y'ejná 'manúu. Ngayjee ni xi mjehe Ntíaná y'enijmínúu.

28 'Kui b'a maha, chuhun ruu yjonúu ko chuhun ngayjee xuta ninku. At'aha Espiritu Santo kitsjá xánúu nga jun xi chaso ho xuta ninkuhu Nda Ntíaná xi jníhi ts'atsekoho.

29 At'aha be nga askahan nga kfián kj'uaáinnúu já xi mjehe ts'íinnndyja xuta ninku xi nkú ts'in chu kjoon ajihin chuťsanko.

30 Santaha ajinnúu s'e xi kuakúya ni xi najmi b'a tjín tu xi xuta ninku tsjénnkihí ra.

31 Kui nga tintsuba ndahanu. N'ekj'áitsjon nga nistjin nistjen jan nú najmi kits'inkj'áiya nga ntánkán tsatendzjá nga kitsjaníyahánúu nga nkúnkú.

32 'Nd'ai já nts'e, títs'inkjas'ennúu aya ntsja Ntíaná. Katasinkonúu én xi tínchja kjuandaha Ntíaná, kui éhen xi kamaha tsjánúu nga'yún nginkun Ntíaná ko tsjánúu ni xi ts'íinkjáihin ngayjee xuta xi tsichu ma je nginkun Ntíaná.

33 Najmi kits'in mje toontabanúu ko tsa toonsinenuu ko ta ndaha nanyunnuu.

34 Jun yo xi nkú ts'in kits'inxá tu xi kisakúhuna ni xi kamachjénna ko ni xi kamachjéhen já xi kitsjenkóna.

35 Tehente y'ejná chubayanúu nga tjíhin nga n'exáá tu xi kujsinkohoná xuta xi najmi tjíhin ni xi machjéhen. N'ekj'áitsjon éhen Nda Ntíaná Jesu xi b'i títsu: "Xi tu tsjáhá ra ni xuta xi kj'ái, kui xi 'yún s'e saha kjuatsjo nga xi ts'ínkjáihin niu."

<sup>36</sup> Nk'ie nga ja kama nga b'a kitsú Pablo, tsasinkúnch'in nga kinchjako Ntíaná ko b'a ta incha kits'in jóo.

<sup>37</sup> Incha kikjintá ko kitsubakjá ko kikjexu'ba tsaha Pablo.

<sup>38</sup> Yún incha kik'ie babaha jóo at'aha b'a kitsú nga najmi ta incha skuēhe Pablo. As'ai incha ngjisín niyá santaha má kjijña tsutsu xi ngjuaikoho.

## 21

### *B'i ts'in kits'in niyá Pablo nga ngji nanki Jerusalen*

<sup>1</sup> Nk'ie nga y'entuǐ já nts'eé xi tjín nanki Efeso, tsitjas'ein nku tsutsu. Tsankin naxui naxui xjo Cos. Nistjin xi ma ndyjuun tsichii xjo Roda ko askahan tsichii nanki Patara.

<sup>2</sup> Yo kisakúni kj'ai tsutsu xi tífi ante Fenicia. Tsitjas'ein ko tsankinkoi.

<sup>3</sup> Kiyai xjo Chipre. Skjúhun tsitjai nga tsankiin ante Siria. As'ai tsichii nanki Tiro, at'aha yo tjihin nga chjújen ch'á xi y'a tsutsuu.

<sup>4</sup> Kisakúni xuta xi yjankihí Jesu xi tjín yo. Yatu nistjin ts'andayani. Kui xi b'a kitsúhu Pablo nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalen, at'aha Espiritu Santo tsakúchjiji ni xi kama.

<sup>5</sup> Nk'ie nga j'a nistjin xi yatu, tsitjuí yo ko incha ngjisín niyáni ngayjee jáx'in ko jminchjihin ko ntíhi santaha natsin nantio. As'ai tsinchakúnch'ihin andai ntáchak'uun ko kichubakoi Ntíaná.

<sup>6</sup> As'ai b'i ngján kinubakjái xinkí, jin tsitjas'ein tsutsuu ko kui incha kik'óya ngáha ni'yaha.

<sup>7</sup> Nku tsutsu tsitjukoi Tiro ko tsankiin nanki Tolemaida. Kisuniñahi já nts'eé xi tjín yo ko ts'andayani nku nistjin.

<sup>8</sup> Nistjin xi ma ndyjuun tsitjuí ko tsichii nanki Cesarea. As'ai tsankiin ni'yaha Felipe ko tintsuakoi. Felipe xi ta b'énjímí én nda tsuhu Jesu ko ta tjihin xá ajihin já yatu xi basinko já postru.

<sup>9</sup> Ta tjintuhu ñju istinchjín xunkú xi Ntíaná tsjáha éhen.

<sup>10</sup> Ja tjihin nkjin nistjin nga tintsuabai yo nk'ie nga j'ai nku nda profeta xi 'mi Agabo xi nibaha ante Judea.

<sup>11</sup> J'aitsubek'únni, jak'á tjabaxín ndayáha Pablo ko y'ét'a'yúnkoho ntsja ko sjai. As'ai b'i kitsú:

—B'i títsu Espiritu Santo nga b'i ts'in k'uét'a'yúhun já judio xi tjín Jerusalen nda xi ts'e tjabaxín ndayái. Ts'íinkjas'en aya ntsja já xi najmi ntje Israel tjehe ra.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kinu'yái niu, b'a kik'ihin Pablo ko b'a ta kitsúhu xuta xi tjín yo, nga najmi tu ngjuai nanki Jerusalen.

<sup>13</sup> As'ai b'a kitsú Pablo:

—¿Á tích'íhinu ko tín'e bahanú? Tjínkuhu k'an nga najmi tu nku nga s'et'a'yán. Ta tjínku níhi k'an nga santaha kuayá Jerusalen ngat'aha Nda Ntíaná Jesu.

<sup>14</sup> Nk'ie nga najmi kits'in yu Pablo ni xi tí'mihí, najmi b'a ta kik'in saha ri.

—Katuma xi nkú ts'in mjehe Ntíaná —tu tsixíhín sai.

<sup>15</sup> Askahan y'endaí yjoní ko tsankiin nanki Jerusalen.

<sup>16</sup> Kitsjennkíni k'ua já xi yjankihí Jesu xi tjín nanki Cesarea ko ngjikoni ni'yaha nku nda xi nibáha xjo Chipre xi 'mi Mnason xi ja nd'ai tjennkihí ra Jesu. Kui xi kitsjánteni nga kuintsuabai ni'yaha.

### *B'i ts'in kik'inyaha Pablo ni xi ts'in nga tsichu nanki Jerusalen*

<sup>17</sup> Nk'ie nga tsichii nanki Jerusalen, tsjo ts'in kits'ínkjáinni já nts'eé.

<sup>18</sup> Nistjin xi ma ndyjuun Pablo ko jin tsankintsuabek'uín Santiago. Yo tjintu ngayjee jácháha xuta nínku nk'ie nga tsichii.

19 As'ai Pablo kikjaniñaha jóo ko kitsúyaha nga nkúnkú ni xi kits'ín Ntíaná ajihin xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra nga kits'ínchjén xaha Pablo.

20 Nk'ie nga kint'é jóo niu, incha kits'íntsjoho Ntíaná. As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ji nda nts'e, ja yai nga nkjin mii maha xuta judio xi s'ejihin Jesu ko ngayjee 'yún benkjún kjuatéxumoo.

21 Kik'inyaha nga ji t'ibakuyái nga t'ihin nga ts'ín t'axín kjuatéxumaha Moise ngayjee xuta judio xi t'íntujíhin xi najmi judio, ko nga b'a t'ibixín nga najmi ts'íhín ni circuncision ntíhi, ko nga najmi ts'íntjusun sin chána.

22 'Kui b'a maha, ¿nkú n'ehená? At'aha kuint'é xuta nga ja kaf'ái ei.

23 Kui nga tu sahá b'i n'eheni. Ei t'íntujínni ñju já xi ts'íntjusun nku ni xi kits'ínkie Ntíaná.

24 T'inkoi jóo ko n'e jekoi yjohi nginkun Ntíaná. T'echjintjai tu xi kj'ujánu kaha ra yjoho jóo. B'a ts'ín skuéhe ngayjee xuta nga ko ji t'ín'etjusun kjuatéxumoo ko nga najmi kjuaxi ni xi kint'é.

25 Xuta xi najmi judio xi ja s'ejihin Jesu, jin ja kin'ekjíhi nku xujun má t'ít'a ni xi y'endaí. B'a kik'íhín nga najmi tu k'jine yjoho chu xi chje kik'aihi ra ntia xi ts'ínnda xuta, ta ndaha jní ko ta ndaha yjoho chu xi kinubantu, ko nga najmi tu katjantuko jminchín xi najmi kjee bixan.

26 As'ai ngjiko Pablo já xi ñjuu. Nistjin xi ma ndyjuun kits'ín jeko yjoho nginkun Ntíaná. Jas'en natsihín ninku tu xi kuitsuyaha nkjé kfeku nga ts'ín je yjoho ko nkjé kj'uaíko chjehe nga nkúnkú.

### *B'i ts'ín kichjubénijé Pablo*

27 Nk'ie nga ja t'ibichúkje nistjin yatu xi machjén nga ts'ín je yjoho xuta nginkun Ntíaná, kieke k'ua já judio xi nibaha ante Asia nga kabasinjña Pablo má ma natsihín ninku. As'ai tsinchá'a ngayjee xuta nkjiun ko jakj'ánijé Pablo.

28 'Yún incha kikjintáya nga b'i incha kitsú:

—Jun já Israel, t'isinkoni! Kui ndai xi t'ibakúyaha ngayjee xuta tu má xi tjeheh ni nga t'ifi kontraha xutaná, kjuatéxumoo ko ante xu'bi. Santaha jas'enko já griego ei natsihín ninku nga kits'ínsi nginkun Ntíaná ante nkjún xu'bi.

29 B'a incha kitsú jóo at'aha kj'ai nistjihin kieke Trofimo, nda xi nanki Efeso nibaha, nk'ie nga t'jenko Pablo ajin nantio. B'a incha kitsú kjuankjink'uhun jóo nga Pablo jas'enko ndo má ma natsihín ninku.

30 As'ai xaáhan incha kits'ín ngayjee xuta nkjiun ko incha tsangatsanka nga j'ai. Incha jakj'ánijé Pablo, kikjebéfe nga kik'onsje natsin ninku ko t'jen'yún y'échjahá ankjua natsiun.

31 Nk'ie nga ja mjehe xuta nantio ts'ínk'ien Pablo, tsichuhu én nda jun k'aku Roma nga xaáhan t'íncha ts'ín ngayjee xuta Jerusalen.

32 Kitsa kinchja ñjaha já juhun ko tsangatsanka má nga kama ñja xuta nkjiun. Nk'ie nga kieke xuta nga nibá nda jun k'aku ko já juhun, najmi ta kingjáha ra Pablo.

33 As'ai j'ai tiña nda jun k'aku, jakj'ánijé Pablo ko b'a kitsú nga jo n'úkicha s'et'a'yúhun. Kingjásjaiya yá ndaha niu ko mí nihi xi kuats'ín.

34 Tunga b'i ngjáhán kinchja xuta ko ndaha najmi kamankjihín nda jun k'aku ni xi tímoo, at'aha xaáhan t'íncha ts'ín xuta. Kui nga b'a kitsúhu nga ngjuainijéhe Pablo má t'jintu já juun.

35 Nk'ie nga tsichukoho já juun antjío xi t'ín má incha t'jintu, santaha ts'agankihí já juun Pablo, at'aha 'yún kjan t'íncha maha xuta nkjiun.

36 Nkjin nkjún incha maha xi b'i t'íncha tsu nga yjanki:

—jKat'en ndo!

*B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo*

<sup>37</sup> Nk'ie nga ja t'n'ekjas'en Pablo má incha tjintu já juun, b'i kitsúhu nda jun k'aku:

—¿A kama kuinchjakocho ichí?

B'i kitsú nda jun k'aku:

—¿A mahi én griego?

<sup>38</sup> ¿A najmi jihí nda Egipto xi nd'ai ngáha k'in kontraihi nda títjun Roma ko k'inkoi ante kixiu ñju mi já ts'ink'ien animá?

<sup>39</sup> B'i kitsú Pablo:

—Nda judioná. Tarsó kitsian, nanki chánka xi tijnajihin ante Cilicia. Tíbankihi. K'uaíntení ichí nga kuinchjaka xuta.

<sup>40</sup> Nk'ie nga kik'aintehe, tsasinndjusún Pablo antjó ko kingjénnk'a ntsja tu xi ngjuén jyuhu xuta. Nk'ie nga kingjén jyu xuta, as'ai én hebreo kinchja Pablo.

**22**

<sup>1</sup> —Jun já nts'e ko já xinkjían, tsinñju mo ni xi xinnu nd'ai nga kúásinka yjona.

<sup>2</sup> Nk'ie nga kint'é xuta nga én hebreo tinchja Pablo, tu sahá 'yún kindyjanta nch'ánch'án sa.

<sup>3</sup> B'i kitsú Pablo nga ngjindju:

—Nda judioná. Tarsó kitsian, nanki xi tijnajihin Cilicia, tunga nanki xu'bihí kama chá. Gamaliel tsakúya sisinna xi nkú ts'in tijná kjuatéxumaha ntje cháná. B'a ta ts'in 'yún kitsenkján Ntíaná xi nkúhu jun ngatento.

<sup>4</sup> Kitsjennkí unkie xuta xi s'ejihin Jesu nga mjena ts'ink'ién kai. Jak'anijé ko kits'inkjas'en nubayá jáx'in ko jminchjín.

<sup>5</sup> Kama kujtsuya nga kjuaxi ni xi tíxian nda na'mi tíjuun ko ngayjee jáchá xi ta tjihin xá. Nistjin nk'ie kui incha kitsjana xujun xi ts'inkjas'ehe xutaná xi tjin nanki Damasco má nga kama xá xi tífihina. Ngjingsja Damasco xuta xi yjankihi Jesu tu xi kjuáikonijéhena Jerusalem, má nga n'enijéhe ra.

<sup>6</sup> Tunga ni xi kamahá, nk'ie nga títs'ian nyá ko nga ja tibichú tiña Damasco, nkú ra ma masen nistjin niu, tu tjen'yún y'étjindaihina nku nd'í chánka xi nibajehen nk'a ján.

<sup>7</sup> Jáikijne t'anankiu ko kint'e nku nta xi b'a kitsúna: “Saulo, Saulo, ¿á unchahaní?”

<sup>8</sup> As'ai kingjasjáiyaha: “¿Yáha ji, Nda Ntia?” Ko b'a kitsúna: “An Jesu xi nibáha Nazaret xi unchai.”

<sup>9</sup> Já xi tjenkona kieke nd'íu ko kitsankjún, tunga najmi kint'éhé ntaha xi kinchjajona.

<sup>10</sup> As'ai b'a kixihin: “¿Mí nihi xi mjehi nga ts'ian, Nda Ntia?” Ko b'a kitsúna Nda Ntíaná: “Tisintjein ko t'in Damasco. Yo k'únyahi ngayjee ni xi kis'enda nga tjihin nga n'ei.”

<sup>11</sup> As'ai incha kikjebénkina já xi tjenkona nga ngjikona Damasco, at'aha kits'in kana nga'yuhun nd'íu.

<sup>12</sup> Damasco tijná nku nda xi 'mi Anania xi 'yún benkjún Ntíaná, xi ts'intjusun xi nkú ts'in tjit'a kjuatéxumaha Moise. Nda nchjanijmíyaha ra ndo ngayjee xuta judio xi tjin yo.

<sup>13</sup> Kui xi j'aisena ko b'a kitsúna: “Nda nts'e Saulo, katuma chji ngáha ri.” Ta kuihi chubó kama chjina ko kieke xi nkú tjin.

<sup>14</sup> B'a kitsúyana: “Ntiaha ntje cháná j'ájihin, nga ji xi kamankjihin ni xi mjehé ko nga chai Nda xi naxu nginkun Ntíaná ko nga kuinú'yái ntaha.

15 At'aha ji k'únyaihi ngayjee xuta yáha kui ko kuixínyaihi xuta ni xi kiyai ko kinu'yái.

16 Nd'ai najmi ta chuyá sahani. Tisíntjein. B'a t'ihin Nda Ntíaná nga kats'inndyjat'ahi jéhi nga saténtái."

17 'As'ai jáa Jerusalen. Nk'ie nga tínchjaka Ntíaná natsihin ninku, kama chjina nku ni xi nkúhu nchini kik'aina.

18 Kikie Nda Ntíaná ko b'a kitsúna: "N'e xatíhi yjohi nga kitsa titjui Jerusalen. At'aha najmi ts'ínsihin jóo én xi kuixínyaihi nga k'únyaihi yáha an."

19 B'a kixihin: "Ji Nda Ntia, be jóo nga xki ni'ya sinagoga ngjik'anijé ko kingjaha xuta xi s'ejihin ji.

20 Ko nk'ie nga t'n'ek'ien Esteban, xi kitsúyaha xuta yáha ji, ta síjña yo ko kisasínna ni xi kamoó, ko santaha kikunntá najyuhun já xi kits'ínk'iehen."

21 Tunga b'ahá kitsúna Nda Ntíaná: "T'in. At'aha kjin ts'inkjahi nga k'úinseihí xuta naxinantá xi tjín asuntee."

### *B'i kama nk'ie nga mjehe xuta nga s'ehe Pablo*

22 Tíbasínñjuhu xuta Pablo, tunga nk'ie nga b'a kitsú, b'i incha kitsú xuta:

—Tú sahá kat'en nda xi b'a tjín! ¡Najmi machjéhen tsa k'úéjña tík'un!

23 Tú nku xááhan ní incha kits'in ko incha tsakúchji nga tú ni xí najmi incha kisasín ra ni xi kitsú Pablo.

24 Kui nga b'a kitsúhu nda jun k'aku Roma nga n'ekjas'en Pablo má b'entu já juun. B'a kitsú nga s'ehe tú xi kuitsuyaha á b'a ts'in t'incha kjintáyanehe ra xuto.

25 Tunga nk'iehé nga ja tjín'yúhun já juun nga ngjuáha, b'i kitsú Pablo nga kingjásjaiyaha nda jun xi síjña yo:

—¿A kama s'ehe nku nda Roma xi najmi kjee n'ekokjua?

26 Nk'iehé nga kint'é nda juun niu, as'ai ngjisehe nda jun k'aku ko b'i kitsúhu:

—¿Aha yaní ni xi t'n'ei? Nda Romahá niu.

27 As'ai nda jun k'aku j'aik'úhun Pablo ko b'i kitsúhu:

—T'inyaní, ¿a nda Roma ní?

—Johon —kitsú Pablo.

28 As'ai b'i kitsú nda jun k'aku:

—Tse nkjún toon kis'enkina nga nku nda Roma kits'in ma yjona.

—Tunga an b'a ts'in kitsinná —kitsú Pablo.

29 Kui nga tjen'yún incha ngji t'axíhín já xi t'ihin nga ngjuáha ra Pablo, ko santaha nda jun k'aku kitsankjún nk'ie nga kamankjihín nga nku nda Roma xi y'ét'a'yún nga jakj'ánijé.

### *B'i ts'in tsasinko yjoho Pablo nginkun já tjíxa judio*

30 Nistjin xi ma ndyjuun mjehe nda jun k'aku Roma nga skue sisin á tibatéjénehe ra já judio Pablo. Kui nga kikjexíhín ra n'úkicha xi jtít'a'yúnkoho ra ko b'a kitsú nga kama ñjakú já na'mi k'aku ko ngayjee já tjíxa judio. As'ai kik'onsje Pablo ko tsasínjña nginkun jóo.

## 23

1 As'ai kinchja Pablo nga tsase ts'íhín ra já tjíxa xi kama ñjakú yo. B'i kitsú:

—Jun já nts'e, santaha nd'ai je tjíya kjuankjintak'unna nginkun Ntíaná xi nkú nga ts'in tífika yjona.

2 As'ai Anania xi t'ihin nda na'mi títjun b'a kitsúhu já xi kabinchat'a tiñaha Pablo nga kuich'on'a.

3 B'i kitsú Pablo:

—Ntíaná k'on'ahi ji, nda johonkjin. Yo tinchin nga tíchaseihí tsa nda ko tsa najmi nda títs'ian nga tíchaseihí kjuatéxumoo, tunga tí'mi kontrahá rí ni xi tjít'a kjuatéxumoo nga tí'bahini kjuá nga kuich'on'ana.

<sup>4</sup> As'ai b'i incha kitsú já xi kab'entu yo:

—¿Á ch'on tí'mihí rí nda na'mi tíjün xi Ntíaná kitsjá xáha ra?

<sup>5</sup> B'i kitsú Pablo:

—Jun já nts'e, najmi be tsa nda na'mi tíjün niu. At'aha b'a ts'in tjít'a éhen Ntíaná: “Najmi tu ch'on ts'in chubayanéi nda tjíxáhi.”

<sup>6</sup> As'ai kikié Pablo nga tjín ajihín já tjíxóo k'ua já saduseo ko k'ua já fariseo. Kui nga 'yún kinchjaha nga b'i kitsú:

—Jun já nts'e, nda fariseoná ko ta já fariseo xi chána. Tín'ekokjuana at'aha tikuyáha nga k'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo.

<sup>7</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai incha y'ésiko xinkjín já fariseo ko já saduseo. Tsakjanya yjoho já xi kama ñjakú yo.

<sup>8</sup> At'aha já saduseo b'a incha tsu nga najmi ta k'uaíyaha ra xuta ngabayoo, ko nga najmi tjín ntútsje ko tsa k'ái sa xi ta tjíntu. Tunga já fariseo s'ejihín ngayjee ni xu'bi.

<sup>9</sup> B'i ngján xaáhan kama. As'ai tsisintjen k'ua já chjine'éhen kjuatéxumoo xi mako já fariseo. B'i incha kitsú nga ndjá kinchja:

—Ndaha nku ni xi ch'on tjín najmi tsakújinni tsa kits'in ndai. Kutsa nkuhú ntútsje ko tsa tjín xi kinchjakoho.

<sup>10</sup> Nk'ie nga ja 'yún tíncha b'ésiko xinkjín jóo, kitsankjún nda jun k'aku Roma at'aha tsa ts'iín xihí jóo Pablo. Kui nga y'éxáha já juun nga incha nguaik'asjejihin Pablo ajihín jóo tu xi nguaikoho má incha b'entu jóo.

<sup>11</sup> Nístjen xi ma ndyjuun Nda Ntíaná tsakúchjihí yjoho Pablo ko b'i kitsúhu:  
—Tjen nga'yihín yjohí. At'aha xi nkú ts'in kuak'iejña chjiní ei Jerusalen, b'a ta ts'in k'úejña chjiní nanki Roma.

### *B'i ts'in kis'enda ko kiya nga n'ek'ien'má Pablo*

<sup>12</sup> Nístjin xi ma ndyjuun y'éndako k'ua xinkjín já judio nga najmi kjiné ko ta ndaha najmi k'uí santa nkúhu nga ts'iínk'ien Pablo ko nga tsa najmi kuayáha Pablo ch'on incha katumat'ain ma.

<sup>13</sup> Ma ra ts'ati yachán já xi b'a ts'in y'éndané Pablo.

<sup>14</sup> As'ai ngjisehe já na'mi k'aku ko jáchá xi ta tjíhin xá. B'i incha kitsúhu:  
—Ja y'endakoi xinki nga najmi chineí ko najmi s'i santaha nga kuayáni Pablo. Ko tsa najmi kuayáni ndo ch'on katumat'ain ma.

<sup>15</sup> Kui nga nd'ai jun ko já tjíxá xingisoo b'a t'ihín ruu nda jun k'aku nga kats'in nibánu Pablo ndyjunni, xi má nga ei chase sisihuun kjuaha. Jín k'úendai yjoni nga n'ek'iein kintehe ni nga k'uaí ei.

<sup>16</sup> Tunga ntíhi ní na nichja Pablo kint'é ni xi y'enda'má jóo. Kui nga ngjiji má b'entu já juun ko ngji tsúyaha Pablo niu.

<sup>17</sup> As'ai Pablo kinchjaha nku nda jun xi kunntá yo ko b'i kitsúhu:

—T'inkoi ndatij nginkun nda jun k'aku, at'aha tjín ni xi kuítsuyaha.

<sup>18</sup> Kui nga nda juun ngjikocho ndatiu má tjíña nda jun k'aku ko b'a kitsúhu:  
—Nda nubayá xi 'mi Pablo kuanchjana ko kuakankina nga k'júáika ndatij ei. Tjín rú ni xi kuítsuyahi.

<sup>19</sup> As'ai nda jun k'aku jakj'á ntsja ndatiu ko b'i kitsúhu nga ngjingásjaiya t'axihín:

—¿Mí ni xi tjíhin nga k'úinyaní?

<sup>20</sup> B'i kitsú ndatiu:

—Ja kab'éndako xinkjín já judio nga kuankihi nga ndyjunni n'ekj' Pablo nginkun já tjíxóo. B'a kuítsuhi nga kuase sisihín kjuaha Pablo.

21 Tunga najmi tu n'e s'ejinní niu, at'aha ts'ati yachán já tüncha kuyá 'ma nga mjehe ts'ínk'ien Pablo. Ntjaná kats'ínkie nga najmi chumi nihi xi incha kjine ko k'úi santa nkúhu nga ts'ínk'ien Pablo. Ja tjintu nda nd'ai nga tüncha kuyáha nga n'etjusun ni xi incha k'uankihi.

22 As'ai kits'ínkji ngáha nda jun k'aku ndatiu ko b'i kitsúhu:

—Najmi tu ch'a 'miyaihi ni xi kuak'inyaní.

*B'i ts'in kin'ekjisehe Pablo nda títjun Feli*

23 As'ai kinchjaha nda jun k'aku jo já jun k'aku ko b'i kitsúhu nga y'éxá:

—T'endo jo unchan já jun xi tsuku incha ngjuaihi, cháte ko kan já jun xi ndje k'úéntusúhun, ko jo unchan xi k'ua lasa, tu xi incha ngjuaihi Cesarea chuba ñja nga jyuun.

24 Ko ta t'endo ndje xi k'úésun Pablo. Tankinkoo tu xi nda ts'in kuichúhu nginkun nda títjun Feli.

25 As'ai kits'ínnda nda jun k'aku nku xujun. B'i ts'in y'ét'a:

26 “Claudio Lisia tít'sínkjihi kjuasuniña nda títjun Feli.

27 Nda xi tít'sínkjihi ei, kui xi jak'ánijéhe já judio ko incha mjehe ts'ínk'ien. Tunga nk'ie nga kint'e nga nda Roma niu, as'ai ngjika já junna ko kits'ínk'ankia.

28 As'ai kits'ínkjía ndo nginkun já tjíxá judio, at'aha mjena nga skue mí kjuaha tísat'énehe.

29 Kikie nga ngat'aha ni xi tjít'a kjuatéxumaha jóo tísat'énehe. Ndahachi najmi ngabaya ko ta ndaha nubayá tjeheñ ra ndo.

30 Tunga kint'ená nga já judio y'éndako xinkjín xi má nga mjehe ts'ínk'ien ndo. Kui nga tít'sínkjihina nginkuin. Ko ta ja kixinyaha já xi tibat'énehe nga tjihin nga nginkuin kuitsuya mí nihi xi tjínkoho ndo.”

31 As'ai nga jyuun incha ngjiko já juun Pablo nanki Antipatri. Kits'in xi nkú ts'in incha kis'exá.

32 Nístjin xi ma ndyjuun já jun xi yjaha sjai incha kik'óya ngáha. Tu já jun xi yjakohó ndje kits'ínko niyá Pablo.

33 Nk'ie nga incha tsichu Cesarea, kitsjáha nda títjuun xujun ko ta kits'ínkjas'eheñ Pablo.

34 As'ai kits'ínnya nda títjuun xujun ko kingjásjaiyaha Pablo má nibáha. Nk'ie nga kint'é nga nda Cilicia niu, b'i kitsú:

35 —Kuasinñjúhu nk'ie nga incha kj'uai já xi tibat'énehi.

As'ai y'éxá já xi kikuntáha Pablo ni'ya maseheñ Herode.

## 24

*B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo nginkun nda títjun Feli*

1 Nk'ie nga j'a un nístjin, as'ai tsichu nanki Cesarea nda na'mi títjun Anania ko tjenko k'ua jácháha xuta judio ko nku nda chjine'én xi 'mi Tertulo. Incha tsichutéjéne Pablo nginkun nda títjuun.

2 Nk'ie nga ngjichj'a Pablo, as'ai kik'atuts'ihin Tertulo nga tsat'énehe. B'i kitsú:

—Máb'achjíhi ra ji, nda títjun, tjínni kjuajyu nd'ai. Nda n'e tibatexumakoi kjuankjintak'uhin ngandaha naxinantáni.

3 Kui nij xi tehente ko tu má antehé ni tsjo mani ko 'baihi máb'achjíhi ji, nda títjun Feli.

4 Tunga najmi mjehéna tse ts'instihi. Kui nga títbankihi ra nga tasinñjuhuni kutju.

<sup>5</sup> 'Yaj nga nku nda ch'onk'un nda xu'bj. Tíbinchá'a ngayjee xuta xi ntje judio tjeheh ra xi tjin asuntee. Ndaí xi nda k'akuhu já xi yankihí nku nda xi nibáha Nazaret.

<sup>6</sup> Najmi benkjún ninkuní. Kui nga kichjubénijéheni ko mjeni nga n'ekokjuai kai xi nkú ts'in tíña kjuatéxumani.

<sup>7</sup> Tunga nda jun k'aku Lisjahá j'aikje'á kjuayúnmi ndo.

<sup>8</sup> B'a kitsúni nga jin xi tibatéjenei ndai, nga ji xi tjihin nga kjuáiseihí. Chasjaiyaihí tu xi chahani mí kjuaha tibatéjeneheni ndo.

<sup>9</sup> Já judio xi kab'entu yo ta ngji kontraha Pablo. B'a incha kitsú nga kjuaxi niu.

<sup>10</sup> As'ai nda tíjuun tsakú Pablo tu xi kuinchjaha. B'i kitsú Pablo:

—Tsjo mana nga kúásinka yjona nginkuin, at'aha be nga ja nkjin nú tjihin nga tibatexumaihi nankini.

<sup>11</sup> As'aihi tjihin te jo nistjin nk'ie nga ngji ts'intsoho Ntiani Jerusalen. Kama chasjaya nga kjuaxi ni xi tíxian.

<sup>12</sup> Najmi ch'a y'esíka ko a ra tsincha'á xuta má ma natsihin ninku, ko ta ndaha ni'ya sinagoga, ta ndaha ajin nantio.

<sup>13</sup> Najmi tjin xi nkú ts'in kuakúchjahi jái ni xi títs'ínk'anjina.

<sup>14</sup> 'Tunga xinyahá ra kui nií. Benkján Ntiahá ntje cháni nga títs'ian ni xi tsakúya Jesu. Jóo bi b'a tijncha tsu nga najmi nda kui niu. S'ejinna ngayjee ni xi tjit'a kjuatéxumani ko xujuhun já profeta.

<sup>15</sup> An tikuyáha ni xi ko ta jái tijncha kuyáha, nga Ntiana ts'iínkj'áiya ngáha ra ngayjee xuta ngabayoo, xi nda kits'in ko xi najmi nda kits'in.

<sup>16</sup> Kui xáha ts'in kjuayún tehentehe ra yjona nga je s'eyaha kjuankjintak'unna nginkun Ntiana ko nginkun xuta.

<sup>17</sup> 'Nkjin nú kamana nga najmi tsátejña Jerusalen. Nk'ie nga kik'óya ngáhana, jáitsja chje ninku. Kitsja toon ko chu ninku.

<sup>18</sup> B'a kits'ian má ma natsihin ninku ko nk'ie nga ja títs'in je yjona nginkun Ntiana, kikiena k'ua já judio xi niba ante Asia. Najmi 'yún tjin xuta kui chubo ko najmi ch'a xaáhan tijncha ts'in.

<sup>19</sup> Kuihí já judio ts'e Asia xi tjihin nga kjuái ngikuin nga kuatéjehena tsa tjin ni xi tjinchoho an.

<sup>20</sup> 'Tsa najmi tjin jóo, kui jái katsúya mí ni ch'on tjihin xi kis'ejña chji nga kits'ian nk'ie nga ngjia nginkun já tíxá judio.

<sup>21</sup> Tu kuihí nií xi kits'ian. Nk'ie nga tíjñajihin, 'yún kinchja nga b'i kixian: “Tín'ekokjuanú nd'ai at'aha tikuyáha nga kjuáiya ngáha ra xuta ngabayoo.”

<sup>22</sup> Nda tíjun Felí be sisin nkú tjihin ra ni xi tsakúya Jesu, ko nk'ie nga kint'é ni xi títsu Pablo, y'éjñat'ía kjuo nga b'a kitsúhu jóo:

—Nk'ie nga kjuái nda jun k'aku Lisia, kuasjáyahá kjuanu.

<sup>23</sup> As'ai y'éxá nda jun k'akuhu já xi tikuntáha Pablo nga ngjuáya'yún tunga ta kitsjantehé ra nga kama kjuátsú'ba ndaí ko nga kama kjuáikohó xuta xinkjin ni xi machjehen.

<sup>24</sup> Nk'ie nga j'a chuba nistjin, j'aiko chjuuhun nda Felí. Nku na xi ntje judio tjeheh ra xi 'mi Drusila tíñako ndo. Y'éxá já xi incha ngjikj'á Pablo ko kingjásjaiyahá nkú tjihin ra ni xi tsakúya Jesu ko á s'ejihin ra jóo.

<sup>25</sup> Y'éjña chji Pablo xi nkú ts'in kama naxu kuintsubahaná nginkun Ntiana, xi nkú ts'in k'úéch'ohó raá yjoná ni xi mjehe animaná, ko nga Ntiana kuasehe ni xi nda ko ni xi najmi nda tín'eé. Nk'ie nga kint'é nda tíjun Felí ni xi kinchja Pablo, kitsankjún ko b'i kitsú:

—Katumaha ri, b'a tíjun. Nk'ie nga sakúntena kuinchja ngáhara.



26 Kinchja yaha nda titjun Feli Pablo, at'aha b'a kitsú tsa tu ahá ni Pablo tsjáha toon tu xi ts'in ndaíhi ra. Kui nga nkjin niyá kinchjaha ra ko kinchjanijmiko.

27 J'a jo nú, as'ai Porcio Festo y'ejña ngáha nda titjun antehé nda Feli. Nk'ie nga jet'ain xáha nda Feli, tu nku kingjáya'yúhún Pablo, at'aha mjehe nga nda skuehe xuta judio.

## 25

### *B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo nginkun nda titjun Festo*

1 Nk'ie nga j'a jan nistjin nga kits'inkjáihin xáha Festo, as'ai tsitju nanki Cesareá nga ngji Jerusalen.

2 Yo incha kinchjakoho já na'mi k'aku ko já tjíxaha xuta judio nga incha ngji kontraha Pablo.

3 Incha tsankihi nda titjun Festo nku kjuanda, nga ts'in nibá Pablo nanki Jerusalen. At'aha incha mjehe ts'innджуú ni xi y'enda, nga ts'ink'ien Pablo aya niyóo.

4 Tunga b'ahá kitsú Festo nga tu nku nanki Cesarehá s'eya'yún Pablo ko nga yo ja tífi.

5 B'i kitsú ya:

—Kats'inkona niyá jánuu xi tjíhin xá. Tsa tjín ni ch'onk'uhun xi kits'in ndo, incha katatéjéne.

6 Ts'andayaha Festo yo nkú ra ma jin ko tsa te nistjin. As'ai ngji nanki Cesareá. Nistjin xi ma ndyjuun y'ejña ante má nga ts'in kjuá ko y'exá já xi incha ngjikj'á Pablo.

7 Nk'ie nga jas'en Pablo, j'aik'úhún já judio xi nibaha Jerusalen ko tsatéjénehe. Nkjin tikjá ni ch'onk'un xi incha kikjanínehe Pablo, ni xi najmi incha kamaha y'éntuchji.

8 As'ai b'i kitsú Pablo nga tsasinntjai yjoho:

—Najmi chumi jéhe xi tjenna. Najmi ngji kontraha kjuatéxumaha xuta judio, ta ndaha ninku, ko ta ndaha nda titjun k'aku Cesar.

9 Tunga mjehe ra Festo nga nda skuehe já judio, kui nga b'i kitsúhu ra Pablo: —¿A mjehe k'úin Jerusalen tu xi ján ts'ihinna kjuahi?

10 As'ai b'i kitsú Pablo:

—Síjña nginkun nda xi kitsjá xáha nda titjun k'aku Cesar ko má nga tjíhin nga n'ekokjuana. Ya sisin nga najmi chumi nihi xi kits'ihin xuta judio.

11 Tsa ch'on kits'ian ko tsa tjeheh ra ngabaya ni xi kits'ian, ta tsjanté nga kuayá. Tunga najmi kjuaxihí ngayjee ni xi tíchjaninéna. Kui nga najmi ma ts'inkjas'eheh ra yjona jóo. Tibankia nga nginkun nda titjun k'aku Cesar n'ekokjuana.

12 As'ai Festo ko já xi basinkoho incha kinchjanijmíyaha niu ko b'i kitsú nga kinchjako Pablo:

—Ji tíbinchi nga nginkun nda titjun k'aku Cesar n'ekokjuahi. Nda titjun Cesar k'úinseihí ma.

### *B'i ts'in incha kinchjanijmíyaha kjuaha Pablo nda rei Agripa ko nda titjun Festo*

13 Nk'ie nga j'a chuba nistjin, tsichu Cesareá nda rei Agripa ko na Berenice nga incha ngjikjaniñaha nda titjun Festo.

14 Nkjin nistjin incha ts'andayaha yo ko Festo kitsúyaha nda rei kjuaha Pablo. B'i kitsúhu:

—Ei tjíña nku nda xi tu nku kikj'áiya'yúhún nda Feli nubayóo nk'ie nga jet'ain xáha.

15 Nk'ie nga ngjia Jerusalen, já na'mi k'aku ko jácháha xuta judio incha tsatéjénehe ndo ko tsankina nga tsja kjuá nga n'ek'ien.

16 Kixinyaha jóo nga najmi b'a ts'in nkaha já tjíxá Roma, tsa chubá tsjáhá kjuá nga n'ek'ien xuta. At'aha tsa tjin xi tsatéjéne, tjihin nga ta kuasinjña xi tibatéjénehe tu xi kama kuasinkoho yjoho ngat'aha ni xi tichjaninéhe.

17 'Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi jóo ei, najmi kits'ink'andaya. Tjen'yún tsátejñaná nistjin xi ma ndyjuun ante má nga ts'ian kjuá ko y'exá já xi ngjik'á ndo.

18 Tunga nk'ie nga kinchja já xi tìncha batéjénehe, ndaha nku ni ch'on tjin xi kits'innkjihin k'an ngjinéhe.

19 Tu ni xi ts'e ninkuhu ní ko nku nda xi 'mi Jesu incha y'ésiyáha. Ja k'ien ndo, tunga b'ahá títsu Pablo nk'ie nga tíjña ndo.

20 'An najmi be xi nkú ts'in k'uendáhana nku kjuá xi b'a tjin. Kui nga kingjasjáiyaha rá Pablo tsa mjehe ngjuaihi Jerusalen tu xi yo n'ekokjuaha.

21 Tunga tsankihí Pablo nga tu sahá s'eya'yún ko nga nginkun nda tíjñun xi tíjña Roma n'ekokjuá. Kui nga b'a kixihinna nga s'eya'yúhun santa nkúhu nga kamana ts'inkjisehe nda tíjñun k'aku Cesar.

22 As'ai b'i kitsú nda rej Agripa:

—Ko an mjena kuasinñjúhu ndo.

—Ndyjunni kuasinñjúhi —kitsú Festo.

23 Kui nga nistjin xi ma ndyjuun tsichuhu Agripa ko na Berenice. Tsjo nkjún kama nga incha jas'en má ma kjuá. Incha tjenko já jun k'aku ko já k'akuhu naxinantóo. As'ai y'exá Festo nga ngjuaij'a Pablo ko

24 b'i kitsúhu jóo:

—Ji nda rej Agripa ko ngayjee xuta xi kama ñjakújinná, á ndo ei. Ngayjee xuta judio xi tjin Jerusalen ko xi tjin ei tìncha batéjénehe. Tìncha kjintáya nga tbankina nga tsja kjuá nga n'ek'ien ndo.

25 An najmi tsakújinna ni xi kits'in ndo xi tjeheñ ra ngabaya. Tunga kuihi tsanki nga nda tíjñun xi tíjña Roma ts'ínkokjuaha. Kui nga b'a kixihinna nga ja ts'inkjihina yo.

26 'Tunga najmi bená mí nihi xi k'uet'á xujun xi ts'inkjihí nda tíjñun k'aku xi kitsjá xána. Kui kjuaha nga ei kuats'in nibáhana ndo nginkun ko ngikuin ji, nda rej Agripa, tu xi chasjaiyaha ráa ko b'a ts'in sakúhuna én xi ts'inkjihí nda tíjñun.

27 At'aha b'a mana nga najmi chumi ni chjihí rá tsa chubá ts'inkjiná nku nda nubayá nga najmi xinya mí kjuaha tsatéjénehe.

## 26

### *B'i ts'in tsasinko yjoho Pablo nginkun nda rej Agripa*

1 As'ai nda rej Agripa b'i kitsúhu Pablo:

—Kama chubai nga kuisinkoi yjohi.

As'ai kingjénnk'a ntsja Pablo ko kinchja nga tsasinko yjoho:

2 —Tsjo nkjún mana, nda rej Agripa, nga kama kúásinka yjona nginkuin nd'ai ngat'aha ngayjee ni xi tibatéjénena já judio.

3 At'aha ji ya sisin xi nkú ts'in tíjña sin cháha xuta xi ntje judio tjeheñ rá ko ni xi b'ésiyáha. Kui b'a maha, tbankihi ra nga n'etsentai nga kuasinñjuní.

4 'Be ngayjee xuta xi ntje judio tjeheñ rá xi nkú ts'in tsátejñajihin nkúhu nga ndyjana. At'aha tsátejñajihin xutana ko Jerusalen tsátejña.

5 Ko ta be ya jóo ko kama kuitsuya tsa mjehe, nga tehente kits'intjusan xi nkú ts'in tíjña niyáha já fariseo, já xi 'yún je fiko ni xi s'ejinni.

6 'Nd'ai síjña ei nga tìn'ekokjuana at'aha tókuyáha nga Ntíaná ts'íintjusun ni xi kitsúya títjuhun ntje chání.

7 Ta kui nihi xi tìncha kuyáha nga ts'íinkjáihin xutani xi te jo maha ntje chá xi y'aha ra. Kui kjuaha nga tìncha ts'íntsjoho ra Ntíaná nistjin nistjen. Nda rej Agripa, tibatéjéna já judio ngat'aha ni xi an tókuyáha.

8 ¿Á najmi s'ejihinnu nga Ntíaná ts'íinkj'áya ngáha ra xuta ngabayoo?

9 'Nistjin nk'ie b'a kixian nga tjihin nga kfin kontraha xuta xi s'ejihin Jesu, nda xi nabáha Nazaret.

10 B'a kits'ian Jerusalem. Já na'mi k'aku kitsjana kjuá xi má nga ts'inkjas'en nubayá xuta xi yjankihi Jesu. Kó nk'ie nga n'ek'ien, an ta kits'inj'a nga b'a n'ehe.

11 Nkjin niyá kó xki ni'ya sinagoga kits'in'uhun tu xi najmi ta skuenkjúhun Jesu. Tu xí 'yúhún kits'in unkie xuta xu'bo kó kitsjennki unkie santaha tu má nankihí ni.

*B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú ts'in jakj'áha Jesucristo*

12 'Kui ni kits'ian. As'ai y'exána kó kitsjana kjuá já na'mi k'aku nga kfián Damasco.

13 Tunga nk'ie nga tít'sian niyá, ji nda rej, nk'ie nga masen nistjiun kieke nku nd'í chánka xi nibaha nk'a ján. 'Yún tsat'ai sa nga nd'íhi ts'íu. Kits'in ndzjenna kó ta kits'in ndzjehen já xi tjenkóna.

14 As'ai tsixuntuí t'anankiu kó kint'e nku nta xi én hebreo kinchjakóna. B'a kitsúna: "Saulo, Saulo, ¿á unchahaní? ¿Á ta ji tìn'e'uhun ri yjohi?"

15 'As'ai b'a kixian: "¿Yáha ji, Nda Ntia?" B'a kitsúna Nda Ntíaná: "An Jesu xi unchai.

16 Tunga tisintjenni kó t'in. Kuakakuchiji ra yjona tu xi n'exát'ahaní kó tu xi kujixinyahani ni xi kuayai kó ni xi chá sai askahan.

17 Ts'inkjisehe xuta judio kó xi najmi judio. Najmi tsjanté tsa incha ts'íin'uhin.

18 Chjúx'ánki tunkun xuta tu xi kuitjuhu má jyuun nga kjuas'ehe má ndzjeen, tu xi kuitjujihin ajin nga'yuhun ndanindoo nga ts'íinkjáihin Ntíaná. Ntíaná ts'íinndyjat'aha ngatitsuhun kó tsjáha ante ajihin xuta xi bichú ma je nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin an."

19 'Kui b'a maha, nda rej Agripa, kint'e'éhen ra xi tsakúchjina yjoho, xi nibaha nk'a ján.

20 Títjun y'enijmíhi éhen Ntíaná xuta xi tjin nanki Damasco, kó askahan xi tjin nanki Jerusalem kó ngayjee nanki xi tjin ante Judea, kó santaha xuta naxinantá xi tjin asuntee. B'a kixihin nga ngjuakj'áha ra animaha kó ts'íinkjáihin Ntíaná, kó nga ts'ín ni xi kuakúchji nga ja kits'ínk'óntjaiya animaha.

21 Kui kjuaha nga jakj'ánijéhena já judio natsihin ninku kó kama mjehe nga ts'íink'ienna.

22 'Tunga Ntíanáhá tibasinkóna santaha nd'ai. Kui nga síjñahana ei nga tinchjaka xuta x'an kó xi nchiná. Tixinya ni xi ta kitsúya já profeta kó Moise, ni xi tjihin nga kuitjusun.

23 At'aha kui xi b'a kitsú nga tjihin nga un skuehe xi kits'in nibá Ntíaná kó nga kui xi tjun kj'uaíya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'in ts'ín ndzjehen ra xutani kó xuta naxinantá xi tjin asuntej xi nkú ts'in k'uankihi.

24 Nk'ie nga b'a kitsú Pablo nga tibasinko yjoho, as'ai b'i kitsú nda títjun Festo nga kikjintáya:

—Ja tíma lukui, nda Pablo! At'aha 'yún mahi xujun, kui nga ja tíma lukuhuni.

25 As'ai b'i kitsú Pablo:

—Najmi luka, nda tíjún Festo. Kjuaxi ko b'a tjin ni xi tinchja.

26 Nda rei Agripa be ni xu'bi. Kui nga tinchja kixi kixihina nginkun. At'aha behe k'an nga beyje nda rei ngatentee ni xu'bi. Najmi nku ante xi tjina 'ma má nga b'a kamo.

27 Ji nda rei Agripa, ¿a s'eihin ni xi kitsú já profeta? Be nk'ie nga s'eihin.

28 B'i kitsú nda rei Agripa:

—Chuba mahá ndyjaha nk'ie nga n'e maní nku nda xi s'eihin Jesucristo.

29 As'ai b'i kitsú Pablo:

—Ndaha tsa chuba ndyjaha ko tsa tse ndyjaha, tunga tbankihí ra Ntjaná nga najmi tu nku ji, ko ní ngatentee xi tibasínjuna nd'ai kuichú ma xi nkúhu an, tunga najmi kohó n'úkicha xu'bi s'et'aha.

30 As'ai tsisintjen nda rei, nda tíjuun, na Berenice ko ngayjee xi incha kab'entukoho yo.

31 Incha ngji nchjanijmíya t'axín kjuo. B'i incha kitsúhu xinkjin:

—Najmi ngabaya ko ta ndaha nubayá tjeheh ra ni xi kits'ín ndo.

32 As'ai nda rei Agripa b'i kitsúhu nda tíjún Festo:

—Tsa najmi tsanki ndo nga nginkun nda tíjún k'aku Cesar n'ekokjua, kama n'e ndaihi kai.

## 27

### *B'i ts'ín kin'ekjí Pablo nanki Roma*

1 Nk'ie nga j'ai kjuá nga tjin nga n'ekjini ante Italia, as'ai kin'ekjas'en Pablo ko kj'ai sa já nubayá aya ntsja nku nda jun k'aku xi 'mi Julio. Kui xi tjínajihin já jun xi 'mi Já juhun Nda tíjuun.

2 Tsitjas'ein nku tsutsu xi nibaha nanki Adramitio xi ja ma kuitjuhú nga nguaj nanki xi tjin ante Asia. As'ai kin'eij niyá ntá. Ta ngjikoni Aristarco, kui xi nibaha Tesalonika, nanki xi tjínajihin ante Macedonia.

3 Nistjin xi ma ndyjuun tsichij nanki Sidon, ko nda jun Julio kits'ihin nku kjuanda Pablo. Kitsjantehe nga ngjitsubek'un já xi nda nchjakoho ko nga kui jóo tsjáha ni xi machjéhen.

4 As'ai tsitjukoí tsutsu yo ko tsitjandái xjo Chipre, at'aha tjen kontrani ntjo.

5 Tsitjatíkjai ntáchak'uun andaihi Cilicia ko Panfilia ko tsichij nanki Mira, nanki xi tjínajihin Licia.

6 Yo kisakúhu nda jun k'aku nku tsutsu xi nibaha nanki Alejandria ko ante Italia tifi. Yo kits'ínkjas'enni.

7 Nkjin nistjin kin'e nda ndai niyá ntá ko tu 'yaha tsichu tiñaj ankjín nanki Gnido. Tjen kontra sani ntjo, kui nga tsitjahani ankjín nanki Salmon ko y'etjindaihi xjo Creta.

8 Tu nku b'ahá ts'ín 'ni kin'eij niyá ntá andaihi xjo Creta. Askahan tsichij nku ante xi 'mi Ante Tsjo K'un xi tjina mahá nanki Lasea.

9 Nkjin nkjún nistjin ts'ayaní ngat'aha ntjo ko ja tábichú tiña nistjin nga ch'on ma nga tsutsu bankinkaá, at'aha ja tábichú tiña nistjin chunch'oon. Kui nga b'a kitsúhu Pablo:

10 —Jun já, ndzjen tímana. Tsa kuankíndjaá, ch'on kamat'aán. N'endyja tsutsuu ko ch'aha, ko santaha kuichúkjuá nga kuayáá ko ñá.

11 Tunga najmi kits'ínsihín ra nda jun k'aku ni xi kitsú Pablo. Tu ni xi kitsúhu nda xi ts'ínko tsutsuu ko nda xi ts'e yoo tsasínjjuhu.

12 Ante xu'bo ya najmi nda ma tsa yo n'ekj'a nistjin chunch'oon. Kui nga nkjin incha kamaha xi b'a incha kitsú nga tu sahá nda tjin nga incha kuitju yo, tsa tu ahá ni b'a ts'ín incha kuichú Fenice, nanki xi tjínajihin xjo Creta. Yo

má bichú tsutsu kō nda ts'in s'entu. B'a ts'in yō kama incha ts'ínkj'aha nistjin chunch'ón.

*B'i ts'in kamané ntjo tsutsu xi tjíya Pablo*

<sup>13</sup> As'ai kitsjen nku ntjo xi najmi 'yún, xi nibaha ajin ntáchak'uun. B'a kamaha jóo tsa nda ts'in ngjuai tímaha. Kui nga tsitjukohō tsutsu kō incha ngjiko tiña andai xjo Creta.

<sup>14</sup> Tunga najmi ts'andayahá ra nga kama nku ntjo xi tu xí 'yúhún, xi nibaha asun t'anankiu. Be jóo nkú 'mi ntjo.

<sup>15</sup> Kui xi kikjebéfe tsutsu. Najmi ta kama tsankinkohōni má nga mjeni. Kui nga kik'aintehenj nga ngjuaikohōni ntjo.

<sup>16</sup> As'ai tsitjandái nku xjo ichí xi 'mi Cauda. Kui xi y'échjaha ichí ntjo, kō tu 'yaha kamanj kichju'yúin tsutsu ichí xi y'a tsutsu.

<sup>17</sup> Nk'ie nga kin'ekjas'ein tsutsu ichíu, as'ai n'ú'ya y'é'yúnkjáha jóo tsutsu chánka xi tjenkoi tu xi najmi kuakjahan. Incha kitsankjún tsa tsumí xi tjín ante xi 'mi Sirte kjuas'enjin. Kui nga incha kikjejehen najyuhun tsutsu, kui xi basinya'yún ntjo. As'ai kitsjante nga ngjuaikohō ntjo.

<sup>18</sup> Nistjin xi ma ndyjuun 'yún kitsjen sa ntjo. Kui nga incha kikjaníkj'ajin ntáchak'uun ch'áha tsutsu.

<sup>19</sup> Nistjin xi ma jahan incha kik'aníkj'ajin santaha kō ni xi ts'inchjén nga fiko tsutsu.

<sup>20</sup> J'a nkjin nistjin nga najmi kama sje kō ta ndaha najmi kama chji niñuu kō ntjo xi 'yún tjenneni. B'a tsixin nga najmi ta kuintsubahani.

<sup>21</sup> Nkjin nistjin j'a nga najmi chumi nihi kichinej. As'ai Pablo tsasinjña ndju kō b'i kitsú:

—Jun já, najmi nda kin'o nga najmi tsasinñjunú, nk'ie nga tsitjukoo tsutsu xjo Creta. Un tibenuu nd'ai kō tín'e ndyjo ni xi kich'o.

<sup>22</sup> Tunga nd'ai b'a tíxinnuu nga tjen nga'yúhuun yjonuu, at'aha najmi ch'a kuayá. Tu tsutsuuhú xi ndyja.

<sup>23</sup> At'aha nkui jyún kabakúchjina yjohō nku ntítsjehe Ntia xi ts'ena kō xi ts'inxát'aha.

<sup>24</sup> B'a katsúna: “Najmi tu binkjuin, Pablo. Tjihin nga k'úin nginkun nda títjun k'aku Cesar. Ntjaná títsjáhi kjuanda xu'bi nga najmi kuayá ngayjee já xi tjíntuyákohi tsutsu.”

<sup>25</sup> Kui b'a maha, jun já, tjen nga'yúhuun yjonuu. At'aha s'ejinna Ntjaná nga b'a kama xi nkú nga ka'mina.

<sup>26</sup> Tunga tjíhín ni nga nku xjo kuichúkoná ntjo.

<sup>27</sup> Nk'ie nga tsichu nistjen nga ja tjínni jo tuntjái, kō nga ja tífikoni ntjo ajin ntáchak'un Adria, nkú ra ma masen nistjen kieke já xi tíincha ts'ínkō tsutsu nga ja tábichú tíñai ante kixiu.

<sup>28</sup> Kui nga kik'achubaha nga nankaha ntóo. Kan tj'ion nku metru kama. As'ai ngjindju sa kō ta kik'achubahá ngáha. Kui xi kama kan ún jo metru.

<sup>29</sup> Incha kitsankjún tsa naxiu satékjokohō, kui nga incha kikjaníkj'aha ñju ni xi fáya'yún tsutsu. Incha mangimjehe nga kitsa kama sen.

<sup>30</sup> As'ai mjehe kuanka já xi tíincha ts'ínkō tsutsu. Kui nga incha kikjaníkj'ajihin ntóo tsutsu ichí xi kjit'aha tsutsu chánkoo. B'a incha kitsú nga incha kjaníkj'a sa ankjín tsutsu ni xi kjuáya'yúhuun tsutsu.

<sup>31</sup> Tunga b'ahá kitsú Pablo nga kinchjako nda jun k'aku kō já juun:

—Tsa najmi k'úentu já xu'bi aya tsutsu, jun najmi k'uankiu.

<sup>32</sup> As'ai incha tsatekjá já juun n'ú'ya xi tjít'a tsutsu ichíu. Incha kikjanítja'ba niu.

<sup>33</sup> Nk'ie nga ja t́nibá ma sen, Pablo b'a kitsúhu ngayjee jóo nga t́j́hin nga incha kjine nichine. B'i kitsúhu:

—Ja t́j́nnuu jo tuntjái nd'ai nga 'yún t́n'enkjíhuun tak'un kó nga tintsuba kjintíó. Najmi t́chino niñu.

<sup>34</sup> T́bankihínu nga ch́nehenu ichí nd'ai. Kuasinkonuu tu xi k'uaankihinu. At'aha ndaha nku ntsjaku najmi ndyja.

<sup>35</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, as'ai jak'á nku ninkuan kó kitsjáha máb'achj́hi Nt́aná nginkun ngayjee jóo. Tsakjánya kó kikjine.

<sup>36</sup> As'ai kama 'yún tak'un ngayjee já xingisoo kó ta incha kikjine ninkuon.

<sup>37</sup> Jo unchan kó cháte kó kan ún nku mahani ngayjei xi tintsubayai tsutsuu.

<sup>38</sup> Nk'ie nga ja incha kikjine niñu, as'ai tu xi kama kijnaha tsutsuu incha kikjaník'ajin ntáchak'uun tuniñu xi y'a yóo.

### *B'i ts'in tsakjan tsutsu xi tj́ya Pablo*

<sup>39</sup> Nk'ie nga kama seen, najmi kamankjihin jóo má incha tsichu. Tunga kíkíehé nku ante kixi má nga t́j́n tsumí kó incha kama mjehe nga ngjuaiko tsutsuu yo, tsa tu ahá ni kuichúko.

<sup>40</sup> Kui nga incha tsate'yúhun n'ú'ya xi y'aha ra ni xi fáya'yúhun tsutsuu. Incha kikjanítjab'a niu kó kits'in ndaíhi ni xi bakú n'yáha tsutsuu. As'ai kingjénnk'a najyuhun tsutsuu xi basinya'yún ntjo tu xi ngjuaikoho ra ntjo ante kixiu.

<sup>41</sup> Tunga nkuhú ante má nga t́j́n tsumí tsichu yóo. Yo kisasínká'yún ankj́n tsutsuu. Ndahachí najmi ta kama kits'inniyáha niu. As'ai t'éhen ntóo kikjexuba astun tsutsuu.

<sup>42</sup> B'a incha kitsúhu xinkj́n já juun nga incha ts'ínk'ien já nubayóo tu xi najmi incha kuankajin ntáha.

<sup>43</sup> Tunga mjehé ra nda jun k'aku nga ts'ínk'anki Pablo, kui nga najmi kitsjántehé nga b'a incha ts'íhin jóo. Tu sa ní b'a kitsú nga tjun kjaník'ajin ntá yjohó xi mahá ntá tu xi kuichúhu ante kixiu,

<sup>44</sup> kó nga já xingisoo ngjuaiko yáte kó tsa t'íaha tsutsuu. B'a ts'in incha tsichuhuni ante kixiu kó incha ts'ankiyjei.

## 28

### *B'i ts'in kits'in kjuankjún Pablo xjo Malta*

<sup>1</sup> Nk'ie nga tsitjujin ntái, kik'inyaní nga Malta 'mi yo.

<sup>2</sup> Xuta xi t́j́n xjo xu'bj́ nda animaha kó nda kits'ínkjáinni. Incha kits'in'yún nku nd'í chánka, at'aha nch'án kó ts'í t́b'a kui nistjiun.

<sup>3</sup> Jáya Pablo chuba chikín kó y'éntujín nd'íu. As'ai tu tsitjuhú nku ye xi t́bankaha nt'aihi nd'íu kó kikjinehe ntsja Pablo.

<sup>4</sup> Nk'ie nga kíkíe xuta xi t́j́n yo nga t́j́n'ankit'a ye ntsja Pablo, b'i ngján kinchjako xinkj́n. B'i incha kitsú:

—Kjuaxi nk'ie nga animá ts'ínk'ien ndai. Ndaha tsa kuitjujin ntáchak'uun tunga Nt́aná najmi mjehe tsa k'úéjña t́k'un sa.

<sup>5</sup> Tunga y'étsujnehé Pablo ye ajin nd'íu. Ndahachí najmi chumi nihi xi kamaha.

<sup>6</sup> Incha kikuyá xuto nga kujjin Pablo kó a ra t́j́n'yún kuayáha. Tunga b'ahá ts'in j'aha chuba nga t́incha kuya. Nk'ie nga incha kíkíe nga najmi chumi nihi xi kamaha, kits'ínk'óntjaiya kjuankjintak'uhun. B'a incha kitsú nga nku ntja Pablo.

<sup>7</sup> Tiña ante xu'bo t́j́hin ni'ya nku nda xi 'mi Publio, xi nda títjuhun xjo Malta. Kui xi kits'ínkjáinni. Nda ts'in kits'ínsinni jan nistjin t́j́hin.

<sup>8</sup> Tunga kjijña uhún na'mihí Pabló. Ch'in tinchaha kó tí'ahá. As'ai jas'en Pabló má kjijña. Askahan nk'ie nga kinchjako Ntíaná, kingjénne ntsja kó kits'innkihi.

<sup>9</sup> Nk'ie nga b'a kamoó, ta incha j'ai ya kj'ai xuta un xi tjín yo. Ta incha kama nkihi.

<sup>10</sup> Nkjin ni xi kitsjani xuto, kó nk'ie nga kichjubé ngáhani kj'ai tsutsu ta kitsjani ni xi machjén nga n'eé niyá.

### *B'i ts'in tsichu Pabló nanki Roma*

<sup>11</sup> Nk'ie nga j'a jan sá, as'ai tsankinkoi nku tsutsu xi yo kits'inkj'a nistjin chunch'oon. Alejandria nibaha yóo kó tjít'a chjihí sénnistjihin ntia Castor kó Polux.

<sup>12</sup> Tsichii Siracusa kó jan nistjin ts'andayani yo.

<sup>13</sup> Nk'ie nga tsitjuí yo, tsankint'á tiñai nanki xi tjín yo kó tsichii nanki Regio. Nistjin xi ma ndyjuun kamanéi nku ntjo, kó nistjin xi ma johó tsichukoni tsutsuu nanki Puteoli.

<sup>14</sup> Yo kisakúni k'ua já nts'eé xi b'a kitsúni nga kuintsubakoi nku tuntjái tjihin. Nk'ie nga ja kamoó kin'eí niyá nga tsankiin nanki Roma.

<sup>15</sup> Já nts'eé xi tjintu nanki Roma, nk'ie nga kint'é nga tsichii yo, as'ai incha j'aikj'á niyáni má nga 'mi Natsin Apio kó má nga 'mi Jan Ni'ya, yo má n'ekj'a nistjen. Nk'ie nga kikié Pabló jóo, kitsjáha máb'achjihí Ntíaná kó tsjo kik'iehe animaha.

<sup>16</sup> Nk'ie nga tsitjas'ein nanki Roma, kik'aintehe Pabló nga t'axín k'úejña kó nku nda jun kikunntáha.

### *B'i ts'in y'énimíhi Pabló xuta judío xi tjín Roma*

<sup>17</sup> Nk'ie nga j'a jan nistjin, as'ai Pabló kinchja ñjakúhu já k'akuhu xuta xi ntje judío tjeheñ ra xi tjín yo. Nk'ie nga kama ñja jóo, as'ai b'a kitsúhu:

—Jun já nts'e, najmi chumi nihi xi kits'ihin xutaná kó ta ndaha najmi ngji kontraña sin chá xi kits'inkjas'enná ntje cháná. Tunga xuta xi tjintuhú Jerusalem kits'inkjas'ennijéna aya ntsja já Roma.

<sup>18</sup> Kingásjaiyana kó kama mjehe nga ts'ín ndaína, at'aha najmi chumi nihi xi kits'ian xi tjeheñ ra ngabaya.

<sup>19</sup> Tunga najmi kits'in yuhú já judío xi tibatéjéna. Kui nga tsankihina nga nginkun ndatítjun k'aku Cesar n'ekokjuahana, ndaha tsa najmi tjín ni xi kuatejénehena xutaná.

<sup>20</sup> Kui kjuaha nga kinchjahanuu. Mjena skuenuu kó xinyanuu nga tjínká'yúnna n'úkicha i tu ngat'aha nga tikuyáha ni xi tichuyáá ngayjeé ñá xi xuta Israel.

<sup>21</sup> As'ai b'i incha kitsú jóo:

—Ndaha nku xujun xi nibaha ante Judea xi tinchjanimiyaha ri najmi j'aini, kó ta ndaha já nts'eé xi incha nibaha jáñ najmi chumi ni ch'onk'uhun xi kinchja ngat'a ts'i.

<sup>22</sup> Tunga mjeheni kuasinñjuí xi nkú ts'in n'enkjín'uin, at'aha yai nga tu má antehé ni najmi nda tichubanijmíyaha xuta xi yankihí én xi tíb'enimí.

<sup>23</sup> Kui nga incha y'éhe ra nku nistjin nga Pabló kuakúya kó nkjin nkjún xuta incha j'ai kui nistjiun ni'yaha. Nku nistjin kik'aha Pabló nga y'éjña chji kó kitsúya nkú ts'in batéxuma Ntíaná. Kits'inchjén xujun kjuatéxumaha Moise kó xujuhun já profeta nga y'éjña chjihí xuta yáha Jesu.

<sup>24</sup> As'ai tjín xi kits'inkjáihin ni xi kitsú Pabló kó tjín xi najmi kis'ejihin.

<sup>25</sup> Najmi tsichu ma nkuko xinkjín. Nk'ie nga incha kik'atuts'ihin nga incha ngji ni'yaha, b'i kitsú Pabló:

—Kjuaxi ni xi kitsúhu Espiritu Santo ntje chánuu nga kits'ínkinchja nda profeta Isaia. B'i kitsú:

<sup>26</sup> T'ihinseihí naxinantá xu'bo ko b'a t'ihin:  
'Yún kuasínñju tunga najmi kamankjihínnuu,  
ko 'yún chaso tunga najmi chanú.

<sup>27</sup> At'aha ja kama ndjá animaha xuta xu'bi,  
kits'ín staya yjoho ko kik'íechja tunkun,  
tu xi najmi skuehe ko najmi kuint'éhe,  
ko najmi kamankjihin ra,

tsa ts'íink'óntjaiya animaha ko nga an ts'innkíhi.

<sup>28</sup> 'Kui nga t'ihin nga chahanu nd'ai nga Ntíaná ts'íinkjihí ra naxinantá xi t'ín  
asuntej én xi ts'íink'ankihí. Kuihí xuto xi kuasínñjuhu éen.

<sup>29</sup> Nk'ie nga b'a kitsú Pablo, 'yún incha kinchjatiko xinkjín já judio. As'ai  
incha ngji.

<sup>30</sup> Jo nú kamaha Pablo nga y'ejñaya ni'ya xi y'échjí sá. Kits'ínkjáihin ngayjee  
xi tsichusehe.

<sup>31</sup> Y'énjímí xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná ko tsakúya nga Jesucristo xi Nda  
Ntíaná. Kinchja chji chji ko najmi ch'a xi y'échjahá nga b'a kits'ín.



## **Xujun xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Roma**

*B'i ts'in kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Roma*

<sup>1</sup> An Pablo, an nda musu síhin Jesucristo. Ntíaná kits'in mana nku nda postruhu tu xi k'uenijmihina én nda tsuhu,

<sup>2</sup> én nda tsu xi kitsú nga tsjá nk'ie nga kits'ínkinchja já profetaha xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná, kui xi tsje.

<sup>3</sup> Én nda tsuu tinchjanijmíyaha Ntíhi, kui xi Nda Ntíaná Jesucristo. Nk'ie nga yjoninte kik'a, ntjehe nda rei David nibaha ra.

<sup>4</sup> Ko nk'ie nga j'áiyaha ngabayoo, Espiritu Santo y'éjña chji nga kui xi Ntíhi Ntíaná xi tjihin nga'yún.

<sup>5</sup> Kitsjana kjuanda ko kits'in mana nku nda postru ngajoho tu xi tu má k'uenijmihí ra xuta nga tjihin nga s'ejihin ko kuint'é'éhen.

<sup>6</sup> Jun tintsujun xuta xi kis'enijmihí, kui nga xutaha Jesucristo kamahanu.

<sup>7</sup> Ngayjoo xuta ninku xi tintsujoo nanki Roma títs'inkjínuu kui xujun. Tjoho Ntíaná jun ko j'ájinnuu nga kikjats'enuu.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

*B'i ts'in kitsúya Pablo nga mjehe ngjuaisehe xuta ninku Roma*

<sup>8</sup> Kui ni xu'bi xi tjun xinnuu. Tu ngat'aha nga Nda Ntíaná Jesucristo ts'ená, tsjaha máb'achjihí Ntíaná ngat'aha nga ja kichjubó éhen ko nga ngúsuhun asuntee tichubanijmíyaha xi nkú ts'in s'ejinnuu Ntíaná.

<sup>9</sup> Ngayjee animana títs'inxát'aha Ntíaná nga túb'enijmíá én nda tsuhu Ntíhi, ko kui xi be nga tehente ts'inkjónuu nk'ie nga nchjaka.

<sup>10</sup> Bankihí Ntíaná tsa kui xi mjehe katsjáníyana nga kama kfínsenuu.

<sup>11</sup> At'aha mje nkúnna skuenuu tu xi kúásinkohonuu nga sakúnuu ni xi tsjáná Espiritu Santo, tu xi ndjá kuinchahanu.

<sup>12</sup> Mjena nga xi nkú ts'in nkuhú s'ejinná k'uai nga'yúnkoho raá xinkjá.

<sup>13</sup> Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin niyá kama mjena nga kfínsenuu tunga santahá ni nd'ai tjin ni xi túb'échjana. Mjena ta ts'ian xá xi kitsjana Jesucristo ajinnuu xi nkú nga ta títs'ian ajihin xuta naxinantá xingisoo.

<sup>14</sup> Tjihin nga ts'ian ajihin tu mí xutahá ni xá xi kitsjana, xuta xi nchja én griego ko xi nchja kj'ai én, xi nkjink'uhun ko xi najmi nkjink'uhun.

<sup>15</sup> Kui nga mangimjehena nga k'uenijmihinnuu ko ta jun xi tintsujoo Roma én nda tsuhu Jesucristo.

*B'i ts'in kitsúya Pablo nga tjihin nga'yún én nda tsuhu Jesucristo*

<sup>16</sup> Najmi ma subana nga én nda tsuhu Jesucristo b'enijmíá, at'aha kui xi nga'yúhun Ntíaná xi ts'ínk'ankikoho ngayjee xi s'ejihin, xi ntje judio tjehe ra ko xi najmi ntje judio tjehe ra.

<sup>17</sup> Én nda tsuhu Ntíaná bakúchji xi nkú ts'in Ntíaná tsjáha xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin. B'a ma at'aha s'ejihin, xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntíaná nga b'i títsu: "Xi ja naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejihin k'úejña tík'un."

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta tjihin je*

18 Ntíaná xi tǐjña nk'a ján b'éjña chji kjuakjahan nga ts'ín nibánehe ngayjee xuta xi najmi benkjúhún kó incha ts'ín ni xi najmi naxu nginkun. Kui xuto xi b'échja nga cha ni xi naxu tǐjín.

19 At'aha ni xi yaha Ntíaná, kui ta incha be. Ntíaná ta y'éjña chjihí.

20 Najmi tǐjín xi nkú ts'ín b'a incha kuitsuhu nga najmi be. At'aha xi nkúhu nga kamanda asuntee tísakúchji nga'yúhún Ntíaná xi najmi maha ndyja kó nga nkuhú kui xi Ntíaná. Kjuaxi kjáihín nga najmi ma chji Ntíaná, tunga kamankjihinná tsa chaseéhe ni xi kin'enda.

21 Tunga ta ndahá ni tsa incha kíkíe jóo ni xi ts'e Ntíaná, najmi incha kits'ínkie yjohó nga Ntíaná xi tǐjihín kjuachánka kó ta ndaha najmi incha kitsjáha máb'achjihí. Tu sa ní ni xi najmi chumi ni chjihí ra incha kits'ínkjink'un kó incha kama jyihín.

22 Já nkjink'un chubá incha kits'ín mahá yjohó, tunga já síhí incha kama.

23 Incha kits'ín t'axín kjuachánkaha Ntíaná, kui xi najmi maha 'me. Kits'ínsjohó sénnistjihín xuta xi maha 'me kó sénnistjihín nisee, chu kó ye.

24 Kui nga Ntíaná kits'ín ndaíhi ra xuto nga ni xi najmi ndoo incha ts'íihín, ni xi nchjaha animaha. Ta kui ta maha najmi incha kikienkjún yjonintehe nga ch'on kits'ínko.

25 Incha kits'ín t'axín éhen Ntíaná xi naxu tǐjín. Tu én tsank'óohó incha tsakj'á. Incha kikienkjún kó incha kits'ínsjohó ni xi kin'enda antehe ni nga xi kits'ínnda niu ts'ínsjohó, xi tǐjihín nga n'etsjohó tu nkjéhé ni. B'a tǐjín.

26 Kui nga Ntíaná kits'ín ndaíhi ra xuto nga ni xi suba maná incha ts'íin. Jminchjihín jóo incha y'éntu xi nkú ts'ín tjeheñ ra nga incha ts'íin kó x'íhín.

27 Já x'in ya ta incha y'éntu xi nkú ts'ín tjeheñ ra nga incha ts'íin kó jmichjún. Ta kuihi xinkjín x'in incha kits'ín mje. Tǐjihín kjuasuba ni xi incha kits'ín. Ta kuihi jáx'in incha kikjantukó xinkjín. Tunga ta incha kits'ínkjáihín ra chjí xi tjeheñ ra kjuangasten xi incha kits'ín.

28 At'aha najmi incha kits'ínsihín Ntíaná, kui nga Ntíaná kits'ín ndaíhi ra nga kuatsúhun kjuankjink'uhún, tu xi incha ts'íhín ni xi najmi ma n'e.

29 Kui nga kitsejihín ra ngayje tǐkjá ni ch'onk'un. Najmi naxu incha ts'ín, fantukó jminchjín xi najmi kjee bixan, incha fásihín ni xi tǐjihín xinkjín kó ch'on incha ts'ín. Kitsejihín animaha kjuaxintak'un, incha ts'íin k'ien xinkjín, kó ta kitsejihín kjuachán, kjuamaña kó kjuach'onk'un.

30 Nchjane xinkjín, én tsank'á ts'ínne xinkjín, ts'ín unkie Ntíaná, najmi ch'a benkjún, ma ngak'un, nk'a b'asje yjohó, kjuankjintak'uhún b'asjejin nkjin tǐkjá ni xi ch'onk'un, najmi nt'é'éhen xi cháha,

31 si, najmi ts'íntjusun én xi nchja, najmi ch'a xi ts'íntjo, najmi ma n'e jnenta kó najmi ma nimaha xinkjín.

32 Be xuta xu'bo nga xi b'a ts'íun ngabaya tjeheñ ra, at'aha b'a ts'ín y'éjña Ntíaná. Tunga tu nku b'ahá tǐincha ts'ín kó santaha tsjo incha maha nga kj'ái xi b'a ta ts'ín.

## 2

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntíaná ts'íinkokjua ngayjee xuta*

1 Ji xi chaseihí yá xi nda kó yá xi najmi nda kó tǐn'ek'anji jé xuta xi kj'ái, najmi tǐjín nkú ts'ín n'esjenkihini yjohí. Nk'ie nga chaseihí yá xi nda kó yá xi najmi nda, ta ji ta maha n'ek'anji jé yjohí, at'aha ji b'a ta n'ei.

2 Yaá nga kixí ts'íinkokjua Ntíaná xuta xi b'a ts'íun.

3 Ji nda, ji xi chaseihí yá xi najmi nda tǐts'ín kó nk'ie nga b'a ta n'ei, ¿a b'a bixín nga kuitjunkihi yjohí nga ts'íinkokjuahi Ntíaná?

4 ¿Á t́n'e t'axihín rí yjohí kjuanda chánkaha Ntíaná kó nk'ie nga tú xí ts'ín'yún tak'uhúnná kó nk'ie nga tú xí ndahá ts'ín? ¿A najmi mankjihín ri nk'ie nga kui kjuandaha Ntíaná títsjáníyáhi nga k'úínchj'aha rí animahí?

5 Tunga tú ngat'aha nga ndjá t́iyahi kó nk'ie nga najmi tí'michj'aihi animahí, tú sahá t́n'etsenéi yjohí kjuá'un xi níbanehe asuntee nístjin nk'ie nga ts'ín nibá Ntíaná kjuakjahan kó ts'ín sisin kjuá.

6 Nk'ie b'a kamoó, Ntíaná tsjáha chj́hi nga nkúnkú xutá ngat'aha xi nkú t́ín ni xi kits'ín.

7 Xutá xi tú nku t́incha títs'íhín ni xi nda, xi b'a ts'ín t́bangisjáhi nga sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntíaná kó nga nda chá kó nga k'úéntu t́k'un sín, kui xutáha xi Ntíaná ts'ínk'íéntu t́k'un síhín.

8 Tunga xutá xi sin kjuá kó najmi nt'é'éhen ni xi naxú t́ín, xi tú sahá nt'é'éhen ni xi najmi ndoó, kui xi incha ts'ínkjáihín kjuá'un xi ts'ín nibánehe Ntíaná kó kjuakjahan.

9 Kjuanima kó kjuaba sakúhu ngayjee xutá xi ts'ín ni xi ch'onk'un, b'aha rá xutá xi ntje judío t́ehen rá kó xi najmi ntje judío t́ehen rá.

10 Tunga ngayjee xutá xi incha ts'ín ni xi ndoó, kui xi sakúhu kjuachánka xi tsjá Ntíaná, nda chá kó s'ehe kjuajyu, b'aha rá xi ntje judío t́ehen rá kó xi najmi ntje judío t́ehen rá.

11 At'aha namji ngabi ts'ín Ntíaná.

12 Ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga najmi be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tú nkú ndyahá tá ndaha tsa najmi kits'ínkokjuaha kjuatéxumoó. Kó ngayjee xi incha kits'ín ngatitsun nga ja be kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, kui kjuatéxumoó ts'ínkokjuaha.

13 Najmi xutá xi tú basínñjuhú rá kjuatéxumoó xi naxú ma nginkun Ntíaná. Xutá xi ts'íntjusun ní kjuatéxumoó xi naxú n'e ma.

14 Xutá xi najmi ntje judío t́ehen rá najmi kik'aihi kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise tunga ts'íhín ni xi títsu kjuatéxumoó, at'aha mankjihín ni xi nda kó ni xi najmi nda. B'a ts'ín kuenta ts'e suba sakúhu rá nku kjuatéxuma, ndaha tsa najmi t́jñaha kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise.

15 Incha bakúchji xutó nga ajin animaha t́ít'a ni xi bakúya kjuatéxumoó. Animaha tsuyaha tsa nda kó tsa najmi nda ni xi t́incha ts'ín. Kó kjuankjintak'uhún tsuyaha tsa t́ehen jé kó tsa najmi t́ehen ngat'aha ni xi t́incha ts'ín.

16 B'a kama nístjin nk'ie nga Ntíaná k'uéxáha Jesucristo nga kuasehe ni xi t́intu'máha xutá. B'a kama xi nkú títsu én nda tsu xi t́b'enijmía.

*B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tá t́ihín jé xutá judío ndaha tsa kui kik'aihi kjuatéxumoó*

17 Ji xi b'a t́bixín nga ji xi ntje judío t́ehen ri, nga kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise kich'ai kó tsjo mahi at'aha Ntía nku tutuu s'ejihín.

18 Yai ni xi mjehe Ntíaná nga n'ei. Yai má nihi xi nda at'aha kjuatéxumoó kisakúyahi.

19 Behe tak'uín nga mahi baku níyáhi xutá ká kó nga ji xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ín ndzjehen xutá xi t́íma má jyuun.

20 Ji xi bakuyáhi xutá xi najmi be ni xi ts'e Ntíaná. Ji xi nda maestruhu xutá xi najmi mankjihín, at'aha t́jñahi kjuatéxuma xi bakúchji kjuankjintak'uun kó ni xi naxú t́ín.

21 Ji xi bakuyái, ¿a najmi bakuyáha rí yjohí? Ji xi b'enijmí nga najmi ma n'e ndyjé, ¿a n'ei ndyjé?

22 Ji xi b'a bixín nga chankjáán kjuabixanná, ¿a b'a n'ei? Ji xi unchai ntía xi ntsja xutá ts'ínnda, ¿a najmi n'ei ndyjé nínkuhu ntía xu'bo?

<sup>23</sup> Ji xi tsjo mahi at'aha yai kjuatéxuma xi kin'ekj'asehen Moise, tunga najmi tíyankjúní Ntíaná nk'ie nga tíbiyunéi kjuatéxumoo.

<sup>24</sup> B'i títu éhen Ntíaná má nga tjít'a: “Ngat'anuu najmi tíyankjún Ntíaná ajihin xi najmi ntje judio tjeheh ra.”

<sup>25</sup> Chjihí ra nga kin'ehi circuncision tsa tín'etjusuin kjuatéxumoo. Tunga tsa tíbiyunéi kjuatéxumoo, circuncision xi kin'ehi b'a ma xi nkúhu tsa najmi kin'ehi niu.

<sup>26</sup> Kui nga tsa xi najmi kin'ehe ra circuncision kj'uatjoho ni xi tjít'a kjuatéxumoo, ¿a najmi n'echjihí ra ni xi títs'ín nga chasehe xi nkúhu tsa kin'ehe circuncision?

<sup>27</sup> Xi najmi kin'ehe circuncision yjonintehe tunga títs'íntjusuhún kjuatéxumoo, kui xi k'uéjñanehi ni xi kanéhi ji xi tíjñahi kjuatéxumoo ko kin'ehi circuncision tunga tíbiyunéni.

<sup>28</sup> Najmi yjonintee tsuya yá xi judio, ko najmi ni xi n'ehe yjonintee xi circuncision xi ndoo.

<sup>29</sup> Judio ní xi b'a ts'ín tjíyaha ko circuncision xi nda, kui ní xi ma ajin animaha xuta. Espirituhu Ntíaná b'a ts'íun, najmi ni xi tjít'a xujun. Xi b'a ts'ín tjíyaha, Ntíaná nda nchjanehe xuta xu'bo, najmi xuta.

### 3

#### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú naxuhú ts'ín Ntíaná*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, ¿mí ni xi tjín saha xi ntje judio tjeheh ra ni ma? ¿Ko má xi kui chjéhen circuncision?

<sup>2</sup> Chjihí ra niu, tu xi nkú ts'ín chasehé raá. Títjun Ntíaná kits'ínkjas'eheh xuta judio éhen.

<sup>3</sup> Tjín xi najmi kis'ejihin éhen Ntíaná, tunga, ¿a kuihí nihi xi ts'ín nga Ntíaná najmi ts'íntjusuhun éhen?

<sup>4</sup> ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ndaha tsa tsank'á ngayjee xuta, tunga Ntíaná tu nkú ts'ín ni xi naxu tjín. Xi nkú ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná nga b'i títu: S'ejña chji nga ji xi naxui nk'ie nga chubai, ko n'e nganai nk'ie nga n'ekokjuahi.

<sup>5</sup> Tsa kjuach'onk'unná b'ejña chji nga Ntíaná xi naxu ts'ín, ¿nkú kuixíaán ni ma? ¿A najmi naxu ts'ín Ntíaná nk'ie nga ts'ín nibájennená kjuakjahan at'aha ch'on k'aán? Nk'ie nga b'a tíxian, tínchja xi nkúhu nku nda.

<sup>6</sup> ¡Ndaha tsa mí yjehe najmi b'a tjín! At'aha tsa najmi naxu ts'ín Ntíaná, ¿nkú ts'ín ts'ínkokjuaha xuta?

<sup>7</sup> Tunga tsa ngat'aha én tsank'á xi tínchja, ko tsa b'a ts'ín tísejña chjiji nga b'a tjín ni xi ts'ín Ntíaná ko sakú saha kjuachánka, ¿á b'a tíminaha ni ma nga ngatitsun títs'ian?

<sup>8</sup> Ka ma ra b'i k'úhín xinkía kai: “Ch'on n'eé tu xi nda kamaha asunntei.” B'a tíjñcha tsu xi tíjñcha nchjayaneni nga kui niu xi tíjñcha bakuyái. Nda tjín nga s'ejñanehe mí nihi xi kanéhe xi b'a tíjñcha tsuu.

#### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjín xi bichú ma naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga ts'íntjusun kuatéxumoo*

<sup>9</sup> ¿Nkú kuixíaán ni ma? ¿A 'yún nda sai jin xi ntje judio tjeheh ni nga xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha ja kuayaá nga xi judio ko xi najmi judio nkúhu ngatitsuun tíjntujín.

<sup>10</sup> Xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná nga b'i títu:

Najmi tjín xi naxu nginkun Ntíaná,  
ndaha nku najmi tjín.

<sup>11</sup> Najmi tjín xi mankjihin,

najmi tjin xi bangisjai nga skue yaha Ntiana.

<sup>12</sup> Ngayjee kindyjajihin niyoo,  
nkuhu nga tsatsuhun animaha.

Najmi tjin xi nda ts'in, ndaha nku najmi tjin.

<sup>13</sup> Ngabaya y'aha ra ni xi tsu,  
tu subaha en tsank'a nchja.

En xi bitju ts'a b'a joyaha xahan ye,

<sup>14</sup> kitsehe ts'a en ch'on tsu ko en stinta.

<sup>15</sup> Kitsa b'ema nga ts'ink'ien anima,

<sup>16</sup> ni xi incha ts'in ts'in x'ahan xuta ko kjuanima tsjaha.

<sup>17</sup> Najmi incha be ma tjin kjuajyu,

<sup>18</sup> najmi incha tjinjin tak'un  
nga Ntiana xi tihin nga chankjun.

<sup>19</sup> Yaá nk'ie nga xuta xi tijnanehe kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise,  
kjuatexumoo tinchjakoho xuta xu'bo tu xi nk'ie nga kuasehe ra Ntiana mi nihi  
xi kits'in xuta najmi ta incha kuintchjaha nga najmi ta kuitjunkihi ra yjoho.

<sup>20</sup> At'aha ndaha nku najmi naxu chaha nginkun Ntiana tu ngat'aha tsa  
ts'intjusun ni xi tijt'a kjuatexumoo. At'aha tu sa ni kjuatexumoo b'ejna chjina  
nga tjinná ngatitsun.

*B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga tu ngat'aha nga s'ejihin xuta Jesucristo naxu  
bichu ma nginkun Ntiana*

<sup>21</sup> Tunga nd'ai ja y'ejna chji Ntiana xi nku ts'in naxu ma xuta nginkun.  
Najmi kjuatexumoo xi maha b'a ts'in. Santa nihi ma n'eya ni ajihin xujun  
kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise ko ni xi y'et'a ja profeta.

<sup>22</sup> Ngat'aha ni nga s'ejihin xuta Jesucristo, b'a ts'in naxu maha nginkun  
Ntiana. Ko b'a maha ngayjee xi s'ejihin, at'aha najmi ngabi ts'in Ntiana.

<sup>23</sup> Tu ngat'aha nga ngayjee xuta kits'in ngatitsun, ndaha nku najmi sakuhu  
kjuachanka xi Ntiana tsja.

<sup>24</sup> Tunga chankaha kjuandaha Ntiana xi tu titsjaha nga naxu kama xuta  
nginkun, at'aha Jesucristo y'echjintjai xuta ko kits'in nda'ihijehé.

<sup>25</sup> Kui xi Ntiana kits'in ma nku chje. Tsatendzjo jnihi tu xi sakuhuna  
kjuan'endyat'a nk'ie nga s'ejinna Jesucristo. B'a ts'in tsakuchjhi Ntiana nga  
naxu ts'in. Nistjin nk'ie, tu ngat'aha nga tsenta najmi kits'innijehé ra xuta  
ngatitsun xi kits'in.

<sup>26</sup> Tunga nistjin nd'ai ja tsakuchji nga naxu ts'in ko nga tu nku naxuhu  
tits'in nk'ie nga titsjaha xuta nga naxu ma nginkun tu ngat'aha nga s'ejihin  
Jesucristo.

<sup>27</sup> Kui b'a maha, za tjin nku ts'in kama nk'a n'esjehena yjona nginkun  
Ntiana at'aha ngat'aha kjuatexuma xi kin'ekjas'ehe Moise naxu kamahana  
nginkun? Najmi kama. S'ejna t'axin ni xu'bo tu ngat'aha nga s'ejinna  
Jesucristo.

<sup>28</sup> At'aha mankjinná nga ma naxu xuta nginkun Ntiana tu ngat'aha nga  
s'ejihin Jesucristo, najmi ngat'aha tsa ts'intjusun ni xi tijt'a kjuatexumoo.

<sup>29</sup> ¿A tu nkuhu Ntiana xuta xi ntje judio tjehe ra Ntiana? ¿A najmi kohó  
Ntiana xuta naxinantá xingisoo? Jhon, b'a tjin. Ntiana ta Ntiana xuta xi  
najmi ntje judio tjehe ra.

<sup>30</sup> At'aha nkuhu maha Ntiana xi ts'in nga naxu ma xuta judio xi kin'ehe ni  
circuncision at'aha s'ejihin, ko ta tsja nga naxu ma xuta xingisoo xi najmi  
kin'ehe ni circuncision tu ngat'aha nga s'ejihin.

<sup>31</sup> Kui nga, ¿a t́n'endyanáá chj́ihí kjuatéxumoo tu ngat'ahá nga s'ejinná? ¡Najmi b'a t́jín! Tu sa ní b'a ts'ín tí'baihi raá chj́i xi t́jihin kjuatéxumoo.

## 4

*B'í ts'ín y'éjña chubayahá Pablo nga kits'ínchjén ntje cháha xuta judio xi 'mi Abraham*

<sup>1</sup> Chubanjimíyahaná ntje cháná Abraham. ¿Mí nihi xi kisakúhu?

<sup>2</sup> Tsa Ntíaná kits'ínkjáihín Abraham nga kui xi naxu tu ngat'ahá ni nda xi kits'ín, ka ma ra nk'a k'uásje yjoho. Tunga najmi kamahá nk'a k'uásje yjoho nginkun Ntíaná.

<sup>3</sup> ¿Nkú títsu éhen Ntíaná ngat'a ts'e ni xu'bo? B'í títsu: “Kis'ejihín Abraham Ntíaná kó kui niu xi kits'ínchj́ihí ra Ntíaná nga Abraham xi nku nda xi naxu.”

<sup>4</sup> Xi nkúhu xuta xi ts'ínxá, kui xi ch'axkihí ni xi ts'ín kó b'a ts'ín s'echj́ihí ra. Najmi tu 'baihi ni xi ts'ínkjáihín.

<sup>5</sup> Tunga máha xuta xi najmi ma 'yún k'un ni nda xi kits'ín, nga tu sahá s'ejihín Ntíaná xi tsjáha xuta ngatitsuun nga naxu ma nginkun, Ntíaná be nga xuto s'ejihín kó kui niu xi b'axkihí Ntíaná nga naxu basehe.

<sup>6</sup> B'í kitsú David nga: ¡Á b'a nda t́jihin ts'e xuta xi Ntíaná naxu basehe, najmi tu ngat'ahá ni xi kits'ín tsa kui kjuaha nga naxu n'e ma!

<sup>7</sup> B'í ts'ín y'ét'a:

¡Á b'a nda t́jihin ts'e xuta  
xi kin'endyjat'ahá ra jéhe,  
kó kin'endyjajnuhu ngatitsuhún!

<sup>8</sup> ¡Á b'a nda t́jihin ts'e nda  
xi Ntíaná najmi b'axkihí ra ngatitsuhún!

<sup>9</sup> ¿A tu nkúhu xuta xi kin'ehe ni circuncision sakúhu kjuanda xi títsu David, a ra kohó xi najmi kin'ehe ni circuncision? Ja b'a kuixíaán nga Abraham kis'ejihín Ntíaná kó nga kui niu xi kin'echj́ihí ra nga naxu kin'e ma.

<sup>10</sup> Tunga, ¿nkjé kin'echj́ihí ra Abraham nga kui xi nku nda xi naxu? ¿A nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, a ra nk'ie nga najmi kjehé n'ehe ni circuncision? Nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision b'a kama.

<sup>11</sup> Askahan kin'ehe Abraham ni circuncision. Kui niu xi kama nku chubá xi kis'et'ahá, chubá xi tsuhú ra nga naxu kama at'ahá kis'ejihín Ntíaná nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision. B'a ts'ín j'ai maha Abraham na'mihí ngayjee xuta xi s'ejihín Ntíaná, ndaha tsa najmi kin'ehe ni circuncision. Ntíaná b'axkihí xuta xu'bo xi nkúhu xuta xi naxu.

<sup>12</sup> Kó ta j'ai ma Abraham na'mihí xuta xi kin'ehe ni circuncision, xi najmi tu nkú ni circuncision kin'ehé ra, kó ní ta s'ejihín Ntíaná xi nkú ts'ín kis'ejihín ntje cháná Abraham nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision.

*B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'íntjusun Ntíaná ni xi kitsúya títjuhún Abraham*

<sup>13</sup> Ntíaná kitsúya títjuhún Abraham nga kui kó ntje xi s'ehe askahan ts'ínkjáihín asunntee nga kama ts'e. Tunga najmi ngat'ahá ní tsa kits'íntjusun Abraham kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise, tsa kui kjuaha nga b'a kik'in títjuhún ra. B'a ní kik'ihín at'ahá kis'ejihín Ntíaná kó kui niu xi kich'axkihí ra nga kui xi naxu.

<sup>14</sup> At'ahá tsa xi t́incha ts'íntjusun kjuatéxumoo, tsa kui xi ts'ínkjáihín ni xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjá, kui xi tsuhú ra nga najmi chumi ni chj́ihí ra nga s'ejihín xuta Ntíaná kó najmi ta chumi ni chj́i kamahá ra én xi kitsúya títjun Ntíaná.

<sup>15</sup> Nk'ie nga biyuné kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise, kjuakjahan Ntíaná ts'ín nibánehe xuta. Tunga má najmi tjín kjuatéxumo, najmi tjín xi nkú ts'ín kuiyúnehe ni xi títsu.

<sup>16</sup> Kui b'a maha, at'aha ní nga s'ejihín xuta Ntíaná, kui kjuaha nga sakúhu ra ni xi kichuba tíjün, tu xi ngat'aha kjuandaha Ntíaná sakúhu ra ngayjee ntjehe Abraham ni xi kichuba tíjün. Najmi tu nku xi y'aha ra kjuatéxumo xi sakúhu niu. Ta sakúhu xi s'ejihín Ntíaná xi nkú ts'ín kis'ejihín Abraham Ntíaná. Kui xi na'miná ngatenteé

<sup>17</sup> nginkun Ntíaná xi nkú ts'ín tjít'a, má nga b'a kitsúhu Ntíaná Abraham: “Ji xi kits'in maha na'mihí nkjin xuta naxinantá.” Kis'ejihín Abraham Ntíaná, kui xi ts'ínk'íéntu tík'un xuta k'ien ko tu ts'ínkjohó ni xi najmi kjee tjín, as'ai s'e.

<sup>18</sup> Abraham kikuyá ni xi kik'ihín ko kama na'mihí nkjin nkjún xuta naxinantá at'aha kis'ejihín Ntíaná, ndaha tsa najmi tjín xi nkú ts'ín kuitjusuhun niu. Kama xi nkú nga kik'ihín: “B'i ts'ín nkjin kama ntjehe.”

<sup>19</sup> Tu nkú kis'ejihín ra Abraham, ndaha tsa kamankjihín nga ja tu xí nibajehén ra yjonintehe at'aha ja ma kfehé ra unchan nú ko tsa ngat'aha nga nti Sara xi chjuúhun maha.

<sup>20</sup> Najmi jo jan kamaha tsa najmi ta kis'ejihín ra ni xi kitsúya tíjuhün Ntíaná nga tsjáha. Tu sahá ndjá tsasinjña sa nga kis'ejihín ko kits'ínkie yjoho nga chánka Ntíaná.

<sup>21</sup> Y'énku k'un nga tjihín nga'yún Ntíaná ko nga kamaha ts'íintjusun ni xi kitsúya tíjuhün.

<sup>22</sup> Kis'ejihín Abraham Ntíaná ko Ntíaná kits'ínchjhi ra niu nga Abraham xi nku nda xi naxu.

<sup>23</sup> Má nga tjít'a nga Ntíaná kits'ínchjhi ra nga kis'ejihín Abraham, najmi tu nkúhú ngandaha Abraham kis'et'a niu.

<sup>24</sup> Nganda níná kis'et'aha niu. Ta n'echjíná ko ñá xi nkúhu xuta xi naxu at'aha s'ejinná Ntíaná xi kits'ínkj'áiyaha ngabayoo Nda Ntíaná Jesu.

<sup>25</sup> Kui xi kin'ek'ienntjáíhi ngatitsunná ko kin'ekj'áiya ngáha ra ngabayoo tu xi ta kamahaná xuta xi naxu nginkun Ntíaná.

## 5

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nd'ai tjínkoná kjuajyu Ntíaná*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, naxu kamaá nginkun Ntíaná at'aha s'ejihinná Ntíaná ko tjínkoná kjuajyu ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>2</sup> At'aha s'ejinná Ntíaná, kui nga Jesucristo kits'íhin nga tsitjas'enjihinná kjuanda xu'bi. Ndjá tinchajián kjuando. Kui nga tsjo mahaná nk'ie nga tíchuyáá kjuachánka xi tsjáná Ntíaná.

<sup>3</sup> Ko najmi tu nku ni xu'bi xi tsjo maná. Ta tsjo maná kju'a'un xi tíbitjajíaán, at'aha yaá nga kju'a'uun tsjá nga'yúnná tu xi n'e chúkjuahaná ni xi tímat'aán.

<sup>4</sup> Ko tsa n'e chúkjuá, kixi bitjukaá ni xi tímaná. Ko tsa kixi bitjukaá ni xi tímaná, ma chuyáá ni nda xi tsjáná Ntíaná.

<sup>5</sup> Ko najmi sakúná kjuasuba, ndaha tsa najmi kjee tíyaá ni xi tíchuyáá. At'aha Espiritu Santo xi kik'ainá kits'íntsejihín animaná kjuatjoho Ntíaná.

<sup>6</sup> Nk'ie najmi kama kin'ek'anke subáa yjoná, Cristo k'ienntjáíhi xuta ngatitsun nistjin xi kitsú Ntíaná.

<sup>7</sup> Ni tjín tsa tjín xi kuayántjai nku xuta xi naxu ts'ín, tunga kutsa tjíhín xi kama k'un kuayántjai nku xuta xi 'yún nda.

<sup>8</sup> Tunga Cristohó k'ienntjáíhiná nk'ie nga xuta ngatitsun saá. B'a ts'ín tsakúchjhi Ntíaná xi nkú ts'ín tjoho ñá.

<sup>9</sup> Nk'ie nga ja xuta xi naxu kamaá nginkun Ntíaná ngat'aha jní xi tsaténdzjo Cristo, ¿nkú ts'ín najmi n'ek'ankihiná nistjin nga ts'ín nibájen kjuakjahan Ntíaná?

<sup>10</sup> At'aha nk'ie nga kamaá xuta kontraha Ntíaná, ngat'aha ngabayaha Ntíhi kinchjako ndaná. ¿Nkú ts'ín najmi n'ek'ankiná ngat'aha kjuatik'uhun Ntíhi, ñá xi ja nchjako ndaná nd'ái?

<sup>11</sup> Ko najmi tu suba ni xu'bi tichuyáa. Ta tsjo maná nga Ntíaná kjuáts'ená, at'aha Nda Ntíaná Jesucristo kits'ín nga tábichúk'un ngáha raá Ntíaná.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Adan j'aiko ngabayoo tunga Jesucristo kits'ínk'íentu tík'unná*

<sup>12</sup> Ngat'aha ni xi kits'ín nku nda ngatitsuun jas'en asunntej ko ngatitsuun j'aiko ngabayoo. B'a ts'ín ngjindjuhu ngabayoo ajihín ngayjee xuta, at'aha ngayjee xuta kits'ín ngatitsun.

<sup>13</sup> Kintehe ni nga Ntíaná kits'ínkjas'ehe Moise kjuatéxumoo kis'e ngatitsun asunntej, tunga najmi ch'axkihí ra ngatitsun xi ts'ín xuta nk'ie nga najmi kjee tjín kjuatéxumoo.

<sup>14</sup> Yaha nk'ie nga nistjihín Adan santaha nistjihín Moise tsatéxuma ngabayoo. Ta k'ien xi najmi kits'ín ngatitsun xi nkúhu xi kits'ín Adan. Adan, kui y'ejña chubayaná xi kj'uai askahan.

<sup>15</sup> Kjuandaha Ntíaná najmi b'a joyaha xi nkúhu ngatitsun xi kits'ín Adan. At'aha ngat'aha ngatitsuhun nku nda nkjin xuta k'ien, tunga ngat'aha kjuandaha nku nda, kui xi Jesucristo, nkjin xuta 'yún kisakúhu kjuandaha Ntíaná ko ni xi tu kitsjáhá ra.

<sup>16</sup> Ko ni xi tu kitsjáhá Ntíaná najmi b'a joyaha xi nkúhu ni xi y'aha ra ngatitsuhun Adan. Ngat'aha nku ngatitsun xi kits'ín Adan, Ntíaná kits'ínnijéhe ko b'a ts'ín je y'ejñajihin. Tunga askahán ni nga kis'e nkjún ngatitsun, tu kitsjáhá Ntíaná nga naxu kama xuta nginkun.

<sup>17</sup> Ngat'aha ngatitsun xi kits'ín nku nda tsatéxuma ngabayoo, tunga ngat'aha ní nku nda, kui xi Jesucristo, incha k'úentu tík'un ko kuatéxuma xuta xi ts'ínkjáihín kjuanda chánkaha Ntíaná ko k'uaihi nga naxu kama nginkun.

<sup>18</sup> Kui b'a maha, xi nkú ts'ín tu ngat'aha nku ngatitsun xi kits'ín nku nda je y'entujihin ngayjee xuta, b'a ta ts'ín tu ngat'aha nku ni nda xi kits'ín nku nda naxu bichú ma ngayjee xuta nginkun Ntíaná ko k'úentu tík'un.

<sup>19</sup> Xi nkú kama nga najmi kint'é'én nku nda ko kui nga nkjin xuta tsichu maha xuta ngatitsun, b'a ta kama nga kint'é'én nku nda ko kui nga nkjin xuta naxu kuichú maha nginkun Ntíaná.

<sup>20</sup> Ko ta j'ai s'ejña kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehe Moise tu xi sáha ngatitsuun, tunga nk'ie nga ja kisé ngatitsuun, 'yún kisé sa kjuandaha Ntíaná.

<sup>21</sup> At'aha xi nkú ts'ín kis'ehe nga'yún ngatitsuun ko j'aiko kjuabayoo, b'a ta ts'ín tjihín nga'yún kjuandaha Ntíaná, kui xi ts'ín nga naxu mahaná nginkun ko ts'ínk'íentu tík'un sínná ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo.

## 6

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ja tsayahaá ngatitsuun ko nga tintsuba tík'unqaá Cristo*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A tu nku n'enáhá ngatitsun tu xi 'yún s'ejña chji saha kjuandaha Ntíaná?

<sup>2</sup> ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ja tsayahaá ngatitsuun. ¿Nkú ts'ín kuintsujajin sahaná ngatitsuun?

<sup>3</sup> ¿A najmi yanú ni xu'bi? Ngatenteé xi kisaténtájián Jesucristo nkuhú ja makaá ko nkuhú ja tsichu majihín ngabayaha.



<sup>4</sup> Nk'ie nga kisaténtájíán Cristo, b'a ts'ín tsayakohoná kō kis'eyanjikaá, tū xi kuintsuba tík'un tsetse ngáhaná xi nkú ts'ín Ntíā Nā'miná kits'ínkj'áiyahā Cristo ngabayoo nk'ie nga tsakúchji kjuachánkaha.

<sup>5</sup> At'ahā tsa nkuhú tsichu makaá Cristo nk'ie nga k'ien, b'a ts'ín tā nkuhú kuichú makaá nga kj'uaíya ngáhaná xi nkú ts'ín j'áiyā ngáha rā ngabayoo.

<sup>6</sup> Yaá nk'ie nga kisut'a kruukaá Cristo. Najmi b'a tā ts'ín tintsuḅahaná xi nkúhu nk'ie. Ja tsatsun yjonintená xi tǐñajihīn ngatitsun tū xi najmi tā kuinú'yá'éhen raá ngatitsuun.

<sup>7</sup> At'ahā xi 'me, najmi tā tǐn xi nkú ts'íihīn rā ngatitsuun.

<sup>8</sup> Tsa ja tsayakaá Cristo, tā s'ejinná nga tā kuintsuba tík'unkaá.

<sup>9</sup> Yaá nga Cristo j'áiyā ngáha rā ngabayoo kō najmi tā kuayá saha. Najmi tā tǐhīn rā nga'yún ngabayoo tsa nkú ts'íin saha.

<sup>10</sup> At'ahā nk'ie nga k'ien Cristo, nkuhú niyá k'iehen tū xi kikjexíhīn rā nga'yún xi tǐhīn ngatitsuun. Ngat'a ts'e nga tǐña tík'un, tǐña tík'un xi nkú ts'ín mjehe Ntíānā.

<sup>11</sup> Kō máha jun, b'a tā ts'ín n'enkjíntak'un nga ja tsayoho ngatitsuun kō tintsuba tík'un xi nkú ts'ín mjehe Ntíānā, nga nkuhú makoo Jesucristo.

<sup>12</sup> Kui b'a maha, najmi tū 'baintehe ruu ngatitsuun tsa kui xi kuatéxumaha yjonintenuu xi maha 'me, tsa kuinú'yá'óhōon nga n'oo ni xi mjehe yjonintenuu.

<sup>13</sup> Najmi tū ngatitsuun 'bohō yjonintenuu, tsa ni xi najmi nda n'oo. Tū sa ní Ntíānā tǐhōn yjonuu, jun xi ja tsayo kō j'áiyā ngáhanuu ngabayoo. Tǐhōn yjonintenuu Ntíānā nk'ie nga n'oo ni xi naxu n'e.

<sup>14</sup> Najmi tā kuatéxumahanuu ngatitsuun, at'ahā najmi tā kjuatéxumoo tǐñanehenuu. Kjuandaha ní Ntíānā tintsuḅankiu nd'ái.

### *B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tā batéxumahaná ngatitsuun*

<sup>15</sup> Eí nī ma, ¿a n'eé ngatitsun, tsa najmi tā kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise tǐñanehená, at'ahā kjuandaha Ntíānā tintsuḅankiá? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yehe!

<sup>16</sup> ¿A najmi yanú, tsa tǐn xi n'ekjas'ohōon yjonuu nga kuinú'yá'óhōon xi nkúhu xutā musuhu, jun xi bichúmo xutā musuhu xi tínu'yá'óhōon? Tsa xutā musuhu ngatitsuun kamo, kuayó. Tunga tsa kuinú'yá'óhōon Ntíānā, naxu kamo nginkun.

<sup>17</sup> Jun xi kamo xutā musuhu ngatitsuun nǐstjin nk'ie, tunga nd'ái máb'achjǐhī rā Ntíānā nga tū sahá ngayjehe anímanuu tínu'yá'óhōon én xi tsinchiyó, én xi kin'ekjas'ennuu.

<sup>18</sup> Ja kamandoóhō ngatitsuun kō tsichumo xutā musuhu ni xi naxu tǐn.

<sup>19</sup> Tǐb'ejǐná chūbayanuu ni xu'bi nga tǐnchjakonuu at'ahā 'ni mankjinná nǐ. Nǐstjin nk'ie, ni xi chuntí nginkun Ntíānā kō kjuach'onk'uun kin'ekjas'ohōon yjonintenuu tū xi ch'on kin'ehenu. Xutā musuhu niu kamo, tunga nd'ái n'ekjas'on yjonintenuu nga kamo xutā musuhu ni xi naxu tǐn tū xi xutā xi ts'e Ntíānā kamahanu.

<sup>20</sup> Nk'ie nga kamo xutā musuhu ngatitsuun, kǐn tintsuḅohō ni xi naxu tǐn.

<sup>21</sup> ¿Mí nihi xi kisakúnuu nga kin'o ni xi kin'o nk'ie, ni xi tū subahá manuu nd'ái? Ngabaya y'ahā rā ni xi kin'o.

<sup>22</sup> Tunga nd'ái ja kamandoóhō ngatitsuun kō yjankihuu Ntíānā. Tísakúnuu kjuaje xi tsjánuu Ntíānā tū xi kuintsuba tík'un síhinuu.

<sup>23</sup> At'ahā ngabayoo, kui xi chǐhī ngatitsuun, tunga Ntíānā tū tsjáhá nga k'úentu tík'un sín xutā xi nkuhú mako Nda Ntíānā Jesucristo.

## 7

*B'i ts'in y'éjña chubaya Pablo nga ja tsayahaá kjuatéxumoo*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, tínchjakonuu jun xi yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. ¿A najmi yanú nk'ie nga tjíntu tík'un sa xuta y'aha kjuatéxumoo?

<sup>2</sup> Xi nkúhu nku tachjuún xi tijnaha x'in, tjít'a kjuatéxumoo nga najmi tjihin nga k'uejña x'ihin. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndai ngaha ra yjoho kjuatéxumaha kjuabixoon.

<sup>3</sup> Kui nga tsa kj'ai nda k'úejñakoho nk'ie nga tijná sa x'ihin, títangane kjuabixahan. Tunga tsa kuayá x'ihin, kama ndai ngaha ra yjoho ni xi tjít'a kjuatéxumoo. Najmi títangane kjuabixoon tsa kj'ai nda k'úejñako ngaha.

<sup>4</sup> B'a ta kamanuu, já nts'ena. Xi ja k'ien najmi ta y'aha ra kjuatéxumoo, ko jun ja tsyakoo Cristo nk'ie nga k'ien tu xi kj'ai xi kama ts'e ngahanuu. Xi j'áya ngaha ra ngabayoo, kui xi ts'enuu nd'ai. B'a ts'in kama n'ehená ni xi ts'e Ntjaná.

<sup>5</sup> Nk'ie nga kich'a saá asuntee, ngatitsuun kits'inxájin yjonintená. Ngatitsuun kits'inchjén kjuatéxumoo nga kin'e mjeé ni xi najmi nda, ko kin'eé ni xi tjeheñ ra ngabaya.

<sup>6</sup> Tunga nd'ai ja najmi ta kjuatéxumoo tijnanehená, at'aha ja tsayahaá kjuatéxuma xi kik'iet'a'yunná nistjin nk'ie. Kui nga tít'ehená ni xi mjehe Ntjaná nd'ai xi nkú ts'in títakú niyá tsetsená Espirituhu Ntjaná, najmi xi nkú ts'in tsakú niyaná xujun xi kis'et'a nistjin nk'ie.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xa xi tjihin kjuatéxumaha Ntjaná*

<sup>7</sup> Ei ni ma, ¿nkú kuixíaán? ¿A kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise y'a ngatitsun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Tunga tsa najmi kis'ejña kjuatéxumoo, najmi kkie ra ni xi 'mihj ngatitsun. Najmi be tsa najmi nda tjin nk'ie nga ni xi tjihin xuta kjuasihin tsa najmi b'i titsu kjuatéxumoo: "Najmi tu fasihin ni xi tjihin xuta."

<sup>8</sup> Tunga ngatitsuuhún kits'inchjén ni xi tjít'a kjuatéxumoo ko b'a ts'in kinchjahanana nga jasihin nkjin tijká ni xi najmi an ts'an. At'aha tsa najmi tjin kjuatéxuma, najmi tjihin nga'yún ngatitsuun.

<sup>9</sup> Xi nkúhu an. Nk'ie nga najmi kjee s'ejñanena kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise, tsatejña tík'an. Tunga nk'ie nga kamankjinna ni xi tjít'a kjuatéxumoo, kisakú nga'yuhun ngatitsuun, as'ai tsaya.

<sup>10</sup> Kikie nga kjuatéxuma xi tjihin nga ts'íink'íejña tík'unna, kui xi tu sahá kits'ínkjina ngabayoo.

<sup>11</sup> At'aha ngatitsuun kits'inchjén ni xi tjít'a kjuatéxumoo tu xi ts'anachahana. B'a ts'in kits'ínk'ienkohona ni xi tjít'a kjuatéxumoo.

<sup>12</sup> Jehé kjuatéxumoo, ko ni xi tjít'a kjuatéxumoo je ko naxu tinchja ko nda.

<sup>13</sup> Tunga, ¿a ni xi ndoo xi kitsjana ngabaya? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! Ngatitsuun ní kits'inchjén ni xi ndoo nga kitsjana ngabaya tu xi chaha nga kui xi ngatitsun. Ni xi tjít'a kjuatéxumoo tsakúchji nga tu xi 'yuhún ch'onk'un ngatitsuun.

*B'i ts'in tsakúya Pablo ni xi ts'ihin ngatitsuun*

<sup>14</sup> Yaá nga kjuatéxumoo ajihin Espirituhu Ntjaná tsitjuhu, tunga an asuntee y'ahana. Ja ts'atsena ngatitsuun ko an kama nda musuhu.

<sup>15</sup> Najmi mankjinna ni xi ts'ian. At'aha najmi ni xi mjena ts'ian. Tu sa ní ni xi najmi sasinna, kui nihi xi ts'ian.

<sup>16</sup> Tunga tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, ni xi tít's'ian tít's'inkíékohona yjoná nga nda kjuatéxumoo.

17 Kui nga najmi t̄a an xi b'a ts'ihinna nga b'a ts'ian. Ngatitsun xi t̄jñajin nina xi b'a ts'in.

18 Be nga xi nkú ts'in y'ahana asuntee, ndaha nku ni xi nda najmi t̄jñajinna. At'aha ndaha tsa mjena ts'ian ni xi nda, tunga najmi chúkjuahána b'a ts'ian.

19 Najmi ts'ian ni xi nda xi mjena ts'ian, t̄u sa ní ni ch'onk'un xi najmi mjena ts'ian.

20 Tsa ts'ian ni xi najmi mjena ts'ian, najmi t̄a an xi b'a t̄its'ihinna. Ngatitsun xi t̄jñajin nina xi b'a t̄its'iuñ.

21 Mankjinna ni xu'bi. Nk'ie nga mjena ts'ian ni xi nda, t̄u ni ch'onk'un xi t̄jñajihinna bitjuchji.

22 Tsjo maha animana kjuatexumaha Ntiana,

23 tunga mankjihinna nga kj'ai kjuatexuma t̄its'inxájin yjonintena, kui xi kjuatexumaha ngatitsuun. Kui xi kjanke kjuatexuma xi tsjaniyaha kjuankjintak'unna. F'akj'ánijena ke ts'in mana nda nubayaha.

24 ¡Nima ru ts'ihinna! ¿Ya xi kuasinkona t̄u xi kama ndahi ra yjoninte xu'bi xi t̄itsjana ngabaya?

25 ¡Tsjaha máb'achjihi Ntiana! Nda Ntiana Jesucristo kits'in ndaina. T̄its'inchjen kjuankjintak'unna nga tint'e'ehen kjuatexumaha Ntiana, tunga xi nkúhu nku nda, kjuatexumaha ngatitsuun tint'e'ehen.

## 8

### *B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntiana ts'ink'ientu tik'unna*

1 Kui b'a maha, najmi t̄a chumi nihi t̄a n'enijehē ra xuta xi nkuhú mako Cristo Jesu,

2 at'aha Espirituhu Ntiana ts'ink'ientu tik'unkoná Cristo Jesu ke tsjana nku kjuatexuma xi ts'in ndaina kjuatexumaha ngatitsuun ke ngabayoo.

3 Ni xi najmi kamaha kits'in kjuatexuma xi kin'ekjas'ehen Moise at'aha asuntee y'aha ra xuta ke najmi kamaha ts'ijntusun ni xi t̄jt'a, kui nihi xi kits'in Ntiana nga kits'in niba Ntíhi. Ntíu kik'a yjoninte xi nkúhu yjoninte ngatitsuhun xuta t̄u xi y'échjintjaihi ngatitsuun. B'a ts'in kik'o Jennkihi Ntiana ngatitsun xi t̄jñajihin xuta.

4 B'a kits'in Ntiana t̄u xi kuitjusuhun ajinna ni nda xi banki kjuatexumoo, ña xi najmi t̄a tintsubahaná xi nkú ts'in mjehe yjonintena. Tintsuba ninaá xi nkú ts'in mjehe Espirituhu Ntiana.

5 At'aha xi asuntee y'aha ra nga t̄jntu, kui xi ni xi ts'e asuntee ts'innkjink'un, tunga xi Espirituhu Ntiana y'aha ra nga t̄jntu, kui xi ni xi ts'e Espiritu ts'innkjink'un.

6 Xi ni xi ts'e asuntee ts'innkjink'un, kui xi kuaya, tunga xi ni xi ts'e Espirituhu Ntiana ts'innkjink'un, kui xi k'úentu tik'un ke s'ehē kjuajyu.

7 At'aha xi ni xi ts'e asuntee ts'innkjink'un, kui xi unkie Ntiana. Najmi t̄jntunkí kjuatexumaha Ntiana ke najmi maha tsa b'a incha ts'in.

8 Xi asuntee y'aha ra nga t̄jntu, kui xi najmi maha ts'in ni xi tsjoho Ntiana.

9 Tunga máha jun, ja najmi t̄a asuntee y'ahanu nga tintsubo. Espirituhu ní Ntiana y'anuu nga tintsubo tsa kjuaxi nga kui xi t̄jñajinnuu. Xi najmi t̄jñajihin Espirituhu Jesucristo, kui xi najmi Jesucristo ts'ehē.

10 Tunga tsa Cristo t̄jñajinnuu, tsuhu ra nga Espirituhu t̄its'ink'ientu tik'unnuu ke ja naxu tsichumo nginkun Ntiana, ndaha tsa ngatitsuun ja kits'ink'ien yjonintenuu.

11 Tsa Espirituhu xi kits'ink'íyaha Jesu ngabayoo t̄jñajinnuu, t̄a kuihi xi kits'ink'íyaha Jesu t̄a ts'íink'íentu tik'un yjonintenuu xi maha 'me. B'a ts'íinkonuu Espirituhu Ntiana xi t̄jñajinnuu.

<sup>12</sup> Kui b'a maha, já nts'e, ja najmi ta tjihin tsa kuintsubaá xi nkúhu xuta xi ts'in ni xi mjehe yjonintee.

<sup>13</sup> At'aha tsa kuintsuboo xi nkúhu xuta xi ts'in ni xi mjehe yjonintee, kuayó. Tunga tsa Espirituhu Ntíaná n'ek'ienkohonu ni xi mjehe yjonintenuu, kuintsuba tík'un.

<sup>14</sup> Ngayjee xi Espirituhu Ntíaná bakú niyáha, kui xi ntíhi Ntíaná.

<sup>15</sup> At'aha Espiritu xi kin'ekjóhooon najmi kits'in manuu xuta musuhu kjuabinkjuun. Kits'in ma nínuu Ntíhi Ntíaná ko ts'in nga: "Na'mi ichí", k'úhiin Ntíaná.

<sup>16</sup> Kui Espirituhu Ntíaná nkuhú mako animaná nga tsuya kixi nga ñá xi ntíhi Ntíaná.

<sup>17</sup> Tsa ñá xi ntíhi Ntíaná, ta sakúná ni xi ts'e. Jesucristo n'ekjáinkoóho ni xi ts'e Ntíaná. Tsa nd'ai títbitjajáán kjuanima xi j'ajin, ta sakúná kjuachánkaha.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tichuyáhaá nistjin nga Ntíaná ts'ín ma kikjinná ntíhi*

<sup>18</sup> B'a mana nga najmi chumi nihi kjuá'un xi tibená nistjin nd'ai tsa ch'achubakohoná kjuachánkaha Ntíaná xi kama chjiná askahan.

<sup>19</sup> Ngayjee ni xi kits'innda Ntíaná tíncha kuyá ko 'yún mjehe nga s'ejña chji yá xutaha xi ntíhi Ntíaná.

<sup>20</sup> At'aha ni xi kamandoo najmi ta tjihin ra nga'yún xi kis'ehe nga tjuhun. Najmi kui kama mjehe nga b'a kamat'ain. Ntia níná b'a ts'in y'enda nga b'a kamat'ain. Tunga ta tókuyahá ra

<sup>21</sup> ni xi kamandoo nistjin nga najmi ta kuatsúhun. Tókuyáha nk'ie nga kama ndáhi ch'á xi y'anji, nistjin nk'ie nga b'a ts'in kama ndáhi xi nkú tsjo ts'in kama ndáhi ntíhi Ntíaná.

<sup>22</sup> Yaá nga santaha nd'ai un tibehe ngayjee ni xi kits'innda Ntíaná, xi nkúhu nku tachjuún xi tsíhin ntí.

<sup>23</sup> Ko najmi tu nku kui xi un tibehe. Ta un tibená ko ñá. At'aha ja tíñajinná Espirituhu Ntíaná. Ja kik'ai títjunná ajihin ngayjee ni xi n'ekjáhiin askahan. Nkjún tibehe animaná nga tichuyáhaá nistjin nga ts'ín ma kikjinná Ntíaná ntíhi, nistjin nga n'ek'anki yjoninténá.

<sup>24</sup> At'aha ja kin'ek'ankiná ko tichuyáhaá ni xi sakúná, tunga tsa ja kisuya ntsaá ni xi tichuyáhaá, najmi ta tichuyá saha raá ni xu'bo. ¿At'aha yá xi kuyáha ni xi ja tíñaha?

<sup>25</sup> Tunga tsa tichuyáhaá ni xi najmi kjee yaá, tjihin nga chuyáhaá santa nkúhu nga n'ekjáhiin.

<sup>26</sup> Ta basinkoná Espirituhu Ntíaná, at'aha najmi ndjá títintuyáná. Najmi yaá ni xi kuincháá, tunga Espirituhu ní Ntíaná bankintjainá. Nk'ie nga nchjantjai un'unná Espiritu nginkun Ntíaná, najmi tjin én xi kuixinyahaná xi nkú tsu.

<sup>27</sup> Ntíaná xi be animaha xuta, kui xi be mí xi mjehe ts'ín Espiritu. At'aha xi nkú ts'in mjehe Ntíaná, b'a ts'in banki Espiritu nga nchjantjai xuta xi Ntíaná kikjats'e.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjoná Ntíaná*

<sup>28</sup> Yaá nga ngayjee ni xi mat'ain xuta xi incha ts'intjo Ntíaná, Ntíaná ts'inchjén niu ngandaha xuta xu'bo. Ntíanáhá j'ajihin xuta xu'bo at'aha b'a ts'in kama mjehe.

<sup>29</sup> At'aha xuta xi kikié títjun Ntíaná, ta y'enda títjun nga b'a ts'in s'eyaha xi nkúhu Ntíhi, tu xi kui Ntíu kamaha Ntí tjun ajihin já nts'e xi nkjin maha.

<sup>30</sup> Ko xi y'enda títjun Ntíaná, ta j'ajin. Ko xi j'ajin, ta kits'in nga tsichu ma naxu nginkun. Ko xi kits'in nga tsichu ma naxu nginkun, ta kitsjaha kjuachánka.

<sup>31</sup> Kui b'a maha, ¿nkú kuxín sahaná? Tsa Ntíaná makoná, ¿yá xi ngjuai kontraná?

<sup>32</sup> Kui xi ja y'ejña nga tu nkú tsjáhá Ntíhi. Kits'ínkjas'en Ntíhi nga kin'ek'ien ngandaná. Kui nga tsa kitsjáná Ntíhi, ¿nkú ts'ín najmi ta tsjáhaná ngayjee ni xi tjin?

<sup>33</sup> ¿Yá xi kamaha ts'ínk'anji jé xuta xi Ntíaná j'ájin? Ntíaná kits'ín nga naxu xuta xi ts'e.

<sup>34</sup> ¿Yá xi b'a kuitsu nga ngatitsun y'a? Cristo Jesu k'ien ko j'áiya ngáha ra ngabayoo ko tijnat'aha Ntíaná nd'ai nga tbankintjainá.

<sup>35</sup> Tjoho ñá Cristo. ¿Yá xi kamaha kjé'aná kjuatjoho? ¿A kjuanima? ¿A kjuaboo? ¿A kjua'unchoo? ¿A kjintio? ¿A tu ngat'aha nga x'aán? ¿A ni ch'onk'un xi mat'aán? ¿A ra ngahá n'ek'ienná?

<sup>36</sup> B'a ma xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná:

Ngat'a ts'i tehente tintsubajjin ngabayoo.

Xi nkúhu chutsanka xi n'ek'ien, b'a ts'ín baseni jóo.

<sup>37</sup> Tunga ajihin ngatentee ni xu'bi xi kits'íntjoná ta ts'ín nga tu sahá 'yún n'e ngana saá.

<sup>38</sup> At'aha behe k'an nga najmi tjin xi kamaha kjé'aná kjuatjoho Ntíaná, ndaha tsa kuayáa ko ndaha tsa kuintsuba tik'aán, ta ndaha ntitsjee ko xi batéxuma ko xi tihin nga'yún, ta ndaha ni xi tíma nd'ai ko xi kama askahan,

<sup>39</sup> ta ndaha ni xi nk'a ko xi nanka, ta ndaha nku ni xi kits'ínnda Ntíaná. Najmi tjin xi kamaha kjé'aná kjuatjoho Ntíaná, kjuatjo xi tsakúchjiná nga kitsjáná Nda Ntíaná Cristo Jesu.

## 9

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín Ntíaná j'ájin xuta xi ntje judio tjeheh ra*

<sup>1</sup> Cristo be nga kjuaxi ni xi tíxian. Najmi tib'anacha. Ko Espiritu Santo b'a títsuna nga b'a tjin ni xi títs'ínkjhin k'an.

<sup>2</sup> Tjin babana ko ixí tineyaha tíma animana.

<sup>3</sup> Tsa kama kai, mjena tsa santaha an kama nku xi najmi nda nginkun Ntíaná ko tsa kjin kúatejñaha Jesucristo, tsa tu ahá ni b'a ts'ín kama kúásinka já nts'é, kui xi ntjena.

<sup>4</sup> Xi ntje Israel tjeheh ra. Ntíaná kits'ín ma ntíhi. Y'ejñajihin ko tsakúchjhi kjuachánkaha. Ni y'éndako ntje cháha ko kitsjáha kjuatéxumaha. Tsakúchjhi xi nkú ts'ín tihin nga ts'íintsjoho ko kitsúya tíjuhun ni xi tsjáha.

<sup>5</sup> Nkúhu ntje chá xi j'ájin Ntíaná, yo nibaha ra xuta Israel ko ajihin xuto tsitjulin xi kits'ín niba Ntíaná nk'ie nga kik'a yjoninte xi nkúhu xuta. Kui xi Ntia xi batéxumaha ngayjee ni xi tjin. Kan'etsjo tehentehe tu nkjéhe ni. B'a katuma.

<sup>6</sup> Tunga najmi j'a tiyahá éhen Ntíaná. At'aha najmi ngatentee xuta xi y'aha ra ntjehe Israel, tsa kui xi xuta Israel kikjin.

<sup>7</sup> Ko najmi ngatentee xi y'aha ra ntjehe Abraham, tsa kui xi ntí kikjihin Abraham. At'aha Ntíaná b'a kitsúhu Abraham: "Ntje xi s'ehi Isaac nibaha ra."

<sup>8</sup> Kui xi tsuhu ra nga najmi ntí xi kis'ehe Abraham xi nkú ts'ín s'ená ntí, tsa kui xi ntíhi Ntíaná. Ntí xi kis'e níhi xi nkú ts'ín kitsúya títjun Ntíaná, kui xi kits'ínchjhi nga kui xi ntjehe Abraham.

<sup>9</sup> At'aha kui én xu'bi xi kitsúya títjuhun Ntíaná Abraham: "Núni xi nkú ma nistjin xu'bi kuakuchjhi nga'yúnna. Nku ntix'in s'ejñaha Sara."

<sup>10</sup> Ko najmi tu nku ni xu'bi kama. B'a ta kamat'ain Rebeca nk'ie nga y'a ntí'yun. Kui xi kama chjuúhun Isaac xi ta ntje cháha xuta Israel.

11 Nt̄ianá kinchjako títjuhun Rebeca nga kinchjanijmíyaha ntíhi nk'ie nga najmi kjee tsin ko najmi kjee ts'in ni xi nda ko a ra ni xi ch'onk'un, tu xi kuitjusuhun ni xi y'énda títjun Nt̄ianá nga j'ájin ntí xi kama mjehe. At'aha Nt̄ianá f'ájin xuta xi mjehe, najmi f'ájin tu ngat'aha ni nda xi ts'in xuta.

12 Kui nga b'a kitsúhu ra Rebeca: “Ntí xi tjun tsíun, musúhu ntí xi tsjénkiu kama.”

13 Xi nkú ts'in tít'a éhen Nt̄ianá nga b'i títu: “Tjo kits'ian Jacob ko kits'in unkie Esau.”

14 Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? ¿A ts'in Nt̄ianá ni xi najmi naxu tjin? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe!

15 At'aha b'a kitsúhu Moise: “Kama nimana xi mjena nga kama nimana, ko kuase nimaha xi mjena nga kuase nimaha.”

16 Kui b'a maha, najmi ngat'aha tsa ni xi mjená ko tsa ni nda xi t'n'eé, tsa kui kjuaha nga nda ts'ínkohoná Nt̄ianá. Nda ní ts'ínkoná at'aha ma nimaha ñá.

17 At'aha b'i ts'in tít'a má nga b'a kitsú Nt̄ianá nga kinchjako nda faraon: “Kitsja xaha tu xi kuakuchihina nga'yúnna ko tu xi chahana nga ngúsuhun asuntee.”

18 Kui b'a maha, Nt̄ianá ma nimaha ra xi mjehe nga kama nimaha ko ts'in ndjá animaha xi mjehe nga ts'ín ndjá animaha.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in Nt̄ianá bakúchji kjuakjahan ko kjuatsentaha*

19 Kutsa b'ahá kuixíní: “¿Mí nihi xi ts'ínnijéhená Nt̄ianá yo ni ma? At'aha, ¿yá xi ma fi kontraha ni xi mjehe Nt̄ianá?”

20 ¿Yáhá ni ji nda, tsa kuinchíhi kuenta Nt̄ianá? Nku ndjii najmi ma: “¿Á b'a n'e kin'endahaní?”, tsa kuitsuhu xi kits'índaha.

21 ¿A najmi tjihín ra kixi nda xi ts'índa ndiú nga ts'ínko nintee xi nkú ts'in mjehe? Ta kuihi nintee kama ts'índako nku ndjii xi sasíña tsjo ko nku xi n'echjén tehente.

22 Nt̄ianá mjehe nga kuakúchji kjuakjahan ko nga k'ujéña chji nga'yuhun. Tunga tít's'in chúkjuaha ko tít's'intentakó xuta xi nibajennehe kjuakjahan, kui xi xá n'ekjehe.

23 B'a tít's'in Nt̄ianá tu xi chaha ra xi nkú ts'in chánka kjuachánka xi t'ínkoho xuta xi tíma nimaha, xuta xi ja y'énda títjun nga tsjáha kjuachánkaha.

24 Ná xuta xu'bo. Nt̄ianá j'ájinna najmi tu nku ajihin xuta xi ntje judio tjehen ra, tu sa ní ko ta ajihin xi najmi ntje judio tjehen ra.

25 B'a kama xi nkú ts'in y'ét'a éhen Nt̄ianá nda profeta Osea nga b'i títu: Xuta xi najmi xutana, kui xi ts'in ma xutana.

Ko xi najmi kits'intjá, kui xi ts'intjá.

26 Ko xi má nga b'a kik'ihin xuta:

“Jun xi najmi xutana mahanu”,  
b'a k'úin nga kui xi ntíhi Nt̄ianá xi tijná t'ík'uun.

27 Ko b'a ta kitsú nda profeta Isaia nga kinchjanijmíyaha xuta Israel: “Ndaha tsa b'a ts'in nkjin maha xuta Israel xi nkú joyaha tsumí xi t'índai ntáchak'uun, tunga tu chubahá xi n'ek'anki.

28 At'aha ja ts'íintjusun xatí Nt̄ianá ni xi kitsú nga kama nga ngúsuhun asuntee.”

29 Xi nkú nga ta kitsú títjun Isaia nk'ie nga b'i kitsú:

Tsa najmi y'éña saná ntje Nt̄ianá xi tihin nga'yún,  
ja ra b'a ta kamat'aán tsakai xi nkúhu xuta Sodoma  
ko tsichu ma raá tsakai xi nkúhu xuta Gomorra.

*B'i ts'in tsakúya Pablo yá xi naxu bichú ma nginkun Ntíaná*

<sup>30</sup> Kui b'a maha, ¿nkú kuixíhinná? Xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra, xi najmi tsangisjai nga naxu k'úentu nginkun Ntíaná, kui xi naxu tsichu ma nginkun Ntíaná. Kis'ejihin Ntíaná, kui nga naxu tsichu maha.

<sup>31</sup> Tunga máha xuta xi ntje judio tjeheñ ra, incha tsangisjái nga ts'íntjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise, tu xi b'a ts'in naxu k'úentuhu nginkun Ntíaná, tunga najmi tsichukjuahá ra.

<sup>32</sup> ¿Á b'a kamaha? At'aha najmi tsangisjái nga naxu k'úentu nginkun Ntíaná xi nkúhu xuta xi s'ejihin Ntíaná. Tu sa ní incha kama mjehe nga ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo tu xi b'a ts'in naxu kuichú maha kai. Incha kisaténki ndjio xi saténki xuta.

<sup>33</sup> B'a kama xi nkú ts'in tjít'a:  
An k'uejñá nanki Sion nku ndjio xi saténki xuta,  
nku naxi xi ts'íinxuntuhu.  
Tunga xi s'ejihin xi ts'in nibá,  
kui xi najmi sakúhu kjuasuba.

## 10

<sup>1</sup> Jun já nts'e, nk'ie nga nchjaka Ntíaná, bankintjá xuta Israel, at'aha mjena nga n'ek'anki.

<sup>2</sup> At'aha kama xinya nga kui xi 'yún tìncha bangisjai ni xi ts'e Ntíaná, tunga najmi incha mankjihín ra xi nkú ts'in tjíhin nga incha ts'ín.

<sup>3</sup> Najmi kamankjihin nga Ntíaná tu tsjáhá ra xuta xi s'ejihin nga naxu kama. Tu sa ní kuenta ts'e suba incha tsangisjai xi nkú ts'in naxu kuichú ma nginkun Ntíaná. Najmi kits'ín nimakjua yjoho tsa ts'ínkjáihin nga Ntíaná tu tsjáhá ra xuta nga naxu kama nginkun.

<sup>4</sup> At'aha tsichutjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise nk'ie nga j'ai Cristo, tu xi naxu kuichú maha nginkun Ntíaná ngayjee xi s'ejihin.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ngayjee xuta xi s'ejihin Ntíaná naxu bichú ma nginkun Ntíaná*

<sup>5</sup> B'i ts'in y'éta Moise xi nkú ts'in naxu bichú maha xuta xi ts'íntjusun kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. B'i kitsú: “Xi ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo, ngat'aha kjuatéxumoo sakúhu ra nga k'úejña tík'un.”

<sup>6</sup> Tunga b'ihí ts'in y'éta ngá xi nkú ts'in naxu bichú maha xuta xi s'ejihin Ntíaná: “Najmi tu b'i ts'in n'enkjintak'uin: ¿Yá xi ngjuainji ndjiojmi ján?” Tsuhu ra éin tsa n'e nibájen xi ts'ín niba Ntíaná ngajoho.

<sup>7</sup> Kó b'i ta kitsú ya: “Kó najmi tu b'i ts'in n'enkjintak'uin: ¿Yá xi ngjuai kinte t'anankiu?” Tsuhu ra éin tsa chjúsintjen xi ts'ín niba Ntíaná ngajoho ajihin xuta k'ien.

<sup>8</sup> B'i kitsú Moise: “Tíjñat'a tiñahi éheñ Ntíaná, tsu'bai kó animahí tíjñat'a.” Kui éin xi túb'enijmí nd'ai, éin xi tsu nga xuta tjíhin nga s'ejihin Ntíaná.

<sup>9</sup> At'aha tsa tsu'bai kuitjuhu nga n'ekiei yjohi nga Jesu xi Nda Ntíaná, kó tsa ngayjehe animahí s'ejihin nga Ntíaná kits'ínkj'áiya ngáha ra Jesu ngabayoo, n'ek'ankihi.

<sup>10</sup> At'aha ajin animaha ní xuta nibáha ra nga s'ejihin Ntíaná, tu xi naxu bichú maha. Kó ts'a bitjuhu nga b'a tsu nga Jesu xi Nda Ntíaná, tu xi n'ek'ankihi.

<sup>11</sup> B'i ts'in tjít'a éheñ Ntíaná: “Xi s'ejihin Ntíaná najmi sakúhu kjuasuba.”

<sup>12</sup> At'aha nkuhú chasehe ra xuta xi ntje judio tjeheñ ra kó xi najmi ntje judio tjeheñ ra. At'aha nkuhú maha Nda Ntíaha ngayjee xuta kó tsjáha ngayjee xi kuinchjakoho kjuanchiná xi tjíhin.

<sup>13</sup> At'aha b'i ts'in tjit'a: "N'ek'anki ngayjee xi ts'inkjálhìn nga kui xi Nda Ntjaná."

<sup>14</sup> Tunga xuta xi najmi kjee s'ejihìn, ¿nkú ts'in ts'inkjálhìn ra nga kui xi Nda Ntjaná? ¿Nkú ts'in s'ejihìn ra xi najmi kjee nt'é yáha kui? ¿Nkú ts'in kuint'éhe tsa najmi tjin xi k'uenijmíhi?

<sup>15</sup> ¿Nkú ts'in k'uenijmíhi xuta tsa najmi s'et'a xáha nga k'uenijmí? At'aha b'i ts'in tjit'a: "Á b'a tsjo tjihìn nga f'aik'úhunná xi b'énijmíná én nda tsu."

<sup>16</sup> Tunga najmi ngayjeehé xuta Israel kits'ínsihìn én nda tsuhu Ntjaná. B'i kitsú Isaia: "Ji Ntia, ¿yá xi kis'ejihìn én xi y'enijmí?"

<sup>17</sup> Kui b'a maha, s'ejinná Ntjaná nk'ie nga nu'yáá éhen, kó nu'yáá éen nk'ie nga s'enijmíná Jesucristo.

<sup>18</sup> Tunga b'ahá xian: ¿A najmi kinu'yáhá éen? Jhon, kinu'yá. At'aha b'i ts'in tjit'a:

Nga ngúsuun asuntee kinu'yá ntaha,  
santaha má fekuhu asuntee tsichu éhen.

<sup>19</sup> Kó b'i ta xin ya: ¿A najmi incha kikiehé xuta Israel ni xu'bi? Tjun Moise b'i ts'in y'ét'a éhen Ntjaná:

An ts'ian nga jun kama xintak'un  
xi tu a xutahá,  
kó ts'ian nga n'ekjankoo  
xi najmi chumi nihi xi mankjihìn.

<sup>20</sup> Kó askahan kama k'un Isaia nga b'i ta ts'in y'ét'a éhen Ntjaná:  
Xi najmi tsangisjaina, kui xi kisakúhu an,  
kó xi najmi kingjásjaiyana, kui xi tsakuchjhi yjona.

<sup>21</sup> Ngat'a ts'e xuta Israel b'i ts'in tjit'a: "Nku nistjin ntanta kik'ana nga kingjentéhe ntsa nku naxinantá xi najmi nt'é'én kó si."

## 11

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga ta tjin ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra xi ja ts'anki*

<sup>1</sup> Kui nga b'a xihinna, ¿a kits'in t'axihìn Ntjaná xutaha? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha ta nda Israel ná, ntjehe Abraham. Ntje cháná Benjamin y'ahana.

<sup>2</sup> Najmi y'éjña t'axín Ntjaná xuta xi ts'e xi j'ájin títjun. ¿A najmi yanú xi nkú ts'in tjit'a xujun éhen Ntjaná má nga nda profeta Elia kinchjako Ntjaná kó tsatéjéne xuta Israel? B'i ts'in tjit'a:

<sup>3</sup> "Ji Ntia, ja kits'ínk'ien xuta xu'bi já profeta xi ts'i kó ja kits'ínkatsún nachan chjehi. Tu nkuhú an tíjña sa. Ta incha mjehe ta ts'ínk'ienna."

<sup>4</sup> Tunga b'ahá kitsú Ntjaná: "Ja kits'in ts'an yatu mij já xi najmi tsasinkúnch'int'aha ntia Baal."

<sup>5</sup> B'a ta tíma nistjin nd'ai. Tu ngat'aha kjuandaha Ntjaná tjintu sa chuba xuta xi Ntjaná j'ájin.

<sup>6</sup> Tsa tu ngat'aha kjuandaha Ntjaná kichj'ajihin xutaj, tsuhu ra nga najmi kichj'ajin tu ngat'aha ni nda xi incha kits'in. At'aha tsa tu ngat'aha ni nda xi incha kits'in xuta kichj'ajihin, kjuandaha Ntjaná najmi ta chjhi ra ma.

<sup>7</sup> Kui b'a maha, ¿mí nihi xi kama? Najmi kisakúhu ni xi tsangisjái xuta Israel. Xi j'ájin ní Ntjaná, kui ní xi kisakúhu niu. Xingisoo kama ndjá animaha.

<sup>8</sup> B'a kama xi nkú ts'in tjit'a: "Ntjaná kitsjáha xuta xu'bo kjuankjintak'un tiya, tunkun xi najmi skuékoho kó tjabaxínñju xi najmi kuint'ékoho santaha nistjin nd'ai."

<sup>9</sup> Kó b'i ta kitsú ya David:



Kasaténkikō s'íhī xutā xu'bo,  
 tā kuihi kats'ínndyjajihīn kō kats'ínk'íéchjīhī.  
 10 Incha katuma ká tū xi najmi tā skuēhe,  
 kō musu incha katuma sín.

*B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tā n'ek'anke xutā xi najmi ntje judio tjeheñ ra*

11 Kui nga b'a xihinna, ¿a tū nīyá kis'entuhú xutā Israel nk'ie nga ksaténki? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! B'í ní kama. Tū ngat'ahā nga najmi kint'é'éhen Ntīaná xutā Israel, kui nga j'aihī rā én xi ts'íink'ankihī xutā xi najmi ntje Israel tjeheñ rā, tū xi b'a ts'ín kama xintak'uhun xutā Israel.

12 Tsa tū ngat'ahā nga najmi kint'é'éhen Ntīaná xutā Israel, tsa kui ngat'oo kisakúhu rā kjuanchināhā Ntīaná xutā xi tjin asuntee, kō nk'ie nga ksaténki Israel kisakúhu kjuanchināhā Ntīaná xutā xi najmi ntje Israel tjeheñ rā, ¿nkú sa kama nk'ie nga sakú ngáha rā xutā Israel ante xi ts'e nginkun Ntīaná?

13 Tinchjakonuu jun xi najmi ntje Israel tjeheñnuu. Ntīaná kits'ín mana nda postruhu xutā xi najmi ntje Israel tjeheñ rā kō xinya kjuachánkaha xána.

14 B'a ts'ian tsa tū ahá ni ngat'anuu kama xintak'uhun ntjena, tsa tū xi b'a ts'ín n'ek'ankihī k'ua.

15 At'ahā kisakúhu kjuajyu nginkun Ntīaná xutā xi tjin asuntee nk'ie nga kin'e t'axín xutā Israel. Kui nga, ¿nkú sa kama nk'ie nga n'ekjain ngáha rā? Sakú ngáha rā nga k'úentu tík'un xutā k'ien.

16 Tsa tsje nginkun Ntīaná na'yu xi n'endakoho ninkuan chje xi 'bai tjuhun Ntīaná, tsuhu rā nga tā tsje ngayjee na'yu ninkuon. Tsa tsje nginkun Ntīaná kjamaha nku yá, tsuhu rā nga tā tsje tjiaha.

17 Xutā Israel, kui xi nkú joyaha tjia xi kitit'áha nku yá olibo, kō ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jñá. Tunga jihí kis'et'ai antehe tjia xi kitit'óo kō kisakút'aihi kjuatík'un xi tijnain kjamaha yá olibo xi ndoo.

18 Tunga najmi tū nk'ahá n'esjei yjohi, tsa b'a kuixín nga ji xi 'yún nda sai nga tjia xi kitit'óo. Tsa mjehi nk'a n'esjei yjohi, tū sahá n'ekj'áitsjein nga kjamaha yóo y'aha ri. Najmi ji xi kich'ai kjamō.

19 Kutsa b'ahá kuixín: “Tū xi an s'et'ahana antehe yóo, kui nga kitit'áha.”

20 B'a tjin. Tunga kitit'áhá at'ahā najmi kis'ejihin Ntīaná, kō ji ndjá tisinjñai nd'ai at'ahā s'ejihin. Kui nga najmi tū n'enkjintak'uhunni tsa ji xi 'yún nda sai. Tū sa ní tinkjún Ntīaná.

21 At'ahā tsa Ntīaná najmi kits'ínndyjat'ahā tjia xi ndaha yá olibo, ¿a tū kjehe ji ts'íinnndyjat'ahi nga tū kisut'aní yóo?

22 Chasej xi nkú ts'ín nda kō ndjá ts'ínko Ntīaná xutā. Ndjá kits'ínko xi ksaténki kō ji nda kits'ínkōhi. Kō nda ts'ínkōhi tsa tū nku kuinchunjinní kjuandaha. Tunga tsa najmi b'a n'ei, kō tā ji kuichát'ahi.

23 Kō tā xutā Israel, tsa ngjuaikj'áha rā animaha kō s'ejihin Ntīaná, k'uai ngáha rā ante xi ts'e. At'ahā tjihin nga'yún Ntīaná nga tsjá ngáha rā ante xi ts'e xutā Israel ajihin yá olibo.

24 At'ahā ji xi nkú joyaha tjiaha yá olibo jñá tū kis'et'aní antehe yá olibo xi ndoo. Kui b'a maha, ¿a najmi kamahá k'uai ngáha rā xutā Israel antehe? At'ahā kui xi tjia xi ndoo.

*B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kama nimañ Ntīaná ngayjee xutā*

25 Jun já nts'e, mjena nga choo nku ni xi y'éjña 'ma Ntīaná, tū xi najmi nk'a n'esjehenu yjonuu. K'ua xi tjin ajihin xutā Israel kama ndjá animaha. B'a kama santa nkúhu nga sakúntehe nginkun Ntīaná ngayjee xutā xi najmi ntje Israel tjeheñ rā. Kui xi tjihin nga n'ek'anke.

<sup>26</sup> Nk'ie nga ja b'a kama, ta n'ek'anki ngayjee xuta Israel. Xi nkú ts'in tjit'a éhen Ntiana:

Nanki Sion nibaha xi ts'ink'anki xutana, kui xi kjéxihin kjuach'onk'uhun ntjehe Jacob.

<sup>27</sup> Kui ni xi y'endaka xutana nga ts'ian, nk'ie nga ja kjexian ngatitsuhun.

<sup>28</sup> Najmi mjehe xuta Israel én nda tsuhu Ntiana. Ngandanuu xuta kontrahe Ntiana tsichu ma. Tunga tjohó ra Ntiana xuta Israel tu ngat'aha nga Ntiana j'ájin ntje cháha.

<sup>29</sup> At'aha najmi kje'á Ntiana ni xi tsjá ko ta ndaha najmi ts'in t'axin xuta xi j'ájin.

<sup>30</sup> Nistjin nk'ie, najmi kinu'yá'óhoon Ntiana, tunga tibase nimahanuu nd'ai tu ngat'aha nga najmi kint'é'én xuta Israel.

<sup>31</sup> Ko santaha nistjin nd'ai najmi tint'é'én xuta Israel, tu xi ta chase nimaha ra tu ngat'aha nga jun kichase nimanuu.

<sup>32</sup> B'i tjihin ra ni. Ndaha nku xuta xi tjin najmi nt'é'éhen Ntiana. Ntiana y'éjñaha xuta nga najmi kint'é'én, tu xi nkuhú nga kama nimaha ra ngayjee.

### *B'i ts'in kits'intsjohó Pablo Ntiana*

<sup>33</sup> ¡Á b'a nkjún ts'in chánkaha kjuanchinaha Ntiana! ¡Á b'a nkjún ts'in nanka ts'innkjink'uhun ko á b'a nkjún ts'in tsehe kjuankjintak'uhun! Najmi tjin xi mankjihin ni xi ts'in Ntiana ko najmi ch'a maha tsuya á b'a ts'ihin.

<sup>34</sup> At'aha, ¿yá xi be xi nkú ts'in ts'innkjink'un Ntiana?

¿Yá xi kitsúyaha ni xi tjihin nga ts'in?

<sup>35</sup> ¿Yá xi kits'inkienyaha tsa mí nihi, tu xi Ntiana tjihin nga ts'ink'óya ngaha ra?

<sup>36</sup> At'aha Ntiana kits'innda ngayjee ni xi tjin. Ngat'aha ko nga tsjohó tjihin niu. ¡N'ekie yjoná nga tjihin kjuachánka Ntiana tu nkjéhé ni! B'a katuma.

## 12

### *B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tintsubaá nd'ai nga ja yjankiá Cristo*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, já nts'e, at'aha tibase nimaná Ntiana, kui nga tbankihinu nga ngayjehe tak'un n'etsjohó Ntiana, nga n'ekjas'ohoon yjonuu xi nkú joyaha nku chje tik'un xi tsje ko xi sasihin Ntiana.

<sup>2</sup> Najmi tu bintsuboó xi nkú ts'in tjintu xuta asunntee. Tu sa ní n'ek'óntjaiyo yjonuu xi nkú ts'in Ntiana títs'in tsetse kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a ts'in kamankjihinnuu ni xi mjehe Ntiana, ni xi nda, xi sasihin ko xi ja nda tsichu ma.

<sup>3</sup> Nga nkúnkú jun tinchjakonuu, at'aha Ntiana kitsjana kjuandaha. Najmi tu nk'a n'esjo yjonuu. Nkú ní ts'in tjiyanuu. B'a ts'in n'esjo yjonuu xi nkú ts'in kitsjanuu Ntiana nga s'ejinnuu.

<sup>4</sup> At'aha xi nkú ts'in nkjin tikjá maha ni xi y'aha yjonintená ko xi nkú ts'in kj'ai kj'ai xá xi kik'ahi nga nkúnkú,

<sup>5</sup> b'a ta joyaha ñá. Nkjin mahaná tunga nkuhú yjoninte kamakáá Cristo. Nga nkúnkáá kich'aá xinkjá.

<sup>6</sup> Kj'ai kj'ai ni xi maná n'eé. Kui kjuanda xi kitsjana Ntiana nga nkúnkáá. Xi Ntiana kitsjaha éhen tu xi ts'inkjas'ehen, kui xi katsúya éhen Ntiana xi nkú ts'in kik'ahi nga s'ejihin.

<sup>7</sup> Xi kik'ahi nga kuasinko xuta, kui xi katasinko xuta. Xi kik'ahi nga kuakúya, kui xi katakúya.

<sup>8</sup> Xi kik'ahi nga tsjá nga'yún, kui xi katsjá nga'yún. Xi kik'ahi nga tsjá toon, kui xi ngayjehe animaha katsjá toon. Xi kik'ahi nga tsjén títjun, kui xi kixi

katjiko xáha. Xi kik'aihi nga kuase nimaha xuta, kui xi tsjo kat'ehe nga b'a kats'in.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga kjuatjo tijnajinná*

<sup>9</sup> N'etjó kjuaxi xinkiu. Najmi tu n'esiuhun ni xi ch'onk'un. Ni xi nda ch'a ntsja ntsjon.

<sup>10</sup> B'i ngján n'etjó xinkiu xi nkú ts'in tjoho xinkjin xi nts'e maha, at'aha nts'ohó mahanuu xinkiu. 'Yún chankjún so xinkiu.

<sup>11</sup> Kixi n'oo ni xi tín'o kó najmi tu n'ets'o. Tu xí tsjohó kat'ehe animanuu nga n'oo ni xi mjehe Nda Ntjaná.

<sup>12</sup> Tsjo kat'enuu nga chúyohoo ni xi tsjánuu Ntjaná. N'echúkuo kjua'un xi tíyo. Najmi tu n'ekj'ajiun nga chubakoo Ntjaná.

<sup>13</sup> Tjohoon ni xi ndyjat'áha xuta xi yjanki Ntjaná kó nda n'ekjohoon xi kuichúk'unnuu.

<sup>14</sup> Chubantjo xuta xi tjenni unkienuu. B'a t'ihun Ntjaná nga nda kats'inkoho. Najmi tu ni xi najmi nda binchinó nga kamat'ain.

<sup>15</sup> Tsjo kat'ekonuu xi tsjo tjihin. Ch'íiko xi tjkintá.

<sup>16</sup> B'i ngján nda chasohoo xinkiu. Najmi tu nk'a katumanuu yjonuu. Tu sa ní nda chasohoo xuta x'an. Najmi tu xuta nkjink'un n'e ma suboo yjonuu.

<sup>17</sup> Najmi tu ch'on n'ohoo xi ch'on títs'innuu. Chase nínú xi nkú ts'in nda kama n'oho ngayjee xuta.

<sup>18</sup> Tsa kama, tsa aya ntsoo tíña, kas'ekonuu kjuajyu ngayjee xuta.

<sup>19</sup> Já nts'ena, najmi tu n'e ngajoyo ni xi tín'enuu. Aya ntsja ní Ntjaná t'ejñayo xi b'a títs'ín. At'aha b'i ts'in tjit'a éhen Ntjaná: "Ahán xi k'uasjé chjía, an xi tsjaha chjhi. B'a títsu Ntjaná."

<sup>20</sup> B'i ta ts'in tjit'a ya: "Tsa tíma bjoho nda kontrahi, tjeihin ni xi kjine. Tsa tíma xintáha, tjeihin ntá xi k'úi. At'aha tsa b'a n'ei, tu ni xí kama subahá ra nda kontrahi."

<sup>21</sup> Najmi tu 'bainte tsa kjuach'onk'uun xi ts'ín nganahi. Tu sa ní ni xi nda n'ei. B'a ts'in n'e nganaha ri ni ch'onk'uun.

## 13

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga chankjún xi batéxuma*

<sup>1</sup> Ngayjee xuta tjihin nga kuint'é'éhen xi batéxuma. At'aha xá xi tjihin xi batéxuma nginkun Ntjaná nibáha ra. Ntjaná y'éña xoo.

<sup>2</sup> Kui nga xi fi kontraha ra xi batéxuma, kui xi tífi kontraha ni xi ja y'éña Ntjaná. Kó xi b'a títs'ín, ta kuihi tibangisjai suba nga n'ekokjuaha.

<sup>3</sup> At'aha já xi batéxumoo najmi tjintu tsa tu xi ndjá ts'inkoho xuta xi nda ni xi títs'ín. Xuta xi najmi nda ni xi títs'ín, kui xi b'a kats'ihin. ¿A mjehi nga najmi ndjá ts'ínkóhi já xi batéxumoo? Tsa b'a, nda n'ei, kó nda ts'in kuasehi já xi batéxumoo.

<sup>4</sup> At'aha ngandahi ní títs'inxát'aha ra jóo Ntjaná. Tunga tsa ni xi najmi nda tín'ei, tjihin nga kuinkjún tu ngat'aha ni xi ts'ínkóhi jóo. At'aha najmi tu a tjihin xá jóo. Ntja níná títs'inxát'aha tu xi ts'ínk'íechjhi kó ts'ínkokjuaha xi ch'on títs'ín.

<sup>5</sup> Kui nga tjihin nga kuinú'yá'éhen raá já xi batéxumoo, najmi tu ngat'aha ni tsa ts'ínk'íechjíná ni xi n'ée. B'a ní n'ée tu xi je s'eyaha kjuankjintak'unná nginkun Ntjaná.

<sup>6</sup> Kui kjuaha nga b'echjihinu ni xi f'áchjínuu já xi tjihin xá, at'aha kui xi tìncha ts'inxát'aha Ntjaná. Xáha tìncha ts'in.

<sup>7</sup> Tjohoon ni xi kanéhe nga nkúnkú jóo. T'echjihu xi f'áchjintjai ni xi tjinnu ko xi f'áchjintjai ch'á nga ts'inxát'aha já Roma. Chankjún xi nkú ts'ín tjihin nga chankjún, ko nda n'esiuhun xi nkú ts'ín tjihin nga nda n'esihin.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo mí kjuaha nga n'etjóná xinkjá*

<sup>8</sup> Najmi tu chumi nihi xi katsjennu. Tjohoon kjuatjo xinkju. At'aha xi tjoho xinkjín, kui xi títs'íntjusun ngayjee kjuatéxumaha Ntjaná.

<sup>9</sup> B'i ts'ín tjít'a kjuatéxumoo: “Najmi tu ch'at'aihi chjiín. Najmi tu n'ek'iein aníma. Najmi tu n'ei ndyjé. Najmi tu fasihin ni xi tjihin xuta.” Kui kjuatéxumoo ko ngayjee kjuatéxuma xingisoo nkúhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi: “N'etjói xutahi xi nkú ts'ín tjohi yohi.”

<sup>10</sup> Xi tjoho xinkjín, kui xi najmi ch'on títs'íhin. Kui nga bichútjusuhun kjuatéxumoo ajihin xuta xi tjihin ra kjuatjo.

<sup>11</sup> B'a n'oo at'aha yo nistjin xi kich'aá nd'ai. Ja chubaha nga n'ek'áhaá yjoná nga kuintsuba ndaá. Ja 'yún chuba ndyjaha nd'ai nk'ie nga Ntjaná ts'íink'ankiná. Najmi b'a ta tjín ndyjaha ra xi nkúhu nk'ie nga kis'ejinná.

<sup>12</sup> Ja ma kuichúhú chuba. Najmi ta n'ehená ngatitsun, ataha nk'ie nga ngatitsun n'eé, b'a joyaha xi nkúhu tsa má jyuun tintsubaá. Ni xi nda n'eé. Kui xi b'a ta joyaha xi nkúhu tsa má ndzjen tintsubaá. K'úendaá yjoná tu xi kuinimajihinná má ndzjeen.

<sup>13</sup> Kixi tankínkaá yjoná xi nkúhu xuta xi tjíma nga nistjiun. Najmi kuintsubaá tsa tu xi s'ihiná ko chineé. Najmi tjihin nga chuba súntukonáá xinkjá ko tsa n'ejnu n'et'aá. Ko ta ndaha najmi tu bixkjanakaá xinkjá ko tsa kama xin k'aán ni xi tjihin.

<sup>14</sup> Tu sa ní tinúngijiun yjonu Nda Ntjaná Jesucristo ko najmi tu n'enkjintak'un xi nkú ts'ín n'ehenu ni xi mjehe yjoninte ngatitsuun.

## 14

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjihin nga n'ek'anjiá jé xinkjá*

<sup>1</sup> Nda n'ekjóhooon xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná, ko najmi tu b'esikoo ngat'aha xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un.

<sup>2</sup> Tjín xi b'a ts'ín s'ejihin nga ma kjine tu mí nichinehé ni, ko tjín ngá xi najmi ndjá síjñajin xi nkú ts'ín s'ejinná kui nga tu xkahá kjinehe.

<sup>3</sup> Xi kjine tu mí nichinehé ni najmi tjihin nga ch'on ts'ín kuasehe xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine najmi tjihin nga ts'íink'anji jé xi kjine tu mí nichinehé ni. B'i incha kats'ín at'aha Ntjaná ja kits'ínkjáihin nga joo.

<sup>4</sup> ¿Yaha ji xi tín'ek'anjihinni jé nda musuhu xi kj'ai? Tsa ndjá síjña nda musu ko tsa tísaténki, Nda Ntjaha kjinehe ni xu'bo. Tunga ndjáhá kuasijña, at'aha tjihin nga'yún Nda Ntjaná nga ndjá ts'íinkasíjñaha.

<sup>5</sup> Tjín xi b'a maha nga 'yún nkjún sa nku nistjin nga kj'ai nistjin, ko tjín ngá xi tu nku chuba maha nistjiun. Nkúnkú tjihin nga ts'ínnkjink'un sisin xi nkú ts'ín behe k'un.

<sup>6</sup> Xi benkjún nku nistjin, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntjaná. Ko xi kjine tu mí nichinehé ni, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntjaná. Tsjáha máb'achjihí Ntjaná ngat'aha nichinehe. Ko xi b'éch'oho yjoho ni xi kjine, kui xi b'a ts'ín tu xi benkjúhun Nda Ntjaná ko ta tsjáha máb'achjihí Ntjaná.

<sup>7</sup> Najmi tjín ajinná xi kuenta ts'e suba tjíña tík'uhun ko tsa kuenta ts'e suba 'mehe.

<sup>8</sup> Tsa tintsuba tík'aán, Nda Ntjaná tintsuba tík'uhunná. Ko tsa tábayaá, Nda Ntjaná tábayaná. Kui b'a maha, ndaha tsa tintsuba tík'aán ko ndaha tsa tábayaá, Nda Ntjaná ts'ená.

<sup>9</sup> At'aha kui kjuaha k'iehen Cristo ko j'áya ngáha ra ngabayoo, tu xi b'a ts'in kamaha Nda Ntíaha xuta k'ien ko xi tjintu tik'uun.

<sup>10</sup> Ko máha ji, ¿á ji tichasehe ri tsa nda ko tsa najmi nda títs'íhin nda nts'ei? Ko ta, ¿á kinte n'esjeheni nda nts'ei? Katumankjihin nga ndyjun nkiní kuasehe Ntíaná mí nihi xi kin'eé nga nkúkáá.

<sup>11</sup> B'i ts'in tjít'a éhen Ntíaná:

Ahán xi tíjña tik'an, títsu Ntíaná.

Kuasinkunch'in ngayjee xuta nginkán,  
ko ngayjee ts'ínkie yoho nga an xi Ntía.

<sup>12</sup> Kui b'a maha, nga nkúkáá n'ekjas'eheén kuenta Ntíaná ni xi kin'eé.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga najmi tjihin nga n'endyjajihín xinkíá*

<sup>13</sup> Kui nga najmi ta chasehe raá tsa nda ko tsa najmi nda ni xi títs'ín xinkíá. Tu sa ní chasoo xi nkú ts'in najmi n'endyjajihun nda nts'o ko xi nkú ts'in najmi n'ekijnejiun ngatitsun.

<sup>14</sup> S'ejinna Nda Ntíaná Jesu ko be nga ndaha nku ni najmi chuntí nginkun. Tunga tsa tjín xi: "Chuntí ni xu'bi nginkun", tsa kuitsu, tu nginkun ndohó chuntí niu.

<sup>15</sup> Tunga tsa tu ngat'aha ni xi tichinei títs'ínndyjajihín ra yoho nda nts'ei, najmi ta tín'etjohoni nda nts'ei ma. Najmi tu 'bainte tsa tu ngat'aha nichinehi ndyaha xuta xi k'ienntjáíhi Cristo.

<sup>16</sup> Najmi tu 'bainto tsa ch'on ts'in kuinchjayane xuta ni xi n'ekjóhon nga nda.

<sup>17</sup> At'aha ni xi chineé ko ni xi s'ía najmi chumi ni chjíhi ra. Nk'ie ní Espiritu Santo tsjáná nga naxu kuintsubaá nginkun Ntíaná ko nga s'ená kjuajyu ko kjuatsjo, kui ní ni xu'bi xi bakúchji nga ja tsitjas'enjián nga Ntíaná tibatéxumaná.

<sup>18</sup> Xi b'a ts'in tíjña nginkun Cristo, kui ni xi tsjoho Ntíaná ko xuta ta nda ts'in nchjayanehe.

<sup>19</sup> Kui b'a maha, tinchísjaihiná xi nkú ts'in s'ehená kjuajyu ko xi nkú ts'in kuisinkaá xinkíá nga saájían ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>20</sup> Najmi tu ngat'aha nichinehi n'ekatsúhunni xá xi títs'ín Ntíaná ajihín xuta xi ts'e. Kjuaxi kjáíhin nga je nginkun Ntíaná ngayjee nichine xi tjín, tunga najmi ndahá tjín tsa chineí nichine xi ts'ínkijnejihín ngatitsun xuta xingisoo.

<sup>21</sup> Tu sahá nda n'ei tsa najmi chineí yjo ko tsa najmi s'i binu ko tsa najmi n'ei ndaha nku ni xi ts'ínkijnejihín ngatitsun já nts'ei.

<sup>22</sup> Xi nkú ts'in s'ejihin ni xu'bi, tu ji b'a ts'in kas'ejihín ri nginkun Ntíaná. Já b'a nda tjíhin ts'e xi behe k'un nga nda tjín ni xi títs'ín ko najmi títs'ínnijéhe ra kjuankjintak'uhun askahan!

<sup>23</sup> Tunga xi jo jan tímaha nga tikjine tsa mí nihi, ta kuihi títs'ínk'anji jé yoho, at'aha najmi títs'ín xi nkú ts'in s'ejihín. At'aha ngayjee ni xi n'eé xi fi kontra xi nkú ts'in s'ejinná Ntíaná, kui xi ngatitsun.

## 15

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tjihin nga kuisinkaá xinkíá tu xi saájihinná ni xi s'ejinná*

<sup>1</sup> Ná xi ja ndjá tinchajián xi nkú ts'in s'ejinná najmi tu n'eé ni xi tu ná tsjo subaháná. Tjihin ni nga n'ekjáíhín xi najmi kjee ndjá tinchajin xi nkú ts'in s'ejinná.

<sup>2</sup> Nga nkúkáá tjihin nga n'eé ni xi tsjoho xinkíá ko ni xi ngandaha n'eé, tu xi saájihin xi nkú ts'in s'ejinná.

<sup>3</sup> At'aha ko ta Cristo najmi ni xi tsjoho kits'in. Ni xi tjít'a ní éhen Ntíaná má b'a títsu kits'ínkjáihin: "Én ch'on tsu xi kitsúhi xuta, kui xi j'aisaténa."

<sup>4</sup> Ni xi kis'et'a nistjin nk'ie, kis'et'a tu xi kuakú nyáhaná. At'aha ajin xujun éhen Ntíaná sakújinná kjuatsenta ko sakú nga'yúnná tu xi chúyaha ráá ni xi tsjáná Ntíaná.

<sup>5</sup> Ntíaná xi tsjáná kjuatsenta ko tsjá nga'yúnná, kui xi katsjánuu nga nkuhú n'enkjínk'un xi nkú ts'in tjíyaha Cristo Jesu.

<sup>6</sup> Nkuhú kas'eya animanuu ko nkuhú katuma ntanuu. B'a ts'in n'ekiehenu yjonuu nga tjihin kjuachánka Ntíaha ko Na'mihí Nda Ntíaná Jesucristo.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tsichujihin én nda tsuhu Cristo*

<sup>7</sup> Kui b'a maha, b'i ngján nda n'ekjáihin ruu xinkiu xi nkú ts'in nda kits'ínkjáinnuu Cristo, tu xi s'ejña chjili kjuachánkaha Ntíaná.

<sup>8</sup> At'aha an b'a tíxinnuu. J'ai Cristo ngandaha xuta xi ntje judio tjeheh ra. Tsakúchji nga ts'in Ntíaná ni xi kitsú nga ts'ín. J'ai ts'intjusun ni xi kitsúya tíjuhun Ntíaná ntje cháha xuta judio.

<sup>9</sup> B'a ts'in ko ta xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra ts'ínkie yjoho nga tjihin kjuachánka Ntíaná, at'aha ko ta kui kichase nímaha xi nkú ts'in tjít'a éhen Ntíaná:

Kui nga xinyahana kjuachánkahí ajihin xuta xi tjintu asuntee, ko séhe nga ts'intsjoho.

<sup>10</sup> Ko b'a ta ts'in tjít'a ya:

Jun xuta xi tintsuboo asuntee, n'etsjokoo xutaha Ntíaná.

<sup>11</sup> Ko b'a ta títsu sa:

N'etsjohoo Ntíaná ngayjee xuta xi tjintu asuntee.

Chanink'o Ntíaná ngayjee xuta naxinantá xi tjín.

<sup>12</sup> Ko b'a ta ts'in y'ét'a nda profeta Isaia:

Stjúkjá nda xi kama kjamaha Isai,

nda xi kjuaitéxumaha xuta xi tjintu asuntee,

kui kama 'yún tak'un xuta.

<sup>13</sup> Ntíaná xi tíma 'yún tak'aán, kui xi kats'intsejinye animanuu kjuatsjo ko kjuajyu, jun xi s'ejinnuu Ntíaná. Katsjá nga'yúnnuu Espiritu Santo tu xi tu nku ndjáhá kuinchajihinnu ni xi tíchuyóhoo.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga kui xi nku nda postru xi ts'inxájihin xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra*

<sup>14</sup> Behe k'an, já nts'e, nga kitsejihinnuu kjuanda ko kjuankjink'un, tu xi kama k'uai nyáha ruu xinkiu.

<sup>15</sup> Tunga tjíhín ni xi tíma k'an tít'et'á xujunnuu ei tu xi najmi n'echayahanu. At'aha Ntíaná kitsjana kjuanda xu'bi

<sup>16</sup> nga an xi ts'inxát'aha Cristo Jesu ngandaha xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. Tíb'enjímíhi én nda tsuhu Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tu xi kuichú maha chje xi tsjoho Ntíaná, chje xi títs'in tsje Espiritu Santo.

<sup>17</sup> Tsjo mana nga nchjanijmíya xá xi kitsjana Cristo Jesu nga ts'inxát'aha Ntíaná.

<sup>18</sup> At'aha najmi ma k'an nchja ni xi kj'aí, tu nkuhú xi nkú ts'in ts'ínchjénna Cristo tu xi kuint'é'éhen ra Ntíaná xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. Cristo ts'ínchjén ntana ko xána

<sup>19</sup> ko nkjin tíkjá kjuankjún xi bakúchji nga'yúhun. Nga'yúhun Espiritu Santo b'a títs'íun. B'a ts'in jehena nga y'enjímíá én nda tsuhu Cristo nanki Jerusalem ko santaha má nga 'mi Ilirico.

20 Y'enijmíá én nda tsuhú Cristo ante má nga najmi kjee ch'a b'énijmíhi. B'a kits'ian at'aha najmi kama mjena y'esún saha xá xi kik'atuts'ihin xuta xi kj'ái.

21 Tu sa ní títs'ian xi nkú ts'ín tjít'a éhen Ntíaná:  
Xi najmi kjee 'miyahá yáha kui, kui xi skuéhe.  
Ko xi najmi kjee nt'é yáha kui, kui xi kamankjihin.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga mjehe nguaisehe xuta ninku Roma*

22 Nkjin niyá najmi kisakú niyána nga kama kfínsehenuu,  
23 tunga nd'ai ja kama ndjuúna xá xi títs'ian ante xi tjin ei ko ta ja tjihin nú nga mjena kfínsenuu.

24 Kui nga mjehena nga skuenuu nk'ie nga kfían España, at'aha mjena yo kfian. Tsjo kamana nga kúátejñajinnuu chuba nistjin. Nk'ie nga kj'ua yo, tšinkonú nga ts'inndjaá niyána.

25 Tunga nd'ai nanki Jerusalem tífia. Xuta xi kikj'áts'e Ntíaná kfínsinka yo.  
26 At'aha ngayjehe k'un xuta ninku xi tjin ante Macedonia ko ante Akaya incha kits'insun toon tu xi ts'ínkjihí ra xuta x'an xi kikj'áts'e Ntíaná xi tjintu Jerusalem.

27 Tsjo kamaha nga b'a incha kits'ín. Ko kjuaxi nga tjehe ts'e xuta xu'bo. At'aha nd'ai títs'ínkjáihin xuta xi najmi ntje judio tjehe ra ni xi ts'e Ntíaná, ni xi Ntíaná kitsjáha xuta xi ntje judio tjehe ra. Kui nga xi najmi ntje judio tjehe ra tjihin nga kuasinkoho nga kuakjányako xuta xi ntje judio tjehe ra ni xi tjihin ei asuntej.

28 Kui b'a maha, nk'ie nga ja kama ndjuúhuna xá xu'bi ko nk'ie nga ja ts'inkjas'en ni xi kama ñjakúu, as'aíhí ní kfían España ko kj'ua má nga tintsuboo.

29 Be nga Cristo tu xí ndahá ts'ínkoná nk'ie nga kama ñjakáá.  
30 Jun já nts'e, ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo ko ngat'aha kjuatjo xi tsjáná Espiritu Santo títbankinuu nga chubantjainú nginkun Ntíaná. B'a ts'ín n'ekohonú nga'yún.

31 Tinchíhuu nga najmi tu kasatéjña xuta xi najmi s'ejihin Nda Ntíaná xi tjintu ante Judea. Ko ta tinchíhuu nga xuta xi kikj'áts'e Ntíaná xi tjintu nanki Jerusalem nda ts'ín ts'ínkjáihin ni xi kfínkoho.

32 B'a ts'ín tsjo tjihinna nga kuichusenuu ko ts'inkj'áya ichí kutju ajinnuu. B'a katuma tsa b'a ts'ín mjehe Ntíaná.

33 Ntíaná xi tsjáná kjuajyu kat'ejñajinnuu ngatentoo. B'a katuma.

## 16

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjintu Roma*

1 Be na nichjaá Febe. Ninku xi tjin nanki Cencrea ts'ínxát'a.  
2 Ngat'aha Nda Ntíaná nda n'ekjóhón xi nkú ts'ín tjihin nga n'eé ñá xi xutaha Ntíaná mahaná. Tšinkoo nga tjohon tu mí nihí ni xi machjéhe. At'aha nkjin nkjún xuta tsasinko ko ta tsasinkona.

3 Tjohon kjuasuniñana Priscila ko Akila, xi ta títs'ínxát'aha Cristo Jesu xi nkúhu an.

4 Najmi incha kitsankjún tsa kuayá ngat'ana. Títsjaha máb'achjíhi ngat'aha ni xi incha kits'ín. Najmi tu nku an xi b'a tixian. B'a ta tijncha tsu ngayjee xuta ninku xi najmi ntje judio tjehe ra.

5 Tjohon kjuasuniñana xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha Priscila ko Akila. Tjohon kjuasuniñana Epeneto. 'Yún tjona ndo. Ajihin xuta xi tjin ante Asia, kui xi tjun kis'ejihin Cristo.

6 Tjohon kjuasuniñana Maria. 'Yún tse xá xi kits'ín ajinnuu.

<sup>7</sup> Tjohoon kjuasuniñana Androniko ko Junias, xi ta ntje judio tjeheñ ra. Ta kis'eya'yúnka nubayá jóo. Ta já postruhú jóo ko yankjún. Kui tjun kis'ejihin Cristo nga an.

<sup>8</sup> Tjohoon kjuasuniñana Ampliato. 'Yún tjona ndo at'aha ta s'ejihin Nda Ntiana.

<sup>9</sup> Tjohoon kjuasuniñana Urbano, kui xi nkúhu jin ta Cristo títs'inxát'aha. Tjohoon kjuasuniñana Estakis. 'Yún tjona ndo.

<sup>10</sup> Tjohoon kjuasuniñana Apeles, xi ja tsakúchji nga 'yún s'ejihin Cristo. Tjohoon kjuasuniñana xuta xinkjin Aristobulo.

<sup>11</sup> Tjohoon kjuasuniñana Herodion, xi ta ntje judio tjeheñ ra. Tjohoon kjuasuniñana xuta xinkjin Narciso, xi ta s'ejihin Nda Ntiana.

<sup>12</sup> Tjohoon kjuasuniñana Trifena ko Trifosa, xi ta títs'inxát'aha Nda Ntiana. Tjohoon kjuasuniñana Persida, xi 'yún tjona ko xi 'yún tse xá xi kits'in at'aha Nda Ntiana tjenki.

<sup>13</sup> Tjohoon kjuasuniñana Rufo, xi Nda Ntiana j'ajihin, ko naaha, xi ta ko an basehe xi nkúhu tsa naana maha.

<sup>14</sup> Tjohoon kjuasuniñana Asinkrito ko Flegonte ko Hermes ko Patrobas ko Hermas ko já nts'eé xi tjintujihin.

<sup>15</sup> Tjohoon kjuasuniñana Filologo ko Julia ko Nereo ko na nichja ko Olimpas ko ngayjee xutaha Ntiana xi tjintujihin.

<sup>16</sup> B'i ngján súniñoño xinkju. Títs'inkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta ninku xi ts'e Cristo.

<sup>17</sup> Jun já nts'e, tibanjinuu nga chúhuun yjonuu xi bakjanya xuta ko xi ts'inndyjajihin xuta. Kui xi fi kontraha ni xi ja tsinchiyó. N'e t'axihuun yjonuu xuta xu'bo.

<sup>18</sup> At'aha xi b'a títs'in najmi títs'inxát'aha Nda Ntiana Jesucristo. Ni xi tsjo níhi tijncha bangisjai. Éñ sin én nda nchja nga b'anachaha xuta xi najmi kjee 'yún mankjihin ni xi ts'e Ntiana.

<sup>19</sup> Ya tu má xi tjeheñ ni nga tinu'yá'ón. Kui nga tsjo mahana ngat'a ts'ajun ko mjena nga 'yún kamankjin sanuu ni xi nda ko nga kuankin t'axihuun ni xi najmi ndo.

<sup>20</sup> Ntiana xi tsjana kjuajyu, kui xi ts'in nga n'e nganoho ndanindoo. Kas'enuu kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo.

<sup>21</sup> Timoteo títs'inkjinuu kjuasuniña. Kui xi tjenkona nga tin'exát'aihi Jesucristo. Ta títs'inkjinuu kjuasuniña Lucio ko Jason ko Sosipater, xi ta ntje judio tjeheñ ra.

<sup>22</sup> Ko ta an Tercio xi títs'inntá xi nkú ts'in títsuyana Pablo, títs'inkjinuu kjuasuniña, an xi ta s'ejinna Nda Ntiana.

<sup>23</sup> Gayo títs'inkjinuu kjuasuniña. Ni'yaha tíjña. Yo má nga ma ñjakú ngayjee xuta ninku. Ko ta títs'inkjinuu kjuasuniña Erasto, xi tjihin xá nga f'átjo toohon xuta nantio, ko ta nda nts'eé Cuarto.

<sup>24</sup> Kjuandaha Nda Ntiana Jesucristo kat'ejñajinnuu ngatento. B'a katuma.

### *B'i ts'in kits'inkje Pablo xujin*

<sup>25</sup> Kan'etsjoho Ntiana. Kui xi kamaha nga ndja ts'inkinchanuu xi nkú ts'in tíjña én nda tsuhu Jesucristo xi tíxinya ko tibenimía. Tis'eña chji nd'ai ni xi kis'eña 'ma nkúhu nú chá ján.

<sup>26</sup> Ja tis'eña chji ni xi nkú nga títsu xujuhun já profeta ko tin'ekint'é ngayjee xuta xi tjin asuntee. B'a kitsú Ntiana xi tíjña tik'un sín nga b'a n'e tu xi s'ejihin ra ko kuint'é'éheñ ra ngayjee xuta.

<sup>27</sup> Ngat'aha Jesucristo kas'eña chji síhin kjuachankaha Ntia, kui xi nku tutuu ko xi nkjink'uun. B'a katuma.



## Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Corinto

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Corinto*

<sup>1</sup> An Pablo, Ntiana kits'ín mana nku nda postruhu Jesucristo at'aha b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Sostene

<sup>2</sup> tísuniñaihi jun xuta ninkuhu Ntiana xi tintsuboo nanki Corinto. Cristo Jesu kits'ín nga Ntiana kikj'áts'enuu. Kinchjanuu nga kjuáts'enuu xi nkú ta kits'ínko ngatentee xuta xi tu má xi tjeén ni s'ejihin Nda Ntiana Jesucristo. Kui xi Nda Ntiana ko ta Nda Ntiana xuta xu'bo.

<sup>3</sup> Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntiana Jesucristo.

*B'i ts'ín tsjaha Pablo máb'achjhi Ntiana nk'ie nga f'átsjehen xi nkú ts'ín nda kits'ínkoho Ntiana xuta ninku Corinto*

<sup>4</sup> Tehente tsjaha máb'achjhi Ntiana nga f'átsjenna jun, at'aha kisakúnuu kjuandaha Ntiana. Cristo Jesu kits'ín nga kisakúnuu kui niu.

<sup>5</sup> Kits'ín nga kin'ekjóhooon ngayje tákja kjuanchiná xi tsjá Ntiana. Kui kjuanchinoo xi nkú ts'ín tjihin nga chubo ko xi nkú ts'ín tjihin nga kamankjinnuu ni xi ts'e Ntiana.

<sup>6</sup> B'a ts'ín kis'ejña chjhi ajinnuu nga kjuaxi én nda tsuhu Cristo xi kis'enjminuu.

<sup>7</sup> Kui nga najmi ndyjat'ahanuu ndaha nku kjuanda xi tsjá Ntiana nk'ie nga tichuyóhoo nistjin nga kuakúchji yjoho Nda Ntiana Jesucristo.

<sup>8</sup> Ko ndjá ts'ínkinchánuu Ntiana santaha nistjin xi fekuu, tu xi najmi tjin ni xi n'enijehenuu nistjin nk'ie nga kj'uaí ngáha Nda Ntiana Jesucristo.

<sup>9</sup> Ts'intjusun Ntiana ni xi tsu. Kui xi kinchjanuu nga nkuhú kamakoo Ntíhi, kui xi Nda Ntiana Jesucristo.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi nda tjin tsa najmi nkuhú k'ua xinkjin xuta ninku*

<sup>10</sup> Jun já nts'e, ngajoho Nda Ntiana Jesucristo b'a tixinnuu nga nkuhú ni xi chubo ko nkuhú ch'oo xinkiu. Nkuhú kas'eyanuu ko nkuhú ni xi n'oo.

<sup>11</sup> B'a tixian, já nts'e, at'aha xinkjin Kloe kitsúyana nga kjuachán rú tjin ajinnuu.

<sup>12</sup> Tjin rú ajinnuu xi: “An tjennkia Pablo”, tjincha tsu rú. Ko rú tjin ngá xi: “An tjennkia Apolo”, tjincha tsu rú. Ko ta tjin rú ngá xi: “An tjennkia Pedro”, tjincha tsu rú. Ko ta tjin rú ngá kj'ái xi: “An tjennkia Cristo”, tjincha tsu rú.

<sup>13</sup> Nga chasehe raá, ¿a tsakjanyahá yjoho Cristo? ¿A Pablohó kis'et'a kruu ngandanuu? ¿A Pablohó kikj'áts'enuu nk'ie nga kisaténtó?

<sup>14</sup> Tsjaha máb'achjhi Ntiana nga najmi tjin ajinnuu xi an tsatentá, nku tutuhú Krispo ko Gayo.

<sup>15</sup> B'a ts'ín najmi ch'a xi b'a kuitsuhu tsa an kikj'ats'an.

<sup>16</sup> Ta tsatentá xinkjin nda Estefana. Najmi ta f'átsjehenna tsa tjin sa kj'ái xi tsatentá.

<sup>17</sup> At'aha najmi kui xá xi kitsjana Cristo, tsa xuta kuatentá. Nk'ie ní k'uenijmía én nda tsuhu, kui ní xaha xi kitsjana. Ko najmi én nanka ts'inchjen nga nchja, tu xi najmi nku én tiya kamaha ngabayaha Cristo t'a kruu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ajihin ni xi kits'ín Cristo kis'ejña chji nga'yuhun ko kjuankjintak'uhun Ntiana*

18 Én xi s'enijmí ngat'a ts'e xi nkú ts'ín k'ien Cristo t'a kruu, kui xi tu a éhén maha xuta xi tindyja. Tunga máha ñá xi kin'ek'ankiná, nga'yúhún Ntíaná maná kui éen.

19 At'aha b'i títu Ntíaná má nga tjit'a xujun:

Ts'inndyja kjuankjintak'uhun já xi nanka ts'innkjink'un.

Ts'inndyjajian xi nkú ts'ín ts'innkjink'un já nkjink'uun.

20 ¿Yá nda xi nanka ts'innkjink'un? ¿Yá nda xi tu xí mahá ra xujun? ¿Yá nda xi maha nchjanijmíyaha ni xi tjin asunntej? Tu a nihí kits'ín ma Ntíaná kjuankjintak'un nanka xi tjin asunntee.

21 At'aha ajin kjuankjintak'un nankaha Ntíaná y'enda nga najmi kjuankjintak'un xi tjihin xuta skuekohó ra. Kama mje níhi nga xuta xi s'ejihin éen xi tís'enijmíu, nga kui xi ts'ínk'anki, éen xi tu a éhén maha xuta.

22 Xuta xi ntje judio tjeheñ ra mjehe skue kjuankjúhún Ntíaná, kó xi najmi ntje judio tjeheñ ra mjehe kuasínñjuhu nku kjuankjink'un nanka.

23 Tunga jin, nga kis'et'a kruu Cristo tíb'enijmí. Kui ni xi najmi sasihin xuta xi ntje judio tjeheñ ra kó tu a éhén maha xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra.

24 Tunga máha xuta xi Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'e, ndaha tsa xi ntje judio tjeheñ ra kó ta ndaha tsa xi najmi ntje judio tjeheñ ra, kui xi ts'ínkjáihin nga ajihin Cristo tsakúchji Ntíaná nga'yúhún kó kjuankjintak'uhun.

25 At'aha ni xi y'enda Ntíaná xi tu a nihí maha xuta, 'yún tjin saha sin nk'ie nga ni xi ts'innkjink'un xuta. Kó má b'a maha xuta nga ts'innkjink'un nga najmi tjihin nga'yún Ntíaná, yó ní 'yún bakúchji nga'yúhún nga nga'yún xi tjihin xuta.

26 Jun já nts'e, n'ekj'áitsjon xi nkú ts'ín kinchjanuu Ntíaná nga kjuáts'enuu. Najmi nkjin mahanu xi yaha nga nkjink'un. Najmi nkjin mahanu xi já k'aku. Najmi nkjin mahanu xi nk'a tjoon.

27 Tunga xi tu a xutahá maha xuta, kui xi j'ájin Ntíaná tu xi tsjáha ra kjuasuba já nkjink'uun. Kó j'ájin xuta xi najmi chumi ni chjíhi ra nginkun xuta tu xi tsjáha ra kjuasuba já xi nk'a tjen.

28 Ta j'ájin xuta xi najmi b'achjíhi ra xuta kó xi najmi nda tí'mihi. Ta j'ájin santaha ni xi najmi kjee tjin tu xi kjéxihin ni xi ja tjin.

29 B'a kits'ín Ntíaná tu xi najmi ch'a nk'a kama k'uasjehe yjohó nginkun.

30 Tunga nkuhú kits'ín makonuu Ntíaná Cristo Jesu kó kits'ín nga Cristo tsichu ma kjuankjintak'unná. Ngat'aha ni xi kits'ín Cristo naxu tsichu maá nginkun Ntíaná, kikj'áts'ená kó y'échjintjai jéná.

31 Kui b'a maha, xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: “Xi nk'a k'uasje yjohó, ngat'aha ní ni xi kits'ínkohó Ntíaná, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjohó.”

## 2

*B'i ts'ín kits'ínkjáítsjeheñ Pablo xuta ninku Corinto xi nkú ts'ín y'énijmíhi éen nda tsuhu Cristo*

1 Já nts'e, nk'ie nga tsichuk'ienijmínuu éen xi Ntíaná tíb'éjña chji nd'ai, najmi éen tsjo tsu kits'inchjén kó tsa éen xi nanka.

2 Najmi kama mjena tsa kj'ai nihi kinchja ajinnuu. Nku tutuhú Jesucristo kinchjanijmíya kó á kruu k'ient'áha.

3 Nk'ie nga tsátejñajinnuu najmi nda chánka kamana yjona. Títsankjun níná kó xí tíb'atsénkjúnná.

4 Kó nk'ie nga y'enijmínuu kó tsakuyánuu éhen Ntíaná, najmi kits'inchjén éen nkjink'un xi s'ejihin xuta. Espirituhu ní Ntíaná kó nga'yúhún Ntíaná y'ejña chjikohona ni xi kinchja,

5 tu xi s'ejihinnuu Ntíaná xi tjihin nga'yún, najmi kjuankjink'uhun xuta.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntiana xi y'éjña chjiná kjuankjink'uhun Ntiana*

<sup>6</sup> Tunga ajihin ní xuta xi ja tsichu mankjihin ni xi ts'e Ntiana kjuankjink'un n'echjéin nk'ie nga chubakoi. Najmi kjuankjink'un xi ts'inchjén xuta n'echjéin nga chubai, ko ta ndaha najmi kjuankjink'un xi ts'inchjén já xi batéxuma n'echjéin, já xi ndyja ndyjun nkinj.

<sup>7</sup> Nk'ie ní bakuyái éhen Ntiana, chubanijmíyaji ni xi kits'innkjink'un Ntiana nga y'éjña 'ma. Kui niu xi y'enda Ntiana kintehe ni nga kits'inda asuntee. B'a kits'in tu xi s'ehená kjuachánka.

<sup>8</sup> Ndaha nku xi batéxuma asuntej najmi kamankjihin kjuankjintak'un xu'bi. At'aha tsa kamankjihin niu, najmi kingját'a kruu ra Nda Ntiana xi tjihin kjuachánka.

<sup>9</sup> Tunga b'ahá kama xi nkú ts'in tjít'a éhen Ntiana:  
Ni xi najmi kieke xuta ko najmi kint'é,  
xi ndahachí najmi kjee n'enkjink'un,  
kui nihi xi Ntiana y'enda tíjjun,  
ngandaha xuta xi incha tjoho Ntiana.

<sup>10</sup> Espirituhu Ntiana y'éjña chjiná ni xi y'enda tíjjun Ntiana. At'aha Espirituhu Ntiana be sisin ngayjee ni xi tjín ko santaha ni xi 'yún nankaha Ntiana.

<sup>11</sup> At'aha, ¿yá xi be xi nkú ts'in ts'innkjink'un xuta xi kj'ai? Nku tutuhú xuta xu'bo xi be xi nkú ts'in ts'innkjink'un. B'a ta ts'in najmi ch'a be xi nkú ts'in ts'innkjink'un Ntiana. Nku tutuhú Espirituhu Ntiana be xi nkú ts'in ts'innkjink'un.

<sup>12</sup> Ngat'a ts'añá bi, nginkun Ntiana nibáha Espiritu xi kin'ekjálhín, najmi asuntej ts'e. Ntiana kitsjáná Espirituhu tu xi kamankjihinná kjuanda xi kitsjáná.

<sup>13</sup> Kui niu xi chubai nk'ie nga bakuyái. Najmi n'echjéin én xi bitjuhu kjuankjink'uhun xuta. Kjuankjink'un xi bitju níhi Espirituhu Ntiana n'echjéin. B'a ts'in 'míyaha ri xuta xi tjñajihin Espirituhu Ntiana ni xi ts'e Espiritu.

<sup>14</sup> Xuta xi najmi tjihin Espirituhu Ntiana najmi ts'inkjálhín ni xi ts'e Espiritu, at'aha tu a nihí maha. Najmi tjín nkú ts'in kama kamankjihin ra, at'aha nku tutuhú Espirituhu Ntiana b'éjña chji niu.

<sup>15</sup> Xi tjñajihin Espirituhu Ntiana, kui xi mankjihin ni xi tjín. Tunga xuta xi k'oo najmi mankjihin á kj'ai ts'in ts'innkjink'uhun xuta xi tjñajihin Espirituhu Ntiana.

<sup>16</sup> At'aha b'i ts'in tjít'a éhen Ntiana:  
¿Yá xi be xi nkú ts'in ts'innkjink'un Ntiana?  
¿Yá xi tsjániyáha?  
Tunga ñá bi, n'enkjink'aán xi nkúhu Cristo at'aha Espirituhu Ntiana tjñajinná.

### 3

*B'i ts'in kitsúya Pablo xá xi kikanéhe ko xá xi kikanéhe Apolo ajihin xuta ninku Corinto*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, najmi kama kinchjakonuu xi nkú ts'in nchjaka xuta xi tjñajihin Espirituhu Ntiana. Kinchjako nínuu xi nkú ts'in nchjaka xuta xi asuntee tjehe ra, xi nkúhu xuta xi as'ai kuakatuts'ihín ra nga kuakakj'á éhen Cristo.

<sup>2</sup> Kintehe ni nga ni xi ndjá kuakuyánuu, tu ni xi najmi ndjáhá tsakuyánuu. At'aha b'a k'un ntí xihí k'un, ntí xi tu ntáchikihí 'bi, xi najmi ma kjine ni xi ndjá.

Ko santaha nd'ai najmi kjee tjíndanuu yjonuu tsa kamankjinnuu ni xi nanka tjin.

<sup>3</sup> Asunntee y'a sanuu. Nk'ie nga tjin sa ajinnuu kjuanchini ko kjuachán, ¿a najmi asunnteehé y'ahanuu? ¿A najmi b'ahá ts'in tintsuoo xi nkú ts'in tjintu xuta asunntee?

<sup>4</sup> At'aha tjin xi: “An tjennkia Pablo”, títsu ko tjin ngá xi: “An tjennkia Apolo”, títsu. Nk'ie nga b'a tino, ¿a najmi b'ahá tino xi nkú ts'in xuta xi najmi be Ntiana, xi najmi tjíñajihin Espirituhu Ntiana?

<sup>5</sup> ¿Yáha Pablo? ¿Yáha Apolo? Tu já musuhu niu xi Ntiana kits'inchjehen tu xi s'ejihinnuu. Nga nkúnkú kin'ej xá xi kitsjani Ntiana.

<sup>6</sup> Xi nkúhu tsa an y'entje yá tuu ko Apolo kikuhun, tunga Ntiana há xi kits'in nga kisá yoo.

<sup>7</sup> Kui b'a maha, najmi xi b'entje yoo ko ta ndaha xi kuhun, tsa kui xi chánka. Nku tutuhú Ntiana xi kits'in nga kisá yoo, kui xi chánka.

<sup>8</sup> Xi b'entje ko xi kuhun yoo tu nku chubaha. S'echjhi nga nkúnkú xi nkú ts'in kits'in xá.

<sup>9</sup> Nga nkúnkú mako xink nga tin'exát'ahí Ntiana. Jun xi nkú joyaha jná xi ts'e Ntiana xi jin tin'exájin.

Jun xi nkú joyaha ni'yaha Ntiana.

<sup>10</sup> Xi nkú ts'in tjíña kjuandaha Ntiana xi kitsjana, an xi kama nda maestru chjinxjó xi kingjájña tuts'in ni'yoo. Ko kj'ai ngá xi tincha kjesintjen xjóho ni'yoo nd'ai, tunga ndahá ts'in kats'innkjink'un nga nkúnkú xi nkú ts'in ngjuaindjuko xjó.

<sup>11</sup> At'aha Jesucristo, kui xi tuts'in xjóho ni'yoo. Najmi ma s'ejña sa kj'ai tuts'in xjó nga xi ja kjijño.

<sup>12</sup> Asun tuts'in ni'yoo kama chjúsintjen xjó xi kamandakoho toonsine, ko a ra toontaba, ko a ra ndjio tsjo k'un, ko a ra yáte, ko a ra ndji, ko a ra xka.

<sup>13</sup> S'ejña chji xá xi kits'in nga nkúnkú xuta nistjin nga kuasehe Ntiana ni xi kits'in xuta. At'aha nd'í xi kj'uai kui nistjion k'uéjña chji xi nkú k'un xá xi kits'in nga nkúnkú xuta.

<sup>14</sup> Xi kits'innda xjó xi kuichúkuaha nd'íu, kui xi ts'ínkjáihin chjhi.

<sup>15</sup> Tunga xi kits'innda xjó xi k'uétihi nd'íu, kui xi ndyja ni xi kits'in, ndaha tsa tu kui kuankihí xi nkú maha xi nd'í bitujin.

<sup>16</sup> ¿A najmi yanú nga jun xi ninkuhu Ntiana ko nga Espirituhu Ntiana tjíñajinnuu?

<sup>17</sup> Tsa tjin xi ts'ínkatsún ninkuhu Ntiana, Ntiana ts'ínkje xi b'a ts'íin. At'aha tsje ninkuhu Ntiana, ko jun bi, jun xi ninkuhu Ntiana.

<sup>18</sup> Najmi tu ch'a k'uanachaha yjoho. Tsa tjin ajinnuu xi b'a maha nga kui xi nkjink'un xi nkúhu já nkjink'un xi tjin asunntee, tu sa ní nku nda xi najmi chumi nihi xi maha kats'in ma yjoho, tu xi b'a ts'in kuichú ma kjuaxihi nku xi nkjink'un.

<sup>19</sup> At'aha kjuankjink'un xi tjin asunntee, kui xi tu a nihí nginkun Ntiana. At'aha b'i ts'in jtít'a éhen Ntiana: “Ntiana ts'in nga ta kuihi kjuamañaha já nkjink'uun jnejin.”

<sup>20</sup> Ko b'i ta ts'in jtít'a ya: “Ntiana be nga tu a nihí ni xi ts'innkjink'un já nkjink'uun.”

<sup>21</sup> Kui b'a maha, najmi tu ch'a nk'a k'uasjehe yjoho ngat'aha yá xi tjenni. Jun kich'o ngayjee ni xi tjin.

<sup>22</sup> Pablo, Apolo ko Pedro, asunntee, kjuatík'uun ko ngabayoo, ni xi tíma ko ni xi kama, ngayjee niu jun kich'o.

<sup>23</sup> Cristo y'anuu, ko Ntiana y'aha Cristo.

## 4

*B'i ts'in kitsúya Pablo nkú tjihin ra xáha já postru*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, já xi ts'inxát'aha ra Cristo katumanuu jin nga chasenj, já xi kik'ai xáha nga kuakúya ni xi y'éjña 'ma Ntíaná nistjin nk'ie ko mjehe nga k'uéjña chji nd'ai.

<sup>2</sup> Yahá nga xi 'baihi nku xá binchihj nga kixi ngjuaike xáha.

<sup>3</sup> An bi najmi kjintahana tsa chasoho mí nihi xi nda ko tsa najmi nda títs'ian ko tsa nku nda jue xi b'a ts'ín. Ta ndaha an najmi be xi nkú ts'in ts'innisihj ra yjona tsa mí nihi.

<sup>4</sup> Nda tjíya kjuankjintak'unna tunga najmi kuihí niu tsuhu ra tsa najmi tjenna. At'aha Ntíanáhá xi basehe ni xi ts'ian.

<sup>5</sup> Kui nga najmi tu chasehe ruu yá xi nda títs'ín ko yá xi najmi nda títs'ín kintehe ni nga kj'uai Nda Ntíaná. At'aha kuihí xi kuakúchji ni xi tijná 'ma má jyuun ko k'uéjña chji xi nkú ts'in tjintuyá animaha xuta. Kui nistjiun Ntíaná nda ts'in kuinchjane xuta xi nkú ts'in kanéhe nga nkúnkú.

<sup>6</sup> Jun já nts'e, Apolo ko yjona kuanchjanjmiyahana tu xi chahanu nga najmi tjihin nga kuitjatihuu xi nkú ts'in tjt'a. Kui nga najmi tu chánka katumahanuu yjonuu ngat'aha xi tjennkiu ko as'ai najmi n'echjihj ruu xinkuu.

<sup>7</sup> At'aha, ¿yá xi b'a títsu nga ji xi 'yún nda sai ajihjin xuta xingisoo? Ngayjee ni xi tjihin tu kik'aihíri. Nk'ie nga tu kik'aihí ri ni xi tjihin, ¿á chuba chánkahá t'n'esjeheni yjohj, xi nkúhu tsa najmi tu kik'aihí ri ni xi tjihin?

<sup>8</sup> Jun ja tjinnuu ngayjee ni xi mjenuu. Ja kama nchinó. Ja tsichumo xi nkú joyaha já rei xi najmi ta machjéhen ra jin. Mjena tsa já rei kjuaxi kamo kai, tu xi b'a ts'in ko jin sakút'ahanj xánuu nga ta kuatexumai.

<sup>9</sup> At'aha b'a mana nga jin xi tí'mini já postru Ntíaná kitsjante nga kama xi nkúhu já xi finijé, xi tjin nga n'ek'ien. Ntítsjee ko xuta tibe ni xi tímat'ain.

<sup>10</sup> Jin xi xuta chini tí'mini at'aha Cristo n'exát'aihi, ko jun xi xuta nkjink'un kamo nga kis'ejinnuu Cristo. Jin xi najmi tjinni nga'yún, jun xi tjinnuu nga'yún. Jun nda ts'in ts'ínkjáinnuu xuta, jin ch'on ts'in ts'ínkjáinni.

<sup>11</sup> Santaha nistjin nd'ai kjintjía tíyai ko santaha ni xi s'i najmi tísakúni. Najmi tjinni najyun, tibich'onjinni ko chuba tinimasún ní.

<sup>12</sup> Jin kjinenj yjoni. Ch'on tsuni xuta, tunga binchintjái ní xi b'a tsuni tu xi Ntíaná nda ts'ínkoho ra, ndaha tsa b'a títsuni. Tjennki unkienj xuta, tunga n'e chúkjuá ní.

<sup>13</sup> Ch'on ts'in nchjayanenj xuta, tunga én ndahá n'ek'óyaihi xi b'a tsuni. Ja tsichu maj xi nkúhu stjé ajihjin xuta asunntee, xi nkúhu ni xi najmi chumi ni chjihj ra. B'a tímat'ain santaha nistjin nd'ai.

<sup>14</sup> Najmi tib'et'ánuu ni xu'bj tsa tu xi tsjahanuu kjuasuba. Tib'et'á níná ni xu'bj tu xi títsjanijáhanuu jun xi ntína xi tjona.

<sup>15</sup> At'aha ndaha tsa s'enuu te mij xi kuakúyanuu éhen Cristo, tunga najmi nkjihín na'mi xi s'enuu. An tsichu ma xi nkúhu tsa na'minuu nga y'enijmínuu én nda tsuhu Cristo Jesu, kui xi kits'ínk'íentu tik'unnuu.

<sup>16</sup> Kui b'a maha, tibankihinnuu nga chase chubayahanú tu xi b'a ta n'ehenu.

<sup>17</sup> Kui kjuaha nga títs'ínkjísehenuu Timoteo, xi ta kik'áts'ehé Nda Ntíaná. Kui xi xi nkú joyaha ntína xi tjona, xi ma 'yún k'an. Ts'ínkj'áítsjennuu xi nkú títs'ian nga títs'inxát'aha Cristo Jesu, xi nkú ts'in bakuyá ngayjee ninku xi tjin tu má xi tjeheh ni.

<sup>18</sup> Tjin xi chuba tibasin tíjuhún ajinnuu at'aha b'a títsu nga najmi kfínsenuu.

<sup>19</sup> Tunga tsa Ntíaná mjehe, kfínse xatínuu ko skue najmi tu nkú títsu jóo. Ta skue nkú tu nk'a xáha xi b'a tijncha tsu.

<sup>20</sup> Nk'ie nga Ntíaná batéxumaha xuta, ni xi ts'ín xuto bakúchji nga Ntíaná batéxumaha, najmi ni xi tsu.

<sup>21</sup> ¿Má nihi xi mjenuu? ¿A nk'ie nga kfínsenuu, ndjá ts'inkonuu? ¿A ra tu sahá kjuatjo kfinkonuu ko nímakjua kuasenuu?

## 5

### *B'i ts'ín tsasehe Pablo kjuaha nda xi tijnajihin xuta ninku Corinto*

<sup>1</sup> Kjuaxi nga tínu'yá nga tijnajinnuu nku xi ta kuihi najuhun tijnako, ni xi ta santaha xuta xi najmi be Ntíaná najmi ts'ín.

<sup>2</sup> ¿Nkú ts'ín nga tsjo tímahanuu xi nkú ts'ín tífi ninku? ¿A najmi tjihín ni nga k'ué babanuu ngat'aha ni xi tímoo ko najmi ta k'uaíntehe ruu nga k'úéjñajinnuu nda xi b'a tits'ín?

<sup>3</sup> Ndaha tsa kjin tijnanuu tunga animanahá tintsubajiun. Kui nga b'a mahana xi nkúhu tsa tijnajinnuu. Ko xi nkúhu tsa tijnajinnuu, ja b'a kixian nga najmi nda tjin ni xi tits'ín ndo.

<sup>4</sup> Nk'ie nga kama ñjakú xi nkúhu tsa an kúátejñajinnuu ko ta k'úéjñajinnuu nga'yuhun Nda Ntíaná Jesu, ngajoho Nda Ntíaná Jesu

<sup>5</sup> n'ekjas'ohoon ndanindoo nda xi b'a tits'ín. B'a ts'ín katatsuhun yjoninte ngatitsuhun tu xi n'ek'ankihi animaha ndo nistjin nga k'uaí ngáha Nda Ntíaná Jesu.

<sup>6</sup> Ngat'a ts'e xi nkú ts'ín tintsuboo, ¿nkú ts'ín nga tsjo tímahanuu nk'ie nga t'ín'ekjóhon nda xi b'a tits'ín? ¿A najmi yanú nga kutin na'yu san ts'ínsanyje na'yu ninkuon?

<sup>7</sup> Ngatitsuhun ndo, kui xi nkú joyaha na'yu san. Títs'ínkatsúnnuu ngatitsuhun. Chjúxiun ndo xi nkú ta ts'ín xuta xi ntjehe judio tjehe ra nga kjexín na'yu soon kintehe ni nga k'uasje S'í Pascua. At'aha Cristo ja k'ienntjáí ngandaná, kui xi chutsankaha S'í Pascuaná ko jun xi nkú joyaha na'yu tsetse xi najmi ta tjihín ra na'yu san.

<sup>8</sup> Kui b'a maha, n'esjekohoná S'íu ninkuan xi najmi tjihín na'yu san. Kui xi tsuhu ra nga najmi ta kas'ejñajinná kjuangak'un ko kjuach'onk'un. Tu sa ní je kas'eyaná ko naxu.

<sup>9</sup> Xujun xi ja kits'inkjínuu b'a kixinnuu nga najmi tu n'engujinkoo yjonuu xuta xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan.

<sup>10</sup> Tunga najmi xuta xi najmi behé Ntíaná kinchjajihin nga b'a kixian. Ta ndaha xi 'yún mjehe toon, ta ndaha xi ts'ín ndyjé, ko ta ndaha xi ts'ínsjoho ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha. At'aha tsa najmi kuintsubajihuun xuta xi b'a ts'ín, tjihín ni nga kuitju ei asuntee ma.

<sup>11</sup> Nk'ie nga kits'inntúnuu, b'a kixinnuu nga najmi tu n'engujinkoo yjonuu xi chuba já nts'eé ts'ín ma yjoho tunga jminchjihin fantuko ngá, ko tsa xi 'yún mjehe toon, ko tsa xi ts'ínsjoho ntia xi ntsja xuta ts'ínndaha, ko tsa xi nchja én ch'on tsu, ko tsa xi ma ch'i, ko tsa xi ndyjé ts'ín. Xi chuba já nts'ehé ts'ín ma yjoho tunga b'ahá ts'ín ngá, santaha niñu najmi tu chinekoo.

<sup>12</sup> At'aha an najmi tjehehena nga kuasehe tsa tjehehén jé ko tsa najmi tjehehén jé xuta xi najmi ninku nchjaha ra. Tunga máha jun, ¿a najmi tjihín ni nga chasoho ni xi tíma aya ninku?

<sup>13</sup> Kui nga t'yú tjennkihinu nda ngatitsuun. Xuta xi najmi ninku nchjaha ra bi, Ntíaná tjehehén ra nga kuasehe tsa tjehehén jé ko tsa najmi tjehehén jé.

## 6

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tihin nga s'enda nku kjuasti ajihin xuta ninku*

<sup>1</sup> Tsa kjuasti sakúkoḥo xinkjín já nts'eé, ¿á ma k'un fisehe ra já jue xi najmi benkjúhun Ntíaná tu xi k'úéndaha kjuaha, antehe ni nga xuta xi s'ejihin Ntíaná nguaisehe ra?

<sup>2</sup> ¿A najmi yanú nga xuta xi s'ejihin Ntíaná kuasehe ni xi nda ko tsa xi najmi nda xi kits'ín xuta xi tjin asuntee ndyjun nkiní? Tsa jun xi b'a n'oo, ¿nkú ts'ín najmi kamanuu k'úéndahanu nku ni xi najmi 'ni tjin?

<sup>3</sup> ¿A najmi yanú nga ta santaha ntítsjee chaseéhe mí nihi xi kits'ín? Kui nga tjihin nga kamahaná k'úendaá kjuasti xi sakúná asuntei.

<sup>4</sup> Kui nga tsa tín'ekokjuahanu xinkiu ngat'aha kjuasti xi tjin asuntei, ¿á já xi najmi yankjúhun ajihin xuta ninku tbankisehe ruu nga k'úéndaha kjuanuu?

<sup>5</sup> B'a tíxinnuu tu xi kama subahanuu. ¿A najmi tjihin ajinnuu nku xi nkjink'un, xi kamaha k'úenda kjuá xi tjínkoḥo xinkjín já nts'eé?

<sup>6</sup> Tu sa ní nginkun já xi najmi s'ejihin Ntíaná tíncha ts'ínkokjua xinkjín já nts'eé.

<sup>7</sup> Nga ta juhun tjínkonuu kjuasti xinkiu tsuhu ra nga ja tindyjajinnuu. ¿Á najmi tu sahá tín'e chúkjuahanu ni xi najmi b'a tjin xi tín'enuu? ¿Á najmi tu sahá tí'bainteḥenu nga n'ehenuu ndyjé?

<sup>8</sup> Tunga ta juhún ni tín'o ni xi najmi b'a tjin ko ndyjé. Najmi xuta xi kj'ai xi b'a tín'oho. Já nts'ehé ní xi b'a tín'oho.

<sup>9</sup> ¿A najmi yanú nga xuta xi najmi naxu ts'ín nginkun Ntíaná, kui xi najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha? Najmi tu ch'anachohó yjonuu. Xi fantuko jminchjín nga najmi kjee bixan, xi ts'intsjohó ntia xi ntsja xuta ts'índaha, xi najmi benkjún kjuabixahan, já no ya,

<sup>10</sup> xi ts'ín ndyjé, xi 'yún mjehe toon, xi ma ch'i, xi ch'on ts'ín nchjane xuta, ko xi b'anachaha xuta nga kje'áha ni xi tjihin, ngayjee xi b'a ts'ín najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha.

<sup>11</sup> Kui ni xu'bi kits'ín k'ua xi tjin ajinnuu nistjin nk'ie, tunga nd'ai ja kisanéjnnuu. Ntíaná ja kikj'áts'enuu. Ja naxu tsichumo nginkun Ntíaná ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo ko ngat'aha Espirituhu Ntíaná.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Ntíaná ts'e yjonintená*

<sup>12</sup> “Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. B'a tjin, tunga najmi ngandanáá ngatentee niu. Ndaha tsa ma ts'ian tu mí nihí ni, tunga najmi tsjantéhe ra tsa tjin nku ni xi kjé'yúnna nga ts'íints'ena.

<sup>13</sup> “Nichinee kants'á tjeḥen ra ko kants'á tjeḥen ra nichinee”, tsu xuta ko b'a tjin kjáihin, tunga Ntíanáhá ts'íínkatsún nga joo niu. Najmi kui xáha yjonintená tsa tu chuba súnntukonáá xinkjá. Tijná ní tu xi Nda Ntíaná kama ts'ehe ko tu xi ts'íihin xáha Nda Ntíaná.

<sup>14</sup> At'aha nga'yúhun Ntíaná kits'ínkj'áiyakoḥo Nda Ntíaná ngabayoo, ko ñá bi, nga'yúhun ta ts'íínkj'áiyakoná ngabayoo.

<sup>15</sup> ¿A najmi yanú nga nku te ninku nga nkúnkú jun ko nga ninku kui xi yjonintehe Cristo? ¿A nda tjin tsa nku te ninkuhu Cristo kamangujinko nku naská? Najmi. Ndaha tsa mí yehe.

<sup>16</sup> ¿A najmi yanú nga xi ts'ínko nku naská, kui xi nkuhú bichú mako yjonintehe naskóo? At'aha b'i ts'ín tjit'a ehen Ntíaná: “Nkuhú yjoninte kuichú ma nga joo.”

<sup>17</sup> Tunga xi nkuhú ts'ín mako yjohó Nda Ntíaná, kui xi nkuhú bichú mako Espirituhu Nda Ntíaná.

<sup>18</sup> Kui nga tiyú t'axihin ruu ngayje tjkjá ni xi ts'ín nga chuba fantukohó xinkjín xuta. Tu má ngatitsuhún ni xi ts'ín xuta najmi fas'enjin yjonintehe, tunga xi chuba fantukohó xinkjín, kui xi ts'ín nku ngatitsun xi ts'ín chuntí yjonintehe.

<sup>19</sup> ¿A najmi yanú nga yjonintenuu xi ninkuhu Espiritu Santo xi tijnajinnuu, Espiritu xi kitsjanuu Ntiana? Najmi ta ts'ajuhunnu yjonuu.

<sup>20</sup> At'aha kis'echjintjainuu nga kich'atsenuu. Kui nga chankjúnkohonu yjonintenuu Ntiana.

## 7

### *B'i ts'in tsakuya Pablo ngat'a ts'e nga k'úéntuko xinkjin xuta*

<sup>1</sup> Kuinchjako ma ngánuu nd'ai ngat'aha ni xi kichasjaiyanú nga kin'e nibánú xujun. Nda tjin tsa nku nda najmi kuixan.

<sup>2</sup> Tunga tu ngat'aha ní nga ma mjehe nga chuba kjuántukohó xinkjin xuta, kui nga tu sahá kat'entukoho chjuún jáx'iun ko nga jminchjün kas'ehe x'in.

<sup>3</sup> Xi tí'mi x'in najmi tu kat'échoho yjoho chjuúhun nga kjuájñako, ko xi tí'mi chjuún najmi tu kat'échoho yjoho x'ihin nga kjuájñako.

<sup>4</sup> At'aha xi tí'mi chjuún najmi ta kui batéxuma subaha ra yjoho. Ko ní x'ihin batéxumaha yjoho. B'a ta tjin ts'e xi tí'mi x'in. Najmi ta kui batéxuma subaha ra yjoho. Ko ní chjuúhun batéxumaha yjoho.

<sup>5</sup> Najmi tu b'ech'ohoo yjonuu xinkiu, nku tutuhú tsa tse mjenuu chubakoo Ntiana. Tunga t'endako títjunnú xinkiu tu xi tu chubahá nistjin najmi chjúngajnuhunuu xinkiu, askahan chjúngajnu ngáhanu xinkiu. At'aha tsa najmi chjúngajnu xinkiu, kjút'ayák'unnuu ndanindoo nk'ie nga najmi kama 'yuhunnuu.

<sup>6</sup> Tíb'ejña ndainuu tsa b'a n'oo. Najmi kjuá'yún títs'ihinnuu kui nii.

<sup>7</sup> Mjena kai tsa ngatentee xuta k'úentu suba xi nkúhu an, tunga kj'ai kj'aihi kjuanda xi kitsjana Ntiana nga nkúnkáá. Najmi tu nku chuba kjuanda xi kik'ainá.

<sup>8</sup> Ngat'a ts'e xi najmi kjee bixan ko jminchín xi ja k'ien x'ihin, b'a tíxian nga nda tjin tsa k'úentu suba xi nkúhu an.

<sup>9</sup> Tunga tsa najmi kama 'yuhun nk'ie nga mjehe nga chjúngajnu, tu sahá incha katixan. At'aha tu sahá nda tjin nga kuixan tsa ch'on ts'in kuinchja animaha.

<sup>10</sup> Ngat'a ts'e xi ja tsixan títsjaha kjuatéxuma xu'bj, kjuatéxuma xi najmi an ts'an, xi Nda Ntiana ts'e. Xi tí'mi chjuún najmi tu kat'éjña x'ihin.

<sup>11</sup> Tunga tsa ni xi túb'ejñaha x'ihin, najmi ta katixahan ko tsa kanchjakonda ngáha. Ko xi tí'mi x'in najmi tu kat'éjña chjuúhun.

<sup>12</sup> Ngat'a ts'e xi tjintuko xinkjin nga s'ejihin ko xi najmi s'ejihin Ntiana, an xi b'a tíxihin, najmi Nda Ntiana xi b'a ts'in tibatéxumaha. Tsa nku nda nts'eé tíñaha chjuún xi najmi s'ejihin Ntiana ko tsa yuhu chjuúhun nga k'úejñakoho, najmi tu kat'éjña.

<sup>13</sup> Ko tsa nku tachjuún tíñaha x'in xi najmi s'ejihin Ntiana ko tsa yuhu x'ihin nga k'úejñakoho, najmi tu kat'éjña.

<sup>14</sup> At'aha nda xi tí'mi x'in xi najmi s'ejihin Ntiana, fáts'ehe Ntiana tu ngat'aha chjuúhun xi s'ejihin. Ko tachjuún xi najmi s'ejihin Ntiana, fáts'ehe Ntiana tu ngat'aha x'ihin xi s'ejihin. Tsa najmi b'a maha niu, najmi je ntíhi nginkun Ntiana. Tunga nd'ai Ntiana ja ts'e ntíhi.

<sup>15</sup> Tunga tsa xi najmi s'ejihin Ntiana mjehe k'úejña xi s'ejihin, tsa x'ihin ko tsa chjuúhun maha, najmi tjihin kjuá'yún nda nts'eé ko a ra nichjaá nga k'úejñako xi najmi s'ejihin Ntiana. At'aha Ntiana mjehe nga s'ená kjuajyu nga kuintsubaá.

<sup>16</sup> At'aha, ¿nkú n'e yahani ji xi tí'mi chjuún tsa kujjneihi x'ihin? ¿Ko nkú n'e yahani ji xi tí'mi x'in tsa kujjneihi chjihin?

*B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga ja játs'ená Ntiana, kui xi 'yún chjhi ra*



<sup>17</sup> Tunga tjíhín ni nga kat'entu nga nkúnkú xuta xi nkú ts'ín kitsjáha Ntíaná ko kat'entu xi nkú ts'ín tjintu nk'ie nga Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'ehe. Kui kjuatéxuma xu'bi xi tsjaha ngayjee xuta nínku.

<sup>18</sup> Xi Ntíaná kikj'áts'ehe nk'ie nga ja kin'ehe ni circuncision, najmi tu katjántaha ra yjoho. Ko xi Ntíaná kikj'áts'ehe nk'ie nga najmi kjee n'ehe ni circuncision, najmi tu kats'ín ni circuncision.

<sup>19</sup> Najmi chumi ni ts'íhín tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Nk'iehé nga n'etjusaán kjuatéxumaha Ntíaná, kuihí xi chjíhi ra.

<sup>20</sup> Kat'entu saha nga nkúnkú xuta xi nkú ts'ín tjintu nk'ie nga Ntíaná kinchjaha nga kjuáts'ehe.

<sup>21</sup> Tsa ja tsatéñahi jóo nk'ie nga kikj'áts'ehi Ntíaná, najmi tu fantaha ri yjohi. Tunga tsa tísakú niyáhi nga kama ndáhi yjohi, b'a n'ei.

<sup>22</sup> At'aha xi kich'ats'e nk'ie nga Ntíaná kikj'áts'ehe, kui xi ja ndáhi yjoho nginkun Nda Ntíaná. B'a ta tjín ts'e xi ndáhi yjoho nk'ie nga Ntíaná kikj'áts'ehe. Kui xi xuta musuhu Cristo nd'ai.

<sup>23</sup> Tse chjí xi kis'echjí nga kich'atsenuu, kui nga najmi tu xuta musuhu xuta n'e mahanu yjonuu.

<sup>24</sup> Kui b'a maha, já nts'e, xi nkú ts'ín tintsuboo nk'ie nga Ntíaná kitsúyanuu nga kjuáts'enuu, b'a ts'ín tintsuba sahanu nginkun Ntíaná.

*B'i ts'ín basehe Pablo ngat'a ts'e tsa kuixan xuta nínku ko tsa najmi*

<sup>25</sup> Ngat'a ts'e xi tjíña xunkú najmi tjínna nku kjuatéxuma xi kitsjá Nda Ntíaná xi tsjaha. Tunga xinyahánuu xi nkú ts'ín ts'innkjíhín k'an. At'aha Ntíaná tsase nimana nga kits'ín mana nku xi ma n'e s'ejihín ni xi tsu.

<sup>26</sup> B'a mana nga nda tjín nga kat'entu saha xuta xi nkú nga ts'ín tjintu tu ngat'aha kjuanima xi tjín nd'ai.

<sup>27</sup> ¿A tjíñahi chjuún? Najmi tu binchisjái niyái xi nkú ts'ín k'úéjñai. ¿A najmi tjíhín chjuún? Najmi tu binchisjái niyái nga kuixain.

<sup>28</sup> Tsa tibixain, najmi ngatitsun tín'ei. Ko tsa nku takjín xunkú tibixan, najmi ngatitsun títs'ín. Tunga xi kuixan s'ehe kjuasti xi tjín asuntee. An bi, najmi mjena tsa kuitjájiun kui niu.

<sup>29</sup> Jun já nts'e, ni xu'bi xi mjena xinnuu. Tu chubahá nistjin tjíña sa. Kui nga nistjin xi ndyja saha, xi tjíhín chjuún kats'ín xi nkúhu tsa najmi tjíhín.

<sup>30</sup> Xi tíntá kats'ín xi nkúhu tsa najmi tíntá. Xi tsjo tjíhín kats'ín xi nkúhu tsa najmi tsjo tjíhín. Xi tób'atse tsa mí nihi, kats'ín xi nkúhu tsa najmi kui ts'e niu.

<sup>31</sup> Ko xi títs'ínchjén tsa mí nihi, kats'ín xi nkúhu tsa najmi kui niu xi 'yún chjí. At'aha ndyja asuntee xi tíyaá nd'ai.

<sup>32</sup> Mjena nga najmi kjúántaha ruu yjonuu. Xi tjíña xunkú, kui xi ni xi ts'e Nda Ntíaná fantaha ra yjoho ko xi nkú ts'ín ts'ín ni xi tsjoho Nda Ntíaná.

<sup>33</sup> Tunga xi tjíñaha chjuún, ni xi tjín kui xi fantaha ra yjoho ko xi nkú ts'ín ts'ín ni xi tsjoho chjuúhún.

<sup>34</sup> B'a ts'ín najmi nkuhú ni xi kjintaha ra. Nku tachjuún xi najmi tjíhín x'in ko a ra takjín xi tjíña xunkú, kui xi fantaha ra yjoho ni xi ts'e Nda Ntíaná ko xi nkú ts'ín kama je yjonintehe ko animaha. Tunga tachjuún xi tjíñaha x'in, ni xi tjín kui xi fantaha ra yjoho ko xi nkú ts'ín ts'ín ni xi tsjoho x'ihín.

<sup>35</sup> Ngandanuu b'a tíxihinnuu. Najmi mjena tsa ch'á ts'ink'anjinuu. Mje nína nga nda n'e kuintsuboo ko n'ekjas'en sisihuun yjonuu Nda Ntíaná.

<sup>36</sup> Tsa tjín xi b'a maha nga najmi títs'íntjusunko ni xi y'éndako takjín xi ja tjíndakoho, ko tsa ja tífa núhu takjún ko b'a maha nga tu sahá nda tjín nga kuixanko, kats'ín xi nkú ts'ín tíma mjehe. Katixan. Najmi ngatitsun niu.

<sup>37</sup> Tunga xi t́ínkuhu k'un nga najmi kuixan ko ch́ukjuaha ts'ín jnenta yjoho nga chjuún ma mjehe, ko ma 'yúhun nga b'éch'oho yjoho, ko ja kits'ínkjink'un sísín nga tu sahá nda t́ín nga najmi kuixan, nda t́ín nga najmi kuixan.

<sup>38</sup> Kui b'a maha, xi kuixankoho xi t́índakoho, nda ts'ín. Tunga 'yún nda t́ín sa ni xi ts'ín xi najmi kuixan.

<sup>39</sup> Nku tachjuún xi t́íñaha x'in, kui xi t́ít'a'yúnko x'ihín nk'ie nga t́íña sa. Tunga tsa kuayá x'ihín, kama ndaí ngáha ra yjoho ko kama k'úéjñako ngáha xi mjehe, tsa nku xi ta s'ejihín Ntíaná k'úéjñako.

<sup>40</sup> Tunga b'ahá xian nga 'yún nda ts'ín k'úéjña tsa najmi ta k'úéjñakoho x'in. B'a ts'ín ts'innkjihín k'an ko ndzjen mana nga ta t́íñajinna Espirituhu Ntíaná nga b'a t́ixian.

## 8

*B'i ts'ín tsakúya Pablo ngat'a ts'e nichine xi chje 'baihi ntia xi ntsja xuta ts'ínnda*

<sup>1</sup> Kuinchjako ma ngánuu nd'ai ngat'a ts'e nichine xi chje 'baihi ntia xi ntsja xuta ts'ínnda. Ja yaá nkú t́íhín ra ngat'a ts'e kui ni. Tunga ni xi be xuta, kui xi ts'ín ngak'uhún. Kjuatjoo bi, kui xi tsjá nga'yúhun xuta.

<sup>2</sup> Xi b'a maha nga be tsa mí nihi, kui xi najmi kjee be xi nkú ts'ín t́íhín nga skue.

<sup>3</sup> Tunga xi tjoho Ntíaná bi, Ntíaná be yáha xuta xu'bo.

<sup>4</sup> Kui b'a maha, ngat'a ts'e tsa ma chine nichine xi chje kik'aihi ntia xi ntsja xuta kits'índaha, yaá nga ntia xu'bo najmi chumi ni chj́íhi ra ko nga nku tutuhú maha Ntíaná. Najmi t́ín sa k'ái.

<sup>5</sup> Kjuaxi nga t́ín nk'a ján ko t'anankiu xi ntia tsuhu xuta, ko santaha nkjin maha xi 'mi ntia ko nkjin maha xi chubá yankjúhún.

<sup>6</sup> Ná bi, nku tutuhú maha Ntíaná. Kui xi Ntia Na'miu xi kits'ínnda ngayjee ni xi t́ín ko at'aha mjehe kui nga tintsubahaná. Ko ta nku tutuhú maha Nda Ntíaná, kui xi Jesucristo xi ngat'aha t́íhín ni xi t́ín ko xi ngat'aha tintsubahaná.

<sup>7</sup> Tunga najmi ngatenteehé xuta be ni xu'bi. T́ín xi ja kama nkaha ntia xi ntsja xuta ts'índaha. Tsa xuta xu'bo kjine nichine xi chje kik'aihi ntio, tu sa b'ahá tsu ngá kjuankjintak'uhún nga ja chuntí kama nginkun Ntíaná, at'aha najmi ndjá t́íya kjuankjintak'uhún.

<sup>8</sup> Kjuaxi nga najmi ngat'aha ni xi chineé binchúk'un tiñahaá Ntíaná. Najmi 'yún nda kama saá tsa chineé ko najmi 'yún ch'onk'un kama saá tsa najmi chineé.

<sup>9</sup> T́íña ndáinu ni xi ma chino, tunga chasenú nga ni xi chino najmi ts'ínndyjajihín xuta xi najmi ndjá t́íncha.

<sup>10</sup> At'aha tsa nku xi najmi ndjá t́íya kjuankjintak'uhún skuehi ji xi ja yai ni xu'bi nga kabinchin nku ante má yankjún ntia xi ntsja xuta kits'índaha ko nga t́ichinei ni xi t́ín yo, ¿a najmi kohó kui kama k'un kjine ni xi chje kik'aihi ra ntia xu'bo?

<sup>11</sup> B'a ts'ín ngat'aha ni xi yai ndyjaha nda nts'eé xu'bi xi najmi ndjá śíña, xi Cristo k'ienntjáíhi.

<sup>12</sup> Nk'ie nga b'a ts'ín t́ín'ekatsúnjiun kjuankjintak'uhún já nts'eé xi najmi ndjá t́íncha, ngatitsun xi t́ífi kontraha já nts'eé t́ín'o ko ta xi t́ífi kontraha Cristo.

<sup>13</sup> Kui b'a maha, tsa ngat'aha nichinená t́its'inkijnejihinna ngatitsun nda nts'é, tu sahá ndaha nku nístjin najmi ta ḱínehena yjo, tu xi b'a ts'ín najmi ts'inkijnejihinna ngatitsun nda nts'é.

## 9

*B'i ts'in tsasinntjai yjoho Pablo nga kjuaxi nga nda postru*

<sup>1</sup> ¿A najmi kamahá ts'ian ni xi ts'in nku nda postru? ¿A najmi nda postruná? ¿A najmi tunkáhán kikiyekohona Nda Ntjaná Jesu? ¿A najmi juhún nga chjihí xá xi títs'ian nga Nda Ntjaná títs'in xáha?

<sup>2</sup> Ta ndaha tsa tjín xi najmi ts'inkjáihín nga an xi nku nda postru, tunga jun tjíhin nga n'ekjáinnú. At'aha nd'ai nk'ie nga s'ejinnu Nda Ntjaná, kui niu xi bakúchji nga kjuaxi nga an xi nku nda postru.

<sup>3</sup> B'i ts'in básintja yjona nginkun xuta xi b'aya xána.

<sup>4</sup> ¿A najmi kamahá n'ekjáihín an ko Bernabe ni xi chinej ko ni xi s'i?

<sup>5</sup> ¿A najmi kamahá nga s'ejñani chjuún xi s'ejihín Ntjaná, xi tsjénkoní nga kuinimai xi nkú incha ts'in já postru xingisoo ko já nts'e Nda Ntjaná ko Pedro?

<sup>6</sup> ¿A tu nkuhú an ko Bernabe tjíhinni nga n'exái tu xi sakúhuni ni xi machjénni?

<sup>7</sup> Nku nda jun, ¿a kuihí b'échjí ni xi fet'aha nga ts'in xáha? Xi b'éntje tuntsajé, ¿a najmi kjinehé tuu? Xi kunntá chutsanka, ¿a najmi yohó sakút'aha ni xi kjine?

<sup>8</sup> ¿A kjuankjintak'un ts'ahán tít'asjéhena ni xi tíxian? ¿A najmi b'ahá ta ts'in tjít'a kjuatéxumoo?

<sup>9</sup> At'aha b'a ts'in y'ét'a Moise xujun kjuatéxumoo: “Najmi tu tsa b'e'ohoo turu tsa tu xi najmi kjinehe tuniñu nk'ie nga títs'inxá nga títitjá tuniñu.” ¿A turuhú kjintaha ra Ntjaná?

<sup>10</sup> ¿A najmi ngandaná b'a kitsú? Johon, ngandaná b'a ts'in kis'et'aha kjuatéxumoo. At'aha xi bakján t'anankiu ko xi bitjá tuniñu, kui xi tjíhin nga kúyaha nga ta sakút'aha chon.

<sup>11</sup> Kui kjuaha, tsa jin tít'entjeheni ajinnu ni xi ts'e Ntjaná, ¿a tsehé ni xi títinchij tsa ta sakút'ani chuba chahan ni xi tjinnu ei asunntej?

<sup>12</sup> Tsa k'ái ma sakút'aha ni xi tjinnu, ¿a najmi 'yúhún tsuhuni nga sakút'ani ni xi tjinnu? Kamaní kuinchíj, tunga najmi b'ahá tín'ei. Ni xi n'e níj, n'e chúkjuaj ngayjee ni xi mat'ain tu xi najmi chumi ni k'uéch'oho ra xuta én nda tsuhu Cristo.

<sup>13</sup> ¿A najmi yanú nga xi ts'inxá ninku kjine ni xi masún ninku ko xi ts'inxát'a nahan chje ta sakút'aha yjoho chu xi n'ek'ien yo?

<sup>14</sup> B'a ta ts'in y'énda Ntjaná nga xi b'énijmí én nda tsuhu, én xi k'uénijmí k'úéntuhu. Yo sakúhu ra ni xi kjine.

<sup>15</sup> Tunga an ndahachí najmi títbankia ni xi tjíhin nga kanéna kai. Ko ta ndaha najmi títs'inntúnú tsa tu xi ni k'uaihínú. Tu sa ní nda tjín tsa kuayá kintehe ni nga tu nku k'uaihína ni, at'aha tsjo tjinna nga najmi chumi ni tí'baina.

<sup>16</sup> Nk'ie nga tít'enijmía én nda tsuhu Jesucristo, najmi kui kjuaha tsa nk'a k'uasjéhena yjona. At'aha ja tjínena nga b'a ts'ian. ¡Nima rú ts'ihinna tsa najmi k'uenijmía én nda tsuhu Jesucristo!

<sup>17</sup> Kui b'a maha, tsa xá an mjehena k'uenijmíhina én nda tsuu, ts'inkjáihín chjína. Tunga tsa tjínena nga k'uenijmía, a xá xi kik'aihína títs'ian ma.

<sup>18</sup> Kui nga, ¿mí chjíhi xi ts'inkjáihín ra ma? Chjína nga najmi f'achjá nga b'énijmía én nda tsuhu Jesucristo ko nga najmi bankia ni xi kanéna ngat'aha nga tít'enijmía én nda tsuu.

*B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi ts'in nga ts'in xáha*

<sup>19</sup> Ndaha tsa ndaína yjona, tunga jahá kits'in ma yjona nku nda musuhu ngayjee xuta, tu xi b'a ts'in nkjin xuta ts'in ngana sahana nga kuak'já éhen Cristo.

<sup>20</sup> Ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra b'a ts'ian xi nkú ts'ín xuta xi ntje judio tjeheh ra, tu xi ts'in nganahana kui xuto. Ndaha tsa an najmi tíñanena kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise, tunga ajihin xuta xi tíñanehe kjuatéxumoo b'a ts'ian xi nkú ts'ín xi tíñanehe kjuatéxumoo, tu xi ts'in nganahana kui xuto.

<sup>21</sup> Ajihin xuta xi najmi tíñanehe kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheh Moise b'a ts'ian xi nkúhu tsa ko an najmi tíñanena kjuatéxumoo, tu xi ts'in nganahana xuta xi najmi tíñanehe kjuatéxumoo. Tunga najmi tíjña t'axihín ra kjuatéxumaha Ntíaná, at'aha kjuatéxumaha Cristo tíjñajihín.

<sup>22</sup> Ajihin xuta xi najmi ndjá tìncha nginkun Ntíaná b'a ta ts'ín ts'in ma yjona, tu xi ts'in nganahana xuta xi najmi kje ndjá tìncha. Ts'in ma yjona xi nkú k'un ngayje tíkjá xuta tu xi tjin xi k'uañkihi.

<sup>23</sup> B'a títs'ian at'aha xaha én nda tsuhu Jesucristo títs'ian ko tu xi ta sakúhuna kjuanda xi tsjá.

<sup>24</sup> ¿A najmi yanú, nk'ie nga nkjin maha xi bangatsanka, nkuhú xi ts'ín ngana? Kui nga tjiyútsanka sisihinnu tu xi kama n'ekjáihín ruu chjí xi k'ujainá.

<sup>25</sup> Ko xi b'enda yjoho nga tsúton, nkjin ni xi b'éch'oho yjoho. B'a incha ts'ín tu xi kama ts'ínkjáihín ra nku chjí xi batsun. Tunga ñá bi, túb'endaá yjoná tu xi n'ekjáihín raá nku chjí xi najmi maha batsun.

<sup>26</sup> An bi, najmi títangatsanka xi nkúhu xi chubá títangatsankahá ko najmi títjan xi nkúhu xi chubá tít'éjin séhén.

<sup>27</sup> Tu sa ní títsjaha kjuanimá yjonintena ko títs'ink'a niyá, tu xi najmi ndyjahana an xi y'enijmíhi xuta xingisoo.

## 10

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kits'ínchjén ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, najmi mjena nga n'echayo ni xi kamat'ain ntje cháha xuta judio. Ngayjee y'ema kintehe ninti xi kitsjániyáha ko ngayjee jatikjá ntáchak'uun.

<sup>2</sup> B'a ts'ín ngayjee nkuhú kamakoho Moise nga kisaténtájin nintiu ko ntáchak'uun.

<sup>3</sup> Nkuhú nichine xi kitsjáha Ntíaná incha kikjine ngayjee

<sup>4</sup> ko nkuhú ntá xi kitsjáha Ntíaná incha kik'i ntánijua xi tsitjuhu nku naxi xi kitsjáha Ntíaná. Kui naxiu xi Cristo ko kui naxiu xi kitsjenkoho.

<sup>5</sup> Tunga ndaha tsa b'a kama, najmi kisasihín Ntíaná xi nkú ts'ín y'entu nkjin xuto. Kui kjuaha incha k'ieheh ante kixiu.

<sup>6</sup> Ni xi kamat'ain xuta xu'bo kis'ejña chubayaná, tu xi najmi n'e mjehená ni xi najmi nda xi nkú ts'ín kits'ín mje xuta xu'bo.

<sup>7</sup> Najmi tu n'etsjoho ntia xi ntsja xuta ts'ínnda xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo, xi nkú ts'ín tjit'a éheh Ntíaná: “Y'entu xuta nga kikjine ko kik'i ko askahan incha tsisintjen nga kitenki tsjo.”

<sup>8</sup> Najmi tu chubá suntukonáá xinkjá xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha k'ieheh kan jan mij nga nkuhú nistjin sa.

<sup>9</sup> Najmi tu chjut'ayák'aán Nda Ntíaná xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha k'ieheh nga kikjinehe ra ye.

<sup>10</sup> Najmi tu chubayanó Ntíaná xi nkú kits'ín k'ua xuta xu'bo. Kui kjuaha nga ntítsje xi ts'ínkje xuta kits'ínk'ieheh ra.

11 Ni xu'bi xi kamat'ain ntje cháha xuta judio, kui xi kis'ejña chubayaná. Xujun éhen Ntíaná kis'et'a niu tu xi tsjaniyáhaná ñá xi tintsubaá nd'ai nistjin xi fekuu.

12 Kui b'a maha, xi ts'innkjink'un nga najmi kuijnenki, kakuhun yjoho tu xi najmi kuijnenkihi.

13 Ni xi tímat'on nga tíchjut'ayák'unnuu najmi ts'ati sa nga ni xi mat'ain xuta. Ma ma 'yún tak'aán Ntíaná. Najmi tsjánte tsa 'yún chjút'ayák'un sanuu nga kj'uaínenuu nku ni xi najmi kuichjúkjuanu. Tsjaniyá nínuu xi nkú ts'ín kuitjunkihi nu nk'ie nga chjút'ayák'unnuu, tu xi b'a ts'ín n'e chúkjuahanu ni xi nibanenuu.

14 Já nts'ená xi tjoná, kui nga tankín t'axíhin ruu ntia xi ntsja xuta ts'índaha.

15 Tíinchjakonuu xi nkúhu xuta xi be ni xi ts'ín. N'enkjínk'un sisiun ni xi tíxinuu.

16 Nk'ie nga 'yaá binu nkjúun nga 'baihií máb'achjíhi Ntíaná, ¿a najmi nkuhú bichú majihín jníhi Cristo? Ko nk'ie nga chineé nínkuán xi bakjanyáá, ¿a najmi nkuhú bichú majihín yjonintehe Cristo?

17 Nkuhú maha nínkuon, kui nga nkuhú yjoninte bichú mahaná ndaha tsa nkjin mahaná. At'aha ngatenteé sakút'aná nínkuán xi nkuhú maha.

18 Chase chubayohoo xuta xi ntje Israel tjeheh ra. Xi incha kjine yjoho chu xi chje 'baihi Ntíaná, ¿a najmi nkuhú bichú majihín chje xi s'entusún nachan chje?

19 Nk'ie nga b'a tíxian, najmi b'a tíxian tsa chjíhi ra ntia xi ntsja xuta ts'índaha ko ta ndaha tsa chjíhi ra yjo xi 'baihi chje.

20 Ni xi tíxin níná, chje xi tsjáha ntia xuta, kui xi jánindoo títsjáha. Najmi Ntíaná tsjáha niu. Najmi mjena tsa tjín ni xi s'ekonuu jánindoo.

21 Najmi kama s'iuuyo chutsín xi ts'e Nda Ntíaná ko ta chutsín xi ts'e jánindoo. Najmi kama kuintsubat'o yámixa xi ts'e Nda Ntíaná ko ta yámixa xi ts'e jánindoo.

22 ¿A ra mjehéná nga kama stihí Ntíaná? ¿A 'yúhún tjínná nga'yún nga kama kuankín kontraá Ntíaná?

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nkje chineé yjo xi ja kin'e ma chje*

23 “Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. Tunga najmi ngandanáhá ngayjee niu. “Ma ts'ian tu mí nihí ni”, tsu xuta. Tunga najmi ngatenteéhé niu tsjá nga'yúnná.

24 Ndaha nku najmi tu katangisjai ngandaha. Ni xi kama ní ngandaha xuta xinkjín katangisjai.

25 Kama chinoo tu mí yjohó ni xi tjín má satéña yjo. Najmi tu b'a bixiún tsa kui niu xi ts'ínkatsún kjuankjintak'unnuu.

26 At'aha ngayjee asuntee ko ni xi tjíhin, Ntíaná ts'e.

27 Tsa nku xi najmi s'ejihín Ntíaná b'a kuitsunuu nga kuankín chinoo niñu ni'yaha ko tsa mjenuu kuankiún yo, chinoo tu mí ni xi k'uéñat'ahánu. Najmi tu b'a bixiún tsa kui niu xi ts'ínkatsún kjuankjintak'unnuu.

28 Tunga tsa tjín xi b'a kuitsunuu: “Ntia xi ntsja xuta ts'índaha ja kik'aihi chje yjo xu'bi”, najmi tu chino nk'ie. T'ech'óhoo yjonuu niu tu ngat'aha tsa nkú kamaha xi b'a kuatsúnuu ko tu ngat'aha tsa kuatsún kjuankjintak'uhun.

29 Najmi b'a tíxian tsa kjuankjintak'uhun xi kjine niu kuatsún. Kjuankjintak'un níhi xi b'a kuatsúu tíxian. At'aha, ¿á xi nkú ts'ín tíinchjaha kjuankjintak'uhun xuta xi kj'ai chasehe ra nga chá mí nihi xi ma ts'ian?

30 Tsa tsjaha máb'achjíhi Ntíaná at'aha títsjána ni xi tíne, ¿á kuinchjayanehena xuta tsa kjíne ni xi ja kuatsjaha máb'achjíhi Ntíaná?

<sup>31</sup> Kui b'a maha, tsa chinoo ko tsa s'iu ko tsa tu mi nihí ni xi n'oo, ngayje ni xi n'oo katakúchji kjuachánkaha Ntíaná.

<sup>32</sup> Najmi tu n'o nga ndyjajihin xuta xi ntjehe judio tjehe ra ko xi najmi ntjehe judio tjehe ra ko ta ndaha xuta ninkuhu Ntíaná.

<sup>33</sup> An bi, tu mi nihí ni xi ts'ian, ni xi sasihin ngayjee xuta ts'ian. Najmi tu ni xi ngandana bangisja nga ts'ian. Ni xi kama ní ngandaha xuta ts'ian. B'a ts'ian tu xi k'uankihi.

## 11

<sup>1</sup> B'a ta n'oo xi nkú nga ts'ian, at'aha an bi, b'a ta ts'ian xi nkúhu Cristo.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in skuenkjún jminchjún*

<sup>2</sup> Tsjo ts'in nchjanijmíyahanuu, já nts'e, at'aha tehente f'áitsjennuu an ko at'aha tín'o ni xi tsakuyánuu. Kui ni xi kik'aina ko b'a ta ts'in kits'inkjas'ennuu.

<sup>3</sup> Tunga mjehéna nga choo nga Cristo kui xi tje títjuhun nga nkúnkú jáx'in, ko xi tí'mi x'in kui xi tje títjuhun chjuúhun, ko Ntíaná kui xi tje títjuhun Cristo.

<sup>4</sup> Tu yá ndahá ni xi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná ko tsa nga ts'ínkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui xi najmi tibenkjún xi tje títjuhun.

<sup>5</sup> Ko tu yá tachjuúhun ni xi najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná ko tsa nga ts'ínkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui tachjún xi najmi tibenkjún xi tje títjuhun. Nk'ie nga chasehe raá, b'a joyaha tsa kichj'ajnu kaha.

<sup>6</sup> At'aha tsa nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku, tu sahá katate ntsjaha. Ko tsa subaha nga kuáte ntsjaha ko a ra nga kjuájnu kaha yjoho, tu sahá kat'é'ma nintaku ma.

<sup>7</sup> Xi tí'mi ndax'in najmi tjihin nga k'ué'ma nintaku. At'aha xi nkú ts'in tjíyaha Ntíaná, b'a ts'in kits'índaha Ntíaná ndax'in xi tjuun, ko kui ndo bakúchji kjuachánkaha Ntíaná. Tunga xi tí'mi tachjuún, kui xi bakúchji kjuachánkaha xi tí'mi x'in.

<sup>8</sup> At'aha ndax'in xi tjuun najmi yjonintehe tachjún nibaha ra. Tachjuún xi tjuun ní xi nibaha ra yjonintehe ndax'iun.

<sup>9</sup> Najmi ngandaha tachjún kin'endaha ndax'iun. Ngandaha ní ndax'iun kin'endaha tachjún.

<sup>10</sup> Kui kjuaha tjihin nga k'ué'maha nintaku xi tí'mi tachjuún, tu xi skuenkjúhun xi batéxumaha ko skuenkjúhun ntítsjee.

<sup>11</sup> Tunga ajinná xi s'ejinná Nda Ntíaná, tjín xi chjuúun at'aha ta tjín xi x'in, ko tjín xi x'in at'aha ta tjín xi chjuúun.

<sup>12</sup> At'aha xi nkú ts'in yjonintehe ndax'iun nibaha ra tachjuún xi tjuun, b'a ta ts'in nd'ai xi tí'mi tachjuún tsihin xi x'in tí'mi. At'aha ngatentee ni xi tjín nginkun Ntíaná nibaha ra.

<sup>13</sup> N'enkjíntak'un sisiun ni xu'bi. ¿A nda tjín nga nku tachjuún najmi k'ué'ma nintaku nk'ie nga kuinchjako Ntíaná?

<sup>14</sup> Xi nkú ts'in yaha, tsa nku nda ts'índju ntsjaha, ta kui ta maha títjáha kjuasuba yjoho.

<sup>15</sup> Tunga tsjohó tjihin nku tachjuún tsa ts'índju ntsjaha. At'aha kui xi kik'aihi nga ndju kama ntsjaha tu xi k'ué'makoho nintaku.

<sup>16</sup> Tunga tsa tjín xi mjehe k'ué'siyáha ni xu'bi, najmi b'a ts'in nkaní ko ta ndaha najmi b'a ts'in nkaha xuta ninkuhu Ntíaná.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjihin nga n'ekj'áitsjen ngabayaha Nda Ntíaná nk'ie nga kama ñjakú xuta ninku*

17 Najmi tínchjako tsjo tsjonuu ni xi xínnuu nd'ai, at'aha najmi ngandanuu ma ñjakúkohonu xinkiu. N'e'un níhi xinkiu nga ma ñjakú.

18 Kui ni xu'bi xi tjun xínnuu. Tí'miyana nga b'i ngjáhán ch'ach'anú xinkiu nga n'esje t'axiún yjonuu nk'ie nga ma ñjakú nínku. Ko santaha tís'ejinna ni xi tí'mina,

19 at'aha tjíhín ni nga ch'ach'anú xinkiu nga n'esje t'axiún yjonuu tu xi chaha yá xi ndjá síña nginkun Ntíaná.

20 Nk'ie nga ma ñjakúkoo xinkiu, najmi n'o xi nkú ts'ín tsakúyaná Nda Ntíaná nga kikjineko sa já ni'yakuyáha.

21 At'aha nk'ie nga chino, b'i ngján nkúnkú fakj'á ni xi ts'e. Tjín xi najmi sakúhu nichinee ko tjín ngá xi ma ch'i.

22 ¿A ra najmi tjíhínnuu ni'ya má nga kama chinoo ko s'iu? ¿Á tu ni xi najmi chumi ni chjíhi ra t'n'ekohonu xuta nínkuhu Ntíaná ko tí'bahí ruu kjuasuba xuta xi najmi chumi ni xi tjíhin ra? ¿Nkú xínnuu? ¿“Nda t'n'o”, a xínnuu? Nk'ie nga b'i t'n'o, najmi tjín xi nkú ts'ín “Nda t'n'o” xíhínnuu.

23 Ta kui ma maha én xi kitsjána Nda Ntíaná, ta kui ma maha én xi tsakuyánuu. B'i kixinnuu: Ta kuihi nistjen nga kin'ekjas'en Nda Ntíaná Jesu, jakj'á nínkuan.

24 Nk'ie nga ja kamaha nga kitsjáha máb'achjíhi Ntíaná, tsakjánya nínkuon ko b'i kitsú: “Kui xu'bi xi yjonintena xi n'ekjas'en ngandanuu. B'i ta n'oo tu xi kj'uaítsjehennuu an.”

25 B'a ta ts'ín jakj'á chutsiun nk'ie nga ja kamaha nga kikjine nichinee. B'i kitsú: “Kui chutsiun t'ibakúchji jnína xi ja t'ib'éndako tsetsehe Ntíaná nd'ai xi nkú ts'ín nda ts'íinko xuta. B'i ta n'oo tu xi kj'uaítsjehennuu an xki xki nga s'iu.”

26 Kui b'a maha, xki nga chinoo nínkuon ko s'iyoo chutsiun, b'aha ra nga kik'atuts'ihín kui ni santa nkúhu nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná, t'ibixínyo nga k'ien.

27 Kui nga tu yáha ni xi najmi skuenkjúhun nga kjine nínkuon ko nga k'úíya chutsiun nga ts'ín xi nkú kitsú Nda Ntíaná, kui xi t'itsjehen jé nga najmi t'ibenkjún yjonintehe ko jníhi Nda Ntíaná.

28 Kui b'a maha, kintehe ni nga xuta kjine nínkuon ko nga k'úíya chutsiun, tjíhin ni nga katasejin sisin animaha.

29 At'aha tsa tjín xi chuba kjinehé ko chuba k'úíhi nga najmi ts'íinkie yjoho nga yjonintehe Nda Ntíaná niu, kui xi n'enijéhe ra at'aha chuba t'ikjinehé ko tí'bi niu.

30 Kui kjuaha nga tjíhin ajinnuu nkjin xi kjintu'un ko xk'ién ko k'ua xi ja k'ien.

31 Tunga tsa chasejin sisihín animaná, Ntíaná najmi ts'íink'anjiná jé.

32 Nk'ie nga base Ndantianá tsa nda ko tsa najmi nda ni xi n'eé, yo t'itsjáníyaná tu xi najmi n'enijéhená nistjin nga n'enijéhe xuta xi tjín asuntee.

33 Kui b'a maha, já nts'ena, nk'ie nga kama ñjakú nga chinoo nichinee, b'i ngján chúyohoo xinkiu.

34 Tsa tjín xi tíma bjoho, ni'yaha kakjine. B'a kats'ín tu xi najmi ts'íink'a niyáha ra Ntíaná ngat'aha ni xi t'its'ín nk'ie nga tíma ñjakúkoo xinkiu.

Ni xi tjín sa ajinnuu, nk'ie nga kfínsenuu k'uendá.

## 12

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kj'ai kj'ai kjuanda tsjáha Espirituhu Ntíaná xuta nínku*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, mjena nga choo nga nkjin t'ikj'á kjuanda xi tsjáha Espirituhu Ntíaná xuta nínku.

<sup>2</sup> Yo xi nkú n'e tintsu<sub>boo</sub> nk'ie, nga najmi kjee s'ejinnuu Ntíaná. Xi nkúhu tsa kichju'yúnnuu nga kitsjennkíhuu ntia xi najmi maha nchja, xi ntsja xuta ts'índaha.

<sup>3</sup> Kui b'a maha, tíxinyahanuu nga ndaha nku xuta xi Espirituhu Ntíaná títs'ínkinchjaha najmi ma b'a tsu: “¡Najmi nda Jesu!” Kò ta ndaha nku najmi ma: “¡Jesu xi Nda Ntíaná!” tsu, tsa najmi tíñajihin Espirituhu Ntíaná.

<sup>4</sup> Kj'ai kj'ai kjuanda xi 'baihi xuta, tunga nkuhú maha Espirituhu Ntíaná xi tsjáha.

<sup>5</sup> Kj'ai kj'ai xá xi maha ts'ín xuta, tunga nkuhú maha Nda Ntíaná xi tsjá xáha.

<sup>6</sup> Kj'ai kj'ai ni xi maha incha ts'ín, tunga nkuhú Ntíaná xi ts'ín ngayjee niu nga ts'ínxajinyjehe xuta ninku.

<sup>7</sup> Nga nkúnkú kik'aihi nga Espirituhu Ntíaná kuakúchji yoho ngandaha ngayjee xuta ninku.

<sup>8</sup> Tjín xi Espiritu tsjáha nga kuitsuyaha xuta én xi nanka, kò ta tjín xi ta kuihi Espiritu tsjáha nga kuitsuyaha xuta ni xi kamankjihin.

<sup>9</sup> Tjín xi ta kuihi Espiritu tsjáha nga 'yún s'ejihin Ntíaná, kò tjín ngá xi ts'ínkihi xuta. Ta kuihi Espiritu xi tsjáha nga b'a ts'ín.

<sup>10</sup> Tjín xi maha ts'ín kjuankjún, kò tjín ngá xi Ntíaná tsjáha éhen, as'ai ts'ínkjas'en niu. Tjín xi mankjihin tsa kjuaxi nga Espirituhu Ntíaná tíñajihin xuta. Tjín xi nchja kj'ai én xi tsjáha Espiritu, kò tjín ngá xi ts'ínk'atiya én xi tsjá Espiritu.

<sup>11</sup> Nkuhú Espirituhu Ntíaná xi ts'ín ngayjee ni xu'bi. Xi nkú ts'ín mjehe tsjá nij, b'a ts'ín tsjáha nga nkúnkú xuta ninku.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú kich'aá xinkia ná xi xuta ninku*

<sup>12</sup> Xi nkúhu yjonintená, nkuhú maha tunga nkjihin ni xi tjihin nga tjixanya. Kò ngayjee ni xi tjihin, ndaha tsa nkjin maha tunga nkuhú yjoninte bichú ma. B'a ta tjín ngat'a ts'e Cristo.

<sup>13</sup> At'aha nkuhú Espirituhu Ntíaná ksaténtáhaná ngatenteé kò ngayjee kik'ainá nga ki'yaá ta kuihi Espirituhu Ntíaná. B'a ts'ín nkuhú yjoninte tsichu mahaná, ndaha tsa xuta xi ntje judio tjeheñ ra kò ta ndaha tsa xi najmi ntje judio tjeheñ ra, ndaha tsa xuta musu xi kich'atse kò ta ndaha tsa xi ndai yoho.

<sup>14</sup> Nku yjoninte najmi nku ndjuu maha. Nkjin ní ni xi y'aha ra nku yjoninte.

<sup>15</sup> Tsa b'a kuitsu nku tsukaá: “Najmi yjonintee y'ahana at'aha najmi ntsa 'mina”, tsa b'a kuitsu, ¿a kui kjuaha nga najmi ta yjonintee y'aha ra?

<sup>16</sup> Kò tsa nku tjabaxínñaá b'a kuitsu: “Najmi yjonintee y'ahana at'aha najmi tunkun 'mina”, tsa b'a kuitsu, ¿a kui kjuaha nga najmi yjonintee y'aha ra?

<sup>17</sup> Tsa tu subahá tunkun kama yjonintee, ¿nkú ts'ín kúnú'yáhaná? Kò tsa tu subahá tjabaxínñju kama yjonintená, ¿nkú ts'ín kj'uantahaná?

<sup>18</sup> Xi nkú ts'ín kisasihin Ntíaná, b'a ts'ín y'éntu nga nkúnkú ni xi tjihin yjonintená.

<sup>19</sup> At'aha tsa nkuhú ni xi tíña, najmi ta yjonintehe ma.

<sup>20</sup> Kui nga ndaha tsa nkjin maha ni xi y'aha ra yjonintee, tunga nkuhú maha yjonintee.

<sup>21</sup> “Najmi machjénna ji”, najmi tsuhu tunkaán ntsaá. Ta ndaha: “Najmi machjénna jun”, najmi tsuhu nintakaá tsukaá.

<sup>22</sup> Tu sa ní má najmi 'yún machjénna yjonintená bixihaán, tu sa ní kui xi 'yún machjén sa.

<sup>23</sup> Kò xi b'a maná nga kinte tjeñ, kui xi tu sahá tsjo n'ek'íe saá. Kò má najmi mjená nga kama chji, kui xi b'e'maá,



<sup>24</sup> at'aha najmi machjéhen nga k'úé'maá yjonintená má nga ma chji bixiáán. B'a kits'ínk'íé Ntíaná yjonintená nga 'yún n'echjí saá xi b'a maná nga kinte tjen.

<sup>25</sup> B'a kits'ín Ntíaná tu xi najmi kama ngabihí ra xinkjín yjonintená ko tu xi b'í ngján kúhún ra xinkjín.

<sup>26</sup> Nga ngayjee ni xi y'aha ra yjonintená, tsa tjín xi un tíbehe, ta un skuehe xi k'oo. Ko tsa 'yún tíchun sahaá nku, ngayjee xi k'oo ta tsjo incha kamaha.

<sup>27</sup> Jun xi yjonintehe Cristo. Nga nkúnkú jun, jun xi yjonintee.

<sup>28</sup> Ntíaná kitsjá nga s'e ajihín xuta nínku tjun já postru, xi ma joho já profeta xi tsuya én xi Ntíaná tsjáha, xi ma jahan já maestru, ko askahan xi maha ts'ín kjuankjún, ko xi maha ts'ínkihi xuta, ko xi be nkú ts'ín kuasinko xuta, ko xi tsjen tíjún, ko xi nchja kj'ai én xi Espirituhu Ntíaná tsjáha.

<sup>29</sup> ¿A ngatenteehé xuta nínku xi já postru? ¿A ngatenteehé xi já profeta? ¿A ngatenteehé xi já maestru? ¿A ngatenteehé xi maha ts'ín kjuankjún?

<sup>30</sup> ¿A ngatenteehé xi kik'aihi nga kamaha ts'ínkihi xuta? ¿A ngatenteehé xi kik'aihi nga nchja kj'ai én xi tsjáha Espirituhu Ntíaná? ¿A ngatenteehé xi maha ts'ínk'atiya nkú tsuhu ra kj'ai én xi Ntíaná tsjáha xuta?

<sup>31</sup> Kui b'a maha, ajihín ngayjee kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntíaná, n'e mjo xi kjennuu niyá. Tunga xínyahánuu nku xi 'yún kjennuu niyá.

## 13

### *B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga kjuatjoo xi 'yún chjí saha*

<sup>1</sup> Tsa mayjena én xi tjín ko én xi nchja ntítsjee tunga tsa najmi tjíhínna kjuatjo, xi nkú joyaha nku ni xi tu tífanéhé bichú ma ko a ra nku kicha xi tífanet'áha son xi ch'on ts'ín nu'yá nga t'n'ekjane.

<sup>2</sup> Tsa ts'inkjas'en én xi tsjana Ntíaná, tsa mankjinna ngayjee ni xi y'éjña 'ma Ntíaná, tsa be tu mí nihí ni, ko tsa 'yún s'ejinna Ntíaná nga santaha kama ts'ínkjí t'axián naxi, tunga tsa najmi tjíhínna kjuatjo, najmi chumi ni chjéhí ra an.

<sup>3</sup> Tsa tsjáha xuta x'an ngayjee ni xi tjínna ko tsa ts'inkjas'en yjona tu xi kuitíhi ngandaha xuta xi kj'ai, tunga tsa najmi tjíhínna kjuatjo, tu kjuandahá b'a ts'ian.

<sup>4</sup> Xi tjíhin kjuatjo, kui xi ta tjíhin kjuatsenta ko nda animaha. Xi tjíhin kjuatjo najmi xintak'un, najmi nchja én ngak'un, najmi nk'a b'asje yjoho,

<sup>5</sup> najmi ts'ín ni xi najmi sasíhin xuta xingisoo, najmi tu ni xi ts'e subahá bangisjai, najmi kitsa ma kjahan, najmi b'éjin tak'un ni xi najmi nda kin'ehe,

<sup>6</sup> najmi tsjo maha ni ch'onk'un xi ts'ín xuta. Tsjo ní maha ni xi naxu ts'ín xuta.

<sup>7</sup> Xi tjíhin kjuatjo ts'ín'yún tak'unyje ni xi f'ajin, s'ejihín ngayjee ni xi ts'e Ntíaná, ma 'yún k'un tehente Ntíaná, ko ts'ín chúkjuayje ni xi mat'ain.

<sup>8</sup> Najmi kamaha kfeya kjuatjoo. Kuichú nistjin nga najmi ta ts'ínkjas'ehen já profeta éhen Ntíaná, ko nga najmi ta tsjáha Ntíaná nga kuinchja xuta kj'ai kj'ai én, ko nga najmi ta kamachjéhen nga cha xi nkú ts'ín yaá nd'ai.

<sup>9</sup> At'aha tu ichíhí yaá nd'ai ko tu ichíhí ni xi tsuyaná já profeta nd'ai,

<sup>10</sup> tunga nk'ie nga kuitjusun ni xi tjíhin nga kama, nk'iehé kfet'a ni xi tu ichíhí yaá nd'ai.

<sup>11</sup> Nk'ie nga ndyjana, kinchja xi nkú ts'ín nchja jántí xi, kits'innkjíhin k'an xi nkú ts'ín ts'ínkjink'un jántí xi, ko kamankjinna xi nkú ts'ín mankjíhin jántí xi. Tunga nk'ie nga ja kama chá, y'éjña t'axián ni xi ts'ín jántí xi.

<sup>12</sup> At'aha nd'ai tu tíya xanáá ni xi ts'e Ntíaná xi nkú joyaha tsa nku chutsín tíchaseyaá nga najmi nda ts'ín tíyaá, tunga kuichúhú nistjin nga cha sisián

Ntíaná. Nd'aj chuba be, tunga kuichúhú nistjin nga skue sisian. B'a ts'ín skue xi nkú ts'ín bena.

<sup>13</sup> Najmi maha feya nga tís'ejinná Ntíaná kō nga tíma 'yún k'aán kō nga tjínná kjuatjo. Tunga kjuatjoohó xi 'yún chjihí ra nga nga jaan nii.

## 14

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjihin nga kj'ai kj'ai én nchja xuta*

<sup>1</sup> N'e mjo kjuatjoo kō ta n'e mjo nkjin tíkja kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntíaná. Tunga ajihin kui niu, 'yún n'e mjo nga Ntíaná tsjánuu éhen kō nga n'ekjas'on.

<sup>2</sup> At'aha xi tsjáha Espirituhu Ntíaná nga kj'ai én kuinchja, kui xi Ntíaná nchjako, najmi xuta. Nkuhú Espiritu be ni xi nchja. Najmi tíña chji niu. Najmi ch'a be nkú tsuhu ra.

<sup>3</sup> Tunga xi Ntíaná tsjáha éhen kō nga ts'ínkjas'en, kui xi xuta nchjako tu xi kjésintjehen, kuasinko kō tsjá nga'yúhun.

<sup>4</sup> Xi kik'aihi nga nchja kj'ai én xi najmi ch'a mankjihin, ta kuihi tsjá nga'yún subaha yjoho. Tunga xi kik'aihi nga Ntíaná tsjáha éhen kō nga ts'ínkjas'en, kui xi kjésintjen xuta ninku.

<sup>5</sup> Mjena kai tsa ngatentoo k'uainuu nga chubo én xi kj'ai xi tsjá Espiritu, tunga 'yúhún mje sana tsa k'uainuu nga tsjánuu Ntíaná éhen kō nga n'ekjas'on. At'aha 'yún chji saha ra xi ts'ínkjas'en én xi Ntíaná tsjáha nga xi nchja én xi kj'ai xi najmi ch'a mankjihin. Tunga ndahá tjin tsa tjin xi ts'ínk'atiya én xi kj'ai xi tsjáha Espiritu, tu xi b'a ts'ín kuisintjehen xuta ninku.

<sup>6</sup> Kui b'a maha, já nts'e, tsa kfínsenuu kō kuinchjakonuu kj'ai én xi tsjana Espiritu xi najmi ch'a mankjihin, ¿mí nihi xi sakúnuu tsa b'a ts'ian? ¿A najmi tu sahá nda tjin nga xinyanuu ni xi b'éña chjina Ntíaná, kō a ra ni xi ts'e Ntíaná xi mankjinna, kō a ra ts'ínkjas'ennuu nku én xi kitsjana Ntíaná, kō a ra tjin ni xi kuakuyánuu?

<sup>7</sup> Santaha ni xi fane xi nkúhu yánaxu kō a ra arpa, tsa najmi kj'ai kj'ai ts'ín fane, ¿nkú ts'ín chaha suun xi t'ín'ekjanekoho yánaxu kō a ra arpa?

<sup>8</sup> Kō tsa najmi kjuane sisin tjio xi nchjaha já juun nga kjan, ¿yá xi k'uénda yjoho nga ngjuai kjan?

<sup>9</sup> B'a ma ajinnuu. Tsa chubo kj'ai én xi najmi ch'a mankjihin, ¿nkú ts'ín kamankjihin ra xuta ni xi chubo? B'a joya xi nkúhu tsa tíchubajihinsón.

<sup>10</sup> Nkjin maha én xi tjin asuntee kō nkúnkú tjihin sin.

<sup>11</sup> Tunga tsa najmi tímankjinna nkú tsuhu ra én xi tinchjakona nku nda, nku nda xi najmi yo nankihí kamaha an ndo kō an nku nda xi xin nankihí kamana ndo.

<sup>12</sup> B'a ta tíma ajinnuu. Mjenuu nga s'enuu nkjin tíkja kjuanda xi tsjá Espirituhu Ntíaná. 'Yún ní n'e mjo nga nkjin katuma kjuanda xi kjésintjen xuta ninku.

<sup>13</sup> Kui b'a maha, xi nchjaha kj'ai én xi tsjáha Espiritu, katankihí Ntíaná tu xi kamaha ra ts'ínk'atiya én xi kuinchja.

<sup>14</sup> At'aha tsa nk'ie nga kuinchjaka Ntíaná, kuinchja kj'ai én xi tsjana Espiritu, najmi ts'inchjén kjuankjink'unna. Tu animana tinchjakohó Ntíaná.

<sup>15</sup> Kui nga, ¿mí ni xi ts'ian ni ma? Animana kuinchjakohona Ntíaná, tunga ta ts'inchjénná kjuankjintak'unna. Animana sékohona, tunga ta ts'inchjénná kjuankjintak'unna.

<sup>16</sup> At'aha tsa tu animahi ní t'ín'etsjokoho ri Ntíaná kō as'ai t'ibasínñjuhi nku xi najmi be ni xi t'ín'ei, ¿nkú ts'ín nkúhú ts'ín makoho ri yjoho nga ts'íntsjohe Ntíaná nk'ie nga najmi tímankjihin ni xi tíchubai?

<sup>17</sup> At'ahá kjuaxi nga nda ts'ín tín'etsjoihi Ntíaná nga b'a t'n'ei, tunga najmi tíchjúsintjenní nda xinkuu.

<sup>18</sup> Tsjahá máb'achjíhi Ntíaná nga 'yún nchja sa kj'aí én xi tsjána Espiritu nga jun.

<sup>19</sup> Tunga nk'ie nga ma ñjakúka xuta ninku, tu sahá mjena kuinchja tsa tu un tsu'ba én xi kuitjujin kjuankjintak'unna nga te mij tsu'ba én xi najmi ch'a kamankjihin. At'ahá én xi bitjujin kjuankjintak'unna, kui xi tsjániyáha xuta xingisoo.

<sup>20</sup> Jun já nts'e, najmi b'a tu ts'ín n'enkjíntak'un xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un jántí xi. Xi nkú ní ts'ín je tjíyaha ntí xi, b'a ní ts'ín je kas'eyanu, tunga n'enkjíntak'unnú xi nkú ts'ín ts'ínnkjink'un xuta xi chá.

<sup>21</sup> B'i ts'ín tjít'a xujun kjuatéxumoo:

Kj'aí én kó kj'aí xuta xi xin nankihi  
ts'inchjén nga kuinchjaka xuta xu'bi.

Tunga ndaha tsa b'a ts'ian,  
najmi kuasínñjuna, kitsú Ntíaná.

<sup>22</sup> Kui b'a maha, kj'aí én xi tsjá Espiritu nga nchja xuta, kui xi bakúchji nga'yuhun Ntíaná ngandaha xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, najmi ngandaha xi ja s'ejihin. Tunga én xi tsjá Ntíaná nga n'ekjas'ehen xuta, kui xi 'bai ngandaha xuta xi ja s'ejihin, najmi ngandaha xi najmi s'ejihin.

<sup>23</sup> Tsa tíma ñjakú xuta ninku kó tsa ngayjee kuinchja kj'aí kj'aí én xi tsjáha Espiritu, kó tsa as'ai kjuas'en yó xuta xi najmi be ni xi t'n'o kó tsa xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná, ¿a najmi b'ahá kuitsu nga lukuu?

<sup>24</sup> Tunga tsa ngatentoo t'n'ekjas'on én xi títsjánuu Ntíaná, tsa as'ai kjuas'en yó xi najmi s'ejihin kó tsa xi najmi be ni xi t'n'o, nk'ie nga kuint'é ni xi tíchubo, b'a kuitsu animaha nga tjihin ngatitsun kó nga n'enijéhe ra ni xi tjehen.

<sup>25</sup> S'ejña chji ni xi tjíntu'má animaha kó kuasínkúnch'in nga ts'íintsjoho Ntíaná kó b'a kuitsu nga kjuaxi nga Ntíaná tjíñajinnuu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú n'e aya ninku*

<sup>26</sup> Kui nga, ¿nkú kuixíaán ni, já nts'e? Nk'ie nga ma ñjakúko xinkiu, tjín xi se, tjín xi bakúyaha xuta xingisoo, tjín xi tsuya ni xi b'ejña chjihí Ntíaná, tjín xi nchja kj'aí én xi tsjáha Espiritu, kó tjín xi ts'ínk'atiya éen. Ngatentee ni xi n'oo nga nkúnkú, b'a n'oo tu xi chjúsintjehennu xuta ninku.

<sup>27</sup> Tsa tjín xi kuinchja kj'aí én xi tsjáha Espiritu, tsa jo kó santaha tsa jan katuma. Nkúnkú b'a incha kats'ín kó nku xi kats'ínk'atiya éen.

<sup>28</sup> Tsa najmi tjín xi maha ts'ínk'atiya éen, xi nchja kj'aí én xi tsjáha Espiritu tu sahá jyu kat'ejña. Kanchjako suba yjoho kó kanchjako Ntíaná.

<sup>29</sup> Kó máha xi ts'ínkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, tsa jo kó tsa jan katuma kó xuta xingisoo kats'ínnkjink'un sisin nkú tsuhú ra ni xi t'nt'é.

<sup>30</sup> Kó tsa nku xi kab'ejña yó Ntíaná k'uéjña chjihí kj'aí ni, kandjén jyu xi tíchjo.

<sup>31</sup> B'a ts'ín nkúnkú jun kama n'ekjas'on én xi Ntíaná tsjánuu tu xi ngatentoo chahanu kó sakú nga'yúnnuu.

<sup>32</sup> Xi kik'aihi kjuanda nga ts'íinkjas'en én xi tsjáha Ntíaná, kui xi tjihin nga skue chuba nga kuinchja.

<sup>33</sup> At'ahá kjuajyu tsjoho Ntíaná, najmi ni xi n'ejnu n'et'a.  
Xi nkú ts'ín tjíñaha ngayjee xuta ninku xi ts'e Ntíaná,

<sup>34</sup> jminchjún tjihin nga ngjuén jyu aya ninku. At'ahá najmi tjihin kjuá tsa kuinchja. Kant'é'éhen x'ihin xi nkú nga títsu kjuatéxumoo.

<sup>35</sup> Tsa tjín ni xi mjehe skue, ni'yaha kandjásjaiyaha x'ihin. At'ahá najmi nda tjín tsa ajihin xuta ninku kuinchja nku tachjuún.

<sup>36</sup> ¿A ajinnuuhú kich'atuts'ihin ra nga kis'enijmí éhen Ntíaná? ¿A tu nkuhú jun xi kin'ekjóhooon éen?

<sup>37</sup> Tsa tjín xi b'a maha nga Ntíaná tsjáha éhen ko a ra tsa kui xi kits'ínkjáihin nku kjuanda xi tsjá Espiritu, kui xi kats'ínkie nga kjuatéxumaha Nda Ntíaná xi títb'et'ánuu ei.

<sup>38</sup> Tsa tjín xi najmi ts'ínsihin ni xi títb'et'ánuu ei, najmi tu n'esihun ko kui.

<sup>39</sup> Kui b'a maha, já nts'ena, katuma mjenuu nga Ntíaná katsjánuu éhen nga n'ekjas'on ko najmi tu b'ech'óhoo xi kuinchja kj'ai éen xi tsjá Espiritu.

<sup>40</sup> Ngatente ni xi n'oo, n'esisiun ko tankínko ch'ich'iun.

## 15

*B'i ts'in kits'ínkj'átsjehen Pablo xuta ninku Corinto ni xi tjun tsakúyaha*

<sup>1</sup> Ko nd'ai já nts'e, mjena ts'ínkj'átsjennuu éen nda tsuhu Nda Ntíaná xi y'enijmínuu, xi kin'ekjóhooon ko xi ndjá tinchajun.

<sup>2</sup> Kui éen nda tsu xu'bi ts'íin nga k'uankinuu yjonuu. B'a kama tsa n'etjusun éen xi y'enijmínuu. At'aha tsa najmi, tsuhu ra ma nga tu kjuandahá kis'ejinnuu éen.

<sup>3</sup> Títjun kits'inkjas'enuu éen xi kits'ínkjáihin, nga ngat'aha ngatitsunná k'iehen Cristo. B'a kama xi nkú ts'in tjít'a xujun éhen Ntíaná.

<sup>4</sup> Kis'eyanji ko nistjin xi ma jahan j'áiya ngáha ra ngabayoo, xi nkú ts'in tjít'a xujun éhen Ntíaná.

<sup>5</sup> Tsakúchjihí yjoho Pedro ko askahan já postru xi te joo.

<sup>6</sup> Askahan nkuhú nga tsakúchjihí ra yjoho ts'ati un unchan já nts'eé. Nkjin maha xi tjintu sa xi incha kieke Nda Ntíaná ko k'ua xi ja k'ien.

<sup>7</sup> As'ai ta tsakúchjihí yjoho Santiago ko askahan ngayjee já postru.

<sup>8</sup> Ko xi fekuhu, askahan kjin tsakúchjina yjoho.

<sup>9</sup> At'aha b'a xian nga an xi 'yún ichi sa ajihin já postru ko najmi ma k'an tsa nda postru xihin yjona, at'aha kitsjennki unkie xuta ninkuhu Ntíaná.

<sup>10</sup> Tunga tu ngat'aha ní kjuandahá Ntíaná tsichu mahana yaha an nd'ai, ko najmi tu kjuandahá kitsjana kjuandahá Ntíaná. An xi 'yún kits'inxá sa nga ngayjee já postru xingisoo. Tunga najmi ahán xi b'a kits'ian. Kjuanda xi kik'ai nina, kui xi b'a kits'íun.

<sup>11</sup> Kui b'a maha, tsa an ko tsa já postru xingisoo, éen nda tsuu y'enijmíi ko kui xi kis'ejinnuu.

*B'i ts'in tsakúyaha Pablo nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien*

<sup>12</sup> Tunga tsa ni xi tís'enijmíhi nga j'áiya ngáha ra Cristo ngabayoo, ¿nkú ts'in b'a tijncha tsuhu k'ua xi tjín ajinnuu nga najmi ta kj'uaíyaha ra xuta xi ja k'ien?

<sup>13</sup> At'aha tsa najmi kj'uaíyaha xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo najmi j'áiyaha ngabayoo ma.

<sup>14</sup> Ko tsa najmi j'áiyaha Cristo ngabayoo, kui xi tsuhu ra ma nga tu kjuandahá títb'enijmíi ko nga tu kjuandahá tís'ejinnuu éen.

<sup>15</sup> Tsa ni xi b'a tjihin ni, já tsank'á ní jin, at'aha najmi b'a tjín ni xi títbixínyai. B'a tixian at'aha jin tsixínyai nga Ntíaná kits'ínkj'áiyaha Cristo ngabayoo, tunga tsa najmi ta kj'uaíyaha ra xuta, kui xi tsuhu ra nga najmi j'áiyaha Cristo.

<sup>16</sup> At'aha tsa najmi ta kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien, ta ndaha Cristo najmi j'áiyaha.

<sup>17</sup> Tsa najmi j'áiyaha Cristo ngabayoo, tu kjuandahá kis'ejinnuu ni xi kis'ejinnuu. Tu yje tintsubajihin so ngatitsunnuu b'a.

<sup>18</sup> Ko ta ja kindyja xuta xi k'ien xi kis'ejihin Cristo.

<sup>19</sup> Tsa ni xi tu eihí asunntej tichuyáá ni xi sakúná at'aha s'ejinná Cristo, tu xí kintehé tsjéheén ngayjee xuta xi ta tjín asunntej b'a.

<sup>20</sup> Tunga j'áiya kjuaxihí ra Cristo ngabayoo. Kui xi nkú joyaha chan xi tjun xi 'baihi Ntíaná, at'aha kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien.

<sup>21</sup> At'aha xi nkú ts'ín ngat'aha ni xi kits'ihin nku nda j'aikjas'ehen ngabayoo, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'ihin kj'ai nda kj'uaíyaha xuta ngabayoo.

<sup>22</sup> Xi nkú ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Adan fesuhun ngayjee xuta, b'a ta ts'ín ngat'aha ni xi kits'ín Cristo n'ek'iéntu tik'un síhin ngayjee xuta.

<sup>23</sup> Tunga f'áiyahá ra nga nkúnkú xi nkú ts'ín kanéhe. Tjun j'áiyaha Cristo ko askahan nk'ie nga kj'uaí ngáha kj'uaíyaha xuta xi ts'e.

<sup>24</sup> Nk'iehé kuitjusunyje ni xi kama asuntee. Tjun ts'ínkje Cristo ngayjee xi batéxuma ko ngayjee xi tjihin xa ko xi tjihin nga'yún, ko askahan ts'ínkjas'en má batéxuma aya ntsja Ntíaná xi Na'miná maha.

<sup>25</sup> Tjihin nga kuatéxuma Cristo santaha nkúhu nga k'uéntu kinte sjai ngayjee xi tífi kontraha.

<sup>26</sup> Kontra xi kfekuhu nga n'ekje, kui xi ngabayoo.

<sup>27</sup> At'aha Ntíaná kits'ínk'iéntu kinte sjai Cristo ngayjee ni xi tjín. Tunga nk'ie nga b'a títsu éhen Ntíaná nga kin'ek'iéntu ngayjee ni xi tjín kinte sjai Cristo, tinchja chji chji nga najmi ko Ntíaná xi tíña kinte sjai Cristo, at'aha kui xi b'a kits'ín.

<sup>28</sup> Ntíaná kits'ínkjas'ehen aya ntsja Cristo ngayjee ni xi tjín, ko nk'ie nga kits'ínk'iéntu Cristo ngayjee ni xi tjín kinte sjai, as'ai ko ta Cristo xi Ntíhi Ntíaná ts'ínkjas'ehen yjoho Ntíaná. B'a ts'ín Ntíaná nkúhu kui kama ts'ehe ngayjee ni xi tjín.

<sup>29</sup> Tjín xi baténtá yjoho ngajoho xuta xi ja k'ien. Tunga tsa najmi kj'uaíyaha xuta xi ja k'ien, ¿á ngajoho xuta xu'bo incha baténtáha yjoho xi b'a ts'ín?

<sup>30</sup> Ko jin, ¿á tín'ekjáhín rí ni ch'onk'un xi tímat'ain tehenteheñi?

<sup>31</sup> An bi, já nts'e, xki nistjin tíjñajihín ngabayoo. Kjuaxi ni xi tíxinnuu xi nkú ts'ín kjuaxi nga tsjo mana nga s'ejinnuu Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>32</sup> Nanki Efeso kis'ekona kjuasti já xi b'a ts'ín kjan xi nkúhu chu kjan, tunga tsa najmi ta kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien, ¿mí nihi xi tsijnena nga b'a kits'ian? Tu sahá b'a n'eé xi nkú incha tsu k'ua já: "S'ia ko chineé, at'aha ndyjunni kuayáá."

<sup>33</sup> Najmi tu 'bainto tsa tjín xi k'uanachannuu. Yo nga b'a tsu én: "Xi tsjenko xuta xi ch'onk'un, ta ch'onk'un bitju."

<sup>34</sup> N'ek'óntjaiyo kjuankjintak'unnuu ko najmi tu n'o ngatitsun. At'aha tjín ajinnuu xi najmi be ni xi ts'e Ntíaná. B'a tíxinnuu tu xi kama subahannuu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nkú kama nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta xi ja k'ien*

<sup>35</sup> Kutsa tjihín xi b'a kuitsu: "¿Nkú kama nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra xuta k'ien? ¿Mí yjonintehe xi k'ua ngáha?"

<sup>36</sup> Ji nda nchini xi b'a tibixín! Ni xi b'entjei najmi kuasu tsa najmi títjun kuayá.

<sup>37</sup> Najmi ni xi stjúkjoo b'entjei. Xujmá ní b'entjei, tsa xujmá tuniñu ko tsa kj'ai xujmá.

<sup>38</sup> Ntíaná tsjáha xujmoo yjoninte xi mjehe. Nga nkúnkú xujmoo tsjáha yjoninte xi kanéhe.

<sup>39</sup> Najmi tu nku chuba yjoninte xi tjín. Kj'ai k'un yjonintehe xuta ko kj'ai k'un xi ts'e chu. Kj'ai k'un ngá xi ts'e nisee ko ta kj'ai k'un xi ts'e tu.

<sup>40</sup> B'a ta ts'ín kj'ai k'un ni xi tjín nk'a ján ko xi tjín t'anankiu. Tsjo k'un xi tjín nk'a ján ko tsjo k'un xi tjín t'anankiu, tunga kj'ai kj'ai kjuatsjo xi tjihín.

<sup>41</sup> Ts'iu kj'ai ts'ín bat'ai, ko sóo kj'ai ts'ín bat'ai, ko niñuu kj'ai ts'ín bat'ai ngá. Ko nga nkúnkú niñu xi tjín kj'ai kj'ai ts'ín bat'ai.

<sup>42</sup> B'a ta kama nk'ie nga kj'uaíyaha xuta ngabayoo. S'eyanji yjoninte xi maha batsun, tunga yjoninte xi kj'uaíya ngáha ra najmi ta kamaha ra kuatsúhun.

<sup>43</sup> S'eyanji ni xi najmi chumi ni chjíhi ra, tunga nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra s'ehe kjuachánka. S'eyanji xi najmi tjíhin nga'yún, tunga nk'ie nga kj'uaíya ngáha ra s'ehe nga'yún.

<sup>44</sup> S'eyanji yjoninte xi kich'aá nd'ai, tunga kj'uaíya ngáha ra yjoninte xi Espirituhu Ntíaná k'uénda xi nkú ts'ín mjehe. Tsa tjín yjoninte xi nkúhu xi kich'aá, ko ta tjín nga xi k'uénda Espirituhu Ntíaná.

<sup>45</sup> B'a ts'ín tjít'a xujun éhen Ntíaná: "Nda xi tjuun kin'enda ko y'ejña tík'un." Kui xi Adan. Tunga Adan xi fekuhu, xi Cristo, kui xi tsichu ma Espiritu xi ts'ínk'íéntu tík'un xuta.

<sup>46</sup> Tunga najmi kjuatík'un xi tsjáhá Espiritu xi tjun. Títjun ní kjuatík'un xi tsjá asuntei, askahan kjuatík'un xi tsjá Espiritu.

<sup>47</sup> Nda xi tjuun ndyjo t'anankiu kin'endakoho, tunga nda xi ma joho ndjiojmi ján nibaha.

<sup>48</sup> Xi nkú tjín nda xi kin'endakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta k'un ngayjee xi ts'e t'anankiu. Ko xi nkú tjín nda xi nibaha ndjiojmi ján, b'a ta k'un ngayjee xi ts'e ndjiojmi ján.

<sup>49</sup> Xi nkú ts'ín tjíyaná nd'ai xi nkúhu nda xi kamandakoho ndyjo t'anankiu, b'a ta ts'ín s'eyaná xi nkúhu nda xi kin'e nibaha ndjiojmi ján.

<sup>50</sup> Jun já nts'e, tíxinyanu nga yjoninte xi kich'aá nd'ai najmi kama kjuas'enjin nga Ntíaná kuatéxumaha. Ta ndaha ni xi maha batsun najmi ma sakúntehe ajihín ni xi najmi maha batsun.

<sup>51</sup> Xínya manuu ni xi tjíña 'maná. Najmi ngatenteé kuayáá, tunga ngatentehe k'óóntjaiyaá.

<sup>52</sup> Xi nkú ts'ín kitsa b'echjáá ko chjux'áá tunkaán, b'a ts'ín kitsa k'óóntjaiyaá nk'ie kjuane tjio xi fekuu. At'aha kjuane tjioo, as'ai kj'uaíyaha ngabayoo xuta xi ja k'ien tu xi najmi ta kuayá saha, ko ñá ta k'óóntjaiyaá.

<sup>53</sup> At'aha yjoninte xi kich'aá nd'ai xi maha batsun tjíhin nga yjoninte xi najmi maha batsun kama. Yjonintená xi maha 'me nd'ai tjíhin nga yjoninte xi najmi ta kuayáha kama.

<sup>54</sup> Nk'ie nga yjonintená xi maha batsun kama yjoninte xi najmi maha batsun, ko nk'ie nga yjonintená xi maha 'me kama yjoninte xi najmi ta kuayáha, nk'iehé kuitjusun én xi tjít'a:  
Ja kuan'ekje ngabayoo, ja kuan'e nganaha.

<sup>55</sup> Ji ngabaya, ¿má ni nga kin'e nganai?

Ji ngabaya, ¿má ni nga'yún  
xi n'ek'ienkohoni xuta?

<sup>56</sup> At'aha ngabayoo ts'ínchjén ngatitsuun nga ts'ínk'ienkohoni xuta, ko ngatitsuun ts'ínchjén kjuatéxumoo nga bakúchji ni xi 'mihí ngatitsuun.

<sup>57</sup> Tunga máb'achjíhi ra Ntíaná, kui xi tsjáná nga n'e nganaáha ngabayoo ngat'aha ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>58</sup> Kui b'a maha, já nts'ena xi 'yún tjona, ndjá tincho ko tjen nga'yúhuun yjonuu. Tehente tankínko ndju so xáha Nda Ntíaná. Yo nga najmi xá tiya tín'o nga Nda Ntíaná tín'exát'ohoo.

## 16

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nga n'esúhun toon chje xuta nínku Jerusalen*

<sup>1</sup> Máha ngat'a ts'e toon chje xi tíasúhun xuta nínku Jerusalen, b'a ta n'oo xi nkú nga kixihín xuta nínku xi tjíntu nanki xi tjín ante Galacia.

<sup>2</sup> Xi nkú tjin mahanu, xki tuminku t'ejña t'axiún ichí toon nga nkúnkú. Xi nkú tjin sakúnuu, b'a tjin t'ejña t'axiún. Ch'atjó toon tu xi nk'ie nga kuichusehenuu najmi tihin nga ch'asúhun toon chje.

<sup>3</sup> Nk'ie nga kuicha yo ts'inkjá nanki Jerusalen xuta xi jun ch'ajiun ko tsjaha xujun má nga an tib'exá, tu xi ngjuaikoho ra toon xi kin'esúun xuta ninku xi tjin ján.

<sup>4</sup> Tsa nda tjin nga ko an kfián yo, ta ts'inka niyá jóo.

*B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi tjindaha nga ts'in*

<sup>5</sup> Kfínsenuu, tunga nk'iehé nga kj'ua ante Macedonia kfínsenuu, at'aha tihin nga kj'ua nanki xi tjin yo.

<sup>6</sup> Kutsa nkjihin nistjin kúatejñajinnuu nga kuicha yo. Kutsa yohó ts'inkj'a nistjin chunch'oon, tu xi b'a ts'in kama kuisinkohonú má xi tjejen kfín ngáhana askahan.

<sup>7</sup> At'aha najmi mjena tsa tu skuehénuu nga kj'ua yo. Mje nína nkjin nistjin kúatejñajinnuu. B'a ts'ian tsa Ntjaná tsjántena.

<sup>8</sup> Tungá kúatejñaná nanki Efeso santaha nkúhu nga kuichú S'í Pentekoste,

<sup>9</sup> at'aha sakúntena nga ts'inxá sisian, ndaha tsa nkjin maha xi fi kontraha ni xi títs'ian.

<sup>10</sup> Tsa kuichúsenuu Timoteo yo, nda n'e n'ekjóhooon tu xi tsjo k'úéhe ra nga k'úejñajinnuu. At'aha ta xaha Nda Ntjaná títs'in xi nkúhu an.

<sup>11</sup> Kui nga najmi tu 'bainto tsa tjin xi tu tohón kamaha ndo. Tu sa ní tšinkoo tu xi nda ts'in kats'índjuúhu niyáha nga kj'uaísehena ei. Kas'ehe kjuajyu nga kanibá, at'aha tikuyá nga kj'uaiko já nts'eé xingisoo.

<sup>12</sup> Máha nda nts'eé Apolo, b'a kixin nkjúhun nga ngjuaiko já nts'eé xi ngjuaitsubek'únnuu, tunga najmi kits'in yuhú nga nd'ai ngjuai. Nk'ie rú nga sakúntehe, nk'ie rú nga ngjuai.

*B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujuin*

<sup>13</sup> Tintsuba ndo ko ndjá tinchajiun xi s'ejinná. Ndjá n'esjo yjonuu ko tjen nga'yúhúun yjonuu.

<sup>14</sup> Ngayjee ni xi n'ekoo xinkiu, katakúchji kjuatjonuu.

<sup>15</sup> Jun já nts'e, yo nga xuta xinkjin nda Estefana tjun kits'ínkjáihin éhen Ntjaná ajihin xuta xi tjin ante Akaya ko kitsjáha yjoho nga tíncha basinko xuta ninku.

<sup>16</sup> Tibankinuu nga tasinñjuhu xuta xi b'a k'un xi nkúhu xuta xu'bi ko ngayjee xi ta kuihi xá xi ts'in ko xi ts'ínkjas'ehe yjoho xoo.

<sup>17</sup> Tsjo mana nga j'aisena Estefana ko Fortunato ko Akaijo, at'aha ngajonuu incha tsasinkona.

<sup>18</sup> Kits'in nga kikjenta animana xi nkú nga ta kits'in ajinnuu. Xuta xi nkúhu xu'bi kayaha nga nda nkjún xá xi ts'in.

<sup>19</sup> Títs'ínkinuu kjuasuniña xuta ninku xi tjin ante Asia. Akila ko Priscila ko ngayjee xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha 'yún títs'ínkinuu kjuasuniña jun xi ta s'ejinnuu Nda Ntjaná.

<sup>20</sup> Ko ngayjee já nts'eé xi tjin ei títs'ínkinuu kjuasuniña. B'i ngján súniohoo xinkiu.

<sup>21</sup> An Pablo ntuna tib'et'áhanuu kjuasuniñana.

<sup>22</sup> Tsa tjin xi najmi tjoho Nda Ntjaná Jesucristo, kui najmi nda katuma nginkun Ntjaná. ¡Nibái Nda Ntia!

<sup>23</sup> Kas'enuu kjuandaha Nda Ntjaná Jesucristo.

<sup>24</sup> Tjona ngatento jun xi nkú ts'in Cristo Jesu tjoho ñá.

## **Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Corinto**

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Corinto*

<sup>1</sup> An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntíaná b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Timoteo tísuniñaihi jun xuta ninkuhu Ntíaná xi tintsuḅoo nanki Corinto ko ngatentoo xutaha Ntíaná xi tintsuḅoo nga ngúshun ante Akaya.

<sup>2</sup> Kas'enūu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntía Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

*B'i ts'ín y'éña chji Pablo nga Ntíaná kitsjáha nga'yúhun ajihin kjuanima xi j'ajin*

<sup>3</sup> Kan'etsjoho Ntíaná, kui xi Ntíaha ko Na'mihi Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi Na'miná ko Ntíaná xi ma nimaha ñá ko xi tehente tsjá nga'yúnná.

<sup>4</sup> Ajihin ngayjee kjuanima xi tíbitjajíáan tsjá nga'yúnná tu xi ko ta ñá ta kama k'uai nga'yúhun raá xuta xi kjuanima tí'ajin. At'aha títsjá nga'yúnná Ntíaná, kui nga kamahaná k'uai nga'yúhun raá xuta.

<sup>5</sup> Xi nkú ts'ín nkjin kjuanima tíbitjajín ngat'aha Cristo, b'a ta ts'ín tse nga'yún xi tísakújinni Cristo.

<sup>6</sup> Tu xi sakú nga'yún níhinuu ko tu xi k'uankihinu, kui nga tíbitjajíhinni kjuanima. Ko nk'ie nga tí'bai nga'yúnni, tí'bai nga'yúnni tu xi sakú nga'yúhunnuu. Kui nga'yún xi kuasínkonuu tu xi n'e chúkjuanu nk'ie nga nibanenuu kju'un xi tíbitjajín.

<sup>7</sup> Yai xi nkú ts'ín tjíyanuu. Kui niu xi tíma 'yún tak'uín. At'aha yai nga nkuhú bitjajíáan kju'un ko b'a ta ts'ín sakú nga'yúnná.

<sup>8</sup> Jun já nts'e, najmi mjeni tsa k'úé'mai kjuanima xi tsitjajín ante Asia. Tu xí tsehé ni xi kamat'ain nga ta santaha najmi ta tíchúkjuahani niu. “Ja najmi ta kuitjunkihi ná xu'bjí”, tsixín.

<sup>9</sup> B'a kamaní xi nkú maha já xi n'ek'ien. Tunga b'ahá kamaní tu xi najmi jin suba kama 'yún tak'uhunni yjoni. B'a ní kama tu xi Ntíaná kama 'yún tak'uhunni. Kui xi ts'ínkj'áiyaha xuta k'ien.

<sup>10</sup> Ntíaná kits'ínk'ankini nga ja ma kuayá ní ko behe tak'uín nga tu nku ts'ínk'ankihini. Tu nkú b'ahá ts'ín.

<sup>11</sup> Chubantjai sahaní nk'ie nga chubakoo Ntíaná. At'aha tsa nkjin maha xi kuinchjantjainí nk'ie nga kuinchjako Ntíaná, ta nkjin kamaha xi tsjáha máb'achjihí Ntíaná ngat'aha nga nda títs'ínkoni.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tu xujuhún kits'ínkjihi ra xuta ninku Corinto*

<sup>12</sup> Tsjo maní nk'ie nga chasej xi nkú ts'ín tintsuḅai ko yai nk'ie nga naxu kin'eí ajihinnuu ko ajihin ngayjee xuta. Najmi ch'a kich'anachaihi. Nk'ie nga b'a kin'eí ajinnuu, kjuandaha ní Ntíaná kitsjáníyáni. Najmi xi nkú ts'ín tíjñaha xuta kitsjáníyáni.

<sup>13</sup> Nk'ie nga n'ekjihí xujun, b'et'aihi ni xi kamankjinnuu nga n'eyo. Nda nkjún tjín tsa kamankjinyjenu niu.

<sup>14</sup> Ja tímankjinnuu íchí nd'ai nga nístjin nga k'uai ngáha Nda Ntíaná Jesu tsjo kamanuu jin xi nkú ta ts'ín tsjo kamaní jun.

<sup>15</sup> Tu ngat'aha nga ja be nga b'i tíma ajinná, kui nga kama mjehena nga tjun kfínshenuu tu xi sakúhunu kjuanda nga jo niyá kfínshubek'úhunnuu.



<sup>16</sup> Mjēna kai nga tjun kj'ua ajinnuu nk'ie nga kfián ante Macedonia ko askahan ta kjuáisehé ngáhanuu nk'ie nga k'oóya ngáhana yo. B'a ts'ín kama kuisinkohonú nga ts'indjuú ngáhana niyána xi tjeheh ante Judea.

<sup>17</sup> Kui b'a maha, nk'ie b'a ts'ín y'endáhana, ¿a najmi kits'innkjín sisihín ra k'an? ¿A ra b'endána ni xi ts'ian xi nkú ts'ín b'enda xuta ni xi ts'ín, nga ta kuihi chubo “johon” ko tsa “najmi” tsu?

<sup>18</sup> Ntíaná xi be nga najmi ta kuihi chubo “johon” ko “najmi” bixíhín.

<sup>19</sup> At'aha ajinnuu an ko Silbano ko Timoteo y'eníjmí Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná, ko kui xi najmi ta kuihi chubo “johon” ko “najmi” títsu. Kui ní xi “johon” títsuná.

<sup>20</sup> At'aha ngayjee ni xi tsuya títjun Ntíaná nga ts'ín, kui xi bitjusun ajihín Cristo. Kui kjuaha ngat'aha Cristo “b'a kat'e” bixíhinná tu xi sakúhu ra kjuachánka Ntíaná.

<sup>21</sup> Ntíaná ts'ín nga jun ko jin ndjá binchajían Cristo, kui xi j'ájiná.

<sup>22</sup> Kikj'áts'ená nga y'éñajin Espirituhu animaná. B'a ts'ín yahaná nga n'ekjáihín ni xi tsjáná askahan.

<sup>23</sup> Nginkun Ntíaná b'a tíxinnuu: Nk'ie nga najmi ngjisenuu nanki Corinto, najmi ngjia at'aha najmi mjēna tsjanuu kjuaba. Kataya tsa najmi kjuaxi ni xi tíxian.

<sup>24</sup> Najmi tín'e kjuayúhūn ri xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntíaná, at'aha ja ndjá tincho. Tu sa ní tísinkoihi tu xi s'ehenuu kjuatsjo.

## 2

<sup>1</sup> Kui nga b'a kixihinna nga najmi kfínsenuu, tu xi najmi kjuaba k'ueñájihinnuu.

<sup>2</sup> At'aha tsa tsjanuu kjuaba, ¿yá xi ts'ín nga k'úé tsjo tsjona? ¿A najmi nku tutuhú jun xi kitsjanuu kjuaba n'oo nga k'úé tsjo tsjona?

<sup>3</sup> Kui nga kits'inntúhūnū tu xi najmi sakúhuna kjuaba nk'ie nga kuichusehenuu. At'aha jun xi tíhín nga k'uainú kjuatsjo. Ko behe k'an nga kjuatsjona, kui xi ta kjuatsjonuu.

<sup>4</sup> At'aha ni xi y'et'ánuu nk'ie nga kits'inntúnū, b'a ts'ín y'et'á at'aha tu xí bahá tíhín animaná ko tu xí nusihín tíyahá kui chubo nga santaha íxí kikjínntaná. Najmi kits'inntúnū tsa tu xi k'úé babahanuu. Kits'inntú nínū tu xi chahanu nga tu xí johóna jun.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga tíhín nga n'endyjat'aha ra nda xi najmi nda kits'ín*

<sup>5</sup> Tsa tíjín xi kits'ín nga kik'ie babana, najmi tu nku an xi b'a kits'ínna. Nk'ie nga chasehe raá, ko ní jun b'a ta kits'innuu. Nk'ie nga chasehe raá tíxian, b'a tíxian tu xi najmi k'uatihí ra ni xi tíxian.

<sup>6</sup> Nkjín maha xi tíjín ajinnuu xi ja kits'ínk'íechjí nda xi kits'ínk'íé babana. Najmi ta chúkjuaha ra.

<sup>7</sup> Tu sahá n'endyjat'ohoo ndo ko tjon nga'yúhūn tu xi najmi kjuaboo ts'ínkjet'aha ra k'un.

<sup>8</sup> Kui nga títankihinnuu nga takúchji ngáha ruu ndo nga tjonuu.

<sup>9</sup> ¿Á kits'inntúhūnū? Kits'inntúnū tu xi skuehena tsa kuinú'yá'énnú.

<sup>10</sup> Xi n'endyjat'ohoo ko ta an ts'indyjat'aha. Tsa ni xi tíhín nga n'endyjat'a nku ni, ja kits'inndyjat'a. B'a kits'ian ngandanuu nginkun Cristo,

<sup>11</sup> tu xi najmi tíjín xi nkú ts'ín tsungijihín yjoho ndanindoo. At'aha ja yaá xi nkú ts'ín ch'on ts'ín tíyahá.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga najmi ts'andayaha ra nk'ie nga ngi nanki Troa*

<sup>12</sup> Nk'ie nga tsichuk'ienijmía nanki Troa én nda tsuhu Cristo, ndaha tsa kitsjántena Nda Ntíaná nga k'uenijmía yo,

<sup>13</sup> tunga najmi kis'eya tsjo tsjohó ra animana, at'aha najmi kisakúna nda nts'eé Tito yo. Kui nga “ja tífhina”, kixihín ra xuta xi tjin yo ko ngjia ante Macedonja.

*B'i ts'in kitsúya Pablo nga Ntíaná kits'ínchjéhen nga ngjindjuko én nda tsuhu Cristo*

<sup>14</sup> Máb'achjihí ra Ntíaná xi ts'in nga tehente n'e nganakoi Cristo Jesu ko nga jin títs'ínchjénni nga túb'ejña chji éhen. Kui éen xi nkú joyaha ni xi sinjne xi tíf'ánta tu má xi tjeheén ni.

<sup>15</sup> Jin xi nkú joyaha ntaha chje sinjne xi Cristo ts'ínkjas'ehen Ntíaná, xi tíf'ánta ajihín xi túb'anki ko ajihín xi tindyja.

<sup>16</sup> Xi tindyjoo jne ngabaya tíf'ántaha jin ko kui nto títs'ínk'iehen. Tunga jne kjuatík'uhún tíf'ántaha jin xi túb'anki ko títs'ínk'íentu tík'uhun nto. ¿Yá xi kamaha ts'ín xá xu'bi?

<sup>17</sup> Jin najmi b'a t'n'ei xi nkú incha ts'in xi tibatéña éhen Ntíaná tu xi sakúhu ra ni. Ngayjehe ní animani b'enijmíi Cristo. B'a n'ei nginkun Ntíaná xi kitsjá xáni.

### 3

*B'i ts'in y'éjña chji Pablo mí nihi xi y'aha ni xi y'enda Ntíaná nga tjuhun ko ni tsetse xi y'enda nd'ai*

<sup>1</sup> Nk'ie nga b'a túbixín, ¿a jihín nda ts'in tíchubantjai yjoni? ¿A ra machjéhénni xi nkúhu xuta xi k'ái nku xujun xi nda ts'in kúinchjantjaini tu xi jun n'ekjáihinni? ¿Ko a ra machjéhénni tsa jun n'endo nku xujun tu xi ts'ínkjáihinni xuta xingisoo?

<sup>2</sup> Jun ní xujun xi nda nchantjaini, kui xi y'éjñajinni Cristo. Be ko ts'inya ngayjee xuta,

<sup>3</sup> at'aha ya chji chjihí nga jun xi xujun xi kits'ínntu Cristo xi jin kin'ekjas'ein. Najmi kin'entú xi nkú ts'in n'entú xujun. Espirituhu ní Ntíaná xi tijná tík'uun kin'entúkoho. Ko najmi ndjio kis'et'a éen. Ajin níná xi xutahá kis'et'a.

<sup>4</sup> Cristo títs'ín nga ma k'uín nga b'a kuixín nga b'a tjin ni xi túbixín nginkun Ntíaná.

<sup>5</sup> Najmi tjinni nga'yún kuenta ts'ajin subai, tsa b'a kuixín nga ts'ajin ni xi maní n'ei. Ntia níná tsjani nga'yún nga n'ei ni xi n'ei.

<sup>6</sup> Kui xi y'éndani tu xi kama n'exájihín ri ni tsetse xi Ntíaná y'enda nga nda ts'ínkoho xuta xi ts'e. Ni xi tsetse, najmi nku kjuatéxuma xi tjit'a niu. Ni xi títs'ín ní Espirituhu Ntíaná niu. At'aha ngabaya fikóná kjuatéxuma xi kis'et'oo, tunga Espirituhu Ntíaná ts'ínk'íentu tík'unná bi.

<sup>7</sup> Kis'ehe kjuachánka xá xi kis'ehe kjuatéxuma xi kis'et'a ndjio nga santaha xuta Israel xi kis'e nk'ie najmi kama tsase'a Moise tu ngat'aha kuachánka xi tibat'ajin ankjin, ndaha tsa najmi tse kamaha nga tsat'ai. Tsa kjuatéxuma xi kis'ehe xá nga ts'ínnijéhe ra xuta nga tjeheén ngabaya, tsa kui xi b'a nkjún ts'in kis'ehe kjuachánka,

<sup>8</sup> ¿a najmi 'yuhún nkjún ts'in tjin saha kjuachánka ni xi ts'in Espiritu?

<sup>9</sup> Tsa kis'ehe kjuachánka xaha kjuatéxuma xi ts'ínnijéhe xuta, ¿a najmi 'yuhún tjin saha kjuachánka xaha én nda tsuhu Ntíaná xi ts'in nga naxu tíma xuta nginkun Ntíaná?

<sup>10</sup> At'aha kjuachánka xi kis'ejña nk'ie ja kindyja. B'a ts'in mankjinná nga ch'achubakaá kjuachánka xi 'yún chánka sa xi tijná nd'ai.

<sup>11</sup> Tsa kis'ehe kjuachánka ni xi najmi tse kamaha nga tsat'ai, ¿a najmi 'yúhún tjín saha kjuachánka ni xi najmi maha feya?

<sup>12</sup> At'aha yai nga b'a tjín ni xi s'ejinni, kui nga najmi tjín ni xi títs'ínkasín'yúhúnni.

<sup>13</sup> Najmi b'a n'eí xi nkú kits'ín Moise. Kui xi najyun y'é'makoho ankjín tu xi najmi skuehe xuta Israel nd'íhi kjuachánka xu'bo, kjuachánka xi najmi tse kamaha nga tsat'ai.

<sup>14</sup> Tunga kis'e jjuhún kjuankjintak'uhun xuta xu'bo. Ko santaha nd'ai, nk'ie nga incha ts'inya ni xi y'éndakoho Ntíaná nk'ie, b'a ma tsa ta kuihi najyun b'é'ma kjuankjintak'uhun. Najmi kje chjuxíhin najyun xi nkuhú Cristo maha kjexín.

<sup>15</sup> Santaha nistjin nd'ai, nk'ie nga incha ts'inya ni xi y'ét'a Moise, kji'ma sa kjuankjink'uhun.

<sup>16</sup> Tunga nk'ie nga s'ejihín xuta Nda Ntíaná, chjuxíhin najyun.

<sup>17</sup> At'aha nkuhú Nda Ntíaná ko Espiritu, ko má nga tíña Espirituhu Nda Ntíaná ndáihí yjoho xuta.

<sup>18</sup> Kui b'a maha, ngatenteé najmi ta tí'maha ankjían. Xi nkú ní ts'ín ma chjiya sénnistjinná nku chutsín, b'a ts'ín bakuchjáa kjuachánkaha Nda Ntíaná. Tíbichú maá xi nkú tjín ko xki nistjin 'yún tísakú saná kjuachánkaha. B'a títs'ínkoná Nda Ntíaná xi Espiritu.

## 4

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín y'énimí*

<sup>1</sup> Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'uín, at'aha Ntíaná tsase nimaní nga kitsjání xá xu'bjí.

<sup>2</sup> Najmi tjín ni xi kin'eí xi suba maní. Najmi chumi nihi n'e'mái. Najmi kjuamaña tín'echjéin ko najmi tín'ek'óntjaiyai éhen Ntíaná. Tíbixínya chji chji ní éhen Ntíaná xi naxu tjín. B'a ts'ín nginkun Ntíaná bakuchjíhi ri nkú k'uín ngayjee xuta xi je tíntuyá kjuankjintak'uhun.

<sup>3</sup> Tsa b'a ma tsa tíña 'ma sa én nda tsuhu Ntíaná xi túb'enjímí, tu ajihín ní xuta xi ndyja tíña 'ma.

<sup>4</sup> At'aha ntia xi batéxumaha asunnteí kits'ín jyun kjuankjintak'uhun xuta xi najmi s'ejihín Ntíaná tu xi najmi incha skuehe nd'íu, tsa kamankjihín én nda tsu xi títsuya kjuachánkaha Cristo. At'aha nk'ie nga chaseheé Cristo, Ntíaná yaá.

<sup>5</sup> Najmi jin túb'enjímíyahani yjoni. Túb'enjímí ní nga Jesucristo xi Nda Ntíaná maha. Ngandanuu tín'eí ni xi tín'eí at'aha tíñajinni kjuatjoho Jesu.

<sup>6</sup> At'aha Ntíaná xi kitsjá kjuá nga kuat'ai nd'íu má jyun, kui xi ta kits'ínkat'ajinná tu xi b'a ts'ín chahaná kjuachánkaha Ntíaná xi tibat'ai ankjín Jesucristo.

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi j'ajin*

<sup>7</sup> Kik'ainí kjuanchíná xu'bjí, tunga b'ahá joya jin xi nkú joyaha ndjii ninte xi má nga tíñaya kjuanchínóo. B'a kama tu xi s'ejña chjhi nga Ntíaná ts'e nga'yún chánko ko najmi jin ts'ajin.

<sup>8</sup> Nkjín tikjá maha kjuanima xi tíyai, tunga tísakú niyáháni. Kjintahani, tunga najmi tífet'ahá ra k'uín.

<sup>9</sup> Tjín xi yjanki unkiení, tunga najmi títs'ín nga maháni Ntíaná. Tjín xi 'yún títs'ín'unni, tunga najmi títs'íhin nga tibayai.

<sup>10</sup> Tu má xi tjeheén ni nga tibankín, ta kuihi kjuanima tibitajín xi nkúhu xi j'ajin Jesu nga k'ien, tu xi b'a ts'ín ta sakúchjhi ajinni nga Jesu xi tíña ták'un.

<sup>11</sup> At'aha jin xi tintsuba tik'un, tehente tintsubajin ngabayoo tu ngat'aha Jesu, tu xi b'a ts'in ta sakuchijihi nga tjina tik'un Jesu ajihin yjoninteni, yjoninte xi tihin nga kuaya ndyjun nkin.

<sup>12</sup> B'a ts'in jin xi tibayahani ko jun tibintsuba tik'un.

<sup>13</sup> B'i ts'in tijt'a éhen Ntiana: "Kis'ejinna, kui nga kinchahana." Ko jin b'a ta ts'in tijntuyani. Ta s'ejinni, kui nga ta chubahani.

<sup>14</sup> At'aha yaá nga Ntiana xi kits'inkj'áya ngaha ra Nda Ntiana Jesu ngabayoo, kui xi ta ts'inkj'áyakona Jesu ko ts'inkinchana nginkun.

<sup>15</sup> Ngandanuu ngayjee ni xu'bi, tu xi nkjin xuta tsjaha ra máb'achjhi Ntiana tu ngat'aha kjuanda xi tincha sakuhu. B'a ts'in tis'ejna chiji kjuachankaha Ntiana.

<sup>16</sup> Kui nga najmi n'ekjehe ri tak'un. Ndaha tsa tifenki nga'yuhun yjoninteni, tunga xki njstjihin tisaku nga'yuhun animani.

<sup>17</sup> Ichí ko kutjuhú f'a kjuanima xi tiyaá nd'ai, tunga kuihi niu xi ts'in nga nku kjuachanka xi tjina sín ko xi nda ts'ati sa sakuna.

<sup>18</sup> Najmi ni xi tiyaá n'esihin. Ni xi najmi tiya ninaá kjintahana. At'aha ni xi ma chji tu tifaha, tunga ni xi najmi ma chji s'ejna sín.

## 5

### *B'i ts'in tsakuya Pablo nk'ie nga yjoninte tsetse ch'aa*

<sup>1</sup> At'aha yjonintena, kui xi nkú joyaha nku ni'ya najyunte xi tintsubayaá ej asuntej. Ko nk'ie nga kuatsun ni'ya najyuntee, yaá nga ndjiojmi jan ch'aa nku ni'ya xi 'yún nda xi tsjana Ntiana, xi najmi xuta kits'innda ko xi najmi maha batsun.

<sup>2</sup> Un timana nk'ie nga tintsubaá ei. Mangimjena n'ekjáihiin ni'ya xi k'uainá ndjiojmi jan. Kui xi nkú joyaha tsa najyun tsetse kamaná nga ndyjaá.

<sup>3</sup> B'a ts'in ndaha tsa chjuxina ni'ya najyunte xi kich'aa nd'ai, najmi kisti chana.

<sup>4</sup> At'aha nk'ie nga kich'a saá ni'ya najyunte xu'bi xi yjonintena, xi f'átse'uhunná nga najmi ta chukjuahana. Nk'ie nga najmi mjena ch'aa yjoninte xi kich'aa nd'ai, najmi tsuhu ra tsa najmi mjena yjoninte. Ni xi mje ninaá, nga ch'aa yjoninte tsetse tu xi b'a ts'in ni xi tjina tik'uun k'úejna ngajoho ni xi maha 'me.

<sup>5</sup> Kui ngat'oo kits'inndahaná Ntiana ko kitsjana Espirituhu, tu xi cha kixihiná nga n'ekjáihiin ni xi tsjana askahan.

<sup>6</sup> Kui nga tehente ndja tinchahana ko yaá nk'ie nga tintsubajin saá yjonintee, tintsuba t'axihiin Nda Ntiana.

<sup>7</sup> Tinimaá tu ngat'aha xi s'ejinna, najmi ngat'aha ni xi tiyaá.

<sup>8</sup> Ndja tinchaá ko mangimjena nga tu saha k'úejna t'axiaan yjoninte xi kich'aa nd'ai nga kuintsubakaá Nda Ntiana.

<sup>9</sup> Kui nga tu nkú mjehena nga n'ee ni xi tsjoho Nda Ntiana, tsa ni xi tintsubajin saá yjoninte xu'bi ko tsa ja kin'ekj'áyaá.

<sup>10</sup> At'aha ngatenteé tihin nga kuicháá nginkun Cristo nga kuasehe ni xi kin'ee, tu xi n'ekjáihiin raá ni xi kanena nga nkunkaa, ni xi kin'ee nga tintsubajian yjonintena ej asuntej, tsa nda ko tsa najmi nda kin'ee.

### *B'i ts'in tsakuya Pablo ni xi kits'in Cristo ngandana*

<sup>11</sup> Kui b'a maha, at'aha yankjuin Nda Ntiana, kui nga tí'miya sisihin ri xuta nga ta s'ejihin. Ntiana be xi nkú ts'in tjiyani ko mjena nga ko ta jun xi nda animanuu choo xi nkú ts'in tjiyani.

12 Najmi ta tichubantjái ngáhaní yjoní, tsa tu xi jun n'ekjáihinni. Tu sa ní tí'bainteí nga jun tsjo tímanuu jín. B'a ts'ín kama n'ek'óyahá ruu xi chubá tsjohó mahá xi nkú ts'ín tíya, xi najmi nusihín xi nkú ts'ín tjíyaha.

13 At'ahá tsa jín xi lukují tsu xutá, luku ní at'ahá xáha Ntíaná t'n'eí. Tunga ngandanuu, kui nga n'esisihinni ni xi n'eí.

14 At'ahá kjuatjohó Cristo tíñajinni kó tibatéxumani. Behe tak'uín nga nkuhú maha xi k'ien ngandahá ngatentee xutá, kó kui nga k'iehen ngatentee xutá.

15 K'ien Cristo ngandahá ngatentee xutá, tu xi xi tjíntu t'ík'uhun ja najmi tá kuenta ts'e suba k'úéntu t'ík'uhun. K'úéntu ní tu xi ts'íihín ni xi tsjohó Cristo. Kui xi k'ien ngandahá xutá kó j'áíya ngáha rá.

16 Kui nga najmi tá chasehe rí xutá xi nkú ts'ín basehe xinkjín xutá. Ndaha tsa nk'ie b'a tá ts'ín kichaseihí Cristo, tunga nd'ai najmi b'a tá ts'ín chasehe rí.

17 Kui nga xi nkuhú kamako Cristo, kui xi xutá tsetse ngáha. Ja j'a ni chóo. Ja j'ai ni xi tsetse.

18 Ngayjee ni xu'bi Ntíaná nibáha rá. Cristo kits'ínchjén nga tsichuk'un ngáha ráá Ntíaná. Kó jín kitsjá xáni nga k'úénijmíihí xutá nga ja ma bichúk'un ngáha rá.

19 Tshu rá ní nga Ntíaná kits'ínchjén Cristo nga kama kuichúk'un ngáha rá xutá xi t'jín ngayjee asuntee, nga najmi ts'íinsihín jéhe. Jín kitsjáni nga k'úénijmíi nga ja ma bichúk'un ngáha ráá Ntíaná.

20 Jín xi y'éxáni Cristo nga kuixínyai éhen. Kui nga xi nkúhu tsa Ntíaná t'inchjakonuu nk'ie nga tichubakoihi. Ngajohó Cristo b'a tí'míihí nga t'endakoo Ntíaná.

21 Cristo najmi kis'ehe ngatitsun, tunga tsasehé rá Ntíaná xi nkúhu tsa ngatitsun kis'ehe. Ngandaná b'a kits'íhin Ntíaná, tu xi tu ngat'ahá Cristo naxu kamahaná nginkun.

## 6

1 Kui nga t'binchihí rí jín xi t'n'exát'aihi Ntíaná nga najmi tu tohón manuu kjuandahá Ntíaná.

2 At'ahá b'i títsu éhen Ntíaná:

Nda chubá tsasinñjúhu,

tsásinkoho nístjin nga kits'ink'ankia xutá.

B'a tíxinnuu nga nd'ai ja kich'aá chubahá Ntíaná. Ja tinchajián nístjin nga títs'ink'anki xutá.

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi incha j'ajin tu ngat'ahá xáha*

3 Ndaha nku najmi t'n'endyjajíihín tsa tu xi ndyjaha. B'a t'n'eí tu xi najmi ch'on ts'ín chubayanéhe xá xi t'n'eí.

4 Tu sa ní ajihín ngayjee ni xi n'eí bakúchji nga Ntíaná t'n'exát'aihi. T'n'e chúkjuai nkjin t'ík'á kjuá'un kó kjuanima xi tíyai kó kjuaba xi tísakúni.

5 Tís'eni, nubayá t'n'ekjas'enni, kó tíma ñjakúneni xutá nga tífi kontrani. Xá ndjá t'n'eí, najmi tísuntuféi, kó kjintíá tíyai.

6 Naxu t'bankínkoi yjoní kó mankjinni ni xi najmi chubá mankjíná. Tjínni kjuatsenta kó n'etjóihi xutá. Tíñajinni Espirituhu Ntíaná kó tíñajinni kjuatjohó xi nda.

7 Én xi b'a t'jín tichubai kó nga'yúhun Ntíaná tíñajinni. Naxu tinchai nginkun Ntíaná, kui xi n'echjéin nga binsinkoi yjoní.

8 Tjín nga yankjúnni kó t'jín nga najmi yankjúnni. Tjín nga nda ts'ín chubantjái kó t'jín nga ch'on ts'ín chubantjái. Já tsank'á n'e maní, ndaha tsa én xi naxu tichubai.

<sup>9</sup> Xuta xi najmi ch'a xi behe n'e manj, ndaha tsa ya sisinni. Xuta xi ja tí'me n'e manj, ndaha tsa tintsuba tík'un sai. Tí'baini kjuanima, tunga najmi tábaya ní.

<sup>10</sup> Tintsubai xi nkúhu tsa kjuaba tjinni, tunga tehentehé tjín tsjo tsjoni. Tintsubai xi nkúhu xuta xi x'an, tunga nkjihín maha xi ja kin'e nchinái. Tintsubai xi nkúhu xi najmi chumi nihi xi tjihín, tunga tjihinni ni.

<sup>11</sup> Jun xuta Corinto, jin ja kuachubako kixi kixihí. Tí'miyaihi ni xi tjñajin animani.

<sup>12</sup> Mje níni jun, tunga jun najmi b'a ts'ín mjenuu jin.

<sup>13</sup> Kui nga tinchjako honuu xi nkúhu tsa ntína jun. B'a ta n'oo xi nkú nga tín'ei. B'a ta ts'ín takúni ni xi tjñajin animanuu.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nga najmi tjihin nga nkuhú ts'ín mako yjoho xi s'ejihin Ntiana ko xi najmi s'ejihin*

<sup>14</sup> Najmi tu nkuhú n'e makoo yjonuu xuta xi najmi s'ejihin Ntiana nga ts'ínkonuu ni xi ts'e. At'aha, ¿a nkuhú mako xinkjín ni xi jee ko ni xi ch'onk'uun? ¿A mahá má ndzjeen ko má jyuun b'atjijihin xinkjín?

<sup>15</sup> ¿A mahá nda nchjako Cristo ndanindo? ¿Mí ni xi nkuhú incha y'a xi s'ejihin Ntiana ko xi najmi s'ejihin?

<sup>16</sup> ¿A kamahá ninkuhu Ntiana ts'ínkjáihín ntia xi ntsja xuta ts'ínnda? At'aha ñá xi ninkuhu Ntiana xi tjña tík'uun. B'i kitsú Ntiana nk'ie:

Kúatejñajihin ko kjuatsú'bajihin xuta xu'bo.

An xi kama Ntiana ko kui xi kama xutana.

<sup>17</sup> Kui nga b'a ta kitsú saha Ntiana:

Títjujúhún xuto, tankín t'axiún.

Najmi tu n'ekoo ni xi si nginkán,

ko b'a ts'ín an nda ts'ín ts'ínkjáinnuu.

<sup>18</sup> An xi kama Na'minuu ko jun xi kamo ntína.

B'a títsu Ntiana xi tjihin nga'yún.

## 7

<sup>1</sup> Kui b'a maha, jun xi tjona, ñá ts'añáá ni xi kitsúya títjun Ntiana nga tsjáha xuta xi ts'e. Kui nga n'e jehená yjoná nginkun Ntiana nga n'e t'axiáán ngayjee ni xi ts'insi yjonintená ko animaná. Katuma je kikjián nginkun Ntiana nk'ie nga chjankjáán.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tsjo tímaha ni xi nda ts'ín j'ajin xuta ninku Corinto*

<sup>2</sup> Tjenntení ajin animanuu. Ndaha nku najmi ch'on kin'eihí. Ndaha nku najmi kin'e'uihin. Ndaha nku najmi kich'anachaihi.

<sup>3</sup> Najmi b'a tíxinnuu tsa tu xi s'entahanuu. At'aha xi nkú nga ja kixinnuu, jun xi tintsubajiun animani, tu xi nkuhú ch'ahaná xinkjá ndaha tsa kuintsubaá ko ndaha tsa kuayáá.

<sup>4</sup> Ma k'an nchjako kixi kixinnuu ko tsjo mana jun. Ajihin ngayjee kjuanima xi tíyai, 'yún tísakúna nga'yún ko títsejihinna kjuatsjo.

<sup>5</sup> Nk'ie nga jái ante Macedonia, ndahachí najmi kin'ekj'áiyai. Tu sa ní kjuasti kisakúni tu má xi tje'hén ni. Incha kikjanko xinkjín xuta xi tjíntundáini ko tsinkjunyai.

<sup>6</sup> Tunga Ntiana xi tsjá nga'yúhún xuta xi tjihin kjuaba, kui xi kitsjá nga'yúnni nga kits'ín nibáseni Tito.

<sup>7</sup> Najmi tu nku nga kiyai Tito nga kisakú nga'yúnni. Ta kisakú nga'yún níni nga kitsúyani xi nkú ts'ín kisakú nga'yúhún ajinnuu. Kitsúyani nga 'yún mjenuu cha ngáhani ko nga nusin tjíntuyánuu ko nga kjintahánuu an. Kui niu xi kits'ín nga 'yún kis'e sana kjuatsjo.

8 Ndaha tsa kits'ínk'íé babanuu xujun xi kits'ínkjínuu, tunga najmi ta kjintahana nd'ai. Kjuaxi nga kis'entana nga tjuhun, at'aha kamankjinna nga kik'ie babanuu kutju ngat'aha xujun xi kits'ínkjínuu.

9 Tunga nd'ai tsjo tímana, najmi tu ngat'aha nga kik'ie babanuu, tu ngat'aha ní nga kui kjuaboo kits'ín nga tsankinchj'a ngáha ruu animanuu. Kik'ie babanuu xi nkú ts'ín sasíhin Ntíaná. Kui nga najmi chumi ni ch'onk'uhun xi kin'ehe ri.

10 At'aha kjuaba xi nibáha ra Ntíaná ts'ín nga bankíchj'aha raá animaná. Kui niu xi ts'ín nga b'ankiá. Kui nga najmi tjín xi nkú ts'ín un kamaha tak'aán nga kui kjuaboo nibanehená. B'a tíxian at'aha kjuaba xi tsjáná asuntee, kui xi ts'ínk'ienná.

11 Chasoo ni xi kits'ínkonuu kjuaba xi kits'ín nibánuu Ntíaná. Tu xí kj'aíhí ts'ín kis'eyanuu. Nku tutuhú nga b'a kamanuu, kiyo nga najmi chumi nihi tjenna. Santaha kichubantjainú. Kama stinuu ko tsinkjun ngat'aha ni xi kama kai. Kama mjenuu nga chanú ko kik'ohó xi nkú ts'ín tjeheh ra nda xi ch'on kits'ín. Nk'ie nga b'i nkjún kama, tsakuchjúu nga najmi ko jun y'ahanuu ni ch'on tjín xi kamoo.

12 Kui nga ndaha tsa kits'ínkjíhinuu xujun xu'bo, najmi b'a kits'ian tu ngat'aha xi ch'on kits'ín ko ta ndaha ngat'aha xi ch'on kin'ehe. B'a ní kits'ian tu xi chaha nginkun Ntíaná nga kjintahannuu jin.

13 Ni xi kamoo kitsjá nga'yúnni.

Ko najmi tu nku ni xu'bi xi kitsjá nga'yúnni. Ta tu xí tsjo ní kamaní nga kiyai nga tu xí tsjohó tjíhin Tito at'aha kisakú nga'yúhun nga y'ejñajinnuu.

14 Ja ní b'a kixihin Tito nga tsjo mana jun, ko b'a tjín ni xi kixian. Najmi tíya tsank'ána. Xi nkú ts'ín kjuaxi ngayjee ni xi tsixíhin, b'a ta ts'ín kjuaxi ni xi kik'ihin Tito nga tsjo maní jun.

15 Tito 'yún tjo ts'atíhi jun nd'ai, at'aha f'áitsjehen xi nkú ts'ín ngatentoo kinu'yá'ohoon ko xi nkú ts'ín nda kin'ekjóhoon ko kiyankjún.

16 Tsjo mana, at'aha be nga ma ma 'yún tak'unnuu.

## 8

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nga tjíhin nga kamakúhu toon chje xuta ninku xi tjín ante Judea*

1 Ko nd'ai, já nts'e, mjeni nga choo xi nkú ts'ín Ntíaná títsjáha kjuandaha xuta ninku xi tjín ante Macedonia.

2 Ndaha tsa ndjá kjuanimá xi tíncha satéjin nga tíchjut'ayák'un, tunga tsjohó tjintuhu. Ko ndaha tsa x'an nkjún, tunga incha kits'ínsuhún toon chje xi nkú joyaha tsa nchiná.

3 Be nga ngayjehe k'un incha kitsjá. Xi nkú tjín kamaha kitsjá, ko santaha y'ésun saha nga kitsjá.

4 'Yún tsankini nga kj'uaunteihi nga sakút'aha kjuatsjo xu'bi tu xi kuasinkoho xuta xi s'ejihin Ntíaná xi tjintu ante Judea.

5 Ko najmi tu nku ni xi tsixín nga ts'ín incha kits'ín. At'aha tíjún tíjún incha kitsjáha yjoho nga incha tsjénki Ntíaná, ko ta incha kitsjáha yjoho nga kamakoní xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

6 Kui nga tsinchihí ri Tito nga ts'ínndjuúhu xá nda xi kik'atuts'ihin ra ajinnuu, nga k'uénda chje nda xi tín'esún.

7 'Yún nda n'o ngayjee ni xi n'o. S'ejinnuu Ntíaná. Chubanijmíyahanu ni xi ts'e Ntíaná. Mankjinnuu éhen Ntíaná. Tjindannuu yjonuu nga kuasinkoo xuta xi kj'ai. Tjonuu jin. Kui nga xi nkú ts'ín tehente nda n'ehenu ni xi n'o, b'a ta ts'ín nd'ai nda n'ésún ngó toon chje xu'bi.

<sup>8</sup> Najmi b'a tixian tsa tjihin kjuayún nga b'a ta n'oo. Ni xi mje nína, nga choo ni nda xi tíncha ts'ín já nts'eé xi k'oo tu xi b'a ta ts'ín kuakúchjihinu nga ta ngayjee animanuu tñibáha kjuatjonuu.

<sup>9</sup> Ja yo kjuanda xi y'a Nda Ntíaná Jesucristo nga j'ai, nga ndaha tsa tu xi nk'ahá tjen tunga ts'asje x'ahán yjoho ngandanuu, tu xi ajihin kjuax'an xi kis'ehe ra kisakúhunuu kjuanchiná.

<sup>10</sup> Tsjanuu nku kjuatéxuma at'aha kjennuu niyá nga choo kui ni. Nk'ie nú jun tjun kama mjenuu nga n'esún toon chje ko jun tjun kin'esún.

<sup>11</sup> Kui nga n'endjuúhunuu nd'ai ni xi kich'atuts'ihinruu. Xi nkú ts'ín ngayjehe k'un kama mjenuu nga b'a n'oo, b'a ts'ín ngayjehe k'un xi nkú ts'ín tísakúnuu tjon niu nd'ai.

<sup>12</sup> At'aha tsa ngayjee animaná tí'baá, ko tsa tí'baá xi nkú tjin tísakúná, Ntíaná ts'ínkjáihin ni xi tí'baá. Najmi tbankiná ni xi najmi tjiná.

<sup>13</sup> Najmi b'a tixian tsa jun tjihin nga kuitjájiun kjuanima ko tu sa kj'aihí ngá xi nda ts'ín k'úentu. Ni xi nda ní tjin nga nkuhú nga nda ts'ín kuintsuboo.

<sup>14</sup> Nd'ai tjinuu ko kama k'uooho ni xi ndyjat'aha xuta xu'bo, ko kj'ai nistjin ngáha kui s'ehe ni xi ndyjat'anuu. B'a ts'ín ta kama tsjanuu. Nku chubáha s'enuu.

<sup>15</sup> Kuitjusun xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná: "Najmi ts'anki kamaha xi 'yún tse j'áya ko najmi kindyjat'aha xi chuba j'áya."

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo yá xi ngjuaiko toon chje*

<sup>16</sup> Tsjaha máb'achjiji Ntíaná at'aha kitsjáha Tito nga ta ngjuántaha ra yjoho jun xi nkú ta ts'ín kjintahana an.

<sup>17</sup> Kits'inj'lo nga ts'íintjusun ni xi an tsankihj ko ngayjehe k'un tífisenuu. Ja b'a titsu koyaha animaha.

<sup>18</sup> Ko ta tñ'ekjiko Tito nda nts'eé xi nda ts'ín nchjyanehe ngayjee xuta ninku, at'aha kixi b'énijmí én nda tsuhu Ntíaná ndo.

<sup>19</sup> Ko najmi tu nku nda ts'ín chubanijmíyaha ndo. Ta y'ét'a xáha xuta ninku nga kui xi ngjuaikonj nga kuankinkoi toon chje. B'i nda tñ'ei ko b'a ts'ín tñ'etsjoho ra Nda Ntíaná ko tñ'ejña chjii nga mjeni kujsinkoi xuta.

<sup>20</sup> Najmi mjeni tsa tjin xi kuintchjyaneni ngat'aha xi nkú ts'ín tincha títjuhjin toon chje chánka xi tímakú.

<sup>21</sup> Kui nga nda nda tñchasehe ri xi nkú ts'ín kixi tbankinkoi ni xi tñ'ei nginkun Nda Ntíaná ko ta nginkun xuta.

<sup>22</sup> Ko ta tñ'ekjiko já xu'bi kj'ai nda nts'eé xi ja nkjin niyá tsakúchjini nga nda fiko xáha. 'Yún mjehe kuasinkonuu, at'aha 'yún sasihin jun.

<sup>23</sup> Ko máha Tito, ta kui xáha xi tñs'ín xi nkúhu an, nga ta tñbasinkonuu. Ko já nts'eé xingisoo xi tñenko, xuta ninku kits'ínkjihj. Kui jóo ta ts'ín nga yankjún Cristo tu ngat'aha xá xi ts'ín.

<sup>24</sup> Kui b'a maha, nda ts'ín n'ekjáihin ruu jóo tu xi skuehe ngayjee xuta ninku xi nkú tjin kjuatjonuu ko mí kjuaha nga tsjo mahani jun.

## 9

### *B'i ts'ín y'énda Pablo xi nkú ts'ín s'ekú toon chje xi kamakú*

<sup>1</sup> Ta ndaha najmi machjéhen tsa kuet'anuu nga toon chje tñmasúhun xuta xi Ntíaná kík'áts'ehe xi tñntu ante Judea.

<sup>2</sup> At'aha be nga nda animanuu. Xí tsjohó tímana nk'ie nga kixinyaha kui ni xuta xi tjin ante Macedonia. B'a kixihin nga jun xi tintsuboo ante Akaya nk'ie nú kjin tintsuba ndahanu nga k'uo toon. Nk'ie nga kint'é xuta Macedonia kui ni, nkjin xi ta kixinchá tsjoho nga ta ts'ínsun toon.



<sup>3</sup> Tunga títs'inkjíséhénúu já nts'eé xu'bi tú xi najmi tú a éhén kamaha ni xi kixihín jóo nk'ie nga b'a kixian nga tsjo mana jun ngat'aha ni xi tín'o. Tífi jóo yó tú xi kuasinkohónúu nga k'úékú toon xi k'uo. B'a ts'ín kamaha ni xi kixihín.

<sup>4</sup> At'aha tsa kuankínkoj yó k'ua xuta Macedonia, kó tsa as'aihi incha skue nga najmi kjee tjíkúnúu toon chje, kama subanj. At'aha ja tú xí tíma 'yún k'un ní ni xi tsixíún. Kó jun tá kama subanúu.

<sup>5</sup> Kui nga b'a kixihinna nga tú sahá b'a xihín já nts'eé nga tjun ngjuaisehénúu tú xi k'uéndakohónúu toon chje xi tsixinya tíjtun nga k'uo. B'a ts'ian tú xi b'a ts'ín s'ejña ndaha nku toon chje xi ngayjee aníma tí'bai, najmi tú kjua'yúhún tí'bai.

<sup>6</sup> N'ekj'átsjon ni xu'bi. Xi chuba ni xi b'éntje, kui xi chuba chan kjesíntjen, kó xi tse ni xi b'éntje, kui xi tse chan kjesíntjen.

<sup>7</sup> Nga nkúnkú tjon xi nkú tjín nibáha rá anímanúu. Najmi tú un katuma k'un ni xi k'uo nga k'uo, kó tá ndaha najmi tú kjua'yún 'boo. At'aha Ntíaná tjohó xi tsjo tíhín nga tsjá ni xi tsjá.

<sup>8</sup> Tjihín nga'yún Ntíaná nga tú ni xí tsjáhanúu ngayje tíkjá kjuanda, tú xi tú nkjéhé nihi najmi chumi nihi xi ndyjat'ahanúu kó b'a ts'ín kama n'ehenu ngayjee ni xi nda.

<sup>9</sup> Xi nkú ts'ín tjit'a éhen Ntíaná nga b'i títsu:

Kits'ínndzjo ni xi tíhín,

xuta x'an kitsjáha.

Tú nkjéhé ni nga naxú ts'ín.

<sup>10</sup> Ntíaná xi tsjá xujmá xi s'entje kó tsjá nichine, kui xi tse ni xi tsjánúu tú xi tá kama kuasinkohónúu xuta. Ts'ín nga 'yún tse s'enúu kó nga xúbáya ni nda xi tín'o.

<sup>11</sup> Nkjin tíkjá kjuanchíná s'enúu tú xi ngayjehe k'un kama kuasinkoo xuta. Kó máha ni xi n'e nibákoni, kui xi ts'ín nga já nts'eé tsjáha máb'achjíhi Ntíaná.

<sup>12</sup> Nk'ie nga tibusinkoo xuta xi Ntíaná kikj'áts'e, tí'bohó ni xi machjéhen kó kui nga nkjin xi títsjáha rá máb'achjíhi Ntíaná.

<sup>13</sup> Nk'ie nga skue ni xi tín'o, incha ts'íintsjohó Ntíaná, at'aha tínu'yá'óhóon én nda tsuhú Cristo kó at'aha ngayje anímanúu tibusinkoo, kó najmi tú kui, kj'ái sa xuta.

<sup>14</sup> Kó nk'ie nga incha kuinchjako Ntíaná, kuinchjantjainúu at'aha tjohó jun. Incha skue nga tú xí tsehé kjuandaha Ntíaná kitsjánúu.

<sup>15</sup> ¡Máb'achjíhi rá Ntíaná ngat'aha ni xi tsjáná! ¡Najmi tínná én xi kuixínyahaná xi nkú ts'ín chánka ni xi tú kitsjáhaná!

## 10

### *B'i ts'ín y'éjña chji Pablo nga tsjo maha xá xi Ntíaná kitsjáha*

<sup>1</sup> Nginkun Cristo xi tjohó kó xi nda ts'ínko xuta, an Pablo tibanKinuu nku ni. B'a tíxian at'aha tjín xi b'a tsu nga najmi nda nkjún tján nk'ie nga tíjñajinnúu kó nga ndjá nchja nk'ie nga kjin tíjñanúu.

<sup>2</sup> TibanKinuu nga najmi tú n'o nga ndjá kuinchjakonúu nk'ie nga kuichusenúu. At'aha tínnkuhú k'an nga ndjá kuinchjaka xi b'a maha nga b'a ts'ín tintsúbaj xi nkú ts'ín nkaha xuta asunntej.

<sup>3</sup> Kjuaxi kjáihín nga asunntej tintsúbaj, tunga najmi b'ahá ts'ín túbixkjain xi nkú ts'ín kján xuta asunntej.

<sup>4</sup> At'aha najmi asunntej ts'e ni xi tín'echjéin nga túbixkjain. Nga'yúhún ní Ntíaná tín'echjéin, nga'yún xi maha ts'ínkje nga'yúhún já kontra kó basinne'yún én xi nchja xi fi kontrañi.

<sup>5</sup> Chjuxubaj ngayjee nga'yún ch'onk'un xi b'échjaha xuta nga skue Ntjaná, ko n'e nganaihi ngayjee ni ch'onk'un xi ts'innkjink'un xuta. B'a n'ei tu xi kuint'é'éhen ra Cristo.

<sup>6</sup> Tjindani yjoni nga n'ek'íechjii xi nkú ts'ín tjeheñ ra xi najmi kuint'é'éñ, tunga tíjuhún tjihin nga jun tjun kuínú'yá'éñ sisinnú.

<sup>7</sup> Jun xi chase sunnk'ohoo ni xi tjín. Tsa tjín xi behe k'un nga Cristo yjanki, kui xi ta kats'ín kuenta nga ko ta jin yjankii Cristo xi nkúhu kui.

<sup>8</sup> Ndaha tsa nk'a b'asjé yjona ngat'aha xáni, tunga najmi subahá mana nga b'a ts'ian, at'aha Nda Ntjaná kitsjá xáni. Kui xi mjehe nga n'ei nga saájin so ni xi ts'e Ntjaná, najmi mjehe tsa n'ei nga ndyjoo.

<sup>9</sup> Najmi mjena tsa xujun xi títs'inkjínuu kuinchánkjúnnuu.

<sup>10</sup> At'aha tjín xi b'a tsu nga ndjá rú ko kjan rú én xi b'et'ánuu, tunga nk'ie rú nga tíjñajinnuu najmi ndjá rú b'asjé yjona ko rú najmi chumi ni chjii ra én xi nchja.

<sup>11</sup> Tunga xi b'a títsuu kats'ín kuenta nga ni xi b'et'a xujun nga kjin tintsubaj, kui niu xi n'ei nk'ie nga kuintsubajihin.

<sup>12</sup> Tjín xi nda ts'ín nchjanjmíyaha yjoho. Tunga máha jin, najmi ma k'ujin tsa b'a bixín nga jin xi nkú joyaha já xu'bo, ko tsa ta ñja n'e makoi yjoni jóo. Ta ndaha najmi be ni xi incha ts'ín jóo, at'aha ta kuihi xinkjín base chubayakoho ra yjoho ko incha base chubayaha xinkjín.

<sup>13</sup> Tunga máha jin, nku tutuhú ngat'aha xá xi kik'aini jin, kui niu xi chánka n'esjekohoni yjoni. Najmi bitjatíhi chjintí xi y'éñaha Ntjaná xáni, xá xi tsichuk'únnuu santaha ko jun.

<sup>14</sup> Tsa najmi tsichuk'úihin kai, ja ra tíbitjatíhi má tjeheñ ra xáni. Tunga kjuaxíhi kjáihin nga jin tjun tsichukoihi én nda tsuhu Cristo.

<sup>15</sup> Najmi tí'fa ts'ajin xá xi incha kits'ín kj'ai xutaha, tsa tu xi nk'a n'esjeheñi yjoni. Tu sa ní tíchuyáhi nga xi nkú ts'ín 'yún s'ejin sanuu Ntjaná, b'a ts'ín kama tse sa ajinnuu xáni,

<sup>16</sup> tu xi kama kuankínk'íénijmíhini én nda tsuhu Cristo ajihin xuta xi kjin tjintu sa nga jun. At'aha najmi mjeni tsa n'e ts'ajin xá xi kits'ín kj'ai, tsa tu xi b'a ts'ín n'e chánkahani yjoni.

<sup>17</sup> Tsa tjín xi mjehe nk'a k'uasje yjoho, ngat'aha ní ni xi kits'ínkoho Ntjaná, kui ní ngat'aha nga nk'a kat'asjehe yjoho.

<sup>18</sup> At'aha najmi xi nda ts'ín nchjayane suba yjoho, tsa kui xi nda n'ekjáihin. Xi nda ní ts'ín nchjayanehe Ntjaná, kui ní xi nda n'ekjáihin.

## 11

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi ts'ín já postru ts'ank'óo*

<sup>1</sup> N'echúkuo ichí tsa kuinchajnu kuinchjat'a. Johon, n'e chúkjuanú.

<sup>2</sup> At'aha nginkun Ntjaná nibáha ra xi nkú ts'ín tíkunnuu. At'aha jun xi nkú joyaha takjín xi an kits'inkjas'en nga kuixanko nku nda, kui xi Cristo. Ko mjena ts'inkjas'eheñ jun xi nkú joyaha nku takjín xunkú.

<sup>3</sup> Tunga tsankjunná tsa b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain Eva nk'ie nga kjuamañaha ye ts'anachakoho ra, tsa b'a ts'innjajihin kjuankjintak'unnuu ko najmi ta ngayjehe k'un ko je tsjénnkihi ruu Cristo.

<sup>4</sup> B'a tíxian at'aha nda ts'ín n'ekjóhon já xi kj'ai én b'énijmínuu, kui xi najmi éhen Jesu xi jin y'enijmí. Jun xi ja kin'ekjóhon Espirituhu Ntjaná, ta n'ekjóhon kj'ai xi najmi Espirituhu Ntjaná. Jun xi ja kin'ekjóhon én nda tsuhu Cristo, ta tín'ekjóhon kj'ai én.

<sup>5</sup> Najmi ichí mana yjona nginkun já postru i xi tjín.

<sup>6</sup> Ndaha tsa najmi 'yún mana nchja nga nchja, tũanga bená ni xi ts'e Ntíaná. Ja ní tũ xí tsakuchjíhí rí nga yai ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>7</sup> Nk'ie nga y'enijmínũu én nda tsuhũ Ntíaná, najmi j'achjínũu. B'a ts'ín ts'asjé nĩmakjuahana yjoná kũ jun ts'asjénk'anũu. ¿A ngatitsuhún kits'ian nga b'a kits'innũu?

<sup>8</sup> Tsakj'a tũon xi kitsjána kj'ái nĩnku tũ xi kama ts'ihinna xána ajinnũu.

<sup>9</sup> Nk'ie nga tsátejñajinnũu kũ nga kindyjat'ana tsa mí nihi, najmi kits'instinnũu. At'ahá ni xi kindyjat'ána, já nts'eé xi nibáha ante Macedonia kitsjána. Najmi y'enénũu yjoná kũ tũ nkú najmi k'uenéhénũu yjoná.

<sup>10</sup> Kjuaxi nga éhen Cristo tíjñajinna kũ kjuaxi nga ngúsuhũn ante Akaya najmi kama s'ech'ónna kjuatsjo xi tjinna nk'ie nga najmi f'achjá nga b'enijmía én nda tsuhũ Cristo.

<sup>11</sup> ¿Áhan? ¿A at'ahá najmi tjona jun? Ntíaná be nga tjona jun.

<sup>12</sup> Tũ nkú kfíndjukoná ni xi títs'ian. B'a ts'ín najmi tsjantéhe rá xi tíincha bangisjai nĩyáha nga xi nkúhu jĩn ts'íin ma yjohũ, tsa tũ xi b'a ts'ín nk'a k'uasjehe yjohũ.

<sup>13</sup> At'ahá já postrũ tsank'áhá jái. Xá xi incha ts'ín b'anachakohũ rá xuta. Já postruhũ Cristo ts'ín ma maña yjohũ.

<sup>14</sup> Najmi ni tsetse ni xi tíincha ts'ín jóo. At'ahá ndanindoo nku ntítsjehe Ntíaná ts'ín ma maña yjohũ.

<sup>15</sup> Kui nga najmi ma nkjúhunná nga já xi ts'ínxát'ahá rá ndanindoo xuta xi ts'ín ni xi nda incha ts'ín ma maña yjohũ. Tũanga kuichúhũ nĩstjĩn nga ts'íin kjáihĩn chjíhĩ ni xi tíincha ts'ín.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nga nkjin kjuanĩma j'ajin ngat'ahá xáha*

<sup>16</sup> B'ahá tá tíxin ngáhanũu. Ndaha nku najmi b'a tũ katsú nga nchjajnu nchjat'a. Tũanga tsa jun xi b'a kuixíun, tũ sa ní tjennténũ nga kuinchjakonũu xi nkúhu nku xi nchjajnu nchjat'a tũ xi chánka k'uasjéhena ichí yjoná.

<sup>17</sup> Nga ma k'an chánka k'uasjé yjoná, najmi Nda Ntíaná tínibáha rá nga b'a tíxian. An ní subá chubá tíinchjaná.

<sup>18</sup> Xihĩ nkjihín maha xi chánka incha maha yjohũ ngat'ahá xi nkú ts'ín, kui nga kũ tá an chánka kamahana yjoná.

<sup>19</sup> At'ahá jun xi nkjink'un, kui nga nda ts'ín n'ekjáhĩn ruu xi nchjajnu nchjat'a.

<sup>20</sup> Santaha 'bainto nga xuta musu n'e manũu, nga ch'anachanũu, nga chju'ánũu ni xi ts'ajun, kũ 'baintohũ xi nk'a b'asjenuu yjohũ kũ xi incha m'ojinnũu.

<sup>21</sup> Jĩn bi najmi b'a ts'ín ndjá kin'ekoĩhĩ xi nkúhu já xu'bo. Xí tíma subahána nga b'a tíxian. Tsa tjín xi ma k'un nga tsjo maha ngat'a ts'e yáha kui, tá kama k'an b'a tá ts'ian, ndaha tsa tíinchjajnu tíinchjat'a nga b'a tíxian.

<sup>22</sup> ¿A já hebreo niu? Tá nda hebreoná. ¿A ntje Israel tjehe ra jóo? Tá ntje Israel tjehe. ¿A ntjehe Abraham jóo? Tá ntjehe Abraham an.

<sup>23</sup> ¿A kui xi tíincha ts'ínxát'ahá Cristo? An xi 'yún títs'inxát'a saha, ndaha tsa b'a ts'ín tíincha xi nkú ts'ín nchjá xi nchjajnu nchjat'a. An xi 'yún kits'inxá sa nga kui jóo. 'Yún nkjin nĩyá kin'ekjína nubayá. 'Yún nkjin nĩyá kis'ena. Kũ nkjin nĩyá ja ma tsayaná kai.

<sup>24</sup> Un nĩyá kingjána já k'aku xi tjhĩn xuta judio kan tj'ion ñju nĩyá. Xi nkú ts'ín tíjñahá, b'a kits'ín.

<sup>25</sup> Jan nĩyá tsich'onnyána. Nku nĩyá y'étjĩtsena ndjio jóo. Jan nĩyá ngijjintí yábarkũ xi tjíya. Nku nĩstjen kũ nku nĩstjĩn kitsjenb'ásan ntáchak'uun.

<sup>26</sup> 'Yún nkjún jatsúu'ba tũ má xi tjeheén ni. Nk'ie nga kits'ian nĩyá kitsankjan ni xi kamát'an ajin ntáje. Kitsankjan tsa já ndyjéé satéjian. Kitsankjan tsa nkú

incha ts'íinna xi ta ntje judio tjeheñ ra xi nkúhu an ko ta xuta xi najmi ntje judio tjeheñ ra. Kitsankjan tsa nkú kamat'an ajin nantio ko ngijñoo ko ajin ntáchak'uun, ko ta ajihin xi já nts'eé ts'in ma maña yjoho.

<sup>27</sup> Tu xí nchjáhá ni xi kits'ian ko tse kjuanima kikié. Tu xí nkjihín niyá najmi kikjafe. Kama bjona, kama xintána, ko tu xí nkjihín niyá tsátejña kjintía nga najmi chumi nihi xi kisakúna nga kjíne. J'ajian nch'án ko kindyjat'ána najyun.

<sup>28</sup> Ndaha tsa b'a tímat'an, tunga ta kis'entahána ngayjee ninku xki nistjin.

<sup>29</sup> Tsa tjín xi saté ch'in, ko ta an ma unna. Tsa tjín xi n'endyjajihin ni xi ts'e Ntjaná, tu xí kjahán mana.

<sup>30</sup> Tsa ni xi machjéheñ ra nga chánka k'uasjéhena yjona, chánka ní k'uasjé yjona nga najmi tjínna nga'yún xi ts'an.

<sup>31</sup> Ntjaha ko Na'mihi Nda Ntjaná Jesucristo xi tjihin nga n'etsjoho tu nkjéhé ni. Kui xi be nga najmi tít'anacha.

<sup>32</sup> Nk'ie nga tsátejña nanki Damasco, kitsjá kjuá nda tíjjuñ xi ts'inxát'aha nda rej Areta nga chúnnta ankjuaha nankiu tu xi chjúbénijéhena.

<sup>33</sup> Tunga nkuhú nisín kichjujenkohona xjó xi tífa tjindaihi nankiu. Ankjuank'a xi tjent'a xjóho nankiu kin'esjehena. B'a ts'in tsankaha ra jóo.

## 12

### *B'i ts'in kitsúya Pablo nga nga'yúhun Cristo tjíñaha*

<sup>1</sup> Ndaha tsa najmi chumi ni chjíhi ra nga chánka k'uasjé yjona, tunga tjíhín ni nga b'a ts'ian. Kui nga kuinchjhana ni xi kikié ko xi tsakúchjina Nda Ntjaná.

<sup>2</sup> Be nku nda xi s'ejihin Cristo xi kichjubéjihin sén nga ngji nk'a jáñ xi ma jahan. Ja tjíhin te ñju nú nga b'a kamoó. Tsa ngji yjonintehe ko tsa najmi ngji, najmi be. Ntjaná xi be.

<sup>3</sup> Be nga nda xu'bo ngji ndjiojmi jáñ. Tsa ngji yjonintehe ko tsa najmi ngji, najmi be. Ntjaná xi be.

<sup>4</sup> Yo kint' é én xi najmi tjín xi nkú ts'in chubahaná, xi tíña nkjún nga k'úinyaha xuta.

<sup>5</sup> Kama chánka k'uasjé yjona ngat'aha ni xi kamaha nda xu'bo, tunga najmi chuba chánkahá k'uasjé yjona. Chánka ní k'uasjé yjona ngat'aha nga najmi an ts'an nga'yún xi tjínna.

<sup>6</sup> Tunga tsa chánka k'uasjé yjona, najmi tínchjajnu tínchjat'a tsa b'a ts'ian, at'aha b'a tjín ni xi kuinchja. Tunga najmi b'ahá ts'ian tu xi najmi ch'a b'a kuitsu hu tsa nihi xi nkjún ts'ian ko nihi xi nkjún ts'in nchja, tsa as'ai najmi b'a tjín niu.

<sup>7</sup> Tu xi najmi chánka kamahana yjona ngat'aha ni chánka xi kis'ejña chjina, Ntjaná kits'in nibánena nku kjuá'un xi nkú joyaha tsa na'yá kisasíns'eheñ yjonintena. Tsuhu ra nga nda musuhu ndanindoó ts'in'unna tu xi najmi chánka kamahana yjona.

<sup>8</sup> Jan niyá tsankihi Nda Ntjaná nga kjéxinna kjuá'uun,

<sup>9</sup> tunga b'ahá kitsúna: "Kjuandanahá xi machjéhin, at'aha ajihin xi najmi tjíhin nga'yún s'ejña chji nga'yúnna." Kui nga tsjo mahana nga chánka tímahana yjona ngat'aha nga najmi tjínna nga'yún. B'a ts'in s'ejña chjhi nga'yúhun Cristo ajinna.

<sup>10</sup> At'aha mjena Cristo, kui nga tsjo mahana nga najmi tjíhinna nga'yún, ko nga ch'on ts'in nchjayanena xuta, ko nga ndyjat'ána ni xi machjénna, ko nga tsjennkí unkiena xuta, ko nga sakúna kjuanima. At'aha nk'ie nga najmi tjínna nga'yún, nk'iehé nga tjínna nga'yún.

### *B'i ts'in y'éña chji Pablo nga kjintaha ra xuta ninku Corinto*

<sup>11</sup> Kuanchja xi nkúhu nku nda xi nchjajnu nchjat'a, tunga juhún kuan'e kjuá'yúnnú nga b'a kuats'ian. Kutsa juhún xi tjíhin nga nda k'úínnú. At'aha najmi 'yún nk'a tjenna já xi chubá já postruhú maha yjohó kó chubá ihí maha yjohó nga an, ndaha tsa b'a xian nga najmi chumi ni chjíhi rá an.

<sup>12</sup> Kjit'a kjit'a kama kjuankjún kó kjuachánka kó ni xi tsakúchji nga'yúhún Ntíaná ajinnúu. Kui ni xi tsakúchji nga nda postruná.

<sup>13</sup> ¿Mí nihi xi kisakúhu xuta nínku xingisoo xi najmi kisakúnúu? Nku tutuhú nga najmi kik'ienénúu yjoná nk'ie nga tsátejñajinnúu, xi nkú kits'inka xuta nínku xingisoo. ¿N'e'yún tak'unnú nga b'a ch'on kits'inkonúu!

<sup>14</sup> Ja tjíndana yjoná nga kfínsenuu niyá xi ma jahan kó tá ndaha nd'aj najmi k'uenénúu yjoná. At'aha najmi ni xi tjínnúu títangisja. Jun ní xi nusinna. At'aha najmi xi tí'mi ntí tjíhin nga kj'uatjó toon xi ts'íinchjén xi cháha. Xi tí'mi ní xi chá, kui xi tjíhin nga kj'uatjó toon xi ts'íinchjén ntíhi ndyjun nkiní.

<sup>15</sup> Kui nga tsjo tjíhinna nga ts'inchjén ngayjee ni xi tjínna kó santaha yjoná katjejnú tsa ma tu ngat'aha ngandanúu. Nk'ie nga 'yún mjena jun, ¿á 'yún íchí tín'e mjehénú?

<sup>16</sup> N'ekjáíhín nga najmi y'enénúu yjoná, ndaha tsa b'a tsu xuta nga nda mañaná xi ts'anachanúu.

<sup>17</sup> Já xi kits'inkjísenuu, ¿a kits'inkjía jóo tu xi kjé'ahanúu ni xi tjínnúu?

<sup>18</sup> Tsankihí Titó nga ngjisenúu kó tá kits'inkjika kj'aí nda nts'eé. ¿A rá kikje'áhánúu Titó ni xi tjínnúu? ¿A najmi tu nkuhú tjíntuyá animaní an kó Titó? ¿A najmi tá kuihí ni xi tín'ei?

<sup>19</sup> Kutsa b'ahá ts'ín tén'enkjínk'un, nga túbisinkoi yjoní nga b'í túbixín. Cristo ts'ení kó nginkun Ntíaná tíchubai. Jun xi tjoní. Ngayjee ni xi tén'ei, b'a tén'ei tu xi sahanu nginkun Ntíaná.

<sup>20</sup> At'aha kjintahana tsa nk'ie nga kuichusenúu, skue nga najmi b'a n'e tintsuboo xi nkú ts'ín mjena nga skuenúu. Kó jun kutsa najmi chahánú xi nkú ts'ín mjenuu nga chanú. Kjintahana tsa najmi nkuhú kich'o xinkju, tsa tjín kjuaxintak'un, tsa tjín kjuakjan, tsa tjín xi nk'a tí'aha xinkjín, tsa tjín én tsank'á, tsa tjín xi tínchjayane xinkjín, tsa tjín xi ngak'un, kó tsa tjín xi tít'éntje kjuachán.

<sup>21</sup> Kjintahana tsa nk'ie nga kuichuse ngáhanúu, sakúna kjuasuba nginkun Ntíaná. Kutsa tjíhín ni nga kjíintat'á nkjin xi tjín ajinnú xi kits'ín ngatitsun kó najmi kjee fik'áha rá animaha ngat'aha ni xi incha kits'ín, xi ts'ín ni xi chuntí nginkun Ntíaná, xi chubá fantukohó xinkjín, xi tu ts'ínkjas'ehén rá yjohó tu mí nihí ni xi nchjaha animaha.

## 13

### *B'í ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ínko xuta Corinto nga kuichúsehe*

<sup>1</sup> Niyá xi ma jahan nga kfínsenuu xu'bjí. S'enda tu mí kjuahá ni tsa jo kó tsa jan já testiyu kuínchja ni xi be.

<sup>2</sup> Ja b'a kixinnúu nk'ie nga ngjisenúu niyá xi ma johó kó nd'aj nga najmi tíjñajinnúu b'ahá tá tíxin ngáhanúu. Nk'ie nga kfínse ngáhanúu, najmi kama nimaná xi kits'ín ngatitsun nk'ie kó tá ndaha tsa kj'aí sa.

<sup>3</sup> B'a ts'ian at'aha túbinchisjó ni xi kuakúchji nga éhen Cristo tínchja. Tunga ajinnúuhú bakúchji nga'yúhún. Najmi tíjñajinnúu Cristo xi nkúhu nku xi najmi tjíhin nga'yún.

<sup>4</sup> Ndaha tsa najmi tsakúchji nga'yúhún nk'ie nga k'ient'á kruu, tunga nd'aj nga'yúhún Ntíaná tíña tít'uhun. Kó jin b'a tá ts'ín najmi tjínni nga'yún, xi nkúhu Cristo nk'ie nga k'ien. Tunga ngandanúu nga'yúhún Ntíaná tintsuba tít'unkohoní Cristo.

<sup>5</sup> Jun chase suboho yjonuu tsa s'ejinnuu Jesucristo. ¿A najmi mankjihinnuu nga Jesucristo tijnajinnuu? N'enkjink'un sisin ní ngáhanu. Nk'ie nga ja kuan'enkjink'un sisin, kutsa najmi tijnajihinnuu Cristo.

<sup>6</sup> Nk'ie nga ja kuan'enkjink'un sisin, tikuyáha nga s'ejña chji nga éhen Cristo tíchubai.

<sup>7</sup> Tíbinchihí Ntíaná nga ndahachí najmi ch'on n'ehenu. Najmi b'a túbixín tsa tu xi chaha nga tín'etjusun sisiin xáni. B'a ní túbixín tu xi nda n'ehenu, ndaha tsa b'a kuitsu xuta nga najmi nda tín'ei xáni.

<sup>8</sup> At'aha najmi ma bankín kontraihi ni xi b'a tjin xi bakúya Jesucristo. Jin ní tín'exát'aihi kui niu.

<sup>9</sup> Tsjo maní nk'ie nga b'a tsu xuta nga najmi tjinni nga'yún ko nk'ie nga jun xi tjinnuu nga'yún xi tsjá Ntíaná. Tu nku tíbinchihí ri Ntíaná nga kuichúmo xi nkú ts'in mjehe Ntíaná.

<sup>10</sup> Kui kjuaha nga b'i ts'in tít'et'áhanuu ni xu'bi nk'ie nga najmi tijnajinnuu, tu xi nk'ie nga kuichusehenu najmi tihin nga 'yún ndjá ts'inkonuu. At'aha Nda Ntíaná kitsjá xána xi má nga ts'ian nga saájiun xi s'ejinná. Najmi kitsjá xána tsa ts'inkjénuu.

*B'i ts'in kits'inkje Pablo xujin*

<sup>11</sup> Ko ni xi fekuhu xi xinnuu, já nts'e, kas'enuu kjuatsjo. Tinchísjo xi nkú ts'in naxu kamo nginkun Ntíaná. Tjen nga'yuhun xinkiu. Nkuhú kas'eyanuu. Jyu tintsuakoo xinkiu. Ko k'úejñajinnuu Ntíaná ma xi tsjáná kjuatjo ko kjuajyu.

<sup>12</sup> B'i ngján súniohoo xinkiu.

<sup>13</sup> Tít's'inkjinuu kjuasuniña ngayjee xuta xi kikj'áts'e Ntíaná xi tjin ei.

<sup>14</sup> Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo ko kjuatjoho Ntíaná ko kat'ejñajinnuu Espirituhu Ntíaná.

## Xujun xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Galacia

*B'i ts'in kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin ante Galacia*

<sup>1</sup> An Pablo, an xi kama nku nda postru at'aha Jesucristo kitsjá xána ko Ntia Na'miná xi kits'ínkj'áiya ngáha ra Jesucristo ngabayoo. Najmi xuta kitsjá xána ko y'exána.

<sup>2</sup> An ko ta ngayjee já nts'eé xi t'intukona ei t'ín'ekj'ihí xujun jun xuta ninku Galacia.

<sup>3</sup> Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

<sup>4</sup> Kui xi kitsjá yjoho nga k'ienntjáíhiná at'aha ngatitsun tjiná. B'a kits'ín tu xi ts'ín ndaíhiná asunte ch'onk'un xi kich'aá nd'ai. Kitsjá yjoho xi nkú ts'ín kama mjehe Ntia Na'miná.

<sup>5</sup> ¡Kas'ehe Ntia Na'miná kjuachánka santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

*B'i ts'in tsakúya Pablo nk'ie nga tu nkú én nda tsuhu Jesucristo xi tjiná*

<sup>6</sup> Tu b'ahá tu mana nk'ie nga kutjuhú t'bankín t'axíhuun Ntianá xi j'ájinnuu ko xi kitsjánuu kjuanda xi sakújinná Jesucristo. T'ín'ekjóhooon kj'ai én xi incha tsu jóo nga kui xi én nda tsuhu Ntianá.

<sup>7</sup> Tunga najmi t'jín kj'ai én nda tsu. B'a t'ixian at'aha t'jin xi t'its'innnyajinnuu ko mjehe nga ts'ínk'óntjaiya én nda tsuhu Jesucristo.

<sup>8</sup> Tsa t'jin xi najmi b'a ts'ín k'úenijmínuu én nda tsuhu Ntianá xi nkú ts'ín y'enijmí, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntianá. B'a ta katumani tsa jin kj'ai ts'ín k'úenijmí ko tsa nku ntitsje xi nibaha ndjiojmi ján.

<sup>9</sup> Ja b'a kixinnuu nga t'juhun ko b'ahá ta t'ixin ngáhanuu nd'ai. Tsa t'jin xi k'úenijmínuu nku én nda tsuhu Ntianá xi kj'ai nga xi kin'ekjóhooon, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntianá.

<sup>10</sup> ¿Yá xi mjena nga nda ts'ín kuasena nd'ai? ¿A xuta a ra Ntianá? ¿A ra t'bangisjainá nga tsjaha kjuatsjo xuta? Tsa mjena nga tsjaha kjuatsjo xuta, ja najmi ta Cristo t'its'inxát'aha ra ma.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'ín kama nku nda postruhu Jesucristo*

<sup>11</sup> T'ixinyanuu ni xu'bi, já nts'e. Én nda tsu xi t'ib'enijmía, najmi éhen xuta niu.

<sup>12</sup> Najmi xuta kitsjána éen ko ta ndaha najmi xuta tsakúyana. Jesucristo kikjihín y'éjña chjina éen.

<sup>13</sup> Ja yo xi nkú ts'ín tsátejña nistjin nk'ie. Kikienkján Ntianá xi nkú ts'ín t'jñaha xuta xi ntje judio t'jehen ra. 'Yún kitsjennkí unkie xuta ninkuhu Ntianá. Kama mjena nga ts'ínkjé kai.

<sup>14</sup> Xi nkú ts'ín t'jñaha xuta judio nga k'úentu nginkun Ntianá, an xi 'yún nk'a kitsjehen nkjin já judio xi ta ñja kama cháka. Ngayjehe k'an kits'intjusan sin cháha ntje cháha.

<sup>15</sup> Kintehe ni nga kitsian, at'aha chánka kjuandaha Ntianá, y'éjña t'axinna ko j'ájinna. Chubá nk'ie nga kama mjehe

<sup>16</sup> tsakúchjina Ntíhi, tu xi k'uenijmíhi ra én nda tsuhu xuta xi najmi ntje judio t'jehen ra. Ko nk'ie nga tsakúchjina Ntíhi, najmi xuta ngjngjasjáiyaha.

<sup>17</sup> Ta ndaha najmi ngjia nanki Jerusalen, tsa ngjisehe já postru xi tjun nga an. Ante Arabiá ní ngjia. Askahan kik'óya ngáhana nanki Damasco.

<sup>18</sup> Askahan nk'ie nga ja j'a jan nú, ngjia Jerusalen nga ngjisehe Pedro. T'ion nistjin ts'andayana yo nga tsátejñaka.

<sup>19</sup> Najmi kíkíe já postru xingisoo. Nkúhú Santiago kíkíe, kui xi nts'e maha Nda Ntíaná Jesu.

<sup>20</sup> Ntíaná be nga najmi tíb'anachanu ni xi tíb'et'á xujunnuu ei!

<sup>21</sup> Askahan ngjia ante Siria ko ante Cilicia.

<sup>22</sup> Kui chubo najmi bena xuta ninkuhu Cristo xi tjin ante Judea.

<sup>23</sup> Tu incha behé nk'ie nga b'a kitsú én: “Nda xi kitsjennkí unkie rúná nk'ie, kui rú xi ja ta tíb'énijmí nd'ai én nda tsu xi s'ejinná, én xi kama mjehe nga ts'íinndyja nistjin nk'ie.”

<sup>24</sup> B'a ts'in, ngat'aha ni xi kamat'an, incha kits'ínkiehe yjoho nga Ntíaná xi 'yún chánka.

## 2

### *B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú ts'in incha kits'ínkjáhin já postru xingisoo*

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja j'a te ñju nú ta ngjihí ngáhana Jerusalen. Ngjikona Bernabe ko ta ngjika Tito.

<sup>2</sup> Ngjia at'aha Ntíaná tsakúchjina nga tjihin nga b'a ts'ian. Yo kinchjanijmíko t'axián já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku. Kixinyaha xi nkú ts'in tíb'énijmíhi én nda tsuhu Jesucristo xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. B'a kits'ian tu xi najmi ndyjaha xá xi títs'ian.

<sup>3</sup> Tito, nda xi tjenkona xi najmi ntje judio tjeheh ra, najmi kin'e kjuayúhun nga n'ehé ni circumcision,

<sup>4</sup> ndaha tsa jas'enjinni k'ua xi já nts'eé kits'ín ma maña yjoho. Kama ñjajinni tu xi tsase maña xi nkú ts'in ñá xi s'ejinná Jesu Cristo najmi tíjñanená kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise nk'ie. B'a kits'ín jóo at'aha mjehe nga ts'ín maná xuta musuhu kjuatéxumoo.

<sup>5</sup> Tunga ndahá ichí najmi kik'aínteihí, ataha mjení nga xi nkú títsu én nda tsuhu Ntíaná, kuihí xi ngjuaindju ajinnuu.

<sup>6</sup> Máha já xi yaha nga kui xi já k'akuhu xuta ninku, najmi y'ésuhun ni xi tíb'énijmíá. Tsa já k'aku niu a ra najmi, najmi an be. At'aha tu nku chubanáhá nginkun Ntíaná.

<sup>7</sup> Incha kamankjihin nga Ntíaná kitsjá xána nga xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra k'uenijmíhi én nda tsuhu, xi nkú ta ts'in kik'ai xáha Pedro nga kui xi k'uenijmíhi xuta xi ntje judio tjeheh ra.

<sup>8</sup> At'aha xi títs'ínchjéhen Pedro nga kama nda postru ajihin xuta judio, ta títs'ínchjénna nga kama nda postru ajihin xuta xi tjin asuntee.

<sup>9</sup> Incha kamankjihin Santiago, Pedro ko Jua, xi yaha xi nkúhu já k'aku, nga Ntíaná kitsjána kjuanda xu'bjí. Incha kitsjáni ntsja nga b'i ts'in y'ejñai nga an ko Bernabe n'ei xáha Ntíaná ajihin xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra ko nga kui incha ts'ín xáha Ntíaná ajihin xuta xi ntje judio tjeheh ra.

<sup>10</sup> Nku tutuhú ni xu'bjí xi tsankini, nga katj'áítsjenni xuta x'an, ni xi ngayjehe k'an ja nd'ai títs'intjusuhunna.

### *B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú ts'in b'a kitsúhu Pedro nga najmi nda kits'ín*

<sup>11</sup> Nk'ie nga tsichu Pedro nanki Antiokia, ankjin ankjin b'a kixihin nga najmi nda tjin ni xi títs'ín, at'aha jé tjeheh ra ni xi kits'ín.

<sup>12</sup> Kintehe ni nga incha tsichu yo k'ua já xi mako Santiago, tíjñun tíkjineko maha xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra. Tunga nk'ie nga tsichu jóo, as'ai kikjexín yjoho Pedro ko ngji t'axín. Kitsankjún já xi tsu nga ta tjihin nga n'ehé ni circumcision já xi najmi ntje judio tjeheh ra.

<sup>13</sup> As'ai já nts'eé judio xingisoo ta jo kits'ín éhen xi nkúhu Pedro. Santaha ko Bernabe ta kama k'un nga kits'ín jo éhen.



14 Kikie nga najmi kixi t́incha fiko éen nda tsuhu Nt́ianá xi nkú ts'ín t́ehen ra éen, as'ai b'í kixihín Pedro nginkun ngayjee xuta: “Ji xi ntje judio t́ehen ri kó t́inchin xi nkú ts'ín t́intu xuta xi najmi ntje judio t́ehen ra, najmi xi nkú ts'ín t́intu xuta xi ntje judio t́ehen ra. Kui nga, ¿á mjehe ri n'e kjuá'yúhun ri xuta xi najmi ntje judio t́ehen ra nga k'úéntuhu xi nkú ts'ín t́intu xuta xi ntje judio t́ehen ra?”

*B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga xuta judio ta bichú ma naxu nginkun Nt́ianá tu ngat'aha nga Jesucristo s'ejihín*

15 Jín xi xuta judio nga kitsiín, najmi tintsúbajiín ngatitsun xi nkúhu xuta xi t́ín asunnteí.

16 Tunga yaní nga naxu bichú ma xuta nginkun Nt́ianá tu ngat'aha nga s'ejihín Jesucristo, najmi tu ngat'aha ni tsa t́its'íntjusun ni xi t́ít'a kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise. Kui nga kó ta jín kin'e s'ejihínni Cristo Jesu tu xi naxu kuichú mahani nginkun Nt́ianá tu ngat'aha nga s'ejinní Cristo, najmi tu ngat'aha tsa t́in'etjusuin ni xi t́ít'a kjuatéxumoo. At'aha ndaha nku xuta najmi naxu kuichú ma nginkun Nt́ianá tu ngat'aha tsa t́its'íntjusun ni xi t́ít'a kjuatéxumoo.

17 Jín xi xuta judio ta t́ibinchisjái nga naxu kuichú maj nginkun Nt́ianá ngat'aha ni xi kits'ín Cristo. Tunga nk'ie nga b'a t́in'ej, tíyani xi nkúhu xuta ngatitsun. ¿A kui xi tsuhu ra nga Cristo y'éjñajinni ngatitsuun? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe!

18 Tsa ta ts'ihín ngáhana ni xi ja y'ejña t'axián, nk'iehé nga ta ahan t́its'in ma suba yjona nku nda xi t́ihín jé.

19 At'aha kjuatéxumoo tsayahana. Kjuatéxumoo xi b'a kits'ínna, tu xi ngat'aha Nt́ianá kúátejña t́ik'uhunna nd'ai.

20 T'a kruu tsayaka Cristo. Najmi ta an t́ijña t́ik'un sahana. Cristohó t́ijña t́ik'unjinna. S'ejinna Nt́ihí Nt́ianá xi kits'íntjona kó kits'ínkjas'enntjaihina yjoho. B'a ts'ian nga t́ijña sa asunnteí.

21 Najmi ts'in t'axián kjuandaha Nt́ianá. At'aha tsa kjuatéxumoo maha ts'ín nga naxu ma xuta nginkun Nt́ianá, kui xi tsuhu ra nga tu kjuandahá k'ien Cristo.

### 3

*B'í ts'ín kitsúya Pablo ni xi kits'ínkoho Espiritu xuta Galacia*

1 Jun xuta Galacia, ¡á b'a nkjún ts'ín nchínihinu! ¿Yá ts'anachanu? Kis'ejña chjinuu xi nkúhu tsa tunkun kiyakohonu xi nkú ts'ín kis'et'a kruu Jesucristo.

2 Nku ni mjena kuasjáyanuu. ¿Nkú ts'ín kin'ekjáihín ruu Espirituhu Nt́ianá? ¿A at'aha kin'etjusun ni xi t́ít'a kjuatéxumoo a ra at'aha ní nga kis'ejinnuu éen nda tsu xi kinu'yó?

3 ¿A tu xí nchíninú? Nga t́itjuhun ni Espirituhu Nt́ianá tsasinkonuu xi nkú ts'ín kuíntsuboo nginkun Nt́ianá, tunga nd'ai, ¿á jun suba b'a t́in'ehenu?

4 ¿A tu kjuandahá nkjin kjuanima tsitjajún? ¡Kutsa tu kjuandahá b'a kama!

5 Nt́ianá tsjánuu Espirituhu kó ts'ín kjuankjún ajinnuu. ¿Á b'a maha? ¿A at'aha t́in'etjusun ni xi t́ít'a kjuatéxumoo a ra at'aha ní nga s'ejinnuu éen nda tsu xi kinu'yó?

*B'í ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga naxu tsichu ma Abraham nginkun Nt́ianá nk'ie nga kis'ejihín Nt́ianá*

6 Abraham bi kis'ejihín Nt́ianá. Kui niu xi kits'ínchíhi ra Nt́ianá nga nku nda xi naxu kama Abraham.

<sup>7</sup> Kui nga katumankjihinnuu nga xuta xi s'ejihin ra Ntíaná, kuihí xi ntjehe Abraham.

<sup>8</sup> Kis'et'a éhen Ntíaná xi má nga Ntíaná tsjáha nga naxu kuichú ma xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tu ngat'aha nga Ntíaná s'ejihin. Ntíaná kitsúya tíjuhun Abraham én nda tsuhu nk'ie nga b'i kitsúhu: “Ts'inchjéhen tu xi tu ngat'ahi nda kamat'aihin ngayjee naxinantá xi tjín asunntee.”

<sup>9</sup> Kui b'a maha, xi s'ejihin ra Ntíaná nd'ai, Ntíaná ta nda ts'ínkoho xi nkú ts'ín nda kits'ínko Abraham xi kis'ejihin nk'ie.

<sup>10</sup> Ngayjee xi tikuyá nga kuichú ma naxu nginkun Ntíaná at'aha títs'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo, kui xi tjíñanehe nga najmi nda kama nginkun Ntíaná tsa najmi ts'íntjusun ngayjee kjuatéxumoo. At'aha b'i ts'ín tjít'a: “Najmi nda nginkun Ntíaná ngayjee xuta xi najmi ts'íntjusun tehente nga nkúnkú ni xi tjít'a xujun kjuatéxumoo.”

<sup>11</sup> Ko tjíña chji chji nga ndaha nku xuta najmi naxu bichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha tsa ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo, at'aha b'i ta ts'ín tjít'a ya: “Xi ja naxu nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga s'ejihin k'úéjña tik'un.”

<sup>12</sup> Najmi b'a títsu kjuatéxumoo: Xi s'ejihin Ntíaná kui xi k'úéjña tik'un. B'i ní títsu: “Xi ts'íntjusun ni xi tjít'a kjuatéxumoo, kui ní nihi xi ts'ínk'íéjña tik'uhun.”

<sup>13</sup> Cristo y'échjintainá. Ngajoná kits'ín ma yjoho nku ni xi najmi nda nginkun Ntíaná tu xi ts'ín ndaíhiná kjua'un xi nchjanjímíyaha kjuatéxumoo. At'aha b'i ta ts'ín tjít'a ya: “Tu yáhá ni xi tsjén tjenb'ankit'a nku yá nga n'ek'ien, kui xi najmi nda katuma nginkun Ntíaná.”

<sup>14</sup> B'a kits'ín Cristo tu xi Ntíaná ts'íihin nga nda kamat'ain xuta xi tjín asunntee xi nkú nga kitsúya tíjuhun Abraham, ko tu xi n'ekjáhín raá Espirituhu Ntíaná xi kitsúya tíjün nga tsjáha xi s'ejihin.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga najmi ts'ínk'óntjaiya Ntíaná ni xi y'énda nk'ie*

<sup>15</sup> Jun já nts'e, k'uejña chubayanuu nku ni. Nk'ie nga tjín xi b'énda nku ni ko basínnehe ntsja xujun, najmi ta ch'a ma banganehe ni xi tjít'oo ko a ra tsa k'uésun saha.

<sup>16</sup> Ntíaná kitsúya tíjuhun Abraham ni xi tsjáha kui ko ntje xi s'ehe. Najmi b'a títsu éhen Ntíaná tsa nkjin maha ntjehe Abraham. B'a ní títsu nga nku íchí maha. “Ntje xi ts'i”, títsu. Kui ntje, kui xi Cristo.

<sup>17</sup> Kui ni xu'bi xi mjena xinnuu nga b'a tíxian. Ni xi y'éndako Ntíaná Abraham najmi maha ts'ínndyjajnu nku kjuatéxuma xi j'ai s'ejña ñju unchan ko katé nú askahan. Tsa ni xi b'a kamaha, kindyja ni xi kitsú Ntíaná nk'ie.

<sup>18</sup> At'aha tsa kjuatéxumoo y'aha ra ni xi tsjáná Ntíaná, ja najmi ta én xi kitsúya tíjuhun Ntíaná xi y'aha ra ni xi tsjá. Tunga b'ahá kitsú tíjuhun Ntíaná Abraham nga tu tsjáhá ra niu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xá xi tjihin kjuatéxumaha Ntíaná*

<sup>19</sup> Kui b'a maha, ¿má xi kui xáha kjuatéxumoo? J'ai s'ejña tu xi skuehe xuta nga ngatitsun ni xi tíincha ts'ín. Kui xá xi kis'ehe santa nkúhu nga kis'ejña ntjehe Abraham, kui ntje xi tjihin nga ts'ínkjáhín ni xi kitsúya tíjün Ntíaná nga tsjáha. Ko najmi ntsja Ntíaná kitsjáha ra xuto kjuatéxumoo. Tu kits'ínk'atíyahá. Ntítsjee ko Moise kits'ínchjén nga b'a kits'ín.

<sup>20</sup> Tunga nk'ie nga kinchjako Ntíaná Abraham, najmi kits'ínk'atíya éhen.

<sup>21</sup> Kui b'a maha, ¿a tífi kontrahá ra kjuatéxumoo ni xi kitsúhu Ntíaná Abraham? ¡Najmi! ¡Ndaha tsa mí yjehe! At'aha tsa kis'ejña nku kjuatéxuma xi kamaha ts'ínk'íéntu tik'un xuta, nk'iehé kama ts'ínchjén xuta kjuatéxumoo ko b'a ts'ín kuichú ma naxuhu nginkun Ntíaná.

<sup>22</sup> Ni xi títsu ní éhen Ntíaná, nk'ie nga ngatitsuun tjí'yúhún ngayjee xuta, tu xi xuta xi s'ejihin ra Jesucristo, kui xi ts'íinkjáihin ni xi kitsú Ntíaná nga tu tsjáhá ra xi s'ejihin.

<sup>23</sup> S'ejinná Jesucristo nd'ai, tunga kintehe ni nga kis'ejña chji Jesucristo, kjuatéxumoo tjí'yúhún ñá.

<sup>24</sup> Xi nkú joyaha nku nda musu xi kjobénki jántí xi, b'a ts'ín ngjikoná kjuatéxumoo nginkun Cristo tu xi s'ejihinná ko b'a ts'ín naxu kuichú mahaná nginkun Ntíaná.

<sup>25</sup> Tunga nd'ai, nk'ie nga ja s'ejinná Jesucristo, ja najmi ta machjéhenná xi kjébénkiná.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ñá xi ntíhi Ntíaná nd'ai*

<sup>26</sup> Ngatentoo ja ntíhi Ntíaná mahanu nd'ai, at'aha s'ejinnuu Cristo.

<sup>27</sup> Ngatentoo kisaténtájiun Cristo ko Cristo tintsubajiun.

<sup>28</sup> Najmi chumi ni ts'íihin yá xi ntje judio tjehe ra ko yá xi najmi ntje judio tjehe ra, yá xi musu xi kich'atse ko yá xi ndáihí yjoho, yá xi x'ihin ko yá xi chjuúhún. At'aha nkuhú makoo Cristo Jesu, kui nga nku chubahanu nginkun Ntíaná.

<sup>29</sup> Tsa Cristo ts'enuu, ntjehe Abraham tjeheennuu ko n'ekjóhoon ni xi kik'inya tíjuhún Abraham.

## 4

<sup>1</sup> B'i ts'ín xínyanuu ni xi tíxian. Ntíhi nku nda ts'íinkjáihin ni xi ts'e na'mihí santaha nga kama chá. Nk'ie nga ndyja saha, b'a ta joya xi nkúhu nku nda chí musu xi kich'atse, ndaha tsa kui ts'e ngayjee ni xi tjíhin na'mihí.

<sup>2</sup> Tjín xi kunntáha ko tjín xi ts'ín kuenta ni xi machjéhe. Tunga nk'iehé nga b'a kuítsu na'mihí nga najmi b'a ta ts'ín k'úéjñaha, ja ndáihí yjoho.

<sup>3</sup> B'a ta kamataán ko ñá. Nk'ie nga najmi kjee yaá Nda Ntíaná, ni xi ts'e asuntee tsatéxumaná. Kamaá xi nkúhu musu xi kich'atse.

<sup>4</sup> Tunga nk'ie nga tsichu nístjin xi y'éjña Ntíaná, kits'ín nibá Ntíhi. Kitsihin nku tachjuún ko kis'ejñanehe kjuatéxumoo nkúhu nga kitsin.

<sup>5</sup> B'a kits'ín Ntíaná tu xi y'éhjintjaihi xuta xi tíjñanehe kjuatéxumoo, tu xi ko ta ñá Ntíaná ts'íin mahaná ntíhi.

<sup>6</sup> At'aha ja ntíhi Ntíaná mahaná nd'ai, kui nga Ntíaná kits'ín nibáha ajin animaná Espirituhu Ntíhi, xi: “ji Na'mi íchí!”, tsuhu Ntíaná nga nchjako.

<sup>7</sup> Kui b'a maha nd'ai ja najmi ta xuta musu xi kich'atseheni. Ntíhi ní Ntíaná ji nd'ai. Ko tu ngat'aha nga ji xi ja ntíhi Ntíaná, kui nga ta n'ekjáihin ri ni xi tsjáha ra Ntíaná ntíhi.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga tu b'ahá tu maha ni xi títs'ín xuta nínku xi tjíntu ante Galacia*

<sup>8</sup> Nístjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Ntíaná, nkjin tíkjá ntia xi najmi Ntíaná tsatéxumanuu.

<sup>9</sup> Tunga nd'ai ja yo Ntíaná, nk'ie nga kjuaxihi Ntia níná xi benuu. Kui nga, ¿nkú ts'ín ta tín'ek'ótjiyak'ún ngáhanu ni xi najmi tjíhin nga'yún, ni xi najmi chumi ni chjíhi ra? ¿A mjehénuu nga ta kuatéxuma ngáhanuu ntia xi najmi Ntíaná?

<sup>10</sup> At'aha k'ua nístjin ko sá ko s'í ko nú tíyankjún.

<sup>11</sup> Tu b'ahá tu mana. Kutsa xá tiyahá kits'ian ajinnuu, tjín nga xian.

<sup>12</sup> Tíbankinuu, já nts'e. Kas'eyanuu xi nkúhu an. At'aha an bi ja tjíyana xi nkúhu jun. Najmi b'a tíxian tsa at'aha tsa tjín ni xi kin'enú.

<sup>13</sup> Xi nkú ts'ín ja yo, nga tjuhun najmi nda tjínna nk'ie nga ngjik'ienijnínuu én nda tsuhu Jesucristo.

14 Kò ndaha tsa kjuasti kitsjanuu ngat'aha ch'in xi ksaténa, tunga najmi ch'ohón ts'ín kichasenú kò tã ndaha najmi kin'e t'axínnú. Tũ sa ní kin'ekjáínnú xi nkúhu tsa nku ntítsjehe Ntíaná an, xi nkúhu tsa Cristo Jesu kikjin xi kin'ekjóhoon.

15 Kui nga, ¿má ngjihí ra ngayjee kjuatsjo xi kis'ejñajinnuu kui nistjin xu'bo? At'aha kama xinya kixiã nga santaha kama k'un kai nga kin'esjo tunkun nga kik'ainú kui nistjiun.

16 Kui b'a maha, ¿a ndã kontrãnuuhú an nd'ai tũ ngat'aha nga tíxinyanuu ni xi nãxu tjin?

17 Nda ts'ín basenuu já xi mjehe nga kò kjuatéxumoo ch'oo, tunga najmi ngandanuu nga b'a tijncha ts'ín. At'aha ni xi mje níhí jóo nga n'e t'axihín xinkjá, tũ xi kui jóo nda ts'ín chãseheruu.

18 Nda tjin nga nda ts'ín basehe xinkjín xutã. Ñá bi, tehente b'a n'eé, najmi tũ nku nk'ie nga tíjñajinnuu.

19 Mjena jun xi nkúhu tsa ntína mahanu. Nk'ie nga najmi kjee b'a ts'ín s'eyanuu xi nkú ts'ín tjiyaha Cristo, tí'bainú kjuanimã xi nkúhu kjuanimã xi f'ajin nku tachjuún xi tãb'éntaha ntí.

20 ¡Á b'a uhun kjuã nga najmi yò tíjñajihinnuu nd'ai tũ xi kuinchjako sisihinnuu kai! Najmi tã behena nkú ts'innuu, at'aha tũ b'ahá tũ mana ni xi tãn'o.

*B'i ts'ín y'éjña chubaya Pablo nga tsakúya ni xi y'énda Ntíaná nk'ie*

21 T'inyanú ma, jun xi mjenuu nga s'ejñanenuu Kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise. ¿A najmi kjuhé nu'yó ni xi tjit'a yó?

22 B'a títsu nga jo ntí kis'entuhũ Abraham, nku xi kitsihín na musu xi kich'atse kò nku xi kitsihín chjuúhũn.

23 Kitsin ntíhí na musu xi kich'atsee at'aha kikjantuko xinkjín jóo, tunga kitsihín ntíhí chjuúhũn Abraham at'aha Ntíaná ja b'a kitsúhu nga nku ntí tsjáha.

24 Ni xi tíxinnuu, b'i ts'ín tíjña chubayaná. Nga joo ni xi y'éndako Ntíaná xutã xi ts'e, kui xi nga joo jminchjín. Ni xi tjun y'énda Ntíaná nãxi Sinai, kui xi na xi tjuun. Kui xi 'mi Agar kò ntíhí no, kui xi ma xutã musu.

25 Na Agar, kui xi nãxi Sinai xi tíjña ante Arabiã. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalen xi tíjña nd'ai. Xutã musu xi kich'atse kui kò ntíhí.

26 Ni tsetse xi y'énda Ntíaná, kui xi chjuúhũn Abraham. Kui xi nkú joyaha nanki Jerusalen xi tíjña nk'a ján. Ndaíhí yjohò kò tã ndaíhí yjohò ntíhí, kui xi ñá.

27 At'aha b'i ts'ín tjit'a éhen Ntíaná:  
Kat'etsjohi ji tachjuún ntí xi najmi tjihín ntí.  
Chajnutsin ji xi najmi yai xi nkú ts'ín nibá chjintihí ntí.  
At'aha 'yún s'e saha ntí tachjuún xi kis'ejña masen  
nga tachjuún xi tíjñaha x'in.

28 Jun já nts'e, jun xi nkúhu Isaac. Jun xi ntí xi kitsúya títjun Ntíaná nga tsjáha Abraham.

29 Tunga xi nkú kama nk'ie, b'a tã tíma nd'ai. Ntí xi kitsin tũ ngat'aha nga kikjantuko xinkjín jóo, kui xi kitsjennkí unkie ntí xi kitsin xi nkú ts'ín mjehe Espirituhũ Ntíaná.

30 Tunga, ¿nkú títsu éhen Ntíaná? B'i títsu: “Tiyútjennki na musu xi kich'atsee kò ntíhí. At'aha ntíhí na musu xi kich'atsee najmi kama sakút'aha ni xi ts'íinkjáihín ntíhí chjuúhũn Abraham.”

31 Kui b'a maha, já nts'e, najmi ntíhí na musu xi kich'atsee ñá, ntíhí ní na xi ndaíhí yjohò ñá.

## 5

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Jesucristo kits'ín ndaíná kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise*

<sup>1</sup> Cristo kits'ín ndaíná ni xi tijnanená tu xi kujinima ndaíhiná. Kui nga ndjá tinchahanu ko najmi tu 'bainto tsa tu mí nihí ni xi ta k'u'é'yún ngáhanuu.

<sup>2</sup> Tasinñjunú. An Pablo b'a tixinnuu. Tsa n'enuu ni circuncision, najmi sakúnuu ni xi mjehe Cristo nga tsjánuu.

<sup>3</sup> Ta ts'inkj'áitsjen ngáhanuu nga ngayjee xi n'ehé ni circuncision, kui tjihin nga ts'iintjusun ngayjee ni xi tjit'a kjuatéxumoo.

<sup>4</sup> Xi t'ibangisjai nga naxu kujichú ma nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga tít's'intjusun kjuatéxumoo, kui suba suba ngji t'axihin Cristo. Najmi ta tijnajihin kjuandaha Ntíaná.

<sup>5</sup> Ná bi tijnajinná Espirituhu Ntíaná ko tichuyáá nga naxu kujichú maá nginkun Ntíaná tu ngat'aha nga Cristo s'ejinná.

<sup>6</sup> Nkuhú makaá Cristo Jesu. Najmi ta chjhi ra tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Nk'ie ní s'ejinná Ntíaná, kui ní nihi xi chjhi ra ko kui xi bakúyaná xi nkú ts'ín n'etjáá xinkjá.

<sup>7</sup> Nga tjuhun nda ts'ín tintsuboo, tunga, zyá xi y'éch'onuu nga najmi ta tinu'yá'éhen ruu én xi naxu tjin?

<sup>8</sup> Én xi tinu'yó nd'ai najmi nginkun Ntíaná xi j'ajinnuu nibáha ra.

<sup>9</sup> B'i tsú xuta: “Kutin na'yu san ts'insanyje na'yu ninkuon.”

<sup>10</sup> Behe k'an nginkun Ntíaná nga najmi kj'ai ts'ín n'enkjintak'un ngat'aha ni xi tixinnuu. Tu yáhá ni xi tít's'indyajinnuu ni xi kis'ejinnuu, Ntíaná ts'iinnijéhe.

<sup>11</sup> Já nts'e, tsa an xi k'uenijmíhina nga tjihin nga n'ehé ni circuncision xuta xi s'ejihin Jesu, najmi ta k'u'éma tjenki unkiehena jóo b'a. Ko b'a ts'ín najmi incha kama stihí ra nk'ie nga k'uenijmía Cristo Jesu xi k'ient'á t'a kruu.

<sup>12</sup> Já xi tít's'indyajinnuu, xi mjehe nga kujichát'o yjonintenuu nga n'enuu ni circuncision, ity sahá katatet'ayje má nkjúhun ma!

<sup>13</sup> Jun já nts'e, Ntíaná j'ajinnuu tu xi kama ndaíhinuu ntia xi najmi Ntíaná, xi tsatéxumanuu nk'ie. Tunga ndaha tsa ja ndaínuu yjonuu, najmi tijná ndaínuu nga n'oo ni xi kujinchjaha animanuu. Tu sa ní tu ngat'aha kjuatjo xi tjinuu, b'i ngján tisinkoo xinkju.

<sup>14</sup> At'aha ngayjee ni xi tjit'a kjuatéxumoo nkuhú bichú majihin kjuatéxuma xu'bi: “N'etjói xutahi xi nkú ts'ín tjohi yjohi.”

<sup>15</sup> Tunga tsa ta jun tjinuonuu kjuasti ko tin'e'uhun xinkju, chúhun yjonuu, at'aha kutsa ta jun ta mahá n'ekjehenu xinkju.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Espirituhu Ntíaná tsjáníyaná xi nkú ts'ín kuintsubaá*

<sup>16</sup> Kui nga b'a tixihinnuu. Tintsuboo xi nkú ts'ín mjehe Espirituhu Ntíaná. Najmi tu n'o ni xi tinchjaha animanuu.

<sup>17</sup> At'aha ni xi nchjaha animaná fi kontraha Espirituhu Ntíaná, ko Espiritu fi kontraha ni xi nchjaha animaná. Satékjo nga joo, ko tu ngat'aha nga b'a ma najmi jun batexumohoo yjonuu.

<sup>18</sup> Tunga tsa Espirituhu Ntíaná tít'sjáníyanuu, tsuhu ra ma nga najmi tijnanenuu kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise.

<sup>19</sup> Yaha nk'ie nga ni xi nchjaha animaha xuta ts'ín. Chuba fantukohó xinkjin, ts'ín ni xi si nginkun Ntíaná, najmi chumi nihi b'éch'ohó yjohó,

<sup>20</sup> benkjún ntia xi ntsja xuta ts'índaha, ts'ín tj'e, fi kontraha xinkjin, b'ésiko xinkjin, nchini, ts'ín unkie xinkjin, ts'ínxkihín xinkjin ni xi tjihin, kjuachán b'éntje ko xin ma ñjakúko xinkjin,

<sup>21</sup> ni xi tji<sub>h</sub>in xuta xingisoo mjehe, ma ch'i, ko tu nku ngatitsuhún incha mjehe ts'ín. Ngayjee ni xu'bi ko kj'ai sa ni xi nkúhu ni xu'bi incha ts'ín xuta xi ts'ín ni xi nchjaha animaha. Títs'inkj'áítsjennuu nd'ai xi nkú nga ta kixinnuu nga tjuhun. Xuta xi b'a tjincha ts'ín najmi tsuhu ra nga Ntjaná kuatéxumaha.

<sup>22</sup> Tunga Espirituhu Ntjaná bi ts'ín s'ená kjuatjo, kjuatsjo, kjuajyu ko kjuatsenta. Ts'ín ya nga bisinkaá xinkia, nga nda s'eya animaná, nga kixi n'etjusaán ni xi nda,

<sup>23</sup> nga nimakjua n'e maá yjoná, ko nga k'úéch'o subaaha yjoná ni xi tjin. Nk'ie nga n'eé ni xu'bi, najmi tjin kjuatéxuma xi k'úéch'oná.

<sup>24</sup> Ko xuta xi ts'e Cristo Jesu ja kingjat'a kruu animaha, anima ngatitsun xi mjehe ko fásihin ni ch'onk'un xi tjin asunntee.

<sup>25</sup> Tsa Espirituhu Ntjaná tintsuba tik'uhunná nd'ai, ta tjennteheé nga Espiritu katsjányaná.

<sup>26</sup> Najmi tu nk'a n'esjee yjoná. Najmi tu n'estihí xinkia. Najmi tu kas'ená kjuanchini.

## 6

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga tji<sub>h</sub>in nga kuisinkaá xinkia*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, tsa yo nga tjin xi tjnejin ngatitsun, jun xi ja tintsu<sub>o</sub>o xi nkú ts'ín bakú niyáná Espirituhu Ntjaná tisinkoo nga chjúsintjen ngáhanu. Chaso sisiun ko nimakjua n'esjo yjonuu nga b'a n'oo, tu xi najmi ko ta jun chjut'ayák'uhunnuu.

<sup>2</sup> Xinkiu xi tíf'ajin kjuanima b'i ngján tisinkoo. Nk'ie nga b'a n'oo, kjuatéxumaha Cristo t'n'etjusun.

<sup>3</sup> Tsa tjin xi chuba chánka suba kuihi k'uasje yjoho nk'ie nga yaha nk'ie nga najmi b'a tjin ni xi tibakú, ta kuihi tib'anacha subaha yjoho.

<sup>4</sup> Nga nkúnkaá tji<sub>h</sub>in nga chasé sisihín tsa b'a tjin ni xi tín'eé. B'a ts'ín tsjo k'úehená ngat'aha ni xi tín'eé, najmi ngat'aha ni xi títs'ín kj'ai xuta.

<sup>5</sup> At'aha nga nkúnkaá ch'anji ch'anjináá ni xi tín'eé.

<sup>6</sup> Xi tibangiya éhen Ntjaná tji<sub>h</sub>in nga kuakjányako xi tibakúyaha ngayje tjká ni xi nda tisakúhu.

<sup>7</sup> Najmi tu ch'anachoo yjonuu. Ndaha nku najmi ma tsutonko Ntjaná. At'aha ni xi k'uéntje xuta, kui nihi xi sakú ngáha ra.

<sup>8</sup> Xi títs'ín ni xi nchjaha animaha, kui xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi najmi nda tib'éntje. Chan xi kj'úaya, kui xi ngabayoo. Tunga xi títs'ín ni xi bakúyaha Espirituhu Ntjaná, kui xi xi nkú joyaha tsa xujmá xi nda tib'éntje. Chan xi kj'úaya, kui xi kjuatik'uun. At'aha Espirituhu Ntjaná ts'ínk'íéjña tik'un síhin.

<sup>9</sup> Kui nga najmi tu n'ekjentaha raá yjoná nga n'eé ni xi nda. At'aha tsa najmi n'ekjeheé tak'aán, kuichú nistjin nga chj'ayaá chahan ni xi y'entjeé.

<sup>10</sup> Kui b'a maha, nda n'ehé raá tu yáhá ni xki xki nga sakúntená nga b'a n'eé. Ko 'yún nda n'e sahaá já nts'eé xi ta s'eji<sub>h</sub>in Ntjaná.

### *B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujin*

<sup>11</sup> An suba suba títs'inntúnuu. Chasoo nga xí ihí ntu xi tib'et'ánuu.

<sup>12</sup> Xi tjincha ts'ín kjua yuhunnuu nga n'enuu ni circuncision, b'a tjincha ts'ín at'aha mjehe nga nda skuehe xuta. Najmi mjehe nga n'e unkie, kui nga najmi y'énjimihi nga nku tutu Cristo xi kis'et'a kruu ts'ínk'anki xuta.

<sup>13</sup> Ta ndaha já xi n'ehé ni circuncision najmi ts'íntjusun ni xi tjit'a kjuatéxumoo. Ni xi mjehé ra jóo nga n'enuu ni circuncision tu xi nk'a k'uasjehe yjoho nk'ie nga kuinchjanijmíyaha nga kui ngat'aha tjit'ahanuu kui chubo.

<sup>14</sup> An bi, najmi mjena tsa nk'a k'uasjé yjoná ngat'ahá ni xi títs'ian. Nku tutuhú ni xi kits'ín Nda Ntíaná Jesucristo t'a kruu, kui nihi xi b'asjé chánkakohona yjoná. T'a kruu xu'bo k'ien ni asunnte xi nchjana ko an ta tsaya yo.

<sup>15</sup> Najmi chumi ni chjíhi rá tsa kin'ená ko tsa najmi kin'ená ni circuncision. Ni xi chjí níhi rá, nk'ie nga Ntíaná kits'ín maná xuta tsetse.

<sup>16</sup> Ntíaná katsjáha kjuajyu ko katasinko ngayjee xuta xi b'a ts'ín tjintu xi nkú ts'ín títsjáníyá kjuatéxuma xu'bi ko xi kjuaxi nga xutaha Ntíaná.

<sup>17</sup> Nd'ai táb'ahá rá nga najmi tá mjehena tsa tjín xi tsjana kjuasti. At'ahá yjon-intena yjajnu chubaha ni xi kin'ena. Kui xi tábakúchji nga Jesu títs'inxát'ahá.

<sup>18</sup> Já nts'e, katsejihin animanuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo. B'a katuma.

## **Xujun xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Efeso**

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Efeso*

<sup>1</sup> An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntiana b'a ts'ín kama mjehe. Tifaniñanuu jun xuta Efeso xi kikj'áts'enuu Ntiana, jun xi s'ejinnuu Cristo Jesu.

<sup>2</sup> Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjana Ntia Na'miná ko Nda Ntiana Jesucristo.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo kjuandaha Ntiana*

<sup>3</sup> Kan'etsjoho Ntiana xi Ntiahá ko Na'mihí Nda Ntiana Jesucristo. Kui xi kits'ín nga ajihín Cristo kisakúná ngayje tikjá ni nda xi nibáha ndjiojmi ján, ni xi tsjana Espirituhu.

<sup>4</sup> Cristo kits'ínchjén nga j'ájinná kintehe ni nga kits'ínnda asuntee tu xi kjuáts'ehe ná ko tu xi najmi s'ehe ná jé nginkun. Tjoho Ntiana ná.

<sup>5</sup> Kui nga y'énda tíjuhun nga Jesucristo ts'ínchjéhen tu xi ntihí tsichu mahána. Tsitjusun xi nkú ts'ín kama tsjoho ko kama mjehe.

<sup>6</sup> Kui nga kan'etsjoho ra Ntiana xi bakúchji kjuanda chánkaha, kjuanda xi sakújinná Ntíhi xi tu xí tjohó ra.

<sup>7</sup> Kisaténdzjo jníhi Ntíu. B'a ts'ín kis'echjintjaihi jéná ko kin'endyjat'aná ngatitsunná. Kama xi nkú tjin bichú kjuachánkaha kjuandaha Ntiana.

<sup>8</sup> Kui kjuandoo xi tu ni xí kitsjáháná tu xi s'ehe ná ngayje tikjá kjuankjintak'un ko tu xi kamankjihinná ni xi ts'e.

<sup>9</sup> Y'éjña chjiná ni xi kama mjehe nga ts'ín, xi y'éjña 'ma nistjin nk'ie. Kama tsjoho nga y'énda tíjtjun ni xi ts'ín Cristo.

<sup>10</sup> Y'énda nga nkuhú kuichúk'iekú ajihín Cristo ngayjee ni xi tsichuba ndjiojmi ján ko asuntee. B'a kama nk'ie nga ja kuichú chuba. Ts'íntjusun ni xi ja y'énda.

<sup>11</sup> Xi nkú ts'ín y'énda tíjtjun Ntiana, b'a ts'ín kits'ínchjén Cristo tu xi j'ájihinni jin xi ntje judio tjeheenni ko kitsjání ni xi tsjáha ntíhi. B'a kits'ín at'aha Ntiana ts'íntjusun ngayjee ni xi b'énda.

<sup>12</sup> Ko jin kichuyáihí ni nda xi sakújinni Cristo. Jin tjun b'a kin'ej. Kui nga tín'etsjoho ra Ntiana xi tjihín kjuachánka.

<sup>13</sup> Jun bi kinu'yó ko kis'ejinnuu én xi naxu tjin. Kui xi én nda tsuhu Jesucristo xi kits'ínk'ankinnuu. Ko Cristo kits'ín nga kin'ekjóhoon Espirituhu Ntiana, Espiritu xi kitsúya tíjtjun nga tsjá. B'a ts'ín kis'ejña chjihí nga Ntiana ts'enuu.

<sup>14</sup> At'aha tsjá tíjtjun Espirituhu tu xi chaha nga n'ekjáihín ni xi tsjáha ntíhi nk'ie nga kama ndaíyjehe xuta xi ja kis'echjintjai. Kui nga kan'etsjoho ra Ntiana xi tjihín kjuachánka.

*B'i ts'ín kinchjantjai Pablo xuta ninku nanki Efeso*

<sup>15</sup> Kui b'a maha, nkúhu nga kint'e nga s'ejinnuu Nda Ntiana Jesu ko nga tjonuu ngayjee xuta xi ts'e Ntiana,

<sup>16</sup> najmi tít's'ínkj'áíya nga nchjantjainuu nk'ie nga nchjaka Ntiana ko tsjáha máb'achjihí nga nda tímat'on.

<sup>17</sup> Tíbankihí xi Ntiahá Nda Ntiana Jesucristo, Na'mi xi tjihín kjuachánka, nga Espirituhu katsjannuu kjuankjintak'un ko k'uéjña chjinuu ni xi ts'e, tu xi kamankjihinnuu nkú tjihín ra ngat'a ts'e Ntiana.



<sup>18</sup> Tíbankihí nga kakjex'ájin kjuankjink'unnūu tū xi cháhanu ni xi tíkuyáha xutá xi Ntíaná j'ájihin kō tū xi cháhanu xi nkú ts'ín chánka ni xi ts'ínkjáihin xutá ts'e.

<sup>19</sup> Mjena nga choo xi nkú ts'ín chánka ts'ati nga'yúhun Ntíaná, nga'yún xi basinkoná ña xi s'ejinná éhen. Kui nga'yún xu'bō bakúchji ni xi ts'ín Ntíaná.

<sup>20</sup> Kui xi kits'ínxájihin Cristo nk'ie nga Ntíaná kits'ínkj'áiyaha ngabayoo kō kits'ínk'íejñat'aha Ntíaná nk'a ján, yō má batéxuma.

<sup>21</sup> Kitsjáha ante xi 'yún nk'a ajihin ngayjee xi batéxuma asuntee kō xi tjíhin xá, xi yankjún, xi nk'a tjeñ kō xi tjíhin tū mí xáhá ni xi yankjún. Najmi tū nku nistjin xi kich'aá nd'ai b'a ts'ín nk'a tjeñ, kō ní nistjin xi kj'uaí askahan.

<sup>22</sup> Ngayjee ni xi tjín aya ntsja Cristo y'éya Ntíaná kō y'ejña títjun ya Cristo nga kuatéxumaha ngayjee ni xi tjín ngandaha xutá ninku.

<sup>23</sup> At'aha xutá ninku, kui xi yjonintehe Cristo kō Cristo xi ts'ín nga kama ndjuú tū mí nihí ni. Tsa ni xi najmi tjíhin xutá ninku, najmi ma ndjuú Cristo kai.

## 2

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga n'ek'ankiná tū ngat'aha ni xi kits'ín Cristo*

<sup>1</sup> Jun bi tū ngat'aha ngatitsunnuu kō jénūu xutá k'ien kamo.

<sup>2</sup> Nk'ie tintsúbajiun jénūu xi nkú ts'ín tjíñaha xutá asuntee xu'bī kō xi nkú ts'ín mjehe ndaninda k'aku xi tjíhin nga'yún ajihin séen. Kui xi títs'ínxájihin nd'ai xutá xi najmi nt'é'éhen Ntíaná.

<sup>3</sup> Ngatenteé b'a tā n'e tintsubaá nistjin nk'ie xi nkú ts'ín kinchjaha animaná asuntee. Kin'eé ni xi kama mjehe animá ngatitsunná kō ni xi tjínjin kjuankjink'unná. Xi nkú k'aán nk'ie, ñá tsuhuná kjuakjahan Ntíaná xi nkúhu xutá xingisoo.

<sup>4</sup> Tunga tū ni xí ma njimahá ra Ntíaná xutá, kui nga 'yún kits'íntjohoná.

<sup>5</sup> Kui kjuaha kits'ínk'íentu tík'unkohoná Cristo nk'ie nga ja tsayahaá ngatitsunná. Ngat'aha kjuandaha tū títs'ínk'ankihínu Ntíaná.

<sup>6</sup> Ntíaná tā ñja kits'ínkj'áiyakoná Cristo ngabaya xi tintsúbajián kai kō kits'ínk'íentukoná Cristo ndjiojmi ján.

<sup>7</sup> B'a kits'ín tū xi nistjin xi nibáha kuakúchjihi xi nkú ts'ín chánka tjíña kjuandaha, kui xi tū xí ndahá, at'aha nda tsasená ngat'aha ni xi kits'ín Cristo Jesu.

<sup>8</sup> Ngat'aha kjuandaha Ntíaná ts'ankihinu at'aha kis'ejinnūu. Ntía níná tū kits'ínk'ankihínu. Najmi jun manūu n'o ni xu'bī.

<sup>9</sup> Najmi ngat'aha ni nda xi kin'eé ts'ankihiná, tsa tū xi b'a ts'ín tjín xi nk'a k'uasjehe yjoho.

<sup>10</sup> Ntíaná kits'ínndaná. Y'éyaná xi nkúhu Cristo nga kits'ínndaná tū xi n'ehená ni xi nda xi y'enda títjun kō tū xi kuintsúbajihinná ni xi ndoo.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Cristo nkuhú ntje kits'ín ma xutá judio kō xi najmi judio*

<sup>11</sup> Kui b'a maha, jun xi najmi ntje judio kich'o nga kitsiun, n'ekj'áitsjehennu xi nkú n'e tintsúboo nistjin nk'ie. Xutá xi najmi kin'ehe ni circuncision kitsúnūu xutá xi ntje judio tjeñen ra, at'aha kui xi ts'íhin yjonintehe ni circuncision.

<sup>12</sup> N'ekj'áitsjon nga kui nistjiun tintsuba t'axíhun Cristo kō nga najmi ntjehe xutá Israel jun. Najmi kama ts'ajun ni xi y'endako títjun Ntíaná xutá xi ts'e, ni xi kitsúya títjuhun nga tsjáha. Ndaha nku ni xi tsjáha Ntíaná xutá xi ts'e najmi tichuyóhoo nga sakúnūu kai. Chuba tintsubanú asuntee nga najmi yo Ntíaná.

<sup>13</sup> Kjin tintsu<sub>bo</sub>o nistjin nk'ie, tunga nd'ai nkuhú ja kamakoo Cristo Jesu ko ja tintsu<sub>ba</sub> tiño tu ngat'aha jni xi tsaténdzjo Cristo.

<sup>14</sup> Ngat'aha Cristo tji<sub>hinná</sub> kjuajyu. Kui xi nkuhú ntje kits'in ma xi ntje judio tje<sub>hen</sub> ra ko xi najmi ntje judio tje<sub>hen</sub> ra. Kikjexuba xjó xi y'échjaha xuta nk'ie tu xi nkuhú kamaha. Kikjexin ni xi ngji kontra<sub>ha</sub> ra xinkjin xuta. Kitsjá yjonintehe

<sup>15</sup> tu xi y'éjña t'axihin kjuatéxuma xi kin'ekjas'e<sub>hen</sub> Moise xi nkjin ni tjit'aha. B'a ts'in nkuhú ntje tsetse kits'in maha nga joo ko nkuhú kits'in mako yjoho. Kits'in nga tsichut'aha xinkjin nga nkunkú.

<sup>16</sup> K'ient'á kruu tu xi nkuhú ntje ts'in maha nga joo ko nga kuinchjako nda ngaha Ntjaná. B'a ts'in kikjexihin ni xi ngji kontra<sub>ha</sub> ra xinkjin xuta.

<sup>17</sup> Cristo j'ai tsjá én nda tsu, kui xi y'a kjuajyu. B'a ts'in kisakúhunuu kjuajyu jun xi kjin tintsu<sub>bo</sub>ho Ntjaná nistjin nk'ie ko ta kisakúhu kjuajyu xi tiña tjintu.

<sup>18</sup> Ngat'aha Cristo xi ntje judio tje<sub>hen</sub> ra ko xi najmi ntje judio tje<sub>hen</sub> ra ma bichút'aha Ntjaná nd'ai. Nkuhú Espirituhu Ntjaná xi ts'in nga bichút'ahaa.

<sup>19</sup> Kui b'a maha, najmi ta xuta kj'áihinu ko ta ndaha xuta xi tjímasún. Ja ní tsichumo ko jun xuta xi ts'e Ntjaná ko nkuhú ja makoo xuta xi tjintunkí nk'íe<sub>hen</sub> Ntjaná.

<sup>20</sup> Jun xi nkú joyaha nku ni'ya xi tímanda, xi já postru ko já profeta kik'atuts'ihin. Tunga Jesucristohó kitsjá xaha nga b'a incha ts'in.

<sup>21</sup> Cristo be xi nkú ts'in ngjuai ni'yoo. Nk'ie nga kama ndjuú ni'yoo, nku ninku xi tsje kamaha Ntjaná.

<sup>22</sup> Jun xi y'ahanuu Cristo bichúmo ninku xi má nga tíjñaya Espirituhu Ntjaná.

### 3

#### *B'i ts'in kitsúya Pablo xá xi kik'aihi*

<sup>1</sup> An Pablo ngat'aha Cristo Jesu kjiya'yuhunna. B'a tímat'an tu ngat'aha ngandanuu jun xi najmi ntje judio tje<sub>hennuu</sub>.

<sup>2</sup> Yo nga kik'aina nga k'uenijmínuu kjuandaha Ntjaná.

<sup>3</sup> Tsakúchjina ni xi y'éjña 'ma nistjin nk'ie, xi nkú nga ja ta kuak'iet'ánuu.

<sup>4</sup> Nk'ie nga n'eyo xujuin, choo nga be sisian ni xi kis'ejña 'ma ngat'a ts'e Cristo.

<sup>5</sup> Kui niu xi najmi kik'inyaha xuta xi kis'e nú chá ján nk'ie, tunga nd'ai Espirituhu Ntjaná ja tsakúchjiji já postruhu ko já profeta<sub>ha</sub> Ntjaná

<sup>6</sup> nk'ie nga xuta xi najmi ntje judio tje<sub>hen</sub> ra ta ts'ínkjáihin ni xi tsjáha Ntjaná ntíhi ko ta kuichú ma nku yjonintehe Cristo ko ta sakú yaha ni xi kitsúya tí<sub>tjun</sub> Ntjaná nga tsjáha xuta xi ts'e. Én nda tsuhu Cristo xi b'a ts'ín.

<sup>7</sup> Ntjaná tu kitsjáhana nga k'uenijmía én nda tsu xu'bi. Kjuandaha Ntjaná xi b'a kits'ín. Kitsjana xi nkú ts'in tje<sub>hen</sub> ra nga'yún chánkaha.

<sup>8</sup> An xi 'yún ichí sa ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntjaná, tunga kik'aihina kjuandaha nga t'ib'enijmíhi xuta xi najmi ntje judio tje<sub>hen</sub> ra kjuanchináha Cristo xi ndaha nku najmi ch'a mankjinyehe.

<sup>9</sup> Tib'ejña chja xi nkú ts'in tíbitjusun ni xi y'éjña 'ma Ntjaná nistjin nk'ie, kui xi kits'innda ngayjee ni xi tjín.

<sup>10</sup> B'a ts'in xuta ninku t'ib'ejña chji nd'ai xi nkú tjín kjuankjink'uhun Ntjaná, kjuankjink'un xi kj'ái kj'ái ts'in yaha. Kui ni xu'bi t'is'ejña chji nginkun xi tjíhin xá ko xi tjíhin nga'yún nk'a ján.

<sup>11</sup> Kui niu xi y'enda tí<sub>tjun</sub> Ntjaná nkúhu nistjin nk'ie ko Nda Ntjaná Jesucristo ja kits'intjusun niu nd'ai.

<sup>12</sup> At'aha nkuhú makaá Cristo ko at'aha s'ejinná én nda tsuhu, kui nga tsuhu ra tak'aán ko najmi binkjaán nga bichúk'un tiñahaá Ntíaná.

<sup>13</sup> Kui b'a maha títankihinu nga najmi tu n'ekjehe ruu tak'un ngat'aha nga un tíbena ngandanuu. Ngat'aha nga un tíbena, Ntíaná títs'ín nga tísejña chjinuu kjuachánkaha.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín bankintjái xuta ninku Efeso*

<sup>14</sup> Kui kjuaha báasinkúnych'ihinna nginkun Ntía Na'miná.

<sup>15</sup> Kui xi b'éjña nga s'e nga nkúnkú ntje xi tjín ndjiojmi ján ko asuntee.

<sup>16</sup> Bankihí nga Espirituhu Ntíaná katsjá nga'yúnkohonuu xi nkú ts'ín tíjña kjuachánka tsjo tíhín tu xi s'ehe ra nga'yún animanuu,

<sup>17</sup> ko nga Cristo kat'ejñajin animanuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. Katji nanka kjamanuu ajihín kjuatjoo ko ndjá tinchajiun,

<sup>18</sup> tu xi b'a ts'ín jun ko ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná kama kamankjihinnuu xi nkú ts'ín tayá ko ndju ko nanka ko nk'a kjuatjoho Cristo.

<sup>19</sup> Mjena nga choo kjuatjoho Cristo tu xi b'a ts'ín katsejín kikjihinnuu Ntíaná, ndaha tsa 'yún chánka sa kjuatjoho nga ni xi mankjinná.

<sup>20</sup> Kan'etsjoho Ntíaná, kui xi ts'ati ni xi maha ts'ín nga xi nkúhu ni xi binchihí ko tsa xi nkú ts'ín títsu animaná nga kama. B'a ma xi nkú ts'ín tíjña nga'yún xi ts'e xi títs'ínxájiná.

<sup>21</sup> Kats'ínkájihín Ntíaná kjuachánka ajihín xuta ninku xi ts'e Cristo Jesu. Tehente b'a katuma ko santaha tu nk'éhé ni. Johon, b'a katuma.

## 4

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga nkuhú tinchajián Cristo*

<sup>1</sup> Kui b'a maha títankihinnuu an xi kjíya'yán ngat'aha Nda Ntíaná. Kixi tankínkoo yjonuu xi nkú ts'ín tíhín nga ts'ín xuta xi Ntíaná j'ájihín. At'aha Ntíaná j'ájinuu.

<sup>2</sup> Nimakjua n'esjo yjonuu ko nda kas'eya animanuu. Kas'enuu kjuatsenta ko b'i ngján n'e'yún tak'un xinkiu. B'a n'oo tu ngat'aha kjuatjo xi tíjñajinnuu.

<sup>3</sup> Tjen nga'yúhun yjonuu nga nkuhú katumako tehento xinkiu xi nkú ts'ín tsjániyánuu Espirituhu Ntíaná ko xi nkú ts'ín nkuhú ts'ín manuu kjuajyuu.

<sup>4</sup> Nkuhú maha yjonintehe Cristo ko nkuhú maha Espirituhu Ntíaná xi tíjña. B'a ta ts'ín nkuhú j'ájinuu Ntíaná, kui nga nkuhú ni xi tíchuyóhoo.

<sup>5</sup> Nkuhú maha Nda Ntía xi tíjña. Nkuhú ni xi s'ejinná ko nkuhú Nda Ntíaná n'ekjas'eheén xuta nga batentáhaá.

<sup>6</sup> Nkuhú maha Ntíaná xi Na'miná ngatenteé, kui xi batéxumaha, ts'ínchjén ko tíjñajihín ngayjee ni xi tjín.

<sup>7</sup> Tunga kin'ekjáihín raá kjuanda nga nkúnkáá. Xi nkú ts'ín kits'índzjoná Cristo, b'a ts'ín kisakúná.

<sup>8</sup> Kui nga b'i ts'ín tjít'aha éhen Ntíaná:

Ngjinji nk'a ján nga ngjiko xi jak'á,

ko tu kitsjáhá ra xuta ni xi nda.

<sup>9</sup> ¿Nkú tsuhu ra nga ngjinji? Kui xi tsuhu ra nga tjun ngijjen má nankaha t'anankiu.

<sup>10</sup> Ko xi ngjijeen, kui xi ta ngjinji má 'yún nk'aha nk'a ján tu xi ts'íintjusuhun ngayjee ni xi tsichuba.

<sup>11</sup> Ko kui kikjin xi kitsjá nga tjín xi kama já postru, ko nga tjín xi kama já profeta, ko nga tjín xi k'uénijmí én nda tsuhu Ntíaná, ko nga tjín xi kama já bastuu ko já maestru.

12 Kui kjuandoo kik'aihi jóo tu xi kuakúyaha ra xuta xi ts'e Ntjaná xi nkú ts'ín kuasinko xinkjín ko tu xi b'a ts'ín sakú nga'yúhún ra xuta nínku, kui xi yjonintehe Cristo.

13 B'a ts'ín nkuhú s'ejihinná ko nkuhú chaá yáha Ntíhi Ntjaná. Yohó ni ma kuichú maá xi tjíhin nga kuichú maá ko s'eyaná xi nkúhu kui.

14 Nk'ie nga b'a kamoo, najmi s'eyaná xi nkúhu jántí xi xi kjit'a kjit'a kj'ái ts'ín s'eyaha ko najmi k'uaínteé tsa tu mí ni tsetsehé xi sakúyaná, tsa kui niu xi kjé'yunná nga mjehe k'uanachaná. At'aha kui niu xi ts'ínchjén já maña xi ni tsank'á bakúya.

15 Tu sa ní én xi naxu chubaá at'aha tjoná xinkíá. B'a ts'ín sájihinná Cristo, kui xi nintaku xuta nínku.

16 Cristo ts'ín nga ngayjee yjonintee nkuhú bichú mako xinkjín ko b'a'yún sisihin xinkjín ngatentee ni xi tjíhin yjonintee. Tsa ngatentee yjonintee ts'ínxá sisin, ngayjee yjonintee sá sisin ko sakú nga'yúhún nga binchajin kjuatjo.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga kuintsubaá nginkun Ntjaná*

17 Kui nga b'a xíhinnuu ko ngajoho Nda Ntjaná b'a xíhinuu ma. Najmi b'a ta n'e bintsuba sahanu xi nkú ts'ín tjíntu xuta xi tjín asuntee, xuta xi ni tiya ts'ínkjink'un.

18 Kui xi ja kis'ejyún kjuankjintak'uhún ko najmi tjíntu tík'un xi nkú ts'ín ts'ínk'íentu tík'un Ntjaná xuta xi ts'e. At'aha ja kits'ín ndjá animaha ko najmi ta mankjihin ra ni xi ts'e Ntjaná.

19 Ja najmi ta tjíhin ra kjuasuba ko ja kits'ínkjas'ehe yjoho ni ch'onk'uun. Najmi ta b'éch'ohó ra yjoho nga ts'ín ngayje tík'á ni xi chuntí nginkun Ntjaná.

20 Jun bi najmi b'a tsu éhe Cristo xi tsakuyáihí tsa b'a noo.

21 At'aha ja kinu'yó éhe Cristo ko tsinchiyó ni xi ts'e, ko yo nga Jesu tíñajihin ni xi naxu tjín.

22 Najmi b'a ta ts'ín bintsubahanu xi nkúhu nk'ie. N'ek'óntjaiyo animanuu. At'aha ni xi kama mjenuu nk'ie ts'anachaha ko kits'ínkatsúhún.

23 Tjíhin nga n'e tsetse ngáhanu animanuu ko kjuankjintak'unnuu.

24 N'e tsetsoo yjonuu, at'aha Ntjaná kits'ínnda tsetse ngáha animanuu. Xi nkú ts'ín tjíyaha nga kixi ko je, b'a kits'ínk'íé.

25 Kui b'a maha, najmi ta ch'anachaha ruu xinkiu. Najmi tu én tsank'á chubo, at'aha nkuhú yjoninte mahaná ngatentee.

26 Nk'ie nga tíma kjannuu, najmi tu ngatitsun n'o. Najmi tu bintsuba kjon nku nístjin tantoó.

27 Najmi tu 'baintohoo ndanindoo.

28 Xi ndyjé ts'ín nk'ie, najmi b'a ta kats'íhin. Kats'ínxá ní ko kats'ínchjén ntsja nga kats'ín ni xi nda, tu xi b'a ts'ín kama kuasinkoho xuta xi machjéhe ra tsa mí nihi.

29 Ndaha nku én ch'on tsu najmi tu kuitju tsu'bo. Én xi nda ní chubo, én xi tsjá nga'yúhún xuta, tu xi nda kamat'aihin xuta xi kuint'é énnuu.

30 Najmi tu ni xi ts'ín'uhún Espirituhu Ntjaná n'o. At'aha kui xi kik'ainuu tu xi chaha nga jun xi xuta xi ts'e Ntjaná nk'ie nga kuichú nístjin nga kuitjusun nga kama ndái kikjinnuu.

31 Tich'onsjoo ngayjee ni ch'onk'un xi tjíntujín animanuu, kjuakjoon ko kjuastintoo. Najmi tu ch'íya kjon, ko najmi tu ch'on 'mihú xinkiu, ko najmi tu ngat'aha tu mí níhi ni n'e uncho xinkiu.

32 Nda ní chasohó xinkiu ko chasenimohó xinkiu. N'e ndyjat'ohó xinkiu xi nkú ts'ín kisakújinnuu kjuan'endyjat'a ajihin Cristo.

## 5

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ñá xi ntíhi Ntíaná*

<sup>1</sup> Ntí tjohō Ntíaná jun, kui nga b'a tā n'ehenu xi nkú ts'ín Ntíaná.

<sup>2</sup> Xi nkú ts'ín y'ejñajin kjuatjo Cristo nga kits'íntjoná, b'a ts'ín tintsúbajiun kjuatjo. Kui xi kitsjá yjohō nga k'ienntjáihiná. Kui xi kama nku chje sinjne xi kin'ekjas'ehen Ntíaná.

<sup>3</sup> Ja kikj'áts'enuu Ntíaná. Kui nga tā santaha najmi tjihin nga chubanijmíyahanu xi nkú ts'ín chubá fantukohó xinkjín xutá xi tjin, kō tsa tu mí nihí ni xi chuntí nginkun Ntíaná, kō tsa kjuásihūun ni xi tjihin xutá xingisoo.

<sup>4</sup> Kō najmi tu chubo én xi najmi nda tsu, kō tsa én ton ch'on tsu, kō tsa nku én xi najmi nda fane, at'ahá najmi chumi ni chjíhi rá ni xu'bo. Tu sa ní én xi tsjáha máb'achjíhi Ntíaná chubo.

<sup>5</sup> At'ahá ja yo nga xi chubá fantukohó xinkjín, kō xi ts'ín ni xi chuntí nginkun Ntíaná, kō xi fásihin ni xi tjihin xutá xingisoo, kui xi najmi tsuhū rá nga Cristo kō Ntíaná kuatéxumaha. Xi tífásihin ni xi tjihin xutá xingisoo, kui xi kj'ai ntia tjennki.

<sup>6</sup> Najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachakonūu nku én tiya, at'ahá ngat'aha ni xu'bi kjuakjahan Ntíaná nibánehe rá xutá xi najmi nt'é'éhen.

<sup>7</sup> Kui nga najmi tu jun n'engujihin ruu yjonūu xutá xi b'a tjincha ts'ín.

<sup>8</sup> At'ahá nistjin nk'ie má jyuun tintsúboo, tunga nd'ai ja má ndzjeen tintsúboo nga nkuhú makoo Ndá Ntíaná. Kui nga tintsúbahanu xi nkú ts'ín tjihin nga k'úentu xi tjintu má ndzjeen.

<sup>9</sup> N'oo ni xi nda kō naxū kō kixi, at'ahá kui niū xi bakúchji nga má ndzjeen tjehehá.

<sup>10</sup> Tinchísjo má nihi xi sasíhin Ntíaná.

<sup>11</sup> Ndahachí najmi tu n'o ni xi najmi chumi ni chjíhi rá, ni xi ts'ín xutá xi ts'e má jyuun. Tu sa ní t'ejñachiu nga najmi nda niū.

<sup>12</sup> At'ahá tu ñáhá xí subahá maná nga n'ekjáá ni xi ts'ín'ma xutá xu'bo.

<sup>13</sup> Tunga ma chjihí ngayjee ni xi tjin nk'ie nga s'entuchjí má ndzjeen,

<sup>14</sup> at'ahá nd'íu b'éjña chji tu mí nihí ni. Kui nga b'a ts'ín tjit'a:

N'ekj'áíhi yjohi, ji xi kisufei.

Tisíntjein ajihin xutak'ien.

Tsa b'a n'ei, Cristo ts'ín ndzjehin.

<sup>15</sup> Kui b'a maha, nda nda chāsehenu xi nkú n'e kujntsuboo. Najmi tu ni xi ts'ín xutá stjen n'o. N'e nínú xi nkú ts'ín xutá nkjink'un.

<sup>16</sup> N'oo ni xi nda tu mí chubahá ni nga sakúntenuu nga b'a n'oo, at'ahá ch'on chun nistjin xi kich'aá nd'ai.

<sup>17</sup> Kui nga najmi tu nchini n'esjehenu yjonūu. Katumankjin nínūu mí nihi xi mjehe Ndá Ntíaná nga n'oo.

<sup>18</sup> Najmi tu n'e ch'iu, at'ahá kui niū xi ts'ín nga n'eé tu mí nihí ni. Tu sa ní Espirituhū Ntíaná katsejihinūu.

<sup>19</sup> Salmō kō sohon ninkū chubanijmíyakohonu xinkiu kō só xi nkú ts'ín kuakúyanūu Espirituhū Ntíaná. Ngayjehe animanūu só kō n'etsjohō Ndá Ntíaná.

<sup>20</sup> Tu mí kjuahá ni tehente tjohoon máb'achjíhi Ntia Na'miná. B'a n'oo at'ahá Ndá Ntíaná Jesucristo ts'enuu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úentukō xinkjín xutá*

<sup>21</sup> Chankjún xinkiu at'ahá Cristo tíyankjún.

<sup>22</sup> Jun xi tí'minuu chjuún, chankjún x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'ín tíyankjún Nda Ntíaná.

<sup>23</sup> At'aha xi tí'mi x'in, kui xi s'íña tíjuhun chjuúhun xi nkú ta ts'ín Cristo s'íña tíjuhun xuta ninku. Xuta ninku kui xi yjonintehe Cristo, ko Cristo kui xi kits'ínk'ankihi.

<sup>24</sup> Xi nkú ts'ín xuta ninku benkjún Cristo, b'a ta ts'ín xi tí'mi chjuún tu nkjéhe ni katenkjún x'ihin.

<sup>25</sup> Ko jun xi tí'minuu x'in, n'etjé chjuúnnuu xi nkú ts'ín Cristo kits'íntjo xuta ninku ko kitsjá yjoho ngandaha.

<sup>26</sup> B'a kits'ín tu xi k'íj'áts'ehe. Éhen kits'ín jekoho ko ntánijua tsanéjnukoho

<sup>27</sup> tu xi ja t'ihin ra kjuachánka xuta ninku nk'ie nga kuichú nginkun. Najmi s'ehe ni chuntí, najmi ch'on k'úé, ko najmi s'ehe tsa mí nihi. Mje níhi Cristo nga je ko nga nda kikjin kama xuta ninku.

<sup>28</sup> B'a ta ts'ín xi tí'mi x'in t'ihin nga ts'íntjo chjuúhun. Kats'íntjo xi nkú ts'ín tjoho yjonintehe. Xi tjoho chjuúhun, kui xi tjoho yjoho.

<sup>29</sup> At'aha najmi t'ín xi unkie yjonintehe. Tsja níhi nichine ko kuhun xi nkú nga ts'ihin Cristo xuta ninku.

<sup>30</sup> At'aha ta yjonintehe Cristo tintsúbajían.

<sup>31</sup> B'i ts'ín t'ít'a: “Kui nga nku nda k'uéjñaha xi cháha nga k'uéjñako chjuúhun ko nkuhú yjoninte kuichú ma nga joo.”

<sup>32</sup> Yún nanka ni xu'bi, tunga nk'iehé nga nchjanijmíya Cristo ko xuta ninku ts'inchjén niu.

<sup>33</sup> Jun t'ihin nga n'etjé chjuúnnuu xi nkú ts'ín tjonuu yjonuu. Ko xi tí'mi chjuún katenkjún x'ihin.

## 6

<sup>1</sup> Ko jun xi tí'minuu ntí, t'ínú'yá'óhoon xi chánuu at'aha Nda Ntíaná s'ejinnuu. At'aha kui niu xi nda t'ín nginkun Ntíaná.

<sup>2</sup> Ajihin kjuatéxuma xi kin'ekjas'ehen Moise kui kjuatéxuma xu'bi xi tjun títuya ni xi Ntíaná tsjáha xi kuint'é'éhen. B'a títu: “Chankjún na'mihí ko naahi

<sup>3</sup> tu xi nda kamat'aihinni ko tse n'ístjin kamaha ri nga kúinchin asuntee.”

<sup>4</sup> Ko jun xi tí'minuu na'mi, najmi tu chuba kjan n'ekoo ntínuu. Tu sa ní tjen niyóhoo nga n'echó ko takúyohoo ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>5</sup> Ko jun xi tí'minuu xuta musu xi kich'atse, t'ínú'yá'óhoon xi já ntianuu ej asuntej. Chankjún ko t'ínkjún ko ngayjehe animanuu t'ínú'yá'óhoon, xi nkú joyaha tsa Cristo t'ínú'yá'óhoon.

<sup>6</sup> Najmi tu nku nk'ie nga t'ibasenuu nga b'a n'oo, tsa tu xi b'a ts'ín nda skuehenuu. N'e nínú xi nkúhu xuta musu xi Cristo ts'atse. Ngayjehe animanuu n'oo ni xi mjehe Ntíaná.

<sup>7</sup> Nk'ie nga t'ín'o nku xá, ngayjehe k'un b'a noo. B'a noo xi nkúhu tsa nku xáha Nda Ntíaná t'ín'o.

<sup>8</sup> At'aha yo nga Ntíaná tsjá ngajoya ngáha ra ni xi nda kits'ín nga nkúnkú xuta, ndaha tsa musu xi kich'atse ko ndaha tsa xi ndáihí yjoho.

<sup>9</sup> Jun xi tí'minuu já ntia, b'a ta n'oo xi nkú nga t'ixihin xuta musu. Najmi tu binchankjúhun. Ja yo nga nkuhú maha Nda Ntíanuu xi t'íña ndjiojmi ján ko nga kui xi najmi ngabi ts'ín ajihin xuta.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéndaá yjoná tu xi najmi ts'ín nganahaná ndanindoo*

<sup>10</sup> Ni xi fekuhu xi xinnuu, kasakúnuu nga'yún ajihin nga'yún chánkaha Nda Ntíaná.

<sup>11</sup> Xi nkú joyaha já jun xi b'énda yjoho nga kján, b'a ts'ín n'ech'okohonu yjonuu ni xi tsjáná Ntíaná, tū xi ndjá kama kuinchahanu nga kuankín kontroho kjuamañaha ndanindoo.

<sup>12</sup> At'aha najmi xuta asunnte túbixkjancaá. Xi tjin níhi nga'yún túbixkjancaá, xi nk'a xaha, xi batéxuma asunnte ngatitsun xu'bi. Kui xi jáninda ch'onk'un nkjún xi tjin nk'a ján.

<sup>13</sup> Kui nga t'endahanu yjonuu xi nkú joyaha já jun xi Ntíaná kitsjáyjehe ni xi ts'ínch'okoho ra yjoho, tū xi kuichúkuahanuu nk'ie nga kuichú nistjin xi ndjá niba. Kō nga ja tjinnda sisinnuu yjonuu, ndjá tıncho.

<sup>14</sup> Kui b'a maha, ndjá tınchahanu. Ni xi y'éña Ntíaná kō ni xi naxu nginkun, kui xi n'ech'okohonu yjonuu xi nkúhu já jun xi ts'ínch'oho yjoho.

<sup>15</sup> T'endo yjonuu nga t'enijmíu én nda tsu xi tsuya kjuajyuhu Ntíaná.

<sup>16</sup> Machjéhen nga n'e s'ejun Ntíaná, tū xi najmi tjin xi nkú ts'ín ts'ín'uhunnuu ndanindoo.

<sup>17</sup> T'ejin tak'un nga Ntíaná kits'ínk'ankinuu. Chjúbó éhen, kui xi kitsjánuu Espirituhu Ntíaná tū xi kuiskokohonu yjonuu.

<sup>18</sup> Tehente chubakoo Ntíaná xi nkú ts'ín tsjánnyánuu Espirituhu. Chubakoo kō tınchíhuu ni xi machjénnuu. Tıntsuba ndo kō najmi tū n'ekjiohoo tak'un nga chubantjo ngayjee xuta xi ts'e Ntíaná.

<sup>19</sup> Kō ta chubantjainú nk'ie nga chubakoo Ntíaná, tū xi tsjáhana én xi kuinchja, tū xi ndjá kuinchjahana nga k'uenijmía ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie, xi ja túb'ejña chji én nda tsuhu Ntíaná nd'ai.

<sup>20</sup> Kui ngat'aha éen kjíya'yuhunna an xi tsú'ba ngajoho Nda Ntíaná. Chubantjainú nginkun Ntíaná tū xi kuinchjahana xi nkú ts'ín tjin nga kuinchja kō tū xi najmi tsankjuhunna.

### *B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujin*

<sup>21</sup> Ngatentee ni xi tímat'an kō ni xi títs'ian kuitsuyanuu Tikiko, nda nts'eé xi tjona kō xi kixi títs'ínxát'aha Nda Ntíaná.

<sup>22</sup> Kui kjuaha títs'ínkjisehenuu tū xi chahanu nkú ts'ín tıntsubai kō tū xi tsjá nga'yuhun ra animanuu.

<sup>23</sup> Ntia Na'miná kō Nda Ntíaná Jesucristo katsjáha já nts'eé kjuajyu kō kjuatjo, kō kat'éyaha nga 'yún s'ejhin.

<sup>24</sup> Kjuandaha Ntíaná kas'ehe ngatentee xi tjoho Nda Ntíaná Jesucristo, kjuatjo xi najmi maha feya.

## Xujun xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Filipino

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjín nanki Filipino*

<sup>1</sup> An Pablo ko Timoteo, jin xi t'n'exát'aihi Jesucristo. Ngayjee jun xi tintsuboo nanki Filipino, jun xi kik'áts'enuu Jesucristo tísuniñaihi ko ta tísuniñaihi já xi basehe xuta ninku ko já xi ta tjihin xá.

<sup>2</sup> Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntianá Jesucristo.

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai xuta ninku Filipino*

<sup>3</sup> Tsjahá máb'achjhi Ntianá xki nga f'átsjenna jun.

<sup>4</sup> Xki nga nchjaka Ntianá nchjantjáiunu ngatento. Tsjo mana nga b'a ts'ian

<sup>5</sup> at'aha nkuhú makaá xinkjá nga t'n'exát'aháá én nda tsuhu Jesucristo. B'aha ra nistjin nga tjun tsichujinnuu éen ko santaha nd'ai.

<sup>6</sup> Behe k'an nga xi kik'atuts'ihin ni xi nda ajinnuu, kui xi tu nku ngjuaikondjuhú santaha nistjin nga kj'uai ngáha Jesucristo.

<sup>7</sup> Ajin animana tintsuabaiun, kui nga f'átsjehenna jun. Xian nga nda ts'ian nga f'átsjenna jun at'aha nkuhú kjuandaha Ntianá tísakúná jun ko an, ndaha tsa nubayá kjíiya'yán ko ndaha tsa nginkun já t'ixóo tixinya chich'an én nda tsuhu Jesucristo ko t'bejñá chja nga najmi én tiya niu.

<sup>8</sup> Ntianá be xi nkú ts'ín mjena jun. Kjuatjoho Jesucristo xi t'ijnajinna, kui xi tjokohonuu.

<sup>9</sup> Nk'ie nga nchjantjáiunu, bankihi Ntianá nga 'yún kasaá sa kjuatjo xi tjinnuu, ko nga 'yún kas'enuu kjuankjintak'un, ko nga kixi kamankjinnuu ni xi ts'e Ntianá.

<sup>10</sup> B'a ts'ín kama chj'ajihinnu má nihi xi kjuaxi nga nda tu xi je kuintsubahanu ko najmi s'e ni xi n'enijehenuu nistjin nga kj'uai ngáha Cristo.

<sup>11</sup> Kui nistjiun kuakuchjiú nkjin tikjá ni xi naxu kin'o, xi kitsjánuu Jesucristo nga n'oo tu xi s'ejña chjhi kjuachánkaha Ntianá ko n'etsjoho ra.

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo nga ngandaha tíma ni xi t'ifajin*

<sup>12</sup> Mjena nga choo, já nts'e, nga ni xi tímat'an ei, kui xi tu sahá tít'sín nga t'findju én nda tsuhu Jesucristo.

<sup>13</sup> At'aha tibe ngayjee já juhun nda tíjuun ko ngayjee xuta xingisoo nga ngat'aha Cristo kjíiya'yuhunna.

<sup>14</sup> Tu ngat'aha nga kjíiya'yán, nkjin já nts'eé 'yún t'íncha ma 'yún k'un Nda Ntianá ko t'íncha ma k'un t'énjímí éhen.

<sup>15</sup> Kjuaxi nga tjín xi t'énjímí ni xi kits'ín Cristo at'aha tíma xintak'un ko mjehe nga ts'ín ngana. Tunga t'ihín ngá xi ngayjehe animaha t'énjímí.

<sup>16</sup> Xi tíma xintak'un, kui xi t'íncha b'énjímí Cristo at'aha ngandaha t'íncha bangisjai. Najmi kjuaxihí nga b'a t'íncha ts'ín. Ni xi incha mje níhi nk'ie nga tu sahá 'yún sakúna kjuanima nk'ie nga kjíiya'yán.

<sup>17</sup> Tunga máha xuta xingisoo, t'íncha b'énjímí Cristo at'aha t'ihin kuantjo. Be nga kjíiya ei tu xi xinya chich'ihinna én nda tsuhu Ntianá nginkun já t'ixóo.

<sup>18</sup> Tunga najmi chumi ni ts'ihin ra. Ndaha tsa najmi kjuaxihí ko ndaha tsa ngayjehe k'un nga t'íncha b'énjímí, xi tu ja ní t's'enjímíhi ni xi kits'ín Cristo ko kui niu xi tsjo mana. Ko 'yún s'e sana kjuatsjo.

<sup>19</sup> At'aha be nk'ie nga tu ngat'aha nga t'ichubantjáiunú nginkun Ntianá ko xi nkú ts'ín t'ítsjá nga'yúnna Espirituhu Jesucristo kuitju'a.



<sup>20</sup> Mje nkjúnna kō tíkuyá nga ndahachí najmi sakúna kjuasuba. Tū sa ní 'yún ndjá kúásinjña nd'ai xi nkú nga títs'in tehente, kō cha kjuachánkaha Cristo ajihin ni xi tímat'ain yjonintena. B'a kama tsa tíjña kō tsa ja kabaya.

<sup>21</sup> At'aha an bi nk'ie nga tíjña tík'un sa, Cristo tíjña tík'uhunna. Kō tsa ni xi tibatayana, tū sahá ts'in nganaka.

<sup>22</sup> Tsa kúátejña tík'un sa, 'yún xúbáya xána. Najmi be má nihi xi kj'ujaián.

<sup>23</sup> At'aha síjñaya masehen nga joo niu. Mjena k'uejña asuntee kō kfínsehe Cristo. Tsa ni xi kfínsehe ra Cristo, tū sahá 'yún nda tjín ngat'a ts'an.

<sup>24</sup> Tunga ngat'aha ní ngandanuu 'yún machjén saha nga kúátejña tík'un sa.

<sup>25</sup> Behé k'an nga b'a tjín niu, kui nga behena nga kúátejña tík'un sahana kō nga k'uandaya sana ajinnuu, tū xi 'yún s'ejin sahanuu kō tsjo k'úénuu nga b'a n'oo.

<sup>26</sup> B'a ts'in nk'ie nga kuichuse ngáhanuu, tsjo kamanuu nga n'etsjohoo Cristo Jesu.

### *B'i ts'in kitsúyaha Pablo xuta ninku nga tu nku ndjáhá kuincha*

<sup>27</sup> Nkuhú nga tintsubahanu xi nkú ts'in tjeheñ ra xuta xi y'a én nda tsuhu Cristo. Kui nga tsa kfínsenuu, skue, kō tsa kjin kúátejña, kuint'e én xi nkú ts'in tintsuboo, nga ndjá tincho, nga nkuhú ni xi n'enkjíntak'un, kō nga nkuhú t'n'e mo yjonuu nga ta ñja ta ñja t'n'oo nga'yún ngandaha én nda tsuhu Cristo xi s'ejinná.

<sup>28</sup> Ndahachí najmi tū binkjun já kontrannu. Kui niu xi kuakúchjihí xuta xu'bo nga ndyja kō nga jun xi n'ek'ankinuu. Ntjaná tsjánuu nga n'e nganoo.

<sup>29</sup> At'aha jun bi kik'ainuu nga s'ejinnuu Cristo, tunga ta kik'aihínuu nga ngat'aha ta choo kjuanimá.

<sup>30</sup> B'a ta ts'in tibitjajíún kjuanimá nd'ai xi nkúhu kjuanimá xi kiyo nga j'ajian kō xi tínu'yó nd'ai.

## 2

### *B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in tjihin nga s'eyaná*

<sup>1</sup> Kui b'a maha tsa Cristo basinkonuu, kō tsa kjuatjohoo tsjá nga'yúnnuu, kō tsa Espirituhú nkuhú títs'in manuu, kō tsa nda tíchasohoo kō tíma nimanuu xinkiu,

<sup>2</sup> kui nga n'ehenu nga tū xí tsjohó kat'ena. Nkuhú kas'eyanuu kō nkuhú kjuatjo xi kas'eya animannuu. Nkuhú ch'a xinkiu kō nkuhú ni xi n'enkjíntak'un.

<sup>3</sup> Ndaha nku ni najmi tū n'o tsa tū xi n'e nganaha ruu xinkiu kō tsa tū xi nk'a n'esjehenu yjonuu. Tū sa ní nimaakjua n'esjo yjonuu kō chasohoo xinkiu, chasohoo xi nkúhu tsa 'yún nk'a tjeñ nga jun.

<sup>4</sup> Najmi tū nku ni xi ts'ajun chasohoo, ta chasohoo ni xi ts'e já nts'o.

<sup>5</sup> B'a ta ts'in kas'eyanuu xi nkú ts'in kis'eyaha Cristo Jesu.

<sup>6</sup> Kui xi tū b'a ts'in Ntjanáhá, tunga najmi kits'innisihí ni nga y'éjña chji nga kui xi Ntjaná.

<sup>7</sup> Tū sa ní y'éch'ohoo yjohoo yáha kui kō nku nda musu kits'in ma yjohoo nga j'ai tsin xi nkú ts'in tsin xuta.

<sup>8</sup> Kō nk'ie nga kik'a yjoninte, kinte ts'asje yjohoo. Kint'é'éhen Ntjaná santaha nga ngji ngabayoo. Kruu kin'ek'ient'á.

<sup>9</sup> Kui kjuaha Ntjaná 'yún tse kjuachánka kitsjáha ra, kō kitsjáha nku j'áin xi tū xí 'yuhún nk'a tjeñ,

<sup>10</sup> tū xi nk'ie nga kuínú'yáha j'áihin Jesu kuinchakúnch'in tū yáha ni xi tjín ndjiojmi jáñ kō asuntee kō kinte t'anankiu.

<sup>11</sup> Kō ngayjee xi tjín b'a kuitsu nga Jesucristo xi Ntia. B'a ts'in s'ejña chjihí kjuachánkaha Ntia Na'miu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéntu xuta nínku ajihin xuta*

<sup>12</sup> Kui b'a maha, jun já nts'ena, xi nkú ts'ín tehente kinu'yá'énnú nk'ie nga tsátejñajinnuu, b'a ta n'oo nd'ai nk'ie nga kjin tíjñanuu. Chankjún Ntíaná ko kat'atsó nga n'endjuú ni xi títs'ín Ntíaná ajinnuu nga títs'ínk'ankinnuu.

<sup>13</sup> At'aha xi nkú ts'ín sasíhin Ntíaná, kui xi títs'ín nga n'e mjo ko nga n'oo ni xi mjehe.

<sup>14</sup> Tsa tjín ni xi n'oo, najmi tu katuma stinnuu nga b'a n'o ko najmi tu chubatikoo xinkiu,

<sup>15</sup> tu xi je ko naxu skuehennuu xuta. Jun xi ntíhi Ntíaná ko tjíhin nga je kuintsujuhun xuta xi tjín nd'ai xi ch'onk'un ko xi ja kits'ínkatsún kjuankjintak'uhun. Katumo ajihin xuta xu'bo xi nkúhu niñu xi tibatai má jyuun.

<sup>16</sup> Chubanjimíyahanu én xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta. Tsa b'a n'oo, tsjo k'úéna nistjin nga kj'uai ngáha Cristo. At'aha nk'ie kama chji nga najmi tu kjuandahá kits'ian nga'yún nga kits'inxá ajinnuu.

<sup>17</sup> Nk'ie nga s'ejinnuu Ntíaná, b'a joyaha tsa chje tí'bohoo Ntíaná. Ko tsa n'ek'ienna ei, an xi kuichú ma xi nkú joyaha chje xi ts'íinnjuút'a chje xi tí'bohoo Ntíaná. Tunga tsjohó tjinna ndaha tsa b'a n'ena. Ta n'etsjokoho kjuatsjona.

<sup>18</sup> B'a ta ts'ín tsjo katumanuu ko ta tjennú kjuatsjonuu.

*B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta Filipino nga ts'ínkjisehe Timoteo*

<sup>19</sup> Tsa Nda Ntíaná Jesu tsjánte, kitsa ts'ínkjisennuu Timoteo tu xi tsjo kamahana nga kuint'e ni xi tíma ajinnuu.

<sup>20</sup> Najmi tjín sana kj'ai xi nkúhu kui, xi b'a ta ts'ín ts'ínkjink'un xi nkúhu an nga kjintaha ra jun.

<sup>21</sup> At'aha kj'ai xutaha bi ni xi ts'e bangisjai, najmi ni xi ts'e Jesucristo.

<sup>22</sup> Tunga jahá yo xi nkú k'un Timoteo ko xi nkú ts'ín títs'ínxákona nga túb'énijmíkona én nda tsuhu Jesucristo, xi nkú joyaha nku ndati xi ts'ínxáko na'mihi.

<sup>23</sup> Kui nga túb'endáhana nga kui ts'ínkjisennuu chuba nga skue xi nkú ts'ín s'enda ni xi tíf'ajian.

<sup>24</sup> Ko behe k'an nga Nda Ntíaná ta tsjántena nga kama kfínsennuu.

*B'i ts'ín kitsúyaha Pablo xuta Filipino nga títs'ínkjisehe Epafrodito*

<sup>25</sup> Tunga nd'ai títs'ínkjihin k'an nga tjíhin nga ta ts'ínkjisehé ngáhanuu nda nts'eé Epafrodito. Kui xi títs'ínxákona nga tíf'ajinkona kjuanimá ngat'aha Cristo. Kui xi y'exó nga kin'e nibásenú tu xi kuasinkohona nga ts'ín ni xi machjénna.

<sup>26</sup> Tu xí tíma bahá ra jun ko kjintaha ra jun, at'aha be nga kinu'yó nga kiséte ch'in.

<sup>27</sup> Kjuaxi kjáihin nga 'yún ndjáhá kiséte ch'in, nga ja ma kuayáhá kai. Tunga Ntíaná tsase nímaha nga kits'ínkihi. Ko najmi tu suba kui xi tsase nímaha Ntíaná, ta tsase nímaha ko an, at'aha tsa k'ien ndo 'yún kama tse kjuabana kai.

<sup>28</sup> Kui nga kitsa mjehena nga ts'ínkjisehennuu tu xi tsjo k'úéhennuu nga cha ngáhanu ko tu xi najmi ta 'yún s'entahana.

<sup>29</sup> N'ekjóhon ndo xi nkú ts'ín tjeheh ra xuta xi ts'e Nda Ntíaná. Tsjo kat'ennu nga b'a n'oo. Chankjún xuta xi b'a k'un xi nkúhu kui.

<sup>30</sup> At'aha ngat'aha xáha Cristo ja ma k'ienntjáhi ni kai. Kitsjá yjoho ndaha tsa ja ma k'iehén tu xi ts'íintjusuhun ngandaná xá xi kik'ajihuru.

### 3

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nkú ts'ín y'éña ni xi kis'ehé*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, já nts'ena, tsjo kat'enuu at'aha Nda Ntiana Jesucristo tíñajinnuu. Najmi tifehe k'an nga ta kui ta maha ni xi tib'et'ánuu, at'aha ngandanuu niu.

<sup>2</sup> Chuhun yjonuu já ch'onk'un xi ja yo, xi ch'onk'un xá xi títs'in, xi mjehe nga n'e circuncision tiya.

<sup>3</sup> At'aha circuncision xi ndoo, kui xi kich'aá ñá xi yankjáán Ntiana xi nkú ts'in bakúyaná Espirituhu Ntiana ko ma 'yún k'aán ngat'aha ni xi kits'in Cristo Jesu, najmi ngat'aha ni xi n'ehé yjonintená.

<sup>4</sup> An bi kama nkún kama 'yún k'an ntje xi y'ahana. Najmi tjín kj'ai xi b'a ts'in kama 'yún k'un ni xi nkúhu an,

<sup>5</sup> nga ajihin xuta xi ntje Israel tjeheñ ra kitsian ko kin'ena ni circuncision nga tjinna jin nistjin nga kitsian. Ntje chani Benjamin tjeheña. Xuta hebreohó xi chána. Nku nda fariseo xi 'yún kits'intjusun chich'in kjuatexumaha Moise kama.

<sup>6</sup> Kui kjuatexumoo 'yún kikuhun nga santaha kitsjennki unkie xuta ninkuhu Cristo. Naxu tsátejña xi nkú ts'in bakúya kjuatexumoo. Najmi tjín xi ch'on ts'in kinchayanena ngat'a ts'e kui ni.

<sup>7</sup> Nk'ie bi, ngat'a ts'an 'yún chjhi ra ngatentee ni xu'bi, tunga nd'ai tu ngat'a ts'e Cristo xi nkú joyaha ni xi najmi chumi ni chjhi ra kits'in ma kui niu.

<sup>8</sup> Nd'ai b'a xian nga najmi chumi ni chjhi ra ngayjee niu, at'aha ja be Cristo Jesu. Kui xi Nda Ntiana maha ko kui xi 'yún chj saha ra nga tu mí nihí ni. Ngat'aha Cristo kits'inndyja ngayjee ni xi tjinna tu xi kama ts'in nganahana Cristo. Nd'ai nk'ie nga basehe ni xi kindyjo, b'a mana xi nkúhu tsa stje niu mana.

<sup>9</sup> Mjena kúatejñajian ni xi kits'in Cristo. Nk'ie kits'intjusan kjuatexumoo. Kuenta ts'an tsangisja nga naxu kuichú ma nginkun Ntiana. Tunga nd'ahí s'ejinna Jesucristo. Kui nga Ntiana títsáhana nga naxu tíjña nginkun tu ngat'aha nga s'ejinna.

<sup>10</sup> Ni xi mjena nd'ai, mjena nga skue sisian Cristo ko nga'yuhun Ntiana xi kits'ínkj'áya ngáha ra Cristo ngabayoo. Mjena nga ta sakúna kjuanima xi kits'ínkj'áhin. Mjena b'a k'ué xi nkú kik'ie Cristo nk'ie nga k'ien

<sup>11</sup> tu xi ta kj'uaíyahana ko an ajihin xuta k'ien.

### *B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi kingjasihin nga y'ejña*

<sup>12</sup> Najmi b'a tíxian tsa ja kisakúna ni xi kuaxian ko a ra tsa ja kama yá xi tjihin nga kama. Tunga tu nku tífi tjennkiná ni xi kuaxian, tu xi sakúhuna ni xi kama mjehe Cristo Jesu nk'ie nga kisakúhu an.

<sup>13</sup> Jun já nts'e, najmi b'a mana tsa ja kisakúna niu. Ni xi títs'inná, títs'inchaya ni xi chóo ko títs'in kjua'yuhun ra yjona tu xi sakúhuna ni xi niba askahan.

<sup>14</sup> Cristo Jesu ts'inchjén Ntiana nga tinchjaná nk'a ján. An bi tífi tjennkia ni xi títsu nga tsjáha xi nt'é éhen.

<sup>15</sup> B'a ts'in tjihin nga s'eyahaná ñá xi ja tsichu maá xi tjihin nga kamaá. Ko tsa tjín xi kj'ai ts'in s'eyaha, Ntiana ta k'uéjña chjhi ni xu'bo.

<sup>16</sup> Tunga tjihin ni nga tu nku ndjáha kuinchajián ni xi ja kin'ekjáhiin santaha nd'ai.

<sup>17</sup> Jun já nts'e, b'a n'oo xi nkú nga títs'ian ko ta chase chubayohoo xuta xi b'a ta tjincha ts'in xi nkú ts'in kik'iejña chubayajhi.

<sup>18</sup> At'aha nkjin maha xi tjintu xi nkúhu tsa tu kjuandahá kin'ek'ien Cristo at'a kruu. Ja ma nkjin niyá b'a xinnuu ko nd'ai santaha tínta ts'ihinna nga tíxinyanu xi nkú ts'in tjíyahá xuta xu'bo.

19 Kui xi tíincha fi má nga ndyja, ko ni xi incha mjehe s'ehé kui xi ntjaha. Tíincha bangisjai kjuachánka ajihin ni xi tu subahá maná, ko tu nku ni xi ts'ehé asuntee tjíntuyáha kjuankjintak'uhun.

20 Tunga máha ñá, nanki xi tíña nk'a ján tjeheñná. Yohó nankiná má nga tíchuyáhaá nga nibajehen Nda Ntjaná Jesucristo xi ts'íink'ankiná.

21 Tjihin nga'yún nga kuatéxumaha ngatentee ni xi tjin ko ts'íinchjén nga'yúhun nga ts'íink'óntjaiya yjoninte x'an xi kich'aá nd'ai. Xi nkú ts'in tjihin kjuachánka yjonintehe, b'a ta ts'íink'íé xi ts'añá.

## 4

### *B'i ts'in kitsúya Pablo ni xi incha ts'ín xuta ninku Filipino*

1 Kui b'a maha, já nts'ena, tjo nkjúnna jun ko f'áitsjenna jun. Jun xi kjuatsjona ko nga chjihí xána. Tu nku b'a n'e ndjáhá tinchajiun Nda Ntjaná, jun xuta tjona.

2 Tíbankihi na Ebodia ko tíbankihi na Sintike nga kanchjako nda ngáha xinkjín at'aha nkuhú Nda Ntjaná incha yjanki.

3 Ko ji ta tíbankihi nga tisincoi jminchjün, ji xi b'a ta tsu xá xi t'n'ei. At'aha nga y'enijmíá yo, kui jminchjün ta y'énijmí én nda tsuhu Ntjaná, xi nkú nga ta kits'in nda Clemente ko xuta xingisoo xi kits'inxákona. Kui xi ja tjíntut'á j'áihin xujun má nga tjíntut'á j'áihin xuta xi k'úentu t'k'un sín.

4 Kas'enuu kjuatsjoho Nda Ntjaná. B'ahá ta tíxin ngáhanuu. Tsjo kat'enuu.

5 Ngatentee xuta incha kate nga nda animanuu. Ja tíña tíña Nda Ntjaná.

6 Najmi tu chumi nihi xi fantaha ruu yjonuu. Tu sa ní tehente t'inyohoo Ntjaná ni xi machjénnuu nga chubakoo. Tinchíhuu ko ta tjohoon máb'achjihí ni xi tí'bainuu.

7 Kjuajyuhu Ntjaná xi najmi mankjihin xuta, kui xi kúhun animanuu ko tsjáníyá xi nkú ts'in n'enkjínk'un at'aha Cristo Jesu ts'enuu.

8 Ko ni xi fekuhu, já nts'e, tíbankinuu nga n'enkjínk'un ni xi naxu tjin, ni xi yankjún, ni xi nda, ni xi je, ni xi tsjo k'un, ni xi nda chasehe. Ngayjee ni xi 'yún nda ko ni xi sasinná, kui ni xi n'enkjínk'un.

9 N'etjusun ni xi tsakuyánuu ko xi kixinyanuu nga n'oo, ni xi kinu'yó nga kinchja ko xi kiyo nga kits'ian. B'a n'oo ko k'úéjñajinnuu Ntjaná xi tsjáná kjuajyu.

### *B'i ts'in kitsjáha Pablo máb'achjihí xuta ninku Filipino at'aha tsasinkoho*

10 'Yún títsjána kjuatsjo Nda Ntjaná nga ta kis'entahá ngáhanuu an. Kjuaxi nga tehente kjintahánuu an, tunga santahá ni nd'ai kisakú njánuu nga tsisinkonú.

11 Najmi tsuhu ra tsa ndyjat'ana tsa mí nihi, tsa kui nga b'a tíxihinnuu. At'aha ja kamankjinna nga tsjo k'úéna ajihin tu mí nihí ni xi kamat'an.

12 Be xi nkú ts'in bintsúbajián kjuax'an ko ta be xi nkú ts'in bintsúbajián kjuanchiná. Ja kama nkana tu mí nihí ni, tsa tsé sisinna ko tsa kama bjona, tsa 'yún s'ena ni ko tsa najmi chumi nihi xi s'ena.

13 Ts'in chúkjuu tu mí nihí ni, at'aha Cristo tsjá nga'yúnna.

14 Tunga ndahá t'n'o nga tísinkonú ajihin kjuanima xi tí'ajian.

15 Jun xuta ninku nanki Filipino, yo ni xu'bi. Nk'ie nga tjun y'enijmínuu én nda tsuhu Jesucristo ko nk'ie nga tsitja ante Macedonia, ajihin xuta ninku xingisoo tu nkuhú jun xi tsisinkonú. Kik'ainú xi nkú tjin kitsjánuu Ntjaná.

16 Santaha nga tsátejña nanki Tesalonika, nku jo njyá ta kin'ekjínú ni xi kamachjénna.

17 Najmi chje xi tí'bainú tíbangisja. Tíbangisja níná nga 'yún kas'e sanuu kjuanchiná nginkun Ntjaná.

<sup>18</sup>Ja kits'inkjálhín ngayjee ni xi kin'e nibánú kō santaha túb'anki tímana nd'ái. Ni xi kin'e nibákonú Epafrodito, kui xi kits'índjuú ngayjee ni xi machjénna. Kui niu xi nkú joyaha nku chje sinjne xi ts'inkjálhín Ntíaná kō sasíhín.

<sup>19</sup>Tsjánuu Ntíaná ngatentee ni xi machjénnuu, xi nkú ts'ín tíñajin kjuanchíná chánka xi sakújinná Cristo Jesu.

<sup>20</sup>¡Ntíaná xi Na'miná maha, kui xi kayaha kjuachánkahá santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

*B'í ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin*

<sup>21</sup>Tjohoon kjuasuniñana ngatentee xuta xi ts'e Cristo Jesu. Títs'ínkinuu kjuasuniña já nts'eé xi tjíntukona ei.

<sup>22</sup>Títs'ínkinuu kjuasuniña ngatentee xuta xi ts'e Ntíaná xi tjín ei. Kō xi tíincha ts'ínxá ni'yaha nda tíjun k'akū Cesar, kui xi 'yún títs'ínkji sanuu kjuasuniña.

<sup>23</sup>Kat'ejñajinnuu kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo.

## **Xujun xi kits'ínkijihí nda postru Pablo xuta ninku Colosa**

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Colosa*

<sup>1</sup> An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntiana b'a ts'ín kama mjehe. An ko nda nts'eé Timoteo

<sup>2</sup> tísuniñaihi já nts'eé xi tintsuḅoo nanki Colosa, jun xi kikj'áts'enuu Ntiana ko s'ejinnuu Cristo.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjaná Ntia Na'miná.

*B'i ts'ín kinchjantjai Pablo xuta ninku xi tjin nanki Colosa*

<sup>3</sup> Xki nga chubantjaihi nginkun Ntiana xi Na'mihí Nda Ntiana Jesucristo, 'baihi máb'achjíhi

<sup>4</sup> at'aha kik'inanyi xi nkú ts'ín s'ejinnuu Jesucristo ko xi nkú ts'ín tjonuu ngayjee xuta xi ts'e Ntiana.

<sup>5</sup> B'a t'n'o at'aha kinu'yó én nda tsuhu Jesucristo, én xi naxu tjin. Y'éña chjinuu ni xi tjinda ngandanuu ndjiojmi ján. Kui niu xi ja tichuyóho nd'ai.

<sup>6</sup> Kui éin xi tsichujinnuu nda títs'ín ko tífindju ajihin xuta nga ngúshun asuntee. B'a ta tíma ajinnuu b'aha ra njstjin nga kinu'yó ko tsichu mankjinnuu xi nkú tjihin ra kjuandaha Ntiana.

<sup>7</sup> Kui éin xi tsakúyanuu nda Epafra, nda musu xinki xi 'yún tjoní. Naxu tífiko xáha ei nga títs'ínxát'aha Cristo ngajonuu.

<sup>8</sup> Kui xi kitsúyani kjuatjo xi y'éñajin animanuu Espirituhu Ntiana.

<sup>9</sup> Nkúhu nga kik'inanyi kui niu, najmi t'n'ekj'áiyai nga tichubantjaihi nk'ie nga tichubakoi Ntiana. Tíbinchihí nga katumankjinyjenuu ni xi mjehe, ko nk'ie nga Espirituhu katsjánuu nga nanka n'enkjintak'un ko nga kamankjinnuu ni xi ts'e Ntiana.

<sup>10</sup> B'a katuma tu xi kuintsuḅahanu xi nkú ts'ín tjeheḅen ra xuta xi ts'e Nda Ntiana ko nga n'oo ni xi sasíhin. Tíbinchihí nga n'oo ngayje tíkjá ni xi nda ko nga 'yún kamankjinnuu nkú tjihin ra ngat'a ts'e Ntiana.

<sup>11</sup> 'Yún kasakú nga'yunnuu xi nkú ts'ín tjeheḅen ra nga'yúhun Ntiana xi tjihin kjuachánka, tu xi kuichúkjuahanuu tu mí nihí ni ko tu xi najmi n'ekjehe ruu tak'un.

<sup>12</sup> Tsjo kat'enuu ko tjoḅon máb'achjíhi Ntia Na'miná xi kits'ín nga kama sakúnuu ni xi ts'ínkjáihin xuta xi ts'e xi k'úéntu má ndzjeen.

<sup>13</sup> At'aha ja kikjexínná ajihin nga'yún xi tjin má jyuun ko kits'ínk'aná má batéxuma Ntí xi tjoḅo.

<sup>14</sup> Kui xi y'échjintjainá, kui nga kin'endyjat'ahaná ngatitsunná nd'ai.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi kits'ín Cristo ngandaná*

<sup>15</sup> Cristo kui xi nk'ie nga yaá, Ntiana yaá. Ntukaán bi najmi ma chjihí Ntiana. Kui xi Ntíhi Ntiana xi tjun kintehe ni nga n'enda ngayjee ni xi kin'enda.

<sup>16</sup> At'aha kui tjiná, kui nga kin'endaha ni xi tjin ndjiojmi ján ko asuntee, ni xi ma chji ko ni xi najmi ma chji, xi k'aku ko xi tjihin xá, xi batéxuma ko xi nk'a tjen. Kui kin'echjén nga kamanda ni xi tjin ko kui kama ts'e.

<sup>17</sup> Kui xi tu b'a ts'ín jahá tjiná kintehe ni nga kamanda ngayjee ni xi tjin, ko kui ngat'aha b'a k'uhun ni xi tjin xi nkú k'un.

18 Xi nkú tã ts'ín nintakaá batéxumaha yjonintená, b'a tã ts'ín Cristo batéxumaha xuta ninku. Kui xi tjuhun. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien tu xi nk'a tsjéhen ra ngayjee ni xi tjín.

19 At'aha kama tsjoho Ntíaná nga y'éjñajihin Jesucristo xi nkú ts'ín tjíyaha.

20 Ntíaná kits'ín nga kjuáik'un ngáha ra ngayjee xi incha ngji t'axín. Cristo kits'ínchjén, kui nga tu ngat'aha jní xi tsaténdzjoho Cristo t'a kruu kitsjáha ra kjuajyu ngayjee xi tjín t'anankiu ko xi tjín nk'a ján.

21 Nistjin nk'ie tsinima t'axihun Ntíaná ataha ni ch'onk'un kin'o ko animanuu ngji kontraha Ntíaná.

22 Tunga nga nd'ai Ntíaná ja kits'ín nga kjuáik'un ngáha ruu tu ngat'aha nga Cristo kits'ínkjas'en yjonintehe nga kin'ek'ien. B'a kits'ín Ntíaná tu xi kama kuichúnchahanu nginkun ko kamo xuta xi ts'e xi najmi tjihin chuntí ko xi najmi kama n'enijéhe ra tsa mí nihi.

23 B'a kama tsa tu nku kixihí ko ndjá kuinchajiun xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntíaná ko tu nku chúyahá ruu ni xi y'éjña chjinuu én nda tsuhu Jesucristo xi ja kinu'yó. Kui éen xi tís'enijmíhi xuta xi tjín nga ngúsuhun asuntee. An Pablo kik'ai xána nga k'uenijmía éin.

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo xá xi kik'aihi*

24 Nd'ai tsjo tjínna nga tísakúna kjuá'un ngandanuu. Ajihin yjonintena tífindju kjuá'un xi tísakúhu Cristo ngandaha xuta ninku, at'aha xuta ninku xi yjonintehe Cristo.

25 Títs'inxá ajihin xuta ninku xi nkú ts'ín y'éjña Ntíaná nga kitsjana xá xu'bi ngandanuu, tu xi b'a ts'ín s'enijmíhi xi nkú tjihin ra éhen Ntíaná.

26 Tíb'enijmía ni xi kis'ejña 'ma nú chá ján. Najmi kisakúchjhi niu xuta xi kis'e nistjin nk'ie. Tunga nd'ai xuta xi Ntíaná kik'áts'e tís'ejña chjhi niu.

27 Kits'ín mje nga kuakúhu xuta xi ts'e xi nkú ts'ín tjíña kjuanchináha ko kjuachánkaha ajihin xuta xi tjín nga ngúsuhun asuntee. Kui nihi xi ja tís'ejña chji nd'ai. Ko ni xi tís'ejña chjiu, kui xi Cristo. Kui xi tjíñajinnuu ko títs'ín nga tíchuyohoo nga sakúhunuu kjuachánka.

28 Kui Cristo xu'bi tíb'enijmíhi xuta. Ya sisiin xi nkú ts'ín tí'bai niyáihí ko títakuyáihí ngayjee xuta, tu xi kuichú maha ngayjee xuta xi s'ejihin Cristo xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

29 Kui nij xi títs'ian nk'ie nga títs'inxá. Nga'yún xi títsjana Cristo títasinkona, kui nga ndjá títs'inxáhana.

## 2

1 Mjena nga choo nga tu xí tsehé kjuanima tibenkínuu jun ko xuta ninku nanki Laodicea ko ngayjee xuta xi najmi be xi nkú tjían.

2 Mjena nga sakú nga'yúhun ngayjee xuta ninku, nga nkuhú k'ua xinkjín at'aha tjoho, ko nga nkuhú b'a kuitsu kjuankjintak'uhun nga nkúnkú, ko nga kamankjinyehe ni xi mjehe Ntíaná. Yohó ni ma kamankjihin ni xi y'éjña 'ma Ntíaná, kui nihi xi Cristo nd'ai.

3 Kui nga nk'ie nga yahaná Cristo yaá ngayjee kjuankjink'un xi 'yún nanka xi chjhi ra.

4 B'i ts'ín tíb'et'ánuu tu xi najmi ch'a én tsjo tsu tsank'á k'uanachakohonuu.

5 Ndaha tsa najmi an kikjin tíjñajinnuu, tunga kjintahána jun ko tsjo mana nga be xi nkú ts'ín nda tintsubakoo xinkiu ko xi nkú ts'ín ndjá tinchajiun Cristo, at'aha kui xi s'ejinnuu.

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tintsubakaa Cristo*

6 Kui b'a maha, xi nkú ts'ín kin'ekjáhín ruu Nda Ntíaná Jesucristo, tu nkú b'ahá ts'ín tsjénkiu.

<sup>7</sup> Nanka katji kjamannuu ajihin Cristo ko ndjá tinchajiun, at'aha kui xi kis'ejinnuu xi nkú ts'ín kisakúyanuu. Ko tehente tjohon máb'achjíhi Ntíaná nga ja kamo xuta xi ts'e.

<sup>8</sup> Chuhun yjonuu nga najmi tu ch'a xi k'uanachakohonuu én nanka tiya xi be xuta. Kui xi nibáha ra sin chá xi be xuta, ni xi asunte y'aha ra. Najmi Cristo nibáha ra.

<sup>9</sup> Ajin yjonintehe Jesucristo tijnajin kikjin Ntíaná,

<sup>10</sup> ko jun ja kisakúnuu ni xi ndyjat'anuu kai at'aha nkuhú tsichu makoo Cristo. Kui xi batéxumaha ngayjee xi tihin xá ko xi batéxuma.

<sup>11</sup> Nk'ie nga kis'ejinnuu Cristo, kin'enuu nku circuncision, tunga najmi circuncision xi n'ehé ra yjonintee kin'enuu. Circuncision xi kjexín ní jé xi kich'o kin'enuu. Cristo xi b'a kits'innuu.

<sup>12</sup> Nk'ie nga kisatentó, tsangiyanjikoo Cristo. Nk'ie nga kis'ejinnuu nga'yuhun Ntíaná xi kits'ínkj'áiyako ngáha ra Cristo ngabayoo, ta j'áiyakoo ko kui ajihin ngabayoo.

<sup>13</sup> Jun xuta k'ien kamo nistjin nk'ie tu ngat'aha ngatitsunnuu, nk'ie nga najmi kin'enuu ni circuncision xu'bo. Tunga Ntíaná kits'ínk'íentu tik'unkonuu Cristo. Kits'ínndyjat'aná ngayjee ngatitsunná.

<sup>14</sup> Kikjetiya xujun xi má nga kis'et'a ni xi tjenná, xi ngji kontraná. Kikjexín xujun ko kingját'a kruu.

<sup>15</sup> Cristo kits'ínchjén Ntíaná nga kits'ín nganaha xi tihin xá ko xi nk'a tjen. Kiya kjuasuba xi kisakúhu nga kin'e nganaha xi tihin xá ko xi nk'a tjen.

<sup>16</sup> Kui nga najmi tu ch'a n'asihin ruu xi kunchjayanenuu ngat'aha ni xi tichino ko tsa xi tí'yu, ko a ra ngat'aha nistjin nga títitju s'í, ko a ra nistjin nga tít'atuts'ihin sóo, ko tsa nistjin nkjún.

<sup>17</sup> Ngayjee ni xu'bi mjehe kuakúchji ni xi nibá askahan, tunga Cristo bi b'éjña chji sisin ni xi nibóo.

<sup>18</sup> Najmi tu 'bainto nga xi b'asje nimakjua maña yoho ko benkjún ntítsjee incha k'uéchjanuu ni xi n'ekjóhon. Kui jóo xi ni xi ma chji suba kuihi nchjanímíyaha ko nk'a b'asje tiya yoho ngat'aha ni xi mankjihin ei asuntee.

<sup>19</sup> Ja incha ngji t'axihin xi nintaku xuta ninku maha. At'aha xi nintaku xuta ninku maha, kui xi ts'ín nga sá yjonintee xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná nga sá. Sá yjonintee at'aha incha y'a y'ahá ra xinkjín.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga Cristo tsayakaá ko j'áiyako ngáhaná*

<sup>20</sup> Ja tsayakoo Cristo, kui nga kama ndáhi ruu ni xi batéxumaha asuntei. Kui nga, ¿á tintsuba saha ruu asuntee xi nkú ts'ín tjintuhu xuta xi ts'e? ¿Á tínu'yá'én saha ruu kjuatéxuma xi tsuhu xuta?

<sup>21</sup> B'a tsu éen: "Najmi tu n'ekoo niu. Najmi tu chjut'o niu. Najmi tu chjubó niu."

<sup>22</sup> Kui ni xu'bi nintaku xuta tsitjuhu ko xuta y'éjña. Feya nij nga n'echjén.

<sup>23</sup> B'a maha xi kixi mankjihin maha nga b'a ts'ín nchja, at'aha ts'ín kjuayuhun ra xuta nga skuenkjún Ntíaná ko nga ts'ín nimakjua yoho ko nga 'yún tsjáha kjuanimá yjonintehe. Tunga najmi chumi ni chjhi ra tsa basinkoná nga b'éch'oná ni xi nchjaha animaná asuntei.

### 3

<sup>1</sup> Ja j'áiyakoo Cristo ngabayoo, kui nga tinchísjaihinu ni xi tjín ndjiojmi ján má tijnat'aha Cristo Ntíaná.

<sup>2</sup> Ni xi tjehe ra ndjiojmi ján n'enkjíntak'un, najmi ni xi ts'e asuntee.

<sup>3</sup> At'aha ja tsayo ko tintsuba tik'unkoo Cristo nginkun Ntíaná. Kui nga najmi ma chjhi yáha jun nd'ai.



4 Cristo xi ts'ín nga tintsu<sub>b</sub>oo. Nistjin nga kj'uaíkúchji yjoho Cristo, kui nistjiun ta chá yáha jun ko kuakúchjiu kjuachánkaha.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín chúhuún yjoná*

5 Kui nga n'ek'iehennu ni xi tjíntujín animanuu xi tjehe<sub>n</sub> ra asuntee. Najmi tu ch'a xi chuba kjuántukohó xinkjín, ko tsa ts'ín ni xi chuntí nginkun Ntíaná, tsa yjonintee xi kuatéxumaha, tsa mjehe ts'ín ni xi ch'on tjin, tsa kjuanchiná 'yún kjuásihin. Xi 'yún fásihin kjuanchiná, kui xi kj'ai ntia tjennki.

6 Tu ngat'aha nga b'a incha ts'ín xuta, kui kjuaha nga incha nibanehe ra kjuakjahan Ntíaná.

7 Ko jun b'a ta kin'o nistjin nk'ie, nk'ie nga tintsu<sub>b</sub>ajiun ni xu'bo.

8 Nd'ai ta n'e t'axiún kjuakjoon, kjuastintoo, kjua'unchoo, én chubatit'oon ko én ch'on tsuu.

9 Najmi tu ch'anachoho xinkiu. Xi nkú ts'ín tintsu<sub>b</sub>oo nistjin nk'ie, b'a joyaha tsa nku najyun chá kin'esjo.

10 Tunga xi nkú ts'ín tintsu<sub>b</sub>oo nd'ai, b'a joyaha tsa najyun tsetse kindyja ngáhanu. Xi nkú ts'ín tjiyaha Ntíaná, b'a ts'ín tís'eyanuu nk'ie nga tít'sín tsetsenuu ko nga tímankjin sisinnuu nkú tjihin ra ngat'a ts'e Ntíaná.

11 Ajihin xuta xi ja kama tsetse najmi ta chumi ni behe yá xi ntje judio tjehe<sub>n</sub> ra ko yá xi najmi ntje judio tjehe<sub>n</sub> ra, yá xi kin'ehe ni circumcision ko yá xi najmi kin'ehe, yá xi xin nibaha ko yá xi kinte tje<sub>n</sub> nginkun xuta, yá xi xuta musu xi kich'atse ko yá xi ndaíhi yjoho. Ngayjee kui ni nkuhú bichú majín Cristo, ko Cristo tíñajihin ngayjee.

12 Ntíaná j'áinnuu, kikj'áts'enuu ko tjoho jun. Kui nga n'e tsetse yahanu xi nkú ts'ín kuintsu<sub>b</sub>oo nga chasenimoo xinkiu, kas'enuu kjuanda, nimakjua kas'eyanuu, nimakjua n'ekoo xinkiu ko najmi tu kitsa katuma stinnuu.

13 N'e'yún tak'uhun xinkiu ko n'endyjat'ohoo xinkiu tsa tjin ajinnuu kjuasti. Xi nkú ts'ín kits'innidyjat'anuu Nda Ntíaná, b'a ta ts'ín n'endyjat'ohoo xinkiu.

14 N'etj'ó xinkiu, at'aha kjuatjoo xi 'yún chji saha ra nga ngayjee ni xingisoo ko nkuhú ts'ín manuu.

15 Kich'ajinnuu tu xi nkuhú yjonintehe Cristo kamahanu ko b'a ts'ín s'ehennuu kjuajyu. Kjuajyuhu Cristo katsjáníyaha animanuu ko tehente tjohoon máb'achjíhi Ntíaná ngat'a ts'e kui niu.

16 Kat'ejñajinyjennuu éhen Cristo. N'enkjín'un sisiun xi nkú ts'ín kuakúyohoo ko nga k'uai niyóhoo xinkiu. Tjohoon máb'achjíhi Ntíaná ajin animanuu nga sóhoo salmo ko sohon ninku ko xi nkú ts'ín kuakúyanuu Espiritu nga só.

17 Ngatentee ni xi n'oo, tsa chubo ko tsa tu mí xáha ni xi n'oo, Nda Ntíaná Jesu n'ekasiún títjun nga b'a n'oo ko tjohoon máb'achjíhi Ntia Na'miná ngat'a ts'e ni xi kisakújinnuu Jesu.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín k'úéntu xuta*

18 Jun xi tí'minnuu chjuún, chankjún x'innuu. B'a n'oo xi nkú ts'ín tíñaha xuta xi yjanki Nda Ntíaná.

19 Jun xi tí'minnuu x'in, n'etj'ó chjuúnnuu ko najmi tu ndjá n'ekoo.

20 Jun xi tí'minnuu ntí, tinnú'yá'én tehentohoo xi chánuu. At'aha kui niu xi sasíhin Nda Ntíaná.

21 Jun xi tí'minnuu na'mi, najmi tu chuba kjahan n'ekoo ntinnuu, tu xi najmi kfehe ra k'un.

22 Jun xi tí'minnuu xuta musu xi kich'atse, tinnú'yá'én tehentohoo xi já ntianuu maha ei asuntee. Najmi tu nk'ie nga tibasenuu b'a n'o, tsa tu xi nda kuasehennuu. Ngayjehe ní tak'un b'a n'oo at'aha Nda Ntíaná yankjún.

<sup>23</sup> Tu mí xáha ni xi n'oo, ngayjehe animanuu b'a noo. B'a n'oo xi nkúhu tsa Nda Ntíaná t'n'exát'ohoo, najmi tsa xuta.

<sup>24</sup> Yo nga sakúnuu ni xi tjíndaha Ntíaná nga tsjáha ntíhi. Cristo t'n'exát'ohoo, kui xi Nda Ntíanuu.

<sup>25</sup> Xi títs'ín ni xi najmi b'a tjín, kui xi ts'ínkjáin ngajoya ngáha rá chjíhi ni xi títs'ín. Najmi ngabi ts'ínko Ntíaná xuta.

#### 4

<sup>1</sup> Ko jun xi tí'minuu já ntia, nda ko kixi n'ekoo xuta musu xi kich'atso. At'aha yo nga ta tjínanuu ko jun nku Nda Ntia ndjiojmi ján.

<sup>2</sup> N'ekjas'ohoon yjonuu nk'ie nga chubakoo Ntíaná. Najmi tu n'ekjentohoo yjonuu nga tjohoon máb'achjíhi ngat'a ts'e ni nda xi tsjánuu.

<sup>3</sup> Ko ta chubantjaini tu xi Ntíaná tsjánteni má nga k'úénijmí éhen, tu xi kuixinyahani ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko tís'ejña chji nd'ai ngat'aha Cristo. At'aha kui kjuaha kjíya'yúhunna ei.

<sup>4</sup> Chubantjainú tu xi kama kuakuchjí sisihinna éhen ko xi nkú ts'ín tjíhin nga kuinchja.

<sup>5</sup> Nanka n'ekjínk'un xi nkú ts'ín kuintsubajihun xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná. Xki nistjin xi kjuá chásé sisihun ni xi n'oo.

<sup>6</sup> Tehente tsjo ts'ín chubo ko kas'ehe sin ni xi chubo. B'a ts'ín chahanu xi nkú k'úihun nga nkúnkú xuta.

#### *B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin*

<sup>7</sup> Xi nkú ts'ín tíjña ei kuitsuyayjenuu nda Tikiko, nda nts'eé xi tjona, xi kixi títs'íntjusun xáha, xi ta títs'ínxát'aha Nda Ntíaná xi nkúhu an.

<sup>8</sup> Kui xi títs'ínkjisenuu tu xi chahanu xi nkú n'e tintsubai ei ko tu xi sakú nga'yúhunnuu.

<sup>9</sup> Ko títs'ínkjíka Onesimo, nda nts'eé xi tjona xi ta kixi títs'íntjusun xáha ko xi nda nankinuu maha. Incha kuitsuyanuu ngatentee ni xi tíma ei.

<sup>10</sup> Títs'ínkjínuu kjuasuniña Aristarko, nda xi kjiya'yúnkona nubayá ei, ko Marko xi nts'esti maha Bernabe. Ja ta tsichunuu éhen Marko. Nda n'ekjóhoo tsa kuichúsenuu yo.

<sup>11</sup> Ko títs'ínkjínuu kjuasuniña Jesu, kui ndo xi ta 'mi ya Justo. Tu kuihí já judio xu'bi xi y'anjikona xá xi títs'ian nga t'énijmíá xi nkú ts'ín batéxuma Ntíaná. Kui jóo xi tsjá nga'yúnna.

<sup>12</sup> Ta títs'ínkjínuu kjuasuniña Epafra, xi nda nankinuu maha. Kui xi ta títs'ínxát'aha Cristo Jesu ko tehente ngayjehe k'un t'bankintjáiinu nga t'inchjako Ntíaná, tu xi ndjá kuinchahanu ko kama je kikjiun ko kamo xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná.

<sup>13</sup> An be sisian xi nkú ts'ín Epafra kjintaha rá jun ko ta kjintaha rá xuta xi tjín nanki Laodicea ko xi tjín nanki Hierapoli.

<sup>14</sup> Ta títs'ínkjínuu kjuasuniña Luca, nda chjinenki xi tjona, ko Dema.

<sup>15</sup> Tjohoon kjuasuniñana já nts'eé xi tjín nanki Laodicea ko tjohoon kjuasuniñana tachjuún Ninfa ko xuta ninku xi ma ñjakú ni'yaha.

<sup>16</sup> Nga ja kamanuu nga n'eyo xujuin, ta n'ekjihu nga kats'inya xuta ninku Laodicea. Ko jun ta n'eyo xujun xi nibaha Laodicea.

<sup>17</sup> B'a t'ihuun Arkipo: "N'enkjintak'uin nga nda n'etjusuin xáha Nda Ntíaná xi kik'aihi."

<sup>18</sup> An Pablo ntuna t'et'áhanuu kjuasuniñana. N'ekj'áitsjon nga kjíya'yán.

Kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

## Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Tesalonika*

<sup>1</sup> An Pablo, Silbano ko Timoteo tísuniñaihi, jun xuta ninku nanki Tesalonika, xi kikj'áts'enuu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu.

*B'i ts'ín tít's'ínkj'áitsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínkjáihín xuta ninku nanki Tesalonika én nda tsuhu Jesucristo*

<sup>2</sup> Tehente nk'ie nga chubakoi Ntíaná chubantjáihi ko 'baihi máb'achjíhi Ntíaná at'aha kichubó éhen.

<sup>3</sup> Nginkun Ntia Na'miná f'áitsjen teheneni xi nkú ts'ín s'ejinnuu Ntíaná ko t'n'o xá xi mjehe, xi nkú ts'ín tjonuu ko t'bisinkoo xinkiu, ko xi nkú ts'ín t'n'echjúkjoo kjuanima xi t'bitjajúun nga t'chuyóhoo nga kj'uai ngáha Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>4</sup> Jun já nts'e, tjoho Ntíaná jun ko yai nga j'ájinnuu.

<sup>5</sup> At'aha nk'ie nga kik'ienimí én nda tsuhu Jesucristo ajinnuu, najmi tu suba én kichubai. Kis'ejña chji ní nga'yúhun Ntíaná. Espirituhu Ntíaná kits'ínxá ko ndahachí najmi jo jan kamaní nga kichubai. Yo xi nkú n'e tintsubai ajinnuu nga ngandanuu ni xi kin'ej.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kichaseni ta kichasohó Nda Ntíaná, b'a ts'ín tsinchiyó xi nkú ts'ín kuintsuboo. At'aha nk'ie nga ja kin'ekjóhooon éhen Ntíaná, ta kisakúnuu nkjin t'ikjá kjuanima, tunga Espirituhu ní Ntíaná kitsjánuu kjuatsjo.

<sup>7</sup> B'a ts'ín y'ejña chjihí ruu ngatentee xuta xi s'ejihín Ntíaná xi tjin nga ngúsuahun ante Macedonía ko ante Akaya xi nkú ts'ín tsjenkiaá Nda Ntíaná.

<sup>8</sup> At'aha jun tjun kichjubó éhen Ntíaná ko t'findju éen najmi tu suba ante Macedonía ko ante Akaya. Tu má níhi tíya xi nkú ts'ín t's'ejinnuu Ntíaná. Kui nga najmi ta machjéhen ra tsa nkú kuixín sahaní jin.

<sup>9</sup> At'aha xuta t'íncha nchjanjmíyaha xi nkú ts'ín jun kin'ekjáiinni nk'ie nga tsichuseihí, ko xi nkú ts'ín kin'ekjí t'axiún ntia xi ntsja xuta ts'índaha nga kin'ekjóhooon Ntíaná. Nd'ai yjankiu Ntia xi t'jña t'ik'uun. Kjuaxi nga kui xi Ntíaná.

<sup>10</sup> Nd'ai t'chuyóhoo Ntíhi Ntíaná xi nibá ngáha ndjiojmi ján. Kui xi Jesu xi Ntíaná kits'ínkj'áiya ngáha ra ngabayoo ko xi ts'ínk'ankiná nistjin nga nibánehe kjuakjahan Ntíaná asuntee.

## 2

*B'i ts'ín tít's'ínkj'áitsjen Pablo xi nkú ts'ín kits'ínxá ajihín xuta ninku nanki Tesalonika*

<sup>1</sup> At'aha ja yo jun, já nts'e, nk'ie nga najmi xá tiya kama nk'ie nga tsichí ajinnuu.

<sup>2</sup> Yo nga un kikieni ko ch'on kamat'ain nanki Filipino kintehe ni nga tsichí ajinnuu. Tunga Ntíanáhá kitsjá nga'yúnni, kui nga ndjá kin'esjeheni yjoni nga y'enjmí én nda tsuhu Ntíaná ajinnuu. B'a kin'ei ndaha tsa nkjin maha xi ngji kontrañi.

<sup>3</sup> Najmi ni xi ngasten ko tsa ni xi ch'onk'un nibáha ra ni xi b'enjmí ko ta ndaha najmi ch'anachaihi xuta.

<sup>4</sup> Nda ní tsaseni Ntíaná ko kin'ekjas'enni nga k'úenimí é n da tsuhu, ko b'a n'e tíchubai. Najmi xuta tí'baihi kjuatsjo. Ntia níná tí'baihi kjuatsjo, kui xi be xi nkú ts'ín tjíntuyáni.

<sup>5</sup> Xi nkú n'e ja yo, najmi kichuba un uin ko ta ndaha najmi kich'anachaihi, tsa tu xi b'a ts'ín kjuaihiini toon. Ntíaná be nga b'a tjin ni xi tíxian.

<sup>6</sup> Najmi tsinchisjái tsa kjuachánka sakúni ajinnuu ko ta ndaha ajihin xuta xingisoo,

<sup>7</sup> ndaha tsa jin xi já postruhu Cristo kama kai tsinchiihi ni xi machjenni. Kichase sisihihi. B'a kin'eji xi nkú ts'ín nku tachjuún xi basehe ntíhi.

<sup>8</sup> Yún nkjún tjoní jun, kui nga santaha najmi tu nku é n da tsuhu Ntíaná kin'ekjas'ehe ri. Tsa ni xi kuayántjaihi ri kai, tsayantjaihi ri. 'Yún nkjún kisasíni jun.

<sup>9</sup> ¿A f'áitsjennuu, já nts'e, xi nkú ts'ín kin'exái ko kiyai kjuanimá ajinnuu? Nistjin nistjen kin'exái tu xi najmi ch'á kamahani nk'ie nga y'enimíhi é n da tsuhu Ntíaná.

<sup>10</sup> Jun ko Ntíaná be xi nkú ts'ín je ko naxu tintsubai ajinnuu jun xi s'ejinnuu Ntíaná, ko nga najmi tjin xi kjanineni tsa mí nihi.

<sup>11</sup> Yo xi nkú ts'ín kichiihihi nga nkúnkú jun, xi nkú ts'ín kuhun xi tí'mi na'mi ntíhi.

<sup>12</sup> Kik'ai niyáhihi ko kik'ai nga'yíhihi. Kik'inyaihihi nga kuintsuboo xi nkú ts'ín tíhihi nga k'úentu xuta xi ts'e Ntíaná. At'aha jun j'ajinnuu Ntíaná nga kuitjás'enjiun nga Ntíaná kuatéxumanuu ko nga sakúnuu kjuachánkaha.

<sup>13</sup> Kui kjuaha nga najmi n'ekj'áiyai nga tehente 'baihi máb'achjíhi Ntíaná, at'aha kichjubó éhen Ntíaná xi kik'ienimí. Najmi kin'ekjohoon xi nkúhu tsa éhen xuta. Kjuaxi kjáhihihi nga kui xi éhen Ntíaná ko títs'ínxájjinnuu nd'ai jun xi s'ejinnuu Ntíaná.

<sup>14</sup> Jun já nts'e, b'a ta kamat'on xi nkú kamat'ain xuta ninkuhu Ntíaná xi tjin ante Judea xi ta s'ejihin Cristo Jesu. Un kikienuu aya ntsja xuta nankinuu xi nkú ts'ín ta un kikiéhe xuta ninku xu'bo aya ntsja xuta judio xinkjin.

<sup>15</sup> Kui xi ta incha kits'ínk'ien Nda Ntíaná Jesu ko já profeta, ko jin incha kikatjennkini. Najmi maha incha ts'ín ni xi sasihin Ntíaná ko fi kontraha ngatente xuta.

<sup>16</sup> B'éch'oní nga b'enimíhihi xuta xi najmi ntje judio tjehe ra é n xi ts'ínk'ankihihi xuta. Tehente títs'ínsené jé yjoho nga b'a tjincha ts'ín, tunga nd'ai ja j'aik'úhun xuta xu'bo kjuakjahan Ntíaná.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo nk'ie nga ta mjehé ngáha ra ngjuaisehe xuta ninku Tesalonika*

<sup>17</sup> Jun já nts'e, kama mje nkjúnni ko tu ni xí tsinchisjái niyá ní nga kuankínse ngáha ri nk'ie nga ja j'a chuba nistjin nga tsankin t'axín má nga tintsuboo, ndaha tsa najmi ngji t'axíhihihi xinkjin animaná.

<sup>18</sup> Kui nga kama mjeheni nga kuankínse ngáha ri. An Pablo nku jo niyá kama mjena nga kfínse ngáhanuu kai, tunga ndanindoohó y'échjani.

<sup>19</sup> At'aha, ¿mí nihi xi tíchuyáhihi ko mí nihi xi kama kjuatsjoni ko mí nihi xi kama chánka n'esjekohoni yjoni nginkun Nda Ntíaná Jesucristo nk'ie nga kj'uaí ngáha? ¿A najmi juhún?

<sup>20</sup> Kjuaxi nga jun xi kjuachánkani ko kjuatsjoni.

### 3

*B'i ts'ín kitsúya Pablo mí kjuaha nga y'éxaha Timoteo*

<sup>1</sup> Kui b'a maha nk'ie nga najmi ta kama 'yún sahani, tu xi b'a ts'ín chahani ni xi tímat'on y'endai nga kuintsuba subai nanki Atena

<sup>2</sup> Kō kin'ekjii nda nts'eé Timoteo, nga kui xi ngjuaisenuu. Kui xi ta títs'ínxát'aha Ntíaná nga tib'énijmí én nda tsuhu Cristo. Kin'ekjii tu xi tsjá nga'yúhunnuu nga kuasinkohonuu kō ndjá kuinchajiun xi s'ejinná.

<sup>3</sup> Najmi mjeni tsa tjín xi tjín ajinnuu kfehe k'un tu ngat'aha ni xi tí'ajin. Ja yo nga tjihin nga b'a kamat'aán.

<sup>4</sup> At'aha nk'ie nga tintsuba sai ajinnuu, tsixinya tíjtuihin nga sakúná kjuá'un, xi nkú nga ja kama kō yo.

<sup>5</sup> Kui kjuaha tu xí kis'entahána. Kui nga kits'inkjisehenuu Timoteo tu xi skuehena tsa tu b'a ts'ín ndjáhá s'ejin sanuu. Najmi mjena tsa ndanindoo kjút'ayák'unnuu, tsa b'a ts'ínndyjaha xá xi kin'ej ajinnuu.

<sup>6</sup> Ja kik'óya ngáha Timoteo nga ngjisenuu. Én nda tsu j'aikoní. B'a títsu nga tu nkú b'ahá ts'ín s'ejinnuu Ntíaná kō nga tu b'a ts'ín tjíhinuu kjuatjo. Kitsúyani nga tsjo ma tehentenuu nga f'áitsjennuu jin kō nga tu xí mjehenuu chá ngáhaní xi nkú ta ts'ín jin 'yún mjeni nga chahí jun.

<sup>7</sup> Kui kjuaha, já nts'e, ajihin kjuanusin xi tjinni kō kjuá'un xi tíbeni, tísakú nga'yúnni nga tínu'yái nga tu nku b'ahá ts'ín ndjá s'ejinnuu Ntíaná.

<sup>8</sup> Títsjá nga'yúnni nga yai nga ndjá tinchajiun Nda Ntíaná.

<sup>9</sup> Najmi tísakújinni én xi nkú ts'ín k'uaihi ri máb'achjii Ntíaná at'aha ndjá tinchajihuun Nda Ntíaná kō tí'baini kjuatsjo nginkun Ntíaná.

<sup>10</sup> Nistjin nistjen 'yún nkjún binchiihi Ntíaná tu xi katsjánteheni nga chas'e'a ngáhaná xinkíá kō nga n'endjuút'ai ni xi s'ejinnuu, tsa tu aha tjín ni xi ndyjat'a sa.

<sup>11</sup> Katsjányáni Ntia Na'miná kō Nda Ntíaná Jesu tu xi kama kuankíhinse ngáha ri.

<sup>12</sup> Kō 'yún katsjá sanuu kjuatjo Nda Ntíaná tu xi b'i ngján n'etjohonu xinkiu kō xuta xingisoó xi nkú ts'ín tjoní jun.

<sup>13</sup> Katsjá nga'yúhun animanuu tu xi najmi chumi ni sakújihinnuu kō je s'eyahanuu nginkun Ntia Na'miná nistjin nga kj'uaiko Nda Ntíaná Jesu ngayjee xuta xi kik'áts'e.

## 4

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjihin nga kuintsubaá nginkun Ntíaná*

<sup>1</sup> Nd'ai já nts'e, ngajoho Nda Ntíaná Jesu tíbinchiihi kō tí'bái niyáihí nga n'ehenu xi nkú ts'ín kisakúyanuu kō xi nkú tín'o tu nkú b'ahá n'e so. At'aha ja y'ejña chjiihi xi nkú ts'ín tjihin nga kuintsuboo kō nga k'uhoo kjuatsjo Ntíaná.

<sup>2</sup> Yo kjuatéxuma xi kin'ekjas'eihin, kui kjuatéxumaha xi y'ejña Nda Ntíaná Jesu.

<sup>3</sup> Ni xi mjehe Ntíaná, mjehe nga xuta je kamo nginkun. N'e t'axíhuun yjonuu nga chuba súntukonú xinkiu.

<sup>4</sup> Nga nkúnkú xi tjín ajinnuu katumankjihin xi nkú ts'ín je kō kixi ts'íinchjén yjonintehe.

<sup>5</sup> Najmi tu nku ni xi fásihin yjonintenuu n'esihuun, xi nkú nga ts'ín xuta xi tjín asunntee xi najmi be Ntíaná.

<sup>6</sup> Ndaha nku najmi tu ch'a xi kuankikjuaha nda nts'e kō tsa k'uanachaha. Xi nkú ts'ín kik'inyaihi kō y'ejña chjiihi, Ntíaná ts'íinnijéhe rá xuta xi ts'ín kui nii.

<sup>7</sup> At'aha najmi j'ájiná Ntíaná tsa tu xi ni xi chuntí kuintsubajihinná. J'ájin níná tu xi ni xi je kuintsubajihinná nginkun.

<sup>8</sup> Kui b'a maha, xi ts'ín t'axíhin kjuatéxuma xu'bi, kui xi najmi kuatéxumaha xuta títs'ín t'axín. Kjuatéxumaha ní Ntíaná xi kitsjánuu Espiritu Santo títs'ín t'axín.

<sup>9</sup> Ngat'a ts'e kjuatjo xi tijnajinná ñá xi nts'eé mahaná, najmi machjén tsa k'uet'á xujunnuu. At'aha Ntíaná ja tsakúyanuu nga b'i ngján tjihin nga n'etjó xinkiu.

<sup>10</sup> B'a ts'in kjáihin t'n'etjó ngayjee já nts'eé xi tjin nga ngúsuhun ante Macedonia. Tunga jin t'binchiihi, já nts'e, nga 'yún nkjún kas'e sanuu kjuatjo.

<sup>11</sup> Tinchísjo nga kas'enuu kuajyu nga tintsuboo, ko n'oo ni xi ts'ajun, ko ntsoo n'exákohonu. B'a n'o xi nkú tsixiin nga n'oo,

<sup>12</sup> tu xi nda ts'in kuinimahanu ajihin xuta xi najmi s'ejihin Ntíaná ko tu xi najmi chumi nihi xi ndyjat'ahanuu.

*B'i ts'in tsakúya Pablo xi nkú ts'in kj'uaikj'áná Nda Ntíaná Jesu*

<sup>13</sup> Jun já nts'e, mjeni nga choo ni xi kamaha xuta xi ja k'ien, tu xi najmi k'úé babaha ra yjonuu xi nkú ts'in 'be babaha xuta xingisoo, xuta xi najmi chumi nihi xi tikuyáha.

<sup>14</sup> Xi nkú ts'in s'ejinná nga k'ien Jesu ko j'áiya ngáha ra ngabayoo, b'a ta ts'in s'ejinná nga Ntíaná ts'íinkj'áiyako ngáha ra Jesu xuta k'ien, kui xuta xi kis'ejihin Jesu.

<sup>15</sup> Ehen Nda Ntíaná ni xi t'ibixínyai nga ñá xi tintsubaá nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná najmi kuitjá títjuhuún xuta xi ja k'ien.

<sup>16</sup> At'aha nk'a ján nibaha Nda Ntíaná. Kuinú'yá nku nta xi k'uéxá ngajoho Ntíaná, kui xi ntaha ntítsje k'aku, ko kjuane tjioho Ntíaná. Tjun xuta xi kis'ejihin Cristo kintehe ni nga kuayá kj'uaíyaha ngabayoo.

<sup>17</sup> Ko askahan ñá xi tintsuba t'ik'un saá kui nistjiun n'ekjínjikoná xuta xu'bo ajin nintju xi má nga n'ekjáihiin Nda Ntíaná nk'a ján. Yohó ni ma kuintsubaka síhaán Nda Ntíaná.

<sup>18</sup> Kui én xu'bi tjen nga'yúnkoho ruu xinkiu.

## 5

*B'i ts'in kitsúya Pablo xi nkú chun nk'ie nga kj'uaí Nda Ntíaná*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, ngat'a ts'e nistjin xi nibá ko nkjé kuitjusun niu, najmi machjéhen tsa k'uet'á xujunnuu.

<sup>2</sup> At'aha jun ja ya sisiun nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná, kj'uaí nistjin nga najmi ch'a xi tikuyáha, xi nkú ts'in f'ai nku nda ndyjé nga jyuun.

<sup>3</sup> Nk'ie nga: "Tjinná kjuajyu nd'ai ko ja nda n'e tintsubaá", kuitsu xuta, nk'ie tjen'yún nibanehé ra ni xi ts'íinkjehe xi nkú ts'in nibanehé chjintj nku tachjuún xi ja tsihin ntí. Najmi s'e má kuanka 'ma xuta kui nistjin xu'bo.

<sup>4</sup> Tunga máha jun, já nts'e, najmi má jyuun tintsuboo, tsa tu ndyjahánuu nga kj'uaí nistjin xu'bo xi nkú joyaha nku nda ndyjé.

<sup>5</sup> Ngatentoo tintsuboo má ndzjeen ko má nistjiun. Najmi má nistjen ko tsa má jyuun ts'ená.

<sup>6</sup> Kui nga najmi tu sufehená xi nkúhu xuta xingisoo. Tintsuba t'ik'un nínáá ko chaseéhe ni xi n'ée.

<sup>7</sup> At'aha xi fantufé, nga jyuun fantufé, ko xi ma ch'i, nga jyuun ma ch'i.

<sup>8</sup> Tunga ñá xi má ndzjeen ts'ená tjihin nga n'enkjín sisihín tak'aán ko k'úendaá yjoná xi nkú joyaha já jun xi kjaán. N'e s'ejían Ntíaná, kas'ená kjuatjo, ko chúyahaá nga k'uankiá. B'a ts'in chjúhun raá yjoná xi nkú ts'in kuhun yjoho já jun xi kján.

<sup>9</sup> At'aha najmi b'a ts'in y'énda Ntíaná tsa ñá sakúná kjuakjahan. Y'éña ní nga Nda Ntíaná Jesucristo ts'íink'ankiná.

<sup>10</sup> Kui xi k'ienntjáihiná tu xi kuintsuba t'ik'un kohoná, ndaha tsa ja tsayaá ko ndaha tsa tintsuba t'ik'un saá ei asunntej.

<sup>11</sup> Kui b'a maha, b'i ngján tjen nga'yúhunuú xinkiu kò t̄s̄inkoo t̄u xi ndjá kuinchunjihinnu xi s'ejinná. B'a n'oo xi nkú nga t̄ín'o santaha n̄istjin nd'ai.

*B'i ts'ín tsakúya Pablo ni xi incha ts'ín xuta ninku*

<sup>12</sup> Jun já nts'e, t̄íbinchihi nga katumankjinnuu nga Nda Nt̄ianá t̄íts'ínxát'aha já xi t̄íncha ts'ínxájinuu, já xi yja t̄ítjunnuu kò t̄ítsjányánuu.

<sup>13</sup> 'Yún ch̄ankjún kò n'etjó jóo t̄u ngat'aha xá xi t̄íncha ts'ín. Kò b'i ngján kas'enuu kjuajyu nga tintsubakoo xinkiu.

<sup>14</sup> Jun já nts'e, ta t̄íbinchihi ni xu'bi. Tjen niyóhoo xi najmi mjehe ts'ínxá. Tjen nga'yúhunu xi t̄ífehe k'un. T̄is̄inkoo xi najmi ndjá t̄ínchajin xi s'ejinná. N'e'yún tak'uhunu ngatentee xuta.

<sup>15</sup> Tsa t̄ín ajinnuu xi ch'on kin'ehe, ch̄asoo nga najmi t̄u ts'ín ngajoya ngáha ni xi kin'ehe. B'i ngján nda n'e tehentohoo xinkiu kò ngayjee xuta xingisoo.

<sup>16</sup> Tehente tsjo kat'enuu.

<sup>17</sup> T̄u nkú chubakonú Nt̄ianá.

<sup>18</sup> T̄u mí nihí ni xi kamat'on, t̄johon máb'achjhi Nt̄ianá. At'aha kui niu xi mjehe Nt̄ianá nga n'oo jun xi s'ejinnuu Cristo Jesu.

<sup>19</sup> Najmi t̄u n'ek'ienyo nd'í xi t̄íts'ínkat'ai Espirituhu Nt̄ianá ajinnuu.

<sup>20</sup> Najmi t̄u tohón manuu xi nchja én xi tsjá Nt̄ianá.

<sup>21</sup> Ch̄asohoo ngayjee t̄u mí nihí ni nga t̄ínchísjaiiun ni xi nda kò kui xi n'oo.

<sup>22</sup> T'ech'ohoo yjonuu ngayje t̄íkjá ni xi najmi nda.

<sup>23</sup> Nt̄ianá xi tsjáná kjuajyu, kui xi kats'ín jeyjenuu nginkun kò kakunuu, t̄u xi ndahachí najmi s'ehe jé ajin kjuankjintak'unuu kò tsa ajin animanuu kò tsa ajin yjonintenuu n̄istjin nga k'já ngáha Nda Nt̄ianá Jesucristo.

<sup>24</sup> Nt̄ianá xi kixi ts'íntjusun ni xi nchja, kui xi j'ájinnuu kò ts'íntjusun nii.

*B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin*

<sup>25</sup> Jun já nts'e, nk'ie nga chubakoo Nt̄ianá, chubantjáini.

<sup>26</sup> Ngajoni súniñaha ruu ngatentee já nts'eé.

<sup>27</sup> Ngajoho Nda Nt̄ianá t̄íbankihinuu nga kan'eya xujuin nginkun ngatentee já nts'eé.

<sup>28</sup> Kas'enuu kjuandaha Nda Nt̄ianá Jesucristo.

## **Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihi nda postru Pablo xuta ninku Tesalonika**

*B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo xuta ninku xi tjin nanki Tesalonika*

<sup>1</sup> An Pablo, Silbano ko Timoteo tísuniñaihi, jun xuta ninku xi tintsuḅoo nanki Tesalonika, xi kikj'áts'enuu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>2</sup> Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

*B'i ts'ín kitsúya Pablo ni xi kamat'ain xuta nk'ie nga kj'uaí ngáha Jesucristo*

<sup>3</sup> Jun já nts'e, jin tjihin nga tehente k'uaihi máb'achjihi Ntíaná nga ja kichjubó éhen. Kixi tjihin nga b'a n'ei, at'aha 'yún tís'ejin sanuu éhen Ntíaná ko at'aha b'i ngján 'yún tín'etjó so xinkiu.

<sup>4</sup> Kui nga tsjo mahani jun ajihin xuta ninku xingisoo xi Ntíaná ta ts'e. Tibixínyai xi nkú ts'ín tín'e chúkjuo ni xi tímat'on ko xi nkú ts'ín tín'e s'ejun Ntíaná, ndaha tsa tín'e unchanuu ko nkjin tíkja kjuanima tísakúnuu.

<sup>5</sup> Kui ni xu'bi xi bakúchji nga kixi basehe Ntíaná mí nihi xi nda ko tsa xi najmi nda tít's'ín xuta. Tib'axkinuu nga jun xi tsuhunu má batéxuma. Kui kjuaha nga un tibeheuu.

<sup>6</sup> Kixi ts'ín Ntíaná nga tsjáha kju'a'un xuta xi tít's'ínk'ajinnuu kju'a'un

<sup>7</sup> ko nga tsjánuu jun xi tín'ek'ajinnuu kju'a'un nga n'ek'áiyakoni. B'a kama nistjin nga kj'uaí kúchji yoho Nda Ntíaná Jesu, nk'ie nga nibajenko nk'a jan ntítsehe xi tjihin nga'yún nga tjenjin ts'ihin nd'í.

<sup>8</sup> Kj'uaí ts'ínk'íechji xi najmi be Ntíaná ko xi najmi kint'é'éhen én nda tsuhu Nda Ntíaná Jesu.

<sup>9</sup> Kui xutaha xi ts'ínkjáihi kjuanima nga ndyja sín. N'ekj'í t'axín nginkun Nda Ntíaná. Najmi skué kjuachánkaha ko nga'yuhun.

<sup>10</sup> B'a kama kui nistjin nk'ie nga ja kj'uaí ts'ínkjáihi Nda Ntíaná kjuachánkaha ajihin xuta xi ts'e, ko ngayjee xuta xi kis'ejihin tsjo kamaha nga skué. Ta choo at'aha kin'e s'ejun éhen Ntíaná xi tsixínyai ajinnuu.

<sup>11</sup> Kui kjuaha, nk'ie nga chubakohoni Ntíaná tehente chubantjáihi ri, tu xi k'uaxkihinnuu Ntíaná nga jun xi tsuhunu nga kamankukoo xuta xi j'ájin. Binchihi Ntíaná nga kats'íntjusunko nga'yuhun ngayje tíkja ni xi nda mjenuu nga n'oo ko ngayjee xá xi tín'o tu ngat'aha nga s'ejinnuu.

<sup>12</sup> Nk'ie nga b'a kama, sakúhu kjuachánka Nda Ntíaná Jesu ajinnuu ko jun ta sakúnuu kjuachánka ngat'aha Nda Ntíaná, xi nkú ts'ín tjehe ra kjuandaha Ntíaná ko kjuandaha Nda Ntíaná Jesucristo.

## 2

*B'i ts'ín tsakúya Pablo ni ch'onk'un xi kama kintehe ni nga kj'uaí kúchji yoho Jesucristo*

<sup>1</sup> Jun já nts'e, ngat'a ts'e nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná Jesucristo ko nga kama ñjakúkaá, jin tbinchihi

<sup>2</sup> nga najmi tu kitsa n'ek'óntjaiyo xi nkú ts'ín n'enkjíntak'un. Najmi tu fantaha ruu yonuu tsa kúinú'yó én nga ja kuichu nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná, ndaha tsa tjin xi b'a kuitsu nga Espirituhu Ntíaná tít's'ínkinchjaha ko tsa b'a kuitsu nga éhen Ntíaná túb'énijmí, ko ndaha tsa n'ekj'óhon nku xujun xi nkúhu tsa jin kin'e nibái.



<sup>3</sup> Ndahachí najmi tu 'bainto tsa tjin xi k'uanachanu. At'aha kintehe ni nga kuichú kui nistjijun, tjun incha ts'ín t'axín xuta Ntíaná ko kuakúchji yjoho nda xi ngatitsuun ts'ehe, xi ngak'ien tjehe ra.

<sup>4</sup> Kui xi ts'ín chánka yjoho ko ngjuai kontraha ngayjee ni xi tsu xuta nga Ntia ko ngayjee ni xi benkjún xuta. Santaha ante nkjúhun ninkuhu Ntíaná k'úejña nga ntia ts'ín ma suba yjoho.

<sup>5</sup> ¿A najmi ta f'áitsjehennuu, nk'ie nga tsátejñajinnuu kixinyanuu ni xu'bi?

<sup>6</sup> Ko ja yo nd'ai mí nihi xi táb'échjaha nda xi ngatitsuun ts'ehe, tu xi kuakúchji yjoho nga kuichú nistjihin.

<sup>7</sup> At'aha ja tít's'ínxá nd'ai nga'yúhun ngatitsun xi tjña'moo. Tu ni xi ndyjahá sa, ndyja nga chjúxin xi táb'échjaha nd'ai.

<sup>8</sup> Nk'iehé kuakúchji yjoho nda ch'onk'uun. Tunga ntjo ts'ahá Nda Ntíaná Jesu ts'ín nganakoho ra ko nd'íhi sénnistjihin ts'ínkjekoo nk'ie nga kj'uai.

<sup>9</sup> Ndanindoo ts'ínxájihin nda ch'onk'uun nk'ie nga kj'uai. Chánka nga'yún xi kj'uaiko. Ts'ín ni xi kuakúchji nga'yúhun ko kjuankjún tsank'á ts'ín.

<sup>10</sup> Ts'ínchjén ngayje tikjá ni xi najmi nda nga k'uanachaha xuta xi tjihin nga ndyja. Kui xutaha xi kits'ín t'axín én xi naxu, én xi kama ts'ínk'ankihi kai.

<sup>11</sup> Kui kjuaha nga Ntíaná ts'ín nibáha ra xuta xu'bo nku nga'yún xi k'uanachaha nga s'ejihin én tsank'óo.

<sup>12</sup> B'a ts'ín n'enijéhe ra ngatentee xi najmi kis'ejihin én xi naxu, xi tu sahá kama tsjoho ni xi najmi naxu nginkun Ntíaná.

### *B'i ts'ín kinchja Pablo nga ndjá kunchajin xuta Tesalonika ni xi ts'e Ntíaná*

<sup>13</sup> Tunga máha jin, tehente tjihin nga k'uaihi máb'achjihí Ntíaná at'aha kichjubó éhen. 'Yún tjoho Nda Ntíaná jun, já nts'eé. At'aha santaha nkúhu nga tuts'ihin ni j'áinnuu Ntíaná tu xi n'ek'ankihinnuu ngat'aha Espirituhu Ntíaná xi tít's'ín jenuu nginkun ko ngat'aha én naxu xi kis'ejinnuu.

<sup>14</sup> Kui kjuaha kinchjahanuu Ntíaná nga kits'ínkint'énuu én nda tsu xi y'enijmí ajinnuu, tu xi b'a ts'ín sakúhunnuu kjuachánkaha Nda Ntíaná Jesu-cristo.

<sup>15</sup> Kui b'a maha, já nts'e, ndjá tinchahanu ko n'etjusun ni xi tsinchiyó nga kin'ekjas'eihin, ni xi tsixínyaihi ko xi y'ét'a xujuihin.

<sup>16</sup> Tjoho ñá Ntia Na'miná ko tsjá nga'yúnná ko tsjáná nga chúyahaá ni xi nda, at'aha chánka kjuandaha. Nda Ntíaná Jesucristo ko Ntia Na'miná

<sup>17</sup> katsjá nga'yúhun animanuu ko kats'ín nga ni xi nda n'oo ko chubo.

## 3

### *B'i ts'ín tsanki Pablo nga chubako Ntíaná*

<sup>1</sup> Ni xi xín yanuu, já nts'e, chubantjaini nk'ie nga chubakoo Ntíaná. Tinchúhuu nga kitsa katjitse ko nda ts'ín kan'ekjáihin éhen Nda Ntíaná tu má xi tjehe ni. B'a katuma xi nkú nga kama ajinnuu.

<sup>2</sup> Ko tinchintjaini tu xi Ntíaná kjéxihinni ajihin já xi kits'ínkatsún kjuankjintak'uhun ko ch'onk'un xi tjin. At'aha najmi ngayjee xuta s'ejihin Ntíaná.

<sup>3</sup> Tunga ts'íntjusahún Nda Ntíaná ni xi nchja. Kui xi ndjá ts'ínkinchánuu ko kúnnuu ajihin ni ch'onk'un xi tjin.

<sup>4</sup> Xihí nkuhú Nda Ntíaná s'ejinná behe tak'uin nga t'n'etjusun ko nga tu nku n'etjusunú kjuatexuma xi kin'ekjas'eihin.

<sup>5</sup> Nda Ntíaná katsjáníyáha animanuu nga n'e mjo xi nkú ts'ín mjehe ñá Ntíaná ko nga n'e chúkjuo ni xi t'ibitjajúni xi nkú ts'ín kits'ín chúkjuo Cristo.

### *B'i ts'ín tsakúya Pablo nk'ie nga ts'ínxá xuta ninku Tesalonika*

<sup>6</sup> Jun já nts'e, ngajoho Nda Ntjaná Jesucristo b'a tí'miihi nga n'e t'axíhuun yjonuu ngatentee já nts'eé xi tjíntu ts'e, xi najmi tíincha ts'ín xi nkú ts'ín tíjña én xi tsakuyáihí kō kin'ekjóhōon.

<sup>7</sup> At'aha jun ja yo xi nkú ts'ín tjihin nga kuintsuboo nga chase chubayani. Najmi tintsuba ts'eí ajinnuu.

<sup>8</sup> Ndaha nku najmi chuba kichinei nichinehe tsa najmi y'echjiihi. Nistjin nistjen ní kin'exái kō kiyai kjuanima tu xi ndaha nku xi tjin ajinnuu najmi jin y'enéhe ri yjoni.

<sup>9</sup> Kjuaxi nga kama tsinchiihi ni xi kamachjenni kai, at'aha tjinni kixi nga b'a n'eí. Tunga tu sa ní kin'exái nga y'ejna chubayaihi xuta, tu xi b'a ta n'ehenu xi nkú nga kin'eí.

<sup>10</sup> At'aha nk'ie nga tintsubai ajinnuu, kik'aihi kjuatexuma xu'bi: "Tsa tjin xi najmi mjehe ts'inxá, ta najmi kakjine ma."

<sup>11</sup> At'aha tínu'yái én nga tjin ajinnuu xi tjíma ts'e, xi najmi chumi nihi xi tíincha ts'ín, nga tu sahá chuba tíincha tsungijihín yjoho má najmi kui tjeheñ ra.

<sup>12</sup> Ngajoho Nda Ntjaná Jesucristo b'a tí'miihi kō tbinchiihi xuta xu'bo nga tu sahá jyukj'i kats'inxá. B'a ts'ín sakúhu ra ni xi machjéheñ.

<sup>13</sup> Kō jun já nts'e, najmi tu n'ekjentohoo yjonuu nga n'oo ni xi nda.

<sup>14</sup> Tsa tjin xi najmi ts'ínsihín én xi t'et'ai xujuin, chase sisiun yá xi b'a ts'ín kō najmi ta makohonu, tu xi katuma subaha ra.

<sup>15</sup> Tunga najmi tu chasehé ruu xi nkúhu tsa kui xi xuta kontranu. Tjenniyá níhuu at'aha nda nts'o maha.

*B'i ts'ín kits'ínkje Pablo xujuin*

<sup>16</sup> Nda Ntjaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi katsjá tehentenuu kjuajyu ajihín ni xi kuitjájiun. Nda Ntjaná kat'ejñajinnuu ngatentoo.

<sup>17</sup> An Pablo ntuna t'et'áhanuu kjuasuniñana. Kui xi bakúchji ngayjee xujun xi ts'inkjiihi xuta. B'a ts'ín b'et'á.

<sup>18</sup> Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Nda Ntjaná Jesucristo.

## Xujun xi tjun kits'ínkjihí nda postru Pablo Timoteo

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Timoteo*

<sup>1</sup> An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo xi nkú ts'ín y'éjña Ntíaná xi ts'ínk'ankiná ko Jesucristo xi tichuyáhaá.

<sup>2</sup> Tífaniñaha Timoteo, ji xi ntína at'aha nkuhú xi s'ejinná.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Cristo Jesu ko nda katasehi.

### *B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi tjihin nga ts'íinkojá maestru xi tsank'á*

<sup>3</sup> Xi nkú ts'ín tsankihi nk'ie nga ngjia ante Macedonia, tinchin nanki Efeso kixihin ko t'ech'óhí xuta xi najmi b'a tjín ni xi túbakúya,

<sup>4</sup> at'aha échá xi nchja xuta ko xi nkú ts'ín nibatuts'ihín ra ntje cháha tít'sinsihín. At'aha yo nibáha ra nga b'ésiko xinkjín xuta. Najmi basinkoná nga n'éé xá xi kitsjáná Ntíaná. Nga ní s'ejinná, kui ní nihi xi basinkoná.

<sup>5</sup> Mjena nga s'e kjuatjo, kui kjuaha nga tsankihi ra nga k'úéch'oho ri xuta xu'bo. At'aha nk'ie nga je animaha xuta ko je s'eya kjuankjintak'uhun ko ngayjehe k'un ts'ín s'ejin Ntíaná, yo ní nibáha ra kjuatjo.

<sup>6</sup> Tjín xi ja ngji t'axihín ni xu'bi. Kindyjajihín niyo ko tsichujnejin én xi najmi tjihin sin.

<sup>7</sup> Já maestruhu kjuatéxumaha Ntíaná mjehe ts'ín ma yjoho, ndaha tsa najmi mankjihín ni xi nchja ko chuba b'ahá tsu nga b'a tjín ni xi bakúya.

<sup>8</sup> Yaá nga nda kjuatéxumaha Ntíaná tsa sakúya xi nkú ts'ín tjihin nga sakúya.

<sup>9</sup> At'aha yaá nga najmi xuta xi ma naxu nginkun Ntíaná tjñanehe kjuatéxumo. Xi najmi nt'één ní tjñanehe kjuatéxumo, xi najmi benkjún Ntíaná ko ts'ín ngatitsun, xi najmi ts'ín ni xi naxu tjín ko najmi benkjún ni xi ts'e Ntíaná, xi ts'ínk'ien na'mihí ko ts'ínk'ien naaha ko ts'ínk'ien aníma,

<sup>10</sup> xi chuba fantukohó xinkjín, xi na, xi batéña xuta musu, xi nchja én tsank'á, xi najmi ts'íntjusun ni xi ts'ínkie Ntíaná nga ts'ín, ko xi ts'ín tu mí nihí ni xi fi kontraha ni nda xi bakuyáá.

<sup>11</sup> At'aha ni nda xi bakuyáá, yo nibáha ra én nda tsu chánkaha Ntíaná xi n'etsjoho. Ko an kik'aina nga k'uenijmía kui én nda tsuu.

### *B'i ts'ín títjsáha Pablo máb'achjihí Cristo at'aha kui kits'ín maha nku nda postru*

<sup>12</sup> Tsjaha máb'achjihí Nda Ntíaná Jesucristo xi tsjá nga'yúnna, at'aha tsasejnuna nga kamana ts'ian xáha,

<sup>13</sup> ndaha tsa ch'on ts'ín kinchjané nistjin nk'ie ko kitsjennkí unkie xuta xi ts'e ko én ch'on tsu kixihin. Tunga kama nimahá ra an at'aha najmi be ni xi kits'ian ko najmi kjeé kui s'ejinna.

<sup>14</sup> Yún nda kits'ínkona Nda Ntíaná ko kitsjana nga kui s'ejinna ko kitsjana kjuatjo xi kui nibáha ra.

<sup>15</sup> Én xi ma n'e s'ejin xu'bi ko ngayjee xuta tjihin nga ts'ín s'ejin, nga Cristo Jesu j'ai asunnteí tu xi j'ai ts'ínk'ankihi xuta ngatitsun, b'aha ra an xi 'yún tjinna jé.

<sup>16</sup> Tunga kuihí kjuaha kama nimaha ra an Ntíaná, tu xi nk'ie nga chahana an xi 'yún tjinna jé, kuakúchjhi Jesucristo ngayjee kjuatsentaha. B'a ts'ín kis'ejña chubayahá ra an xuta xi askahan s'ejihín Jesucristo ko sakúhu nga k'úentu t'ík'un sín.

<sup>17</sup> Kui b'a maha, ikayankjún ko kats'inkie yjoho xuta nga tjíhin kjuachánka santaha tu nkjéhe ni Ntíaná xi Nda rej xi batéxuma sín, xi najmi maha 'me, xi najmi ma chji, xi nku tutu Ntíaná maha! B'a katuma.

<sup>18</sup> Ji Timoteo, xi nkúhu tsa ntína ji, ja kuaxinyaha ni xi n'ei. Én xi kitsjáhi já xi kinchja én xi kitsjáha Ntíaná nibáha ra kui ni. En xi incha kitsú kuasinkohi nga nda kujtusun xá xi t'n'ei.

<sup>19</sup> Ndjá tsinjñajin ni xi s'ejinná ko je kas'eya kjuankjintak'uhin. At'aha tjin xi ja kits'in t'axin ni xu'bi ko b'a ts'in kits'inndyjajihin ra yjoho. Najmi ta s'ejihin ra Ntíaná.

<sup>20</sup> B'a kamat'ain nda Himeneo ko nda Alejandro. Kui jóo xi ja kits'inkjas'en aya ntsja ndanindoo tu xi katehe nga tjíhin nga skuenkjún Ntíaná nga kuinchja.

## 2

### *B'i ts'in tsakúya Pablo ni xi n'e aya ninku*

<sup>1</sup> Títjun tbankia nga xuta ninku katankihi Ntíaná ni xi machjéhen. Kanchjako ko katankintjai ngayjee xuta xi tjin ko katsjáha máb'achjhi nga nda tít's'inkoho.

<sup>2</sup> Kanchjantai já rej ko ngayjee já xi tjíhin xá, tu xi kjuajyu ko kjuanch'an s'ehená nga kuintsubaa ko tu nku chankjúhunná Ntíaná ko nda kuintsubaa.

<sup>3</sup> At'aha kui ni xu'bi xi nda ko sasihin Ntíaná xi ts'ink'ankiná.

<sup>4</sup> Mjehé Ntíaná nga n'ek'anki ngatentee xuta ko nga kuichú mankjihin ni xi naxu tjin.

<sup>5</sup> At'aha nkuhú maha Ntíaná ko nkuhú maha nda xi nchjantjai xuta nginkun Ntíaná. Jesucristo, kui xi nda xu'bo.

<sup>6</sup> Kui xi kitsjá yjoho nga y'échjintjai ngayjee xuta. Kui niu xi kik'inyaha xuta nk'ie nga tsichu nistjin xi y'enda Ntíaná.

<sup>7</sup> Kui kjuaha nga kin'e mahana nku xi b'énjimi én nda tsuhu Ntíaná, nku nda postru. Kjuaxi ni xi tixian. Najmi tibanacha. Kin'e mana nda maestruhu xuta xi najmi ntje judio tjeheh ra tu xi kuakuyaha ra ni xi tjíhin nga s'ejihin, ni xi naxu tjin.

<sup>8</sup> Kui b'a maha, mjena nga tu má antehé ni kanchjako Ntíaná jáx'iun, katjénk'ahá ts'ihin ntsja ko je kas'eya animaha nga b'a incha ts'ín. Najmi tu kjuakjan tjintujihin nga b'a incha ts'ín ko tsa kjuastinta.

<sup>9</sup> Ko máha jminchjün, mjena nga najmi tu ni xi nkjün ts'in k'uénda yjoho, tsa tu xi b'a ts'in nda skuéhe ra xuta xingisoo. Katenkjün ní yjoho ko nimakjua kat'asje. Najmi tu nihi xi nkjün ts'in kat'enda ntsjaha, tsa ts'iintsejnuhu yjoho toonsine ko tsa ndjio tsjo k'un perla, ko tsa ngjua najyun xi 'yün chji.

<sup>10</sup> Xá xi nda ní n'e, kui niu xi tsjo ts'in katakúhu, xi nkú ts'in tjeheh ra jminchjin xi ja kitsjáha yjoho nga skuenkjün Ntíaná.

<sup>11</sup> Jyu katasinñju jminchjün ni xi tsakúyaha ko kant'é'éhen éen.

<sup>12</sup> Najmi tsjanté tsa nku tachjuún kuakúya aya ninku ko tsa kui nk'a kj'uaaha jáx'iun. Tu sa ní jyu kat'ejña.

<sup>13</sup> At'aha najmi Eva tjun kin'enda, tjun ní Adan kin'enda.

<sup>14</sup> Ko najmi Adan xi kich'anachaha. Tachjün ní xi kich'anachaha ko b'a ts'in tsijnejihin ngatitsun.

<sup>15</sup> Tunga n'ek'ankihí jminchjün nga kuasehe ntí xi s'ehé, tsa ndjá kuinchajin ni xi s'ejinná ko kjuatjoo ko ni xi je nginkun Ntíaná, ko tsa nda s'eyaha.

## 3

*B'i ts'in tsakúya Pablo má jáha xi kama ts'iin xáha ninku*

<sup>1</sup> Én xi ma n'e s'ejin xu'bi. Tsa tjín xi mjehe kuasehe xuta ninku, nda tjín xá xi mjehe.

<sup>2</sup> Tunga katumahá nda xi kuasehe ninku nku nda xi najmi tjín ni xi chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuúhún, xi kixi fiko yjoho, xi nda basehe ni xi ts'in, xi benkjúhún xuta, xi nda ts'ínkjáihún xuta ni'yaha, xi maha bakúyaha xuta,

<sup>3</sup> xi najmi 'yún 'bi binu, xi najmi kitsa ma kjahan, xi nda animaha, xi tsjoho kjuajyu, ko xi najmi toon mangimjehe.

<sup>4</sup> Tjihin nga nda ts'in kuatéxumaha xuta xi tjín ni'yaha ko ts'iin nga ntíhi kuint'ééhen ko nga kixi skuenkjúhún.

<sup>5</sup> At'aha nku nda xi najmi maha batéxumaha xuta xi tjín ni'yaha, ¿nkú ts'in kamaha ra kúntaha ninkuhú Ntíaná?

<sup>6</sup> Ko najmi tjihin nga s'et'a xá nku nda xi as'ai kis'ejihín ra Ntíaná, tu xi najmi nk'a k'uasjehe yjoho ko kujnejihin ngatitsun xi tsijnejin ndanindoo ko b'a ts'in n'enijéhe ra.

<sup>7</sup> Nda xi mjehe xá xu'bi ta tjihin nga ja yankjún ajihún xuta xi najmi s'ejihún Ntíaná, tu xi najmi ch'a ch'on ts'in kúinchjayanéhe ra ko tu xi najmi kujnejihin kjuamañaha ndanindoo.

<sup>8</sup> B'a ta tjín ts'e já xi basinko já xi basehe ninku. Tjihin nga já xi benkjún yjoho s'et'a xá, xi najmi nchja én tsank'á, xi najmi b'atihí nga 'bi binu, xi najmi mjehe toon xi ch'on ts'in sakú.

<sup>9</sup> Tjihin nga ndjá katinchajin ni xi s'ejinná, ni xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko tís'ejña chji nd'ai, ko je kas'entuyá kjuankjintak'uhún.

<sup>10</sup> Tjun kachase sisihún xi nkú ts'in tjíma já xu'bi. Tsa najmi chumi nihi xi sakújin, kas'et'a xá nga kuasinko já xi basehe ninku.

<sup>11</sup> Ko b'a ta ts'in jminchjún, tjihin nga katenkjún yjoho, najmi tu én tsank'á k'uasjené xuta, kixi katjiko yjoho, ko katuma 'yún tak'aán.

<sup>12</sup> Nkuhú chjuún kas'ejñaha nda xi k'uai xáha nga kuasinko já xi basehe ninku. Tjihin nga nda ts'in kuatéxumaha ntíhi ko xuta xi tjín ni'yaha.

<sup>13</sup> At'aha xi kixi fiko xá xu'bi, kui xi yankjún ajihún xuta xingisoo ko najmi jo jan maha nk'ie nga b'énjimi nga ja kis'ejihún Jesucristo.

<sup>14</sup> Ndaha tsa mjena kfinse xatíhi, tunga tít'et'áha ra ni xu'bi

<sup>15</sup> tsa tu aha k'uandayana nga kfinsehe. Tít'et'áha kui ni tu xi b'a ts'in chahani xi nkú ts'iin xuta xi ts'e Ntíaná, kui xi xuta ninkuhú Ntíaná xi tjíña tít'uun. Tíincha kjanínk'a ko tsjá nga'yúhún én xi naxu tjín.

<sup>16</sup> Tíña chji chji nga 'yún tse ni xi y'aha ra ni xi s'ejinná, kui nihi xi kis'ejña 'ma nistjin nk'ie ko ja y'éjña chji Ntíaná nd'ai.

Tsakúchji yjoho nga kik'a yjoninte,

y'éjña chji Espiritu nga kui xi naxu.

Ntitsjee kíkíehé,

kis'enjímíhi ajihún xuta.

Xuta asuntej kis'ejihún kui,

ko ngji ngáha má tíña kjuachánkaha.

## 4

*B'i ts'in kitsúyaha Pablo Timoteo nga s'e xi ngjuai t'axihín én nda tsuhu Cristo*

<sup>1</sup> Tsuya chji chji Espirituhu Ntíaná nga nistjin xi fekuu s'e xi ngjuai t'axín ko nga najmi ta s'ejihún ra Ntíaná. Tsjénkihi jáninda xi k'uanachaha xuta ko ni xi kuakúya jánindoo.

<sup>2</sup> Kui niu xi kuitsuya já maña tsank'á xi tu tsjohó ra bakúchji xi nkú ts'ín benkjún Ntíaná, kui já xi ja tsatsun kjuankjintak'uhun.

<sup>3</sup> Kui jóo najmi ts'ínj'ó nga bixan xuta ko b'éch'o má nihi xi najmi ma chine, nichine xi Ntíaná y'éjña nga kjine xuta xi s'ejihin Ntíaná, xi ja kieke ni xi naxu tjín ko tsjáha má b'achjíhi Ntíaná nk'ie nga kjine ni xi tjín.

<sup>4</sup> Nda ní ngayjee ni xi kits'ínnda Ntíaná. Najmi tjihin nga n'e t'axiaán niu tsa k'uaíhi máb'achjíhi Ntíaná nga títsjáná.

<sup>5</sup> At'aha bichú ma je nginkun Ntíaná ni xi sakúná nk'ie nga mankjinná éhen Ntíaná ko nk'ie nga chubakaá Ntíaná.

*B'i ts'ín kitsúyahá Pablo Timoteo xi nkú ts'ín k'úéjñajihin xuta ninku*

<sup>6</sup> Nda ts'ín n'exát'aihi Jesucristo tsa b'i ts'ín kuakúyaihi já nts'eé. Kasaku nga'yúnkoihi én xi s'ejinná, én nda xi tsinchiyái ko kich'ai.

<sup>7</sup> Najmi tu n'esihin échá nchini xi ts'e asunntej. N'enkahí animahí ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>8</sup> Kjuaxi kjáihin nga nk'ie nga n'enkahaá yjoná nku ni, basinkoho yjon-intená. Tunga 'yúhún basinkoná nga n'enkahaá animaná nga chanjjaán Ntíaná. At'aha nga týankjáán Ntíaná, kui xi basinkoná xi nkú ts'ín tintsubaá nd'ai ko ta xi nkú ts'ín kuintsubaá askahan.

<sup>9</sup> Én xi ma n'e s'ejin xu'bi ko ngayjee xuta tjihin nga ts'ín s'ejin.

<sup>10</sup> Kui kjuaha 'yún tín'exáhaná ko tí'baihi raá kjuanima yjoná, at'aha tíchuyáá ni nda xi tsjáná Ntíaná xi tíjña tík'un. Kui xi mahá ts'ínk'anki ngayjee xuta, xi s'ejihin kui b'aha ra nga ts'ínk'anki.

<sup>11</sup> B'a ts'ín tjenniyáíhi xuta ko takúyaihi.

<sup>12</sup> Najmi tu ch'a xi tu tohón katumaha ji at'aha ndati. Nk'ie nga skuehi xuta xi s'ejihin Ntíaná xi nkú ts'ín chubai, xi nkú ts'ín tinchin, xi nkú ts'ín n'etjói xuta, xi nkú ts'ín s'ejihin Ntíaná, ko xi nkú ts'ín je tinchin nginkun Ntíaná, ta katumaha kui nij.

<sup>13</sup> N'eyajihin xuta ninku éhen Ntíaná, takúyai ko tjen nga'yúhín santaha nga kuichá yo.

<sup>14</sup> Najmi tu n'e nga mahi yjohi kjuanda xi kik'aihi nk'ie nga kitsjáhi éhen Ntíaná já xi Ntíaná kits'ínkinchjaha. B'a kama nk'ie nga kingjénnehi ntsja jácháha xuta ninku.

<sup>15</sup> Nda n'esihin ni xu'bi ko tisinjñajin, tu xi skuehe ngayjee xuta nga tíxubáya ni xi kik'aihi.

<sup>16</sup> Chíhin yjohi ko nda chasehi ni xi títakuyái. N'etjusun tehentei niu. Tsa b'a n'ej, n'ek'anki yjohi ko ta n'ek'anki xi tíncha basínñijhi.

## 5

*B'i ts'ín kitsúyahá Pablo Timoteo xi nkú ts'ín ts'ínxáko xuta ninku*

<sup>1</sup> Najmi tu ndjá chubakoi nku nda chá. Tjenniyáíhi xi nkúhu tsa na'mihi maha. B'a ta n'ekoi já xunkúu xi nkúhu tsa já nts'ei maha.

<sup>2</sup> Ko tjenniyáíhi jminchjín chóo xi nkúhu tsa náhi maha, ko istinchjín xunkúu xi nkúhu tsa nichjai maha. Je kas'eya animahí nk'ie nga tjenniyáíhi jminchjín.

<sup>3</sup> Tisinkoi jminchín xi ja k'ien x'ihin, kui xi najmi ch'a xi tjihin.

<sup>4</sup> Tunga tsa nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin xi naa ko tsa nachá tí'mi, xi títsu naa ko tsa nachá, kui xi tjun katuma chubayahá ni xi tjihin nga ts'ín at'aha ja s'ejihin Ntíaná. Kats'ínk'óya ngáha ra kjuanda xi kitsjáha xi cháha nk'ie nga kjintí. At'aha kui nij xi sasíhin Ntíaná.

<sup>5</sup> Nku tachjuún xi ja k'ien x'ihin ko xi najmi ch'a xi tjihin, kui xi kuyá nga Ntíaná kuasinkoho. Nistjin nistjen nchjako Ntíaná nga bankihi ni xi machjéhen.

<sup>6</sup> Tunga xi ja kits'ínkjas'ehen yjoho kjuatsjo xi tjin, kui xi ja k'ien ndaha tsa tijná tik'un sa.

<sup>7</sup> N'ek'a niyákoj xuta ninku ni xi kuaxihin, tu xi najmi chubayanéhe ngat'aha ni xi tincha ts'in.

<sup>8</sup> At'aha xi najmi nkjun maha xuta xinkjin, b'aha ra xi tintu ni'yaha, kui xi tits'in t'axin xi s'ejinna ko 'yun ch'onk'un sa nga xuta xi najmi s'eihin Ntíaná.

<sup>9</sup> Tu j'áihin ní jminchjin xi k'ien x'ihin, xi ja tjihin cháte ko te nú, kui xi kas'et'a xujun, xi nkuhú x'in kis'ejñaha,

<sup>10</sup> xi behe xuta nga nda kits'in, xi 'mihí nga nda ts'in kits'ínchá ntíhi, nga nda ts'in kitsjantehe xuta ni'yaha, nga nda ts'in kits'ínkjáihin xuta xi ts'e Ntíaná, nga nda ts'in tsasinko xuta xi un kiekehe ko nga ngayjehe animaha kits'in ngayje tikjá ni xi nda.

<sup>11</sup> Jminchjin xi ja k'ien x'ihin tunga kjintíhi sa, najmi tu b'et'a xujun. At'aha nk'ie nga kuinchja animaha, ngjuai t'axihin Cristo ko kama mjehe nga kuixan ngáha.

<sup>12</sup> Kui niu n'enijéhe ra, at'aha najmi ngjikondju ni xi tjun kits'ínkjas'ehen yjoho.

<sup>13</sup> Ko ni xi incha ts'in ya, ts'e ma ko xki ni'ya incha b'ema. Ko najmi tu suba ts'e ma, én ní ya incha b'emako ko tsungijin yjoho tu mí nihí ni, ko nchja ni xi najmi tjihin nga kuinchja.

<sup>14</sup> Kui b'a maha, mjehena nga kuixahan jminchjin xi ja k'ien xihin xi ndyja saha, ko nga s'ehé ntí ko nga kuasehe ni'yaha, tu xi b'a ts'in najmi tsjantehe tsa kuinchjayanéhe ra xi fi kontraná.

<sup>15</sup> At'aha tjin xi ja ngji t'axin ko yjankihi Satana nd'ai.

<sup>16</sup> Tsa ni'yaha xuta xi s'eihin Ntíaná tintut'á jminchjin xi ja k'ien x'ihin, katsjáha ni xi machjéhen, tu xi najmi ch'á kamaha ra xuta ninku. B'a ts'in xuta ninku kama kuasinkoho kj'ai jminchjin xi ja k'ien x'ihin xi najmi ch'a xi tjihin.

<sup>17</sup> Ko máha jácháha xuta ninku xi yja titjun nga nda ts'in tífindjuko xáha, kui xi 'yun kayankjun, b'aha ra xi tjihin xá ts'e s'énijmí ko xi bakúya éhen Ntíaná.

<sup>18</sup> At'aha b'a titsu éhen Ntíaná: "Najmi tu tsa b'e'ai ts'a chu xi tibasine tuniñu nga tibitjá." Ko b'a ta ts'in tjt'a ya: "Nda xi tits'ínxá tjihin kixi nga kamachjíhi."

<sup>19</sup> Najmi tu n'esihin xi kuatéjéne nku ndacháha xuta ninku tsa najmi tjihin tsa jo ko tsa jan já testiyu.

<sup>20</sup> Tunga máha xi tu nku tincha ts'ihín sa ngatitsun, kui xi nginkun ngayjee xuta ninku n'ek'a niyái, tu xi kas'ejña nkjuhun ra xuta ninku.

<sup>21</sup> Nginkun Ntíaná ko Jesucristo ko ntitsje xi ts'e, tbankihi nga n'etjusuin ni xi tíxihin. Najmi tu ngabi n'ei nga chaseihi xuta. Nkuhú n'ei.

<sup>22</sup> Najmi tu ch'a chuba mjenéi ntsai nga k'uai xáhi. At'aha tsa chuba k'uai xáha ri, n'engujin yjohi ngatitsuhun. Je katumai.

<sup>23</sup> Najmi ta tu nku ntánijua s'ihini. Tu sa ní s'i ichí ko binu tu xi kamandaha kants'ai ko kuitjuxin ch'in xi nkjin niyá tsjáhi kjuasti.

<sup>24</sup> Tjin ngatitsun xi yaha kintehe ni nga n'ekokjua xi b'a kits'íun, ko tjin ngá xi yaha askahan.

<sup>25</sup> B'a ta ts'in ya chji chji ni nda xi ts'in xuta, ko ni xi najmi tintuchji nd'ai najmi kama s'entu'má tehente.

## 6

<sup>1</sup> Máha xuta musu xi kich'atse, b'i ts'in kats'innkjink'un ngat'a ts'e jántjiaha. Katenkjún kjuaxi jóo, tu xi b'a ts'in chanjúhun Ntíaná ko ni xi títakuyáá.

<sup>2</sup> Ko xi tjihin já ntia xi s'ejihin Ntíaná, kui xi ta katenkjún, ndaha tsa já nts'e ja tsichu ma jóo. Tu sa ní nda ts'in kats'inxát'a saha, at'aha tjoho xi títs'ínkjáihin xáha ko at'aha ta s'ejihin Ntíaná.

Kui nij xi takúyaihi ko tixínyaihi xuta ninku.

### *B'i ts'in tsakúya Pablo ngat'a ts'e tooon*

<sup>3</sup> Tsa tjín xi kj'ai ni títakúya, nga ja ngji t'axihin ni nda xi tsakúya Nda Ntíaná Jesucristo ko kjuatexuma xi bakúyaná nkú ts'in chanjúáan Ntíaná,

<sup>4</sup> xi b'a ts'in, kui xi chuba nk'ahá tít'asje yjoho. Najmi chumi nihi xi be. Najmi nda títs'innkjink'un ko chuba mjehé ra k'uékjoko xuta ko k'úesiyáha tu mí éhen ni. Kui xi b'éntje kjuaxintak'uun ko kjuakjoon, nga ch'on tsuhu xinkjín xuta ko nga najmi s'ejihin xinkjín,

<sup>5</sup> nga kjánko tehente xinkjín xuta xi ngakjá ts'innkjink'un ko xi najmi tjihin ni xi naxu tjín. Kui jóo xi ni xi ts'e Ntíaná ma nchinántjaihi.

<sup>6</sup> Nga ní yankjáan Ntíaná, kui xi kjuanchiná chánkaná, kui nga najmi ta kj'ai nihi fasihin raá.

<sup>7</sup> B'a tjín at'aha najmi chumi nihi xi jáikaá asunntej ko najmi chumi nihi xi kuankínko ngáhaná.

<sup>8</sup> Kui b'a maha, tsa tísakúná nichine ko najyun xi tindyjaá, tsjo kat'ená.

<sup>9</sup> Xi mjehe kama nchiná, kui xi najmi maha b'éch'oho yjoho ni xi nchjaha animaha, ko ngayjee ni xi ma mjehe b'ét'a'yúhun niu. Nkjin tikjá ni xi ma mjehe, tunga tu a nihí niu ko ts'in'uhun. Ts'ínkatsúhun ko ts'innjyaha niu.

<sup>10</sup> At'aha nk'ie nga 'yún mjehe toon xuta, yo nibáha ra ngayje tikjá ni ch'onk'un. Tjín xi b'a incha kits'in, 'yún incha kama mje saha toon, kui nga ngji t'axihin ra ko najmi ta kis'ejihin ra Ntíaná. B'a ts'in ta kui ta maha kits'in'uhun ra yjoho.

### *B'i ts'in kitsjániyáha Pablo Timoteo*

<sup>11</sup> Tunga máha ji xi Ntíaná ts'ehi, tiyú t'axihin ngayjee ni xu'bi. Tjinchinjin ni xi naxu nginkun Ntíaná, chanjúún Ntíaná, ko tu nku n'e s'ejinní Ntíaná. Kas'ehi kjuatjo ko kjuatsenta ko kjuanimatak'un.

<sup>12</sup> N'e sahani nga'yún nga ch'ai xi s'ejinná. Ch'a ntsjan ntsjain xi ts'ínk'íejña tik'un sínná, at'aha j'áihin nga kuinchun tik'uin. Kui kjuaha nga tsixínyahani nga s'ejihin Jesucristo nginkun nkjin xuta.

<sup>13</sup> Ntíaná xi ts'ínk'íentu tik'un ngayjee xi tjín ko Jesucristo xi kitsúya yáha kui nk'ie nga kin'ekokjua nginkun Poncio Pilato, tjincha be nga tít'exáha.

<sup>14</sup> N'etjusun sisin ni xi tixihin ko najmi tu kas'e má ndyjajihin. B'a n'ei santaha nkúhu nga kj'uaikúchji yjoho Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>15</sup> Kui xi kj'uai nk'ie nga kuichú chuba, chuba xi Ntíaná y'ejña, at'aha Ntíaná xi n'etsjoho ko kui xi batéxuma suba, kui xi Nda rejhi já rej ko Ntíaaha já ntia.

<sup>16</sup> Nku tutu kui xi najmi maha ndyja, xi tjínajin nd'í nga najmi ch'a ma bichúk'un tiñaha, xi najmi kjee ch'a behe ko najmi ch'a ma base'aha. jKui xi tu nkjéhé ni kayankjún ko kasakúchji nga'yúhun! B'a katuma.

<sup>17</sup> Já nchiná xi tjín asunntej n'ek'a niyái nga najmi tu nk'a k'uasje yjoho ko nga najmi tu kjuanchináha kama 'yún k'un, at'aha maha fe kjuanchinóo. Ntía níná katuma 'yún k'un, kui xi tsjáná ngayje tikjá ni xi machénná tu xi nda ts'in kuintsubahaná.



<sup>18</sup> B'a t'ih<sub>in</sub> já nch<sub>in</sub>ó<sub>o</sub> nga kats'ín ni xi nda k<sub>o</sub> nga kui ni<sub>u</sub> xi katuma kjuanch<sub>in</sub>á ndaha. Katsjáha x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xingiso<sub>o</sub> ni xi machjéhen k<sub>o</sub> najmi t<sub>u</sub> kats'ínxkíh<sub>in</sub> x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> ni xi t<sub>j</sub>íh<sub>in</sub>.

<sup>19</sup> Tsa ts'ín kui ni<sub>i</sub>, s'ehe kjuanch<sub>in</sub>á nda xi kuasinkoh<sub>o</sub> k<sub>o</sub> sakúhu nga k'úentu t<sub>í</sub>k'un xi nkú ts'ín t<sub>j</sub>eh<sub>en</sub> ra.

<sup>20</sup> Ji Timoteo, n'etjusun sisin ch'á xi kich'anji. Najmi t<sub>u</sub> nungijin yoh<sub>i</sub> én tiya xi t<sub>j</sub>ín asunnte<sub>i</sub> k<sub>o</sub> t<sub>a</sub> ndaha ni tsank'á xi b'ésiyáha x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi b'a tsu nga t<sub>j</sub>íh<sub>in</sub> kjuankjintak'un.

<sup>21</sup> At'aha t<sub>j</sub>ín xi kits'ín s'ejin kjuankjintak'un tsank'á xu'b<sub>o</sub> k<sub>o</sub> b'a ts'ín incha ngji t'axíh<sub>in</sub> ra xi s'ejinná.

Kjuandaha Nt<sub>i</sub>aná kas'enuu.

## Xujun xi ma joho xi kits'ínkjihi nda postru Pablo Timoteo

### *B'i ts'in kikjaniñaha Pablo Timoteo*

<sup>1</sup> An Pablo, an xi kama nku nda postruhu Jesucristo at'aha Ntjaná b'a ts'in kama mjehe. Tíbitjusun ni xi kitsúya títjun nga ts'ínk'íéntu tík'un xuta xi s'ejihiñ Cristo Jesu.

<sup>2</sup> Tífaniñaha Timoteo, ji xi nkúhu tsa ntína ko tjo nkjúnna ji.

Katsjáhi kjuanda ko kjuajyu Ntia Na'miná ko Nda Ntjaná Cristo Jesu ko nda katasehi.

### *B'i ts'in kitsjá nga'yuhun Pablo Timoteo*

<sup>3</sup> Nístjin nístjen nchjantjáhi nginkun Ntjaná ko tsjaha máb'achjíhi ngat'a ts'e ni xi t'n'ei. Kui xi títs'inxát'aha xi nkú nga ta kits'ín ntje chána ko je tjíya kjuankjintak'unna nga b'a títs'ian.

<sup>4</sup> F'áitsjena nga kich'í ko mjena skue ngáha ra tu xi b'a ts'in tséjihinna kjuatsjo.

<sup>5</sup> Ts'inkj'áitsjen xi nkú ts'in ngayjehe animahi s'ejihiñ Ntjaná. Tjun Loida, nacháhi, b'a ta ts'in kis'ejihiñ, ko Eunice, náhi. Nd'ai be sisihin k'an nga ko ji b'a ta ts'in s'ejihiñ.

<sup>6</sup> Kui b'a maha, títs'inkj'áitsjehen ra nga n'e'yúnyai kjuanda xi kitsjáhi Ntjaná nk'ie nga kingjennéhe ntsa.

<sup>7</sup> At'aha najmi kjuabinkjun tsjáná Espiritu xi kits'ín nibáná Ntjaná. Nga'yún ní tsjáná ko kjuatjo, ko ta tsjáná nga naxu s'eyaná.

<sup>8</sup> Kui nga najmi tu n'e subaha ri yjohi nga k'úénjímí Nda Ntjaná ko ta ndaha nga kjíya'yán ngat'aha nga t'énjímí. Nga'yuhun Ntjaná katasinkohi nga kuitjájín kjuanima ngat'aha én nda tsuhu Ntjaná xi nkúhu an.

<sup>9</sup> Ntjaná kits'ínk'ankiná ko j'ájinná nga kamaá xuta xi ts'e. Tunga najmi ngat'aha ní ni xi kin'eé j'ájihinná. B'a ní kits'ín at'aha b'a ts'in y'énda títjun ko b'a ts'in nibá kjuandaha. Kintehe ni nga kamanda asuntej, ajihin Cristo Jesu kits'ín nga ñá tsuhuná kjuanda xu'bj.

<sup>10</sup> Nd'ai ni ma ja y'éña chji kjuandoo nk'ie nga ja j'ai Cristo Jesu xi kits'ínk'ankiná nga j'ai kjexín nga'yuhun ngabayoo ko ts'asje chji nga kama kuintsuba tík'un sían tu ngat'aha én nda tsuhu Ntjaná.

<sup>11</sup> Ntjaná kits'ín mana nku xi b'énjímí éhen, nku nda postru ko nku nda maestru.

<sup>12</sup> Kui kjuaha nga t'ajihinna kjuanima. Tunga najmi subahá mana, at'aha be yá xi kits'in s'ejian ko behe k'an nga tjíhiñ nga'yún nga kjuatjo ni xi kits'ínkjas'enna. B'a ts'in santaha nkúhu nga kuichú nístjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta.

<sup>13</sup> Ndjá n'e s'ejin Cristo Jesu ko tinchinjin kjuatjoho. Xi nkú kits'inkoho nga tsakuyáha, ni nda xi tsakuyáha, b'a n'ei.

<sup>14</sup> Nga'yuhun Espiritu Santo xi t'jñajinná chúnkoho ri én nda tsu xi kin'ekjas'ehin.

<sup>15</sup> Ja yai nga ja incha kits'ín nga mana ngayjee xuta xi tjin nga ngúsuhun ante Asía. Santaha ko nda Figelo ko nda Hermogene b'a kits'ínkona.

<sup>16</sup> Ntjaná katase nimaha xuta xinkjin nda Onesiforo. Nkjin niyá kitsjá nga'yúnna ndo ko najmi kama subaha ngat'aha nga kjíya'yán.

<sup>17</sup> Ni xi kits'ín ní, nk'ie nga j'ai nanki Romá tsangisjaina santaha nkúhu nga kisakúhu an.

<sup>18</sup> Ndá Ntíaná katase nímaha nístjin nga chāsehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xutá. Kō ji ja ya sisin xi nkú ts'ín tsasinkoná ndo nanki Efeso.

## 2

### *B'i ts'ín y'éña chubaya Pablo nk'ie nga tsakúyaha Timoteo*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, ji ntína, n'ejahani nga'yún xi sakújinná kjuandaha Cristo Jesu.

<sup>2</sup> Kō ni xi kinu'yái nga kixian nginkun nkjin xutá, kui xi n'ekjas'eihin já xi ma 'yún tak'aán, já xi kama kuakúya ngáha rá kj'ái.

<sup>3</sup> N'e chúkuai kjuanimá xi kuitjájín, at'aha ji xi nkú joya nda juhun Cristo Jesu ji, nda jun xi nda ts'ín xáha.

<sup>4</sup> Yaá nga ndaha nku nda jun xi tíkján najmi tsungijin yoho ni xi tjín asunntei. B'a ts'ín at'aha mjehe nga nda skuehe xi kitsjá xáha.

<sup>5</sup> Kō tá máha nku ndatsuton, najmi kama ts'ín ngana tsa najmi tsúton xi nkú ts'ín tjíña nga nuton.

<sup>6</sup> Kō tá máha nku xi títs'ín kjuanimá nga títs'ínxá, bichú nístjin nga sakúhu ni tjun xi b'éntje.

<sup>7</sup> N'echubayahí yohí ni xi tíxihin kō b'a tá ts'ín Ndá Ntíaná ts'ín nga kamankjihin ngayjee ni.

<sup>8</sup> N'ekj'áitsjein Jesucristo xi j'áíya ngáha rá ngabayoo, xi ntjehe David y'aha rá. B'i tsu én xi túb'enijmía.

<sup>9</sup> Kō kui ngat'aha éen un tibeheha kō santaha kjíya'yán xi nkúhu tsa an xi nda ch'on k'an. Tunga máha éhen Ntíaná, najmi kjiya'yún.

<sup>10</sup> Kui nga ngandaha xutá xi Ntíaná j'ájin títs'in chúkuahana ngayjee ni xi tímat'an, tú xi kō kui incha sakúhu rá nga Cristo Jesu ts'ínk'anki kō tsjáha kjuachánka xi najmi maha feya.

<sup>11</sup> Ma n'e s'ejin én xi tsu:

Tsa tsayakaá Cristo,  
tá kuintsuba tík'unko ngáhaná.

<sup>12</sup> Tsa t'n'e chúkuá nga un tibená,  
tá kuatexumakaá.

Tsa najmi n'ekié yjoná nga yaá,  
kō kui najmi ts'ínkie yoho nga bená.

<sup>13</sup> Tsa najmi ch'a s'ejihin ñá,  
tunga kui ma ma 'yún tak'aán,  
at'aha kui najmi maha ts'ínjo éhen.

### *B'i ts'ín tsakúyaha Pablo Timoteo xi nkú ts'ín ts'ínxát'aha Cristo*

<sup>14</sup> N'ekj'áitsjeihin xutá ninku, nginkun Ntíaná tú xí b'ahá t'ihin, nga najmi tú mí éhen ni incha k'uésiyáha, at'aha kui ni xu'bi xi najmi chumi ni chjihí rá. Tú sa ní ts'ínndyajahin xutá xi mjéñjuhu kui niu.

<sup>15</sup> Ngayjehe k'uín n'ei ni xi nda nginkun Ntíaná tú xi nda skuehe ni xi t'n'ei. N'ei xi nkúhu nku nda musu xi najmi ma subaha ni xi títs'ín kō xi nda ts'ín bakúya én xi naxu tjín.

<sup>16</sup> Najmi tú nungijin yohí én tiya xi tjín asunntei, at'aha xi b'a ts'ín nchja, kui xi tú nku fi t'axihín rá Ntíaná.

<sup>17</sup> Kō kui éhen xi nkú joyaha tsé xi finanka. Najmi maha manda. B'a ts'ín tsatsun nda Himeneo kō nda Fileto.

<sup>18</sup> Kui xi ja ngji t'axíhín ni xi naxu tjin. B'a tüncha tsu nga ja j'a nistjin nga kj'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo. B'a ts'ín títs'ínndyjajihín ra k'ua xuta xi s'ejihín Ntíaná.

<sup>19</sup> Tunga tu nkú ndjáhá síjña éhen Ntíaná. Síjña xi nkúhu nku xjó xi: “Nda Ntíaná be xuta xi ts'e”, tsu ntu xi tjit'aha. Ko b'a ta ts'ín tjit'a yaha: “Ngayjee xi tsu nga s'ejihín Cristo kats'ín t'axíhín yjoho ni xi najmi naxu nginkun Ntíaná.”

<sup>20</sup> Xi nkúhu nku ni'ya chánka, najmi tu suba ni toonsine ko toontaba tjihín. Ta tjin níhi ni xi kamandakoho yá ko ninte. K'ua xi n'echjén nk'ie nga tjin s'í ko k'ua xi n'echjén tehente.

<sup>21</sup> Ko b'a ta ts'ín tíjña ajinná. Tsa tjin xi ja kits'ín je yjoho, kui xi nkú joyaha ni xi ma n'echjén nk'ie nga tjin s'í. Ja je ko Ntíaná kama ts'íinchjéhen, at'aha ja tjin dahan yjoho nga kama ts'íin ngayjee ni xi nda.

<sup>22</sup> Chíhín yjohi ni xi nchjaha animaha já istiu. N'ei ni xi naxu nginkun Ntíaná, tu nku n'e s'ejinní Ntíaná, ko kas'ehi kjuatjo ko kjuajyu. Nkuhú n'e makoi yjohi xuta xi je tjin tuyá animaha ko nchjaha Nda Ntíaná.

<sup>23</sup> Najmi tu n'esihín én tsujnu tsut'a ko én xi najmi tjihín sin xi nchja xuta, at'aha ja yai nga yo nibáha ra kjuachán.

<sup>24</sup> Xi títs'ínxát'aha Nda Ntíaná najmi tjihín nga kjuachán kjuájin yjoho. Nda ní ts'ín kats'ínsihín ngayjee xuta. Ko tjihín nga kamaha kuakúyaha xuta. Kats'ín chúkjuá ni xi kamat'ain.

<sup>25</sup> Nimakjua kat'asje yjoho nk'ie nga tsjániyáha xi tífi kontraha. Kutsa Ntíaná há tsjáha xuta xu'bo nga ts'íink'óntjaiya animaha nga skue ni xi naxu tjin

<sup>26</sup> ko nga kuankaha ni xi ts'anachakoho ra ndanindoo. At'aha incha kjintuyá'yún ko ni xi mjehe ndanindoo títs'ínkoho.

### 3

*B'i ts'ín tsakúya Pablo xi nkú kama kintehe ni nga kj'uaí ngáha Nda Ntíaná*

<sup>1</sup> Katumankjihín ni xu'bi. Nistjin xi fekuhu s'e nistjin kjuá'un.

<sup>2</sup> At'aha kamaxkín xuta ko 'yún ts'íin mje toon. Ngak'un kama ko nk'a k'uasje yjoho. Ch'on ts'ín kuinchjane Ntíaná ko najmi kuint'é'éhen xi cháha. Ndjá s'eyaha ko najmi skuenkjún Ntíaná.

<sup>3</sup> Najmi s'ehé kjuatjo ko najmi kama nimaha xuta. Kuinchjayane xuta ko najmi k'uéch'oho yjoho ni xi kuinchjaha animaha. Kjan kama ko ngjuái kontraha ngayjee ni xi nda.

<sup>4</sup> Tsank'á kama, najmi kama nusihín ni xi incha ts'íin, ko tséjihín ra kjuangak'un. Najmi kuangisjai Ntíaná. Ni xi kuinchja níhi animaha kuangisjai.

<sup>5</sup> B'a incha ts'íin xi benkjún Ntíaná ts'íin, tunga xi nkú ts'ín tjin tu kui niu xi kuakúchji nga najmi tíjñajihín nga'yún xi Ntíaná tsjáha xuta xi benkjúhun.

N'e t'axíhín yjohi xuta xu'bi.

<sup>6</sup> At'aha xi b'a k'un, kui xi xki ni'ya incha fi ko b'anachaha jminchjín xi najmi ndjá tjin tuyáha, xi kitsejihín ra ngatitsun ko nt'é'éhen tu mí níhi ni xi nchjaha animaha.

<sup>7</sup> Kui jminchjún xi tehente bangiya tunga ndahá ichí najmi ma bichú mankjín sisihín ni xi naxu tjin.

<sup>8</sup> Xi nkú ts'ín játj'e Jane ko Jambre ngji kontraha Moise nistjin nk'ie, b'a ta ts'ín ko kui já xu'bi tífi kontraha ni xi naxu tjin. Najmi nda kjuankjintak'uhun ko yaha nga najmi Ntíaná s'ejihín.

<sup>9</sup> Tunga najmi ngjuáindjukohó ni xi incha y'a, at'aha ngayjee xuta skue kjuanchinihi. B'a kamat'ain xi nkú nga ta kamat'ain Jane ko Jambre.

*B'i ts'in kitsjaniyahq Pablo Timoteo*

<sup>10</sup> Ji Timoteo, ja yai sisin ni xi tsakuyá kō xi nkú ts'ian. Tā yai ni xi mjena ts'ian, xi nkú ts'in s'ejinna, kjuatsentana, kjuatjona, kō xi nkú ts'in títs'in chúkjuá ni xi tímat'an.

<sup>11</sup> Yai xi nkú ts'in kitsjennkí unkiena xuta, kō kjuá'un xi kikié, kō ni xi kamat'an nanki Antiokia, nanki Ikonio kō nanki Listra. Kitsjennkí unkiena xuta tunga Nda Ntjanáhá tsasinkona ajihin ngayjee ni xu'bi.

<sup>12</sup> Kjuaxi nga ngayjee xi mjehe skuenkjún Ntjaná kō Cristo Jesu, kui xi tsjénki unkiehe xuta.

<sup>13</sup> Tunga máha xuta ch'onk'uun kō xi tsank'óo, 'yún ch'onk'un kama sa. K'uanacha kō tā ch'anachaha.

<sup>14</sup> Tunga máha ji, ndjá tisinjnajin ni xi tsinchiyái, ni xi tsichu mankjihin. At'aha yai yá xi tsakúyahi niu.

<sup>15</sup> N'ekj'áitsjein nga santa nkúhu nga ndyjahi yai nkú títsu xujun éhen Ntjaná. Kui xi tsje. Kui xi tjihin nga'yún nga tsjáhi kjuankjintak'un, at'aha s'ejihin Cristo Jesu kō t'anki.

<sup>16</sup> Espirituhu Ntjaná kits'inxájihin xi y'ét'a ngayjee xujun éhen Ntjaná kō kui xujun basinkoná nga bakuyáhaá xuta, nga n'ek'a niyáhaá, nga bixínyahaá má nihi xi najmi nda tjín títs'in, kō nga 'bai niyáhaá xi nkú ts'in naxu ngjuai kō yjoho.

<sup>17</sup> B'a ts'in xujun tu xi nda xi ts'inxát'aha rá Ntjaná skué sisihin ni xi tjihin nga ts'ín nga ts'ín xá xi nda.

## 4

<sup>1</sup> Nginkun Ntjaná kō nginkun Cristo Jesu, kui xi kuasehe ni xi kits'in xuta xi tjintu tik'un kō xi ja k'ien nk'ie nga kj'uaikúchji yjoho nga kj'uaitéxuma, tu xi t'bankihí ra nga

<sup>2</sup> t'enjímí éhen Ntjaná. Tu nkú b'ahá n'ei tu mí nistjihín ni kō tu mí chubahá ni. T'inyaihi xuta tsa najmi nda tjín ni xi títs'in, kō n'ek'a niyái, kō tjennniyáihí. Kas'e tehentehi kjuatsenta nk'ie nga kuakúyai éhen Ntjaná.

<sup>3</sup> At'aha kuichú nistjin nga najmi tā ts'ínsihín rá xuta én nda xi bakuyáá, xi nda ts'ínkoná. Tu sa ní incha kuangisjai nga nkjin nkjún já maestru xi kuakúyaha ni xi tsjoho nga kuint'é, at'aha kui niu xi nchjaha animaha.

<sup>4</sup> Ngjuai t'axihín kō najmi tā kuasínñjuhu rá én xi naxu tjín. Énchá xi nchja xuta incha ts'ínsihín.

<sup>5</sup> Tunga máha ji, tu nkú chasé sisinní ni xi n'ei. N'e chúkjuai kjuá'uun. N'ekjas'eihín yjohi nga t'enjímí éhen Ntjaná. Nda n'etjusuin xáhi.

<sup>6</sup> An bi, ja ma kamaná nku chje xi kuichúsehe Ntjaná. Ja t'ibichú tiña chuba nga k'uejné asunntej.

<sup>7</sup> Ja tsásinchjaha xi fi kontraha éhen Ntjaná. Ja tsichu kjet'a niyána. Tu nkú kis'ejihinna Ntjaná.

<sup>8</sup> Ja tikuyána nd'ai chji xi ts'ínkjáihín xuta xi ja naxu nginkun Ntjaná. Nda Ntjaná tsjana niu, at'aha naxu ts'ínkō xuta nistjin nga kuase mí nihi xi kits'in nga nkúnkú. Kō najmi tu nku an tsjana chji xu'bo. Tā tsjáha ngayjee xuta xi tjoho kō xi t'íncha kuyá nga kj'uai ngaha.

*B'i ts'in kitsúyaha Pablo Timoteo ni xi mjehe nga ts'ín*

<sup>9</sup> N'e kitsá xáihí yjohi nga nibáase xatíní.

<sup>10</sup> At'aha nda Dema 'yún tjo saha ni xi tjín asunntej. Ja kits'in nga mana. Nanki Tesalonika ngji. Nda Krescente ngá ante Galacia ngji, kō nda Tito ja ngji ante Dalmacia.

<sup>11</sup> Tụ nkuhú ndá Luko tǎjǎkọ sana eí. Tǎnchísjai ndá Marko kọ nibákoi, at'ahá kui xi kama kuasinkona ajihín xána.

<sup>12</sup> Ndá Tikikọ bi, nanki Efeso kits'inkjiá.

<sup>13</sup> Nk'ie nga nibai, nibákoní najyunna xi ts'inchjén nǎstjin chunch'óon. Kui xi y'ejǎa nanki Troa, ni'yahá ndá Karpọ. Kọ tǎ nibákoní xujunna. Tụ xí najmi tǎ n'echayaní ichí xi tǎbaxín kamandakoho.

<sup>14</sup> Tse nkjún kjuasti kitsjáná ndá Alejandro, ndá xi ts'ínnda ni kichá. Ndá Ntǎaná k'uéchjí ngajoya ngáha rá ni xi kits'ín.

<sup>15</sup> Kọ ji, chíhín yjohí ndo, at'ahá tǎ xí 'yúhún ngji kontráha én xi tǎb'eniymíáá.

<sup>16</sup> Nk'ie nga tjun kinchjantjá yjona nginkun já tǎxóo, najmi ch'a tsasinkona. Ngayjee y'éntu masenna. Najmi tǎ kat'axkihí rá Ntǎaná ni xi incha kits'ín.

<sup>17</sup> Tunga Ndá Ntǎanáhá tsasinkona kọ kitsjáná nga'yún tǎ xi kama y'eniymíyehena éhen. B'á ts'ín kint'éhe ngayjee xutá xi najmi ntje judio tjehehén rá. Ts'asje'ana Ndá Ntǎaná ngabayoo.

<sup>18</sup> Kọ tǎ k'uasjejinna ajihín ngayjee ni ch'onk'un xi tǎjín kọ ngjuaikona má batéxuma ndjiojmi já. ¡N'ekié yjoná nga tǎjín kjuachánka santaha tǎ nkjéhé ni! B'á kat'e.

*B'í ts'ín kits'inkje Pablo xujin*

<sup>19</sup> Tjeihín kjuasunińana na Priska kọ ndá Akila kọ xutá xinkjín ndá Onesiforo.

<sup>20</sup> Nanki Corinto y'ejǎa ndá Erasto. Nanki Miletọ kǎsatéch'in ndá Trofimo kọ yo y'ejǎa.

<sup>21</sup> N'e'ahí yjohí nga nibáasení kintehe ni nga kj'uaí nǎstjin chunch'óon. Tǎts'ínkjihi kjuasunińa ndá Eubulo kọ ndá Pudente kọ ndá Lino kọ na Claudia kọ ngayjee já nts'eé xi tǎjín eí.

<sup>22</sup> Ndá Ntǎaná Jesucristo kat'ejǎakohi. Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Ntǎaná.

## Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Tito

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Tito*

<sup>1</sup> An Pablo, an nda musu síhin Ntíaná ko nda postruhu Jesucristo. Xi nkú ts'ín s'ejihín xuta xi j'ájin Ntíaná ko kamankjihín ni xi naxu tjin, kui xi xána, kui nga kui xutaha xi skuenkjúhun Ntíaná.

<sup>2</sup> Tíchuyáá nga kuintsuba tik'un síaán. Kui niu xi kitsúya tíjun Ntíaná kintehe ni nga kin'enda asuntee, ko yaá nga najmi maha b'anacha.

<sup>3</sup> Nd'ai ni ma, nk'ie nga ja tsichu chuba, ajihín én xi kik'aina nga k'uenjímía y'éjña chji Ntíaná ni xi kitsú. Ntíaná xi maha ts'ínk'ankiná kitsjana kui xóo.

<sup>4</sup> Tífaniñaha Tito, ji ntína at'aha nkuhú xi s'ejinná. Kas'ehi kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntía Na'miná ko Jesucristo xi ts'ínk'ankiná.

### *B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Tito xá xi ts'ín*

<sup>5</sup> Kits'ínk'íejñaha xjo Creta tu xi k'úendahani ni xi kindyjat'a sa yo ko tu xi k'uai xaha ri jácháha xuta ninku xi tjin xki nanki xi tjin yo. Kixinya chich'ihin ni xi n'ei.

<sup>6</sup> Kama s'et'a xá xi najmi tjin ni xi chubayanéhe ra, xi nkuhú maha chjuuhun, xi tjihín ntí xi s'ejihín Ntíaná ko naxu incha ts'ín ntíhi ko nt'één.

<sup>7</sup> At'aha nku nda xi kuasehe ninku, kui xi tíñaha nga kúnnta ni xi ts'e Ntíaná. Kui xaha. Kui nga kas'et'a xaha nku nda xi najmi tjin ni xi chubayanéhe ra, xi najmi ngak'un, xi najmi stinta, xi najmi b'atihí nga 'bi binu, xi najmi kjánko xuta ko najmi mjehe toon xi ch'on ts'ín sakú.

<sup>8</sup> Nda xi ts'ínk'áin níhi xuta ni'yaha machjén, xi tsjoho ts'ín ni xi nda, xi nda basehe ni xi ts'ín, xi naxu ts'ín, xi benkjún Ntíaná, xi maha b'éch'oho yjoho ni xi mjehe animaha.

<sup>9</sup> Ni xi kuakúya tíhin nga ni xi tsangiya nibaha ra, tu xi b'a ts'ín kama tsjáníyá sisihín ra xuta ko kama k'uéjña chjihí já xi tífi kontraha ni xi bakúya.

<sup>10</sup> At'aha tjin nkjún xi ngji t'axihín én xi naxu, xi tu a éhén ni xi bakúya ko b'anachaha xuta. Xi incha bakúya nga n'e ni circuncision, kui xi 'yún b'a incha ts'ín.

<sup>11</sup> Najmi ta k'uaintehe ra nga b'a incha ts'ín jái, at'aha ni xi najmi tíhin nga kuakúya tíincha bakúya. B'a tíincha ts'ín tu xi títs'ín ngana ndaha toon. Ja nkjin xuta ts'ínndyjajihín.

<sup>12</sup> Santaha nku nda profeta xi ts'e jóo b'a kitsú: “Xuta Creta én tsank'á nchja tehente. Ch'onk'un jóo xi nkúhu chu ch'onk'un, xuta ts'e xi najmi tsehe.”

<sup>13</sup> Kjuaxi kjáihín ni xi kitsú ndo. Kui nga ndjá chubakohoni jóo tu xi incha skué sisihín ni xi s'ejinná

<sup>14</sup> ko tu xi najmi ngjuénñjuhu ra én tiyaha xuta judio ko ta ndaha ni xi b'éne'yúhun já xi ngji t'axihín ni xi naxu tjin.

<sup>15</sup> Je ngayjee ni xi tjin ko ma n'echjén tsa je tíntuyá animaha xuta, tunga najmi tíhín ni xi je ngat'a ts'e xuta xi chuntí tíntuyáha ko xi najmi s'ejihín Ntíaná. At'aha ngasten ts'ínnkjink'un ko ja tsatsun kjuankjintak'uhun.

<sup>16</sup> Kui xi tsu nga be Ntíaná tunga ni xi incha ts'ín bakúchji nga najmi be. Kui xi ch'onk'un, najmi nt'één, ko najmi maha ts'ín ni xi nda.

## 2

### *B'i ts'ín kitsúyaha Pablo Tito xi nkú ts'ín tíhin nga kuakúyaha xuta ninku*

<sup>1</sup> Tunga máha ji, takúyai ni xi y'aha ra ni xi nda ts'ínkoná xi tsinchiyái.

<sup>2</sup> B'a t'ihín já xi ja chá nga kixi incha katjiko yjoho, incha katenkjún yjoho, nda incha katasehe ni xi incha ts'íin, nda incha katumankjihin ni xi s'ejinná, kó incha kas'ehe kjuatjo kó kjuatsenta.

<sup>3</sup> Kó jminchjín xi ja chá b'a tá ts'ín incha katenkjún Ntíaná, najmi tú én tsank'á incha k'uasjené xutá kó najmi tú 'yún incha k'uí binu. Incha katakúya ni xi nda

<sup>4</sup> kó incha katsjániyáha jminchjín xi kjintí sa nga ts'íintjo x'ihín kó ntíhi,

<sup>5</sup> kó nga nda incha katasehe ni xi incha ts'íin, nga je kas'entuyá animaha, nga incha kuasehe ni'yaha kó nda incha s'entuyáha, kó nga incha skuenkjún x'ihín. B'a ts'ín chankjúhun éhen Ntíaná.

<sup>6</sup> Kó já istiu b'a tá t'ihín nga nda incha katasehe ni xi incha ts'íin.

<sup>7</sup> Ngatentee ni xi n'ei, nda n'ei tú xi b'a tá incha ts'íihin. Nga kuakúyai, katuma chji nga kixi tjíyahi kó nga tíyankjúin yjohi.

<sup>8</sup> Én nda katitju tsu'bai, én xi najmi tjín xi nkú ts'ín n'enijéhe ri. Kui niu xi ts'íin nga kama subaha rá já kontra, at'aha najmi sakúhu nkú ts'ín ch'on ts'ín kuinchjajanehená.

<sup>9</sup> Kó b'a t'ihín já musu xi kich'atse nga tehente katenkjún já ntíaha kó kats'ín ni xi sasíhin jóo. Najmi tjíhin tsa kuinchja tsa'ako jóo

<sup>10</sup> kó tsa ndyjé ts'íihin. Tú sa ní incha katakúchji nga ma ma 'yún k'aán jóo, tu xi ngayjee ni xi ts'íihin chankjúhun én xi b'éjña chjiná Ntíaná xi ts'ínk'ankiná.

<sup>11</sup> Ntíaná ja y'éjña chjihí ngatentehe xutá kjuandaha, kui xi ts'ínk'ankiná

<sup>12</sup> kó bakúyaná nga k'úéch'ohó yjoná ni xi najmi je nginkun Ntíaná kó ni xi nchjaha animaná ei asunntej, nga nda chasehé ni xi n'eé kó nga naxu n'eé kó nga chankjáán Ntíaná nk'ie nga tintsuba saá ei asunntej.

<sup>13</sup> Chúya saha raá ma ni nda xi tíchuyáá, kui niu xi nistjin nga chaá kjuachánkaha Jesucristo, kui xi Ntíaná xi chánka kó xi ts'ínk'ankiná.

<sup>14</sup> Kui xi kitsjá yjoho nga kin'ek'ien ngandaná tú xi k'uasjejihinná ngayjee ni xi najmi ndoo kó ts'íin je nku naxinantá xi kui ts'e, xi ngayjehe k'un mjehe ts'íin ni xi nda.

<sup>15</sup> Kui nii xi takúyai. Tjenni'yáíhi xutá kó n'ek'a niyái. Najmi tú jo jan katumahi nga b'a n'ei. Najmi tú ch'a xi tú tohón katumaha ji.

### 3

#### *B'í ts'ín tsakúya Pablo xi nkú ts'ín tjíhin nga incha ts'íin xutá ninku*

<sup>1</sup> N'ekj'áitsjeihin xutá ninku nga katenkjún já tíjuun kó já tíxoo. Incha kant'é'éhen kó incha kat'entu nda nga incha ts'íin ngayje tíkjá ni xi nda.

<sup>2</sup> Ndaha nku xutá najmi tú ch'on ts'ín incha kuinchjane kó najmi tú ch'a xi kjaánko. Nda ní ts'ín incha kas'eyaha. Kó kate xutá nga nimakjuá incha tjíntuyáha.

<sup>3</sup> At'aha nistjin nk'ie tá tú xí sináá. Najmi kinu'yá'één, ngakjá kin'enkjíntak'aán, kó nkjin tíkjá ni xi nchjaha animaná tjí'yúhun ñá kó ni xi mjehe yjonintená. Kjuakjan ya kó kjuaxintak'un tintsubajían. Kits'ín unkiená xutá kó b'í ngján kin'e unchaá xinkjá.

<sup>4</sup> Tunga nk'iehé nga kis'ejña chji kjuandaha Ntíaná xi ts'ínk'ankiná kó kjuatjo xi tjíhin,

<sup>5</sup> kits'ínk'ankiná. Najmi ngat'aha tsa nda tjín ni xi kin'eé, tsa kui kjuaha nga b'a kits'íhin. B'a ní kits'ín at'aha kama nimaha ñá. Kits'ín jená nk'ie nga kits'ín tsin tsetse ngáhaná kó Espirituhu kits'ín tsetsená.

<sup>6</sup> Tú ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo xi ts'ínk'ankiná, najmi kits'ínxkín Ntíaná nga kitsjáná Espirituhu.



<sup>7</sup> Ko tu ngat'aha kjuandaha Ntjaná kits'in nga naxu tsichu maá nginkun. B'a kits'in tu xi n'ekjáihin raá ni xi tichuyáhaá, kui xi tsuhu ra nga kuintsuba tik'un sáán.

<sup>8</sup> Ma n'e s'ejin én xu'bi ko mjena nga takuyái sisin nii, tu xi xuta xi s'ejihin ra Ntjaná ts'ínkjas'eheñ ra yjoho nga ts'íihin ni xi nda. Tu xí ndahá tjín ko basinkoná nga b'a n'eé.

<sup>9</sup> Xi mjehe nku én k'uésintjáihi, tiyú t'axíhin. Najmi tu n'esihin xi b'ésiyáha ntje chá xi y'aha ra ko ta ndaha xi b'ésiyáha ko kjántjaihi kjuatéxuma xi kin'ekjas'eheñ Moise. At'aha najmi basinkoná kui kjuastiu ko najmi tjíhin sin.

<sup>10</sup> Xi kuakjánya xuta ninku, chubakoi tsa nku ko tsa jo niyá tjíhin. Tunga tsa najmi ts'ínsihin, najmi ta k'uauntehe ra aya ninku.

<sup>11</sup> Yai nga xi b'a títs'íun, kui xi ja kits'ínkatsún suba yjoho ko niyáha ngatit-suñ tsú'baya. Ta kuihi tífiko yjoho xi má nga ndyja.

*B'i ts'in kitsúyaha Pablo ni xi mjehe nga ts'ín Tito*

<sup>12</sup> Nk'ie nga ts'ínkjisehe nda Artema ko a ra nda Tikiko, n'e kitsa xáhi yjohi nga nibáasení nanki Nikopoli. At'aha ja tjíndana nga yo ts'ínk'a nistjin chunch'ón.

<sup>13</sup> Nda tisinkoi nda Zena, nda xi nchjantjai xuta, ko nda Apolo, tu xi ts'ínndjuúhu niyáha ko tu xi najmi chumi nihi xi ndyjat'aha ra.

<sup>14</sup> Katangiya xuta ts'añá nga ts'ín ni xi nda ko nga tsjáha xuta ni xi machjéhen. B'a ts'ín incha saájihin ni xi ts'e Ntjaná.

*B'i ts'in kits'ínkje Pablo xujin*

<sup>15</sup> Títs'ínkjih kjuasuniña ngayjee xuta xi tjíntukona ei. Tjeihin kjuasuniña xuta xi tjoho ñá at'aha nkuhú xi s'ejinná.

Ngatento kas'enü kjuandaha Ntjaná.

## Xujun xi kits'ínkjihí nda postru Pablo Filemon

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Pablo Filemon*

<sup>1</sup> An Pablo kjíya'yán ngat'aha Cristo Jesu. An ko nda nts'eé Timoteo tísuniñaihi nda Filemon. Tjo nkjúnna ji. Ji xi ta tín'exát'aihi Cristo.

<sup>2</sup> Tísuniña yaihi nichjaá Apiá, ko nda nts'eé Arkipo xi ta tít'sín nga'yún ngat'aha Cristo, ko xuta ninku xi ma ñjakú ni'yahi.

<sup>3</sup> Kas'enuu kjuanda ko kjuajyu xi tsjáná Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo.

### *B'i ts'ín kitsúya Pablo xi nkú ts'ín nchjantjai Filemon*

<sup>4</sup> F'áitsjenna ji nk'ie nga nchjaka Ntíaná. Tehente tsja máb'achjihí

<sup>5</sup> nga tí'miyana xi nkú ts'ín tjohi ngayjee xuta xi Ntíaná kits'ín ts'e ko xi nkú ts'ín n'e s'ejin Nda Ntíaná Jesu.

<sup>6</sup> Bankihí Ntíaná nga xi nkú ts'ín n'e s'ejin ni xi ngujihín n'e s'ejián, kui xi kats'ínxájin kjuankjintak'uhin tu xi b'a ts'ín kamankjihin ri ngayjee ni nda xi tjínná ngat'aha Cristo Jesu.

<sup>7</sup> Tsjo nkjún tjínna ko sakúna nga'yún ngat'aha xi nkú ts'ín tjohi xuta ninku. At'aha ngat'ahí, nda nts'é, kisakú nga'yúhun animaha xuta xi ts'e Ntíaná.

### *B'i ts'ín nchjantjai Pablo Onesimo*

<sup>8</sup> Kui b'a maha, ndaha tsa ngajoho Cristo kama kuinchjako masen masehen ni xi tjíhin nga n'ei,

<sup>9</sup> tunga tu sa ní títbankihi ni xi xíhin at'aha tjoná xinkíá. An Pablo xi ja kama chá ko kjíya'yán nd'ai tu ngat'aha Cristo Jesu

<sup>10</sup> títbankihi nku kjuanda ngat'a ts'e Onesimo. Kui xi ja tsichu ma xi nkú joyaha tsa ntína ei aya nubayóo.

<sup>11</sup> Kui xi najmi kamachjéhin nistjin nk'ie tunga nd'ai ji ko an machénná ndo.

<sup>12</sup> Tít's'ínkjíse ngáhara. N'ekjáihín xi nkúhu tsa an niu.

<sup>13</sup> Mjena nga k'úéjñako sana ei tsakai tu xi ngajohí ts'íinxát'ahana ei má nga kjíya'yán tu ngat'aha én nda tsuhu Nda Ntíaná.

<sup>14</sup> Tunga ndahá nku ni najmi mjena chuba ts'ian tsa najmi tjínkuhu tak'uin, tu xi animahí nibaha rá kjuanda xi n'ení ko najmi an ts'in kjuá'yúhunra.

<sup>15</sup> Kutsa kuihí kjuaha ngji t'axíhin ri Onesimo chuba nistjin, tu xi n'ekjáiín sín ngáha ri nd'ai.

<sup>16</sup> Tunga najmi ta xi nkúhú ni tsa nku nda musu xi kich'atsei chāsehí. Tu sa ní chāsehí xi nkúhu nku nda xi 'yún chjí saha rá nga nku nda musu. Ngat'a ts'an ndats'é ja tsichu ma ndo ko tjona. Ngat'a ts'i 'yún chjí saha rá ndo, at'aha ta ts'íinxát'a ngáha ri ko ta s'ejihin Nda Ntíaná xi nkúhu ji.

<sup>17</sup> Kui b'a maha, xihí yaní nga nkuhú tinchajián ni xi ngujihín s'ejinná, n'ekjáiín ngáha ri Onesimo xi nkúhu tsa an niu.

<sup>18</sup> Tsa tjín má najmi nda kits'ínkóhi ko tsa tjín ni xi tjeheñ ts'i, kuentana t'et'ai niu.

<sup>19</sup> An k'uechjá ni xi tjeheñ. An Pablo ntuna tít'et'áhana xujuin nga b'a ts'ian, ndaha tsa kama ts'ínkj'áitsjehen ni xi tjeheñ ts'an. Ngat'ana tinchihinni.

<sup>20</sup> Ji nda nts'e, at'aha tjohí Nda Ntíaná, kasakújinna ji nku kjuanda. Tjen nga'yíhin animana tu ngat'aha nga nkuhú kich'aá Cristo.

<sup>21</sup> B'a ts'ín tít'et'áha at'aha behe k'an nga kuinú'yá'énní. Be nga 'yún n'etjusun sai ni xi títbankihi.

<sup>22</sup> Kō tā t́bankihi kj'áí sa ni. T'endaní nku ante ni'yahí, at'ahá t́binchihúu Ntíaná nga kama kfínsenuu. Tu t́kuyáhá rá nga b'a kama.

*B'í ts'ín kits'ínkje Pablō xujuin*

<sup>23</sup> Títs'ínkjihí kjuásuniña nda Epáfra. Eí tā kjiya'yúnkōna ngat'ahá Cristo Jesu.

<sup>24</sup> Kō tā títs'ínkjihí kjuásuniña nda Markō, nda Aristarkō, nda Demá kō nda Lukō. Kui jáí tā y'anjikōna xá xi títs'ian.

<sup>25</sup> Kjuandahá Nda Ntíaná Jesucristō kas'eyahá animanúu.

## Xujun xi kin'ekj<sub>hi</sub> xuta xi ntje Hebreo tje<sub>hen</sub> ra

*B'i ts'in tís'ejña chji nga kinchjakoná Ntíaná nk'ie nga kits'in nibá Ntíhi*

<sup>1</sup> Nkjin n<sub>iyá</sub> k<sub>o</sub> k<sub>j'</sub>aí k<sub>j'</sub>aí ts'in kinchjak<sub>o</sub> Ntíaná ntje cháná. Já profeta kits'inchjén nga kinchja n<sub>istjin</sub> nk'ie.

<sup>2</sup> Tunga n<sub>istjin</sub> fekuhu xi kich'aá nd'ai Ntíaná kits'in nibá Ntíhi nga j'ai nchjakoná ngajoh<sub>o</sub>. Kui Ntíu xi kits'inchjén nga kits'innda asuntee k<sub>o</sub> nk'a ján, k<sub>o</sub> kitsjáha nga kama ts'e ngayjee ni xi t<sub>jin</sub>.

<sup>3</sup> Ajih<sub>in</sub> Ntíu sakúchji kjuachánkaha Ntíaná k<sub>o</sub> kui xi bakúchji kjuatík'uhun Ntíaná. Kui xi ts'in nga s'e ngayjee ni xi t<sub>jin</sub> t<sub>u</sub> ngat'aha nga'yún chánkaha éhen. Nk'ie nga ja kikjexinná ngatitsunná nga kits'in jená nginkun Ntíaná, ngjik'iejñat'aha Ntíaná nk'a ján.

*B'i ts'in tís'ejña chji nga 'yún nk'a tje<sub>n</sub> Jesu nga ntítsjee*

<sup>4</sup> 'Yún nk'a kin'etsjen nga ntítsjee, at'aha t<sub>u</sub> nkuhú kui xi 'mi Ntíhi Ntíaná.

<sup>5</sup> B'i kitsúhu Ntíaná nga kinchjak<sub>o</sub>:

Ji xi Ntína,

an xi tsichu ma Na'mihi.

Ndaha nku ntítsje najmi b'a kik'ih<sub>in</sub>. B'i ts'in kinchjanijmíyaha Ntíhi:

An xi kama Na'mihi,

k<sub>o</sub> kui xi kama Ntína.

Nk'ie nga b'a kitsú, najmi ntítsjee kinchjanijmíyaha.

<sup>6</sup> Nk'ie nga kits'in nibá Ntí tjuhun asuntee, b'i kitsú:

Ngatentee ntítsjena kats'intsjoh<sub>o</sub>.

<sup>7</sup> K<sub>o</sub> b'i ts'in kinchjanijmíyaha ntítsjee:

Ntítsjena, kui xi xi nkúhu ntj<sub>o</sub>.

K<sub>o</sub> xi ts'inxát'ana, kui xi xi nkúhu njai nd'í.

<sup>8</sup> Tunga b'ihí ts'in kinchjanijmíyaha Ntíhi:

Ntía ní, ji xi kuatexumai sín,

k<sub>o</sub> kuatexumai sisin nk'ie nga kuatexumai.

<sup>9</sup> Tsjohi ni xi naxu t<sub>jin</sub>,

k<sub>o</sub> najmi sasíhin ni xi najmi nda.

Kui nga j'aj<sub>hin</sub> ra an xi Ntíah<sub>i</sub>,

k<sub>o</sub> 'yún kitsjaha kjuatsjo nga xi t<sub>jin</sub>tuj<sub>in</sub>.

<sup>10</sup> K<sub>o</sub> b'i t<sub>a</sub> kitsú sa:

Ji xi Ntía,

nga tuts'ih<sub>in</sub> ni kin'endai asuntee,

k<sub>o</sub> ntsai kin'endakohoni nk'a ján.

<sup>11</sup> Kfe ngayjee ni xu'bj,

tunga ji t<sub>u</sub> nkú kuinchunní.

Kama chá ngayjee niu xi nkú joyaha tsa najyun.

<sup>12</sup> Kama b'a n'eih<sub>i</sub> xi nkúhu nku najyun,

k<sub>o</sub> n'ek'óntjaiyai

xi nkú ts'in n'ek'óntjaiya nku najyun.

Tunga ji bi najmi k'óóntjaiyai,

k<sub>o</sub> ndaha nku n<sub>istjin</sub> najmi kama cháí.

<sup>13</sup> Ndaha nku ntítsje najmi b'i kik'ih<sub>in</sub>:

Tinchint'ání má batexuma,

k'uentú maná xi fi kontrahi kinte tsukui.

14 At'ahá ntítsjee bi, kui xi ntjo xi ts'ínxát'ahá Ntíaná. Kui xi n'e nibá tu xi basinko<sub>ho</sub> xuta xi ts'íinkjáhín nga k'uanki.

## 2

*B'i ts'ín tís'ejña chji nga tjihin nga n'eshiín én xi kits'ín nibáná Ntíaná*

<sup>1</sup> Kui kjuaha tjihin nga 'yún n'eshiín raá ni xi kinu'yáá, tu xi najmi kuankín t'axihín raá ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>2</sup> At'ahá santaha én xi kits'ínkjas'en ntítsjee kis'ehe nga'yún ko kits'ínkjáhín chji xi kanéhe ngayjee xuta xi kits'ín ngatitsun nga najmi kint'é'éhen éen.

<sup>3</sup> Kui nga nd'ai, ¿nkú ts'ín kuitjunkihinná tsa najmi n'eshiín én chánka xi ts'ínk'ankiná? Tjun Nda Ntíaná kitsúya xi nkú ts'ín kuankihiná ko as'ai xi incha kint'éhe nga b'a kitsú kitsúya kixi ngáhaná kui niu.

<sup>4</sup> Ko Ntíaná ta tsakúchji nga kjuaxi éen. Kits'ín ni xi bakúchji kjuachánkaha ko nga'yúhun ko nkjin tákjá kjuankjún, ko xi nkú ts'ín mjehe kits'ínndzjoná kjuanda xi tsjá Espiritu.

*B'i ts'ín tís'ejña chji nga xi nkúhu ñá j'ai ts'ín ma yjoho Jesu*

<sup>5</sup> Asunnte xi tichubanijmíyahaná, xi as'ai nibáhá, najmi aya ntsja ntítsjee y'éjñaya Ntíaná, tsa kui xi incha kuatéxumaha.

<sup>6</sup> Tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga b'i kitsú nku xi kinchja: ¿Yáha xuta, nga najmi ndyjajihin kjuankjintak'uhín?

¿Á ch'axkihí ri xuta, yáha kui?

<sup>7</sup> Chubahá 'yún kinte kin'e mai nga ntítsjee, ko kik'aihi kjuachánka ko nga chankjún.

<sup>8</sup> Aya ntsja y'entuyái ngayjee ni xi tjín asunntee.

Nk'ie nga aya ntsja xuta y'éntuyá Ntíaná ngayjee ni xi tjín, ndaha nku ni najmi y'éjña ndái ma. Tunga nk'iehé nga chasehéé, yaá nga najmi ngayjee niu tjíntuyáye aya ntsja.

<sup>9</sup> Tunga yanáá xi nkú ts'ín Jesu. Tu chubahá 'yún kinte kin'e ma nga ntítsjee. Kik'aihi kjuachánka ko týankjún at'ahá j'ajin ngabayoo. Tu ngat'ahá kjuandaha Ntíaná ngabayaha Jesu ngandaná kamaha.

<sup>10</sup> Tu xi nkjin kamaha ntíhi Ntíaná xi sakúhu rá kjuachánka, Ntíaná xi kits'ínnda ngayjee ni xi tjín ko ngat'ahá Ntíaná tjintuhu niu, kits'ín nga ajihín kjuu'uun kama Cristo xi tjihin nga kama, tu xi ts'íink'ankihí xuta.

<sup>11</sup> At'ahá xi ts'ín je xuta nginkun Ntíaná ko xuta xi n'e je, nkuhú maha Na'mihí. Kui kjuaha nga najmi ma subaha rá Ntíhi Ntíaná nga nts'e tsuhu rá xuta xu'bo.

<sup>12</sup> Tjít'a xujun éhen Ntíaná má nga b'a kitsú:

Ji k'uenijmíhi já nts'é,

ko ts'intsoho ajihín xuta xi ma ñjakú nga ts'intsjohi.

<sup>13</sup> Ko b'i kitsú ya:

Kama 'yún tak'an Ntíaná.

Ko b'a ta kitsú sa nginku niyá:

Á an ej síjñaka ntíhi Ntíaná xi kitsjána.

<sup>14</sup> Xi nkú ts'ín yjoninte y'a ntí xi tínchako Jesu, kui nga b'a ta kik'iehe. B'a kik'ie tu xi nk'ie nga kuayáha ts'íinkjehe xi batéxumaha rá ngabayoo, kui xi ndanindo.

<sup>15</sup> B'a ts'ín kits'ín ndáhi rá ngatentee xuta xi y'entuhu xi nkúhu xuta musu xi kich'atse at'ahá kitsankjún ngabayoo.

<sup>16</sup> At'ahá tjíña chji chji nga najmi ntítsjee j'aisinko. Xi ntjehe ní Abraham y'ahá rá, kui xi j'aisinko.

17 Kui kjuaha nga j'ai ts'in maha yjoho xi nkúhu já nts'e, tu xi nginkun Ntjaná tsichu maha nku nda na'mi títjun xi ma nimaḥa xuta ko xi kixi fiko xáha, tu xi kama b'a ts'in tsjáha ra chje Ntjaná nga k'uéchjí ngatitsuhun xuta.

18 Kikie kjuanimá ko kichjut'ayák'un. Kui kjuaha nga ta ma basinkoho nd'ai xi chjut'ayák'uhun.

### 3

#### *B'i ts'in tís'ejña chji nga 'yún nk'a tjen Jesu nga Moise*

1 Kui b'a maha, já nts'e, jun xi kin'e jenuu ko j'ájinnuu Ntjaná nga kjuáts'enuu, n'enkjíntak'un sisiun yáha Jesu. Kui xi y'éxáha Ntjaná ko kui xi nda na'mi títjun xi s'ejinná.

2 Kui xi kixi kits'in nginkun xi kitsjá xáha, xi nkú ts'in Moise ta kixi ngjiko xáha ajihin ngayjee xuta xi ts'e Ntjaná.

3 'Yún chánka sa kjuachánka xi kikanéhe Jesu nga xi kikanéhe Moise. B'a kama xi nkú ts'in 'yún chánka sa kjuachánka xi ts'ínkjáihin nda xi ts'innda nku ni'ya nga kjuachánka xi sakúhu ni'yoḥ at'aha tsjo tjín.

4 Tu má ni'yahá ni, tjín xi ts'inndaḥa. Tunga ngayjee ni xi tjín, Ntjaná kits'innda.

5 Nku nda musu xi kixi ngjiko xáha ajihin xutaha Ntjaná kama Moise. Kui xi y'éjña chji ni xi kuitsu Ntjaná askahan.

6 Cristo bi, ta kixi fiko xáha, tunga Ntíhí tí'mi bi. Kui nga batéxumaha ra ni'yaha Ntjaná. Ko ni'yoḥ, kui xi ñá nd'ai. Ni'yaá tsa tu nku ndjáhá kúinchajían ni xi ma 'yún tak'aán ko tsjo maná at'aha tichuyáhaá ni xi tsjáná Ntjaná.

#### *B'i ts'in tís'ejña chji ni xi maha xi fi t'axihin Ntjaná*

7 Kui b'a maha, n'esihin ruu xi nkú ts'in tjit'a ni xi títso Espirituhu Ntjaná: Tsa nd'ai kúinú'yó ntaha,

8 najmi tu ndjá b'eyo animanuu,  
xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín éna,  
nistjin nga kikjut'ayák'unna nanki kixiu.

9 Yo kikjut'ayák'unna ntje chánuu xi nkú k'an,  
ndaha tsa yachán nú kikie ni xi kits'ian.

10 Kui nga kits'ínkjankohona xuta xi kis'e nk'ie  
ko b'a kixian:

“Ja kindyjajihin jái,  
ko najmi mjehe incha k'úémajin ni xi ts'an.”

11 Kui nga kama kjahanna  
ko ts'intjusan ni xi kixian,  
nga najmi kjuas'en xuta xu'bo,  
má nga ts'ínkj'áya xuta xi ts'an.

12 Chúhun yjonuu, já nts'e. Najmi tu kas'e ajinnuu xi najmi nda tjíya animaha, xi najmi s'ejihin, xi ngjuai t'axihin Ntjaná xi tíjña tík'un.

13 Tu sa ní xki nistjin b'i ngján tjen nga'yúhuun xinkiu nk'ie nga tíjña sa nistjin xi títso éhen Ntjaná, tu xi ndaha nku xi tjín ajinnuu najmi k'uanachaha ra ngatitsuun ko ndjá s'eya animaha.

14 Tísakút'aná nd'ai ni xi ts'e Cristo, tunga tjihín ni nga tu nku ndjáhá kúinchajían xi nkú ts'in kama 'yún tak'aán Ntjaná nk'ie nga tuts'ihin ni. B'a n'éé santaha nistjin xi fekuhu.

15 At'aha tinchjako saná éhen Ntjaná xi b'i ts'in tjit'a:  
Tsa nd'ai kúinú'yó ntaha,  
najmi tu ndjá b'eyo animanuu,

xi nkúhu já xi kits'ínkj'a t'axín énnā.

<sup>16</sup> ¿Yá xutaha xi kint'é tunga kits'ínkj'a t'axíhín éhen Ntíaná? ¿A najmi ngatentehé xutā xi tsitjuko Moise Egipto?

<sup>17</sup> ¿Kō má xutaha xi kits'ínkjankō Ntíaná yachán nú tjíhin? ¿A najmi xi kits'íhín ngatitsun? Kui xi kis'entu yjoninte k'iehen ante kixiū.

<sup>18</sup> Kō nk'ie nga b'a kitsú kixi kixi Ntíaná nga: “Najmi kjuas'en xutā xu'bo má nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'an”, ¿yá xi kits'ínkjó nga b'a kitsú? ¿A najmi xutā xi najmi kint'é'éhén?

<sup>19</sup> Kui nga yahaná nga najmi kama incha jas'ehen at'ahā najmi kis'ejihin Ntíaná.

## 4

*B'i ts'ín tís'ejña chji nga xutā xi ts'e Ntíaná kjuas'en ante xi má nga ts'ínkj'áíya*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, b'a títsu saha nd'ai éhen Ntíaná xi títsuya tíjtun nga kuitjás'eén má nga tsjá Ntíaná nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'e. Tunga tjíhín ni nga kjuántaha raá yjoná tū xi najmi s'ehe xi natsin k'úentu.

<sup>2</sup> At'ahā ñá tā kis'enijmíná én nda tsuhu Ntíaná. Kama xi nkú tā ts'ín kis'enijmíhi xutā xu'bo. Tunga máha kui, najmi tsakj'á kjuanda xi y'a éen at'ahā najmi kis'ejihin én xi kik'inyahā.

<sup>3</sup> Tunga ñá xi ja kis'ejinná kuitjás'eén má nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'e Ntíaná. B'i kitsú Ntíaná:

Kui nga kama kjahanna  
kō ts'intjusan ni xi kixian,  
nga najmi kjuas'en xutā xu'bo,  
má nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'an.

B'a kitsú ndaha tsa ja kama ndjuúhu xáha Ntíaná nistjin nga kits'ínnda asuntee.

<sup>4</sup> At'ahā b'i ts'ín tjit'a xujun éhen Ntíaná ngat'a ts'e nistjin xi yatuu:

Nistjin xi ma yatuhu  
kama ndjuúhu ngayjee xáha Ntíaná  
kō kits'ínkj'áíya.

<sup>5</sup> Kō b'a tā títsu ya:

Najmi kjuas'en xutā xu'bo,  
má nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'an.

<sup>6</sup> Kui b'a maha, ndyat'a sa xutā xi kjuas'en yo. At'ahā xi tjun kis'enijmíhi én nda tsuhu Ntíaná najmi kint'é'één, kui nga najmi jas'ehen yo.

<sup>7</sup> Kō kui nga tā y'éjñahá ngáha Ntíaná kj'ai nistjin, kui xi nd'ai. Askahan nga ja j'a nkjin nú, kits'ínkinchja David nga b'i kitsú xi nkú nga ts'ín ja kab'et'á ei: Tsa nd'ai kúinú'yó ntaha, najmi tū ndjá b'eyo animanuu.

<sup>8</sup> At'ahā tsa Josue kitsjáha xutā xu'bo nga incha ts'ínkj'áíya, najmi tjin xi nkú ts'ín kj'ai nistjihin tā k'uéjña ngáha Ntíaná.

<sup>9</sup> Kui kjuaha nga tijná sa nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'e Ntíaná xi nkú ts'ín kits'ínkj'áíya Ntíaná nistjin xi yatuu.

<sup>10</sup> At'ahā xi kjuas'en má nga tsjáha Ntíaná nga ts'ínkj'áíya, kui xi ja kama ndjuúhu xáha xi nkú tā ts'ín Ntíaná kits'ínkj'áíya nga ja kama ndjuúhu xá xi kits'ín.

<sup>11</sup> Kui nga n'ehená nga'yún nga kuitjás'eén má nga ts'ínkj'áíya xutā xi ts'e Ntíaná, tū xi najmi s'ehe ajinná nku xi kújne, tsa b'a tā ts'ín xi nkú nga kits'ín xutā xi najmi kint'é'één.

<sup>12</sup> Éhen Nt̄ianá najmi ni k'ien. Tj̄ih̄in nga'yún. Kui xi 'yún yjo sa nga ngayjee kich̄a xi yjo nga jo ngaba. Nga masehen animaná ko espirituná fas'enjin nga bateya, ko nga masehen má tj̄ixanyah̄a nintaná ko na'yuhu nintaná fas'enjin nga bateya. Base sisin ni xi n'enkj̄intak'aán ko xi nkú ts'ín tj̄iya animaná.

<sup>13</sup> Najmi tj̄ín ni xi kamanda xi najmi tíbe Nt̄ianá. Tj̄intu chji chji. Najmi tj̄ín ni xi tj̄intu'máh̄a xi tj̄ih̄in nga n'ekjas'eheén kuenta.

*B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu xi nda na'mi títjunná*

<sup>14</sup> Kui nga tj̄ih̄in nga tu nku ndjáhá kuinchajihinná xi s'ejinná. At'ah̄a tj̄jñaná nku nda na'mi títjun chánka xi tsichu ndj̄oj̄omi ján, kui xi Jesu Nt̄ih̄i Nt̄ianá.

<sup>15</sup> Ko Nda na'mi títjunná, kui xi mah̄a base nimaná nk'ie nga najmi ndjá tj̄yaná, at'ah̄a ko ta kui ta kichjut'ayák'un xi nkúhu ñá, tunga ndahá ichí najmi kits'ín ngatitsun.

<sup>16</sup> Kui nga najmi tu jo jan kas'eyahaná nga kfink'úhuún Nt̄ianá xi batéxumaná ko xi tj̄ih̄in kjuanda, tu xi b'a ts'ín kama nimaḥ̄a ra ñá ko sakúná kjuandah̄a xi kuasinkoná n̄istjin nga un skuena.

## 5

<sup>1</sup> Ajih̄in xuta chj'ajin ngayjee xi ma nda na'mi títjun ko 'bai xáha nga kui xi tsjén títjuhun xuta nginkun Nt̄ianá, tu xi tsjáha chje ko ts'ínk'ien chu tu xi kama ndyjat'aha ngatitsuun.

<sup>2</sup> Be xi nkú ts'ín base nimaḥ̄a xuta xi machjéhen nga sakúyah̄a ko xi kindyjajih̄in, at'ah̄a nda na'mi títjuun ta xutahá niu.

<sup>3</sup> Kui nga machjéhen nga ta tsjáha chje xi ts'e tu xi kama ndyjat'aha ra ngatitsuhun, xi nkú ts'ín ta tsjá chjehe xuta naxinantóo.

<sup>4</sup> Nk'ie nga b'i tsu xá xi ts'ín jóo, najmi kui b'et'a xá suba yjoho. Nt̄ia níná tsjá xá xu'bi, xi nkú ta kamat'ain Aaron n̄istjin nk'ie.

<sup>5</sup> Cristo bi, nk'ie nga kama nda na'mi títjun, najmi kui suba ts'asje nk'a yjoho. Nt̄ia níná xi b'a kits'ín. B'i kitsúhu:

Ji xi Nt̄ina,

an xi tsichu ma Na'mih̄i.

<sup>6</sup> Ko b'i ta ts'ín tjít'a ya éhen Nt̄ianá:

Ji xi nda na'mi tu nk'éhé ni.

B'a ts'ín tj̄jña xáhi

xi nkúhu xá xi ts'e nda na'mi Melkisedec.

<sup>7</sup> Nk'ie nga y'ejña Cristo asuntej, animah̄a ngjik'áha ra nga kinchjako Nt̄ianá ko kikjaníndzjo ntánkun. Tsankih̄i Nt̄ianá nga ts'ínkj'a t'axih̄in ngabayoo, ko tsasínñju Nt̄ianá ni xi kitsú at'ah̄a tu xi kits'ínkjas'ehén ra yjoho Nt̄ianá.

<sup>8</sup> Ndaha tsa kui xi Nt̄ih̄i Nt̄ianá, tunga j'ajih̄in kjuanima. B'a ts'ín kikiehe ni xi 'mih̄i nga nuú'yá'één.

<sup>9</sup> Ko nk'ie nga ja kama xi tj̄ih̄in nga kama, tsichu ma xi tu nkjéhé ni ts'ínk'anki ngayjee xuta xi kuint'é'éhen.

<sup>10</sup> Ko Nt̄ianá kits'ín mah̄a nda na'mi títjun nga kitsjáha xá xi tjeḥen ra Melkisedec.

*B'i ts'ín tís'ejña chji nga tj̄ih̄in nga kfíndjukaá xi s'ejinná*

<sup>11</sup> Ngat'a ts'e ni xu'bi tj̄ín nkjún sa ni xi kuix̄in kai, tunga 'nihí tj̄ín nga k'úejña chj̄ih̄i, at'ah̄a ja najmi ta kitsa mankj̄ih̄innuu.

<sup>12</sup> Ja ní nd'ai tj̄ih̄in nga kamo já maestru kai, tunga tu yje machjén sahanuu xi kuakúyanuu nku niyá sa ni xi tj̄un binchiyáá éhen Nt̄ianá. Jun ja ta tsichu ma ngáhanu xi nkúhu nt̄inta xi machjéhen ntáchiki. Kui xi najmi nichine nda machjéhen.



<sup>13</sup> Ngatentee xi baki, kui xi ntínta kō najmi kjee be má nihi xi naxu nginkun Ntíaná.

<sup>14</sup> Tunga nichine ndoo, já xi chóo ma kjine. Kui xi ts'ínchjén tehente kjuankjintak'uhun kō mankjihin má nihi xi nda kō má nihi xi najmi nda.

## 6

<sup>1</sup> Kui b'a maha, ja kuichu chuba nga k'úentaá ni xi tjun binchiyáá Cristo, tu xi tu nku kfinndjunáá ni xi ndyjat'áná nga chaá. Najmi chubaha nga ta sakúya ngáhaná nga kfinchj'a ngáha raá animaná, kō tsa ta sakúya ngáhaná nga k'úentaá ni ch'onk'un xi ngabayoo fikóná, kō tsa tu nku sakúyaháná nga s'ejinná Ntíaná,

<sup>2</sup> kō ni xi ts'e nga mjenéé ntsaá xinkjá nga saténtáá, kō nga ni xi ts'e nga kuichú nistjin nga k'uaíya ngáha ra xuta ngabayoo kō nk'ie nga kuasehe Ntíaná mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta.

<sup>3</sup> Mjeni kuakúyaihi ni xi ndyjat'ánuu. B'a n'eí tsa Ntíaná tsjánteni.

<sup>4</sup> Xuta xi ja tsichu mankjihin ni xi ts'e Ntíaná kō kits'íntsjojín ni xi tsjáná Ntíaná, kō ta kisakút'aha Espirituhu Ntíaná,

<sup>5</sup> kō kits'íntsjojín én ndaha Ntíaná kō nga'yúhun Ntíaná xi kama chji askahan,

<sup>6</sup> tsa k'uéjña ni xi ts'e Ntíaná xi ja kikjut'a ngayjee ni xu'bi, najmi ta tjin xi nkú ts'ín kama tsetse saha, tsa ngjuaikj'a ngáha ra animaha. At'aha ta kuihi kuenta ts'e suba tíncha fát'a kruu xi ma jo niyá ngáha Ntíhi Ntíaná kō títsjante nga tíchajnucha Ntíhi Ntíaná.

<sup>7</sup> B'a maha xuta xi yanki Ntíaná, xi nkúhu t'ananki xi nkjin niyá b'anehe ts'í. Tsjáha chan xi kjine xi ts'ínxásun t'anankiu, kō Ntíaná nda ts'ínko t'anankiu.

<sup>8</sup> Tunga t'ananki xi tu jñáhá tsjá kō na'yá, ndaha tsa ts'íu b'anehe, kui xi najmi chumi ni chjíhi ra kō ni xi najmi nda nginkun Ntíaná bichú ma. Kui xi sakúhu nga kuiti.

<sup>9</sup> Kō máha jun, já nts'e xi tjoní, ndaha tsa b'a ts'ín tíchubai, behe tak'uín nga jun xi sakúnuu ni xi 'yún nda sa. Kui ni xi y'aha ra nga k'uankiá.

<sup>10</sup> Kixi ts'ín Ntíaná kō najmi ts'ínchaya ni xi kin'o kō xi nkú ts'ín tsakuchjúu nga tjonuu Ntíaná nk'ie nga nda kin'ekoo xuta xi ts'e nistjin nk'ie, xi nkú nga ta t'n'o santaha nd'ái.

<sup>11</sup> Mjeni nga tu nkú b'a n'enú santaha nistjin xi fekuu tu xi sakú kikjihinnuu ni xi tíchuyóho.

<sup>12</sup> Najmi mjeni tsa kama ts'o. Tu sa ní b'a ta n'oo xi nkú nga incha ts'ín xi sakúhu ni xi kitsúhu Ntíaná nga tsjáha. Kui xutaha xi tu nkú s'ejhín ra Ntíaná kō maha kuyá.

### *B'i ts'ín tís'ejña chji nga ts'ín Ntíaná ni xi tsu*

<sup>13</sup> Nk'ie nga kitsúya títtjun Ntíaná ni xi tsjáha Abraham, ta y'éjña nga ts'íintjusun ni xi kitsú. B'a kits'ín at'aha najmi tjin xi 'yún chánka sa, tsa kui xi ts'íinkie nga ts'íintjusun ni xi kitsú.

<sup>14</sup> B'i kitsú Ntíaná: “An ts'ian nga nda kamat'ain kō an ts'ian nga ntje xi s'ehi 'yún nkjin kama.”

<sup>15</sup> Kikuyá k'uk'un Abraham kō kui nga kits'ínkjáihin ra ni xi kitsúya títtjun Ntíaná nga tsjáha.

<sup>16</sup> Xuta, tu xi chaha ra nga ts'íintjusun ni xi t'ib'enda, nku xi 'yún nk'a tjen nga kui ts'ínkie nga ts'íintjusun éhen. B'a ts'ín najmi ta s'ehe én.

<sup>17</sup> Kui nga y'éjñaha Nt̄ianá nga ts'íntjusun ni xi kitsú, at'aha kama mjehe nga skue sisihin xi ts'ínkjáih̄in ni xi kitsúya títjun nga tsjáha kō nga najmi ts'ínk'óntjaiya éhen.

<sup>18</sup> Nt̄ianá najmi maha b'anacha. Kui nga nga joo ni xi kitsúhu Nt̄ianá najmi maha b'óntjaiyaha, kō kui niu xi tsjá nga'yúnná ñá xi kich'aá ni xi kik'inná nga n'ekjáih̄in.

<sup>19</sup> Nk'ie nga b'a ts'ín tichuyáhaá ni xi tsjáná Nt̄ianá, tísasíjña ntsjan ntsjan animaná nga tíma 'yún tak'un xi jas'en santaha ante xi 'yún nkjúh̄un n̄inku xi síjña ndjiojmi ján.

<sup>20</sup> Yo má nga jas'en Jesu ngajoná, nga ngji títjunná. Kō kui xi tsichu ma nda na'mi títjun xi nkú ts'ín tjeheñ ra Melkisedec. Najmi ma feya xáha.

## 7

### *B'i ts'ín tís'ejña chji xáha nda na'mi Melkisedec*

<sup>1</sup> Melkisedec, kui xi kama nda reih̄i nanki Salem kō nda na'mi xi kits'ínxát'aha Nt̄ianá, Nt̄ianá xi tíjña nk'a ján. Nk'ie nga ja tík'óya ngáha Abraham nga kits'ín nganaha já rei xi ngji kjánko, as'ai Melkisedec ngjikj'á niyáha kō nda kinchjane nginkun Nt̄ianá.

<sup>2</sup> Kō Abraham ta kitsjáha nku tíkja ngayjee ni xi kisakúhu.

J'áin Melkisedec, kui xi tsuhu ra “nda rei xi naxu ts'ín”. Kō nda reih̄i Salem, kui xi tsu ngáha ra “nda reih̄i kjuajyu”.

<sup>3</sup> Najmi yaha má nibaha ra. Najmi kis'ehe na'mi kō naa kō ntje chá. Kui xi najmi kitsin kō najmi k'ien, nda na'mi xi nkú nga ts'ín nda na'mi Nt̄ih̄i Nt̄ianá. Najmi maha feya xáha.

<sup>4</sup> Chasoo xi nkú ts'ín 'yún chánka Melkisedec. Santaha ntje cháná Abraham kitsjáha nku tíkja ni xi kisakúhu nga ngji kjánko já rei.

<sup>5</sup> Tjít'a kjuatéxumaha Moise nga já na'mi xi y'aha ra ntjehe nda na'mi Levi tjihin nga ts'ínkjáih̄in nku tíkja ni xi sakúhu xuta, ndaha tsa xinkjín maha xinkjín, at'aha nkuhú ntjehe Abraham y'aha ra.

<sup>6</sup> Tunga Melkisedec xi najmi ntjehe Levi y'aha ra, kui xi kits'ínkjáih̄in nku tíkja ni xi kisakúhu Abraham kō nda kinchjane nginkun Nt̄ianá Abraham, nda xi Nt̄ianá kitsúya títjuh̄un ni xi tsjáha.

<sup>7</sup> Kō tíjña chji chji nga 'yún chánka sa xi nda nchjane xinkjín nginkun Nt̄ianá nga xi nda chubantjái.

<sup>8</sup> Nk'ie nga nku tíkja toon ts'ínkjáih̄in já na'mi xi ntjehe Levi y'aha ra, a xutáha xi ts'ínkjáih̄in kui niu, xi ndyun nkin̄i kuayá. Tunga ngat'a ts'e Melkisedec b'a títso éhen Nt̄ianá nk'ie nga kui najmi k'ien.

<sup>9</sup> Kō nk'ie nga Abraham kitsjáha Melkisedec nku tíkja ni xi kisakúhu, ma b'a bixíaán nga kō Levi kítjja, ndaha tsa Levi xi askahan ts'ínkjáih̄in nku tíkja ni xi sakúhu xuta.

<sup>10</sup> B'a tjín kjáih̄in at'aha Levi tíjñajin sa yjonintehe Abraham n̄istjin nga j'aikj'á niyáha Melkisedec, at'aha yaá nga Abraham xi ntje cháha Levi.

### *B'i ts'ín tís'ejña chji á nku nda na'mi títjun tsetse kamachjéhen*

<sup>11</sup> Xuta Israel kits'ínkjáih̄in kjuatéxumaha Nt̄ianá nk'ie nga tjihin xá já na'mi xi y'aha ra Levi. Tunga najmi tsichukjuahá ra xáha já na'mi xu'bo nga ts'ín nga kama xuta xi tjihin nga kama. Kui kjuaha kamachjéhen nga j'aihi kj'ai nda na'mi xi kik'aihi xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, najmi xi nkúhu xi ts'e Aaron.

<sup>12</sup> Kui nga tsa t̄ib'óntjaiya xáha já na'miu, ta tjihin nga ta n'ek'óntjaiya kjuatéxuma xi y'aha ra Moise.

<sup>13</sup> At'ahá xi títsu éhen Ntíaná ei, xi k'uaihi xá xi nkúhu xi ts'e Melkisedec, kui xi y'ahá rá kj'ai ntjehe xutá Israel má nga najmi kjee bitjujin ndaha nku nda na'mi.

<sup>14</sup> Tíjña chji chji nga Nda Ntíaná Jesucristo ntjehe Juda nibahá rá, ntje xi najmi kits'ínkjó Moise nk'ie nga kinchjá nga s'e já na'mi.

<sup>15</sup> 'Yún tíjña chji chji sa ni xi tíchubayaá ei. At'ahá nda na'mi tsetse xi j'ai b'a tjín xáha xi nkúhu xi ts'e Melkisedec.

<sup>16</sup> Najmi kik'ai xáha xi nkú ts'ín tíjña kjuatéxuma xi títsuya má ntje cháha nibahá rá já na'mi. Kik'ai xá níhi at'ahá tjíhin nga'yún nga tíjña tík'un sín. Najmi mahá 'me.

<sup>17</sup> At'ahá b'i ts'ín tjít'a má nga tíchubanijmíyaha:

Ji xi nku nda na'mi santaha tú nkjéhé ni.

B'a ts'ín tíjña xáhi

xi nkúhu xá xi ts'e Melkisedec.

<sup>18</sup> Kui b'a mahá, tsichukjet'aha kjuatéxuma chóo, at'ahá najmi kis'ehe nga'yún kó najmi tsasinkóná.

<sup>19</sup> At'ahá najmi kamahá kjuatéxumoo nga ts'ín nga kama xutá xi tjíhin nga kama. Tunga nd'ai 'yún nda sa ni xi tíchuyáá xi tsjáná Ntíaná, kui nga túbichúk'un tíñahá ráá Ntíaná at'ahá kui níi tíchuyáá.

<sup>20</sup> Nk'ie nga kama ni xu'bi, Ntíaná kikjihín y'éjña nga kuitjusun.

<sup>21</sup> At'ahá nk'ie nga kik'ai xáha já na'mi xi ntjehe Levi nibahá rá, najmi Ntíaná kikjin y'éjña. Tunga ngat'a ts'e nda na'mi xu'bi, Ntíaná kikjihín y'éjña nga kuihí xi kama nda na'mi. At'ahá b'i ts'ín tjít'a má nga b'a kik'ihín: Ntíaná y'éjña níi.

Najmi ts'ínjo éhen nga b'i kitsú:

“Ji xi nku nda na'mi tú nkjéhé ni.”

<sup>22</sup> Kui nga Jesu kits'íhin nga nku ni tsetse y'éndako ngáha Ntíaná. 'Yún nda sa kjuá tsetse xu'bi nga kjuá xi chóo.

<sup>23</sup> Nkjín nkjún kama já na'mi xingisoo at'ahá ngabayoo y'échjaha nga ngjuajndjuko xáha.

<sup>24</sup> Tunga máha Jesu, najmi kfet'a xáha at'ahá tíjña tík'un sín.

<sup>25</sup> Kui kjuaha nga mahá rá ts'ínk'anki síhin xi f'aik'úhún Ntíaná tú ngat'aha ni xi kits'ín, at'ahá kui xi tíjña tík'un tú nkjéhé ni kó bankintjái xutá xi ts'e.

<sup>26</sup> At'ahá machjénná nku nda na'mi tíjún xi nkúhu xu'bi, nku xi je, xi najmi n'enijéhe rá tsa mí nihi, xi najmi chuntí, xi najmi kin'engujihín já ngatitsuun. Kui xi n'etsjohó ndjiojmi ján.

<sup>27</sup> Kui xi najmi tjíhin nga xki nístjin tjún tsjá chje tú xi n'endyjat'aha rá ngatitsuhún kó askan ngáha tú xi n'endyjat'aha rá ngatitsuhún xuto, at'ahá b'a incha ts'ín já na'mi xingisoo. Nkuhú níyá kitsjá sín chje nk'ie nga kits'ínkjas'en yjohó.

<sup>28</sup> Kjuatéxumoo já na'mi tíjún xi yjoninte y'a kitsjá xáha, tunga askahan nga kitsjá Ntíaná kjuatéxumoo, as'ai y'éjña nga kitsjá xáha Ntíhi. Kui xi kin'e ma xi tjíhin nga kama. B'a kik'ie sín.

## 8

### *B'i ts'ín tís'ejña chji xáha Jesu ndjiojmi ján*

<sup>1</sup> Nd'ai tíjñaná nda na'mi tíjún xi b'a tjín xáha, kui xi Ntíaná kitsjáná. Ngjik'iejñat'aha Ntíaná má tibatéxuma ndjiojmi ján. Kuihí ni xu'bi xi mjení nga choo.

<sup>2</sup> Kui xi tjíhin xá ante xi 'yún nkjún, ante xi tíjña aya nínku najyunte xi kui kikjin. Kui xi Ntíaná kits'ínnda, najmi xutá.

<sup>3</sup> ¿Má xi kui xáha já na'mi títjun? Chje tsjá kə ts'ínk'ien chu xi f'aiko xuta. Kui nga Jesucristo ta tijnaha ra chje xi tsjáha.

<sup>4</sup> Tsa ni xi k'uejñaha ei asuntei, najmi ka ma ra nda na'mi kai, at'aha ja tjin já na'mi ei xi tsjá chje xi nkú ts'ín tjit'a kjuatexumoo.

<sup>5</sup> Ninku ni'ya najyunte xi kui kikjihin nk'a ján tijnaha. Kui nga xi tijnaha ei, kui xi ma joho. Yo má nga ts'inxá já na'mi xi tjin asuntei. Ko yaá ni xu'bi at'aha nk'ie nga ts'innnda Moise ninku najyuntee, Ntjaná b'a kitsúhu: “Nda nda chasei. B'a n'ek'ie sisin ngayjee xi nkú tjin xi tsakuhu nga tsichuk'unni asuntu tjenkju.”

<sup>6</sup> Tunga nd'ai 'yún nda sa xá xi kik'ajhi Jesucristo nga já na'mi xi tjin asuntei. Kui xi kits'inchjehen Ntjaná nga y'endako xuta ni tsetse xi 'yún nda sa, at'aha Ntjaná kitsúya títjun ni xi 'yún nda sa xi tsjáha xuta xi ts'e.

*B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi y'enda tsetse Ntjaná*

<sup>7</sup> Tsa najmi chumi nihi xi kindyjat'aha ni xi tjun y'endako Ntjaná xuta, najmi kamachjen xi ma joho kai.

<sup>8</sup> Tunga najmi kisasihin ra Ntjaná ni xi kits'ín xuta xi ts'e. B'a ts'ín tjit'a éhen Ntjaná:

B'i kitsú Ntjaná: Kuichú nistjin,  
nga k'uendaka nku ni tsetse  
xuta Israel ko xuta Juda.

<sup>9</sup> Ko ni tsetse xi tixian nga k'uendá,  
najmi b'a joyaha xi nkúhu xi y'endaka ntje cháha,  
nga jak'a ntsja nga kik'onsje ante Egipto.  
At'aha najmi ndjá tsinchajin ni xi tjun y'endaka,  
kui nga kits'in nga maha ra.

<sup>10</sup> Kuichú nistjin nga kuihi ni xu'bi  
xi k'uendaka xuta Israel.  
K'uejñajian kjuatexumana kjuankjint'ak'uhun,  
ko ta k'uet'a asun animaha.  
An xi kama Ntjaha,  
ko kui xi kama xutana.

<sup>11</sup> Najmi ta b'i ngján kuakúyaha ra já nts'e,  
ko ta ndaha xinkjin,  
tsa tu xi skuehe nga an xi Ntjaha.  
At'aha ngatentee skuena,  
xi 'yún ndyjahá ko santaha xi 'yún cháha.

<sup>12</sup> An ts'inndyjat'aha ngatitsuhun,  
ko najmi ta ts'inkj'áitsjehenna jéhe.

<sup>13</sup> Nk'ie nga Ntjaná tít's'inkjó ei nga nku ni tsetse tít'enda, kui xi tsuhu ra nga ja chá xi tjuun. Ni xi ja chá xi najmi ta ndaha, kui xi ja najmi ta tse kamaha ra ma.

## 9

*B'i ts'ín tís'ejña chji xi nkú chjun ninku najyuntee*

<sup>1</sup> Ni xi tjun y'enda Ntjaná kitsúya xi nkú ts'ín tihin nga n'etsjoho, tunga asunteihí kisasijnña ante nkjún xi má nga n'etsjoho.

<sup>2</sup> B'i ts'ín kin'enda ninku najyuntee. Ante xi tjuun, kui xi kik'in ante nkjún. Yo kisasijnña nd'í setiu ko kis'ejña yámixa xi s'entusún ninkuan chje.

<sup>3</sup> Ko ante xi tijnaha astun najyun xi ma joho xi tjenchja aya ninku najyuntee, kui xi kik'in ante xi 'yún nkjún.

<sup>4</sup> Yo kis'ejña nāchan chje tōonsine xi má nga s'etísun ni xi sinjne. Ko yo ta kis'ejña kaxa tsje xi kijjnuyjehe tōonsine. Kui xi bakúchji nga Ntīaná y'éndako nku ni xuta xi ts'e, ko aya kaxo kisasínjñaya chutsín tōonsine xi má nga kis'eya nichine manaa, ko ta kis'ejñaya yánisehe Aaron xi kitjuhu nts'én, ko ndjiote xi tjit'a kjuatéxumoo.

<sup>5</sup> Asun kaxo kis'entusún jo xi yaha tsjanka. Kui xi tsakúchji kjuachánkaha Ntīaná ko kitsjennéhe tsjankaha ante xi má nga Ntīaná kikjexín jéhe xuta. Ngat'a ts'e ni xu'bi najmi machjéhen tsa 'yún tse chubanijmíyaá nd'ai.

*B'i ts'ín tís'ejña chji xá xi kis'ehe ninku najyuntee*

<sup>6</sup> B'a ts'ín kis'enda ni xu'bi, as'ai fas'en tehente já na'miu ante xi tjuun nga ts'intjusun xáha.

<sup>7</sup> Tunga máha ante xi ma johu, nku tutuhú nda na'mi títjuun fas'en yo. Nku niyá fas'en xki nú. Ko nk'ie nga fas'en yo, tjihin nga ngjuaike jní tu xi tsjáha chje xi k'úechji ngatitsuhun ko ngatitsun xi tu ndyehé ra kits'ín xuta.

<sup>8</sup> B'a ts'ín bakúchjiji Espirituhu Ntīaná nga nk'ie nga tjiña sa ninku najyunte xi tjuun, najmi kjee yaha niyá xi bichú ante xi 'yún nkjúun.

<sup>9</sup> Ngayjee niu bakú chubayaná xi nkú ma nd'ai. At'aha chje ko chu xi n'ek'ien najmi maha b'eya xi nkú ts'ín tjihin nga s'eya kjuankjintak'uhun xuta xi kui nij ts'intjokoho ra Ntīaná.

<sup>10</sup> Najmi maha b'a ts'ín niu at'aha ni xi títuhú kjuatéxuma xu'bo xi tu a tjent'ahá, tu ni chinehé y'aha ra ko ni xi s'i ko nga kj'ai kj'ai ts'ín ts'ín je yjoho xuta nginkun Ntīaná y'aha ra. Kui xi n'etjusun santa nkúhu nga kj'ai k'uéjña ngáha Ntīaná.

*B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi kits'ín jníhi Jesu*

<sup>11</sup> Tunga ja j'ai Cristo ko nd'ai kui xi nda na'mi títjun xi bangisjainá ni xi nda kjuaxi. Kui xi jas'en ninku najyunte xi 'yún nda sa ko xi nda kikjin, xi najmi xuta kits'ínnda. Kui xi tsuhu ra nga najmi asuntee y'aha ra.

<sup>12</sup> Nkuhú niyá jas'en ante xi 'yún nkjúun. Najmi jníhi chutentsu ngjiko yo ko ta ndaha jníhi ntí turu. Jní xi ts'e ní ngjiko. B'a ts'ín y'échjintjai síhinná.

<sup>13</sup> Jníhi turu ko jníhi chutentsu ko nasuhu ntí turu xi kití, kui xi saténdzjojnúhu xuta xi najmi je nginkun Ntīaná, ko kjuaxi nga b'a ts'ín ma jehe ei asuntei.

<sup>14</sup> Tsa ni xi b'a ts'ihin kui niu, za najmi 'yúhún tjín saha nga'yún jníhi Cristo? Kui xi tjiñajihin Espiritu xi tjiña sín nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu nku chje xi je nginkun Ntīaná. Kui nga jníhi Cristo ts'ín jehe kjuankjintak'unná, tu xi najmi ta n'ehená ni xi fikóna ngabaya nga tu sahá tsjénkhií Ntīaná xi tjiña tík'un.

<sup>15</sup> Kui b'a maha, Cristo k'ienntjáhi xuta ko b'a ts'ín kits'ín ndaíhi ra ngatitsun xi incha kits'ín nk'ie nga chji saha ra ni xi tjun y'enda Ntīaná. Ko Cristo kits'ín nga kama chjhi ra ni tsetse xi y'enda Ntīaná, tu xi xuta xi Ntīaná j'ájihin kama ts'ínkjáin síhin ra ni xi kitsúya títjun nga tsjáha.

<sup>16</sup> Xi nkúhu xuta, kintehe ni nga kuayá, b'enda títjun ni xi kama ts'e ntíhi. Tunga najmi kamahá n'ekjáihin niu tsa najmi tjun kuayá xi kitsjá niu.

<sup>17</sup> At'aha nistjin nga kuayá xuta xi b'a kits'íun chjhi ra ni xu'bo, tunga tsa tjiña tík'un sa, najmi kjee chjhi ra niu.

<sup>18</sup> Ko b'a ta kits'ín Ntīaná. Jní ta y'éndakoho ni xi tjuun. B'a ts'ín kama chjhi ra kui nij.

<sup>19</sup> B'a kits'ín Moise nk'ie nga kitsúyaha ngayjee xuta nga nkúnkú kjuatéxuma xi tjit'a xujun kjuatéxumoo. As'ai jak'á jníhi ntí turu ko jníhi chutentsu. Ntánijua kits'intjinkoho ko kitsungijin tsanká xi ni ko yá isopo. Kui xi

kits'ínchjén nga tsaténdzjojnúkoho ra jnú xujun kjuatéxumoo ko ta ngayjee xuto.

<sup>20</sup> As'ai b'a kitsú Moise: “Kui jní xu'bi xi títs'ín nga chjíhi ra ni xi t'íb'éndakonuu Ntíaná.”

<sup>21</sup> Ko Moise ta tsaténdzjojnuhu jnú nínku najyuntee ko ngayjee ni xi n'echjén yo nga n'etsjoho Ntíaná.

<sup>22</sup> Xi nkú nga ts'ín t'jít'a kjuatéxumoo nga tu xi nku ni kama jehe nginkun Ntíaná, jníhi xi maha b'a ts'ín. At'aha tsa najmi nguai ndzjo jní, najmi t'jín kjuan'endyjat'a.

### *B'i ts'ín tís'ejña chji nga Jesu kits'ínkjas'en yjoho ngandaná*

<sup>23</sup> B'a ts'ín t'jihin nga kin'e je nginkun Ntíaná ni xu'bo. Kui niu xi b'éjña chubaya ni xi t'jín ndjiojmi ján. Tunga máha ni xi t'jín ndjiojmi ján, nku chje xi 'yún nda sa nga xu'bo kamachéhen nga kin'e je.

<sup>24</sup> Cristo najmi ante xi 'yún nkjún xi ntsja xuta kits'ínndakoho jas'en, ko tsa nku xi b'a mama t'jín xi nkú nga t'jín xi kui kikjin. Ndjiojmi ján ní tsichu ko t'jña nginkun Ntíaná nd'ai ngandaná.

<sup>25</sup> Ko najmi jas'en ndjiojmi ján tsa tu xi nkjin niyá tsjáha chje yjoho, xi nkú ts'ín fas'en já na'miu ante xi 'yún nkjúun nga xki nú fas'enko jní xi najmi kui ts'e.

<sup>26</sup> At'aha tsa nkjin niyá jas'en Cristo yo, nkjin ra niyá k'ien kai, b'aha ra nkúhu nga kamanda asuntee ko santaha nd'ai. Tunga nkúhu niyá tsakúchji yjoho nd'ai, nistjin fekuhu xi kich'aá nd'ai, ko kits'ínkjas'en yjoho xi nkúhu chje tu xi kits'ín t'axihin ngatitsuun.

<sup>27</sup> Xi nkú nga ts'ín t'jña nga ngayjee xuta t'jihin nga nkúhu niyá kuayá ko askahan chasehe mí nihi xi kits'ín,

<sup>28</sup> kui nga b'a ta ts'ín Cristo nkúhu niyá kitsjá yjoho xi nkúhu chje nga kikjexín ngatitsuun xuta. Ko nk'ie nga kj'uai niyá xi ma joho, najmi kj'uai tsa ngatitsuun ts'íinndyjat'a. Xuta xi t'íkuyá nihi kj'uaikj'á.

## 10

### *B'i ts'ín tís'ejña chji nga nkúhu niyá kitsjá Jesu chje tu xi n'endyjat'aha ngatitsuun*

<sup>1</sup> Kjuatéxumaha Moise tu 'ya y'éjña chubayahá ni nda xi kj'uai askahan. Najmi kui xi nda kikjiun. Kui nga kjuatéxumoo ndahachí najmi maha ra ts'ihin nga kama xi t'jihin nga kama xuta xi xki nú f'aik'úhun Ntíaná nga ta kuihi chje tsjá.

<sup>2</sup> At'aha tsa xuta xi chje tsjáha Ntíaná nkúhu niyá kama je kai, najmi b'a ta kuitsuhu kjuankjintak'uhun nga jé t'jehen ko najmi ta tsjáha chje.

<sup>3</sup> Tunga chje xi tsjá ní xki nú, kui xi ts'ínkj'áítsjehen nga t'jihin ngatitsuun.

<sup>4</sup> At'aha jníhi turu ko jníhi chutentsu najmi maha kjexín ngatitsuun.

<sup>5</sup> Kui b'a maha, nk'ie nga j'aihi Cristo asuntee, b'i kitsú:

Najmi kin'e mjei chu xi n'ek'ien ko chje,  
kui nga nku yjoninte kin'ek'ahaní.

<sup>6</sup> Najmi kama tsjohi chu xi s'etíyje,  
ko ta ndaha xi n'ek'ien nk'ie nga s'echjí ngatitsuun.

<sup>7</sup> Kui nga b'a kixihinna: “Á an ei.  
Ji Ntiana, jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi mjehi,  
xi nkú ts'ín t'ínchjanjímíyahana xujun éhin.”

<sup>8</sup> Títjun b'i kitsú nga kinchja: “Najmi kin'e mjei ko ta ndaha najmi kama tsjohi chu xi n'ek'ien ko chje ko chu xi s'etíyje ko xi n'ek'ien nga s'echjí

ngatitsuun.” B'a kitsú ndaha tsa b'a títsu kjuatéxumoo nga xuta tjihin nga tsjá ni xu'bo.

<sup>9</sup> Askahan b'i ta kitsú sa: “Á an ei. Jáa tu xi ts'intjusuhunna ni xi mjehi.” B'a ts'ín kits'ín t'axíhin chje xi tjun kits'ínkjó tu xi y'éjñaha ni xi kitsú askahan.

<sup>10</sup> Kó at'aha kits'íntjusun Jesucristo ni xi mjehe Ntjaná, kui nga tsichu ma jehená nginkun Ntjaná nk'ie nga nkuhú niyá kits'ínkjas'en yjonintehe xi nkúhu chje.

<sup>11</sup> Ngayjee já na'miu xki nistjin ts'ín xá xi kanéhe. Nkjin niyá tu nku kuihi xáha xi ts'ín nga tsjá chje, chje xi ndahachí najmi maha kjexín ngatitsun.

<sup>12</sup> Tunga Jesucristo nkuhú niyá kitsjá chje. Kui xi kits'índyjaknu ngatitsuhun xuta kó tu nkjéhé ni chjhi ra. As'ai ngjik'iejñat'aha Ntjaná.

<sup>13</sup> Yó tíña nga tikuyá santa nkúhu nga k'úentu Ntjaná xi fi kontraha kinte tsuku.

<sup>14</sup> Nkuhú chje kitsjá tu xi kamaha xuta xi kík'áts'e xi tjihin nga kama kó b'a k'úentu sín.

<sup>15</sup> Kó Espirituhu Ntjaná b'éjña chjiná niu nga b'i tsu:

<sup>16</sup> Nk'ie nga b'a kama, títsu Ntjaná, kuihi ni xu'bi xi k'uendaka xuta xu'bo. K'uejñájian kjuatéxumana kjuankjint'ak'uhun, kó ta k'uet'á asun animaha.

<sup>17</sup> Kó b'i ta kitsú: Najmi ta ts'ínkj'áitsjen sahana ngatitsuhun kó ni ch'onk'uhun.

<sup>18</sup> Kó má nga n'endyjat'a ngatitsun, najmi ta n'ek'ien saha chu nga s'echjí.

*B'i ts'ín tís'ejña chji nga tjihin nga kfinndjukaá ni xi tsjáná Jesu*

<sup>19</sup> Kui b'a maha nd'ai, já nts'e, ngat'aha ngabayaha Jesu najmi ta binchankjúhun raá yjoná nga kuitjás'eén ante xi 'yún nkjúun.

<sup>20</sup> At'aha Jesu kikjex'áná niyá xi f'atikjá najyun xi tjenchja ante xi 'yún nkjúun, nku niyá tsetse xi tíña tik'un. Kui najyuun, kui xi tsuhu ra yjonintehe Jesu.

<sup>21</sup> Kó kui xi nda na'mi k'akuná xi basehe ninkuhu Ntjaná.

<sup>22</sup> Kui nga ngayjehe animaná tjink'úhun raá Ntjaná kó najmi tu jo jan katumaná nga s'ejinná Ntjaná. At'aha ja kin'e je animaná. Najmi ta chuntí tjíyaha kjuankjintak'unná kó ja kin'e chunkoho ntánijua je yjonintená.

<sup>23</sup> Ndjá tinchajián ni xi tichuyáá, at'aha b'a ts'ín s'ejinná kó yaá nga ts'ín Ntjaná ni xi kitsú.

<sup>24</sup> Tinchísjai niyáá xi nkú ts'ín b'i ngjáhán kuisinkaá xinkjá tu xi s'e sahaná kjuatjo kó nga n'e saá ni xi nda.

<sup>25</sup> Najmi tu b'ejñaá nga kama ñjakúkaá xinkjá, xi nkú incha ts'ín k'ua. Tu sa ní b'i ngján tjen nga'yúhún xinkjá, kó 'yún b'a n'e saá at'aha tíyaá nga tábichú tíña nistjin nga kj'uaí Nda Ntjaná.

<sup>26</sup> Tsa ja yaá én xi naxu tjin kó tu nku tín'enáá ngatitsun, najmi ta tjin saha chje xi k'uai tu xi n'endyjat'aha ngatitsunná.

<sup>27</sup> Nku tutuhú nkjúhun kjuá xi n'ená ndyjun nkiní chúyahaá kó nd'í xi tu xi 'yúhún xi ts'ínkjekoho Ntjaná xi fi kontraha.

<sup>28</sup> Nistjin nk'ie, xi najmi ts'íntjusun kjuatéxumaha Moise, kui xi najmi ch'a ma nimaha nga n'ek'ien. B'a ma tsa jo kó tsa jan xi kuitsuya jé xi kits'ín.

<sup>29</sup> Tsa b'a ts'ín nkjún tíña kjuatéxumoo, ¿mí ni xi n'ehé xi tibusinne Ntíhi Ntjaná? ¿Mí nihi xi n'ehé xi tu a nihí tímaha jní xi y'éndakoho Ntjaná ni tsetse xi ts'ín jehe xuta xi b'a títs'íun? ¿Mí nihi xi kamaha xi ch'on títsuhu Espiritu xi ts'índzjo kjuandaha Ntjaná? 'Yún tse kjuanimá xi ts'ínkjáíhin xi b'a ts'íun.

<sup>30</sup> Yaá nga b'i kitsú Ntíaná: "Ahán xi k'uasjé chjíá, an xi tsjahá chjíhi." Kó b'i ta ts'ín tjí't'a ya: "Ntíaná kuasehe mí nihi xi kits'ín xutá xi ts'e."

<sup>31</sup> ¡Tu xí nkjúhún tjin nk'ie nga Ntíaná xi tijná t'ík'uun ts'ínk'íechjí xi najmi benkjúhun!

<sup>32</sup> N'ekj'áitsjohoon yjonuu nistjin nk'ie, nk'ie nga as'ai kamankjihinnuu énda tsuhú Ntíaná. 'Yún ndjá tsincho nga kin'e chúkjuo kjuanima xi kisakúnuu.

<sup>33</sup> Tjin nistjin nga ch'on kik'innuu kó kin'e'unnuu nginkun ngayjee xutá nantio, kó kj'ai nistjin ngáha ta kamakoo xutá xinkiu xi b'a ta kamat'ain.

<sup>34</sup> Ta kama nimanuu xutá xi kjintuyá'yún kó kin'ekjón nga kichju'ánuu ni xi tjinuu. Tsjo kamanuu nga b'a kamat'on at'ahá yo nga ndjiojmi ján tijnanu ni xi 'yún nda sa xi najmi mahá fe.

<sup>35</sup> Tu nkú katuma 'yún tak'unnú Ntíaná, at'ahá tsa b'a n'oo, chánka chjí xi n'ekjóhoo.

<sup>36</sup> Tjihin nga n'e chúkjuo ni xi tímat'on, tu xi kama n'ehenu ni xi mjehe Ntíaná kó b'a ts'ín sakúhunuu ni xi kitsúya títjun nga tsjá.

<sup>37</sup> At'ahá b'i ts'ín tjí't'a éhen Ntíaná:  
Ndyja sa ichí nga kj'uaí xi tihin nga kj'uaí,  
najmi ta k'uandayaha ra.

<sup>38</sup> Xutá xi ts'an xi ja naxú nginkán  
k'úejña t'ík'un tu ngat'ahá nga s'ejihin an.  
Tunga tsa ngjuainjihistun,  
najmi ta sasihinna kui xuto.

<sup>39</sup> Ná najmi xutá xi finjihistun nga tífi xi má nga ndyja. S'ejin níná kó tíchuhún animaná.

## 11

### *B'i ts'ín tís'ejña chji ni xi 'mihí kó nkú tsuhú rá nga s'ejinná Ntíaná*

<sup>1</sup> Nk'ie nga s'ejinná Ntíaná, ya kixiá nga n'ekjáihín ni xi tíchuyáhaá kó behe tak'aán nga kjuaxi ni xi najmi tíma chjiná.

<sup>2</sup> At'ahá kis'ejihin xutá xi kis'e nistjin nk'ie, kui nga nda ts'ín incha kichubanijmíyaha.

<sup>3</sup> At'ahá s'ejinná Ntíaná, kui nga yahaná nga én xi tsitjuhu ts'a Ntíaná kits'índakoho asuntee kó mankjinná nga ni xi tíyaá kin'endakoho ni xi najmi ma chji.

<sup>4</sup> At'ahá kis'ejihin Abel Ntíaná, kui nga kitsjáha rá Ntíaná chje xi 'yún nda sa nga xi kitsjá Cain. At'ahá kis'ejihin, kui nga Ntíaná b'a kitsúhu nga kui xi nku nda xi naxú kó kits'ínkjáihin chjehe. Kó ndaha tsa ja k'ien Abel, tunga t'íbakú chubayaháná xi nkú ts'ín kis'ejihin.

<sup>5</sup> At'ahá kis'ejihin Enoc Ntíaná, kui nga Ntíaná ngjiko t'ík'uhun rá ndjiojmi ján kó najmi k'ien. Najmi ta kisakúhu, at'ahá Ntíaná jakj'ájihinséhen. Kó kintehe ni nga kichjubé, nda ts'ín kichubanijmíyaha nga kits'ín ni xi kisasihin Ntíaná.

<sup>6</sup> Tsa najmi s'ejihin xutá Ntíaná, najmi tjin xi nkú ts'ín sasihin rá Ntíaná xutá xu'bo. At'ahá xi mjehe kj'uaík'un tiñaha Ntíaná, tihin nga s'ejihin nga tijná Ntíaná kó nga Ntíaná tsjáha ni xi nda xutá xi bangisjaihi.

<sup>7</sup> At'ahá kis'ejihin Noe Ntíaná, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga Ntíaná kitsúya títjuhun rá ni xi najmi kjee ma chji kó kits'ínnda tsutsu chánkoo nga kits'ínk'anki xutá xi ts'e. B'a ts'ín kis'ejñanehe rá xutá nga kfe, kó kisakúhu Noe nga naxú kama nginkun Ntíaná at'ahá kis'ejihin.



<sup>8</sup> At'ahā kis'ejihin Abraham Ntīanā, kui nga kint'é'éhen nk'ie nga kichubaha nga ngjuai nanki xi ts'ínkjáihin askahan, ndaha tsa najmi be sisin má nga ngji nga tsutju.

<sup>9</sup> At'ahā kis'ejihin, kui nga y'ejñaha nanki xi kitsúya tíjuhun rá Ntīanā nga tsjáha, ndaha tsa y'ejña xi nkúhu nku nda xi xin nibáha. Ni'ya najyunte y'ejñayako Isaac ko Jacob, xi askahan ta ts'ínkjáihin ni xi kitsúya tíjuhun Ntīanā.

<sup>10</sup> B'a kits'ín Abraham at'ahā ja tíñajin kjuankjintak'uhun nga nanki xi najmi ndyja k'úejña, xi Ntīanā k'uénda ko ts'ínnda.

<sup>11</sup> Ko at'ahā kis'ejihin Abraham Ntīanā, kui nga kik'aihi rá nga'yún nga kamaha na'mi, ndaha tsa ja chá nkjún ko ntī Sara, at'ahā kis'ejihin nga Ntīanā ts'íntjusun ni xi kitsúya tíjuhun.

<sup>12</sup> Kui nga nku nda xi najmi ta tíhin rá nga'yún yjonintehe, kui xi kis'ehe ntje xi b'a ts'ín nkjin tsichu ma xi nkúhu niñu xi tjin nk'a ján ko xi nkúhu tsumí xi tjin andai ntáchak'uun, kui xi najmi maha s'exki.

<sup>13</sup> Ngayjee xuta xu'bi incha k'ien nga najmi kits'ínkjáihin ni xi kitsúya tíjuhun Ntīanā nga tsjáha. Tunga incha kis'ejihin rá ko kama chubayaha niu, ko b'a incha kitsú animaha nga kui xi xin incha nibáha ko nga tu tímasúhún asuntej.

<sup>14</sup> Xi b'a incha tsu, kui xi bakúchji nga nanki xi ts'e tíincha bangisjai.

<sup>15</sup> At'ahā tsa tu nku kama bahá rá má nga incha nibaha, kik'óya rá ngáha kai.

<sup>16</sup> Tunga kama mjehé rá nku ante xi 'yún nda sa, kui xi tíña ndjiojmi ján. Kui nga najmi ma subaha rá Ntīanā nga ya nga kui xi Ntīaha xuta xu'bo, at'ahā Ntīanā ja y'endaha nku nanki.

<sup>17</sup> At'ahā kis'ejihin Abraham Ntīanā, kui nga kitsjáha Isaac xi nkúhu tsa chje nk'ie nga kikjut'ayák'uhun Ntīanā. Kama k'un nga xi nkúhu nku chje tsjá ntí nku tutuhu, ndaha tsa ntíu kinchajin Ntīanā

<sup>18</sup> nga b'i kitsúhu: "Isaac y'aha rá ntje xi s'ehi."

<sup>19</sup> B'a kitsú Abraham nga Ntīanā tíhin nga'yún xi má nga ts'ínkj'áiya ngáha rá xuta ngabayoo. Kui nga kisakú ngáha rá ntíhi xi nkúhu tsa j'áiya ngáha rá.

<sup>20</sup> At'ahā kis'ejihin Isaac Ntīanā, kui nga nda kinchjanehe Jacob ko Esau nginkun Ntīanā nga kitsúyaha ni xi kama askahan.

<sup>21</sup> At'ahā kis'ejihin Jacob Ntīanā, kui nga kintehe ni nga kuayáha, nda kinchjane nginkun Ntīanā nga nkúnkú ntíhi Kuse. Kits'intsoho Ntīanā nga y'a'yúhún ko ya yánisehe nga tsisintjen.

<sup>22</sup> At'ahā kis'ejihin Kuse Ntīanā, kui nga kintehe ni nga kuayáha, kitsúya tíjun nga kujichú nistjin nga kuitju xuta Israel ante Egipto ko kitsúya xi nkú n'ehē nintaha.

<sup>23</sup> At'ahā kis'ejihin xi cháha Moise Ntīanā, kui nga kingjájña 'maha ntíu jan sá tíhin nk'ie nga kitsin, at'ahā incha kikie nga tsjo tjin ntíu ko najmi kitsankjún kjuatexuma xi kitsjá nda reihí Egipto.

<sup>24</sup> At'ahā kis'ejihin Moise Ntīanā, kui nga najmi kits'ín yuhu nga ntíhi takjihin nda faraon k'úihin rá nga ja kama chá.

<sup>25</sup> Kama mje níhi nga ta sakút'aha kjua'un xi tíbehe xutaha Ntīanā ko najmi nga ts'íntsojin kutju kjuatsjo xi tsjá ngatitsuun.

<sup>26</sup> Kits'innkjink'un nga 'yún chjí saha rá kjuanima xi sakúhu nga kjuanchinā xi tjin ante Egipto, at'ahā kikuyáha chjí xi ts'ínkjáihin askahan. Ta kuihi kjuanima xi akahan sakúhu xi ts'ín nibá Ntīanā ngajoho.

<sup>27</sup> Kō at'ahā kis'ejihin Ntīanā, kui nga tsitjuhu ante Egipto kō najmi kit-sankjún kjuakjahan nda rej. Najmi kits'ínkjehe k'un, at'ahā b'a kama xi kieke Ntīanā xi najmi ma chji kamaha.

<sup>28</sup> Kō at'ahā ya kis'ejihin Ntīanā, kui nga ts'asjehe S'í Pascua kō kitsjákjua nga jní n'ek'íkoho ankjuaha ni'yaha xuta Israel, tu xi ntítsje xi ts'ínk'iehen ntí tjuhun xuta Egipto najmi ts'ínk'íkoho ntí tjuhun xuta Israel.

<sup>29</sup> At'ahā kis'ejihin xuta Israel Ntīanā, kui nga j'atikjáha Ntáchak'un Niu xi nkúhu tsa nanki kixi. Tunga k'ienjinntáhá já jun Egipto nk'ie nga kama mjehe nga b'a ta incha ts'ín kō kui.

<sup>30</sup> At'ahā kis'ejihin xuta Israel Ntīanā, kui nga tsixuntuhu xjóho nanki Jerico askahan nga y'emandai xuta Israel yo yatu nistjin tjihin.

<sup>31</sup> At'ahā kis'ejihin naská Rahab Ntīanā, kui nga najmi k'iehen xi nkúhu xuta xi najmi kint'é'én, at'ahā nda ts'ín kits'ínkjáihin já jun Israel xi tsichukase maña yo.

<sup>32</sup> ¿Kō mí nihi xi xín sa? Tse nkjún ngjuaikona tsa kuinchjanijmíyahana nda Gedeon, nda Barak, nda Sanson, nda Jefte, nda David, nda Samuel kō já profeta.

<sup>33</sup> At'ahā kis'ejihin Ntīanā jóo, kui nga tjín xi kits'ín nganaha rá já rej, kō nga nda tsatéxumaha xuta xi ts'e, kō nga kits'ínkjáihin ni xi kitsúya títjun Ntīanā nga tsjáha, kō nga kits'ín nganaha xoo,

<sup>34</sup> kō nga kits'ínk'ienya nd'í xi tu xí 'yúhún, kō nga tsitjunkihi yjoho nga kis'ehe kicha, kō nga kitsjá nga'yúhún yjoho ndaha tsa najmi ta chúkjuaha rá, kō nga ndjá ts'asje yjoho nga kikján, kō nga tsanka tjennki já jun kontraha.

<sup>35</sup> Kis'e jminchjín xi kits'ínkjáin tik'un ngáha rá xuta xinkjín xi ja k'ien. Kō tjín ngá xi un kiekehe nga k'ien, at'ahā ante xi 'yún nda sa nga kj'uaíya ngáha rá mjehe. Kui nga najmi kits'ín yuhu nga ts'íhín ni xi kik'ihín tu xi kama ndáihí rá kai.

<sup>36</sup> Kō ta tjín xi kichajnucha kō kis'ehe, kō santaha kis'e'yún kō kis'entuyá'yún.

<sup>37</sup> Kō tjín xi ndjio kis'ehe, kō xi kicha'yá kitikjáha, kō xi kicha ndju kin'ek'ienkoho. Kō tjín xi y'emasún nga chubá kingjahá tjabaxíhin chutsanká kō xi ts'e chütentsu. X'an y'entu, kō kitsjennkí uncha, kō kin'e'uhún.

<sup>38</sup> Y'emasún nanki kixiu kō ajin asunntu tjenki. Y'entuyá tixa ngijoo kō tixa xi yja t'anankiu. Xuta xu'bj, kui xi 'yún nda kama nginkun Ntīanā. Asunntee najmi tjeheh rá xuta xu'bj.

<sup>39</sup> Nda ts'ín kichubanijmíyaha ngayjee xuta xu'bj at'ahā kis'ejihin Ntīanā, tunga najmi nistjihín kisakúhu ni xi kitsúya títjun Ntīanā nga tsjáha.

<sup>40</sup> B'a kama at'ahā kits'ín kuantaná Ntīanā. Najmi kitsjá nga nkúhu kui xuta xu'bo kama xi tjihin nga kama. Kama mje níhi Ntīanā nga ta ñja ta ñja kamakaá xuta xu'bo xi tjihin nga kamaá.

## 12

### *B'i ts'ín tís'ejña chji nga Ntīanā ts'ínk'a niyá xi tjoho*

<sup>1</sup> Kui b'a maha, kitsendáihíná xuta xi bakú chubayaná xi nkú ts'ín kis'ejihin Ntīanā. Kui nga t'entu t'axíhinná tu mí níhí ni xi ts'ín'áiná kō ngatitsun xi mjehe k'ojennkiná, kō tjen nga'yúhuún yjoná nga kfin jahaná má títbankíáán.

<sup>2</sup> Nkúhu Jesu xi n'ésihín. Kui xi kik'atuts'ihín nga s'ejinná kō ts'ín nga s'ejinná xi nkú ts'ín tjihin nga s'ejinná. Kieke títjun kjuatsjo xi sakúhu kō kui nga kits'ihín nga'yún nga k'ient'á kruu kō najmi nkjún kamaha ngat'ahā kjuasuba xi kisakúhu nga b'a ts'ín k'ien. Kō askahan y'ejñat'ahā Ntīanā má nga batéxuma.

<sup>3</sup> Chasē chubayohoo Jesu xi 'yún nkjún kits'ín chúkjuā nk'ie nga kitsújuu kitsút'aha já ngatitsuun. Chasē chubayohoo, tu xi najmi kfentahanuu ko kfehe ra tak'un.

<sup>4</sup> Tíbixkankoo ngatitsuun, tunga najmi kjehé sakúnuu ngabaya nga b'a tín'o.

<sup>5</sup> Ko ja kin'echayo én xi tsjáníyánuu, xi títsuya nga jun xi ntíhi Ntíaná. At'aha b'i ts'ín tjit'a:

Ji ntína, najmi tu tohón mahi  
éhen Ntíaná xi ts'ínk'a niyáhi,  
ko najmi tu n'ekjehi tak'uin  
nk'ie nga ndjá kuinchjakohi.

<sup>6</sup> At'aha Ntíaná ts'ínk'a niyáha xi tjoho,  
ko bjáha ngatentee xi bichú ma ntíhi.

<sup>7</sup> N'echúkjuo nk'ie nga ts'ínk'a niyánuu Ntíaná, at'aha Ntíaná títs'ínkonuu xi nkúhu ntíhi. Ngatentee xi tí'mi na'mi ts'ínk'a niyá ntíhi.

<sup>8</sup> Tunga tsa najmi ts'ínk'a niyánuu Ntíaná xi nkú ts'ín ts'ínk'a niyá ngayjee ntíhi, tu a ntínú ma, najmi ntí kikjihin jun.

<sup>9</sup> Nk'ie nga ndyjaná, na'miná xi tjin ei asunntej ts'ínk'a niyáná ko yankjáán. ¿Nkú ts'ín najmi 'yún kuínú'yá'éhen raá Na'miná xi tíña ndjiojmi ján ma, tu xi sakúhuná nga kuintsuba tík'uhunná?

<sup>10</sup> Najmi tu xí tsehé ts'ínk'a niyáná na'miná. Ts'ín xi nkú ts'ín ma chubayaha. Tunga nk'ie nga Ntíaná ts'ínk'a niyáná, ngandaná b'a ts'ín, tu xi b'a ts'ín ta je kamahaná xi nkuhu kui.

<sup>11</sup> Kjuaxi nga najmi tsjo maná nk'ie nga tjin xi ts'ínk'a niyáná. Ma un níná. Tunga xi b'a ts'ín 'bai niyáha, kui xi askahan b'ejñajin kjuajyu ko be xi nkú ts'ín naxu fiko yjoho.

<sup>12</sup> Kui b'a maha, n'ehenu nga'yún. Tjen nga'yúhun ruu yjonuu.

<sup>13</sup> Niyá xi naxu tjen tankíno, tu xi kamandaha tsuku xi nimat'a ko najmi ta ts'ónki saha.

### *B'i ts'ín tísejña chji nga najmi kfi t'axíhin Ntíaná*

<sup>14</sup> Tinchísjo nga kas'ekonuu kjuajyu ngatentee xuta ko nga kjuaje tíntsubajiun. At'aha xi najmi tíñajin kjuaje, kui xi najmi skué Ntíaná.

<sup>15</sup> Nda nda chasoo nga najmi tu kas'e ajinnuu nku xi najmi ts'ínkjáihin kjuandaha Ntíaná, tsa xi najmi nda s'eyaha ko as'ai tsjá kjuasti ko ts'ín nga ajihin nkjin xuta ngjuaitse ni xi najmi ndaha.

<sup>16</sup> Najmi tu kas'e ajinnuu xi chuba kjuántukohó xinkjin ko ta ndaha xi najmi skuenkjún Ntíaná xi nkú kits'ín Esau. Kui xi kama ntí tjun ko nga kui ts'ínkjáihin ni xi ts'e na'mihi, tunga nkuhú nichine kikatéñaha ni xi kanéhe kai.

<sup>17</sup> At'aha yo xi nkú ts'ín askahan kin'e t'axín, nk'ie nga kama mjehe nga ts'ínkjáihin nga nda kuinchjanehe na'mihi kai. Ndaha tsa kikjintá nga tsangisjai niya, tunga najmi ta kis'ehé ra nki ni xi kits'ín.

<sup>18</sup> Jun najmi b'a kamat'on xi nkú nga kamat'ain xuta Israel. Kui xi ngjik'úhun nku asunntu tjennki xi tíña ei asunntej, xi kis'ejña ndzjen ndzjen nga kití, má nga kama nistjen nistjen ko kis'ejyún ko ntjo kama.

<sup>19</sup> Ko kinu'yá tjio ko nku nta xi kinchja. Xuta xi kint'é nto tsanki nga najmi ta kuinchjako saha ra,

<sup>20</sup> at'aha najmi tsichukjuaha kjuatexuma xi b'a títsuu: “Santaha ko chu xi kuasint'a tsuku asunntu tjennki tihin nga ndjio s'ehé.”

<sup>21</sup> Tu ni xí nkjúhún tjin ni xi kama chjiu nga santaha Moise: “Tíb'atsé nkján”, kitsú.

22 Tunga máha jun, tsankink'úhūun Asunntu Tjennki Sion, nanki xi ts'e Ntīaná xi tīña tīk'uūn, nanki Jerusalen xi tīña ndjiojmi ján, má nga kama ñjakú nkjin nkjún ntítsje xi títs'íntsjohō Ntīaná,

23 má nga kama ñjakú xi tjun kama ntíhi Ntīaná, xi tjíntut'á j'áihin ndjiojmi ján. Tsankink'úhūun Ntīaná xi kuasehe mí nihi xi kits'in ngayjee xuta, má nga tjíntu animaha xuta xi naxu kits'in, xi ja kama xi tjíhin nga kama.

24 Tsankink'úhūun Jesu xi kits'inchéhen Ntīaná nga y'énda tsetse nku ni. Kō tā tsankink'úhūun jní xi kisaténdzjoo, kui xi bakú chubayaná ni xi 'yún nda sa nga xi tsakú chubaya jníhi Abel nīstjin nk'ie.

25 Chúhūun yjonuu. Najmi tū n'e t'axiún xi tínchja. At'aha yaá nga najmi tsitjunki nīstjin nk'ie xuta xi kits'in t'axín xi ndjá kinchjakohō ei asunntei. Kui nga, ¿nkú ts'in kuitjunkihihá ná tsa najmi n'esihín xi tīña ndjiojmi ján xi ndjá tínchjakoná nd'ai? Kui xi Ntīaná.

26 Nīstjin nk'ie ntaha Ntīaná kits'ínk'atsé t'anankiu, tunga nd'ai tītsuya títjun ni xi ts'in nga b'i tītsu: “Nku nīyá ts'ínk'atsé sa t'anankiu kō santaha nk'a ján.”

27 Nk'ie nga “nku nīyá sa” tītsu, kui xi tsuhu rā nga chjuxin ni xi kin'endoo, ni xi maha f'ajniyá, tū xi b'a ts'in s'entuhu ni xi najmi maha rā f'ajniyáha.

28 Najmi ma f'ajniyá má batéxuma Ntīaná, kō kui xi n'ekjáihín. Kui nga tjeheh rāá máb'achjīhi Ntīaná kō n'etsjohō xi nkú ts'in sasihín nga 'yún chankjāán.

29 At'aha Ntīaná, kui xi nkú joyaha nku nd'í xi ts'ínkjejje tū mí nihi ni.

## 13

### *B'i ts'in tís'ejña chji xi nkú ts'in kuintsubaá*

1 Tehente b'i ngján n'etjō xinkiu, at'aha nkuhú maha Na'minuu.

2 Najmi tū n'echayo nga nda ts'in n'ekjohoon xi k'juaísenuu ni'yanuu, at'aha tjin xi kits'ínkjáihín ntítsje ni'yaha nga najmi be tsa ntítsje xi j'aisehe.

3 Tjantaha ruu yjonuu xi kjintuyá'yún, xi nkúhu tsa kō tā jun kisuntuyá'yúnkoo. Kō tā tjantaha ruu yjonuu xi kjuanima tífajin xi nkúhu tsa kō tā jun b'a tímat'on.

4 Ngatento chankjún kjuabixoon, chankjún xi tintsubakoo, at'aha Ntīaná ts'ínkōkjua xi tjin xi kjúájñako nga najmi kjee bixan kō xi k'uat'aha xinkjín.

5 Najmi tū toon n'e mjo. Katumahānuu ni xi tjinuu. At'aha b'i kitsú Ntīaná: “Ndahachí najmi k'uejñaha kō tā ndaha najmi ts'in nga maha.”

6 Kui nga ma k'aán nga b'a bixíhinná:

Ntīaná basinkona,

najmi tjin ni xi kuintchánkjúnna.

¿Mí nihi xi kama ts'ínna xuta?

7 N'ekj'áitsjohoon yjonuu já k'aku xi kis'enuu, xi kitsúyanuu éhen Ntīaná. N'enkjíntak'un xi nkú ts'in y'entu kō xi nkú ts'in jet'a nīstjihín, kō b'a ts'in tā n'e s'ejjūn Ntīaná xi nkú ts'in kis'ejihín Ntīaná.

8 B'a ts'in tjiyaha Jesucristo nk'ie xi nkú ts'in tjiyaha nd'ai, kō tū nkú b'ahá ts'in s'eyaha.

9 Najmi tū 'bainto tsa tjin xi k'uanachānuu nga kuakúyanuu kj'ai kj'ai ni. Nda tjin nga sakú nga'yúhūn animaná ajin kjuandaha Ntīaná, najmi ajihín kjuatéxuma xi tsjá xuta xi b'a tsu nga nichinee sakújinná nga'yún. Ndahachí najmi basinkoná kui nīj.

10 Nginkūn Ntīaná tīñaná nku nachan chje. Yaá nga tīña nkjúhūn já nā'mi xi ts'ínxát'aha nīnkū najyuntee nga kjine chje xi s'ejñasun nachan chjená.

<sup>11</sup> Tíjña nga nda na'mi títuun fas'enko jníhi chu ante xi 'yún nkjúhun nínku najyuntee nga tsjá chje tu xi n'endyjat'aha ra ngatitsuhun xuta, tunga najmi máhá tíntu xuta s'etí yjonintehe chu. Natsin ní s'etí.

<sup>12</sup> Kui nga un kikiehe ra Jesu natsin nantio, tu xi jníhi kits'in jekoho xuta.

<sup>13</sup> Kui nga tjihinsehe raá Jesu natsihin nantio ko kasakúná kjuasuba xi ta kisakúhu.

<sup>14</sup> At'aha najmi tínná ei nku nanki xi tíjña sín. Nanki xi s'ejña ní askahan tjenkiá.

<sup>15</sup> Kui nga tehente n'etsjoho raá Jesucristo, a jahá Ntíaná tín'etsjoho nga b'a tín'eé. Kui xi chjená. Katítju tsu'baá nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná.

<sup>16</sup> Ko najmi tu n'echayo nga n'oo ni xi nda ko nga b'i ngján tisinoko xinkiu, at'aha ta sasihin Ntíaná chje xu'bi.

<sup>17</sup> Tínú'yá'ohoon já k'akunuu ko chankjún, at'aha kui xi basehe nga n'oo ni xi tíhin nga n'oo, ko tíhin nga ts'ínkjás'ehe kuenta Ntíaná. B'a n'oo tu xi tsjo k'úehe ra nga ts'íhin xáha ko najmi aí kamaha xoo, at'aha ta ngandanuu tsa najmi aí kamaha xáha.

<sup>18</sup> Nk'ie nga chubakoo Ntíaná, chubantjái. Ndahá tíya kjuankjintak'unni nga tín'ei xáni ko mjeni nga tu nkú ndahá n'ei.

<sup>19</sup> Chubantjáinú nginkun Ntíaná nku kjuanda, tu xi tsjante xatíhina Ntíaná nga kfínsenuu.

*Nda xi kits'innda xujuin b'i ts'in títs'ínkjet'a*

<sup>20</sup> Ntíaná xi tsjáná kjuajyu, kui xi kits'ínkj'áya ngáha ra ngabayoo Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi Nda bastu chánkaha chutsanko, at'aha jni xi ts'e y'éndakoho Ntíaná ni xi najmi maha fe.

<sup>21</sup> Ntíaná katsjánuu ngayjee ni xi nda xi machjénuu, tu xi kama n'etjusuhunnu ni xi mjehe. Jesucristo kats'ínchjén nga katuma ajinná ni xi sasihin. N'ekié yjoná nga tíhin kjuachánka Jesucristo santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

<sup>22</sup> Jun já nts'e, tibankinuu nga nda n'ekjóhoo én xi tib'et'ánuu ei nga títsjaníyánuu, at'aha najmi 'yún tse ni xi kuakiet'á.

<sup>23</sup> Mjena nga choo nga ja tsitju'a nubayoo nda nts'eé Timoteo. Tsa kj'uaíse xatína, kfínka ko kui nk'ie nga kfínsenuu.

<sup>24</sup> Tífaniñaha ngayjee já k'akunuu ko ngayjee xi kikj'áts'ehe Ntíaná. Xuta ante Italia ta tífaniñanuu.

<sup>25</sup> Ngatentoo kas'enuu kjuandaha Ntíaná.

## Xujun xi kits'inntu Santiago

### *B'i ts'in kikjaniñaha Santiago xuta ninku*

<sup>1</sup> An Santiago, an nda musu síhin Ntíaná ko Nda Ntíaná Jesucristo, títs'inkjínúu xujúin jun xi y'ahanúu ntje te jo xi tsitjújihin ra ntje cháná Israel. Jun xi kindzjoyo asunntee.

Tífaniñanúu.

### *B'i ts'in tsakúya Santiago mí nihi xi basinkoná nga ndjá s'ejinná Ntíaná*

<sup>2</sup> Jun já nts'e, tsjo nkjún katumanúu nk'ie nga nkjin tíkja ni kuitjájiun nga nibanenuu.

<sup>3</sup> At'aha ja yo nga nk'ie nga nibanenuu ni xi kuitjájiun ko nda bitjunkiú at'aha ndjá s'ejinnúu Ntíaná, b'a ts'in sakúhunúu nga kama n'e chúkjuo tu mí nihi ni xi kamat'on.

<sup>4</sup> Tjehennto nga nk'ie nga tín'e chúkjuo, kjuachúkjuá xi tjinnúu kats'inndjuú xá xi ts'e ajin animanúu. Kui xi ngjuaikonúu nga kamo xi tjihin nga kamo ko s'eyanúu xi nkú ts'in tjihin nga s'eyanúu, ko najmi chumi nihi xi ndyjat'anúu.

<sup>5</sup> Tsa tjín ajinnúu xi ndyjat'aha nga nanka ts'inkjink'un, katankihí Ntíaná ko Ntíaná tsjáha. At'aha kui ngayjehe k'un tsjáha xuta ko najmi b'éch'ohó yjohó nga b'a ts'in.

<sup>6</sup> Tunga xi kuankihí Ntíaná tjihin nga s'ejihin ko najmi tu jo jan katumaha. At'aha xi jo jan maha, kui xi nkú joyaha t'éhen ntáchak'uun, kui xi tu má fikohó ra ntjo.

<sup>7</sup> Xi b'a ts'in tjíyaha najmi tu kakuyá nga Ntíaná tsjáha tsa mí nihi.

<sup>8</sup> At'aha jo jan tjíyaha ko najmi ts'inndjuú ni xi ts'in.

### *B'i ts'in kitsúya Santiago nkú tjihin ra ngat'a ts'e xi x'an ko xi nchiná*

<sup>9</sup> Nda nts'eé xi x'an, kui xi tsjo katumaha, at'aha nk'a tjen nginkun Ntíaná.

<sup>10</sup> Ko tsjo katumaha xi tí'mi ndanchiná, at'aha x'an nginkun Ntíaná. At'aha xi nchiná, kui xi ndyja xi nkú joyaha naxú xi tjín ajin jñóo.

<sup>11</sup> Nk'ie nga bitju ts'íu ko 'yún sje ma nubóo, ts'inxi jñóo ko jne naxúhu ko ndyjajihinsén kjuatsjotjihin. B'a ta ts'inndyja xi tí'mi ndanchiná ajihin xá xi títs'in.

### *B'i ts'in tsakúya Santiago ngat'a ts'e ni xi bitjajíáán*

<sup>12</sup> Á b'a nda tjihin ts'e xi títs'in chúkjuaha ni xi tínibán'ehe, at'aha kui niu túb'éjña chji yáha kui ko nk'ie nga nda kuitjuko kui niu, ts'ínkjáihin nga k'úejña tík'un. Kui chjíu xi kitsúya tíjün Ntíaná nga tsjáha xuta xi tjohó Ntíaná.

<sup>13</sup> Nk'ie nga tjín xi tínibánehe nga ts'ín ni xi najmi nda, najmi tu kats'ínkjink'un tsa Ntíaná xi títs'in nibánehe kui niu. At'aha Ntíaná najmi nchjaha nga ts'ín ni xi najmi nda, ko ta ndaha najmi ts'ín nibánehe xuta nku ni xi nchjaha tu xi ts'íihin ni xi najmi nda.

<sup>14</sup> Ni xi nchja níhi animaha xuta, kui xi b'anachaha ko kje'yúhun tu xi ts'íihin ni xi najmi nda.

<sup>15</sup> As'ai tu nku fásihín ra ni xi nchjaha animaha ko yo tsihin ngatitsuun. Ko nk'ie nga ja sá ngatitsuun, yo nibáha ra ngabayoo.

<sup>16</sup> Jun já nts'ena, najmi tu ch'anachohó yjonuu.

<sup>17</sup> Ngayjee ni xi 'yún nda xi 'bainá, kui nihi xi 'yún nda ko ndjiojmi ján nibáha ra. Kui xi tsjáná Na'miná xi kits'innda ngayjee ni xi bat'ai nk'a ján, xi najmi b'óntjaiya ko ta ndaha najmi f'ajniyá xi nkúhu nku nk'ién.

18 Kama mjehe nga kits'in maná ntíhi. Én xi bakúyaná ni xi naxu tjín, kui xi kits'inchjén nga kits'intinná, tu xi kuichu mahaná xi nkú joyaha tu xi tjun chjúsítjen ajihin ngayjee ni xi kits'innda.

*B'i ts'in tsakúya Santiago xi nkú ts'in chuhun njaá ko xi nkú ts'in tjihin nga n'etjusaán éhen Ntíaná*

19 N'ekj'áitsjon ni xu'bi, já nts'ena. Tintsuba ndo nga tasinnju, chuyakoo nga chubo ko 'ni katuma kjannuu.

20 At'aha kjuakjoon najmi basinkoná nga naxu n'eé nginkun Ntíaná.

21 Kui b'a maha, t'entuhunu ngayjee ni xi si ko ni ch'onk'un xi tjín nkjún. N'esje nimakjuo yjonuu nga n'ekjóhooon én xi kis'entjejin animanuu. Kui xi tjihin nga'yún nga ts'ínk'ankinuu.

22 Tunga n'etjusunnú éen. At'aha tsa tu nku kuasinñjuhú ruu ko najmi n'etjusun, yjonuu tích'anacho.

23 Xi tu basinnjuhú rá éen ko najmi ts'intjusun, kui xi xi nkú joyaha xuta xi baseya nku chutsín nga basehe sénnistjihin,

24 as'ai fi ko kutjuhú chayaha ni xi kuakie.

25 Tunga máha xuta xi base sisihin kjuatéxuma xi naxu tjín, kjuatéxuma xi ts'in ndainá, ko xi tu nku b'ejñajihin kui kjuatéxumoo, xi najmi ts'inchaya ni xi basinnjuhú nga tu sahá ts'intjusun ni xi títsu kjuatéxumoo, kui xutaha xi Ntíaná ts'in nga nda kamat'ain ajihin ni xi tìncha ts'in.

26 Tsa tjín xi b'a maha nga nda ts'in nginkun Ntíaná, tunga tsa tu sa najmi mahá ngáha b'éch'ohó ts'a xi nkú nga ts'in nchja, kui xi b'anachaha yjoho ko najmi chumi ni chjíhi rá xi nkú ts'in benkjún Ntíaná.

27 Tunga nk'ie nga bisinkaá ntí xi ja k'ien xi cháha ko jminchjín xi ja k'ien x'ihin nga un tibehe, ko nk'ie nga najmi n'esikaá yjoná ni ch'onk'un xi tjín asuntee, b'a ts'in je ko nda n'eé nginkun Ntíaná xi Na'miná maha.

## 2

*B'i ts'in tsakúya Santiago nga ngúshún n'ekaá xuta*

1 Jun já nts'ena, Nda Ntíaná Jesucristo tjihin kjuachánka ko kui xi s'ejinnuu. Kui nga najmi tu ngabi n'ehenu ajihin xuta.

2 K'úéñaha ráá tsa kjuas'enjinnuu xi má nga ma ñjakúko xinkiu nku nda xi tjíyaha stjink'un toonsine ko yja najyun tsjo tjín, ko tsa ta kjuas'en yo nku nda x'an xi yja najyun chá.

3 Tsa nda n'ekjóhooon nda xi yja najyun tsjo tjún nga: “Tínchin ante nda xu'bi” k'úíhuun, ko tsa b'a k'úíhuun nda x'on: “Tísinña ndjuí yo jí” ko tsa: “Tínchintet'ání” k'úíhuun,

4 tsa b'a n'oo, ¿a najmi ngabihí tín'o? ¿A najmi ch'ohón ts'in ja tín'enkjíntak'un nga jun tíchasohoo yá xi nk'a tjen?

5 Jun já nts'ena, tasinnjú nga Ntíaná j'ájin xuta xi x'an xi tjín asuntej tu xi sakúhu rá kjuanchiná xi tjihin xi s'ejinná ko tu xi ts'ínkjáihin rá nga Ntíaná kuatéxumaha. Kui nij xi kitsúya tíjún Ntíaná nga tsjáha xi tjoho.

6 Tunga máha jun, xi najmi chumi ni chjíhi rá n'e mo xuta x'an. ¿A najmi jánchinóhó xi b'anachanuu nga ngandaha n'o ni xi n'o ko a najmi kuihí xi fiko kjua'yúnnuu nginkun já jue nga batéjénenuu?

7 ¿A najmi kuihí jóo xi najmi benkjún Jesucristo, kui xi ja ts'enuu?

8 Nda n'oo tsa n'etjusun kjuatéxuma xi xi 'yún nk'a tjen, xi nkú ts'in jtít'a xujun éhen Ntíaná: “N'etjóí xutahí xi nkú nga ts'in tjohi yjohi.”

9 Tunga tsa ngabi n'oo ajihin xuta, ngatitsun tín'o ko kjuatéxumoo kuitsuyanuu nga jé tjennuu.

10 At'aha tsa tjin xi ts'intjusunyje kjuatexumoo, tunga tsa ndyjat'aha ra nga ts'intjusun nku ni xi tjit'a yo, kui xi je tsjehen ngat'aha ngayjee ni xi tjit'a kjuatexumoo.

11 At'aha xi: "Najmi tu ch'at'aihi chjihin" kitsu, kui xi ta: "Najmi tu n'ek'iein" kitsu. Maha ji, ndaha tsa najmi ch'at'aihi chjihin ko tsa x'ihin, tunga tsa n'ek'ienni anima, tsa b'a n'ei, je tjehin nga tibiyunei kjuatexumaha Ntiana.

12 Chubo ko n'oo xi nkuhu tsa kjuatexuma xi ts'in ndaina n'ekokjuakohonu.

13 At'aha nistjin nga kuasehe Ntiana mi nihi xi kits'in xuta, najmi kama nimaha xi najmi kama nimaha xuta xingisoo. Tunga xi kama nimaha xuta xingisoo, kui xi nda kuitju kui nistjun.

### *B'i ts'in tsakuya Santiago ni xi 'mih'i nga s'ejinna*

14 Jun ja nts'ena, mi xi chiji ra tsa tjin xi titsu nga s'ejihin Ntiana tunga tu sa najmi tits'intjusuhun nga xi nku ts'in s'ejihin? A kamaha n'ek'anki tu ngat'aha nga b'a ts'in s'ejihin?

15 K'uejnahaa ra tsa nku nda nts'ee ko tsa nku nichjaa ndyjat'aha najyun ko najmi tjihin nichine.

16 Ko tsa tjin ajinnu xi: "Tankihin ndo, tich'okjo sisiun najyun ko chine sisiun", tsa kuitsuhu tunga najmi kuasinkoho nga tsjaha ni xi machjehen, a najmi tu kjuandaha b'a kuitsu?

17 B'a ta ts'in tjina ngat'a ts'e xi nku ts'in s'ejinna. Tsa najmi tin'etjusaan xi nku ts'in s'ejinna, b'a ta joya xi nkuhu tsa ndahachi najmi s'ejinna.

18 Kutsa tjihin xi b'a kuitsu: "Ji xi s'ejihin Ntiana ko an tits'intjusan ni xi nda." Tunga takuchjihini nga s'ejihin Ntiana nk'ie nga najmi tin'etjusuin xi nku ts'in s'ejihin, ko an ni xi tits'intjusan kuakuchjiko ra nga s'ejinna Ntiana.

19 Ji xi s'ejihin nga nkuhu maha Ntiana. Nda nkjun n'ei. Tunga janindooho b'a ta ts'in s'ejihin, ko b'atsenkjun.

20 Najmi nda ts'in tin'enkjintak'uin. A mjehi chai nga najmi basinkona nga s'ejinna Ntiana tsa najmi tin'etjusaan xi nku ts'in s'ejinna?

21 Ntje chana Abraham naxu tsichu ma nginkun Ntiana tu ngat'aha ni xi kits'intjusun nk'ie nga kitsja Isaac xi ntih'i xi nkuhu chje asun nachan chje.

22 Tiyai nga nkuhu tsichu ma xi nku ts'in kis'ejihin Abraham ko xi nku ts'in kits'intjusun ni xi kik'ihin. Xi nku ts'in kis'ejihin, kui xi tsichu ma ndjuu nk'ie nga kits'intjusun ni xi kik'ihin. Kuihi ni xu'bi xi 'mih'i nga s'ejinna.

23 B'a ts'in tsitjusuhun ni xi tjit'a xujun ehon Ntiana: "Kis'ejihin Abraham Ntiana ko kui niu xi kits'inchiji ra Ntiana nga Abraham xi nku nda xi naxu." Ko b'a kik'ihin Abraham nga kui xi nda'amigoho Ntiana.

24 Tiyoo nga naxu bichu ma xuta nginkun Ntiana tu ngat'aha ni xi ts'intjusun ko najmi tu nku ngat'aha nga s'ejihin Ntiana.

25 Ko b'a ta kamat'ain naska Rahab. Naxu tsichu ma nginkun Ntiana tu ngat'aha ni xi kits'intjusun, nk'ie nga nda ts'in kits'inkjihin ja Israel xi tsichuse 'maha nankih'i ko kitsjanijaha nga xin kits'inkji.

26 Xi nku ts'in najmi tjina tik'un yjonintehe xuta nga ja bitju animaha, b'a ta ts'in najmi tjina tik'un xi nku ts'in s'ejinna Ntiana tsa najmi tin'etjusaan xi nku ts'in s'ejinna.

## 3

### *B'i ts'in tsakuya Santiago nku k'uhun nja*

1 Jun ja nts'e, najmi tu nkjin xi kama ja maestru kas'e ajinnu, at'aha yo nga jin xi ja maestru ndyjun nkin'i yun ndja chasehe ni xi tin'ei nga xuta xingisoo.



<sup>2</sup> At'ahá ngatenté n'eé nkjin tíkjá ni xi najmi b'a tjin. Tsa tjin xi najmi bitju ts'a ni xi najmi b'a tjin, kui xi ja tsichu ma xi tjihin nga kama ko ta maha b'éch'oyjehe yjoho tu mí nihí ni.

<sup>3</sup> Nk'ie nga b'e'aháá n'úts'a ndje tu xi kujnt'é'éhenná, ndaha tsa chánka tunga nt'éhenná.

<sup>4</sup> Ta chase chubayohoo yábarku. Ndaha tsa i ko ndaha tsa b'i ngján 'yún nibá ntjo xi kjenimanehe, tunga já xi ts'ínkohó yoo fiko xi má nga mjehe, at'ahá yá ichí xi tjen tuts'in yábarku xi bate ntóo tsjányákoho ra.

<sup>5</sup> B'a ta tjin ngat'a ts'e njaá. Kui xi nku tíkjá ichíhi yjonintená, tunga mahá ra ts'in ni xi i. Chase chubayohoo xi nkú ts'in kutin ichí nd'í mahá b'éti nku jñáchá chánka.

<sup>6</sup> Xi nkú joyaha nku nd'í njaá. Tu xí ch'onk'uhún. Yjonintená tijnájin tunga ts'ínkatsúnyehéná. Ngak'ien b'é't'a nd'íhi njaá, ko kui xi b'é't'a nd'í xki nistjin xi kich'aá.

<sup>7</sup> Ngayje tíkjá chu kjan xi tjin ma n'ent'é, nisee, ye, chu xi tjin ajin ntáchak'uun. Kui xi xuta ts'innt'éhe.

<sup>8</sup> Tunga ndahá nku najmi mahá ts'innt'é njaá. Kui xi nku ni ch'onk'un xi najmi ma n'ek'íejña jyu. Xi nkúhu ye, kitsejihin ra xán xi ts'ínk'iená.

<sup>9</sup> Njaá n'echjéén nga n'etsjohó Ntia Na'miná ko ta kuihi xi n'echjéén nga én xi najmi nda 'mihí xuta, xuta xi Ntianá kits'innda nga kik'íeyaha xi nkúhu kui.

<sup>10</sup> Ta kuihi tsu'baá bitjuhu én xi n'etsjokoho raá Ntianá, ko ta kuihi xi bitjuhu én xi najmi nda 'mihí xuta. Jun já nts'ena, najmi tjihin nga b'a n'eé.

<sup>11</sup> ¿A mahá ta kuihi ntá tixa xi bitjuhu ntánijua xi nda ta bitjuhu ntánijua xi sja?

<sup>12</sup> Jun já nts'ena, ¿a mahá tsjá tu olibo nku yá higuera? ¿A mahá tsjá tu higo nku n'ú tuntsajé? B'a ta ts'in, ta ndaha najmi ma bitjuhu ntánijua xi nda nku ntá tixa má bitju ntánijua xi ntia.

### *B'i ts'in tsakúya Santiago kjuankjink'un xi nibáha ra Ntianá*

<sup>13</sup> ¿Yá xi nanka ts'innkjink'un ajinnuu ko mankjihin ni xi tjin? Kixi katjiko yjoho ko kats'in ni xi nda nga nimakjuá kat'asje yjoho, ko b'a ts'in katakúchjiji nga kjuaxi nga kui xi nanka ts'innkjink'un.

<sup>14</sup> Tunga tsa kjuaxintak'un tijnájin animanuu ko mjenuu nk'a kuankíhuun xinkiu, najmi tu tsjo katumanuu, at'ahá b'a ts'in tíbiyunéhenú én xi naxu tjin ni xi bakúya.

<sup>15</sup> Xi b'a ts'in ts'ínkjink'un, najmi Ntianá xi tibakúyaha xi nkú ts'in nanka ts'ínkjink'un. Asuntee ní ts'e, kjuankjintak'uhun xuta nibáha ra, ko ndanindo ts'e.

<sup>16</sup> At'ahá xi má nga tjin kjuaxintak'un ko xi má nga nk'a fihí xinkjín xuta, najmi nkuhú y'a xinkjín ko ngayje tíkjá ni ch'onk'un ma.

<sup>17</sup> Tunga xuta xi Ntianá tsjáha nga nanka ts'innkjink'un, kuihi xu'bo xi je nginkun Ntianá, tjihin kjuajyu, nda tjiyaha, najmi si, nima tjiyaha ko ni xi nda ts'in, najmi ngabi ts'in, ko naxu ts'in.

<sup>18</sup> Xuta xi b'éntje kjuajyu, kjujyu sakúhu. Kui ni xi nga chjihí nga naxu ts'in xuta.

## 4

### *B'i ts'in tsakúya Santiago mí nihi xi ngakjá t'n'eé*

<sup>1</sup> ¿Má nibáha ra kjuachán ko kjuasti xi s'e ajinnuu? ¿A najmi ngat'ahá ní ni xi fasihuun nibáha ra? Kui niu xi kjánkonuu.

<sup>2</sup> Mjenuu tsa mí nihi, tunga najmi sakúhúnuu. N'ek'ion animá kō ma xintak'un, tunga najmi mahá bichú tjennkiu ni xi mjenuu. N'estikōo xinkiu kō bixkankōo. Najmi sakúnuu ni xi mjenuu at'aha najmi Ntíaná binchuhuu.

<sup>3</sup> Kō nk'ie nga binchu, najmi n'ekjóhōon at'aha ngakjá binchu. Ni tiya xi mjehénuu n'etsjojíún, kui nihi xi binchu.

<sup>4</sup> Jun xi najmi kixi yjankiu Ntíaná! ¿A najmi yanú nga xi tjohō asuntee, kui xi kontrahá Ntíaná? Tu yáhá ni xi mjehe nga kama ndamigohō asuntee, kui xi nda kontrahá Ntíaná títs'ín ma yjohō.

<sup>5</sup> Tjihin sin nga b'i ts'ín tjit'a: "Espirituhū Ntíaná xi y'éñajinná, kui xi 'yún mje ts'atihí ñá."

<sup>6</sup> Ntíaná tsjá saná kjuanda. Kui nga b'i títsuhu xujun éhen Ntíaná: "Ntíaná tsjáhá kjuanda xi nimakjua kō fi kontrahá xi ngak'un."

<sup>7</sup> Kui nga nimakjua n'esjehenu yjonuu nginkun Ntíaná. Tankín kontrohōo ndanindōo, kō kui xi nguai t'axínnuu.

<sup>8</sup> Tankínk'un tiñohōo Ntíaná, kō Ntíaná nibak'ún tiñanuu. Jun xi n'o ngatit-sun, je tintsuhōo. Jun xi jo jan tjiyanuu, n'oo nga katumaje animanuu.

<sup>9</sup> N'ekio yjonuu nga tjennuu nginkun Ntíaná. Tankínch'ahā ruu animanuu nga ch'íú. Antehē nga chajnuu, tu sahá ch'íú. Antehē nga tsjo k'úénuu, tu sahá kat'e nusin nusinnuu.

<sup>10</sup> N'e nimakjuo yjonuu nginkun Ntíaná, kō kui xi kjanínk'anuu.

#### *B'i ts'ín tsakúya Santiago nkú ts'ín chaséhe já nts'eé*

<sup>11</sup> Jun já nts'e, najmi tu chubatit'ón xinkiu. Xi nchjatit'ain nda nts'e kō xi basehē tsa nda kō tsa najmi nda títs'ín nda nts'e, kui xi tinchjatit'ain kjuatéxumaha Ntíaná kō b'a títsu nga najmi kixi tinchja kjuatéxumoo. Tsa b'a tibixín nga najmi kixi tinchja kjuatéxumoo, najmi tínu'yá'éihin. Ji ní xi chubá tichasehé rj tsa nda kō tsa najmi nda títsu kjuatéxumoo.

<sup>12</sup> Nku tutuhú maha xi kitsjá kjuatéxumoo, kui xi basehē tsa nda kō tsa najmi nda ni xi ts'ín xuta. Kui xi maha ts'ínk'anki xuta kō ts'ín nga ndyja xuta. ¿Tunga yáha ji xi tichaseihí tsa nda kō tsa najmi nda ni xi títs'ín xuta xinkí?

#### *B'i ts'ín tsakúya Santiago nga aya ntsja Ntíaná kuintsuhayáá*

<sup>13</sup> Máha nd'ai jun xi b'a bixíún: "Nd'ai kō tsa ndyjunni kuankíaán nanki xu'bo. Tsa nku nú kamaná yo. Ch'atsee kō kuateñaá ni kō n'e nganasaán toon."

<sup>14</sup> B'a bixíún, tunga najmi yanú ni xi kamat'on ndyjunni, tsa kuintsuhā so. Jun xi nkú joyaha ninti xā xi kutju ma chji kō kutjuhú ndyjajihínsén.

<sup>15</sup> Tu sa ní b'i tixíún: "Tsa mjehe Ntíaná, katsjáná nistjín kō chaséé ni xi n'eé."

<sup>16</sup> Tunga nd'ai, nk'a tín'esjo yjonuu ajihin kjuangak'unnuu. Ngatentee xi b'a ts'ín nk'a b'asje yjohō, kui xi najmi nda ni xi títs'ín.

<sup>17</sup> Xi be xi nkú ts'ín ts'ín ni xi nda kō najmi b'a títs'ín, kui xi títs'ín ngatitsun.

## 5

#### *B'i ts'ín tsakúya Santiago ni xi tjehehē ra xuta nchiná xi najmi naxu ts'ínkō xuta musuhu*

<sup>1</sup> Jun xi 'minuu xuta nchiná, ch'íú kō ch'ííbo ngat'aha kjuanimá xi nibanenuu.

<sup>2</sup> Ja tsatsun kjuanchinánuu. Ja jehe xubíu najyunnuu.

<sup>3</sup> Ja katju tsjían toonsinenuu kō toontabanuu, kō kui tsjion xi kjuakúchji nga ch'on kin'o kō ts'ínkje yjonintenuu xi nkú ts'ín ts'ínkje nd'íu ni xi tjin. Jun xi tich'atjō kjuanchiná nistjin nd'ai xi nistjin xi fekuhu.

4 Chase maruu. Najmi y'echjihu xuta musu xi kits'inxájin jñánuu, ko toon xi najmi y'echjihu tikjintáya nga tífi kontránuu. Ni xi tikjintáyaha já musu xi j'áya ntjenuu, kui xi ja tsichu nginkun Ntíaná xi tjihin nga'yún.

5 Ni xi nkjún tsjo ts'in tintsuoo ei asunntej ko najmi tib'ech'óho yjonuu ngayjee ni xi mjenuu. Tín'e chánko yjonuu, tunga xi nkú joyahá ni turu jun, xi tín'e chánka tu xi n'ek'iehen.

6 B'a tsixiún nga tjihin je xi najmi tjihin je ko b'a ts'in kin'ek'iehennu. Najmi kamaha tsasinko yjoho.

*B'i ts'in tsakúya Santiago xi nkú ts'in chuyahaá Nda Ntíaná*

7 Tunga máha jun, já nts'ena, n'e chukjua sahanu santa nkúhu nga kj'uai ngáha Nda Ntíaná. Chase chubayohoo xuta xi ts'inxájin jñáha, xi nkú ts'in kuyáha ntje xi nda xi tsjá t'anankiu. Kuyá k'uk'un santa nkúhu nga f'ai ts'í xi b'a nistjin chuts'iu.

8 B'a ta ts'in jun chuya k'un k'uhun nga ja ma kj'uaihi Nda Ntíaná ko tjen nga'yuhun animanuu, at'aha ja tibichú tiña kui nistjiun.

9 Jun já nts'e, najmi tu kjuasti binchajohon xinkiu, at'aha tsa b'a n'oo chasehe kjuanuu. At'aha xi kuasehe mí nihi xi ts'in xuta ja síjñasti ankjuo.

10 Jun já nts'ena, chase chubayohoo xi nkú ts'in un kiekehe ko xi nkú ts'in kits'in chukjua já profeta xi ngajoho Ntíaná kinchja.

11 "¡A b'a nda tjihin ts'e!" B'a 'mihí xi ts'in chukjua ni xi mat'ain. Ja kinu'yó xi nkú ts'in kits'in chukjua Job ni xi kamat'ain ko yo xi nkú kits'in'okho Ntíaná askahan. At'aha 'yún tjihin kjuanimatak'un Ntíaná ko ma nimaha xuta, kui nga b'a ts'ihin.

*B'i ts'in tsakúya Santiago xi nkú ma nga chubakaá Ntíaná*

12 Jun já nts'ena, kui ni xu'bi xi 'yún tibankinuu. Najmi tu nungijiun ndjiojmi ján ni xi kuixiún ko ta ndaha t'anankiu, ko ta ndaha najmi tu nungijiun tu mí nihi ni xi tjín. Tsa tichasaiyanuu, "johon" tixiún tsa b'a tjín, ko "najmi" tixiún tsa najmi b'a tjín. B'a n'oo tu xi najmi ts'innijehenuu Ntíaná.

13 Tsa tíjñajinnuu xi un tibehe, kanchjako Ntíaná. Tsa tíjña nku xi tsjo tjihin, kase tsjoho Ntíaná.

14 Tsa tíjña nku xi kjiñña un, kanchjaha jácháha xuta ninku tu xi chubantjaihi nga incha kunchjako jóo Ntíaná ko ngajoho Nda Ntíaná kat'ojnuhu seti.

15 Ko nk'ie nga kunchjako Ntíaná xi s'ejihin, kamanda xi kjiñña uun ko Nda Ntíaná kjésintjehen. Ko tsa tjeheh ngatitsun xi kjiñña uun, kama ndyjat'aha.

16 Kui nga b'i ngján t'inyaha ruu xinkiu ngatitsun xi tjennuu, ko b'i ngján chubantjo xinkiu nga chubako Ntíaná tu xi kama nkihinnuu. At'aha nk'ie nga ndjá nchjako Ntíaná xi naxu nginkun Ntíaná, 'yún tjihin nga'yún ni xi nchja.

17 Nda profeta Elia, ta xuta kama xi nkúhu ñá. Nk'ie nga kinchjako Ntíaná ndjá b'a kits'in. Kui chubo tsanki nga najmi tu k'ua ts'í, ko najmi kik'a ts'í asun t'anankiu jan nú masen.

18 Askahan ta kinchjako ngáha Ntíaná, ko kik'a ts'í ko kama chá ngáha ni asun t'anankiu.

19 Jun já nts'ena, tsa tjín ajinnuu xi ngjuai t'axihin ni xi naxu tjín ko tsa as'ai tjín xi ts'ín nga kui nda xu'bo k'óoyak'un ngáha ni xi naxu tjín,

20 tsa b'a kama, katumankjinnuu nga tu yáha ni xi ts'ín nga k'uejña ngáha nku xutangatitsun niyá ch'onk'uhun, kui xi tib'asjehin ngabayoo ko títs'in nga nkjin ngatitsun n'endyjat'a.

## Xujun xi tjun kits'ínntu nda postru Pedro

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Pedro xuta ninku*

<sup>1</sup> An Pedro, an nda postruhu Jesucristo tít's'inkjínuu xujun jun xi j'ájinnuu Ntíaná. Jun xi kindzjoyo ante Ponto nga tinimasún, ko ante Galacia ya, ante Capadocia, ante Asia ko ante Bitinia.

<sup>2</sup> Kikie títjunnuu Ntia Na'miná, kui nga j'ájihinnuu ko Espirituhu kits'ín jenuu, tu xi kuínú'yá'éhen ruu Jesucristo ko tu xi tu ngat'aha jníhi Jesucristo kjuáts'ehenuu Ntíaná.

Kas'e nkjunnuu kjuanda ko kjuajyu.

### *B'i ts'ín tsakúya Pedro ni xi ñá tjeñná nga kuichú nistjin xi fekuu*

<sup>3</sup> Kan'etsjoho Ntíaná xi Ntíaha ko Na'mihi Nda Ntíaná Jesucristo. Ngat'aha kjuanimatak'un chánkaha kits'intsin tsetse ngáhaná nk'ie nga kits'ínkj'áiya ngáha ra Jesucristo ajihin xutak'ien. Kui nga tichuyáhaná nga kuintsuba tík'aán ko ñá

<sup>4</sup> ko nga n'ekjáihín ni xi tsjáná, ni xi najmi maha batsun ko najmi ma chuntí ko najmi maha 'meya, ni xi títjoho ndjiojmi ján ngandanuu.

<sup>5</sup> Nga'yúhún Ntíaná tókunkohónuu tu ngat'aha nga s'ejinnuu. At'aha tjindaha yjoho Ntíaná nga kuakúchji xi nkú ts'ín ts'ínk'anki xuta xi ts'e nistjin xi fekuu.

<sup>6</sup> Kui kjuaha nga kitsejihinnuu kjuatsjo, ndaha tsa chuba nistjin tjihin nga n'e nibánenuu nkjin tíkja ni xi kuitjájiun.

<sup>7</sup> Kui xi kuakúchji yáha jun nga kjuaxi. At'aha nga s'ejinnuu, kui xi 'yún chjí saha ra nga toonsinee. Ndaha tsa maha batsun toonsinee, tunga chasehé ra tu xi s'ejña chjhi tsa kui kjuaxi. Ko nk'ie nga s'ejña chji xi nkú ts'ín s'ejin kjuaxinuu, nda ts'ín chubayanénuu ko sakúnuu kjuachánka ko nda k'úinnuu nistjin nga kjuakúchji yjoho Jesucristo.

<sup>8</sup> Tjonuu Jesucristo, ndaha tsa najmi yo nkú tjin. Ko ndaha tsa najmi tíyo nd'ai, tunga s'ejihinnuu ko tjinnuu kjuatsjo xi tjihin kjuachánka, xi najmi yaá xi nkú ts'ín bixíyaá.

<sup>9</sup> Tjinnuu kui nij at'aha tísakúnuu nga tín'ek'ankinuu, kui xi nibáha ra ngat'aha nga s'ejinnuu.

<sup>10</sup> Já profeta xi kis'e nistjin nk'ie, xi kitsúya títjun kjuanda xi sakúnuu, kui xi kits'ínkjink'un nga kama chubayaha xi nkú ts'ín k'uankihi xuta, at'aha mjehe skue kui nij.

<sup>11</sup> Kama mjehe nga incha skue yá xutaha ko mí nistjihin xi y'ejña chji Espirituhu Cristo xi y'ejñajihin já profeta nga kitsúya títjuhún kjuá'un xi tjihin nga skue Cristo ko nga askahan s'e kjuachánka.

<sup>12</sup> Tunga Ntíanáhá tsakúchjihí já profeta xu'bo nga ni xi tijncha tsuya najmi kui kamats'e, nga ní ngandanuu b'a kitsúhu. Kui niu xi ta kitsúyanuu já xi y'énijmínuu én nda tsuhu Jesucristo. Nga'yúhún Espiritu xi kin'e nibáha ndjiojmi ján y'énijmíhinuu. Ko ta ntítsjee mje nkjúhún nga skue nkú tjihin ra ni xu'bi.

### *B'i ts'ín tsakúya Pedro nga tintsuba ndaá at'aha Ntíaná ja ts'ená*

<sup>13</sup> Kui b'a maha, chase sisihin ruu xi nkú n'oo. Nda n'enkjintak'un ko chúya k'unk'uhun kjuanda xi kjuáitsjánuu Jesucristo nistjin nga kuakúchji yjoho.

<sup>14</sup> B'a n'oo xi nkú ts'ín ntí xi nt'é'én. Najmi ta n'ehenu xi nkú ts'ín kinchja animanuu nistjin nk'ie, nk'ie nga najmi kjee yo Ntíaná.

<sup>15</sup> Tsje katumo nginkun Ntíaná, xi nkú ts'ín tsje xi j'ájinnuu.

16 At'aha b'i ts'in tjit'a éhen Ntíaná: "Tsje katumo, at'aha tsjená."

17 Xihí "Na'mihí" bixíhuun xi ngúsuhún basehe tsa nda kō tsa najmi nda ni xi ts'in nga nkúnkú xuta, kui nga kas'enūu kjuabinkjuhun xi nkú ts'in kuankinkoo yjonūu nk'ie nga tinimasún so ei asunntej.

18 Yo nga kis'echjintjainūu tu xi kama ndaíhinūu nga chuba tintsubanú. B'a ts'in tintsuboo nk'ie at'aha kui nihi xi y'éjñanūu ntje chánūu. Najmi toonsine kō tsa toontaba kin'echjén nga kis'echjintjainūu, ni xi maha batsun.

19 Jníhi ní Cristo kin'echjén, kui xi 'yún chjí. Xi nkúhu nku chutsankā kama Cristo, chutsankā xi najmi chumi nihi xi k'uhun kō xi najmi uhun.

20 Kintehe ni nga kamanda asuntee kis'enda tíjūn ni xi ts'ín Cristo, kō nistjin feku xi kich'aá nd'aj j'aikúchji yjohō ngandanūu.

21 Ngat'aha Cristo s'ejihinnūu Ntíaná, kui xi kits'ínkj'áíya ngáha ra Cristo ngabayō kō kitsjáha kjuachánka. Kui nga t'n'e s'ejihinnu kō tíma 'yún tak'uhunnu Ntíaná.

22 Nd'aj ni nga ja kamaje animanūu at'aha kinu'yá'óhōon én xi naxū tjin kō nga tu xi ndahá ts'in tíjanūu nga n'etjō xuta ninku, kui nga ngayjee animanūu n'etjōhonu xinkiu.

23 At'aha ja kitsin tsetse ngáhanu. Najmi kitsiun xi nkú ts'in tsin xuta xi maha 'me. Éhen ní Ntíaná kits'ínsin tsetse ngáhanūu. Kui xi fi ndju. Najmi kamaha kfe.

24 At'aha b'i ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná:

Ngayjee xuta, xi nkú joyaha jñá xi tjin.

Kō ngayjee kjuachánkahā xuta,

xi nkú joyaha naxúhu jñóo.

Xi jñóo kō jne naxúu,

25 tunga éhen Ntíaná santaha tu nkjéhé ni ngjuai ndju.

Kui éen, kui én nda tsu xi ja kis'enijmí ajinnūu.

## 2

1 Kui b'a maha, n'e t'axíhinnu ngayje kjuach'onk'un, ngayje ni tsank'á, kjuajohonkin, kjuaxintak'un kō ngayje t'íkjá kjuachubatit'ain.

2 Katumo xi nkú joyaha ntínta xi mje nkjúhun ntáchiki. B'a ts'in katuma mjenūu én xi ndoo. Kui xi tsjá nga'yúhun kjuankjintak'unnuu, tu xi b'a ts'in saáhanu santaha nkúhu nga kjuáts'e sínūu Ntíaná.

3 Xihí jahá kichjut'o ngandahā Nda Ntíaná.

*B'i ts'in tsakúya Pedro nga nku ndjio k'aku kits'in ma Jesucristo nga y'éjña chubaya*

4 Nibák'un tiñohōo Nda Ntíaná, kui xi nkú joyaha nku ndjio xi tijná t'ík'un. Kikjaníya xuta ndjio xu'bo, tunga Ntíanáhá j'ájin ndjio kō nginkun Ntíaná 'yún chjíhi ra.

5 Jun xi nkú joyaha ndjio xi t'jintu t'ík'un, xi kin'endakoho nku ninku xi najmi asuntee y'aha ra. Kin'e manūu já na'mi jehe Ntíaná xi tsjáha chje Jesucristo, chje xi nk'a ján tjehe ra. A Ntíanáhá tí'bohōo kui chje nga b'a t'n'o, kui chje xi sasíhin Ntíaná.

6 At'aha b'i ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná:

An k'uejñá nanki Sion nku ndjio k'aku,

xi j'ajián kō xi 'yún chjí.

Ndahachí najmi sakúhu kjuasuba

xuta xi s'ejihin ndjio.

7 Ngat'a ts'ajun xi s'ejinnūu Nda Ntíaná, chjíhi ra kui ndjio. Tungā xi najmi s'ejihin, bitjusun má nga b'i ts'in tjit'a xujun éhen Ntíaná:

Ndjio xi kikjaníya já chjinexjóo,  
kui xi ja j'ai ma ndjio k'aku.

<sup>8</sup> Ko b'i ta títsu ya:

Tsichu ma nku ndjio xi ts'ín saténki xuta,  
nku naxi xi ts'ínxuntuhu.

Saténki xuta xu'bo ngat'aha éen, at'aha najmi nt'é'éhen éen. B'a maha xuta xu'bo at'aha ja b'a ts'ín tíña nga b'a kamaha.

<sup>9</sup> Tunga máha jun, jun xi xuta xi kichj'ajin, jun já na'mi xi ts'ínxát'aha xi batéxumaha nk'a ján, tsjenú jun xi xuta naxinantáha Ntíaná, xuta xi ja tsichu ma ts'e Ntíaná. B'a kin'e manuu tu xi kuixinyahanu xi nkú ts'ín chánka xi j'ájinnuu. At'aha Ntíaná j'ájinnuu nga kuitjujiun má jyuun ko nga kuitjás'enjiun má nga ts'ín ndzjen kjuachánkaha.

<sup>10</sup> Nistjin nk'ie, najmi xuta naxinantá kik'innuu, tunga nd'ai ja tsichumo xuta naxinantáha Ntíaná. Ko nistjin nk'ie najmi kichase nimanuu, tunga nd'ai ja tíchase nimanuu.

*B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín tjihin nga kuankíkaá yjoná ajihin xuta xi tjín asunntej*

<sup>11</sup> Tjona jun, já nts'e. Tíbankinuu nga t'ech'óhoo yjonuu xi nkú ts'ín mjehe animanuu. At'aha kui ni, kui xi tífi kontranuu. Yo nga xin nankinuu ko tu tínimasúnnú ej asunntej.

<sup>12</sup> Tu nku kixihí tankínkoo yjonuu ajihin xuta xi najmi be Ntíaná. B'a n'oo ndaha tsa b'a incha kuitsu nga najmi nda tín'o. Tunga incha skuehé ni nda xi n'oo ko ts'íintsjohó Ntíaná nistjin nga kuanki kuenta.

<sup>13</sup> Ngat'aha nga Nda Ntíaná ts'enuu, kui nga chankjúhunnu ngayjee já xi tjihin xá ej asunntej. B'a n'oo nginkun nda tíjún k'aku Roma

<sup>14</sup> ko b'a n'oo nginkun já k'aku xi b'éxá nda tíjún k'aku nga ts'ínnijéhe xi ch'on ts'ín ko nga kjanínk'a xi nda ts'ín.

<sup>15</sup> At'aha mjehe Ntíaná nga n'oo ni xi nda. B'a ts'ín k'úéchjahanu ts'a xuta xi najmi be Ntíaná ko najmi mankjihin ni xi ts'e.

<sup>16</sup> Ndaínuu yjonuu nginkun Ntíaná, tunga najmi tu n'echjénnú kjuandáínuu tsa k'uaíntohoo yjonuu nga n'oo ni xi najmi nda. Tu sa ní tintsúboo xi nkú ts'ín b'entu xuta xi ts'ínxát'aha Ntíaná.

<sup>17</sup> Chankjún ngayjee xuta. N'etjé xi ta Ntíhi Ntíaná. Chankjún Ntíaná. Nuú'yá'óhoo nda tíjún k'aku Roma.

*B'i ts'ín títsuya Pedro ni xi tjihin nga ts'ín xuta musu xi kich'atse*

<sup>18</sup> Jun xuta musu xi kich'atsenuu, chankjún já ntianuu ko nuú'yá'óhoo, najmi tu suba xi nda tjíyaha ko xi ma nímaha jun xi b'a n'ekoo. B'a ní ta n'ekoo xi kjan ts'ínkonuu.

<sup>19</sup> At'aha nda nginkun Ntíaná nga ts'ín chúkjuá jámusu kjuá'un xi tíf'ajin, ndaha tsa najmi tjíhin nga kj'ujin niu kai, tunga ts'ín chúkjuáhá at'aha ja kitsjáha yjohó Ntíaná.

<sup>20</sup> Tunga tsa ch'on tín'o ko tsa as'ai títs'ín'unnuu já ntianuu ko tín'echjúkjuo, ¿mí ni chánkaha xi tín'o ma? Tunga tsa nda tín'o ko as'ai tín'e chúkjuo kjuá'un xi tíbitjájún, kuihí ni xu'bí xi nda nginkun Ntíaná.

<sup>21</sup> J'ájinnuu Ntíaná nga n'oo ni xi nda ko nga n'e chúkjuo ni xi tu kjuandahá kuitjájún, xi nkú ta kits'ín Cristo nga un kíkíehé ngandanuu. Y'éjña chubayanuu, tu xi b'a ta n'ehenu.

<sup>22</sup> Najmi kits'ín ngatitsun ko najmi kik'anacha.

<sup>23</sup> Nk'ie nga ch'on kik'ihin, najmi ch'on ts'in kits'ink'óya. Nk'ie nga un kiekehe, najmi b'a kitsú nga k'uasje chjí ni xi t'n'ehe. Tu sa ní aya ntsja Ntíaná y'ejñaya yjoho, at'aha kui xi kixi ts'in kjuá.

<sup>24</sup> Kui kikjin kik'anji ngatitsunná nga kis'et'a kruu. B'a kits'in tu xi kuayáha raá ngatitsuun ko naxu n'eé nga kuintsubaá. Ko tu ngat'aha nga kin'e'uhun Cristo, kui nga kin'enkihinu.

<sup>25</sup> Nistjin nk'ie xi nkú joyaha chutsanka xi ngji t'axín kamo, tunga nd'ai ja kik'óyak'un ngáhanu Nda bastuu, kui xi kunnuu.

### 3

#### *B'i ts'in títuya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga k'úéntuko xinkjín xuta*

<sup>1</sup> Ko jun xi tí'minu jminchjín, chankjún x'innuu. B'a ts'in ni xi n'ehenu ts'ihin nga s'ejhin Ntíaná x'innuu. Najmi ni xi chubo ts'in nga s'ejhin x'innuu.

<sup>2</sup> Skue xi nkú ts'in naxu t'bankinkoo yjonuu ko nga tíyankjún Ntíaná.

<sup>3</sup> Najmi tu tsjo n'ek'íesunk'o yjonuu, tsa nihi xi nkjún ts'in k'úendo ntsjanuu ko tsa nihi xi nkjún ts'in ngjúát'o toonsine ko tsa najyun xi 'yún chjí ndyjoo.

<sup>4</sup> Tu sa ní ajin animanuu kas'e kjuatsjotjín xi najmi maha feya, kui xi tsuhu ra nga nda kas'eyanuu ko najmi stinta. Kui ni xu'bi xi 'yún chjíhi ra nginkun Ntíaná.

<sup>5</sup> Nistjin nk'ie b'a ts'in y'enda yjoho jminchjín je xi kis'e. Kui xi kama 'yún tak'un Ntíaná ko incha kikienkjún x'ihin.

<sup>6</sup> Xi nkúhu Sara, kui xi kint'é'éhen Abraham ko "Chá Ntiana" kitsúhu. Tsa ni xi nda n'ehenu ko najmi kinkjún ni xi kamat'on, jun xi ntíhi Sara b'a.

<sup>7</sup> Ko jun xi tí'minu jáx'in, n'enkjín'un sisiun xi nkú ts'in kuintsubaako chjuúnnuu. Chankjún at'aha najmi ndjá tjiyaha xi nkúhu jun, ko at'aha jun ko kui ta ñja n'ekjínkohoo kjuandaha Ntíaná nga kuintsuba t'ik'un. B'a ts'in tintsubaako tu xi najmi chumi nihi xi k'uéchjaha ra nga chubako Ntíaná.

#### *B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in tjihin nga kuintsubaá*

<sup>8</sup> Ko ni xi fekuhu, nda ts'in tintsubaako xinkiu. B'i ngján chase nimohoo ko n'etj'ó xinkiu at'aha nts'o mahanu. N'e'yún tak'un xinkiu ko nimakjua katumo.

<sup>9</sup> Najmi tu n'es'echj'ú tsa ch'on t'n'enu ko najmi tu én ch'on tsu n'ek'óyo tsa ch'on tí'minu. Tu sa ní chubantj'ó nginkun Ntíaná xi nkú tít'innuu, at'aha tu xi nda ts'ínkohonu Ntíaná, kui nga kichj'ajihinnuu.

<sup>10</sup> At'aha b'i títu xujun éhen Ntíaná:

Xi mjehe ts'íntjo nistjin xi y'a,  
ko mjehe nga tsjo ts'in kj'uaaha nistjin,  
kui xi kat'éch'ohó njai én ch'on tsu,  
ko najmi tu katitju ts'a én tsank'á.

<sup>11</sup> Kats'in t'axihin yjoho kjuach'onk'uun,  
ko kats'in ni xi nda.

Katangisjai kjuajyu ko kat'ejñajin.

<sup>12</sup> At'aha Ntíaná basehe xuta xi naxu ts'in,  
ko nda basínñjuhu ni xi 'mihí nga chubako,  
tunga fi kontrahá ra xi ch'on ts'in.

#### *B'i ts'in tsakúya Pedro xi nkú ts'in s'eyaná tsa kjuanima kuitj'aján*

<sup>13</sup> ¿Yá xi ch'on ts'innuu tsa ngayjehe k'un n'oo ni xi nda?

<sup>14</sup> ¡Á b'a nda tjihin ts'ajun tsa nk'ie nga t'n'o ni xi naxu tjín t'ibitj'ajún kjuanima! Najmi tu binkjun xuta ko najmi tu nkjún manuu.

<sup>15</sup> Tu sa ní chankjún Cristo ajin animanuu, at'aha kui xi Nda Ntjanuu maha. Ko tintsuba ndo nga kamanuu k'úinyohoo xi ngjuásjaiyanuu ngat'a ts'e kjuanda xi tichuyóhoo.

<sup>16</sup> Tunga nimakjuahá n'esjo yjonuu ko chankjún jóo nga b'a n'oo. Najmi tu chumi ni chuba n'ek'anjiu yjonuu, tu xi nk'ie nga chubayanéhenuu kjuasuba kasakúhu ra xi tinchjatit'ainnuu ngat'aha xi nkú ts'ín naxu títbankínkoo yjonuu nga yjankiu Cristo.

<sup>17</sup> Tsa ni xi kjuanima títbitjáhinnu, b'a katuma tsa Ntjaná b'a ts'ín mjehe. Tunga ngat'aha ní nga nda tín'o b'a katumanuu, najmi ngat'aha nga ch'on tín'o.

<sup>18</sup> At'aha kui nihi xi ta j'ajin Cristo. Nkuhú niyá k'ien tu xi kits'ínndyjajnuhu ngatitsuhun xuta. Xi naxu nginkun Ntjaná un kiekehe ngandaha xi najmi naxu nginkun Ntjaná. B'a kamaha tu xi ngjikohoná nginkun Ntjaná. Kui xi ngat'a ts'e yjonintehe kin'ek'ien tunga ngat'a ts'ehé espirituhu kin'ekj'áiyaha.

<sup>19</sup> Ko espiritú nk'ie nga ngjik'iénijmíhi xi ja k'ien xi kjintuyá'yún,

<sup>20</sup> xi najmi kint'é'én nistjin nga y'ejña Noe nk'ie, kui nistjiun nga tsakúchji kjuatsentaha Ntjaná nga kikuyá tsa ngjuajk'áha ra animaha xuta nk'ie nga tít'sínnda tsutsu chánkoo Noe. Jin mahá xuta xi kits'ínk'ankihí ntóo nk'ie nga incha jas'en tsutsu chánkoo.

<sup>21</sup> Ntóo y'ejña chji títjun xi nkú ts'ín kits'ínk'ankinuu ntánijuo nk'ie nga saténtáá. Tunga nk'ie nga saténtáná, n'ek'ankiná at'aha j'áiyaha Jesucristo ngabayoo. Najmi saténtáá tsa tu xi chjuxíhin kjuachuntíhi yjonintená. B'a ní n'ená tu xi títinchisjáihiná nga je s'eyahaná nginkun Ntjaná.

<sup>22</sup> Ngjinji Jesucristo nk'a ján ko tíñat'aha Ntjaná. Nt'é'éhen ntítsjee, xi tjin yaha xá ko xi batéxuma.

## 4

### *B'i ts'ín títsuya Pedro ni xi k'úéch'ohó yjoná*

<sup>1</sup> Tu ngat'aha nga un kiekehe Cristo nga kik'a yjoninnte, kui nga tjehe ruu yjonuu nga ta kui niu xi k'ujajin. At'aha xuta xi ja j'ajin kjuanima, kui xi ja y'ejña ngatitsuun.

<sup>2</sup> B'a incha kits'ín tu xi nistjin xi k'ua saha najmi ta k'úéntuhu xi nkú ts'ín nchjaha animaha. K'úentu ní xi nkú ts'ín mjehe Ntjaná.

<sup>3</sup> Ja j'a xi nkú n'e tintsuboo nistjin nk'ie, nk'ie nga kin'o ni xi tsjoho xuta xi najmi be Ntjaná, ko kik'aintohoo yjonuu nga kin'o tu mí nihí ni, ko kin'o ni xi nchjaha animanuu, ko kama ch'iu, ko kik'ohoo kjuatsjo animanuu, ko tu nku kjuatsjohó kama mjenuu, ko kiyankjún ntia ch'onk'un xi ts'ínnda xuta.

<sup>4</sup> Xuta xu'bo najmi mankjihin á najmi ta n'ekohonu ni ch'onk'un xi tu ni xí jahá kits'ínkjas'ehe yjoho. Kui nga nd'aj ch'on ts'ín nchjayanehenuu.

<sup>5</sup> Tunga tíhín ni nga ts'ínkjas'en kuenta nginkun Ntjaná. Kui xi ja tíndaha yjoho nga kuasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xi tíntu tít'uun ko xi ja k'ien.

<sup>6</sup> Kui kjuaha nga ta kis'enijmíhi ra xi ja k'ien én nda tsuhu Ntjaná, tu xi k'úentu tít'uhun espirituhu xi nkú ts'ín mjehe Ntjaná, ndaha tsa ja kichasehe xi nkú ts'ín y'entu asuntee.

### *B'i ts'ín tsakúya Pedro nga nda n'exákaá ni xi kitsjáná Ntjaná*

<sup>7</sup> Ja títichú tíña nistjin nga n'ekje ngayjee ni xi tjin. Kui nga chase sinsihin ruu ni xi n'oo ko najmi tu n'ekj'áiyoo nga chubakoo Ntjaná.

<sup>8</sup> Yún mjena nga n'etjó xinkiu, at'aha kjuatjoo nkjin nkjún ngatitsun ts'ínndyjajnu.

<sup>9</sup> N'ekjóhooon xinkiu ni'yanuu ko tsjo kat'enuu nga b'a n'oo.



10 Xi nkú nga ts'ín xki kjuanda xi kin'ekjóhooon nga nkúnkú, b'a ts'ín n'e chjónjihijn xinkiu kui niu. Ngandaha xinkiu katumachjén kjuandoo, at'aha tjihin nga nda n'e chjón nga nkúnkú kjuandaha Ntíaná xi kin'ekjas'ennuu.

11 Tsa tjín xi kuinchja, én xi títsjáha Ntíaná kui xi kanchja. Tsa tjín xi kuasinko xuta, katasinko xi nkú ts'ín tíña nga'yún xi títsjáha Ntíaná. B'a ts'ín ajihin ngayjee ni xi n'oo sakúhu ra kjuachánka Ntíaná. B'a kama at'aha Jesucristo yankiu. Kui xi kas'ehe kjuachánka ko nga'yún santaha tu nkjéhé ni. B'a katuma.

*B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín ndjá kuinchajían ni xi ts'e Ntíaná*

12 Tjona jun, já nts'e. Najmi tu katuma nkjúnnuu ni xi tímat'on nga ndjá tíchjut'ayák'unnuu, tsa b'a kamanuu tsa ni xi kj'ái kui ni.

13 Tu sa ní tsjo kat'enuu nga tísakút'anuu kjua'un, kjua'un xi ta j'ajin Cristo, tu xi 'yún tse katumaha kjuatsjonuu nistjin nga kama chji kjuachánkaha Cristo.

14 Tsa ch'on tí'minuu at'aha Cristo yankiu, já b'a nda tjihin ts'ajun! At'aha Espirituhu Ntíaná tíñajinnuu, Espiritu xi tjihin kjuachánka.

15 Tjín xi un behe at'aha animá ts'ínk'ien, ko tsa ndyjé ts'ín, ko tsa ch'on ts'ín, ko tsa chuba tsungijihin yjoho kjuá xi tjihin kj'ái xutaha, tunga najmi b'ahá katuma ajinnuu.

16 Tunga tsa tjín xi un tíbehe at'aha Cristo kits'ínkjas'ehe yjoho, najmi tu katuma subaha. Tu sa ní kats'íntsjoho Ntíaná at'aha Cristo tjenki.

17 Ja chuba nga kuatuts'ihin ra Ntíaná nga kuasehe mí nihi xi ts'ín xuta. Xuta xi ts'e k'uhá ra. Tsa ñá kuatuts'ínkohóná, ¿nkú sa ts'íihin xi najmi títs'ínkjáihin én nda tsuhu Ntíaná?

18 Tsa 'ni b'anki xi naxu ts'ín, ¿yá xi behe nkú k'úé ts'e xi najmi benkjún Ntíaná ko xi títs'ín ngatitsun?

19 Kui b'a maha, xi f'ajihin kjuanima nk'ie nga Ntíaná títsjante, kats'ínkjas'en animaha aya ntsja xi kits'índaha, kui xi ma 'yún tak'aán, ko tu nkú ndahá kats'ín.

## 5

*B'i ts'ín títsuya Pedro xi nkú ts'ín chasehe xuta ninkuhu Ntíaná*

1 An xi ndachá ajihin xuta ninku. Tunkán kikiékohona kjuanimaha xi j'ajin Cristo ko ta an xi sakút'ana kjuachánka xi s'ejña chji ndyjun nkiní. Tíbankihi jácháha xuta ninku xi tjín ajinnuu.

2 Chúhuun chutsankaha Ntíaná xi kin'ekjas'ennuu. Chasohoo, tunga najmi tu chasehé ruu xi nkúhu tsa kjua'yún tín'eheuu. Ngayje níhi k'un chasohoo xi nkú ts'ín mjehe Ntíaná. Ko ta ndaha tsa toon mjenuu, tsa kui kjuaha nga chaseheruu. Chaso níhi at'aha mjenuu nga chasohoo xuta ninku.

3 Najmi tu ndjá n'ekoo xuta xi kin'ekúnntanuu. Tu sa ní t'ejña chubayohoo xi nkú incha ts'ín xuta ninkuhu Ntíaná.

4 B'a ts'ín nk'ie nga kj'uaíkúchjhi yjoho Nda bastu k'aku, n'ekjóhooon chjiji kjuachánka xi najmi maha fe.

*B'i ts'ín títsuya Pedro mí nihi xi chasehé nga kuintsubaá*

5 Ko ta jun xi tí'minuu já xunkú, tíbankinuu nga chankjún jácháha xuta ninku. Ngatento b'i ngján nimakjua n'esjo yjonuu nginkun xinkiu, at'aha b'i ts'ín tjit'a:

Ntíaná fi kontraha xi ngak'un,  
tunga tsjáha ra kjuanda xi nimakjua tjíntuyáha.

6 Kui nga n'e nimakjuahanu yjonuu kinte nga'yún chánkaha Ntíaná, tu xi kui k'uasjenk'ahanuu nk'ie nga kuichú chuba.

7 Nt̄ianá n'ekjas'ohoon ngayjee ni xi kjintah̄anu, at'ahā kui xi kjintah̄a ra jun.

8 Chasē chubayohoo ni xi n'oo ko t̄intsubā ndo, at'ahā ndanindoo xi ndā kontr̄anu maha. Tsú'ba xi nkú joyaha xa xi t̄ib'éntsji nga t̄ibangisjai xutā xi kjinē.

9 Tankín̄ kontr̄ohoo ko ndjá̄ t̄inchajiun nga s'ejinnuu Nt̄ianá. At'ahā yo nga tā kui k̄juā'uhun xi t̄its'ín̄ ch̄uk̄juā já nts'o xi t̄jín nga ngúsuhun̄ asunntee.

10 Nk'ie nga ja un kabenuū chubā n̄istjin, Nt̄ianá̄ kikjin, kui xi tsjáná̄ ngayje t̄ikjá̄ k̄juanda, kui xi Cristō kits'ínchjén nga j'ájinná̄ nga sakúná̄ k̄juachánkahā xi najmi mahā feya, ts'ín̄ nga k̄amo xi t̄jihin̄ nga k̄amo, tsjá̄ nga'yúnnuu, ndjá̄ ts'ínkinchánuu ko najmi tā tsufī kuinchahanu.

11 Kui xi tū nkjéhé ni t̄jihin̄ nga'yún. B'ā katuma.

*B'ī ts'ín̄ kits'ínkje Pedrō xujuin*

12 Silbanō xi ndā nts'é̄ xihin̄, xi kixī fikō xáha, kui xi tsasinkona nga kits'inntá̄ xujuin. Chubahā ni xi t̄ibet'ánuu nga t̄itsjaníyánuu ko t̄ixinyā kixinuū nk'ie nga ni xi t̄jít'ā ei, kuihí xi k̄juandahā Nt̄ianá. Ndjá̄ t̄inchajiun̄ k̄juandoo.

13 T̄its'ínkinuū k̄juasuniñā xutā n̄inkū xi t̄jín̄ ante Babiloniā. Kui xi tā j'ájihin̄ Nt̄ianá̄ xi nkúhū jun. Tā t̄its'ínkinuū k̄juasuniñā Marko, kui xi ntínā xihin̄.

14 B'ī ngján̄ tsjo n'ē súniohoō xinkiu.

Kas'enuū k̄juajyū ngatentō jun xi t̄intsubajihun̄ Cristō.

## Xujun xi ma joho xi kits'ínntu nda postru Pedro

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Pedro xuta ninku*

<sup>1</sup> An Simon Pedro, an nda musu síhin ko nda postruhu Jesucristo títs'inkjínnuu xujuin jun xi ja ta kin'ekjóhoon nga s'ejinnuu Ntíaná xi nkúhu jin, tu ngat'aha nga naxu kits'ín Jesucristo, kui xi Ntíaná ko kui xi ts'ínk'ankiná. Ndahankjún tjin nga s'ejinnuu.

<sup>2</sup> Kas'e nkjúnnuu kjuanda ko kjuajyu at'aha yo Ntíaná ko Jesucristo xi Nda Ntíaná maha.

### *B'i ts'ín tsakúya Pedro xi nkú ts'ín tjihin nga k'úentu xuta xi ts'e Ntíaná*

<sup>3</sup> Ngat'aha kjuachánkaha ko kjuandaha Ntíaná j'ájihinná. Ko tu ngat'aha nga yaá xi j'ájinná, b'a ts'ín nga'yúhun kitsjáhohóna ngayjee ni xi machjénná, tu xi kuintsuba tik'uhunná ko tu xi chankjúhunná Ntíaná.

<sup>4</sup> B'a ts'ín kitsjahaná ni xi kitsúya títjun, xi 'yún chjí ko xi 'yún chánka, tu xi b'a ts'ín kuyúhu ruu ni xi nchjaha animaha xuta, ni xi títs'ínkatsúhun asuntej, tu xi sakúhunuu nga kuintsuba tik'un xi nkú ts'ín tijná tik'un Ntíaná.

<sup>5</sup> Nk'ie nga ja s'ejinnuu Ntíaná n'e kjuayúhun yjonuu nga t'esún sohoo nga kixi tankínkoo yjonuu. Ko nga kixi títbankínkoo yjonuu t'esún sohoo nga mankjinnuu ni xi ts'e Ntíaná.

<sup>6</sup> Ko nga mankjinnuu t'esún sohoo nga ja manuu b'ech'ó suboo yjonuu ni xi tjin asuntee. Ko nga ma b'ech'ó suboo yjonuu t'esún sohoo nga tinnuu kjuatsenta. Ko kjuatsentoo t'esún sohoo nga tíyankjún Ntíaná.

<sup>7</sup> Ko nga tíyankjún Ntíaná t'esún sohoo nga tít'etjé xuta ninku, at'aha kui xi já nts'o maha. Ko nga tít'etjé xuta ninku t'esún sohoo nga tinnuu kjuatjo.

<sup>8</sup> At'aha tsa b'a n'e kuintsuboo ko tsa tu nkú b'a n'enú, kama ndjuút'a ni xi ja yohoo Nda Ntíaná Jesucristo. Kui ni xi kuasínkonuu nga nda n'etjusun ni xi n'o ko najmi kuintsuba ts'o.

<sup>9</sup> Tunga xi najmi b'a ts'ín tjinu, kui xi najmi ma chjihí. Ka ma. Tít'sínchaya nga ja tsichu ma jehe ngatitsun xi kis'ehe nístjin nk'ie.

<sup>10</sup> Kui b'a maha, já nts'e, n'e kjuayún saha ruu yjonuu nga takúchjiu nga kjuaxi nga Ntíaná ja kinchjanuu ko j'ájinnuu. At'aha tsa b'a n'e kuintsuboo, ndahachí najmi kuankiún t'axíhuun Ntíaná.

<sup>11</sup> B'a ts'ín k'uaunte tsjo tsjohonuu nga kuitjás'oon má batéxuma sín Nda Ntíaná Jesucristo. Kui xi ts'ínk'ankiná.

### *B'i ts'ín títsuya Pedro mí kjuaha nga tu nkú títbakúyahá ra xuta ninku*

<sup>12</sup> Kui nga ts'ínkj'áítsjen tehentehenuu ni xi tít'et'ánuu, ndaha tsa ja yo ko ndaha tsa ja ndjá tinchajiun ni xi naxu tjin xi ja yo.

<sup>13</sup> An kjinena nga ts'ínkj'áítsjennuu niu nk'ie nga tíjñaya sa yjoninte xu'bi.

<sup>14</sup> At'aha ja be nga chubaha ndyjaha nga k'uejñá yjoninte xu'bi, xi nkú ts'ín y'éjña chjina Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>15</sup> Ko ts'ian nga'yún, nga nk'ie nga ja k'uejñá asuntej, tu nkú n'ekj'áítsjennú ni xi tíxinuu.

<sup>16</sup> Nk'ie nga tsixínyaihí xi nkú ts'ín kj'uaí Ndantíaná Jesucristo, xi nkú ts'ín kj'uaíko nga'yún chánkaha, najmi én tsank'á xi najmi chumi ni chjihí ra kin'echjéin. Kjuachánkaha ní y'éjña chjií, kui xi tunkuín tunkuín kiyahani.

<sup>17</sup> Ntjā Na'miná kitsjáha nga chankjún ko nga s'ehe kjuachánka nk'ie nga kinu'yá ntaha Ntjaná xi tu xí tjihín ra kjuachánka. B'i kitsú: "Kui xu'bi xi Ntina. Tjona ko tsjo mana."

<sup>18</sup> Jin kinu'yái ntā xu'bi xi nibaha nk'a ján nk'ie nga tintsuakoi Jesucristo tjennki xi má kama kjuankjúun.

<sup>19</sup> B'a ts'ín bitju naxuhu én xi kinchja já profeta nk'ie. Nda t'n'o tsa t'basinñjuhuu éen. Kui xi nkú joyaha nd'í xi t'ib'at'ai má jyuun santa nkúhu nga kuichú ma sen nistjin xi ma ndyjuun ko niñu xi ma chji nga ta jyuun ts'ín ndzjen ajin animañuu.

<sup>20</sup> Katumankjinnuu nga ndaha nku ni xi kinchja já profeta, xi tjit'a xujun éhen Ntjaná, najmi ma mjenaxaá xi nkú ts'ín mjená.

<sup>21</sup> At'aha najmi animaha xuta nibaha ni xi kinchja já profeta. Espirituhu ní Ntjaná kits'ín nga kinchja xuta én xi nibaha ra Ntjaná.

## 2

### *B'i ts'ín tsakúya Pedro ni xi ts'ín já maestru tsank'á xi tijnjihin xuta ninku*

<sup>1</sup> Ajihin xuta xi ntje judio tjeheñ ra kis'e já profeta tsank'á, xi nkú nga ta ts'ín s'e ajinnuu já maestru tsank'á. Kui xi já maña xi ngakjá kuakúya ni xi ts'e Ntjaná. Kj'ai ni xi kuakúyanuu, kui xi ts'ínkatsúnnuu. Najmi ts'ínkie yjoho nga Nda Ntjaná xi ts'asjejihin. B'a ts'ín kitsa ts'ín nibánehe ra yjoho nga n'ekje.

<sup>2</sup> Nkjin xi incha ts'ín ni xi incha ts'ín jóo, ni xi tu subahá maná. Kui ngat'aha jóo ch'on ts'ín chubayanéhe ni xi naxu tjin.

<sup>3</sup> Tu ngat'aha nga 'yún incha mjehe toon, kui nga k'uanachahanuu nga kjé'anuu ni xi ts'ajun. Ngat'a ts'e jóo ja nd'ai tjin dahan ra yjoho xi ts'ínnijéhe ra. Ja tijná nda nistjin nga n'ekje.

<sup>4</sup> Nistjin nk'ie Ntjaná najmi kits'ínndyjat'aha ntítsje xi incha kits'ín ngatit-sun. Ajin ngak'ien ní kikj'aník'aya. Má jyuun kingjáya'yún, tjin tu nda nga n'ekokjua.

<sup>5</sup> Ko ta ndaha najmi kits'ínndyjat'aha xuta xi kis'e nú chá ján. Nta kits'ínkjekoho xi najmi kikienkjúhun. Tunga máha Noe, kui xi y'énijmí ni xi naxu tjin, kui xi kin'enk'anki ko yatu sa xuta.

<sup>6</sup> Ta y'éjñanehe Ntjaná nga n'ekje nanki Sodoma ko nanki Gomorra. Tu nasuhú kits'ín ma naxinantóo. B'a ts'ín y'éjña nkjúhun ra xuta xi s'e askahan xi najmi skuenkjún Ntjaná.

<sup>7</sup> Tunga kits'ínk'ankihí Lot, kui xi nku nda xi naxu kits'ín, xi un kiekehe nga kieke xi nkú ts'ín y'entu xuta ch'onk'un xi kitsjantehe yjoho nga kits'ín tu mí nihí ni.

<sup>8</sup> At'aha nda xu'bi xi naxu kits'ín, xi y'éjñajihin xuta xu'bo, xki nistjin un nkjún kiekehe nk'ie nga kieke ko kint'é ni ch'onk'un xi kits'ín jóo. B'a kamaha at'aha je tjiyaha.

<sup>9</sup> Kui b'a maha, ngayjee nij bakúchji xi nkú ts'ín Ntjaná maha b'asjenki xuta xi benkjúhun ajihin ni xi nibánehe, ko be xi nkú ts'ín kuyáko xuta xi najmi naxu ts'ín, xi tjihin nga un skuéhe nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta.

<sup>10</sup> Ko 'yún un skuéhe xi tjin tu jín ni chuntí xi nchjaha animaha ko najmi benkjún xi tjihin xá nk'a ján. Kui jóo xi si ko tu mí nihí ni xi incha ts'ín. Najmi tsankjún nga ch'on ts'ín nchjayane xi i nk'a ján.

<sup>11</sup> Tunga ntítsjee, ndaha tsa 'yún tjihin nga'yún ko nga nk'a tjen nga já xu'bo, najmi ch'on ts'ín nchjayane xi ch'onk'un xi tjihin kjuachánka ko najmi batéjene nginkun Ntjaná.

<sup>12</sup> Tunga máha já xu'bo, chuba ch'ohón ts'ín nchjane ni xi najmi mankjihin. Kui xi nkú joyaha chu. Najmi máha ts'ínkjink'un. Chuba tjíntuhú nga ts'ín ni xi nibá suba kuihi. Kui xi xi nkúhu chu xi nuba ko n'ek'ien. Kui nga ndyaha jóo xi nkúhu chu.

<sup>13</sup> Ts'ínkjáihin chjihin ni ch'onk'un xi incha ts'ín. B'a tsu nga sakúhu kjuatsjo nk'ie nga títs'íntsojín tu mí ni ch'onk'uhún ni nga nístjiun. Kui jóo xi nkú joyaha chuntí ko tsjían ajinnuu. Santaha ts'íntsojín kjuanajmindaha nk'ie nga kjinekonuu niñu.

<sup>14</sup> Najmi ma be nda nku tachjuún. Najmi mjét'íaha nga ts'ín ngatitsun. B'anachaha xuta xi najmi ndjá tíncha. Tu ni xí kitsa xáha ts'ínkjink'un nkú ts'ín sakúhu ra toon. Ni xi ts'ín, kui xi ngjuaikoho má nga ndyja.

<sup>15</sup> Ja ngji t'axihin ni xi naxu tjín ko ja kindyjajihin, kui nga b'a tíncha ts'ihin xi nkú kits'ín nda profeta Balaam xi níhi Beor. Kits'ín mje toon Balaam ko j'áchjí nga kits'ín ni xi najmi nda.

<sup>16</sup> Tunga kichubatikohó ngat'aha ngatitsuhun. Búrrúhu, chu ch'á xi najmi máha nchja, ntaha xuta kik'a nga y'éch'oho Balaam nga ts'ín kjualuku xi títs'ín kai.

<sup>17</sup> Já xi tít'anachaha xuta, kui xi nkú joyaha ntá tixa xi najmi tjihin ntá, ninti xi tu má fikohó ra ntjo. Kui xi tjeheñ ra má tu xí jyuhún.

<sup>18</sup> Incha nchja én ngak'un ko én xi najmi tjihin sin. Bakúya nga ma n'e ni xi nchjaha xuta ko nga ma ts'ín tu mí nihí ni. B'a ts'ín b'anachaha ra xi as'ai kikjexihín yjoho ajihin xuta xi tjíntujín ni xi najmi b'a tjín.

<sup>19</sup> Ndaha tsa ni xi ts'ínkatsúhun xuta tjí'yúhuñ, tunga chuba b'ahá incha tsu nga ts'ín ndáhi xuta. Tjí'yún jóo, at'aha ni xi ts'ín nganáná, kui xi b'é'yúnná.

<sup>20</sup> Tsa ja incha tsankin t'axihin ni ch'onk'un xi tjín asuntej at'aha kin'ekjáhiín Nda Ntíaná Jesucristo xi b'asjejinná, tunga tsa ta kuijnejihín ngáhaná kui niu ko n'endyahaá, 'yún ch'onk'un ma sahá akahan.

<sup>21</sup> Kui nga tu sahá ra nda tjín tsa najmi kieke jóo ni xi naxu tjín, at'aha 'yún kama ch'onk'un sa nga kieke ni xi ndoo. B'a kamaha nga ngji t'axihin kjuatéxuma je xi kik'áhi.

<sup>22</sup> Tíbitjusunjihin jóo én xi nchja xuta: “Nañoó ta kjine ta ma ngáha ni xi bisuhu. Chínka xi as'ai mama kabinguya tím'otikjájín yjoho siu.”

### 3

#### *B'i ts'ín tsakúya Pedro nk'ie nga kj'uaí ts'ínkokuja Nda Ntíaná Jesucristo asuntee*

<sup>1</sup> Tjona jun, já nts'e. Xu'bi xi xi ma johó ra xujun xi títs'ínkjínuu. Xujun xu'bi ko xi tjuun y'et'ánuu tu xi n'ekj'áitsjehennu ni xi ja tsakuyánuu. B'a kits'ian tu xi chahanu xi nkú ts'ín s'eyahanuu.

<sup>2</sup> N'ekj'áitsjohon yjonuu én xi kinchja já profeta je xi kis'e nístjin nk'ie ko kjuatéxuma xi tsakúyanuu já postru, kjuatéxumaha Jesucristo xi Nda Ntíaná máha ko kui xi ts'ínk'ankiná.

<sup>3</sup> Katumankjin sisinnuu nga nístjin xi fekuu s'e xi k'úéntujín ni ch'onk'un xi nchjaha animaha ko kuajnúkie én xi ja kin'ekjóhon.

<sup>4</sup> B'i incha kuitsu: “¿Á najmi tsitjusuhun én xi kitsúhu nga kj'uaí ngáha? B'aha ra nístjin nga k'ien ntje cháná santaha nd'ai, tu nkú b'ahá tíma asuntej xi nkú kama nk'ie nga as'ai kamandahá.”

<sup>5</sup> Najmi mjehe ts'ínkj'áitsjen nga nístjin nk'ie én xi tsitjuhu ts'a Ntíaná kits'índakoho nk'a jáñ ko t'anankiu. Kui t'anankiu xi ajin ntánijuó nibahaha ra ko ngat'aha ntánijuó kis'ejñaha.

<sup>6</sup> Ko ngat'aha ntánijuaha ts'í xi 'yún kits'oo kin'ekjehe t'ananki xi kis'ejña nistjin nk'ie.

<sup>7</sup> Tunga máha nk'a ján ko t'ananki xi tijná nd'ai, kui xi ta kuihi éhen Ntjaná túb'ejña ndaha tu xi k'uétihi. Tís'ejña nda santa nkúhu nga kuichú nistjin nga chasehe mí nihi xi kits'in nga nkúnkú xuta ko nga n'ekje xuta xi najmi kikienkjún Ntjaná.

<sup>8</sup> Tunga najmi tu n'echayanú ni xu'bi, já nts'ena. Nginkun Ntjaná nku nistjin, kui xi nkú joyaha nku mi nú. Ko nku mi nú, kui xi nkú joyaha nku nistjin.

<sup>9</sup> Najmi tít's'ínk'andaya Ntjaná nga ts'íintjusun ni xi kitsúya títjun, at'aha k'ua xi b'a maha nga tít's'ínk'andaya. Tíbakú nínuu kjuatsentaha Ntjaná, at'aha najmi mjehe tsa tjin xi ndyja. Mjehe nga ngatentee xuta ngjuaikj'áha ra animaha.

<sup>10</sup> Xi nkú ts'in tu ndyjahaná nga f'ai nku nda ndyjé, b'a kama nistjin nga kj'uaí ngáha Nda Ntjaná. Kui nistjiun ndyjajihinsén nk'a ján nga ni xi nkjún ts'in kjuaneyá, ko kamanantá nga kuiti ni xi kamandakoho ni xi tjin. T'anankiu ko ngayjee ni xi tjihin kuiti.

<sup>11</sup> Kui b'a maha, tsa b'a ts'in n'ekatsún ngayjee niu, ¿nkú ts'in tjihin nga kuitsuboo ni ma? Tjihin nga je kuintsuboo ko chankjún Ntjaná

<sup>12</sup> ko nga kamangimjenuu nga kuichú nistjin nk'ie nga ts'ín Ntjaná ni xi kitsú nga ts'ín, nistjin nk'ie nga kuiti ko n'ekje nk'a ján ko nga nd'íu ts'íinnantá ni xi tjin.

<sup>13</sup> Tunga máha ñá, tichuyáá nku nk'a tsetse ko t'ananki tsetse, xi nkú ts'in kitsúya títjun Ntjaná. Yohó má nga naxu kuintsubaa nginkun Ntjaná.

<sup>14</sup> At'aha tichuyóhoo ni xu'bi, jántsena, kui nga tjen nga'yuhun ruu yjonuu tu xi s'ehenuu kjuajyu nginkun Ntjaná ko tu xi najmi s'ehé ajinnuu ni xi chuntí ko tsa ni xi chubayané.

<sup>15</sup> T'ejintak'un, títakúchjiná kjuatsentaha Ntjaná tu xi títjantehená nga k'uankiá. Ni xu'bi ja ta y'ét'anuu nda nts'ena Pablo. Kui xi xi nkú ts'in tijná kjuankjintak'un xi kitsjáha Ntjaná, b'a ts'in yét'a.

<sup>16</sup> Nga nkúnkú xujun xi kits'ínntu ta kui ni xu'bi kinchjanijmíyaha. Tjin ni xi y'ét'a xi 'ni mankjihin xuta. Kui niu xi fiko ngakjá xuta xi najmi be sisin ni xi ts'e Ntjaná ko xi najmi ndjá tinchajin ni xi s'ejinná. Fiko ngakjá niu xi nkú ta ts'in ta fikongakjá ni xi ja ta tjit'a. B'a ts'in ta kuihi tít's'ínkjihi yjoho má ndyja.

### *B'i ts'in kits'ínkje Pedro xujun*

<sup>17</sup> Kui b'a maha, já nts'ena, ja yo ni xu'bi. Kui nga chuhun ruu yjonuu tu xi najmi kjébéfehenuu kjuab'anachaha já ch'onk'uun, ko tu xi najmi kuankín t'axihin ruu ni xi ndjá tinchajin.

<sup>18</sup> Kasájin so kjuandaha Jesucristo ko kaya so ni xi ts'e, at'aha kui xi Nda Ntjaná maha ko ts'ínk'ankiná.

¡N'ekie yjoná nga tjihin kjuachánka nd'ai ko santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

## Xujun xi tjun kits'ínntu nda postru Jua

### *B'i ts'ín tsakúya Jua yáha Éen*

<sup>1</sup> Tíb'enijmíhí xi tū b'a ts'ín jahá tíjña santa nkúhu nga tuts'ihín ni. Kinu'yái ntaha ko tukuin kiyakohóni. Kiyai ko ntsai kin'ekohóni. Kui xi Én xi ts'ínk'íéntu tík'un xuta.

<sup>2</sup> Y'ejña tík'un ajinní ko jin kiyai. Tíbixínya kixi ni xi kiyai ko túb'enijmí xi tíjña tík'un sín, xi y'ejñajihín Ntia Na'miu ko xi jin kis'ejña chjini.

<sup>3</sup> Xi kiyai ko kinu'yái, kui xi ta túb'enijmíhí ko jun, tū xi b'a ts'ín ko jun nkuhú kamakohóni. B'a ts'ín nkuhú kamangujinkaá Ntia Na'miu ko Jesucristo xi Ntíhi maha.

<sup>4</sup> Tíb'et'ahí ni xu'bi tū xi k'úé tsjo tsjohonuu.

### *B'i ts'ín tsakúya Jua nga ni xi n'eé bakúchji tsa kis'ejinná Ntíaná*

<sup>5</sup> Tsakúyani Jesucristo nga Ntíaná, kui xi nd'í xi ts'ín ndzjen ko ndahachi najmi tjín má jyun ajihín. Kui xi túb'enijmíhí.

<sup>6</sup> Tsa b'a kuixíaán nga Ntíaná ts'ená ko tū sa má jyuuhún tintsuba ngáá, tích'anachaá ko najmi tín'eé ni xi naxu tjín.

<sup>7</sup> Tunga tsa tintsubaá má ndzjeen xi nkú ts'ín tíjña Ntíaná má ndzjeen, b'a ts'ín nkuhú makaá xinkía ko jníhi Jesucristo xi Ntíhi Ntíaná ts'ín jená nga kjexinná ngayjee ngatitsunná.

<sup>8</sup> Tsa najmi tjínná ngatitsun kuixíaán, ta náha tích'anachaá yjoná ko najmi tíjñajinná ni xi naxu tjín.

<sup>9</sup> Tsa n'ekié yjoná nga tjínná ngatitsun, ts'ínndyjat'aná ngatitsunná Ntíaná ko ts'ín jená nga kjéxinná ngayjee ni xi tjíntujínná xi najmi naxu nginkun. B'a ts'ín at'aha ja kitsjá éhen nga b'a ts'ín ko ts'ín ni xi naxu tjín.

<sup>10</sup> Tsa najmi tjínná ngatitsun kuixíaán, tíya tsank'áá Ntíaná ko najmi tíjñajin animaná éhen.

## 2

<sup>1</sup> Jun ntína, túb'et'ánuu ni xu'bi tū xi najmi n'ehenu ngatitsun. Tunga tsa tjín xi ts'ín tjén'yún ngatitsun, tíjñaná xi kuinchjantjainá nginkun Ntia Na'miu, kui xi Jesucristo xi naxu ts'ín.

<sup>2</sup> Kui xi kitsjá yjoho xi nkúhu chje tū xi n'endyjat'ahaná ngatitsunná ná xi ja kis'ejinná. Ko najmi tū suba ngatitsunná kits'ínndyjat'a, ko ní ngatitsuhun ngayjee xuta xi tjín asuntee.

<sup>3</sup> Tsa tín'etjusaán ni xi y'ejña Ntíaná, b'a ts'ín yahaná nga ja yaá Ntíaná.

<sup>4</sup> Tsa tjín xi: "An be" kuitsu, tunga tū sa najmi ts'íntjusuhún ngá ni xi y'ejña, kui xi nda tsank'á. Najmi tíjñajin animaha ni xi naxu tjín.

<sup>5</sup> Tunga xi ts'íntjusun éhen, kjuaxi nga kui xi ts'íntjo Ntíaná xi nkú nga ts'ín tjíhin nga ts'íntjo. Nk'ie nga b'a n'e bintsubaá, b'a n'e yahaná nga tintsubajihín.

<sup>6</sup> Xi tíjñajin ni xi ts'e Ntíaná kuitsu, kui xi xi nkú ts'ín y'ejña Jesucristo, b'a ts'ín tjíhin nga k'úéjña.

### *B'i ts'ín tibatéxumaha Jua xuta ninku*

<sup>7</sup> Já nts'ena, ni xi túb'et'ánuu nd'ai, najmi as'ai túb'ejñahá Ntíaná. Kjuatéxuma chá xi kin'ekjas'en nínuu santaha nga tuts'ihín ni títet'ánuu. Kui kjuatéxuma chá xu'bi, kui éhen xi ja kinu'yó nk'ie.

<sup>8</sup> Tunga xi nkú ts'ín y'ejña Jesucristo ko xi nkú ts'ín tintsuboo b'éjña chji nku ni tsetse xi y'aha ra ni xi y'éjña Ntjaná. Kui ni xi t'ib'et'ánuu ei at'aha ja j'ai ts'ín ndzjen nd'í xi ndoo. Kui nga ja tífi ndyjaha má jyuun.

<sup>9</sup> Xi b'a kuitsu nga má ndzjeen síjña tunga tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui xi má jyuun síjñajin sa.

<sup>10</sup> Xi tjoho nda nts'e, kui xi má ndzjeen síjña tehente, má nga najmi tjín ni xi ts'ínkijnejihin ngatitsun.

<sup>11</sup> Tunga xi unkie nda nts'e, kui xi má jyuun síjña ko yo tsú'ba ko najmi be má xi tjeheh tífi, at'aha ja kits'ínkaha má jyuun.

<sup>12</sup> Jun ntína, títs'inntúnuu at'aha tu ngat'aha ni xi kits'ín Jesucristo kin'endyjat'ahanuu ngatitsunuu.

<sup>13</sup> Ko jun xi tí'minuu na'mi, títs'inntúnuu at'aha ja yo xi tu b'a ts'ín jahá tijná santaha nga tuts'ihin ni. Ko jun xi tí'minuu já asti, títs'inntúnuu at'aha kin'e nganohoo ndanindoo.

<sup>14</sup> Jun ntína, ja kuats'inntúnuu at'aha ja yo Ntía Na'miu. Ko jun xi tí'minuu na'mi, ja kuats'inntúnuu at'aha ja yo xi tu b'a ts'ín jahá tijná santaha nga tuts'ihin ni. Ko jun xi tí'minuu já asti, ja kuats'inntúnuu at'aha tjinnuu nga yún ko tijnajin tehente animanuu éhen Ntjaná ko at'aha ja kin'e nganohoo ndanindoo.

<sup>15</sup> Najmi tu n'etjé asuntee ko ta ndaha ni xi tsjá asuntee. Tsa tjín xi tjoho asuntee, kui xi najmi tjoho Ntía Na'miu.

<sup>16</sup> At'aha ngayjee ni xi tsjá asuntee najmi má tijná Ntía Na'miu nibáha ra. Asuntee ní nibáha ra. Yo nibáha ra nga nchjaha animaha xuta ni xi tjín ko nga mjehe ts'íints'e ni xi fásihin ko nga nk'a b'asje yjoho ngat'aha ni xi tjihin.

<sup>17</sup> Ja tífe nistjihin asuntee ko ni xi nchjaha animaha xuta, tunga máha xi títs'ín xi nkú ts'ín mjehe Ntjaná, kui xi k'úejña sín.

### *B'i ts'ín tsakúya Jua nga chúhuún yjoná já xi fi kontraha Jesucristo*

<sup>18</sup> Jun ntína, ja nistjin xi fekuu tintsubaá nd'ai. Ja kik'inyanuu nga tjihin nga kj'uaí xi ngjuaí kontraha xi kits'ín nibá Ntjaná, ko xi nkú kik'innuu b'a ts'ín nd'ai ja tíncha f'ai nkjún já kontraha Jesucristo. Kui nga mankjihinná nga ja tinchaján nistjin xi fekuu.

<sup>19</sup> Kui xi incha tsitjujinni ei, tunga najmi já ts'ajjín niu. At'aha tsa já ts'ajin niu, najmi incha ngji t'axín ra kai. Tunga incha tsitjuhú tu xi b'a ts'ín kiya chji chjihi nga tjín xi najmi jin makoni.

<sup>20</sup> Máha jun, Jesucristo kitsjánuu Espirituhu Ntjaná ko ngatentoo mankjinnuu ni xi naxu tjín.

<sup>21</sup> T'ib'et'á xujunuu at'aha mankjinnuu ni xi naxu tjín. Najmi ngat'aha tsa najmi mankjinnuu, at'aha ní nga mankjinnuu, kui nga t'ib'et'áhanuu. Ko mankjinnuu nga ndaha nku kjuatsank'á najmi nibáha ra ni xi naxu tjín.

<sup>22</sup> Xi najmi ts'ínkjáihin nga Jesu xi kits'ín nibá Ntjaná, kui xi nku nda tsank'á. Kui xi nda kontraha Jesucristo, at'aha najmi ts'ínkjáihin nga Ntía Na'miná xi Ntía ko nga Jesucristo xi Ntíhi.

<sup>23</sup> Tu yáha ni xi najmi ts'ínkjáihin nga Jesucristo xi Ntíhi Ntjaná, kui xi ta ndaha najmi tijnajihin Ntía Na'miu. Tunga xi ts'ínkjáihin nga Jesucristo xi Ntíhi Ntjaná, kui xi ta tijnajihin Ntía Na'miu.

<sup>24</sup> Kui b'a maha, t'ejñajin tehentehenu animanuu én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihin ni. Tsa s'ejñajin tehente animanuu én xi kinu'yó santa nkúhu nga tuts'ihin ni, b'a ts'ín ko jun ta kuintsabajin tehentohoo Ntíu ko Ntía Na'miu.

<sup>25</sup> Nga kuintsuba t'ík'un síaán, kui nihi xi kitsúya títjunná Jesucristo nga tsjáná.

<sup>26</sup> T'ib'et'ánuu ni xu'b'i at'aha tjín xi mjehe k'uanachannuu.



27 Tunga máha jun, tíñajin tehentenū Espiritūhū Ntíaná xi kitsjánū Jesucristo. Najmi machjéhen tsa tjín xi kuakúyanū, at'ahā tā kuihi Espiritū bakúyayjenū. Ni xi naxū tjín bakúyanū, najmi ni tsank'á. Kui nga xi nkú ts'ín tsakúyahānū Espiritū, b'a n'e tintsúbajin tehentehe rūu Jesucristo.

28 Kui b'a maha nd'aj, ntína, tintsúbajin tehentehe rūu Jesucristo, tū xi najmi jo jan kamahaná nk'ie nga kuakúchji yjohō kō najmi kama subaná nginkun nk'ie nga kj'uaí.

29 Yo nga naxū ts'ín Jesucristo. Kui nga tā tjihin nga cháhanu nga ngayjee xutā xi ts'ín ni xi naxū, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama.

### 3

#### *B'i ts'ín tsakúya Jua nga ntíhi Ntíaná kits'ín maná*

1 Chasoo xi nkú ts'ín tjo ts'atíhi ñá Ntía Na'miná, nga santaha ntíhi Ntíaná 'miná. Kō kjuaxi nga ntíhi Ntíaná ñá. Kui kjuaha nga najmi behená xutā asuntee, at'ahā najmi be Ntíaná.

2 Jun já nts'ena, ñá xi ntíhi Ntíaná nd'aj. Kō ndaha tsa najmi kjee yaá nkú k'úentaá askahan, tunga yanáa nga b'a k'úentaá xi nkúhu Jesucristo nk'ie nga kj'uaikúchji yjohō, at'ahā chá sisián xi nkú tjín.

3 Kō ngatentee xi b'a ts'ín tikuyáha Jesucristo, kui xi títs'ín nga tín'e je nginkun Ntíaná. B'a tí'be xi nkú ts'ín je Jesucristo.

4 Tū yáha ni xi títs'ín ngatitsun, kui xi títangane kjuatéxumaha Ntíaná. Nk'ie nga biyuné kjuatéxumaha Ntíaná, kui ni xi ngatitsun.

5 Ja yo nga j'aikúchji yjohō Jesucristo tū xi j'aikjexihin ngatitsunná. Ndaha nku ngatitsun najmi kis'ehe.

6 Kui b'a maha, ngayjee xi tíñajin tehentehe rá Jesucristo najmi ts'ín ngatitsun. Tunga ngayjee xi títs'ín ngatitsun, najmi kjee be Jesucristo kō tā ndaha najmi kjee mankjihin yáha kui.

7 Jun ntína, najmi tū ch'a xi k'uanachānū. Xi ts'ín ni xi naxū tjín, kui xi naxū nginkun Ntíaná xi nkú ts'ín naxū Jesucristo.

8 Tunga xi ts'ín ngatitsun, kui xi ndanindoo ts'ehe, at'ahā ndanindoo kits'ín ngatitsun santaha nkúhu nga tuts'ihin ni. Kui kjuaha nga j'aikúchjiji yjohō Ntíhi Ntíaná, tū xi ts'ínndyja xáha ndanindoo.

9 Ngayjee xi Ntíaná kitsjáha nga kama ntíhi najmi nkaha ts'ín ngatitsun, at'ahā kjuatík'uhun Ntíaná tíñajihin. Najmi nkaha ts'ín ngatitsun, at'ahā Ntíaná kitsjáha nga kama ntíhi.

10 B'a ts'ín s'ejña chjiji yá xi ntíhi Ntíaná kō yá xi ntíhi ndanindoo. Tū yáhá ni xi najmi naxū ts'ín kō a rá najmi tjohō nts'e, kui xi najmi Ntíaná ts'ehe.

#### *B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjáá xinkia*

11 Nga tjihin nga b'i ngjáán n'etjáá xinkia, b'a tsu én xi kinu'yó santaha nkúhu nga tuts'ihin ni.

12 Najmi b'aha tū n'eé xi nkúhu Cain. Kui xi ndanindoo ts'ehe. Kui nga kits'ínk'iehen nda nts'e. ¿Á kits'ínk'iehen? Kits'ínk'ien at'ahā naxū ni xi kits'ín nda nts'e kō máha kui, ch'on kits'ín.

13 Jun já nts'ena, najmi tū ma nkjúnū tsa ts'ín unkienu xutā asuntee.

14 Ja yaá ñá nga tsitjujián ajihin ngabayoo kō nga kuintsúba tít'aán nginkun Ntíaná. Yaá ni xu'bj at'ahā tjoná já nts'eé. Xi najmi tjihin kjuatjo, kui xi tíñajin sa ngabayoo.

15 Ngayjee xi unkie nda nts'e, ndats'ínk'ien animahá xu'bo, kō ja yo nga nku ndats'ínk'ien animá najmi tíñajihin kjuatík'un sín.

<sup>16</sup> Yaá ni xi 'mihí kjuatjo at'aha Jesucristo kits'ínkjas'en yjoho ngandaná. B'a ta ts'ín ko ñá tjihin nga n'ekjas'eén yjoná ngandaha já nts'eé.

<sup>17</sup> Tsa nku ndanchiná tibe nga ndyjat'aha nda nts'e ni xi machjéhen tunga najmi kama nímahá ra, ¿a tíñajin kjuatjoho Ntíaná animaha?

<sup>18</sup> Jun ntína, najmi tu suba énnuu xi b'a kuitsu nga tjínnuu kjuatjo nga chubo. Tu sa ní ni xi katakúchji nga tjínnuu kjuatjo n'oo.

<sup>19</sup> Yaá nga ajihin ni xi naxu tintsubajían ko najmi jo jan maná nk'ie nga tintsubaá nginkun Ntíaná.

<sup>20</sup> Kui nga ndaha tsa animaná b'a títsu nga tjínná jé, tunga 'yúhún chánka sa Ntíaná nga animaná ko kui xi beyjená.

<sup>21</sup> Jun já nts'ena, tsa najmi chumi nihi xi títs'innijéná animaná, najmi jo jan maná nga tincháá nginkun Ntíaná,

<sup>22</sup> ko kui tsjáná ngayjee ni xi kúinchíhí, at'aha tín'etjusaán ni xi y'éjña ko tín'eé ni xi sasíhín.

<sup>23</sup> Nga n'e s'ejían Jesucristo xi Ntíhi maha ko nga b'i ngján n'etjáá xinkíá xi nkú ts'ín y'éjña, kui xi kjuatéxumaha Ntíaná.

<sup>24</sup> Xi títs'íntjusun xi nkú ts'ín y'éjña, kui xi tíñajin tehente Ntíaná ko Ntíaná tíñajin tehentehe xuta xu'bo. Ko ngat'aha Espiritu xi kitsjáná, b'a ta n'e yahaná nga kui tíñajin tehentená.

## 4

### *B'i ts'ín tsakúya Jua má xi kui Espirituhu Ntíaná*

<sup>1</sup> Jun já nts'ena, najmi tu n'e s'ejíun ngatentee xi b'a kuitsunuu nga Espirituhu Ntíaná títs'ín nga tínchja. Tu sa ní chase sisihuun xi nkú kuitsu, tu xi b'a n'e cháhanu tsa kjuaxi nga Espirituhu Ntíaná tíñajihín a ra najmi. At'aha kitsejihin asuntee já profeta tsank'á.

<sup>2</sup> Xi b'a tsu nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asuntee, kui niu xi kuakúchjinuu nga kui xi tíñajihín Espiritu xi ts'e Ntíaná.

<sup>3</sup> Ko xi najmi b'a tsu nga b'a ts'ín j'ai Jesucristo, kui xi najmi tíñajihín Espirituhu Ntíaná. Espiritu ch'onk'un xi ts'e ní nda kontraha Cristo tíñajihín. Ja kinu'yó nga tjihin nga kj'uaí xi ngjuai kontraha xi kits'ín nibá Ntíaná. Kui ja tíñá asuntee nd'ai.

<sup>4</sup> Jun ntíntintína, Ntíaná ts'enuu ko ja kin'e nganohoo já profeta tsank'á xu'bo, at'aha xi tíñajinnuu 'yún tjin saha nga'yún nga xi tíñajihín xuta asuntee.

<sup>5</sup> Kui já xu'bo xi xuta asuntee. Kui nga ni xi ts'e asuntee nchjaníjmíyaha ko xuta asuntee basínñuju ni xi nchja.

<sup>6</sup> Tunga máha jin, Ntíaná ts'ení. Xuta xi ja be Ntíaná, kui xi basínñjuni. Xuta xi najmi Ntíaná ts'ehe, kui xi najmi basínñjuni. B'a n'e chaha yá xi tíñajihín Espiritu xi tsuya ni xi naxu tjin ko yá xi tíñajihín jáninda xi b'anacha.

### *B'i ts'ín tsakúya Jua mí nihi xi y'aha kjuatjoo*

<sup>7</sup> Jun já nts'ena, b'i ngján n'etjáá xinkíá, at'aha Ntíaná nibáha ra kjuatjoo ko ngayjee xi tjihín kjuatjo, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama ko kui xi be Ntíaná.

<sup>8</sup> Xi najmi tjihín kjuatjo, najmi kjee be Ntíaná, at'aha kjuatjohó Ntíaná.

<sup>9</sup> B'i ts'ín tsakúchjiná kjuatjoho Ntíaná. Kits'ín nibá Ntí nku tutuhu asuntee, tu xi ngat'aha Ntíhi sakúhuná nga kúintsuba tík'aán.

<sup>10</sup> ¿Mí nihi xi 'mihí kjuatjoo? Najmi tsa ñá xi kin'etjáá Ntíaná. Kui ní xi kits'íntjoná ko kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'índyjat'aha ngatitsunná nk'ie nga kitsjá yjoho xi nkúhu chje. Kuihí ni xu'b'i xi tsakúchji kjuatjoo.

<sup>11</sup> Jun já nts'ena, tsa b'a ts'ín kits'íntjoná Ntíaná, kui nga kō tā ñá tā tjíhin nga b'í ngján n'etjohoná xinkíá.

<sup>12</sup> Ndaha nku najmi kjee be nkú tjin Ntíaná, tunga tsa b'í ngján n'etjáá xinkíá, Ntíaná tíñajin tehentená kō kjuatjohō s'ejña chji kikjin ajinná.

<sup>13</sup> Yaá nga tintsúbajin tehenteheé Ntíaná kō nga kui tíñajin tehentená, at'aha kitsjáná Espirituhu.

<sup>14</sup> Kō jin kiya kikjin kō túbixínyakixi nga Ntia Na'miu kits'ín nibá Ntíhi tu xi ts'íink'ankihi xuta xi tjin asuntee.

<sup>15</sup> Tu yáhá ni xi ts'íinkjáihin nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná, kui xi tíñajin tehente Ntíaná kō Ntíaná tíñajin tehentehe xuta xu'bo.

<sup>16</sup> Mankjinná kō s'ejinná nga tjohō ñá Ntíaná. Ntíaná kui xi kjuatjo, kō xi tíñajin tehente kjuatjoo, kui xi tíñajin tehente Ntíaná kō Ntíaná tíñajin tehentehe xuta xu'bo.

<sup>17</sup> B'a ts'ín s'ejña chji kikjihin kjuatjoo ajinná, tu xi najmi jo jan kamahaná nistjin nk'ie nga kuasehe Ntíaná mí nihi xi kits'ín nga nkúnkú xuta. At'aha xi nkú ts'ín y'ejña Jesucristo, b'a ts'ín tintsubaá asuntei.

<sup>18</sup> Má nga tjin kjuatjo najmi tjin kjuabinkjun. Kjuatjo xi kui kikjiun, kui xi m'osje kjuabinkjuun, at'aha xi tjen kjuaha, kui xi tsankjún. Kui b'a maha, xi tsankjúhun, kui xi najmi kjee tíñajihin kjuatjo xi kui kikjin.

<sup>19</sup> Ñá tjoná Ntíaná at'aha Ntíaná tjun kits'íntjoná.

<sup>20</sup> Tsa tjin xi: “Tjona Ntíaná”, kuitsu kō tu sa unkiehé ngá nda nts'e, kui xi túb'anacha. At'aha xi najmi tjohō nda nts'e xi tíma tibase'a, ¿nkú ts'ín ts'íintjoho Ntíaná nga najmi tibe?

<sup>21</sup> Xi tjohō Ntíaná tíhin nga tā ts'íintjo nda nts'e. Kuihí kjuatéxuma xu'bi xi kin'ekjáin.

## 5

### *B'í ts'ín tsakúya Jua ni xi ts'ín xi ntíhi Ntíaná*

<sup>1</sup> Ngayjee xi s'ejihin nga Jesu xi kits'ín nibá Ntíaná, kui xi kitsjáha Ntíaná nga ntíhi kama. Kō ngayjee xi tjohō Ntia Na'miná, kui xi tā tjohō ngayjee xi ntíhi Ntíaná.

<sup>2</sup> Nk'ie nga tjoná Ntíaná kō t'n'etjusaán ni xi y'ejña, ya chji chjiá nga tā tjoná ngayjee xi ntíhi Ntíaná.

<sup>3</sup> Nga n'etjáá Ntíaná, kui xi tsuhu ra nga n'etjusaán ni xi y'ejña. Kō najmi ch'á xi áí ni xi y'ejña Ntíaná,

<sup>4</sup> at'aha ngayjee xi ja ntíhi Ntíaná ts'ín nganaha asuntei. Kō ngat'aha nga s'ejinná Jesucristo, b'a ts'ín kin'e nganaha raá asuntee.

<sup>5</sup> Xi s'ejihin nga Jesu xi Ntíhi Ntíaná, kui xi ts'ín nganaha asuntee.

### *B'í ts'ín tsakúya Jua xi nkú ts'ín Ntíaná y'ejña chji Jesu*

<sup>6</sup> Ntánijua kō jní j'ai s'ejña chjihi Jesucristo. Najmi tu suba ntánijua, ntánijua ní kō jní. Kō Espirituhu Ntíaná tā tsuya kui ni, at'aha kjuaxi ni xi nchja Espiritu.

<sup>7</sup> Jan maha xi b'ejña chji yáha Jesucristo:

<sup>8</sup> Espirituhu Ntíaná, ntánijuo kō jní. Nkuhú b'a incha tsu nga joon.

<sup>9</sup> Tsa n'ekjáihín én xi nchja xuta nga nchjanijmíyaha nku ni, tunga yúhún chjihí ra én xi nchja Ntíaná. Á 'yún chjihí ra, at'aha Ntíaná xi kinchja nga y'ejña chji Ntíhi.

<sup>10</sup> Xi s'ejihin Ntíhi Ntíaná, kui xi animaha tíñajihin én xi kinchja Ntíaná nga y'ejña chji Ntíhi. Tunga xi najmi s'ejihin Ntíaná, kui xi tibe tsank'á, at'aha najmi s'ejihin én xi kinchja Ntíaná nga y'ejña chji Ntíhi.

<sup>11</sup> Nga kitsjáná nga kuintsuba tík'un síaán kò nga Ntíhí sakújinná kjuatík'un xu'bi, kui én xu'bi xi kinchja Ntíaná.

<sup>12</sup> Xi tíñajihín Ntíhí Ntíaná, kui xi tíñaha kjuatík'uun. Tunga xi najmi tíñajihín Ntíhí Ntíaná, kui xi najmi tíñaha kjuatík'uun.

*B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujin*

<sup>13</sup> Kuak'iet'ánuu ni xu'bi, jun xi s'ejinnuu Ntíhí Ntíaná, tu xi cháhanu nga tíñanuu kjuatík'un xu'bi kò kuintsuba tík'un síún.

<sup>14</sup> Ma'yúnk'aán Ntíaná, at'aha yaá tsa kuinchihí xi nkú ts'ín mjehe nga kuinchihí, kuasínñjuná.

<sup>15</sup> Kò xi nkú ts'ín yaá nga Ntíaná basínñjuhu tu mí nihí ni xi binchihí, b'a ta ts'ín yaá nga ja n'ekjáhíin ni xi kuakinchihí.

<sup>16</sup> Tsa tjin xi tíbe nga ngatitsun títs'ín nda nts'e, kò tsa ngatitsun xi títs'ín najmi ngabaya tjehe ra, nk'ie nga kuinchijakò Ntíaná kanchjantjai kò Ntíaná tsjá ngaha ra nda nts'e nga k'úéjña tík'un. Ngatitsun xi najmi tjehe ra ngabaya tinchjanijmíyahana. At'aha tjin ngatitsun xi tjehe ra ngabaya. Najmi tbankia nga chubantjo xi ts'ín ngatitsun xu'bo.

<sup>17</sup> Ngayjee ni xi najmi nda xi ts'ín xuta, kui xi ngatitsun, tunga tjihín ngatitsun xi najmi tjehe ra ngabaya.

<sup>18</sup> Yaá nga xi kitsjáha Ntíaná nga kama ntíhí najmi nkaha nga ts'ín ngatitsun, at'aha Ntíhí Ntíaná kuhun xuta xu'bo kò najmi ts'ínkoho ndanindoo.

<sup>19</sup> Kò yaá nga Ntíaná ts'ená kò nga ndanindoo batéxumaha ngayjee asuntee.

<sup>20</sup> Kò ta yaá nga j'ai Ntíhí Ntíaná kò kitsjáná kjuankjintak'un tu xi cháhaná Ntía xi nku tutuu. Tintsubajihíin xi nku tutuu, kui xi Jesucristo Ntíhí Ntíaná. Kuihí xi Ntía xi nku tutuu kò kui xi tsjáha nga k'úéntu tík'un sín xuta.

<sup>21</sup> Jun ntína, tiyú t'axíhuun ntía xi xuta ts'ínnda.

## Xujun xi ma joho xi kits'íntu nda postru Jua

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Jua xuta ninku*

<sup>1</sup> An xi ndacháha xuta ninku títs'inkjínuu xujun jun xuta ninku xi j'ájinnuu Ntíaná, xi tjona at'aha tintsúbajían ni xi naxu tjín. Ko najmi tu nku an xi tjoho jun. Ko ní ta tjoho jun ngayjee xuta xi ja mankjihin ni xi naxu tjín.

<sup>2</sup> At'aha ni xi naxu tjín tíñajin tehente animaná ko tu nku s'ejñajihinná tu nkjéhé ni.

<sup>3</sup> Katsjánuu kjuanda ko kjuajyu ko katuma nimaha jun Ntia Na'miná ko Nda Ntíaná Jesucristo xi Ntíhi Ntia Na'miná. Kats'ínts'ejihinnuu ni xi naxu tjín ko kjuatjo.

### *B'i ts'ín tsakúya Jua nga n'etjáa xinkia*

<sup>4</sup> Tsjo nkjún kamana nk'ie nga kkie k'ua xuta ts'ajun xi tíncha ts'ín ni xi naxu tjín, xi nkú ts'ín y'ejña Ntia Na'miná.

<sup>5</sup> Ko nd'ai já nts'ena, títbankinuu nga b'i ngján n'etjáa xinkia. Ni xi tít'et'ánuu nd'ai, najmi as'ai tít'ejñahá Ntíaná. Xi nkú níhi nga tuts'ihin ni kin'ekjóhooon ni xu'bi.

<sup>6</sup> Kjuatjo 'mihí nga n'ee ni xi y'ejña Ntíaná. ¿Mí nihi xi y'ejña nga n'ee? Nk'ie nga n'etjáa xinkia, xi nkú ts'ín kik'innyanuu nga tuts'ihin ni.

### *B'i ts'ín tsukúya Jua ni xi incha ts'ín já maestru tsank'á xi tjín*

<sup>7</sup> At'aha tjíma nkjún asuntee já tsank'á xi najmi ts'ínkjáihin nga yjoninte kik'a Jesucristo nga j'ai asunteej. Xi b'a títsu, kui xi tít'anacha ko kui xi fi kontraha xi kits'ín nibá Ntíaná.

<sup>8</sup> Chuhun yjonuu tu xi najmi n'ekatsúnnyahanu ni xi y'entjei ajinnuu. Tsa chuhun kui ni, n'ekjóhooon ngayjee ni xi kanénuu.

<sup>9</sup> Tu yáhani xi k'úesuhun ni xi tsakúya Cristo nga najmi basinñajin ni xi kisakúyaha, kui xi najmi be Ntíaná. Tunga xi síñajin tehente ni xi tsakúya Cristo, kui xi be Ntia Na'miu ko Ntíu.

<sup>10</sup> Tsa tjín xi kuichúsenuu ko najmi kuakúyanuu ni xi tsakúya Cristo, najmi tu n'ekjóhooon ni'yanuu ko ta ndaha najmi tu suniñohoo.

<sup>11</sup> At'aha xi kjúaniñaha, kui xi títasinko xuta xu'bo nga tífikondju xá ch'onk'uhun.

### *B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujun*

<sup>12</sup> Tjín nkjún sana ni xi xinnuu, tunga najmi mjehéna xujun k'uet'ánuu. Mjena kfíntsubek'únnuu ko kuinchjanjmíkonuu nga kuichusenuu, tu xi b'a ts'ín tu xi tsjohó k'úéhená.

<sup>13</sup> Títs'inkjínuu kjuasuniña xuta ninku xinkiu xi tjín ej xi Ntíaná ta j'ájihin.

## Xujun xi ma jahan xi kits'ínntu nda postru Jua

### *B'i ts'ín kikjaniñaha Jua Gayo*

<sup>1</sup> An xi ndacháha xuta ninku títs'inkjíhi xujun nda xinkjián Gayo. Tjo kjuaxina ji.

<sup>2</sup> Ji nda nts'ena, bankihí Ntjaná nga xi nkú ts'ín nda tísájin ni xi ts'e, b'a ta ts'ín nda kasakú niyáhi ngayjee ni xi n'ei ko nga nda nistjin xi tsjáhi nga kuinchin.

<sup>3</sup> At'aha tsjo nkún kamana nk'ie nga j'aisena k'ua já nts'eé nga kitsúyana ni xi kíkíe, nga tu nkú tñennkiní Ntjaná ko nga xi nkú ts'ín tisinñajin ni xi yaha ra ni xi naxu tjín.

<sup>4</sup> Nga nt'e nga ntína tinchajin ni xi naxu tjín, kui nihi xi 'yún tsjana kjuatsjo.

### *B'i ts'ín kitsúya Jua xi nkú ts'ín Gayo tsasinko xuta ninku xi j'aik'úhun*

<sup>5</sup> Ji ndats'ena, t'n'ei ni xi b'a tjín nk'ie nga túbisinkoi já nts'eé ko 'yún nkún sa nda t'n'ei nga túbisinkoi xi nibáha xin nanki.

<sup>6</sup> Nginkun xuta ninku kitsúya já nts'eé xu'bi xi nkú ts'ín tjohi. Ko nda n'ei tsa kuisinkoi nga ts'índjuú ngáha niyáha, at'aha b'a ts'ín tjihin nga kuisinkaá xuta xi ts'inxát'aha Ntjaná.

<sup>7</sup> At'aha tjoho Jesucristo, kui nga incha tsitjuhu nankihí. Najmi incha kits'ínkjáihin ni xi ts'e xuta asuntee.

<sup>8</sup> Kui b'a maha, tjihin nga k'uauntehe raá ni'yaná já nts'eé xi nkúhu xu'bi, tu xi kuisinkohóna nga k'uénijmí ni xi naxu tjín.

### *B'i ts'ín kitsúya Jua xi nkú ch'on kits'ín Diotrefe*

<sup>9</sup> Kits'ínkjíhi nku xujun xuta ninku, tunga máha Diotrefe, tsjoho nga tu nku kuihí kuatéxumaha xuta ninku. Najmi títs'ínkjáihin xá xi tjínni.

<sup>10</sup> Kui kjuaha, tsa kfíhinna yo, ts'innisihí ra ni xi títs'ín. At'aha én tsank'á tíkjesíntjennení ko ch'on ts'ín tínchjayanení. Ko najmi tu nku ni xu'bi xi títs'ín. Ta najmi ts'ínkjáihin já nts'eé xi bichúk'uhun. B'échjaha xi mjehe ts'ínkjáihin já nts'eé ko m'osje ajihin xuta ninku.

<sup>11</sup> Ji nda nts'ena, najmi tu n'ei ni xi ts'ín já ch'onk'uun. Ni xi ts'ín ní já xi nda ts'ín, kui xi n'ei. Xi nda títs'ín, kui xi Ntjaná ts'ehe. Tunga xi ch'on títs'ín, kui xi najmi kjee be Ntjaná.

### *B'i ts'ín kitsúya Jua nga nda títs'ín Demetrio*

<sup>12</sup> Ngayjee xuta tsuya nga nda títs'ín Demetrio, ko kjuaxi kjáihin ni xi incha tsu. Ko jin ta nda chubanijmíyahani nkú nda ts'ín ndo. Ji yai nga kjuaxi ni xi chubai.

### *B'i ts'ín kits'ínkje Jua xujun*

<sup>13</sup> Tjín nkún sana ni xi xíhin, tunga najmi mjehéna xujun k'uet'áha,

<sup>14</sup> at'aha mjena kfínse xatíhi ko kuinchjanijmíko.

<sup>15</sup> Kas'ehi kjuajyu. Xi tjoho ji xi tjín ei tíncha ts'ínkjíhi kjuasuniña, ko ta tjehin ichí kjuasuniñani nga nkúnkú xi tjoní xi tjín yo.

## Xujun xi kits'inntu Juda

### *B'i ts'in kikjaniñaha Juda xuta ninku*

<sup>1</sup> An Juda, an xi nda musu síhin Jesucristo ko nda nts'é tíxihin Santiago, títs'inkjínúu xujún jun xi kich'ajinnúu. Ntía Na'miná tjoho jun ko tikunnúu Jesucristo.

<sup>2</sup> Katuma nimaha Ntíaná jun ko 'yún katsjánúu kjuajyu ko kjuatjo.

### *B'i ts'in tsakúya Juda ni xi ts'in ja maestru tsank'á xi tjínjihin xuta ninku*

<sup>3</sup> Já nts'e, ja nd'ai mje nkjúhunna nga k'uet'ánúu xi nkú ts'in nkuhú ts'ankiá. Nd'ai tjíhin nga túb'entúnúu ko túbankinúu nga n'e chúkjuo nga tinchajiun xi nkú ts'in s'ejinná, kui xi nkuhú nga kin'ekjas'eheñ ra xuta xi kikj'áts'e Ntíaná.

<sup>4</sup> B'a tíxian at'aha k'ua já xi jas'enjin mañanúu. Kui xi ja nd'ai tíñanehe ra ni xi kanéhe at'aha najmi nda kits'in. Najmi benkjún Ntíaná jóo ko tíncha ts'inkj'óntjaiya kjuandaha Ntíaná. B'a tíncha tsu nga nk'ie nga kjuandaha Ntíaná tintsúbajián ma n'eé tu mí nihí ni. Ko najmi ts'inkjáihin Jesucristo xi Nda Ntíaná maha ko xi batéxumaná.

<sup>5</sup> Ndaha tsa ja kisakúyanúu ni xi xinnúu, tunga mjehéna ts'inkj'áítsjennúu. Ntíaná ts'asjejin xuta xi ts'e nga kik'onsje ante Egipto ko askahan kits'inkjesun xi najmi kis'ejihin.

<sup>6</sup> Ko ntítsje xi najmi kixi kits'intjusun xá xi kik'aihi nga tu y'entu masehén antehe, kui xi kjintuyá'yún sín má jyuun santa nkúhu nga n'ekokua nk'ie nga kuichú nistjin chánka nga chasehe mí nihi xi kits'in nga nkúnkú xuta.

<sup>7</sup> B'a ta incha kits'in xuta xi kis'e nanki Sodoma ko nanki Gomorra ko nanki xi tjíndaihi, xi nkú nga incha kits'in ntítsjee. Incha kits'inkas'eheñ yjoho nga chuba kikjantukohó xinkjín. Najmi kikienkjún yjoho nga 'yún tse ni xi incha kits'in. Kui nga kin'e nibájeneheñ ra nd'í xi najmi maha 'meyaha. B'a ts'in kik'aihi ra kjua'un. Kui niu xi bakúyaná nkú maná nk'ie nga najmi nu'yá'éheén Ntíaná.

<sup>8</sup> Ko b'a ta kamaha já xi jas'ejín mañanúu. Ngat'aha nchiníhi títs'in chuntíhi yjoho nginkun Ntíaná, najmi benkjún xi tjíhin xá ko ch'on ts'in nchjayane xi i nk'a ján.

<sup>9</sup> Najmi ma b'a n'e, ta santaha ntítsje k'aku Miguel najmi b'a kits'in. Nk'ie nga tákjanko ndanindo nga tákjanyaha yjonintehe Moise, najmi kama k'un tsa ta kuihi kits'ihin kjuu yjoho. Tu sa ní b'i kitsú: "¡Ntíaná kats'innijéhi ni xi t'n'ei!"

<sup>10</sup> Tunga máha já xi jas'ejin mañanúu, chuba ch'ohón ts'in nchjayane ni xi najmi mankjihin. Ko máha ni xi mankjín suba kuihi, xi chuba ts'inkjáihín ra xi nkú joyaha chu nga najmi ts'innkjink'un, kui ngat'aha ni xu'bjí títs'inkatsúhun yjoho.

<sup>11</sup> ¡Nima rú ts'ihin jóo! Ngakjá tjíma xi nkú ts'in ngakjá kikjatsú'ba Cain. At'aha 'yún mjehe toon, kui nga títs'inndyjajihin ra yjoho xi nkúhu nda profeta Balaam. Ko at'aha incha fi kontraha xi tjíhin xá, kui nga kuayáha xi nkúhu Kore.

<sup>12</sup> Nk'ie nga ajihin kjuatjoho Nda Ntíaná ma ñjakúko xinkju, ta bichú jóo yo, tunga najmi kjehén ra niyá nga k'úéntujinnúu jóo. Chuba kjinehé ko 'bi nga najmi chumi nihi xi nusihin. Xi nkú joyaha nintjé xi najmi tjíhin ts'í jóo, xi tu má xi tjeheñ ni fikoho ntjo. Ko xi nkú joyaha yá tu xi najmi bjaha tu nga nistjihin, xi nkúhu yá xi kjamaha kjin kichjuyanji, yá xi tu xí jahá k'ien.

<sup>13</sup> Xi nkú ts'ín baténdzjo xúhu t'éhen ntáchak'uun nga 'yún, b'a ts'ín bakúchji jóo ni ch'onk'un xi ts'ín, ni xi tjíhin nga kama subaha kai. Kui xi nkú joyaha niñu xi kindyjajihin niyáha. Kui xi tjeñ síhin má jyuun.

<sup>14</sup> Kits'ínkjó Ntíaná jóo nk'ie nga kits'ínkinchja Enoc. Enoc kui xi kama ntje xi ma yatuhu ra Adan. B'i kitsú: “An kieke nga j'aiko Ntíaná nkjin nkjún mij ntítsjehe,

<sup>15</sup> tu xi kuasehe ra mí ni xi nda kits'ín ko mí ni xi najmi nda kits'ín ngayjee xuta ko tu xi xi najmi benkjúhun Ntíaná k'uéjñanehe ra mí nihi xi tjeñen. B'a n'ehe tu ngat'aha ngayjee ni ch'onk'un xi incha kits'ín ko tu ngat'aha ni ngayjee én ch'on tsu xi incha kitsúhu Ntíaná.”

<sup>16</sup> Najmi tjín ni xi sasíhin já xu'bi. Tu mí nihí ni xi b'a ts'ínko. Nkuhú ni xi nchjaha animaha, kui xi bangisjai. Nk'a b'asje yoho nga nchja, ko tu xi sakúhu ra ni xi incha mjehe, nda nchjayane k'ua xuta.

*B'i ts'ín kits'ínnyáha Juda xuta ninku*

<sup>17</sup> Tunga jun já nts'ena, n'ekj'áitsjon én xi kitsúya tíjun já postruhu Nda Ntíaná Jesucristo.

<sup>18</sup> B'a kitsúnuu: “Nístjin xi fekuu s'e xuta xi kuajnukie ni xi ts'e Ntíaná ko k'úéntujín ni ch'onk'un xi incha fásihín.”

<sup>19</sup> Kui xutaha xi bakjánya xuta ninku, xi ts'ín ni ch'onk'un xi nchjaha animaha. Najmi tíñajihin Espirituhu Ntíaná.

<sup>20</sup> Tunga máha jun, já nts'ena, ndjá tinchajiun xi nkú ts'ín s'ejinnuu, kui xi tu xi naxuhú nginkun Ntíaná. Ko xi nkú ts'ín tsjánnyánu Espirituhu Ntíaná, b'a ts'ín chubakoo Ntíaná.

<sup>21</sup> Katjindjukonuu kjuatjoho Ntíaná nga chúyoho nístjin nga Nda Ntíaná Jesucristo ts'íink'íentu tík'unko sínná kjuanima tak'uhun.

<sup>22</sup> Katuma nimanuu xi jo jan tímaha.

<sup>23</sup> N'esjejiun ajin nd'íu xi yo tíntujín. Xi machjéhen nga kama nimanuu, katuma nimanuu. Tunga chúhún ruu yonuu nga b'a n'o, tu xi najmi ts'íinkatsúhunnuu ni ch'onk'un xi kits'ín.

*B'i ts'ín kits'intsjoho Juda Ntíaná*

<sup>24</sup> Ntíaná tjíhin nga'yún nga kúnnuu tu xi najmi kuankín t'axíhin ruu ni xi ts'e, ko ts'ín nga najmi chumi nihi xi chjuntí s'enuu ko tsjánuu kjuatsjo chánka tu xi kuinchahanu nginkun nístjin nk'ie nga kuakúchji kjuachánkaha.

<sup>25</sup> Nku tutuhú kui xi Ntíaná xi ts'ínk'ankiná. Kui xi kan'etsjoho, kayaha nga chánka ko nga kui xi batéxuma, ko nga kui xi tjíhin nga'yún, tu ngat'aha Nda Ntíaná Jesucristo. B'a kama ko tu nkjéhe ni nga b'a tíma. B'a katuma.



## Xujun xi tjit'a ni xi y'éjña chji Jesucristo nga kama

### *B'i ts'in b'aha ra xujun*

<sup>1</sup> Jesucristo y'éjña chji ni xi tjit'a xujun xu'bi. Ntjaná kits'ínkjas'ehen tu xi kui kuéjña chjihí ra xuta xi ts'e ni xi tjihin nga kama xatí. Kits'ín nibá ntítsjehe tu xi kuakúchjihí ra niñ Jua, kui xi nda musuhu.

<sup>2</sup> Eí títsuya Jua ni xi kama chjihí, kui niu xi éhen Ntjaná ko ni xi kitsúya Jesucristo.

<sup>3</sup> ¡Á b'a nda tjihin ts'e xi ts'ínyaha én xu'bi xi kits'ín nibá Ntjaná, ko á b'a nda tjihin ts'e xi basínñjuhu ra ko ts'ínsihin ra ni xi tjit'aha ei, at'aha ja tifi tiña nistjiun!

### *B'i ts'in kits'ínkjihí Jua kjuasuniña xuta ninku*

<sup>4</sup> An Jua tít's'ínkjínúu xujun, ninku yatu xi tintsuboo ante Asia. Katsjánúu kjuanda ko kjuajyu Ntjaná xi tijná, y'ejña ko kj'uaí. Katsjánúu kjuanda ko kjuajyu espíritu xi yatu incha maha xi tjin nginkun má b'ejña Ntjaná nga batéxuma.

<sup>5</sup> Katsjánúu kjuanda ko kjuajyu Jesucristo xi títsuya ni xi ts'e Ntjaná. Kui xi tjun j'áiyaha ajihin xuta k'ien ko batéxumaha já rej xi tjin asuntee. Kui xi tjoho ñá ko tsaténdzjo jnihí nga kits'ínkjejnú ngatitsunná.

<sup>6</sup> Kits'ín maná xuta xi ts'e tu xi kuatexumahaná ko n'etsjoohó Ntjaha ko Na'mihí xi nkúhu já na'mi xi ts'e. ¡Kas'ehe kjuachánka ko katatéxuma santaha tu nkjéhé ni! B'a katuma.

<sup>7</sup> ¡Chasoo, kui xi nibájin nintju! Ngayjee xuta skuehe, santaha ko já xi kik'iénjinkihí kicha. Kjintá nkjún ngayjee xuta naxinantá xi tjin asuntee nk'ie nga skuehe. Jhon, b'a katuma.

<sup>8</sup> “An xi xi tjuhun ko xi fekuhu”, titsu Ntjaná xi tjihin nga'yún, xi tijná, y'ejña ko kj'uaí.

### *B'i ts'in tsakúchji yjoho Jesu*

<sup>9</sup> An nda nts'o Jua ta tíf'ajian kjuá'un xi tíncha bitjajún. Jun ko an Ntjaná tibatéxumaná. Jun ko an t'n'e chúkjuá kjuanimá nga nkúhu makaá Jesu. Tsátejñanijé xjo xi 'mi Patmo at'aha y'enijmiá éhen Ntjaná ko kits'ínkié yjona nga Jesu tjennkia.

<sup>10</sup> Nku tuminku j'ajinna Espirituhu Ntjaná ko astán kint'e nga nibaha nku nta xi tu xí 'yúhún jane, xi nkú joyaha nku tjio.

<sup>11</sup> B'a kitsúna:

– T'et'a xujun ni xi chai ko n'ekjihí ninku yatu xi tjin ante Asia, ninku xi tijná nanki Efeso, xi tijná nanki Esmirna, xi tijná nanki Pergamo, xi tijná nanki Tiatira, xi tijná nanki Sardi, xi tijná nanki Filadelfia, ko xi tijná nanki Laodicea.

<sup>12</sup> As'ai kits'ínk'ótjiya tu xi skuehena yá xi tínchjakona. Nk'ie nga kits'ínk'ótjiya, kieke yatu ni toonsine xi s'entusún nd'í xi ts'in ndzjen.

<sup>13</sup> Ajihin nd'í xi ts'in ndzjeen kieke xi b'a tjin Ntíhi Ndax'ijun tjin. Nku najyun ndju yja xi bichú santaha tsuku ko nku ni toonsine tjikjá 'mehe.

<sup>14</sup> Taba ntsjaha xi nkú joyaha ntsjaha chutsanka ko xi nkú joyaha nch'an. B'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í.

<sup>15</sup> Tíbat'ai tsukú xi nkú joyaha kicha sine bronce xi kin'e'na nga kin'echuhun. Tu xí 'yún ntaha, xi nkú joyaha xi nkú ts'ín faneya ntáje nga 'yún xu.

<sup>16</sup> Ntsja kixi tjit'aha yatu niñu ko ts'a tsitjuhu nku kicha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba. B'a tjin ankjín xi nkú joyaha ts'íu nga 'yún bat'ai.

<sup>17</sup> Nk'ie nga kieke, jáikijne kinte tsukú ko b'a kama xi tsaya kama. Tunga jánehéna ntsja kixi ko b'i kitsúna:

—Najmi tu binkjuin. An xi tjuhun ko xi fekuhu

<sup>18</sup> ko xi tijná t'ík'un. Tsaya tunga nd'ai tijná t'ík'an tu nkjéhé ni. An tijnána yubihí ngabayoo ko antehé xuta k'ien.

<sup>19</sup> T'et'ai ni xi kuayai, ni xi tíma nd'ai ko ni xi kama askahan.

<sup>20</sup> B'i tsuhu ra ni xi tijná 'ma xi kuayai, niñu xi yatu xi kuayai ntsa kixia ko ni toonsine yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen. Niñu xi yatu, kui xi ntítsje xi basehe ninku xi yatu. Ko ni xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjen xi yatu, kui xi ninku xi yatu.

## 2

### *B'i tsu én xi kits'ínkijhi Jesucristo ninku xi tijná nanki Efeso*

<sup>1</sup> B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta ninku Efeso: “B'i títsu xi tjit'aha niñu xi yatu ntsja kixi, xi tsú'bajin kamasehen ni toonsine xi yatu xi s'entusún nd'í xi ts'ín ndzjeen:

<sup>2</sup> Be ni xi t'ín'ei, xi nkú ts'ín t'íb'enki kjuanima xá xi t'ín'ei ko xi nkú ts'ín t'ín'e chúkjuai. Be nk'ie nga najmi sasíhin ni xi incha ts'ín já ch'onk'uun. Kichjut'ayák'uin já xi já postru t'íncha ts'ín ma maña yjoho ko kiyai nga já tsank'á niu, nga najmi já postru.

<sup>3</sup> T'ín'etsentai kjuanima xi t'íbitjajin ko t'ín'e chúkjuai kjuanima xi tísakúhi ngat'ana. Najmi tifehe tak'uin.

<sup>4</sup> Tunga najmi tísasíhína ngat'a ts'i nga najmi ta t'jihin ri kjuatjo xi kis'ejñahi nga tjuhun.

<sup>5</sup> Kui nga n'ekj'áítsjehenni ni xi ja kin'e t'axín. T'inchj'aha ri animahi ko n'e ngáhani xi nkú kin'ei nga tjuhun. At'aha tsa najmi b'a n'ei, kjuáisehe ko kjexían ni xi síjñasun nd'í xi ts'ín ndzjen xi ts'i má nga tijná. B'a ts'ian tsa najmi k'úínchj'aha ri animahi.

<sup>6</sup> Nda tjin nga najmi sasíhin já nicolajita. An ta najmi sasínna jóo.

<sup>7</sup> 'ixi tjen tjabaxíñju katasíñju ni xi títsuhu Espiritu xuta ninku! Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha nga kjine tuhu yá xi ts'ínk'íentu t'ík'uhun xuta, xi síjña ndjiojmihí Ntjaná.”

### *B'i tsu én xi kits'ínkijhi Jesucristo ninku xi tijná nanki Esmirna*

<sup>8</sup> B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúhí ntítsjehe xuta ninku Esmirna: “B'i títsu xi tjuun ko xi fekuu, xi k'ien ko xi tijná t'ík'un ngáha:

<sup>9</sup> Be nga tíyai kju'a'un ko nga x'ain, tunga nk'ie nga basehe, nchiná ní. Be nga t'inchjatit'aihin xuta xi ntje judio t'íncha ts'ín ma maña yjoho. Najmi xuta judio niu. Xuta xi yjanki níhi ndanindoo niu.

<sup>10</sup> Najmi tu binkjuin kjuanima xi kuitjánki. At'aha k'ua xuta xi ts'ajun ts'ínkjas'en nubayá ndanindoo tu xi chjút'ayák'uhunnuu. Te nistjin t'jihin nga sakúnuu kju'a'un. Ndjá t'isínjñai ndaha tsa t'jihin nga kuayái, ko an tsjaha corona xi k'uaihi xuta xi k'úentu t'ík'uun.

<sup>11</sup> 'ixi tjen tjabaxíñju katasíñju ni xi títsuhu Espiritu xuta ninku! Xi ts'ín ngana, kui xi najmi ta skuhehe ngabaya xi ma jóo.”

### *B'i tsu én xi kits'ínkijhi Jesucristo ninku xi tijná nanki Pergamo*

12 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe xuta nínku Pergamo: "B'i títsu xi tǐjñaha kicha ndju ntsí xi yjo nga jo ngaba:

13 Be ni xi tǐn'ei ko nga má tǐjña ndanindoo nga tibatéxuma tinchin. Tu nkú kixihí tisinjñai ko tu nkú tís'ejihín ri an, b'aha ra nistjin nga kin'ek'ien nda musuna Antipa xi y'énijmína. Kin'ek'ien ajinnuu má nga tǐjña ndanindoo.

14 'Tunga tǐjihín ni xi najmi tísasínna xi tǐn'ei. At'aha tǐjntujǐhin k'ua xi tǐncha ts'ín ni xi tsakúya nda profeta Balaam. Kui tsinchá'a nda rej Balac xi nkú ts'ín kama ts'íinkijnejihin ngatitsun xuta xi ntje Israel tǐjehen ra, tu xi incha kǐjinehe chje xi kik'aihí ra ntǐa xi ts'índaha ntsja xuta ko tu xi chuba incha kǐjúántukohó xinkjín.

15 Ko ta tǐjntujǐhin k'ua xi tǐncha tǐts'ín sa ni xi bakúya já nicolaíta.

16 Kui b'a maha, t'inchj'aha ri animahí. Tsa najmi b'a n'ei, kǐjúáise xatíhi ko kicha xi tǐbitjuhu tsu'ba kǐjankohona xuta xi b'a tǐncha ts'ún.

17 'ǐxi tǐjen tǐjǐbaxínñju katasínñju ni xi tǐtsuhu Espiritu xuta nínku! Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha nga kǐjine manaa xi tǐjña 'ma, ko ta tsjaha nku ndjio taba má nga tǐjt'a nku j'áin tsetse xi najmi ch'a be. Tu nkuhú xi ts'íinkjáhín, kui xi skue."

*B'i tsu én xi kits'ínkijhi Jesucristo nínku xi tǐjña nanki Tiatira*

18 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe xuta nínku Tiatira: "B'i títsu Ntíhi Ntǐaná, xi b'a k'un tunkun xi nkú joyaha nd'í ko tsuku xi nkú joyaha kicha sine bronce xi kin'e'na nga kin'echuhun:

19 Be ni xi tǐn'ei, nga tǐjohi ko s'ejihín an, nga tǐn'exát'aní ko xi nkú n'e tǐn'e chǐkǐjuaí. Be nga 'yún tǐn'exá sai nd'aj nk'ie nga tuts'ihín ni.

20 'Tunga kuihí ni xu'bi xi najmi tísasínna nga tǐn'ei. Tǐ'baǐnteihí na Jezabel xi na profeta tǐts'ín ma maña yjoho. Tǐbakúyaha ko tǐ'anachaha xuta xi ts'an, tu xi chuba incha kǐjúántukohó xinkjín ko incha kǐjine chje xi kik'aihí ntǐa xi ts'índaha ntsja xuta.

21 Kitsjantéhe no nga ngjuaikj'aha ra animaha tunga tu nkú mjehé ra chuba kǐjúántukohó já.

22 Kui nga nku ch'in ts'ín nibánehe no ko chánka kǐjuañima xi tsjaha já xi fantukohó, tsa najmi incha ngjuaikj'aha ra animaha nga incha k'uéntu ni xi tsakúyaha no.

23 Ts'ink'ién ntíhi no. B'a ts'ín skuehe ngayjee xuta nínku nga be xi nkú ts'ín tǐjntuyá kǐjuañjintak'uhun xuta ko animaha ko nga tsjanuu nga nkúnkú chǐjǐhi ni xi kin'o.

24 'Maha jun xi tǐntsuboo Tiatira xi najmi tǐn'o ni xi tǐbakúya no ko najmi tsinchiyó ni xi tsu xuta nga tǐjihín ndanindoo, ni xi tǐjntu'má, b'a tǐxinnuu nga najmi ta tsjahanuu kj'ái ch'á.

25 Tunga chǐhún ruu ni xi tǐjñanuu santa nkúhu nga kǐjúái ngáhana.

26 'Xi ts'ín ngana ko tu nku ngjuaíndjukohó xá xi mjena nga ts'ín, kui xi tsja xaha nga kuatéxumaha nanki xi tǐjín asuntee xi nkú ts'ín kitsjá xána Na'mína.

27 Ndjá kuatéxumaha xuta. B'a kamaha xuta xi nkú maha nku ndjǐi nga kicha bich'onnehe.

28 Xi ts'ín ngana, kui xi tsjaha niñu xi bat'ai nga ja tífi ma sen.

29 'ǐxi tǐjen tǐjǐbaxínñju katasínñju ni xi tǐtsuhu Espiritu xuta nínku!"

### 3

*B'i tsu én xi kits'ínkijhi Jesucristo nínku xi tǐjña nanki Sardi*

1 'B'i ts'ín t'et'ai nga n'entúíhi ntítsjehe xuta nínku Sardi: "B'i títsu xi tǐjñaha espíritu yatu xi ts'e Ntǐaná ko niñu xi yatuu: Be ni xi tǐn'ei. B'a incha tsu xuta nga tinchun tǐk'uin, tunga nk'ie nga basehe ja tsyai.

<sup>2</sup> Tjinchin ndai ko tjen nga'yíhin yjohi kintehe ni nga kuayá kjin. At'aha tibe nga najmi kixi tí'mikoí xáhi nginkun Ntiana.

<sup>3</sup> 'Kui nga n'ekj'áítsjehen ri yjohi ko tsjénki ni xi kik'aihi ko kinu'yái, ko t'inchj'aha ri animahi. Tsa najmi künchinndai, kjúáisehe xi nkú joyaha nku nda ndyjé ko najmi chai mí chubaha nga kjúáisehe.

<sup>4</sup> Tunga tjintujíhin ri nanki Sardj k'ua xuta xi najmi incha kits'in chuntí najyuhun. Kui xi k'úémakona nga ngjua najyun taba, at'aha kui xi incha tjehe ra nga k'úémakona.

<sup>5</sup> 'Xi ts'in ngana, kui xi n'engja najyun taba ko najmi ts'in ndyjájna j'áihin xujun má nga tjintut'á j'áihin xuta xi k'úentu tík'un. Tu sa ní ts'inkié yjona nga be xuta xu'bo nginkun Na'mina ko nginkun ntítsjehe.

<sup>6</sup> 'Xi tjen tjabaxínju katasínju ni xi títshu Espiritu xuta ninku!"

*B'i tsu én xi kits'ínkiji Jesucristo ninku xi tjña nanki Filadelfia*

<sup>7</sup> 'B'i ts'in t'et'ai nga n'entúhi ntítsjehe xuta ninku Filadelfia: "B'i títshu xi tsje ko naxu ni xi tsu, xi tjñaha yubihí nda rei David, xi kjex'á ko najmi ch'a maha b'échja, xi b'échja ko najmi ch'a maha kjex'á:

<sup>8</sup> Be ni xi t'n'ei. Chasei. Nginkuin tjentixana nku ankjua xi najmi ch'a maha b'échja. Be nga najmi 'yún tjíhin nga'yún, tunga t'n'etjusunní éna ko t'n'ekiei yjohi nga yaní.

<sup>9</sup> Nd'ai ni xi ts'ihin xuta sinagogaha ndanindoo, xuta tsank'á xi ntje judio tjehe ra ts'in ma maña yjoho, ts'in kjuayúhun ra nga incha ngjuaisinkunch'int'ahi tu xi b'a ts'in incha skuéhe nga tjona ji.

<sup>10</sup> 'Kich'atjói éna nga kin'e chúkjuai. Kui nga an ts'inkj'a t'axíhin ra kjuanima xi k'uaí nistjin nga chjút'ayák'un ngayjee xuta xi tjin asuntee, kjuanima xi k'uaí nga ngúsuhun asuntee.

<sup>11</sup> Kjúái xatía. Ndjá tisinjñajin ni xi tjñahi, tu xi najmi ch'a kjé'aha ri corona xi ts'i.

<sup>12</sup> 'Xi ts'in ngana, kui xi ts'in ma yásjaihi ninkuhu Ntiana. Ndahachí najmi ta kuitjunkihi yo. Ko k'uet'áha j'áihin Ntiana ko j'áihin naxinantáha Ntiana, kui xi nanki Jerusalem tsetse xi Ntiana ts'in nibájehen ndjiojmi ján. Ko ta k'uet'áha j'áin tsetsena.

<sup>13</sup> 'Xi tjen tjabaxínju katasínju ni xi títshu Espiritu xuta ninku!"

*B'i tsu én xi kits'ínkiji Jesucristo ninku xi tjña nanki Laodicea*

<sup>14</sup> 'B'i ts'in t'et'ai nga n'entúhi ntítsjehe xuta ninku Laodicea: "B'i títshu xi 'mi Xi Naxu, xi ma n'e s'ejihín ni xi tsuya ko xi naxu ni xi tsu, xi kits'índako Ntiana ni xi tjin:

<sup>15</sup> Be ni xi t'n'ei. Ji xi nkú joyaha ntánijua xi ndaha najmi nch'án ko ta ndaha najmi sje. 'Tsa tu nch'áhan mahani kai, ko tsa tu sje mahani kai!

<sup>16</sup> Tunga suk'ienní. Najmi nch'án ko ta ndaha najmi sjei. Kui nga kuatetéhera.

<sup>17</sup> At'aha: An xi nchiná. Nda ts'in tijná. Najmi chumi nihi xi ndyjat'ana, tibixín. Tunga najmi tímankjihín ri nga najmi tjíhin kjuatsjo, ko nga najmi chumi ni chjíhi ra ji, ko nga x'ain ko kai ko kisusti.

<sup>18</sup> 'Kui nga b'a tíxihin ra nga ch'atseheni ni xi tjinna. Ch'atsei toonsine xi 'yún nda, tu xi kama nchináhani. Ch'atsei najyun taba xi kamandyjai tu xi k'úé'mahani yjoninte kistihí xi títsháhi kjuasuba. Ch'atsei ntánki xi ts'ínnkiji tunkuini tu xi chahani.

<sup>19</sup> 'Ngayjee xi tjona, kui xi si nchjaka ko tsjanijáha. Kui nga tjen nga'yúhun ri yjohi ko t'inchj'aha ri animahi.

<sup>20</sup> Chasei. An síjña asti ankjuo nga títs'inkjane. Tsa tjín xi kuint'é ntana ko kjéx'á ankjuo, an kjuas'en má tíjña ko an kjíneka nichine ko kui kjínekona.

<sup>21</sup> 'Xi ts'ín ngana, kui xi tsjantéhe nga k'úejñat'akona má nga batexuma xi nkú ts'ín an ja kits'in ngana ko tíjñat'aka Na'mina má nga batexuma.

<sup>22</sup> 'iXi tjen tjabaxínñju katasínñju ni xi títsuhu Espiritu xuta ninku!"

## 4

*B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua xi nkú ts'ín kin'etsjoho Ntjaná ndjiojmi ján*

<sup>1</sup> Askahan nga ja j'a ni xu'bi, as'ai tsase ko kíkíe nku ankjuo xi tjentixa nk'a ján. Ko nta xi tjun kint'e, xi b'a ts'ín nu'yá xi nkú joyaha nga fane tjio, kui xi b'a kitsúna:

—Nibánji ei. Kuakuchjíhi ni xi tjíhin nga kama.

<sup>2</sup> Ta kuihi chubo j'aijína Espiritu ko kíkíe ndjiojmi ján xi kab'ejña nga tibatexuma.

<sup>3</sup> Sénnistjihin xi kab'ejña yo, kui xi b'a tjín xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un jaspe ko ndjio tsjo k'un kornalina. Ko sinkjántjaihi má kab'ejña nku yejña xi tibat'ai xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un esmeralda.

<sup>4</sup> Ko andaihi má kab'ejña kíkíe sa kan ñju jáchá xi ta incha kab'entu, xi incha yja najyun taba ko corona toonsine tjintu'áha.

<sup>5</sup> Má kab'ejña xi tibatexumoo tsitju nd'ích'on ko nta xi xaáhan kinu'yá ko janeya ch'on. Ko ankjín xi tibatexumoo títi yatu nd'í s'ekuyá. Kui xi tsuhu ra espiritu xi yatuhu Ntjaná.

<sup>6</sup> Ko ankjín má kab'ejña xi tibatexumoo ta kjijña nku ni xi b'a tjín xi nkúhu ntáchak'un xi 'na xi nkúhu chutsín.

Andaihi má kab'ejña xi tibatexumoo tjintu ñju xi tjintu tík'un, xi kitsejnúhu ra tunkun ankjín ko astun.

<sup>7</sup> Xi tjuun b'a tjín xi nkúhu xa. Xi ma joho b'a tjín xi nkúhu turu. Xi ma jahan b'a tjín ankjín xi nkúhu xuta. Ko xi ma ñjuhu b'a tjín xi nkúhu ja xi tífi tjen.

<sup>8</sup> Nga nkúnkú xi ñju tjintu tík'uun jun maha tsjankaha. Kitsejnúhu ra tunkun kintehe ko asunnk'aha. Tu nku nga tíncha sehé nistjin nistjen nga b'a tíncha tsu:

Ntjaná xi tsje, Ntjaná xi tsje, Ntjaná xi tsje.

Ntjaná xi tjíhin nga'yún.

Kui xi y'ejña, tíjña ko kj'uaí.

<sup>9</sup> Xi ñju tjintu tík'uun tíncha ts'ínkie yjoho nga chánka xi tibatexumoo, kui xi tíjña tík'un tu nkjéhé ni. Tíncha benkjún ko tíncha tsjáha máb'achjíhi. Ko nk'ie nga b'a tíncha ts'ín xi ñjuu,

<sup>10</sup> jáchá xi kan ñjuu tíncha basinkúnch'int'aha nga títs'íntsjoho xi tibatexumoo, xi tíjña tík'un tu nkjéhé ni. Tíncha b'entu coronaha nginkun nga b'i tíncha tsu:

<sup>11</sup> Ji Ntia xi Ntiani, ji xi tjehe ri nga chankjúhin

ko nga s'ehi kjuachánka ko nga'yún.

At'aha ji kin'endai ngayjee ni xi tjín.

Kama mjehi, kui nga tjíhin ko kamandaha.

## 5

*B'i ts'ín tsakuchjíhi Jua nga Chutsanko tsakj'á xujun xi najmi ch'a maha bakj'á*

<sup>1</sup> As'ai kíkíe nku xujun, kui xi ntsja kixi y'aha xi tibatexumoo. Kui xujun xi kin'entú nga jo ngabaha, ko tjíchjanekoho ra yatu sello.

<sup>2</sup> Kíkíe nku ntítsje xi 'yún tjíhin nga'yún, kui xi 'yún tínchja nga b'i títsu:

—¿Yá xi tjehe ri nga kjéntiya sello xi tjíchjanekoho xujun ko kjéxínka?

<sup>3</sup> Tunga ndahá nku xi tjín ndjjojmi ján kò ndaha nku xi tjín asunntee kò ndaha nku xi tjín kintehe t'anankiu najmi kamahá kikjexínka xujun, kò ta ndaha najmi kamahá tsa tu tsasehe ni xi tjít'a.

<sup>4</sup> Tu xí kikjíintaná nga najmi ch'a kamahá kikjexínka xujun kò ta ndaha tsa tsasehe ni xi tjít'a.

<sup>5</sup> As'ai b'a kitsúna nku ndachá xi kan ñjuu:

—Najmi tu ch'í. Chásei. Xa xi y'ahá rá ntjehe Juda, xi ntjehe David y'ahá rá, kui xi kits'ín nganá kò kamahá kjéntiya sello yatu xi tjíchjanekoho xujun kò kjéxínka.

<sup>6</sup> As'ai ankjín xi tibatéxumoo kò kamasehen xi ñju xi tjíntu tík'uun kò kamasehen jáchá xi kan ñjuu kíkíe nku Chutsanká xi síjña yo, xi b'a tjín xi nkúhu tsa ja kin'ek'ien. Yatu ndjia tjíhin kò yatu tunkun. Kui xi tsuhu rá espirítu xi yatuhu Ntíaná xi kin'e nibá ngayjee asunntee.

<sup>7</sup> Ngjikj'á Chutsankó xujun xi kjiya ntsja kixi xi tibatéxumoo.

<sup>8</sup> Nk'ie nga jakj'á xujun Chutsankó, as'ai xi ñju xi tjíntu tík'uun kò jáchá xi kan ñjuu incha tsasinkúnch'int'ahá. Nga nkúnkú incha y'a najní arpa kò tasa toonsine xi kitsehe ni xi sinjne. Kui niu xi bakúchji ni xi nchja xuta jehe Ntíaná nk'ie nga nchjako Ntíaná.

<sup>9</sup> As'ai incha kise soon tsetse xu'bi:

Ji xi tjehe ri nga chjúbéi xujun kò nga chjúntiyai selloho, at'ahá ji xi tsayai nga kin'e mahi chje.

Jníhi kich'atsehe ri Ntíaná

ngayjee tíkjá xuta xi tjín,

xi kj'ai kj'ai én nchja,

xi nibá tu má antehé ni,

kò xuta naxinantá xi tjín.

<sup>10</sup> Kui xi kin'e mai nku naxinantá xi tibatexumaihi, kin'e mai já na'mi xi ts'íintsjoho Ntíaná.

Incha kuatéxumahá asunntee.

<sup>11</sup> As'ai tsase kò kint'e ntahá nkjin nkjún ntítsje xi tínchat'a andaihi xi tibatéxumoo kò andaihi xi ñju xi tjíntu tík'uun kò jáchá xi kan ñjuu. Tu ni xí 'yúhún nkjin incha maha.

<sup>12</sup> Yún incha tínchja nga b'i tíncha tsu:

Chutsanká xi kin'ek'ien tjehe rá

nga k'uai xáha nga kuatéxuma.

Ts'íinkjáihin kjuanchiná,

kjuankjintak'un kò kjuachánka.

Kui xi kama chankjún kò n'etsjoho.

<sup>13</sup> As'ai kint'e ntahá ngayjee xi kits'ínnda Ntíaná nk'a ján kò asunntee kò kintehe t'anankiu kò ajin ntáchak'uun nga b'i incha kitsú:

Chutsankó kò xi tibatéxumoo

n'etsjoho kò chankjún.

Kui xi s'ehé santaha tu nkjéhé ni

kjuachánka kò nga'yún xi tjín.

<sup>14</sup> As'ai —;B'a katuma! —incha kitsú xi ñju xi tjíntu tík'uun. Kò jáchá xi kan ñjuu incha tsasinkúnch'in kò incha kits'íintsjoho Chutsankó kò xi tibatéxumoo.

## 6

*B'i ts'ín tsakuchíhi Jua nga ñju sello kichjux'á*

<sup>1</sup> Kikie nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sello xi tjuun kò kint'e nga kinchja nku xi ñju xi tjíntu tík'uun. Ntaha, kui xi nkú joyaha xi nkú ts'ín nu'yá nga faneya ch'on. B'i kitsú:

—¡Nibái!

<sup>2</sup> As'ai tsase kò kikie nku ndje taba. Xi tjisuhun chu y'a nku ni xi s'eko yá. Kik'aihi nku corona kò tsitju tu xi ts'ín nganaha.

<sup>3</sup> Nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sello xi ma johó, kint'e nga b'i kitsú xi ma johó xi ñju xi tjíntu tík'uun:

—¡Nibái!

<sup>4</sup> As'ai tsitju k'ái ndje, nku ndje ni. Xi tjisuhun chu kits'ínkjáihin nku kicha chánka kò kik'ai xaha xi má nga kjéxin kjuajyu xi tjin asuntee, tu xi ts'ínk'iehen xinkjin xuta.

<sup>5</sup> Nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sello xi ma jahan, kint'e nga b'i kitsú xi ma jahan xi ñju xi tjíntu tík'uun:

—¡Nibái!

As'ai tsase kò kikie nku ndje jma. Xi tjisuhun chu y'a nku nisuchúba.

<sup>6</sup> Ajihin xi ñju xi tjíntu tík'uun kint'e nku nta xi b'a kitsú:

—Nku nistjin xánta nku kilu tuniñu katijnehe, kò nku nistjin xánta jan kilu tu cebada katijnehe. Tu xí chjhi katuma ni. Tunga najmi tu n'ekoní binu kò ta ndaha setiu.

<sup>7</sup> Nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sello xi ma ñjuhu, kint'e ntaha xi ma ñjuhu xi tjíntu tík'uun nga b'i kitsú:

—¡Nibái!

<sup>8</sup> As'ai tsase kò kikie nku ndje sine k'ien. Xi tjisuhun chu, kui xi 'mi Ngabaya kò tjennkihí xi 'mi Antehe Xuta K'ien. Nga joo incha kik'aihi kjuá nk'ie nga kjuachán, kjintía, ch'in kò chu kjan xi tjin asuntee incha ts'ínk'ienkoho nku tjká xuta asuntee.

### *B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kichjux'á sello xi ma uhun*

<sup>9</sup> Nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sello xi ma uhun, kikie kintehe nachan chje animaha xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga incha y'énijmí éhen Ntjaná kò ngat'aha nga tu nku kits'ínkiehé yjohó nga Jesu yjanki.

<sup>10</sup> Yún incha kinchja nga b'i incha kitsú:

—Tsjeni ji, Nda Ntia, kò naxu én xi bixín. ¿Nkjé n'ekokjuai xuta xi tjíntu asuntee? ¿Nkjé n'ek'íechjí xi kits'ínk'ienni?

<sup>11</sup> As'ai incha kik'aihi najyun taba nga nkúnkú. Tu chubahá nistjin incha kúya kik'ihin, santaha nkúhu nga kama ndjuú xkihí xuta xi ta tihin nga n'ek'ien xi nkúhu nga kui, xi nts'e maha xinkjin xi ta tíncha yjankihí Jesu.

### *B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kichjux'á sello xi ma juhun*

<sup>12</sup> Nk'ie nga kikjex'á Chutsankò sello xi ma juhun, tsase kò kama nku chón xi tu xí 'yúhún. Kama jma ts'íu xi nkú joyaha najyun xi jma sénsén. Ni kama sóo xi nkú joyaha jní.

<sup>13</sup> Niñu xi tjin nk'a ján tsixuntu t'anankiu xi nkú ma nga bixuntu tu chjintéhe yá higuera nk'ie nga b'etsujnehe nku ntjo xi 'yún.

<sup>14</sup> Xi nkú ma nga s'ekjoya xujun, b'a ts'ín kindyjajin sén nk'a ján. Kò ngayjee naxiu kò xjo xi tjin ajin ntáchak'uun incha ngji t'axín.

<sup>15</sup> Incha ngjik'ientu'má aya tixa ngijoo kò ajin naxiu já rej, já tíjuun, já jun k'aku, já nchinóo, já i kò ngayjee xuta, xi ndáihí yjohó kò xi musuhu xi kich'atsehe.

<sup>16</sup> B'a incha kitsúhu jñáchoo kò ndjio naxiu:

—Tixuntunéni kò t'entu'máni, tu xi najmi skueheni xi tibatéxumoo kò tu xi najmi chahaní kjuakjan chánkaha Chutsankò.

<sup>17</sup> At'ahā ja kuichu n̄stjin nga ja kuakúchji kjuakjan chánkaha. ¿Yá xi kuichúkjuaha ni xi kama?

## 7

*B'i ts'ín tsakuchj̄hi Jua nga xuta xi ntje Israel tjeheñ ra kis'et'aha chubaha Ntjaná*

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kikie ñju ntítsje xi t̄incha ndju nga ñju t̄ikjáha asuntee. Kui xi t̄ib'échjaha ntjo xi nibáha nga ñju t̄ikjáha asuntee tu xi najmi tsjéhen ntjo asun t'anankiu, ta ndaha asun ntáchak'uun, ta ndaha ajih̄in yá xi t̄jín asuntee.

<sup>2</sup> Ta kikie kj'ai ntítsje xi t̄inibáha má tju ts'ú. Kui xi j'ai tu xi k'úét'aha ra chubaha Ntjaná xuta xi ts'e. Kui ntítsje xu'bi 'yún kikjintáyaha ntítsje xi ñjuu xi kik'aihi xáha xi má nga ts'íinkatsún t'anankiu ko ntáchak'uun.

<sup>3</sup> B'i kitsúhu:

– Najmi tu chumi nihi xi n'ohoo t'anankiu ko ta ndaha ntáchak'uun ko yá xi t̄jín. Nk'iehé nga ja s'et'aha stjen chubaha Ntjaná xuta xi ts'e, nk'iehé nga kama k'úét'a ntsoo.

<sup>4</sup> Kint'e xkih̄i xuta xi kis'et'aha chuba. Unchan ko yachán ñju mīi kama ngayjee ntjehe Israel.

<sup>5</sup> B'i t̄jín kamaha nga nkúnkú ntje te joo: te jo mīi xi ts'e Juda, te jo mīi xi ts'e Ruben, te jo mīi xi ts'e Gad,

<sup>6</sup> te jo mīi xi ts'e Aser, te jo mīi xi ts'e Neftali, te jo mīi xi ts'e Manase,

<sup>7</sup> te jo mīi xi ts'e Simeon, te jo mīi xi ts'e Levi, te jo mīi xi ts'e Isacar,

<sup>8</sup> te jo mīi xi ts'e Zabulon, te jo mīi xi ts'e Kuse, ko te jo mīi xi ts'e Benjamin.

*B'i ts'ín tsakuchj̄hi Jua tu xí nkjih̄in xuta incha tsitjujin kjuanimā chánkoo*

<sup>9</sup> Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai tsase ko kikie nkjin nkjún xuta. Ndaha najmi ch'a ma b'éxkih̄i. Ngayje t̄ikjá xuta xi t̄jín asuntee niu, ngayje t̄ikjá ntje, ngayje t̄ikjá nanki ko ngayje t̄ikjá én. T̄incha ndju ankjín xi t̄ibatéxumoo ko nginkun Chutsanko. Najyun taba incha yja ko xkajén incha y'a.

<sup>10</sup> 'Yún t̄incha kjintáya nga b'i t̄incha tsu:

¡Nkuhú Chutsanko ko Ntjaná xi t̄ibatéxumoo,  
kui xi ts'ínk'ankiná!

<sup>11</sup> Ngayjee ntítsjee xi t̄incha ndju andaihi má kab'ejña xi t̄ibatéxumoo, andaihi jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi t̄jintu t̄ik'uun, incha kingjénsten ankjín nga incha kits'íntsjoho Ntjaná.

<sup>12</sup> B'i incha kitsú:

¡B'a t̄jín!

N'etsjoho ko t̄jihin kjuachánka Ntjaná,  
be nkú ts'ín ts'ínnkink'un ko 'baihi máb'achj̄hi,  
yankjún ko bakúchji nga'yuhun santaha tu nkjéhé ni.

¡B'a katuma!

<sup>13</sup> As'ai nku ndachá xi kan ñjuu kingjásjaiyana:

– ¿Yá xutaha xi yja najyun taboo? ¿Má incha kanibáha?

<sup>14</sup> – Ji xi yai, Nda Ntja – kixih̄in.

As'ai b'i kitsúna:

– Kui xi incha kikie kjuanimā chánkoo. Jníhi Chutsanko incha kits'ín tabakoho nga tsané najyuhun.

<sup>15</sup> Kui kjuaha nga t̄inchaaha ankjín Ntjaná xi batéxuma ko n̄stjin n̄stjen t̄incha ts'íntsjoho aya n̄inkuhu. Xi t̄ibatéxumoo kuhun xuta xu'bi aya ante nkjúhun.



<sup>16</sup> Najmi ta skuēhe kjintía ko ta ndaha najmi ta xintá kamaha ra. Najmi ta ts'íinchjahan ra ts'íu ko najmi ta ts'íinstihí ra nubóo.

<sup>17</sup> At'aha Chutsanka xi ta tibatéxumoo, kui xi nda bastu xi kúnntaha ko ngjuaikohó má tjín ntánijua xi ts'ínk'íéntu tík'uhun xuta. Ntíaná ts'íinxijnu ntánkun nga nkúnkú.

## 8

### *B'i ts'in tsakuchjhi Jua nk'ie nga kichjux'á sello xi ma yatuhu*

<sup>1</sup> Nk'ie nga kikjex'á Chutsanko sello xi ma yatuhu, as'ai kis'e jyu jyu ndjiojmi ján nkú ra ma masen ora.

<sup>2</sup> Kikie ntítsje xi yatuu xi tíincha ndju nginkun Ntíaná. Kui xi kik'aihi yatu tjio.

<sup>3</sup> As'ai j'ai kj'ai ntítsje. Ankjín nahan chje j'ai sinjña. Nku ni toonsine xi má nga tisún ni xi sinjne y'a. Kik'ai nkjúhun ni xi sinjne tu xi tsjáha ra chje Ntíaná asun nahan chje toonsine xi kjijña ankjín xi tibatéxumoo. Kui niu kits'íntjijinkohó ni xi nchja ngayjee xutaha Ntíaná nk'ie nga incha nchjako.

<sup>4</sup> Y'ahá ts'íhin ntítsjee ni xi títiyá ni xi sinjne nk'ie nga ngjisehe Ntíaná ntaha ni xi sinjne ko ni xi incha nchja xutaha Ntíaná nk'ie nga nchjako.

<sup>5</sup> As'ai jakj'á ntítsjee tabaha ni xi sinjne ko kits'íntsehe x'í xi tjíntusún nahan chje. Asuntee kikjanikj'asún niu. As'ai janeya ch'on, xaáhan kama, tsat'ai nd'ích'on ko kama chón.

### *B'i ts'in tsakuchjhi Jua nk'ie nga jane ñju tjio*

<sup>6</sup> Incha y'énda yjohó ntítsje xi yatuu xi má nga incha ts'íinkjane tjioho.

<sup>7</sup> Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi tjuun. As'ai kichjanikj'a asun t'anankiu ts'í ndjio ko nd'í xi kin'etjijinkohó jní. Kití nku tíkjá t'anankiu ko nku tíkjá yá xi tjín ko ngayjee jña xi tjín.

<sup>8</sup> Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma joo. As'ai kichjanikj'ajin ntáchak'uun nku ni xi b'a tjín xi nkú joyaha nku naxi chánka xi títi. Jní kama nku tíkjá ntáchak'uun.

<sup>9</sup> K'ien nku tíkjá xi tjíntu tík'un ajin ntáchak'uun ko kin'ekje nku tíkjá yábarku xi tjín.

<sup>10</sup> Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma jaan. As'ai j'aikijne nku niñu chánka xi títi xjo xjo. Kits'ínkatsún nku tíkjá ntáje ko ntá tixa xi tjín.

<sup>11</sup> Sja 'mi niñuu. As'ai nku tjíkjá ntá xi tjín kama sja. Tu ngat'aha nk'ie nga kama sja ntóo tu xi nkjín xuta k'ien.

<sup>12</sup> Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma ñjuu. As'ai nku tíkjá ts'íu, sóo ko niñuu kin'ekatsún. B'a tjín niu xi kis'ejyún. Nk'ie nga incha kits'ín ndzjen niu nku tjíkjá nistjiun najmi ta kama ndzjehen ra ko ta nku tjíkjá nistjen najmi ta kama ndzjehen ra.

<sup>13</sup> As'ai tsase ko kint'e ntaha nku ja xi títi tjen. 'Yún tíntáya nga b'i títsu:

—¡Kjuanima nibá! ¡Nima rú ts'íhin xuta xi tjíntu asuntee nk'ie nga kjuane tjio xingisoo xi ja ma ma incha ts'íinkjanehé ntítsje xi jan xi ndyjat'óo!

## 9

### *B'i ts'in tsakuchjhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma uun*

<sup>1</sup> Kits'ínkjane tjioho ntítsje xi ma uun. As'ai kikie nku niñu xi nibaha nk'a ján nga j'aikijne asuntee. Kik'aihi yubihí tixa nanka xi tjen t'anankiu.

<sup>2</sup> Kikjex'á tixa nanko ko yo tsitjunji nintí xi nkú joyaha nintí xi bitjuhu nku orno chánka. Kits'ín jyun ts'íu ko nk'oo.

<sup>3</sup> Ajin nintíu incha tsitjuhu chjuba xi incha j'aitsesúhun asuntee. Incha kik'aihi nga'yún xi nkúhu nga'yún xi tjíhin chándayá ch'onk'un xi tjín asuntee.

<sup>4</sup> B'a kik'ihin nga najmi incha ts'ínkatsún jñá xi tjin t'anankiu ko ta ndaha nku ni xkfén xi tjin ko ta ndaha nku yá. Nku tutuhú xuta xi najmi kis'et'aha stjen chubaha Ntíaná xi kama incha ts'ín'uhun.

<sup>5</sup> Najmi kik'ahí kjuá tsa ts'ínk'ien xuta. Tu b'ahá kik'ihin nk'ie nga tu uhún sá tsjáha kjuanima xuta xi kjinéhe. Kjuanima xi tsjá chu b'a joyaha xi nkú ts'ín kjinéya má kjinéná chándayá ch'onk'un xi tjin.

<sup>6</sup> Kui nistjiun kuangisjai ngabayoo xuta tunga najmi sakúhú ra. Kama mjehe nga kuayá tunga ngjuai t'axihín ngabayoo.

<sup>7</sup> B'a k'un chjubo xi nkú joyaha ndje xi kis'enda nga ngjuai kjuachán. B'a k'un corona toonsine k'un ni xi incha tjintu'áha. B'a k'un ankjín xuta k'un ankjín.

<sup>8</sup> B'a k'un ntsjaha xi nkúhu ntsjaha jminchjín. B'a k'un ni'yun xa k'un ni'yun.

<sup>9</sup> B'a k'un kicha k'un ni xi kijjnuhu 'mehe. B'a ts'ín faneya tsjankaha xi nkú ts'ín faneya nkjin nkjún yá xi fiko já juun nk'ie nga incha fi kjuachán.

<sup>10</sup> B'a k'un nits'in chándayá ch'onk'un k'un nits'in chu. Ta tjihin na'yá ch'onk'un. Ni ch'onk'un xi tjihin nits'in nga ts'ín'uhun xuta un sá chúkjuaha niu.

<sup>11</sup> Ntitsje xi tíña ayaha tixa nanko, kui xi batéxumaha chjubo. Abadon 'mi ntitsjee nga én hebreo, ko nga én griego Apolion 'mi. "Xi ts'ínkatsún ni" tsuhu ra j'áihin.

<sup>12</sup> J'a kjuá'un xi tjuun, tunga ndyjahá sa jo.

*B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nk'ie nga jane tjio xi ma juun*

<sup>13</sup> Kits'ínkjane tjioho ntitsje xi ma juhun. As'ai kint'e nku ntá xi nibaha kamasehen ndjia xi ñju xi tjintut'á nachan chje toonsine xi kijjña nginkun Ntíaná.

<sup>14</sup> B'i kitsúhu ntitsje xi ma juhun xi y'a tjio:

—N'e ndáhi nga ñjuu ntitsje xi tjintut'á 'yún andai ntáje chánka Eufrate.

<sup>15</sup> As'ai kin'e ndáhi ntitsje xi ñjuu, tu xi nku tákjá xuta xi tjin asuntee incha ts'ínk'iehen. At'aha ja b'a ts'ín tjinda nga kui xi b'a incha ts'ín kui chubó, kui nistjiun, kui sóo ko kui núu.

<sup>16</sup> Kint'e xkihí já jun xi tjintusúhun ndje. Jo unchan miyoon maha.

<sup>17</sup> Kikie ndje ko xi tjintusúhun, xi nkúhu tsa nchini kik'aina nga kama chjina niu. Kicha xi kijjnu 'mjehe, ni xi nkúhu nd'í, su xi nkúhu ndjio tsjo k'un safiro ko sine xi nkúhu sufri. B'a k'un nintaku xa k'un nintaku ndje. Nd'í, ninti ko sufri bitju ts'a.

<sup>18</sup> Tu ngat'aha nga jaan kjuá'un xi kitsjá chu nku tákjá xuta xi tjin asuntee k'ien. Nd'íu, ninti ko sufri xi bitju ts'a chu b'a kits'íun.

<sup>19</sup> Ts'a ko nits'in chu xi ch'onk'un. Nits'in chu b'a k'un y'e k'un, xí yjahá nintaku. Kui niu xi ts'ín'unkohó ra xuta.

<sup>20</sup> Tunga xuta xi ts'ankiu, xi najmi kits'ínk'iehen kjuá'un xu'bj, najmi incha ngjik'áha ra animaha ko ta ndaha najmi y'éntu ni xi incha kits'ín. Tu nku kits'íntsjohó ra jánindo ko ntia xi kits'ínndakohó toonsine, toontaba, kicha, ndjio ko yá. Najmi ma chjihí niu, ta ndaha najmi nt'é ko ta ndaha najmi ma fi.

<sup>21</sup> Ta ndaha najmi incha ngjik'áha ra animaha xuta xu'bo ngat'aha nga animá incha ts'ínk'ien, tj'e incha ts'ín, chuba fantukohó xinkjín ko ndyjé incha ts'ín.

## 10

*B'i ts'ín tsakuchjhi Jua ntitsje xi y'a xujun*

<sup>1</sup> As'ai kikié kj'ai ntítsje xi tjenjin ninti. 'Yún nk'a tjen. Ndjiojmi ján nibajehen kō nku yejña sintjaihi. Xi nkúhu ts'íu b'a ts'ín tibat'ai ankjín, kō sjai xi nkúhu yásjai xi títi.

<sup>2</sup> Kjiya ntsja nku xujun ichí xi kabix'á. Tsasíñasun sjai kixi ntáchak'uun kō sjai skjún tsasíñasun t'anankiu.

<sup>3</sup> As'ai 'yún kikjintáya kō kinu'yá ntaha xi nkú ts'ín nu'yá ntaha xoo nga kjintá. Nk'ie nga kikjintáya, yatu niyá janeya.

<sup>4</sup> Nk'ie nga janeya yatu niyóo, ja títs'inntá kai, tunga kint'ená nku ntā xi nibaha ndjiojmi ján xi b'a kitsúna:

—Najmi tū kayaha ni xi kuatsú ch'on xi yatuū. Najmi tū b'et'ai.

<sup>5</sup> As'ai kingjénnk'a ntsja kixi ntítsje xi nku sjai síñasun ntáchak'uun kō xi nku sjai síñasun t'anankiu.

<sup>6</sup> Kits'ínkie xi tíña tík'un tū nkjéhé ni, kui xi kits'ínnda nk'a ján kō ni xi tjín nk'a ján, xi kits'ínnda t'anankiu kō ni xi tjín t'anankiu, xi kits'ínnda ntáchak'uun kō ni xi tjín ntáchak'uun. B'i kitsú ntítsjee:

—Ja najmi tā k'uandayaha ra.

<sup>7</sup> Njstjin nk'ie nga ts'ínkjane tjioho ntítsje xi ma yatuhu kuitjusun ni xi y'éjña 'ma Ntíaná. B'a kama xi nkú nga ts'ín kitsúya tíjuhun já profeta xi ts'e.

<sup>8</sup> As'ai tā kinchjakohó ngáhana ntā xi kint'e, xi nibaha ndjiojmi ján. B'i kitsúna:

—T'in kō chjúbéi xujun xi kabix'óo, xi kjiya ntsja ntítsje xi síñasun ntáchak'uun kō xi síñasun t'anankiu.

<sup>9</sup> Kui nga b'a ngji xihin ra ntítsjee nga tsjáhana xujun ichíu. As'ai b'i kitsúna:

—Chjúbéi kō chinej. Xi nkúhu ntsjén kama aya tsu'bai niu, tunga aya kants'ai sja kama.

<sup>10</sup> As'ai jak'ja xujun ichí xi kjiya ntsja ntítsjee kō kikjine. Xi kama aya tsu'ba xi nkúhu ntsjén. Tunga nk'ie nga ja kitujen, sja kama aya kants'á.

<sup>11</sup> As'ai b'a kik'inna:

—Tjihin nga tā kuixinya ngáha ri xuta ni xi Ntíaná ja kits'ínkinchja já profeta. Kuixinyai ni xi Ntíaná ts'ínko xuta xi tjín tū má nankihí ni, tū má antjehé ni, xi nchja tū má éhén ni kō já rej.

## 11

*B'i ts'ín tsakuchjhi Jua jo já xi kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki*

<sup>1</sup> As'ai kik'aina nku yá xá xi ch'achubako kō b'i kik'inna:

—Tisintjein. Ch'achubai ninkuhū Ntíaná kō nāchan chje. T'exki nkú tjín maha xi incha ts'intsjoho Ntíaná yo.

<sup>2</sup> Tunga najmi tū ch'achubaní ante xi tíña natsihin ninku, at'aha xuta xi najmi be Ntíaná ja kik'aihi kui antee. Kui xi incha kuasinne nga ts'ínkatsún nanki jee yachán jo sá tjihin.

<sup>3</sup> Ts'inkjía jo já xi k'uéjña chji nga yjankina. Incha ngjua najyun kfe kō kuinchja ngajona nku mij kō jo unchan kō cháte kō te njstjin.

<sup>4</sup> Kui já xi joo, kui xi nga joo yá olibo kō nga joo ni xi s'etísun nd'í xi tíncha nginkun Ndā Ntiahā asuntee.

<sup>5</sup> Tsa tjín xi mjehe ts'ín'uhun xi joo, ts'a kuitjuhu nd'í xi k'uéti ngayjee já kontraha. B'a ts'ín kuayá tū yáhá ni xi mjehe incha ts'ín'uhun.

<sup>6</sup> Kamaha k'uéchja nk'a ján tū xi najmi tā k'uaaha ts'í xi nkú tjín njstjin kamaha nga incha kuinchja éhen Ntíaná. Kō tā kamaha jni ts'ín ma ntánijuo kō kamaha tsjáha kj'ai kj'ai kju'a'un asuntee tū xi nkú tjín niyá mjehe ra nga b'a incha ts'ín.

<sup>7</sup> Nk'ie nga ja kama ndjuúhu já xi joo nga k'uénijmí, as'ai chu xi kuitjunji tixa nanko kjaánko jóo. Ts'ín nganaha ko ts'ínk'ien.

<sup>8</sup> S'entu yjoninte k'iehen aya niyátéhe nanki chánko má ta kis'et'a kruu Nda Ntíaha. Kui nankiu xi nanki Sodoma ko ante Egipto chubaha nga nkuhú n'e mako chubaya.

<sup>9</sup> Jan nistjin masen kamaha nga incha kuasehe yjoninte k'ien xuta xi tjin nkú tjin nanki xi tjin, nkú tjin maha ntjehe xuta xi tjin, nkú tjin maha xuta xi nchja tu má éhén ni, ko nkú tjin ante má nga tjintu. Najmi tsjante nga incha s'eyanji yjoninte k'ien.

<sup>10</sup> Tsjo kamaha xuta xi tjintu asuntee ngat'aha ngabayaha. S'ehe kjuatsjo ko b'i ngján tsjaha xinkjin ni, at'aha kjuasti kitsjaha xuta xi tjintu asuntee já profeta xi joo.

<sup>11</sup> Tunga nk'ie nga j'a jan nistjin masen, Ntíaná kits'ínk'íentu tík'un ngáha ra. Incha tsisintjen ngáha, ko tu ni xí incha kitsankjúhún ngayjee xi kiekehe.

<sup>12</sup> As'ai incha kint'é nku nta xi 'yún kinchja, xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúhu:

—i Nibánjiu eí!

As'ai nku ninti ngjinjikohe ndjiojmi ján ko kiekehe xuta kontraha.

<sup>13</sup> Ta kuihi chubo kama nku chón xi tu xí 'yuhún. Nku tjká nankiu je. Yatu mij xuta kits'ínk'iehen chón. Xuta xi ts'ankihí yjoho tu ni xí incha kitsankjúhún. Incha kits'ínkie yjoho nga chánka Ntíaná xi tjña ndjiojmi ján.

<sup>14</sup> J'a kjuanima xi ma joho, tunga jahá nibá tiña xi ma joon.

*B'i ts'ín tsakuchjhi Jua ni xi kama nk'ie nga jane tjio xi ma yatuhu*

<sup>15</sup> Kits'ínkjane tjioho ntútsje xi ma yatuhu ko kinu'yá ndjiojmi ján nkjin nta xi 'yún kinu'yá nga b'i incha kitsú:

Má tsatéxuma xuta,

Ntíaná ko xi kits'ín nibá ngajoho

ja tjincha batéxuma yo nd'ai.

Kui xi kuatéxuma santaha tu nkjéhe ni.

<sup>16</sup> Jáchá xi kan ñjuu xi tjintu nginkun Ntíaná incha kingjénsten ko kits'íntsjoho Ntíaná.

<sup>17</sup> B'i incha kitsú:

Tí'baihi máb'achjhi ji, Ntiani xi tjihin nga'yún,

Ntía xi tjña ko y'ejña.

At'aha ja t'n'echjén nga'yún chánka xi ts'i,

ko ja kuach'atuts'ihin nga tibatexumai.

<sup>18</sup> Kama kjahan naxinantá xi tjin asuntee,

tunga jahá kuichu nistjihin kjuakjan chánkahi,

chuba nga kamaha kjuá xuta xi k'ien.

Ko k'uaihi chjí xi sakúhu xuta xi ts'i,

já profeta ko xuta xi naxu kits'ín,

ngayjee xi bekjúhin,

xi ihí ko xi xixihí.

N'ekje xi ts'ínkatsún asuntee.

<sup>19</sup> As'ai tsix'á ninkuhu Ntíaná xi sjña ndjiojmi ján ko kiya aya ninku kaxa tsje xi bakúchji ni xi y'éndako Ntíaná xuta xi ts'e. Tsat'ai nd'ich'on ko xaahan kama. Janeya ch'on, kama nku chón, ko 'yún kik'a ts'í ndjio.

## 12

*B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nku tachjuún ko nku chuyatuku*

<sup>1</sup> *As'ai* kama chji ndjiojmi ján nku ni chánka xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku tachjuún xi kingja ts'íu xi nkúhu x'ótji. Sóo kis'ejña kinte tsuku ko tjín'aha nku corona xi te jo niñu tjihin.

<sup>2</sup> Ntí y'a ko chjintihí ntíu tíkjintáyako nga un tíbehe.

<sup>3</sup> Ta kama chji ndjiojmi ján kj'ai ni xi tsakúchji ni xi kama. Kiya nku ye chánka xi ni. Yatu maha nintaku ko te ndjiaha. Nga nkúnkú nintaku nkúnkú corona tji'aha.

<sup>4</sup> Nits'in kikje'yúnkoho nku tijkjá niñu xi tjín nk'a ján ko kikjaníkj'ajen asuhun t'anankiu. Tsasin'yún chuyatuku nginkun tachjuún xi ja ma tsíhín ntíhi tu xi kjinehe ntíu nk'ie nga tsín.

<sup>5</sup> *As'ai* nku ntix'in kitsihin tachjuún. Kui xi tjihin nga ndjá kuatéxumaha ngayjee naxinantá xi tjín asuntee. Tunga kichju'áhá rá ntíhi tachjuún. Má b'ejña Ntjaná nga batéxuma ngji s'ejña ntíu.

<sup>6</sup> *As'ai* ante kixiu ngji tachjuún nga tsanka. Má y'éndaha Ntjaná nku ante ngji, tu xi yo n'ekjéhen nku mi ko jo unchan ko cháte ko te nistjin.

<sup>7</sup> *As'ai* kama nku kjuachán ndjiojmi ján. Ntítsje Miguel ko ntítsje xi tjenkoho incha kikjánko chuyatuku. Kikján chuyatuku ko ntítsje xi tjenkoho.

<sup>8</sup> Tunga kits'ínndyjahá ko najmi tá kis'ehe rá ante ndjiojmi ján.

<sup>9</sup> Tsich'onsje chuyatuku chánko, kui xi ye chóo xi 'mi ndaninda ko xi tá 'mi ya Satana, xi b'anachaha ngayjee xutá xi tjín asuntee. Kui ko ntítsjehe kichjaníkj'ajen asuntee.

<sup>10</sup> *As'ai* tu xí 'yuhún kinu'yáha nku ntá xi kint'e ndjiojmi ján. B'i kitsú:

—Nd'ai kuats'ínk'anki Ntjaná xutá xi ts'e, kuakakúchji nga'yuhun ko nk'ie nga kui batéxuma. Xi kits'ín nibá Ntjaná tibatéxuma. At'aha ja kuich'onsje xi batéjéne já nts'eé. Kui xi nistjin nistjen batéjénehe nginkun Ntjaná.

<sup>11</sup> Ngat'aha jníhi Chutsanko kuats'ín nganaha já nts'eé, at'aha kuats'ínkie yjoho nga yjanki Jesu. At'aha najmi incha kitsankjún nga kuayá.

<sup>12</sup> Kui nga n'etsjohonu xi tintsuboo ndjiojmi ján, tunga nima rú n'ehenu jun xi tintsuboo asuntee ko ajin ntáchak'uun. At'aha kaf'aijénk'unnuu ndanindoo. 'Yún kjan tímaha at'aha be nga chuba nistjin tijnaha.

<sup>13</sup> Nk'ie nga ja kkie chuyatuku nga ja kichjaníkj'ajen asuntee, as'ai tsanka tjennki tachjuún xi kitsihin ntix'íun.

<sup>14</sup> Tunga johó tsjanka ihí ja kik'aihi tachjuún tu xi kama ngjuai tjehe ante xi tijnaha ante kixiu. Ngji t'axín kjihin ye ante má nga kin'ekjén jan nú masen tjihin.

<sup>15</sup> *As'ai* ts'a chuyatuku tsasje xi nkúhu nku ntáje, tu xi kui ntóo kjébéfehe rá tachjuún.

<sup>16</sup> Tunga t'anankiuhú tsasinkoho tachjuún. Kitsjen nku tixa má nga jas'en ntáje xi ts'asje ts'a chuyatuku.

<sup>17</sup> *As'ai* tu xí kama kjahán rá chuyatuku ngat'aha ni xi kamo ko ngji kjánko ntje xi tjihin tachjuún, kui xutaha xi f'átjo kjuatéxumaha Ntjaná ko tu nku kits'ínkiehé yjoho nga Jesu yjanki.

<sup>18</sup> *As'ai* ngji sinjna chuyatuku andai ntáchak'uun.

## 13

### *B'i ts'in tsakuchjhi Jua chu xi tsitjujín ntáchak'uun*

<sup>1</sup> *As'ai* kkie nku chu xi tsitjujín ntáchak'uun. Yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha. Nga nkúnkú ndjiaha nkúnkú corona tjintu'áha, ko nga nkúnkú nintaku nku j'áin xi najmi sasíhin Ntjaná tjit'aha.

<sup>2</sup> Chu xi kikié b'a tjin xa sine tjin, ko b'a k'un sjai xi nkúhu sjai chu oso, ko ts'a b'a tjin ts'a leon tjin. Chuyatuku kikjanink'a chu xu'bo nga kitsjá xáha. Y'éjña títjun ko chánka kits'in ma.

<sup>3</sup> B'a tjin xi tu xí kin'e'uhún ra nku nintaku tjin, tunga kin'enkihí ra má nga kin'e'uhún. Ngayjee xuta asuntee incha kama nkjúhun ko kitsjennkihí chu.

<sup>4</sup> Incha kits'intsjoho xuta chuyatuku, at'aha kitsjá xáha chu xinkuu nga kui xi kuatéxuma. Ko ta incha kits'intsjoho chu xinkuu. B'i incha kitsú:

—Najmi tjin sa kj'ai xi nkúhu chu. ¿Yá xi kama kjaánkoho?

<sup>5</sup> Kik'aintehe chu nga nk'a k'uasje yjoho ko nga najmi skuenkjún Ntiana nga kuinchja, ko kik'aihi nga yachán jo sá kuatéxuma.

<sup>6</sup> As'ai chu najmi kikienkjún Ntiana nga kinchja. Ch'on kitsúhu Ntiana ko ante xi má nga tjin Ntiana ko ngayjee xi tintu ndjiojmi ján.

<sup>7</sup> Ta kik'aintehe nga kjaánko xuta jehe Ntiana ko nga ts'in nganaha. Ta kik'aihi nga kuatéxumaha nkú tjin maha ntjehe xuta xi tjin, nkú tjin nanki xi tjin, nkú tjin maha xuta xi nchja tu má éhén ni ko nkú tjin ante má nga tintu.

<sup>8</sup> As'ai incha kits'intsjoho chu ngayjee xuta xi tjin asuntee xi najmi tintunt'á j'áihin xujun xi ts'e Chutsanka xi kin'ek'ien. At'aha kintehe ni nga kamanda asuntee xujuhun Chutsanko tintut'á j'áihin ngayjee xi k'úentu tik'uun. Kui xi najmi incha kits'intsjoho chu.

<sup>9</sup> Xi tjen tjabaxínju katasínju.

<sup>10</sup> Xi tihin nga ngjuainijé, kui xi ngjuainijé. Xi tihin nga n'ek'ienkoho kicha, kui xi kicha kuayáha. Kui nga tihin nga ts'in chukjuaha xuta jehe Ntiana ko ndja kuinchajin ni xi s'eihin.

### *B'i ts'in tsakuchiji Jua chu xi tsitju t'anankiu*

<sup>11</sup> As'ai kikié kj'ai chu xi tsitju t'anankiu. Jo maha ndjiaha. B'a k'un ndjio xi nkúhu ts'e chutsanka, tunga b'ahá ts'in nchja xi nkúhu chuyatuku.

<sup>12</sup> Ngajoho chu xi tjuun batéxuma. Kits'in chi nga xuta xi tintu asuntee incha ts'intsjoho chu xi tjuun, chu xi kin'enkihí má tu xí uhún ra.

<sup>13</sup> Kits'in kjuankjún chánka chi, santaha kits'in nibájen nd'í asun t'anankiu nginkun xuta.

<sup>14</sup> Nga'yún xi kitsjáha chu xi tjuun ts'anachakoho ra xuta nginkun chu xi tjuun. Kits'in kjuayúhun ra xuta nga ts'innda nku sénnistjihin chu xi tjuun, tu xi chankjúhun xi najmi k'ien nk'ie nga tsichaya.

<sup>15</sup> Kik'aintehe chu xi ma joho nga ts'in k'íéjña tik'un sénnistjihin chu xi tjuun, tu xi kuinchjaha sénnistjiun ko ts'in nga n'ek'ien ngayjee xi najmi ts'intsjoho.

<sup>16</sup> Ko kits'in chu xi ma joho nga s'et'aha chuba ntsja kixi ko a ra stjen ngayjee xuta, xi ihí ko xi xixihi, xi nchináha ko xi x'ahan, xi ndáhi yjoho ko xi najmi ndáhi yjoho.

<sup>17</sup> Kits'in nga najmi ch'a kama k'uatse ko a ra kama kuatéña tsa mí nihi, tsa najmi tihin chubaha chu ko tsa j'áihin chu ko a ra xkihí j'áihin chu.

<sup>18</sup> Kui ni xu'bi xi machjéhen kjuankjintak'un. Xi mankjihin kat'asje xkihí chu, at'aha xkihí j'áihin ndahá niu. Jun unchan ko cháte ko tj'ion nku niu.

## 14

### *B'i ts'in tsakuchiji Jua ja xi Ntiana kits'inkjas'ehen yjoho*

<sup>1</sup> As'ai tsase ko kikié nga Chutsanko síjñasun asunntu tjenki Sion. Tinchat'aha unchan ko yachán nju mií xuta xi tintut'áha stjen j'áihin Chutsanko ko j'áihin Na'mihi Chutsanko.

<sup>2</sup> Kint'e nku nt̄a xi nibaha ndjiojmi ján. Janeya nt̄o xi nkú ts'ín faneya nt̄áje nga ma 'yún k̄o xi nkú ts'ín faneya ch'on. B'a ta ts'ín jane nt̄a xi kint'e xi nkúhu nkjin nkjún arpa xi t̄ín'ekjane.

<sup>3</sup> Nginkun xi t̄ibatéxumoo k̄o nginkun xi ñju xi t̄jintu t̄ík'uun k̄o nginkun jáchá xi kan ñjuu, t̄jín xi t̄íncha se nku soon tsetse. Najmi ch'a tímaha soon xu'bo, nku tutuhú xi unchan k̄o yachán ñju mī xi tsitjujin ajih̄in xutā asuntee.

<sup>4</sup> Kui xi najmi incha kits'ínsi yjoh̄o tsa jminchjín kikjantuko, at'ahā najmi y'entuko chjuún. Tsuhu rā nī nk'ie nga najmi incha kits'intsjoh̄o kj'aí nt̄ia. Incha yjankih̄i Chutsankō tu má nga tíhí. Kui xi kis'echjintjai ajih̄in xutā xi t̄jín. Kui xi t̄í'bah̄i Nt̄ianá k̄o Chutsankō nga chje xi t̄jun t̄íncha n'e ma.

<sup>5</sup> Ndaha nku én tsank'á najmi incha kinchja, at'ahā kui xi je nginkun Nt̄ianá.

*B'i ts'ín tsakuchj̄i Jua nga incha kinchja jan nt̄ítsje*

<sup>6</sup> As'ai k̄ikie kj'aí nt̄ítsje xi tsú'ba t̄jen nk'a ján nga nibáko én nda tsuhu Nt̄ianá, kui xi tu nkjéhé ni chj̄ih̄i rā. Kui xi s'enijmíh̄i xutā xi t̄jintu asuntee, nkú t̄jín nanki xi t̄jín, nkú t̄jín maha ntjehe xutā xi t̄jín, nkú t̄jín maha xutā xi nchja tu má éhén ni k̄o nkú t̄jín ante má nga t̄jintu.

<sup>7</sup> 'Yún kinchja nt̄ítsjee nga b'i kitsú:

—Chankjún Nt̄ianá k̄o n'ekio yjonuu nga kui xi chánka, at'ahā ja kuichu chubā nga ts'ínk̄okjuā xutā. N'etsjohoo xi kits'ínnda nk'a ján k̄o t'anankiu, ntáchak'uun k̄o ntá t̄ix̄a xi t̄jín.

<sup>8</sup> As'ai nku nt̄ítsje xi ma joho b'i kitsú:

—Ja kuan'ekje, ja kuan'ekje nanki chánka Babilonia. Kits'ín ch'i ngayjee xutā, tu xi tu mí ni ch'onk'uhún ni incha ts'ín xi nkú ta ts'ín kui.

<sup>9</sup> As'ai nku nt̄ítsje xi ma jahan b'i kitsú:

—Tsa t̄jín xi ts'íintsjoh̄o chu k̄o sénnistjih̄in k̄o tsjante nga s'et'ahā chubahā stjen k̄o tsa ntsja,

<sup>10</sup> kui xi t̄jín nga ts'ínkjáinyjehe kjuakjan chánkahā Nt̄ianá. B'a kamahā xi nkú mahā xi 'yún 'b̄i xán xi najmi kichjuehen nga'yúh̄un. Nd'í k̄o sufr̄i k'uaikoh̄o rā kjuanim̄a nginkun nt̄ítsje jehe Nt̄ianá k̄o nginkun Chutsankō.

<sup>11</sup> Ndaha tsa mí yehe najmi kamandyjaya n̄intih̄i nd'í xi tsjá kju'a'un. Ndaha nku n̄istjin k̄o ndaha nku n̄istjen najmi ts'ínkj'áya xi ts'íintsjoh̄o chu k̄o sénnistjih̄in k̄o xi ts'ínkjáih̄in chubahā j'áih̄in.

<sup>12</sup> Kui nga t̄jín nga ts'ín chúkjuahā xutā jehe Nt̄ianá, xi f'átjo kjuatéxumahā k̄o s'ejih̄in Jesu.

<sup>13</sup> As'ai kint'e nku nt̄a xi nibaha ndjiojmi ján nga b'i kitsúna:

—T'et'ai ni xu'bi: “iNd'ai t̄ib'atuts'inh̄in rā nk'ie nga nda t̄jín ts'e xutā xi kuayá nga s'ejih̄in Nt̄ianá!”

K̄o b'i t̄itsu Espiritu:

—Johon, b'a t̄jín. Kui xutahā xi incha ts'ínkj'áya at'ahā ndjá xá xi incha kits'ín. Nt̄ianá tsjáhā chj̄ih̄i xutā xu'bo ngat'ahā ngayjee ni nda xi incha kits'ín.

*B'i ts'ín tsakuchj̄i Jua nkú ts'ín kichjusitjen chah̄an asuntee*

<sup>14</sup> As'ai tsase k̄o k̄ikie nku n̄intīi taba. Asun n̄int̄iu t̄jñasun nku xi b'a t̄jín xi nkúhu Nt̄ih̄i Ndax'iun t̄jín. Tj'í'ahā nku coronā toonsine. Kjiya ntsja ya nku kich̄a yjo xi n'echjén nga ti tuniñu.

<sup>15</sup> As'ai n̄inku tsitjuhu kj'aí nt̄ítsje k̄o 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi t̄jñasun n̄int̄iu:

—Ja kama chá ni xi t̄jntje asuntee. Kichah̄i t̄ichákohoni niu k̄o ch'atjói, at'ahā ja kuichu chubā nga ch'atjói chon.

<sup>16</sup> As'ai xi tijnasun nintiu kichaha tsatekoho ni xi tjintje asuntee ko j'aya chahan.

<sup>17</sup> Ninku xi sijnã ndjiojmi jãn ta tsitju kj'ai ntitsje xi ta y'a nku kicha yjo.

<sup>18</sup> Ko nãchan chje ta tsitju kj'ai ntitsje xi batexumaha nd'iu. Kui xi 'yún kinchja nga b'i kitsúhu xi y'a kicha yjoo:

—Kicha yjohi tichákjáhohoni éhen tuntsjajé xi tjin asuntee, at'aha ja chubaha nga stí tuntsjajé.

<sup>19</sup> As'ai kichaha ntitsjee tsatekoho tuntsjajé xi tjin asuntee ko kits'ínkj'a má nga ts'íonnki tuu, kui xi tsuhu ra má nga s'ejña chji kjuakjan chánkaha Ntjaná.

<sup>20</sup> Kits'ionnkí tuntsjajé natsihin nankiu, tunga tu jníhí kitju. Xi nkú ra ma nku metru masen kama nga nãkaha jniú ko jan ra unchan kilometru kama nga tayáha.

## 15

### *B'i ts'in tsakuchjhi Jua yatu ntitsje xi incha y'a kjuanimã xi fekuhu*

<sup>1</sup> As'ai kieke ndjiojmi jãn kj'ai ni chãnka xi ma nkjunnã, xi tsakúchji ni xi kama. Yatu ntitsje kieke xi incha y'a yatu kjuanimã xi fekuhu. B'a ts'in kuichú ma ndjuúhu kjuakjan chánkaha Ntjaná xi tib'éjña chji.

<sup>2</sup> Kieke nku ni xi b'a tjin nku ntáchak'un chutsín xi nd'í kin'etjijinkoho tjin. Ko andaihi ntáchak'uun tijncha ndju xuta xi kits'in nganaha chu. Kui xi Najmi kits'intsjohó sénnistjihin ko najmi kits'ínkjáihin nga kis'et'aha xki j'áihin chu. Incha y'a xuto najní arpa xi Ntjaná kitsjáha.

<sup>3</sup> Tijncha se sohon Moise, ndã xi kits'ínxát'aha Ntjaná, ko ta tijncha se sohon Chutsankó. B'i tijncha tsu:  
Ji Ntjaní, ji tjihin nga'yún.

Chãnka ni xi kin'endai ko ma nkjunní.

Kixi ko naxu niyã xi ts'i.

Ji xi ndã reihí xuta xi tjin.

<sup>4</sup> Ngayjee xuta tjihin nga tsankjúhin, Ntjaní.

Ngayjee xuta tjihin nga ts'íintsjohi.

At'aha nku tutu ji xi tsjei.

Kj'uaí nginkuin ngayjee xuta xi tjin nga ts'íintsjohi,

at'aha ja ya nga kixi n'ei kjuã.

<sup>5</sup> Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, kieke nga tsix'á ninku, ante nkjúhun Ntjaná xi sijnã ndjiojmi jãn.

<sup>6</sup> Tsitju ninku yatu ntitsje xi incha y'a kjuanimó. Incha yja najyun xi je ko xi tibát'ai ko 'mehe tjintukjáha ni s'ekjá toonsine.

<sup>7</sup> As'ai nku xi ñju xi tjintu tík'uun kitsjáha nga nkúnkú ntitsje xi yatuú nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi ts'ín nibájennehe xuta. Kui xi kjuakjan chánkaha Ntjaná, Ntjaná xi tijnã tík'un tu nkjéhé ni.

<sup>8</sup> Kitsehe aya ninku ninti xi tsitjujihin kjuachánkaha ko nga'yúhun Ntjaná, ko ndaha nku najmi kama jas'en aya ninku santa nkúhu nga jeya kjuanimã xi yatuú xi incha y'a ntitsje xi yatuú.

## 16

### *B'i ts'in tsakuchjhi Jua kjuanimã xi yatuú*

<sup>1</sup> As'ai kint'e nku ntã xi tu xí 'yúhún xi nibaha aya ninku. B'i kitsúhu ntitsje xi yatu maha:

—Tankiún. Tatendzjosún asuntee ni xi tijncha tasa xi yatu xi kjuakjan chánkaha Ntjaná.



<sup>2</sup> As'ai ntítsje xi tjuun ngjiténdzjosún asuntee ni xi t́incha tasaha. As'ai xuta xi tj́intut'áha chubaha chu ko xi kits'íntsjoho sénnistjihin incha kingjaha tsé ch'onk'un xi kitsjáha kjuá'un.

<sup>3</sup> As'ai ntítsje xi ma joho tsaténdzjojín ntáchak'uun ni xi t́incha tasaha. As'ai jní kama ntáchak'uun xi nkúhu jníhi nku nda xi kan'ek'ien. K'ien ngayjee xi tj́intu t́ik'un ajin ntáchak'uun.

<sup>4</sup> As'ai ntítsje xi ma jahan tsaténdzjojín ntáje ko ajin ntá t́ixo ni xi t́incha tasaha. As'ai jní kama.

<sup>5</sup> Kint'e nga b'a kitsú ntítsje xi batéxumaha ntánijuo:

—Tsje ní ji, Ntia xi t́ijña ko y'ejña. Kixi kuan'ei nga b'a ts'ín kuan'ei kjuá.

<sup>6</sup> At'aha kui xuta xu'bo incha tsaténdzjo jníhi xuta jee ko já profeta. Nd'ai ji kuak'aihi nga jní incha kuak'i. B'a ts'ín machjéhen.

<sup>7</sup> Ta kint'e nku xi b'i kitsú ajin naxan chje:

—Johon, Ntia xi t́ijhin nga'yún, ji xi kixi ko naxu n'ei kjuá.

<sup>8</sup> As'ai ntítsje xi ma ñjuhu tsaténdzjojnúhu ts'íu ni xi t́incha tasaha. Kik'aihi kjuá ts'íu nga nd'í k'uétikoho xuta.

<sup>9</sup> As'ai 'yún kits'ínchjahan nuboo xuta. Ndaha tsa b'a kama, najmi incha ngjik'áhá ra animaha ko najmi incha kits'ínkie yjoho nga Ntíaná xi chánka. Tu sa ní najmi kikienkjún Ntíaná nga kinchja. Ntíaná, kui xi maha tsjá kjuanima xu'bi.

<sup>10</sup> As'ai ntítsje xi ma uhun tsaténdzjo ni xi t́incha tasaha má t́ijñasun chu nga t́ibatéxuma. As'ai kama jyun ngayjee má t́ibatéxuma chu. Incha kikjinene naji xuta ngat'aha kjuá'un xi t́incha be.

<sup>11</sup> Ch'on incha kitsúhu Ntíaná xi t́ijña nk'a ján tu ngat'aha kjuá'un xi t́incha be ko tsé xi incha kingjaha, tunga tu nkú najmi incha ngjik'áhá ra animaha.

<sup>12</sup> As'ai ntítsje xi ma juhun tsaténdzjojín ntáje chánka Eufrate ni xi t́incha tasaha. As'ai kixiya ntáje tu xi tsjantehe ra nga kj'ua já rej xi nibaha má tju ts'íu.

<sup>13</sup> As'ai kikié jan jáninda xi b'a k'un cháxkje k'un. Ts'a chuyatuku tsitju chu ko ts'a chu xi ma joho ko ts'a nda profeta tsank'oo.

<sup>14</sup> Kui jánindo xi ts'ín kjuankjún ko incha bitju nga nchja ñjaha já rej xi t́jin ngayjee asuntee, tu xi k'uéndaha yjoho jóo xi má nga incha ts'íin kjuachán. At'aha kjuachán chánka s'e nistjin nk'ie nga kuakúchji yjoho Ntíaná xi t́ijhin nga'yún.

<sup>15</sup> “Chasoo, an kjuá xi nkú joyaha nda ndyjé. ¡Nda t́jin ts'e xi t́ijña t́ik'un ko xi t́ijña ndaha najyuhun tu xi najmi kjúátsú'ba kistihi ko najmi kama subaha ra nga cha!”

<sup>16</sup> Jáninda xi joon kinchja ñjakúhu já rej ante xi 'mi Armagedon nga én hebreo.

<sup>17</sup> As'ai ntítsje xi ma yatuhu tsaténdzjo ni xi t́incha tasaha. Kinu'yá nku nta xi tu xí 'yúhún. Aya ninku má b'ejña Ntíaná nga batéxuma nibaha nto nga b'i kitsú:

—Ja kama.

<sup>18</sup> Tsat'ai nd'ích'on, xaáhan kama, janeya ch'on, ko kama nku chón xi tu xí 'yúhún. Nkúhu nga tj́intu xuta asuntei najmi kjee ma nku chón xi nkúhu xu'bo, at'aha tu xí 'yúhún kama chón.

<sup>19</sup> Jan tsitju nanki chánkoo nga tsakjanya ko kin'ekje nanki xi t́jin asuntee. J'áitsjehen Ntíaná nanki chánka Babilonia xi má nga kits'ín nibánehe kjuakjan chánkaha. Kin'ek'i nanki Babilonia kjuakjahan Ntíaná.

<sup>20</sup> Najmi ta kiyaha ra ngayjee xjo xi t́jin ko ta ndaha naxiu.

21 Nk'a ján nibahá ra ts'í ndjio i xi kik'anehe xuta. Ts'ati yachán kilu áihí niu. Én ch'on tsu kinchja xuta nga najmi kikienkjún Ntíaná ngat'aha kjuanima xi ts'e ts'í ndjio, at'aha un nkjún incha kikiehe ngat'aha kjuanima chánka xu'bj.

## 17

### *B'i ts'ín tsakuchjhi Jua xi nkú ts'ín kin'ekokjua naskóo*

1 As'ai j'aisena nku ntítsje xi síñajihín ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a tasa xi yatuu. B'i kitsúna:

—Nibái. Kuakuchjhi xi nkú ts'ín n'ekokjua naská k'aku xi tíñasun ntáje chánko.

2 Já rei xi tjín asuntee incha kikjantuko naskóo ko xuta xi tjíntu asuntee ta incha kikjantuko no. B'a ts'ín kindyajahín ra xi nkú ts'ínndyajahín xuta nk'ie nga ma ch'i.

3 As'ai j'aijína Espirituhu Ntíaná ko ngjikona ntítsjee ante kixiu. Yo kikié nku tachjuún xi tjísuhun nku chu xi ni. Nkú ts'ín chubaha xuta, b'a ts'ín tjít'aha chu nga kitsejnuhu. Tunga én xi najmi tibenkjúhún Ntíaná tjít'aha. Yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha.

4 Nku najyun kuan ko ni yja no. Kitsejnuhu ra toonsine ko kj'ai kj'ai ndjio tsjo k'un. Kjiya ntsja nku tasa toonsine xi kitsehe ni xi najmi sasíhín Ntíaná ko ni xi si nginkun Ntíaná, kui xi tsuhu ra kjuaska xi kits'ín.

5 Tjít'a stjen nku j'áín xi najmi chuba mankjihín xuta. B'i ts'ín tjít'a: “Nanki chánka Babilonia.” Kui xi naaha jminchjín ská ko naaha xuta xi ts'ín ni xi najmi sasíhín Ntíaná.

6 Kikie nga ch'i no. Jníhi xuta jehe Ntíaná ko jníhi xuta xi kin'ek'ien ngat'aha nga kits'ínkie yjoho nga Jesu yjanki, kui xi kits'ín ch'ihí. Nk'ie nga kikie no, tu ni xi kama nkjúhúnna.

7 As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—¿Á tíma nkjúhun ri? Xínyaha nkú tjíhin ra ngat'a ts'e no ko chu xi tjísuhun, xi yatu maha nintaku ko te maha ndjiaha.

8 Chu xi kuayai, kui xi y'ejña nk'ie. Najmi ta tjíhin nd'ai. Tunga kuitjunjihí aya tixa nanko nga ngjuai má nga ndyja. Xuta xi najmi tjíntut'á j'áihín kintehe ni nga kamanda asuntee xujun xi má nga tjíntut'á j'áihín ngayjee xi k'úentu tík'un, kui xutaha incha kama nkjúhun nk'ie nga incha skué chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tjíhin nd'ai tunga kj'uai ngáha.

9 Kui ni xu'bj xi machjéhen kjuankjintak'un. Nintaku xi yatuu, kui xi tsuhu ra asunntu tjenki xi yatu xi tíñasun no.

10 Ta tsuhu ra yatu já rei. Un já rei xu'bj ja incha kits'ínndyja, nku xi tjín saha xá nd'ai, ko nku xi najmi kjee f'ai. Kui xi najmi 'yún tse kamaha nk'ie nga kj'uai.

11 Chu xi y'ejña nk'ie ko najmi ta tjíhin, kui xi nda rei xi ma jiun, xi ta nku xi yatuu. As'ai ngjuai má nga ndyja.

12 'Ndjia te xi kuayai, kui xi tsuhu ra te já rei xi najmi kjee 'bai xáha, tunga k'uai xáha ra nga kuatexumako chu nku ora tjíhin.

13 Kui xi nkuhú incha kamako xinkjín ko tsjáha chu nga'yúhun ko xá xi tjíhin.

14 Incha kjaánko Chutsanko, tunga ts'ín nganahá Chutsanko, at'aha kui xi Nda Ntiahá já ntia ko Nda reihí já rei. Incha tjennkihí Chutsanko xuta xi kinchjaha Ntíaná ko j'ájihín, xi kixi incha kits'íntjusun ni xi kitsúhu Ntíaná.

15 Ko b'a ta kitsú yana ntítsjee:

—Ntáje xi kuayai má nga tíñasun naskóo, xutahá niu. Tu mí ntjehé ni y'ahara, tu mí éhén ni ko tu mí nankihí ni.

<sup>16</sup> Ndjja xi te xi kuayai xi tjihin chu, kui xi incha ts'in unkie naskoo. Incha kje'aha ngayjee ni xi tjihin ko k'uejna kisti. Kjine yjonintehe no ko nd'i incha k'uetikoho.

<sup>17</sup> At'aha Ntiana y'ejna ajin animaha ndjja xi tee xi ma nga incha ts'in ni xi mjehe Ntiana. Kui nga nkuhu incha ts'in maha yjoho ko incha tsjaha chu nga kui xi kuatexuma santa nkuhu nga kujtjusun en xi kitsu Ntiana.

<sup>18</sup> Na xi kuayai, kui nanki chanka xi batexumaha ja rej xi tjin asuntee.

## 18

### *B'i ts'in tsakuchiji Jua nga kin'ekje nanki chanka Babilonia*

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kieke kj'ai ntitsje xi nibajehen ndjiojmi jan. Kui xi chanka xa xi tjihin. Kjuachanka xi tjihin kits'in ndzjehen asuntee.

<sup>2</sup> Yun kinchja nga b'i kitsu:

—Ja kuan'ekje. Ja kuan'ekje nanki chanka Babilonia. Ja ni'yaha janindo kama, ante ma tijintuya ngayjee janinda xi tjin. Ja nubaha ngayjee nise xi uncha ko xi si nginkun Ntiana.

<sup>3</sup> Ajihin nanki xingisoo nku naska kama nanki Babilonia. Xi nkuhu tsa kik'i joo kjuaskaha no nga kikjantuko. Ja rej xi tjin asuntee incha kikjantuko no, ko kama nchiná ja tiyanta xi tjin ngat'aha ni nkjun xi ts'atse nga tsjo ts'in y'ejna.

<sup>4</sup> As'ai kint'e kj'ai nta xi nibaha ndjiojmi jan xi b'i kitsu:

—Tjtjusojiun nankiu, jun xi xuta xi ts'an, tu xi najmi ko jun ch'anjikohonu ngatitsuhun ko tu xi najmi chakohonu kjuanima xi sakuhu.

<sup>5</sup> At'aha santaha ndjiojmi jan ja tibichu ngatitsuhun. Ja tjinjin k'un Ntiana je xi tincha ts'in.

<sup>6</sup> N'ek'iechjuu ni xi kits'ihin xuta. Jo tjihin nga n'ek'iechjuu ngatitsuhun. Tinchajihun tasaha ni xi k'ui, xi jo niya nga 'yun kjan sa nga xi kitsjaha xi kj'ai.

<sup>7</sup> Xi nku ts'in 'yun nk'a ts'asje yjoho ko tsjo ts'in y'ejna, b'a ta ts'in 'yun tjohon kjuanima ko kjuaba nd'ai. At'aha b'a titsu nga kui ru nku na reina, najmi na x'an ru ko ru najmi sehe kjuaba.

<sup>8</sup> Kui kjuaha nkuhu nga nibane tentehe ra kjuanima, ngabaya, kjuaba ko kjintia. Nd'i setikoho, at'aha tjihin nga 'yun Ntiana xi ts'inkokjuaha.

<sup>9</sup> Ni xi tjihin naska Babilonia ja rej xi tjin asuntee kits'inchjenko no ko joo incha kikjantuko no. Kui nga nk'ie nga incha skuhe joo ninti xi tbitju ma nga titi nankiu, incha kjintat'a ko un kama k'un.

<sup>10</sup> Kjin kuincha, at'aha incha tsankjun kju'a'un xi ti'bajhi nankiu ko b'a incha kuitsu:

—iNima ru ts'ihin! iNima ru ts'ihin nanki chanko, nanki Babilonia xi nk'a tjen! At'aha nkuhu nga n'ekokjuaha.

<sup>11</sup> Jatiyanta xi tjin asuntee ta kjintat'a ko un skuhe ngat'aha ni xi timaha nankiu, at'aha najmi ta tjin xi k'uatsehe ra cha xi k'uaiko.

<sup>12</sup> At'aha toonsine ko toontaba, nkjin tikja ndjio tsjo k'un ko nkjin tikja najyun chji, najyun kuan ko xi nihi, nkjin tikja ya xi sinjne ko nkjin tikja ni xi kin'endakoho ya xi chji ko kicha ko kj'ai sa nihi xi tjin,

<sup>13</sup> nkjin tikja ni xi sinjne ko nta sinjne, tjink'ubjo ko xan, seti, kuan niyu xi chji ko tuniyu, turu ko chutsanka, ndje ko ya xi kje'yun ndje, ko santaha xuta musu xi satena, kui niu xi incha f'aiko joo.

<sup>14</sup> B'a k'uihin nanki Babilonia:

—iJa najmi ta tjihin ri tu tsjo k'un xi kama mje nkjuhin! iJa kuan'endya kjin ni tsjo k'un xi tjihin ko kjuanchinahi! iNajmi ta sakú saha ri!

<sup>15</sup> Kjin incha kuincha já tiyanta xi incha kama nchinántjaihi nankiu, at'aha incha tsankjún kjuá'un xi skuehe nankiu. Incha kjintá ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu

<sup>16</sup> nga b'a incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko! Kui xi kingja najyun chjí xi kuan ko xi ni, najyun xi yajnuhu toonsine ko kj'ai kj'ai ndjio tsjo k'un.

<sup>17</sup> Nkuhú nga kfehe ngayjee kjuanchiná chánka xu'bi.

Nkjin incha kuincha ngayjee já xi ts'ínko yábarku, xi yá barku incha b'emayá, xi ts'inxáya yábarku ko ngayjee xi ntáchak'uun sakúhura ni xi incha kjine.

<sup>18</sup> Nk'ie nga incha skue ninti xi tíbitju má nga títi nankiu, 'yún incha kinchja nga b'a incha kuitsu:

—¿Má nankihi xi b'a ta tjín xi nkú tjín nanki chánko?

<sup>19</sup> Incha kuaté'a ndyjo nintaku nga kuakúchji nga kjuaba tjíhin, incha kjintá ko un skuehe ngat'aha ni xi tímaha nankiu nga b'i incha kuitsu:

—¡Nima rú ts'ihin! ¡Nima rú ts'ihin nanki chánko! 'Yún ts'atse ni xi chjí. Yo kama nchiná ngayjee xi tjíhin yábarku. Tu nkuhú nga kuan'ekjehe ngayjee ni xi tjíhin.

<sup>20</sup> Kat'etsjonuu, jun xi tintsuboo ndjiojmi ján ngat'aha ni xi tín'ehe nanki chánko. Kat'etsjonuu, jun xuta jehe Ntíaná ko já postru ko já profeta, at'aha Ntíaná kuats'ínkokjua nankiu ngat'aha ni xi kits'innuu.

<sup>21</sup> As'ai nku ntítsje xi nk'a tjen kikjesintjen nku ndjio naxi ái. Kui xi kikjaníkj'ajin ntáchak'uun nga b'i kitsú:

—B'i ts'ín 'yún n'ekje nanki chánka Babilonia ko najmi ta ch'a skuehe ra.

<sup>22</sup> Najmi ta kuinú'yáha aya niyátéhe nga kjuane najni arpa ko yanaxu ko tjio. Yo najmi ta s'ehe já xi ts'ínnda nkjin tíkjá ni. Yo najmi ta kuinú'yáha nga kuakjan tuniñu.

<sup>23</sup> Najmi ta ts'ín ndzjehen ndaha nku nd'í aya niyátéhe ko najmi ta kuinú'yáha s'í kjuabixan. B'a kama ta ndaha tsa já tiyanta xi tjín yo kama já k'aku ajihin xuta xi tjín ko tj'e xi maha ts'anachakoho ra ngayjee naxinantá xi tjín.

<sup>24</sup> At'aha kui nankiu y'anji jníhi já profeta, jníhi xuta jehe Ntíaná ko ngayjee xi kin'ek'ien asuntee.

## 19

### *B'i ts'ín tsakuchjhi Jua nga kin'etsjoho Ntíaná ndjiojmi ján*

<sup>1</sup> Nk'ie nga ja kama ni xu'bi, as'ai kint'e ntaha nkjin nkjún xuta xi 'yún kinchja ndjiojmi ján nga b'i incha kitsú:

—¡Kan'etsjoho Ntíaná, kui xi ts'ínk'ankiná!

Kui xi ts'e kjuachánka ko nga'yún.

<sup>2</sup> At'aha nda ts'ín ko kixi ts'ín kjuá,

ja kuats'ínkokjua naská k'aku

xi ni najmi ndaha kits'ínkatsúnkoho xuta.

Ntíaná ja kuakasje chjí jníhi xuta xi ts'e.

<sup>3</sup> As'ai b'ahá ta incha kitsú ngáha:

—¡Kan'etsjoho Ntíaná! Ninti xi tíbitjuhu nanki chánko ngjuainji nk'a ján tu nkjéhe ni.

<sup>4</sup> As'ai kingjénsten santaha t'anankiu jáchá xi kan ñjuu ko xi ñju xi tjintu tík'uun nga kits'intsjoho Ntíaná, kui xi tjíñasun ante má batéxuma. B'i incha kitsú:

—¡B'a katuma! ¡Kan'etsjoho Ntíaná!

<sup>5</sup> As'ai kinu'yá nku ntá xi nibahá rá má b'ejña Ntíaná nga b'í kitsú: N'etsjohó Ntíaná ngayjo jun xi xutá xi ts'e, jun xi yankjún Ntíaná, xi xixihí kó xi ihí.

<sup>6</sup> As'ai kint'e nga xi nkú ts'ín nu'yá nkjin ntahá xutá, xi nkú ts'ín faneya ntáje nga ma 'yún kó xi nkú ts'ín 'yún faneya ch'on. B'í kitsú ntó:

—iKan'etsjohó Ntíaná!

At'ahá tibatéxuma Ntíaná, Ntía xi tjihin nga'yún.

<sup>7</sup> Kat'etsjoná kó katsejihinná kjuatsjo, n'ekié yjoná nga kui xi chánka.

At'ahá ja kuichu chubá kjuabixahan Chutsanko, ja kab'énda yjohó xi k'úéjñako.

<sup>8</sup> Ka'bahí nga ngjua najyun xi chjí, xi je kó xi tibat'ai.

Kui niu xi tsuhu rá ni xi nda incha kits'ín xutá jehe Ntíaná.

<sup>9</sup> As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—T'et'ai ni xu'bi: “iÁ b'a nda tjihin ts'e xi kik'inyahá rá nga kjuahí s'í kjuabixahan Chutsanko!”

Kó b'a tá kitsúna:

—Kjuaxí ni xi tíxihin. Ntíaná xi b'a kitsú.

<sup>10</sup> As'ai tsásinkúnch'int'ahá ntítsjee xi má nga ts'intjohó, tunga b'ahá kitsúna: —Najmi b'a tú n'ei. An tá ts'inxát'ahá Ntíaná xi nkúhu jí kó tá xi nkúhu já nts'ei xi tú nkú tíma 'yún tak'uhún én xi tsakúya Jesu. Ntíanáhá xi n'etsjoihi.

At'ahá én xi tsakúya Jesu, kui éen xi ts'ínkinchjaha já profeta.

### *B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua nku xi tjísuhun ndje*

<sup>11</sup> As'ai kikié nga tjentixa nk'a ján. Tsase kó kikié nku ndje taba. Xi tjísuhun chu 'mi Xi Kixí Ts'ín kó Xi Kjuaxí Ni xi Tsu. Kixí ts'ín nk'ie nga kjuá ts'ín kó nga kján.

<sup>12</sup> Xi tíincha nd'í tíincha tunkun. Nkjin coroná tji'ahá kó tjit'ahá nku j'áín xi nku tutu kui be.

<sup>13</sup> Yja nku najyun xi kits'ihí jní kó j'áíhin, kui xi Éhen Ntíaná.

<sup>14</sup> Tjennkihí já jun xi tjín ndjiojmi ján. Ndje taba tjíntusúhun nga yja najyun xi chjí, xi taba kó je.

<sup>15</sup> Ts'a títitju nku kicha xi yjo, tú xi kjaánkoho nanki xi tjín asuntee. Ndjá kuatéxumaha xutá kó ts'ín nibánehe kjuakjan chánkaha Ntíaná xi tjihin nga'yún.

<sup>16</sup> Najyun xi yja kó ngasuhu tjit'a j'áín xu'bi: “Nda reihí já rej kó Nda Ntíaha já ntía.”

<sup>17</sup> As'ai kikié nku ntítsje xi síjñasun ts'íu. Kui xi 'yún kinchja nga b'í kitsúhu ngayjee nise xi b'ema tjen nk'a ján:

—Nibá ma ñjakú nga chinoo nichine chánka xi tsjá Ntíaná.

<sup>18</sup> Chinoo yjonintehe já rej kó já jun k'akú kó já xi x'in b'asje yjohó, yjohó ndje kó xi b'esúhun chu, yjonintehe ngayjee xutá, xi tjíma ndáihí kó xi kich'atse, xi ihí kó xi xixihí.

<sup>19</sup> As'ai kikié chu xi tsitjújín ntáchak'uun kó já rej xi tjín asuntee nga tjenko já juhun. Incha kama ñjakú tú xi incha kjaánkoho xi tjísuhun ndje kó já jun xi ts'e xi tjísuhun ndje.

<sup>20</sup> Kichjubénijé chí kó tá kichjubénijé nda profeta tsank'á xi kits'ín kjuankjún nginkun chí. Kui kjuankjún xi kits'ín ts'anachakoho rá xutá xi kitsjánte nga kis'et'ahá chubaha chí kó xi kits'intjohó sénnistjihin. Incha kichjanikj'ajin tík'un chí kó nda profeta tsank'óo ajin ntáchak'un nd'í xi títikoho sufrí.

21 Kò já xingisoo kin'ek'ienkoḥo kichā xi t̄bitju ts'a xi t̄j̄sun ndje. Ngayjee nisee tu x̄i incha kikjinehé yjonintehe j̄ó.

## 20

### *B'ì ts'ín tsakuchj̄hi Jua nga nku mī nú kj'ua*

1 As'ai k̄ikie nku nt̄itsje xi nibajehen ndj̄iojmi j̄án nga y'a yubih̄i t̄ixā n̄anko k̄o k̄jiya ntsja nku n'úk̄ichā ch̄ánka.

2 Jakj'á chuyatukū k̄o y'ét'a'yún nku mī nú t̄j̄hin. Kui chuyatukū xi yē chá xi 'mi nd̄aninda k̄o Satana.

3 Kikjanikj'aya t̄ixā n̄anko k̄o y'échja. Y'énehe nku sello xi y'échja'yún ankjuo tu xi najmi ta k'uanachaha rā nanki xi t̄j̄n asuntee santa nkúhu nga kj'ua nú xi nku mī. Askahan nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku mī, t̄j̄hin nga ch̄j̄undáya kutju.

4 As'ai k̄ikie nkjin já xi y'entu nga kik'ai x̄aha nga incha kuat̄exuma. Ta k̄ikie x̄utā xi kitikj̄a n̄intakū ngat'aha nga tu nkú kits'ínkiehé yjoh̄o nga Jesu yjanki k̄o y'én̄jm̄i éhen Nt̄ianá. Kui xi najmi kits'ín̄tsjoh̄o chū k̄o sénn̄ist̄j̄hin k̄o najmi kitsj̄ante nga kis'et'aha st̄jen k̄o a rā ntsja chubaha chū. Incha j'áiya ngáha rā ngabayoo k̄o tsat̄exumako Jesucristo nku mī nú t̄j̄hin.

5 Tunga x̄utā k'ien xingisoo najmi j'áiyaha ngabayoo santa nkúhu nga j'a nú xi nku mī. Xi kuat̄exumako Jesucristo, kui xi t̄jun kj'uaíyaha.

6 j'á b'a nda t̄j̄hin ts'e x̄utā je xi k'uaihi rā nga t̄jun kj'uaíyaha! Ngabaya xi ma joh̄o najmi ta t̄j̄hin rā nga'yún tsa nkú ts'íh̄in x̄utā xu'bo. Tu sa ní ts'í̄nt̄sjoh̄o Nt̄ianá k̄o Jesucristo xi nkúhu já na'mi k̄o kuat̄exumako nku mī nú t̄j̄hin.

### *B'ì ts'ín tsakuchj̄hi Jua nga ts'ín̄ndya nd̄anindoo*

7 Nk'ie nga ja kj'ua nú xi nku mī, ch̄j̄undáya nd̄anindoo má k̄jiya'yún.

8 As'ai k̄uitju nga k'uanachaha xi bat̄exumaha nanki Gog k̄o nanki Magog, kui xi tsuhū rā tu má nankih̄i ni. Nd̄anindoo k̄uinchja ñjakúhu já jun xi t̄j̄hin nankiū nga incha k̄jaán. Nkjin kama xi nkú ts'ín nkjin maha tsumí xi t̄j̄n andai nt̄áchak'uun.

9 Incha k'úéma ngayjee asuntee k̄o k'ué̄t̄j̄indaihi má t̄j̄ntu x̄utā jehe Nt̄ianá k̄o nanki xi Nt̄ianá t̄joh̄o. Tunga n̄ibahá nd'í nk'a j̄án xi kj'uaík'í̄etiyehe.

10 Kò nd̄anindoo xi ts'anachaha j̄oo chjanikj'ajin nt̄áchak'un xi t̄j̄hin nd'í k̄o sufri, má ta chjanikj'ajin chū k̄o nd̄a profeta tsank'óo. Yo un skuehe n̄ist̄jin n̄ist̄jen tu nk̄j̄éhé nihi.

### *B'ì ts'ín tsakuchj̄hi Jua nga n'ekokjua x̄utā*

11 As'ai k̄ikie xi t̄ibat̄exuma. Taba k̄o ch̄ánka ante má nga t̄j̄ña nga bat̄exuma. As'ai t'anankiū k̄o nk'oo incha ngji t'axín nginkun. Najmi ta kis'ehe rā ante.

12 Kikie x̄utā xi k'ien, xi ih̄i k̄o xi x̄ix̄ih̄i, nk'ie nga kabincha nginkun xi t̄ibat̄exumoo. As'ai kichjux'á nkjin xujun k̄o ta kichjux'á xujun xi má nga t̄j̄ntut'á j'áih̄in x̄utā xi k'úentu t̄ik'un. Xi nkú ts'ín t̄j̄t'a xujun ni xi incha kits'ín, b'a ts'ín kin'ekokjua x̄utā k'ien.

13 J'áiya ngáha rā x̄utā xi k'ienjin nt̄áchak'uun k̄o xi kj̄intuyán̄ji t'anankiū, ngayjee xi t̄j̄ntu anteh̄e x̄utā k'ien. Xi nkú nga incha kits'ín, b'a ts'ín incha kin'ekokjua.

14 As'ai kichjanikj'ajin xi 'mi Ngabaya k̄o xi 'mi Anteh̄e X̄utā K'ien ajin nt̄áchak'un nd'íu. Ngabaya xi ma joh̄o nt̄áchak'un nd'íu.

15 Xi najmi t̄j̄ntut'á j'áih̄in xujun má nga t̄j̄ntut'á j'áih̄in x̄utā xi k'úentu t̄ik'uun, kui xi ta kichjanikj'ajin nt̄áchak'un nd'íu.

## 21

### *B'i ts'ín tsakuchj'íhi Jua nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse*

<sup>1</sup> As'ai kíkíe nku nk'a tsetse ko nku t'ananki tsetse, at'aha kindyjajin sén nk'a xi tjuun ko t'ananki xi tjuun, ko najmi ta kis'ehe ntáchak'un.

<sup>2</sup> Ko kíkíe nanki Jerusalen tsetse. Kui xi nanki jehe Nt'ianá xi Nt'ianá kits'ín nibájen ndjiojmi ján. B'a ts'ín kas'enda xi nkúhu nku nabixan xi tsjo tjín x'ótji xi kan'engja nga tikuyaha nda bixoon.

<sup>3</sup> Kint'e nku nta xi 'yún xi nibaha má tíjña xi tibatéxumoo nga b'i kitsú:  
—Nt'ianá ja tíjñajih'in xuta nd'ai. K'úéjñajih'in xuta ko kui xi kama xutaha. Nt'ianá k'úéjñajih'in ko kama Nt'iaha.

<sup>4</sup> Ts'ínxijnu ntánkun. Najmi ta incha kuayáha ko najmi ta incha kjintáha. Najmi ta kjintáyaha ngat'aha kjuabo ko najmi ta un skuéhe ra. At'aha ni xi kis'e ja najmi ta tjihin.

<sup>5</sup> As'ai b'a kitsú xi tibatéxumoo:  
—An títs'in tsetse ngayjee ni xi tjín.  
Ko b'a ta kitsú:  
—T'et'ai ni xu'bi, at'aha kjuaxi én xu'bi ko ma n'e s'ejin.

<sup>6</sup> As'ai b'a kitsúna:  
—Ja kama. An xi ntu alfa ko ntu omega, an xi tjuun ko xi fekuu. Xi tíma xintáha an tsjaha nga k'úi ntánijuahta ntá tixa xi ts'ínk'íentu tik'uhun xuta. Tu tsjahá ra.

<sup>7</sup> Xi ts'ín gana, kui xi ts'ínkjáih'in ngayjee ni xu'bi. An kama Nt'iaha ko kui kama ntína.

<sup>8</sup> Tunga máha xi tsankjún ko xi najmi s'ejih'in, xi ts'ín ni xi najmi sasínna ko xi ts'ínk'ien aníma, xi chuba fantukohó xinkjín ko xi ts'ín tje, xi benkjún ntia xi ts'índaha ntsja xuta ko ngayjee xi nchja én tsank'á, kui xi tjihin nga ngjuai ajin ntáchak'un xi nd'í ko sufri títikoho. Kui xi ngabaya xi ma joho.

### *B'i ts'ín tsakuchj'íhi Jua Jerusalen tsetse*

<sup>9</sup> As'ai j'aisena nku ntítsje xi síjñajih'in ntítsje xi yatuu, ntítsje xi incha y'a yatu tasa má nga tíncha kjuaníma yatu xi fekuhu. Kui xi b'a kitsúna:

—Níbái. Kuakuchj'íhi nabixan xi kama chjuúhun Chutsanko.  
<sup>10</sup> As'ai j'aijínna Espiritu ko ngikona ntítsjee nku asunntu tjenki chánka xi 'yún nk'a. Yo tsakúna nanki Jerusalen, kui xi nanki jehe Nt'ianá xi Nt'ianá títs'ín nibájen ndjiojmi ján.

<sup>11</sup> Nd'íhi kjuachánkaha Nt'ianá títs'ín kat'aihi nankiu xi nkú joyaha ndjio tsjo k'un chji, xi nkú joyaha nku ndjio jaspe xi taba xi nkúhu nch'án taba.

<sup>12</sup> Tjítjindaihi nankiu nku xjó chánka ko nk'a xi te jo maha ankjuaha. Nkúnkú ankjuo tíinchasti nkúnkú ntítsje ko tjíntut'áha ankjuo j'áih'in ntjehe xuta Israel xi te jo maha.

<sup>13</sup> Jan maha ankjuo xi yja má tju ts'íu ko jan yja má xi tjehen fintjai ts'íu ko jan yja nku ngatehe ko jan yja ngate xinkuu.

<sup>14</sup> Te jo maha tuts'in xjóho nankiu. Nga nkúnkú tjíntut'á j'áih'in já postru xi te johó Chutsanko.

<sup>15</sup> Ntítsje xi tínchjako na y'a nku yáchuba toonsine xi k'ua chubakoho nankiu, ankjuaha ko xjóho.

<sup>16</sup> Nkuhú chuba y'a nankiu. Nga ndjuhu ko nga tayáha tu nkuhú chuba y'a. Yáchubaha ntítsjee ts'achubakoho nankiu. Jo mii ko jo unchan kilometru kama. Nga ndjuhu ko nga tayáha ko nga nk'aha tu nkuhú chuba.

<sup>17</sup> As'ai ta ts'achuba xjóho. Cháte ko tj'ion metru kama. Chuba xi ts'ínchjén xuta, ta kui xi kits'ínchjén ntítsjee.

18 Ndjiõ tsjo k'un jaspe kamandakõho xjóõ kõ toonsine xi tu xí ndahá kamandakõho nankiu. 'Ná xi nkúhu chutsín.

19 Ngayje tíkjá ndjiõ tsjo k'un chjí tjíntut'á tsjohõ tuts'in xjóhõ nankiu, jaspe xi tjuun, zafiro xi ma johõ, agatá xi ma jahan, esmeralda xi ma ñjuhu,

20 onice xi ma uhun, cornalina xi ma juhun, crisolito xi ma yatuhu, berilo xi ma jihín, topacio xi ma ñjaha, crisoprasá xi ma tehe, jacinto xi ma te nkuhu, kõ amatistá xi ma te johõ.

21 Ankjua xi te joo, te jo perla tjíhin. Nkúhú ndjiõ tsjo k'un perla kamandakõho nga nkúnkú ankjuõ. Kõ toonsine xi nda kamandakõho ñiyaté k'akuhú nankiu. 'Ná xi nkúhu chutsín.

22 Najmi kikié ñinku nankiu, at'ahá Chutsankõ kõ Ntíaná, Ntía xi tjíhin nga'yún, kui xi ñinkuhú nankiu.

23 Najmi machjéhen nankiu tsa ts'íu ts'íin ndzjehen kõ tsa sóõ, at'ahá nd'íhi kjuachánkahá Ntíaná títs'ín ndzjehen kõ Chutsankõ xi nd'íhi nankiu.

24 Xutá naxinantá xi tjín asuntee incha k'úéma má ndzjehen nankiu kõ incha kj'uaikõ yõ kjuanchináhá já rej xi tjín asuntee.

25 Najmi s'echja ankjuahá nankiu nga ñistjiun, kõ najmi s'e ñistjen.

26 Yõ n'ekjas'en kjuanchináhá kõ ni tsjo k'un xi tjíhin nanki xi tjín asuntee.

27 Tunga ndahá nku ni xi si nginkun Ntíaná najmi kjuas'en yõ, tá ndaha xutá xi ts'ín ni xi najmi sasíhin Ntíaná, kõ tá ndaha xi nchjá én tsank'á. Tu nkúhú xutá xi tjíntut'á j'áíhin xujuhun Chutsankõ, yõ má nga tjíntut'á j'áíhin xutá xi k'úentu tík'uun, kui xi kama kjuas'en yõ.

## 22

### *B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua ntá xi ts'ínk'íentu tík'uhun xutá*

1 As'ai tsakúna ntítsjee nku ntáje xi tjíhin ntánijua xi ts'ínk'íentu tík'uhun xutá. Kui xi tibát'ai xi nkúhu nch'án taba. Má b'entu Ntíaná kõ Chutsankõ nga batéxuma, yõ tibitjuhu ntóõ.

2 Kamasehen ñiyaté k'akuhú nankiu kõ xkí andaihi ntáje tíncha yá tu xi ts'ínk'íentu tík'uhun xutá. Nk'ie nga nku nú te jo ñiyá bjahá tu. Xkí sá bjahá tu. Xkahá yóõ mahá ts'íinnkíhi xutá naxinantá xi tjín asuntee.

3 Najmi tá s'ehe ni xi najmi nda kinchjane Ntíaná. K'úéjñajihín Ntíaná kõ Chutsankõ nankiu nga kuatéxumahá kõ xutá xi ts'e incha ts'íintsjohõ.

4 Incha kama kuase'a Ntíaná kõ stjen s'et'a j'áíhin.

5 Najmi tá s'ehe ñistjen. Najmi tá kamachjéhen rá nd'í xi ts'íin ndzjehen xutá xi k'úentu yõ kõ tá ndaha ts'íu, at'ahá Ntíaná ts'íin ndzjehen. Tu nkjéhé ni incha kuatéxuma xutá xu'bo.

### *B'í ts'ín tsakuchjíhi Jua nk'ie nga ja ma kj'uaíhi Jesu*

6 As'ai b'a kitsúna ntítsjee:

—Kjuaxi én xu'bi kõ ma n'e s'ejin. Ntíaná, Ntía xi kits'ínkinchjá já profeta, kui xi kuats'ín nibá ntítsjehe, tu xi kuakúchjíhi rá xutá xi ts'e ni xi tjíhin nga kama xatí.

7 —Kjúái xatía! ¡Á b'a nda tjíhin ts'e xi títs'íntjusuhun én xi jtít'a xujun xu'bi, xujun xi títsuya ni xi tjíhin nga kama!

8 An Jua kint'e kõ kikié ni xu'bi. Askahan nga ja kint'e kõ kikié, tsásínkúnch'int'ahá ntítsje xi tsakúna niu nga kits'intsjohõ.

9 Tunga b'ahá kitsúna:

—Najmi b'a tu n'ei. An xi tá ts'inxát'ahá Ntíaná xi nkúhu ji kõ xi nkúhu já nts'ei xi já profeta kõ ngayjee xi títs'íntjusun én xi jtít'a xujun. Ntíanáhá xi n'etsjoihi.

10 Kõ b'a tá kitsúna:



—Najmi t<sub>u</sub> ch'atj<sub>ó</sub> 'mai én xi kits'ínkjas'ehin Jesucristo xi t<sub>j</sub>ít'a xuj<sub>u</sub>in. At'aha ja t<sub>i</sub>bichú tiña n<sub>i</sub>stjin nga kuitjusun ni<sub>u</sub>.

<sup>11</sup> Xi ts'ín ni xi najmi nda, t<sub>u</sub> nkú kats'íhín ni najmi nda. Xi ch'onk'un, t<sub>u</sub> nkú kats'íhín ni ch'onk'uhun. Xi nda, t<sub>u</sub> nkú kats'íhín ni xi ndaha. K<sub>o</sub> xi je, t<sub>u</sub> nkú katuma jehé.

<sup>12</sup> —Joh<sub>o</sub>n, kjúái xatía. Kjúáikoh<sub>o</sub> chj<sub>i</sub> xi tsjaha nga nkúnkú x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi nkú nga incha kits'ín.

<sup>13</sup> An xi ntu alfa k<sub>o</sub> ntu omega. An nga tuts'ih<sub>i</sub>n ni k<sub>o</sub> nga fekuhu. An xi t<sub>j</sub>uhun k<sub>o</sub> xi fekuhu.

<sup>14</sup> ¡Á b'a nda t<sub>j</sub>ih<sub>i</sub>n ts'e x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi t<sub>i</sub>banéhe najyuhun t<sub>u</sub> xi ts'ínkjáih<sub>i</sub>n r<sub>a</sub> tuh<sub>u</sub> yá xi ts'ínk'íentu t<sub>i</sub>k'uh<sub>u</sub>n x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> k<sub>o</sub> t<sub>u</sub> xi kama kjuas'ehen ankjuaha nankiu!

<sup>15</sup> Natsin ján k<sub>u</sub>incha x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi ch'onk'u<sub>u</sub>n, xi ts'ín t<sub>j</sub>'e, xi ch<sub>u</sub>ba fantukohó xinkjín, xi ts'ínk'ien an<sub>i</sub>ma, xi benkjún nt<sub>i</sub>a xi ts'índaha ntsja x<sub>u</sub>t<sub>a</sub>, k<sub>o</sub> ngayjee xi tsjoh<sub>o</sub> k<sub>o</sub> nch<sub>j</sub>a én tsank'á.

<sup>16</sup> —An Jesu t<sub>i</sub>ts'in nibá nt<sub>i</sub>tsjena t<sub>u</sub> xi k<sub>u</sub>itsuyaha r<sub>a</sub> x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> n<sub>i</sub>nk<sub>u</sub> ni xu'b<sub>i</sub>. An nts'én xi nibáha r<sub>a</sub> k<sub>j</sub>ama<sub>h</sub>a David, an xi nt<sub>j</sub>eh<sub>e</sub> David, k<sub>o</sub> an niñu chánka xi ts'ín ndzjen nga ja t<sub>i</sub>fi ma seen.

<sup>17</sup> B'a t<sub>i</sub>tsu Espirit<sub>u</sub> k<sub>o</sub> chjuúh<sub>u</sub>n Chutsank<sub>o</sub>:

—¡Nibái!

Xi t<sub>i</sub>basínñjuh<sub>u</sub> b'a t<sub>a</sub> katsú:

—¡Nibái!

Xi t<sub>i</sub>ma xintáha, kanibá. Xi mjehe, t<sub>u</sub> katakj'áhá ntánijua xi ts'ínk'íentu t<sub>i</sub>k'uh<sub>u</sub>n x<sub>u</sub>t<sub>a</sub>.

*B'i ts'ín fekuhu xujun xu'bi*

<sup>18</sup> An b'a t<sub>i</sub>xih<sub>i</sub>n x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi t<sub>i</sub>basínñjuh<sub>u</sub> én xi t<sub>j</sub>ít'a xuj<sub>u</sub>n xu'b<sub>i</sub> xi t<sub>i</sub>tsuya ni xi t<sub>j</sub>ih<sub>i</sub>n nga kama: Tsa t<sub>j</sub>ín xi k'uésuh<sub>u</sub>n én xi t<sub>j</sub>ít'a ei, Nt<sub>i</sub>aná k'uésuh<sub>u</sub>n x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi b'a ts'íi<sub>u</sub>n kjuan<sub>i</sub>ma xi t<sub>j</sub>ít'a xuj<sub>u</sub>in.

<sup>19</sup> Tsa t<sub>j</sub>ín xi kjéxin én xi t<sub>j</sub>ít'a xuj<sub>u</sub>in xi t<sub>i</sub>tsuya ni xi t<sub>j</sub>ih<sub>i</sub>n nga kama, Nt<sub>i</sub>aná kjéxih<sub>i</sub>n x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xi b'a ts'íi<sub>u</sub>n tu xi k'uaih<sub>i</sub>, tu xi tsjá yá xi ts'ínk'íentu t<sub>i</sub>k'uh<sub>u</sub>n x<sub>u</sub>t<sub>a</sub>, k<sub>o</sub> t<sub>a</sub> kjéxih<sub>i</sub>n ante xi k'uaih<sub>i</sub> x<sub>u</sub>t<sub>a</sub> xu'bo nanki jehe Nt<sub>i</sub>aná xi t<sub>j</sub>ít'a xuj<sub>u</sub>in.

<sup>20</sup> Xi t<sub>i</sub>b'éjña ch<sub>j</sub>i ni xu'b<sub>i</sub> b'i t<sub>i</sub>tsu:

—Joh<sub>o</sub>n, kjúái xatía.

¡B'a katuma! ¡Nibái, Nda Nt<sub>i</sub>a Jesu!

<sup>21</sup> Ngatent<sub>o</sub> kas'en<sub>u</sub> kjuandaha Nda Nt<sub>i</sub>aná Jesu. B'a katuma.